ԱՐՓԻԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՏԱՂԱՉԱՓԵԱԼ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻՐ
ՋԱՅԵԱՆ ՎԱՆԱՆԴԵՑԻ ՎԱՐԺԱ
ՊԵՏ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԶՄԻՒՌՆՈՅ·

*Հրամանաւ ամենապատիւ և մե-
ծափառ Պատրիարքին Կոստանդնու-
պօլսոյ Տեառն Ստեփաննոսի Արք-
եպիսկոպոսի։*

1836 ՏՊԵԱԼ ՌՄՁԵ

ՅՕՐԹԱԳԻՒՂ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՐԻՑ ՈՐԴԻՈՑ ՊՕՂՈՍԻ
ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՈՒՇԵԽՑԻՈՅ

Ք

ՍԵՊՈ՛ՒՀ ՎԵՀԱԶՆԵԱՅ

ՊԵՏՐՈՍ ՀՈՅԱԿԱՊ ԱՄԻՐԱՅ

ԵՈՒՍՈՒՓԵԱՆՑ

Պայծառափայլ Տէր՝
՚ի Թորեաս,

Յընդարձակագոյնն Ձեր յուշուածոյ չէ՛ արդ՛մրև վարագուրեալ, թէ որոց հայրենասիրութեանն ՚ի հօրէն լուսոյ առաքինութիւնն շնորհեցաւ, վեհք են և գերաբունք։ Սյան զի՛ եթէ առ սէր հայրենեաց զկեանս անդամ զոհել քաղցրավայելեցն դրեցաւ ՚ի դասակարգի, զինչ այլ ինչ յայլոցն կայցէ ընաւ յարտաքնոց անտի խնայել, օրինակ զհայրենասէրս կալեալ ՚ի Պնաջազանց • որոց դոլանի համբաւոյն հուչակ անմոռաց ՚ի յաւերժակոյ մատեանս դրոշմէ զանմահութիւն։

Այս աշխոյժ դիւցազնական զբարձրահամբաւ Ձեր Պայազատութիւն՝ որ

Տէրն է փառաց , հարստայեղց իմն յար-
գունեալ՝ զմեզ չյուսալ ՚ի սրտի դայցէ ,
թէ՝ և օգտամատոյց բարեմասնութեանց՝
՚ի հայկեանս դրոհի երկասիրացն քըր-
տամբք աողքացելն արդասիք . յորս պայ-
ծառազարդութեանն անուան Ազգի կեն
դանադործ շահեկանութիւնք համբարս
՚ի համբարոց աննուազ իմն բղխել հա-
րըստանեան ըստ հոգեքնարն երգաբա-
նութեան .

՚Ի սոյն յայս խրախոյս և նուաստա-
խոհս չափաւորութիւն՝ որ ՚ի մանկու-
թեան անտի ՚ի ուխոց ՚ի պաշտօն հայրենի
Ազգին նուիրեալ է ողջոյն , զհայկազանցս
լուսաւորութեան Ճշդրտավէպն զպատ-
մադրութիւն՝ զոր ականատես այրն զզօ-
նաւոր՝ դիւանադպիր մերումն Աբգայի
Տրդատայ՝ Ագաթանգեղոս օրինաւոր
կարգաւ տառադրեալ նմին իսկ Աբգայի
մատոյց յանդիման , ՚ի բանասէր ումն հոգ-
ւոյ խրախուսանօք յոտանաւոր հադներդ-
կշռեցի ըստ իմս կարի , և ոչ ըստ դիւ-
ցազներգակն քերթուածոյ Ճահադիր յա-
ջողակութեան .

Արդ՝ զծերունական իմ զայն փաս-
տակոց քրտունս՝ բարենախանձ մեհ
հայրենասիրի և յերկնատուր աւանդն
հայրենական պնդադոյնս կատադահելոյ

Ձերդ ուղերձեալ Մեծահամբաւ Պայա-
զատութեան , դիմելով իսկ՝ թէ բաղ-
ձալի Ձեզ լինելն բարիք հայրենեաց ։

Շնորհ արասջիք ընդունիլ , և քաղց-
րասցին ինձ վաստակք՝ զոր իբր յերկա-
նևութեն ամաց հետէ միամտօ ՚ի հայրենե-
ւոյդ մանկանցն պաշտօն երկասիրեցի ․
որով և զամենայն կենաց իմոց ՚ի Ձէնջ
խոստովանեալ զհանդիստ՝ յաւէտ իմն ե-
րախտագէտ կացից զանձն՝

Բարձրահամբաւ Ձեր Ազնուութեան

Նուաստ ծառայ Փրկչայեան
տէր Յովհան Վանանդեցի
վարժապետ քահանայ ։

Է

ՀԱՆԴԻՍՏ ՀԱԳՆԵՐԳՈՒԻ 'Ի ՆԵՐ ԲՈՂ ԱՆԴՐ ՎԵՀԱՋՆԵԱՑ ԱԱՏԱՐՁԻ·

—

Պայծառ ելնէ այսօր՝ պայծառ ցոլարկու՝ զուարթ զԱրուսեակ ,
Երկինք արդ հոգւոյս՝ նշողեաց 'ի կայս՝ յուղխ լուսապատակ .
Տուչութիւնք փոփոխ՝ առ միմեամբք համբոյր՝ ըմ՛բ զի՞ գան 'ի սակ ,
Բուրմանակ յաւերժ՝ բազորդիլ բարեաց՝ Հայկեանցս 'ի դասակ:
Ո՛Վ զեփ՞իւռ յերկանցըն կայթէ կայտառ՝ քընա նաթոր վլասատակ ,
Սեպուհ բարձրնաիր՝ գգուարան սիրոյն՝ գըրեալ 'ի դասատակ .
Նորդ՛որև նմին՝ փառքն էր անճառեալ՝ յաւանդըն 'ի յաստակ ,
Մ՝եծ այս երախտեօք՝ հայրենւոյն օժտից յաւանել նպաստակ:
Իմ՛ յայս վասն զի՝ Թէպէտ և աշխոյժ՝ վառէր բովանդակ ,
Բենոյն զոր հայոցս՝ արար գուԹ յերգոց՝ քերուբեւ քանդակ .
Ն՝ւլզի արդասու՝ չէր ձեռն ինչ նմին՝ պարգեալ օժանդակ ,
Յաւաւիրս եռանդն՝ 'ի ներքս մղձկէր՝ լիք անուժնդակ:
Եհաս բայց այժմիկ՝ շնորհաբեր ժամուն՝ պահ բարեդիպակ ,

Սըլոյն պճնեշահին՝ համեմուրել համեղիսս յանգստ-
հեց ոլիսակ.

Նփուծուծմ ուծացաւ՝ կաշն ահա ձեղե, ան-
շուշա եմ գիտակ,

Աւագ յակաճց քանզի՝ շնչեաց յԱդենայ՝ յուխ
գետասհեակ։

Սուձապարդ վաշ մեղ՝ հայկեան երգեակաց
փթթեալ անտառակ,

Նփուսուած երփնեցե՝ քերթած ծաղկագեղ՝
յերանգ վառվառակ.

Պայծառս 'ի կոկորդ՝ տացե վերծանից՝ յեղե-
գանացն առակ,

Նրասս սիրարկու՝ խմբեալ երգեակաց՝ ծուլ-
մամն հակառակ։

Ռայս վեհեղ պարգև՝ այս Ձեր է ջամբուծմ
աշխարհ անուշակ,

Նարգես և նարդոս՝ յոգիս վառվառել՝ վարդ
և մանուշակ.

Սեհագանցն այս 'ի սիրտ վառեսցի՝ խան-
դուծմ անուշակ,

Նրագ 'ի յորդոր՝ գալ քաջազնութեան՝ յարդ-
եանցն 'ի դաշտակ։

Հորդան անձնաձօն՝ հագներգուացն անուշա՝
տացե դումարակ,

Ռոդխծնս 'ի բանիցն՝ ուղերձել շափմունս
'ի զարդ անպարտակ.

Ջըմրեսցի զագգեն՝ որ յառնել դիտէ՝ դըժ-
նեայ քանքարակ,

Նաեմն այն կուշման՝ հիմն 'ի վեր գայցէ՝ խար-
խուլ ամբարակ։

Նրանի՛ զի այս՝ բարեաց բնաւից սերմ և
համարձակ,

Է

Րաֆ դու Սեպուհ՝ ինքնակալ կացեր՝ արդ-
եամբ ձեռնարձակ ․

Յակումբ խմբեցին՝ պարք գովաբանից՝
անձնատուր վարձակ ,

Ի ներքոյ գձերդ՝ աննուլ երախտիս՝ անդի-
մադարձակ ։

Շարժեսցին արփանք՝ ազգովին 'ի սոյն՝ յաւէլ
նպաստակ ,

Խորախորս գգեցցէն՝ օձանաց բարեաց՝ կալ միշտ
հպատակ ․

Րաղթիցն պալմեք՝ յերկինս ուղերձեալ՝ զար-
փեան փայլատակ ,

Նահես պայծառք՝ ձեր յորդել 'ի կեանս՝
ծովուցն 'ի քառակ ։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՆՐԳ ԱՌԱՋԻՆ

Յիշատակ յաւիտենից եղիցի ար-
դար . 'Ի համբաւոյ չարէ նա մի՛ եր-
կիցէ . պատրաստ է սիրտ նորա
յուսալ առ ա͞ծ ։

Սաղմոս . ՃԺ͞Ա . 7 ։

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ի չափ հասեալ սուրբն Գրիգոր՝ հարցանէ սնուցչին իւրոյ, թէ ո՞յր իցէ ինքն որդի և յո՞յր տոհմէ։ Սնուցիչն պատմէր նմա 'ի ծննդենէ նորա։ Առաջի առնէ զպատերազմն Խոսրովու հայոց արքայի ընդ Սասանեան Արտաշրի. զխարդախութիւն Անակայ 'ի սպանանել զԽոսրով. զտոհմիւ բնաջինջ լինելն Անակայ, և զփախուցանելն 'ի կոտորածէն զսուրբն Գրիգոր և սնուցանել 'ի Կեսարիա քրիստոնեական հաւատով. ըղջարձակումն անդրէն Արտաշրի նուաճել զՀայաստան. զջնջումն տանն Խոսրովու, և ապրեցուցանել զՏրդատ 'ի Հառոմ. զմեծամեծ քաջագործութիւն Տրդատայ առ որ չոգաւ և սուրբն Գրիգոր վճարել զպարտսն հայրենի մտերիմ ծառայութեամբ. զմեծամարտութիւն Տրդատայ ընդ բռնաւորն Գթաց հսկէ. և ձեռբակալ առաջի ածել զնա կայսերն Դիոկղետիանոսի։



1836.

Սրբ Յովհան Վանանդեցի
ԱԷ վարժանոյ և Միքիոյ։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Ա.

—

Յաղթնականն ինձ արդ յափանց սէւագ սեթա-
փէ՛շ յորդահոսանց ,
դիւր հեշտալին յոգիս աղբերց նոր յերգ-
պարգե՛լ զիմ պշուանչ ·
մերս Արփենեայ լուսածաղիկ զարդեանցն զվէ՛ղ
՚ի մի փունջ ,
բանակարկեալ կացեացն ՚ի զքօն աալ հայկա-
զանցն ՚ի մըմունջ։
Ո՛շտատեսչինկ սոյն այս խանդակեր յոգւոյն ՚ի
սէր սիրավառ ,
նշանաբանիկս խինդ ալեաց զերկանց մատոյց նոր
պատճառ ·
նախնեաց կացցէ՛ այն Տեառն փառաց մարմնոյ
՚ի կամս ,
հոգեփայլուն այժմ եկեսցէ՛ հանդէրգ ՚ի
վերոյ հոգեմաս։

Կրասուց սահմա՛ն նախակա՛յան 'ի վե՛հ կալա՛ւ
խորափի՛տ ,
Հայաստանեա՛յց զանի՛ն լուսոյ ոռոգես վճռեա՛լ
եր արփիտ .
Նախի՛ն և որ լուսասերուծնողն է շառաւի՛ղ շըր-
ջանիտ ,
յըստակը նմա՛ շողել երգ.ոց բաղձայ 'ի քեր
տառաւկիտ ։
Այս հե՛մ ահեղե՛ղ դիւցազնեի՛ց որք 'ի ձիրան
են սիրաջան ,
զԱրշակունեա՛յն մեր դիւցազի՛ն ուղերձել զերգ
'ի խորախձան .
յուսկիազա՛ռ տարրդ 'ի բեմբ. ախաղոս առնա՛ւլ
հայրաձան ,
և բերկրաւէ՛ս որոց լսե՛ն բերել սրտի՛ց սեռն
օձան .
Յարփիակա՛նս երգեմ ազա՛ զարփեան նուա՛գ
ձահավէպ ,
հաւեալ յորո՛ց մերոյս Արփեա՛յ ծագմա՛նն ա-
ռի՛թ գայ 'ի դէպ .
բայց նախ յերկա՛նց իմ յայս քրտնուն 'ի մտա-
տանջն երաշխէպ ,
զԷլի՛ն նպա՛ստ ինձ կոչեցի՛ց մտացս 'ի լոյս
անվրէպ ։
Յաղջուա վհէ՛ ո՞ Լոյս անեղ , որ արարեր 'ի
ըսկըզբան ,
լոյս զզգալի՛ հանմատարած յէեցդ 'ի ջա՛հ մե-
տաւղփեան .
արփիացո՛ 'ի դուձս գամ և 'ի հոգւոյս յաղ-
դարան ,
Հայաստանեա՛յց զԼուսարփի՛ն պայծառս 'ի սոյն
երգել բան ։

Պատրանակա՛լ մեհդ դաւհն զխնամատութիւն
դերբաբուն ,
Ինձ ուղեցոյց 'ի սոյն վաստակ յաւուրլ ժամմ
հաստատուն .
սէրս ուժգնութեանն արփիաճառուք աշխարհ-
յորդունս զեղցեն առուն ,
սրովբէական յիմաստ բանից վառեալ զմտս
արծարծուն ։
Որ հոլանել Հայոց զեռանդ առուն զառածեա
'ի չարիս ,
յանձնեն խոկոյն շուրթեր 'ի բանց զհեզու-
թեան զայն կարիս .
երկիր՝ որ յար շրջան ընդ ժամհրն առաներ մե-
ան՛ն խաւարիս ,
յաղփանձեամբն 'ի գեղ չքնա՛ղ փայլ ձիւնա-
նայր 'ի բարիս ։
Ոսկուլին Հայկայ մինչ ծաղկաւէտ նուազ նո-
րոգ հասանէր ,
անդ և զթոյցն մեհին դուռք հարասնոյն
փեռուեկէր .
Լուսատուն մեր 'ի փրկութեան աղբեր յա-
ւանդ ջերանէր ,
և հայրենեա՛ն պարտաւոյց փոխանն յանդարտ պաշ-
տօն եղանէր ։
Ըղձահասակ 'ի սկիզբ ծաղկեա՛լ երիտասարդ-
անձնադեղ ,
աստուածաբա՛ն այր Թիկնաւէտ ասառ զխմայցեն
էր չքեղ .
մեհ զիխնացադա՛նց զարիւնն անշէջ յինքն ըն-
կալեա՛լ յորդադեղ ,
յաղանցն 'ի աե՛ս հրաշատեսակ իմն երևէր
փառաւորեղ ։

՚Ի կաթնասուն իւր հասակի յանդէտս եր-
կրորդն Գամրաց,

ընդ կաթին և սուրբ զօրէնս դիմել առնէ ըզ-
նորս շնորհաց ·

կայտառուք դիմաց յոյս աներկբայ ՚ի սիրտ առաջին
աւետողաց,

գոլ հեզ ՚ի միտս արդար ՚ի բանս ժիր ՚ի կո-
րովս ոսկերաց ։

Կեսարիոյ յերկնեալ սնունդս իւր առուն կոչ-
եալ հայրենի,

յընտանեկանս ողջագուրէր պատուոյն ՚ի շուք
մեծարգի ·

զի առհմայինն արմատոյ բուն չէր դեռ մնաց
իւր յայանի,

և անցք անցից նախանցելոց ՚ի աւետութեանցն
՚ի Թադէի ։

Սուրբ անկողին նմա ՚ի բուդ կէն ըստ հա-
մաս օրինաց,

մատուցանէր ձեռս համարիւն յօձանս ածել
հայրենեաց ·

ուր երկուդէշ փթթեալ սաղմք հայրաքա-
տակ զաւակաց,

՚յես ՚ի բարձունս ամենէր զմիաս հոգևսե-
րունդն որդեկաց ։

՚Ի քնին զայր առ իւր դայեակ գիտել Թէ
յոր արմատոց,

ինքն ՚ի մերուստ իցէ սաղմնեալ ՚ի բուն հա-
ւուցն առաջնոց ·

յորոց արդեօք կողմանց երկրիս Կեսարիոյն
յայն ամրոց,

գաղթեալ յամբոխ սնաւ ՚ի կրօնս ՚ի մայրե-
նին իւր ՚ի ծոց ։

ա

Խորհուրդ էր նոր վաղ մեր բաղդին տա-
ռածանգելոց 'ի մեր հայր ,
զոր կամք վերին արփիացայց 'ի սիրան սեւոր
սիրամայր .
ուստի և կրին ձարտարապետս 'ի գեղ բանից
ծովանայր ,
Ձոյս զանցելոցն առնել հասեւ զոր անցք ա-
մաց գողանայր .
Զքուարքօղ բանայր նման զանգիտութեան
պատարուակ ,
մերկեր յայտնի զորս 'ի թագնի պահեր ցայ-
ժամ ամրափակ .
Ծնունդ վեհից ես դու ասէր 'ի դիւցազանց
ծիլ որդեակ ,
'ի հաւատոյն մեր Հօր առհմէ ծագումն ամ-
բիծ և յստակ .
Որ հայր Պալհաւունի էր Սուրբենեան պերճնա-
խարարին այն Անակ ,
որ սեպուհ իւր համազգայնոյն քինակալն
կաց քաջակ .
դու Արտաշրէ լեալ ձեռնասու յիւրան նեն-
գեաց համարձակ .
յազգէն Պարթեց զԱրշակունեացն եղարձ թա-
գին ըղձակ :
Խոսրով արքայ հայոց մեծաց Արշակունեաց
համարիւն ,
չև պատահեցն եղեալ ծանօթ՝ յիւրան վա-
րէր մշտարթուն .
եւրկրեր և ընդ իւր առհմայնոցն առ Արտա-
ւանն հրութին ,
և յոյն մեծն անօցանելի 'ի սիրա յուսոյր
հաստատուն .

Ի կաթնասուն իւր հասակի՛ յանդէտս եր-
կի՛րըն Գամրաց ,

Ընդ կաթին և սուրբ զօրէնս դիմել առնէ ըղ-
նձրս շնորհաց .

Կայտառաք դիմաց յոյս աներկբայ ՚ի սիրտ տայի՛ն
տեսողաց ,

դուլ հեզ ՚ի վէմս արդար ՚ի բանս ժիր ՚ի կա-
րծիս ոսկերաց։

Կեսարիա յերկրաւ սնունդս իւր տուն կաց-
եալ հայրենի ,

յընտանեկանն ողջագուրէ՛ր պատուոյն ՚ի շուք
մեծարգի .

զի առհմայի՛նն արմատոյ բուն չէր դեռ մնայց
իւր յայտնի ,

և անցք անցի՛ց նախանցելոց ՚ի տեսութեանցն
՚ի Թագնի.

Սուրբ անկողի՛ն նմա ՚ի բուզ կէն ըստ հա-
մեստ օրինաց ,

մատուցանէ՛ր ձեռս համարի՛ւն յօձանս ասծե՛լ
հայրենեաց .

ուր երկուղէ՛շ փթթեալ սաստվք հայրաքա-
տանց զաւակաց ,

յետ ՚ի բարձունս ամնէր զմիաս հոգեսե-
րունդն որդեկաց։

Ի քնին գա՛յր առ իւր դայեակ գիտել թէ
յո՞ր արմատոց ,

Ինքն ՚ի վերուստ իցէ սատեղնեալ ՚ի բուն հա-
ւուցն առաջնոց .

յորոց արդեօք կողմանց երկրի՛ս Կեսարիոյն
յայն ամրոց ,

գաղթեալ յամբի՛ծ սնաւ ՚ի կրծ՛նս ՚ի մայրե-
նի՛ն իբր ՚ի ծոց։

ա

Խորհուրդ էր նոր վա՜հ մեր բաղդին տա-
ուածաղեաց 'ի մեր հայր ,
զոր կամք վերին արփիացայց 'ի սերան սուրբ
սիրավայր •
ուսափ և կե՛ն ճարտարադէտ 'ի զեղ բանից
ծովանայր ,
Ճոխ զանցելոցն առնել հասու զոր անցք ա-
մաց գողանայր :
Օքուարքօղ բանայր նմա զանգիտութեան
պատրուակ ,
մերկեր յայտնի զորս 'ի թագնի պահէր ցայն-
ժամ ամրափակ •
Ծնունդ վեհից ես դու ասէր 'ի դիւցազանց
ծով որդեակ ,
'ի հաւատոյն մեր Հօր առհմէ ծագումն ամ-
բի՛ծ և յստակ :
Քո հայր Պալհաւուն էր Սուրբենեան պերճնա-
խարարն այն Անակ ,
որ սեպուհ էր համազգայնոյն քինակալն
կաց քամակ •
զոր Արտաշրի լեալ ձեռնատու յիւրան նեն-
գեաց համարձակ •
յաղգէն Պարսից զԱրշակունեացն եբարձ թա-
գի՛ն ըղպակ :
Խոսրով արքայ հայոց մեծաց Արշակունեաց
համարիւն ,
չև պատահեցն եղեալ ծանօթ՝ յիւրան վա-
րէր մշտարթուն •
երկրէր և ընդ իւր առհմայնոցն առ Արտա-
ւանն հլութիւն ,
և յայն միայն անօցանելի 'ի սիրա յուսայր
հաստատուն.

6

Մինչ չէր 'ի Թէմս արծուային պատահարիւս
Թռչէր գոյժ,
բօթէր Հայոցն 'ի յարքունիս տալ և ոչ ժամ
ինչ սպոյժ.
Յայց 'ի դարմանն մարախ ելեալ զապաստանեաց
բեկեալ զոյժ,
և յաւարքումն անդրէն զարկածս ածել վիրացն
այն անբոյժ:
Պառ քաջ արանց Հայոց Խոսրով շանթ բոր-
բոքեալ 'ի վրէժ,
զօրաց անթիւ կուտէր փաղանգս զգոռն տա-
նել գահավէժ.
Յայն կայր անդամբծ յառաջ մղէր չայր նմա՛ն
դուլ յաւէրժ,
զամս տասնեակ յակքար 'ի լանջ ազգին բառ-
նալ ջանայր զէրժ:
Ո՜ ըմբռնումն ահեղ բազմակրկնեալ արկ արա-
լած 'ի բացի,
Հնդկաց կողմանք եասուն դաղմրս հաստաւ և
իւր յոյս դարձի.
վարանք և վիշտք բազմավրդովք կայան կրա-
տեն զերդի,
և գիւտ հնարից գաղթե 'ի բաց երերք գու-
ժեն 'ի սրտի:
Ուփս յալէտանչ գործե շրջան, յորդք խոր-
հրդոցն անդադար,
զօրէն նաւու գոգցես յանդունդս որ հե-
գուցէ ղեկավար.
դեղք ամեհիք լեռնակուտեալք յորդոս հեղձ-
նուն չարաչար,
դիւր հանգստեան չէք ինչ ուստեք և ոչ բա-
նի՛ք մխիթար:

Զի որպէս հե՛գ ինչ նաւապատա՛կ զերծ յալե-
կոծման ծփանաց ,
սիրտ 'ի քու՛ն անձնալքեա՛լ 'ի ծակ զօղէ՛ խա-
րակաց ․
խաւարաց շըշի՛ւն սօսափիւն ահագին ընդ դաշտս
աղբե՛ն ականջաց ,
ոչ նիրհ յաչկունս ոչ դիւրք յիրա՛ն՝ հալք
ե՛ն յուղե՛ղս ոսկերաց ։
Այսպէս ասէր և Ձե՛ան Սահրացի՛ մերկ 'ի թա-
գէ՛ն տարագիր ,
տապի զընդամ՛յ յահ պաշարեա՛լ կուռք իւր
թոյն ե՛ն մահակիր ․
ապա նենգամը հեգ աղուեսան 'ի սիրան ած-
եա՛լ զպատիր ,
յայլ հնարի՛ց ձգաւ 'ի գի՛ւտ հողւոյն զխեղճ
դաւադիր ։
Գող 'ի Գանդեա՛յ ափանց յարեա՛ն սառնայթն
աղեա՛լ խուռն զջեր ,
խարդաւանա՛ց մեքենայե՛ւ գիւտ հնարէ՛
զանվներ ․
որով իւր բա՛ղդ և իւր սահմանք և գահ
շքո՛յն ապաւէր ,
'ի նոյն բերե՛լ յոյն առաջի՛ն յարան կալցե՛ն
քաջալեր ։
Դեռաւ , անդէ՛ն նախարարա՛ց հանդէս խըմ-
բեա՛ց 'ի դումար ,
զվրանի՛ն իւր եդեալ զաղէ՛տս զջարդն զանձյն
անհամար ․
դիտակք ասէ՛ մեր թշնամւո՛յն զանմերձ զայ-
րո՛յթն 'ի պայքար ,
շիջուաց որոյ անակնկա՛լ այս խորհիւ մե՛ղ
նոր հնար ։

Յորչափ նա զօդ չնչէ յերկրի փայլակնա-
ցեալ լիւր արև ,
մեք տարաշխարհ մնամք 'ի ցաւս և յաղջա-
մուղջս աներև ·
գո՞յ այր 'ի ձեզ այր մտերիմ սիրտ զգեցեալ
զանխաերթև ,
որ 'ի նորայն արկցէ ցերեկ ցայգ զթխպին
զանարև ։
Մ՝եր թագին մրր․ տեսէք զշուք աւագոր-
եար պարսկական ,
Պալհաւունեաց այժմիկ զհա՞րդ անկեալ ո-
տից 'ի կոխան ·
ցե՞րբ ընդ ձեռամբքն իցէ վլխսկմնց մեղ տուայ-
տիլ չարագան ,
այն ի՞նչ մարթուն է ձեռն տալ զմեր կանգ-
նել գաւազան ։
Չի՞ցէ՞ արդեօք մեր գերութեան դարձ տե-
սանել 'ի մեր թագ ,
զի՞նչ վատութիւն զմեզ այսքան 'ի ծուծ նոցա
տալ յանյագ ·
Բնիկ մեր են երկրին սահմանք ցմահ խուռխա
կալցուք կազ ,
մերքն լիցին ճոխաստինձան , մերոց փառաց
մերքն բազ ։
Հայեաց ածէք ընդ տիեզերս յանցնիւր ազ-
գաց ոգւոց ջան ,
զհա՞րդ յիւրեանց սեպուհ մարդկացն են 'ի գա-
հոյս ակաստան ·
Հնդիկք ահա վատոյժ որեալք մարտից 'ի
գործ անպիտան ,
Բազում դարուց կան անձախձախ յազգին 'ի
բուն գաւազան ։

Պերճ գաւառաց էք դուք իշխան որպէս
ունիք ամէնի ,
Ե՞ր է որպէս երկչոտ պատիլ 'ի տար աշխարհս
տալ յանձի ·
կամ ձեռնպեցէք զորդի . ամենայն ողի անմեղ
'ի կոչի ,
կամ 'ի հնարս զգօնութիւն բերէք յօժարս
աշխարհի ։
Այս նախագրան կամ ուսմունք փառաց ազգին
'ի նախանձ ,
անդադար 'ի մեծուրց առատ 'ի ծախս տամ զիմ
արծ և զգանձ ·
կամ զիս ածցէ՛ այն սխերիմ Պարհուականին
մարդախանձ ,
և կամ ողջոյն իսկ յիւր Թագէն մերկ հե-
րասցի անյանձանձ ։
Ոչ այդ , և անդ դեմքն 'ի դալկունկն հարան դրժ-
նեայ վառարանին ,
սարսուռ ընդ սիրտ գնաց դողայր երբ ըղ-
ձերն խարշափուն ·
յայլ դեմս ածել Թրթռակէր զօձին վարեալ
զլեզուն ,
զինչ հնարիւք Թունել ծուկալ զարեան ար-
դեօք քաղձանին ։
Յակձեռս կան իւր նախարարք և կուսա-
կալք միաբան ,
և Թեւակից իւր Թագաւորք զօրք զօրավարք
և իշխան ·
պետք համօրէն անդ յաւենին գրգիռ յու-
զեալ 'ի յարեան ,
այր առ ընկեր զանկանողէս շրջէն միան նըշ-
մարման ։

Օ՜ օրէն դողդջե՛ս ուղեւորէ՛ որ յամայիս
թարթափի ,
անհետ ուղւո՛յն իսկ անծանօ՛թ իբր 'ի մը-
թա՛ն խարխափի .
Ճանապարհէ՛ն ելքն 'ի փախուստ եւ ինքն ընդ-
քի՛րան տապի ,
յո՛ր կոյս դիմե՛լ կայ 'ի վարա՛ն յամենայն
քա՛յլս իւր խաբի :
'Ի սոյն տխրա՛ր եւ համախռնմբ. որեւանն ալե՛րկ
'ի շուար ,
բա՛ն ինչ բերե՛լ առ 'ի նպա՛ստ հանրի՛ն զե՛րթ
շա՛ւն ապի՛կար .
խոկմա՛ն ոգւո՛յն ամա՛նն խե՛ց , խօլքն խմբե՛ն
'ի պայքար ,
'ի տապ սրտի՛ն հուր բորբոքե՛ն , չարդւէ ինչ
սի՛ւգ զովարար :
Իսկ յուսահա՛տն Սահրացի՛ն զառատ խոստա-
մա՛նցն զպարգեւ ,
յայն զեղո՛ւլ ո՛ք Ճոխ ծովանա՛յ որ գլխեսցէ՛
աներկեւ .
եղէց ասէ՛ ե՛ս աթոռո՛վ եւ եթ քա՛ն զա՛յն 'ի
յերեւ ,
փառաց գանձո՛ւց 'ի նա զեղցի՛ն յորդ լիու-
թի՛ւնք անդերեւ :
Նարձցի միա՛յն ոսոխն մե՛ր յատաի կենա՛ցն
'ի շնչոյ ,
եւ հարթեսցի՛ն ինձ առապա՛րք յիմ բուն 'ի
կայս աթոռոյ .
զուղի՛ն հաւի՛ց զօրաժողո՛վ 'ի քանդ երկրի՛ն
թշնամւոյ ,
հաստատեալ զնո՛ր զայս տէրութի՛ւն 'ի Սասան-
եա՛ն արմատոյ :

Նայեաց , և շո՛յա ՚ի բերանո՛յն զածած առըջ՛ան
եկն ՚ի լոյս ,
՚ի շուք որում զայն գործ դխխի՛ն յանգել
զգեցցի՛ խորախոյս .
յերկրորդ ՚ի գա՛հ իւր բարձրըմե՛ր առնել ան-
դա՛րձ տայր զլոյս ,
Միայն զի յի՛ւր գոռ ախոյեա՛ն առև շէջցէ՛
կենացաղոյս :
Լուաւ իսկո՛յն և սիրտ լայնեա՛ց քո հայր
Անա՛կ Սուրենեան ,
յոգի մեղմի՛ս առ շուք անձի՛ն կաց համազգ-
ուո՛յն դաւաճան ,
որպէս պասքեա՛լ իմն եղջերու յաղթ քարա-
վա՛զ սառնակա՛ն ,
փրփրադէզ տեսեալ ՚ի հո՛ս յուսմն փետեկէ՛
ղբերան :
Իմոցն ասէ՛ արևն և շո՛ւք զարմիցն ՚ի քե՛ղ
աղասատան ,
պահել որպէ՛ս մտերմանա՛ց օրէնքն տա՛ն ըզ-
հրաման .
Ես և եղբա՛յր իմ անձնադի՛ր յայդ գործ պատ-
ուո՛յ Սասանեան ,
գաղթուկ ահա՛ ՚ի քէն դիմե՛մք գոռ զայն
որսա՛լ զախոյեան :
Դու Սասանեա՛ն յաւէժ յազգի՛դ կացցես ՚ի
գա՛հ անսասան ,
երբ իմ տացէ՛ սուր վէր անբո՛յժ խոսրո-
վայի՛ն յայն իրան .
բայց զոր բանի՛դ ՚ի լոյս զածած եբեր քո սի՛րտ
դիւցազնեան .
Երկզաղի՛նդ ասա ՚ի գիր առո՛ւր խանձարրապա՛տ
՚ի մատեան :

Ընդարձ զգե՛ր դեղէր զուխաե՛ն Սաահրացե՛ն ’ի մուրհակ ,
անսուտ երդմամբ և քան զխոստմամբ խակ առաւե՛լ գ՛ոլ կամակ .
Թէ զայդ Նախանձ ինձ միամիտ յարդիւնս ածե՛լ տաս քամակ ,
պարթևական ձեր զևպուհ ձեզ դարձուցից անդիմակ :
Ո՛ւքեղ փառուց կապեսցես Թագ յոքունց կայցես գերազանց ,
զարփեացն ’ի քե՛զ հարցէ ցոլմունս գանձն Դանդեայ լուսապանծ .
յիմ ազրութեան զընաւիւք ձոխ բարձակից մազգդեզանց ,
դու փայլեսցիս յերկրորդ իմ գահ և քո սերունդք Սուրենեանց :
Այաց , և նա յեակար անեղծ հաստատ կընքո՛վն արքունի ,
յորոց աստմն՝ ասէ , սոյգ և ոչ մի յոփա լուծանի .
ոգւոյդ բերման երթ ’ի պսակ պաշտօն ինձ տալ գովանի ,
և փառազարդ լեր դու և քոյք ժառանգ պատուոյն արքենի :
Յայս հրապոյր կարթեալ ’ի զօւր ուղ հատանէ՛ գաղթական ,
Սահրացւոյն զօրքն կեղծիւք ունիլ զհե՛տ տան հորդան .
Նա իբր հազիւ լեալ անձնազե՛րծ հայկեան ձեպէ՛ ’ի սահման ,
եղբարբք որդւովք և այլ կահիւք հանդերձ կորդուացն ’ի կայան :

Յօդայն Թէ՛ս լուր ՚ի յՈւսո՛ ձիւանլարեա՛լ
հաստուածին ,
որեար քաղաքն ՚ի Խաղխաղու խմբէ զերծ՛ալ
զհամազգին ·
զի մի՛ ասէ՛ լսա Կարենեանցն յանդուԹն ՚ի
սուր մատնեցին ·
արմատախի՛լ ցեղն ընտրական յերկրէ ջնջեալ
ազգովին ։
Ընտանեբա՛ր զնա արքա՛յն առնու խորհիլ
՚ի պատուի ,
անդէ՛ ձօնէ՛ մասն արդաւանդ գեղեցկադէր
կալուածի ·
յերկրորդ գահուն իւր բազմական առնէ յօ-
ժիտս արքենի ,
և զձմե՛ռն ողջոյն ՚ի ցի՛նծ անցուցանե՛ն ՚ի
յՈւսի ։
Իբրև ուռուրք սառնամանեա՛ց ցուրտ զեղա-
նա՛կ մերկացան ,
և պաղպաղա՛կքն Կովկասու հողոյն ՚ի ծոց
դանձեցան ·
և զօդ ջերմա բուսոյն ՚ի կեանս պարգև ձօ-
նէ՛ր մեզ Թեման ,
վրիժուցն անդրե՛ն ՚ի սիրտ ջեռնա՛յր ՚ի Խոս-
րովուն աւժամայն ։
Յուսաեաց յիւր անդ Վաղարշապա՛տ դառնայ
անդրէ՛ն ՚ի բուն գահ ,
որպէս առի՛ւծ յանձնապաստա՛ն յամենայնէ՛ն
իսկ անահ ·
և անդ զնա՛ր մարտից պարզէ՛լ զդրօշա՛կ եդ-
եալ պահ ,
զերկնեալն ՚ի լոյս ածէ խորհուրդ , որ Պար-
սիցն էր առ ՚ի մահ ։

Հռոմայն հանէր ընդ ափեզերս զարանց խըմ-
բել կարաւան ,
անթիւ ’ի Պարս հրոսել զօրօք ’ի գերբ յա-
ւէր յապական .
Սասհրացւոյն չըթողեց Ճեռ ասէ զօրմով մի-
զական ,
և ոչ ’ի շէնս քար ’ի քարի վերայ երբէք ան-
սասան :
Ամբողջական շանթեր զհուր որոտա տանէր
զամպրոպաց ,
շռինդն ահեղ իւր հրամանի Ճամբար խմբէր
զմարտկաց .
Լփինք Աղուանք Ծիղպք ընդ Կասպից և ընդ
այլոց քաջազանց ,
շեշտ ’ի մարտին գրոհեն գործ զեղուն կողմանց
’ի կողմանց :
Պատրաստութիւն զայն իբրև իւր յունկն տա-
նէր Պալհաւիկ ,
զերդուամ ’ի միտս ածէր իսկոյն որ ընդ արքայն
էր Պարսիկ .
յիշէր և զոր ուխտեաց պարգևս , նա և զաշ-
խարհ իւր բնիկ ,
ձեռն ’ի գործ տայր զարքայն դաւել ինքն և
եղբայր իւր լռիկ :
Մութս աւնոյր զբօսանաց իբր ’ի խորհուրդ-
նոր իրաց ,
Ծեկուսանայր ’ի յամբոխից զի յարքայն չէր
ինչ կասկած .
պողովպատիկ սուր Թերաքամ զանխուլ ’ի կախ
զարդերաց ,
վեհին բանայր իսկոյն յիրան ահն ապաժոյժ
հասանաց :

Աշ՛խ քո անձին ով փառաւորդ երաշխայիս հե-
տեւման ,
Եր պարանեա՛լ վտանգ բազմացն եւ քեզ ա-
ծեր չարագան .
զի՞նչ պակասէր քեզ 'ի փառաց , կամ յաղագա-
նայդ զի՞նչ վշտան ,
զի աշխարհէ՛ն առիթ կացմր հիմնադարանէն
աւերման ։
Կատար յաւամն էր քո մնայ շքեղ փառաց
նախնական ,
պարթեւազանց մեծ նահապետ 'ի գահն էիր
վերնական .
զիա՞րդ 'ի սաւեր իբրեւ զշուն խոստմանցն
յաւեա՛լ յուրուական ,
Թողեր զքոյդ , յոյսն ուծացաւ , վասն բոր-
բոքէ՛ քեզ գեհեան ։
Ո՛վ զի՞նչ օգուտ ակն ազահեաց ապժ յան-
դարման արկ զձեռն ,
Հայկեայն գարուն զծաղկաւէտ 'ի ախրագա՛ն
բեր ձմեռն .
յարեան գունեաց վառակ Երասխ զականց վի-
ժակ իւր զսեռն ,
Թարշամեցան եւ բուրաստա՞նք յանաճնկա՛լ յայս
եղեռն ։
Յաղէաէն գոյժ Վաղարշապա՛տ դղրդեցաւ
համօրէն ,
Արարատեա՛ն Թնդեն լերի՛նք , բլուրք դա-
ղա՛ն հիմնօրէն .
սաղայակի՛յաք 'ի վրէժ վառեալք շանթ բոր-
բոքէ՛ն յանօրէն ,
գրոհք ամբաւք խուժն երամ խուժեն 'ի յերդ
տարմօրէն ։

Շուրջ զարգքայնւ պար բոլորեն հոյլք բու-
ժակացն Ասկղեպեան ,

Հնարս յաւուք նուաճեն վիրացն ՚ի դեղ մատ-
չին ՚ի դարման .

Այլ զի սրտին խոր էր հարուած , չարդէ բար-
եաց ինչ նշան ,

դամ՛քան զգամ ոգւոց ձապաղեալք զիւրեանց
Թողուն զկայան ։

Մ՚ինչ այս մինչ այն հայր քո աղեւնցս այս
դժրամիս գործավար ,

յանկոխ դժուարս յօդապարինկն ուղ հա-
տանէ՛ յերկիվար .

գաղթէ եղբարբն ՚ի զերծ անձին յուղւոյն ՚ի
ծովս աննշմար ,

Թէ և արշաւն Եւղոսեան , ձիգն էր հա-
մակ վայրապար ։

Զի հայակէտ սպասք ողջին վադրօրինակ
՚ի զայրոյթ ,

՚ի կատաղեացն հարեալք յեռանդն , երեսք
խոժոռք յերևոյթ .

Ձի ընդ ադուամբ զինավառեալք սուրան ձե-
պէն փոյթ ընդ փոյթ ,

դաւաճանին տալ զարժանին ոչ ձողոպրել
՚ի յանքոյթ ։

Կեսք ընդ ցամաք յԱրտաշատուն խելս խու-
ժեն կամրջաց ,

ուր սատանահաւ յորդէ Երասխ ձիւնախաղ-
խաղ ՚ի դիմաց .

դղրդահծս յեւր Ջրակոյտ դարիւ դարիւ
հոսանաց ,

օրհաս որոց մխին դուժէ՛ յանղերծ պատրաս
յորձանաց ։

Մ՛եծամօրէ՛ն այլք ընդ կամ՛ուրջ աձաղարե՛ն
զայլրադի՛ն ,
ժամ՝ փախստեա՛ն շտապ ՚ի ափ մարդախոշոշ
գազանի՛ն ·
խուլթ խոշընդա՛կն ընդ կկըրձս արկեալ խնուձ
ողջոյն լայն զուղին ,
ապաւերակա՛ն զկամրջօքն ՚ի յորսն ամե՛ն զետ-
կեալն ։
Օրինակ իմն որպէս երի՛նջ խեռ կապարձ
խեթկահար ,
սերտ կապուածոցն ՚ի պինդ պրկոց անկեալ դէ-
ցի՛ ապխկար ·
այսպէս և նոյն այն ոձրադարձ դժնեայ ա-
գի՛ն զեղծարար ,
՚ի կաշկանդանս յամէն կողմանց անկեալ դնի՛
յանհնար ։
Յամպըրոպն անդէ՛ն գոռայ ոլորմ զարխուն վա-
ռէ՛ քինառուաց ,
տեղատարափք մահադեղուն անդ կարկանէ՛ն
սլաքաց ·
կընու խսկոյն ծոցն Երասխայ յալուացն ՚ի խո՛րս
կոհակաց ,
յաղթանակատանէ՛ն ՚ի ձաղս խուրաց մատնել վի-
շա՛պ լուղակաց ։
Մ՛րժանահա՛ս եր այս պատմի՛ժ ցոփ այն ող-
ւոյն անօրէն ,
բայց թէ նմա և եթ տուժիցն արդիւնանայր
փոխարէն ·
այլ մինչ որպէ՛ս յանտառ թաւուտ ընդ փուտ
հալք բուռն բեկէն ,
չէ՛ն անմնա՛ս ՚ի տոշորմանց և մորչք դալարք
համօրէն ։

Մատչէս և հօր քոյին հեղձմամբ չէառ դա-
դա՛ր պատուհաս ,
յիւրսն համա՛կ ցասմանաթա՛փ՝ արկ աղդովքն
’ի փառս ·
որք և կանա՛յք և սանդեա՛յք ’ի զոհս ածան
յանխնայս ,
դառնակակի՛ն մահուան ընդ փո՛րձ անցին կլա՛ն
զօրահաս ։
Ո՛չ է դեռ խառնա՛լ զձապաղե՛ս ’ի ծոց կալեա՛լ
ջերմն ոգւոց ,
և տակաւի՛ն շնչոյն վախճանի ժամուցն ունէ՛ր
զմիջոց ·
’ի սուր հանե՛լ զԱնակայն զա՛րմ հանէ հրա-
մա՛ն խուրայոց ,
ծրագրավա՛ռ զոք չթողո՛ւլ ’ի դրժողե՛ն սե-
րնդոց ։
Նայց , և անդ Վաղարշապա՛տ յանդութ զե-
զա՛ւ ’ի դահի՛ճ ,
որք Տիտանեա՛յք սուր ’ի ձեռի՛ն կրակ յա-
կանցն ’ի կապի՛ճ ·
զօրէն դոգցե՛ս սովալլո՛ւկ ախատանցն ընդ ջո՛ւր
ընդ ճահի՛ճ ,
յորսոցն ’ի գի՛ւտ սողոսկ ’ի տո՛ւն զանձեղսն
որսա՛ն ’ի մահի՛ճ ։
Ո՛րչ աղայ՛ց կառանչ կանանց արձագանգէ՛
զԱյրարատ ,
լերանցն դա՛ն անձաւք ’ի բա՛դ սուգն ջայլե՛լ
զանփարատ ·
զի զորմովլի՛ն դիակնացեա՛լ դէշ անկանի՛ն
վայրավատ ,
տունք և փողո՛ցք արիւնանե՛րկ , աղց պաշար-
եա՛ց մեղապատ ։

Սաթնածոփանկ խնուն աչկունք օրիորդացն ՚ի շողս ,
մարգարտաշէնս գէսքն խարտեաշք ՚ի գալարս գան ընդ իւղս .
երեքոսեան գոյն ՚ի տղայս , փայլմունք փա- խեան անդ գեղս ,
մահուն արկած՝ վա՜յ է նոցա , ՚ի ծածկարանս արկ հողս ։
Ջրհեղեղն ստուար զաւեր անդութն ունէր այն վայրկեան ,
և Սոդոմմայն բերեր հրակէզ զարշուրանս յանդիման .
մինչ խնծղալից պարուցն երգոց անհոգ կային ՚ի կայթման ,
մաշուանս անկարծ հաս ՚ի վերայ յարուցս ե- ւեր զամենայն ։
Այլ զի՞ ասեմ խնդրէ Պարթեն քեզ զերծ ե- հան անվնաս ,
որո՞ց նպաստ չէր ըմբոշխնել համայնաջնջին զայն խոշտանաց .
Եթէ բաժանելն էր բնաւից յումպս խառնեալ մահագանց ,
շրթնամերձ եւս չեղէ և հի՞մ զխմոյս առաժել հօր զմանց ։
Նորոգ ծառուից ստնոյր զթել կենին իրաւէս իւր դայեակ ,
՚ի վէպ որոց յետ այնորիկ ՚ի դէպ եկեն իւք համակ .
նոյն և անդր եսկ զխոյրդ հակոզն խեռնձ յՈ- դոհեայ առ ընակ ,
և թէ որպէս ՚ի զարդ ախոց ՚ի դեղեայն ներքս յայն հասակ ։

(Որչափ Եւթաղեայ էր այս գայեանն ձոխ բարձ-
րնալիր մեծատան ,
զոր Գարսէկ ձեռն անուն Թուրդամբ յօրէնս ած-
իւր կնութեան .
ամենեքին յերկրին Գամրաց ըստ հաւատոյն՝
քրիստոսեան ,
բարեացն ողջոյն ծաղկեալք ՚ի գործ ՚ի դու-
թըրն հեշտ և հաւան :
Մաղարշապան ընտանովքն յաղքայանիա
գան ՚ի յօթ ,
անդի առնուն բնակութեան կենցաղ վար-
եալ սիրա յանխօթ .
բոլոր ՚ի բնակ տանն ազանէր նոցա համեստ
սիրոյն յօդ ,
և չիկնանք ինչ չգայր ՚ի դէմս զողջն աստցից
համառօտ :
Անուն նմա կարդան ՚ի կոչ (խորհուրդ ըն-
տիր) Սոփիա ,
ըստ իւր անուան և սիրա ունէր՝ զգաստ մը-
տօք , գերակայ .
հաւատոյն լոյս վառ արծարծուն յոյս հաստ-
տատուն էր նորա ,
յանկեղծ սիրոյն բարեաց օժիտ ծաւալ դեղ-
իւր յարակայ :)
Որ հօր ասէ ՚ի հաստուածին վայր յօթեան
տայր Արտաղ ,
ուր Թադէի նախարևուն հայոց դամբանն է
՚ի նմա .
անդր առ չիրմանն յորմէ Հոգւոյ ձիրքն բաշ-
խին աննուաղ ,
՚ի խնձ գըջէզ մայր քո կալեալ վարդ ըս-
տեղնէ՛ դժնեայն գաղ :

Գրաւօղ մանկե՛ն հասանէ ժամ և դու ՚ի լո՛յս
գաս կենաց ,
Վաղարշապատ․ ողջոյն յարփի՛ն մեռուցիչանայ
խանձողանաց ·
Թինդ ընդ Կոտայից սփռէ առհմամն ՚ի կայթ
խաղուց պարերգութեաց ,
զի Ճեա ծնաւ դիւցազնական Ճոխ յարենէ՛ն
Պարթևաց :
Ընդ զի և մի՛զ յորդ Ճոխագոյն յարքապա-
րանն էր դահլին ,
և իմ աղբի՛ւրք սննդարանք յորդ ՚ի վիժանկա
կաթին ·
պտկունք՝ մաքուր , ցինդքն՝ յստակ , երակք՝
առոյգ ՚ի յուժին ,
սնուցանե՛լ ինձ յանձին եղև՛ զաղնիւ մանուկդ
Անակին :
Ո՛րդ՝ մինչ ՚ի գի՛րկ սիրոյ գգուեա՛լ կեր Ջամ-
բե՛ր խնդամիտ ,
եղեռնամոլ դաշանանայր Ճեա Սուրենեան
մարամիտ ·
վՃիռն անդարձ առ դաշտախի՛ւ որթոց նորա՛
անկախիտ ,
շուրնդն առնէր Ճիւ չթողուլ յաղգի առհմե՛ն
չարանիտ :
Գիրդ արևուդ ես անդր ՚ի գաւթ յաղէաս
անկայ փարանման ,
ահռաւոտ զինու՛ պատեաց շշուկ սիրտ մղձկէ՛
՚ի բերան ·
զի քո կայտառք լխալուսի՛ն ցոլ ցնցուղէ՛ր
զարփենեան ,
զինչ էր առնե՛լ քո յանձնապուր , հնարք ե-
լի՛ցն ուծացան :

Յորս յանմեղե՛ցն եղեալ փրկի՛չ յանկեան միոյ
արկի քունջ ,
ուր ոչ շողո՛յն էր լուսն նշո՛յլ և ոչ նուա՛ղ
լինչ մրմունջ .
ասեմ ո՞րդեա՛կ կաթնակերի՛դ վըա՛ն արկ մա՛հ
դըրաց յունջ ,
ժուժկա՛լ լալո՛յդ , կա՛ց անձնապա՛հ , լաւել ժամ
է՛ ա՛րդ քեզ մունջ ։
Յաչացդ 'ի թա՛րթ մազեան ցօղեա՛ց ղհի՛ւթ
Ոլի՛մպ յանդաշ նինջ ,
մի՛նչ վերահա՛սն այն դադարեա՛ց շշուկն ահե՛ղ
և շունինջ .
ակնկալո՛յց 'ի քեզ դոդցե՛ս նորածին եւ զերթ
երինջ ,
վեր 'ի բարձունս յաղերս անկեա՛լ հայցես
դայլ՛ 'ի շունինչ ։
Մինչ պատուհանս խաղաղացեա՛լ աղմուկն ուխտրա
զարմանջինջ ,
կանչոցն յանկուրս եկաց կառանչ 'ի տար փախ-
նաւ և քրքինջ .
մնացեալ մեղմե՛կ զարթի՛ր առե՛մ շունչ զովադի՛ն
արկ ընդ պինչ ,
փոյթ փախիցուք զերծիլ յընդո՛յր ժամ խա-
ղալի՛կ է մեզ մինչ ։
Տեսակ աւո՛ւր Արփողին ի՛ւր 'ի խաւարա՛կ այր
զմուռ ,
զուղ հատանե՛լ լուրջ կահե՛րք ընդ ափափո՛յս
երկղուռ .
հաս Աղջամուղջ 'ի մութ քողէ՛ր զերկիւղն 'ի
մե՛նջ մօտալուռ ,
և Մթացեա՛լն անտես զգա՛ղթ մեզ յանջողէ՛ր
ընդ թաւուռ ։

Ուր 'ի մեղմի՛կ ցօղոյն շաղս զովս ընծայէ՛ր
Հաղաւոտ ,
'ի դիւր տապաստն սրտի հաճոյս անուրջ ածէ՛ր
Կամաւոտ .
զուլալոյն ծալուած մեզ Բուսակայնն 'ի կարծ-
ածէ՛ր մօտ 'ի մօտ ,
երբ զՀերայն գետմն Գիզակ յարփւոյն առնէ՛ր
'ի կարօտ ։
Ընդ ոսկեփունջն ուղի ձօնեալ մեզ Լուսա-
ճեմ յանդաստան ,
և Արաւօտն զվարդացան մատուննս բանայր
ցնցուղման .
Լուսափայլե՛ն ցոլքն 'ի Մասեաց պայծառ Ջա-
հէ՛ր յԱրատեան ,
փոյթ փայլածուն զմեզ յանդորր հիւրընկա-
լեաց 'ի կայան ։
Զի Սատուրնեանն ձիք երագունք եւր 'ի Թը-
ռիչս հողմավար ,
առին զմե՛զ Թռեան 'ի վազս ոտիցքն 'ի մէջ
անկեան տար .
երբ Շիրակայն յուռթի սահման առ 'ի համ-
բոյր լանջափար ,
մեզ դժուարինքն 'ի հեշտ լուծան հարթ զոր-
կեցան առապար ։
Զորմիզդեան զքե՛զ 'ի պուրծ այսպէս ծերոյն
ածեալ յորկորդ ,
գոհս անսպառ անդ մատուցանք բարերարի հօր
մերոյ .
'ի քայլս արագ հանդարտընթաց ողջոյն բերկ-
րեալ ըստ հոգւոյ ,
Կատարումելեայն հասաք 'ի շէնս այս քաղա-
քիս Կեսարոյ ։

Այլ մինչ զուղին յանդորրութեան հաստատե-
ալք մեր բնակ ,
անկախիս մեզ դէպ հանդիպէր տեղի ղուարճ
'ի յօթևակ .
ուր ծառաստանիկք 'ի զարդ վարսից ստուեր
տային զանուշակ ,
և ջուրք հեղիկ խոխոջեին յարծաթափայլ
ընդ վտակ :
Զուարթագեղ տիպ դալարեացն 'ի ցօղս երկ-
նից անթարշամ ,
զԵդեմականըն շողեին տես դալարաստին զան-
թառամ .
անդր 'ի լուսոյն ծոլանան լի՛ծ հեշտանքն զամ
քան զգամ ,
և սերտ կորովք ընդ ամենայն մարմնոյն սփռ-
ուին ընդ անդամ :
Սոսեացն անդէն արկեալ յստոց քեզ 'ի
հանդիստ օրորան ,
յիմոց պտկանց հիւթ ցնդեիր ընդացդ առեալ
'ի պնդան .
յադուրդ եհաս թմբիր յականջդ ածէր 'ի
թմրթ ցօղ մագեան ,
նուագէի և ես մրմունջ օրօր մեղմիկ ընդ
բերան :
'Ի տաշտ ծառոյն մանուկ արփեան յաղաւնե-
թեան զուարթ ,
զգեստ արկեալ թերածածուկ օթոց փայլուն
ստաղաղարդ .
գիրգ քաղցրութիւն լուսոյն 'ի լի՛ծ վառս
ցայտէր յակնթարթ ,
մինչ և զանշունչս անդամ զմայլէր յիւրն ան-
սովոր գեղոյն փարթ :

Տափխուղերփնեայ զարդ յահեկէն զաջոյ կող-
մունք ծայ ՚ի ծայ,
պաղպաջ սփռէր ընդ ադամանդս դրօշէն շա-
ռաչն ՚ի ծաւալ.
յօդոյն էր գոյն մարմնոյն կաթուած զարփեան
լուսով գերափայլ,
նոյն և շքեղ յիւր անդ բարբառ բոլորակին
սփռեցաւ։
Խանդաղակաթ իմ զմայլեալ յայս նորա-
քանչ տեսարան,
արփենւոյն յիս ցնցուղէր շող բոյքն ընդ սր-
տայրս իմ վառ կայծ.
զխառնազգեացն ՚ի մեզ տպել անթարթ պշնուլ
կերպարան,
և առնմին յոգիս ամբեան հեշտանք զեղուն
տիրական։
Իսկ զուարթունն աւետաձայն բարբառ փո-
ղեր դաշնաւոր,
դէմքն ուղղակի դետակն ՚ի քեզ յառեալ մա-
նուկ շնորհաւոր.
անուն կարդայր յստակ ՚ի լուր յէ Գրիգոր
Գրիգոր,
և առնմին սաւառնաթեւ յօդ սլանայր լու-
սաւոր։
Զուարթեայ իսկոյն և խնդին զերդ յանձնս
յորդէր գետաբար,
զօրօրանիւդ անկայ ՚ի փառ լոյս փայլակէր
քո տիպար.
համբոյր անյագ զմայրենին տայիս շրթունքս
անդադար,
զի նոր խորհուրդ՝ բամբէ աւուրն, անդր ՚ի
հոգիս տպաւորայր։

Յաղթեր ’ի լո՛յս գայցեն աւուրք արփիասցես
դու որդեակ ,
տուն Թորգոմայ դժոխասուն քեւ եղիցի
վերնաբնակ •
մոլորեալց դու առաջնորդ յուղիղ տարցես
նպատակ ,
և քո արթուն սիրտ զթմբրեալըն սթափեսցէ
զայն վոհմակ ։
Մ՚ասն այնորիկ և ըստ հոգւոյ քոյին յաւուր
ծննդեան ,
յայդ կոչեցար Հայկօղ անուն ըստ արփենւոյն
բարբառման •
’ի մանկութեան ժիր և զգաստ ոգիս ծծեալ
դիւցազնեան ,
վեհ փայլէիր յուխտ կրօնից զգաստ ’ի գործ
պաշտաման ։
Օ կատարելոցն՝ ’ի չափ հասեալ, ջամբ ընկա-
լար հաստատուն ,
գերօրինակ յոգունցն եղեալ ’ի գործնական
խրատուն •
պսակազարդ ’ի սուրբ աւանդ Ճոխ պանծա-
ցեալ տէրունւոյն ,
’ի գով յարգեալ յամենեցուն և ’ի պատիւ
բարձրագոյն ։
Հարցուած Արթունն ’ի մէջ ածեալ նոր քըն-
նութեան հետազօտ ,
ես միայնակ յիմոցն ասէ՛ տոհմից Ջարդին չե-
ղէ մօտ •
ընդէ՞ր և այլ արդեօք ըստ իս կենացն զօր-
անկարօտ ,
Թէ ’ի մռայլ հանուրցն արփւոյ պարանեցա-
առաւօտ ։

Դ՝ քո և ա՛յլ առ եղբա՛յր Սուրէն անուն
Գալհաւիկ ,
զոր յաղատս ած 'ի ցասմանէ՛ն իւր մանկա-
բա՛րձըն Գարսիկ .
որ 'ի ճենաց և Դարբանդայ մարդ թագա-
ւո՛րդ է այժմիկ ,
խորխտ աղանց իշխէ յոգևոց փարթամ 'ի
զանձս և ոսկիկ.
Հարստութի՛ւն զի՛նչ օգտէ՛ բայց աշխարհիկս
ա՛յս անցական ,
մոլորութեա՛ն եբր 'ի մթի՛ն սիրտ խօլանա՛յ
չարադան .
մէջ զհեռւո՛ն պատէ զերկրա՛ւ անդ դիցամո՛լ
ցեղորման ,
և քո իսկ յա՛յն լինի եղբա՛յր զուրկ 'ի ձրի՛ց
տէրունեան.
Բարեբաստի՛կ ա՛յն էր արդեօք թէ յայս կող-
մա՛նս լուսափառ ,
խոյս էր տուեա՛լ ոգի՛ն յանշէ՛ւնչ կուռց պաշ-
տօ՛նըն յամառ .
քան թէ յասպի՛ս 'ի Գանձասեա՛ն փայլեալ 'ի
զա՛նձ արփավառ ,
անդ յանշնչի՛յլ ակնի՛լ 'ի մէ՛ջ խորի՛ն բանտի՛ն
անապատ :
Այլ քննութի՛ւն վերաթևէ՛ ոգի՛ն ըղձա՛ստ
վերստի՛ն ,
գիտել թէ զի՛նչ յայնմհետէ՛ զեղան աղէ՛տք
յաշխարհի՛ն .
ո՛հ ցաւոյս հա՛յր ընդէ՞ր առէ՛ յայդ խօլացա՛ր
մոլեգի՛ն ,
քեզ և այլո՛ց այժ անդարմա՛ն տալով 'ի կեա՛նս
յերկոսի՛ն.

Յոր խոցեցաւ սիրտ ՚ի հոգւոյս փափկեան խընդանքն ՚ի սրտէս ,
դառն արտասուաց բացաւ թառոյն վայոց կոծիցն յապարէս .
բայց աղաչեմ ձայնին զաւէջն առ զրուցացն ՚ի հանդէս ,
սաստայնել անդ զինչ գործեցան աղուեսցն արկածք չարապէս ։

Յուր աւեառացն ասէ փողէ առ Արտաշիր Սասանեան ,
որ ՚ի Հնդիկս որցեր զաղիս պորա ՚ի բուին գեղարան .
առ ձեռ յանձին զուարճանայր առնս կարգէր բերկրական ,
Արուշանացն ուխտ կատարէր , ձօնքն և պարգևք ձոխազան ։

Որպէս առիւծ իւր ՚ի խաւար յարգել անկեալ անազատ ,
վարանամօւխ յանզերծ ՚ի ցաւս ընկղմեցաւ դառնապատ .
մինչ խուճարփն յանկարծ նշոյլ փայլակեսցէ յանպատրաստ ,
և զցաւոց լուծցէ զկապ շարժման առլիվ ինչ նպաստ ։

Այժ զգենու ՚ի վեր վազէ գոռ խիզախէ յոխորտայ ,
՚ի կապողին իւրոյ վրէժ մինչէ թափ յագին տայ .
յարձակ դիմէ ոտնհարէ քանդէ գերբէ յանխնայ ,
որքան խուռում դժնէութեան յաջողք իւրոցն ՚ի դէպ գայ ։

Կամ որպէս գա՛յլ ոռնալլո՛ւկ և 'ի հովուէ՛ն տրտալած ,
'ի քաղց նքթեա՛լ դանդաչեսցէ՛ յորջոյն անկեա՛լ տարակոյց ·
յարմե՛ն ծառո՛յն 'ի տեսանե՛լ զհովիւն յորսա՛յս քնեած ,
չէշտ սլացեա՛լ զանհնարի՛ն տացէ հօտի՛ն կոտորած ։
Նոյն օրինա՛կ առիւծն սօս (զի զայս բերէ Արտաշիր ,)
'ի հնդկայի՛ն անդ գառագե՛ղ յերկիր հեծէ՛ր տարագիր ·
գայլ ձամագո՛ւր յիւրն էր 'ի գա՛հ , ծիգն ելանէ՛ր յառաւիր ,
դիպան մնա՛յր ժամ տեսանե՛լ յարձակուրի՛ւր ժիրաժիր ,
Հարաւ այն ի՛նչ 'ի լսելի՛ս ձայն խոսրովո՛ւն սպանման ,
վոհմակ ահե՛ղ շուրջ գումարէ՛ր , յերկիր խաղա՛յր հայկական ·
գեղցր շանթէ՛ր բոց բորբոքէ՛ր իբրու վիշա՛պ հրաբերան ,
կամ որպէս խա՛ղ 'ի մուտ խանչա՛յր յողկուղաւէ՛տն այգեստան ,
Հայոցն 'ի նո՛յն և սպայակո՛յտք պատրաստէ՛ն 'ի պայքար ,
փուխուդի՛ոյն քամակ առեա՛լ հուովմէականն զձամբար ·
Վաղէրիոս Յունացն կա՛յսր յաղմկայո՛յղ իւր պաշար ,
և յետ նորա՛ Գաղիենոս յօգնել կացի՛ն տախկար ։

Մ՛ սահմանաց աոռխն գոռ ոգի կայեա՛լ զայ-
րագին ,

յոլորաս ածէ՛ արս ամէհի՛ս յաւերան ամէն
Թորգոմին .

զօրք Հայկազանց պարտեալ անդէ՛ն դան ՚ի
փախուստ վարատին ,

և նախարարքըն անմիաբան ՚ի մարզ խուսե՛ն
յաւանին ։

Մ՛ անխքն առ արշաւ նորա հարթուն , պողպատ
անպա՛կս յապաստանէ ,

աւազակիյա սփռւէ փաղանգ կոխ ՚ի ձիոց ամուր
սմբակ .

բազում ընդ մէծն երկայնեալ հա՛յս ՚ի սերտ
ածե՛լ հպատակ ,

որպէս թէ ոք ուր զանկանջեաց կայեալ բերցէ
անդիմակ ։

Մէրա աշխարհի՛ սահմանն Ադի՛ն զետեղ ՚ի
կէ՛ս միջակին ,

Արարատեան մարզիցն է դի՛րք հող յարգա-
ւանդ դաշտայի՛ն .

Մ՝ այրաքաղաքք իւր անուանի՛ յորեանն ՚ի
գա՛նձ յեղցադին ,

նախանձելի՛ բոլոր փայլե՛ր ազանցն ՚ի շուք
յարքենին ։

Ր․ րմենակայ հին շինակե՛րտ ամրականւոյցն
Արմաւիր ,

վէմ յերասխոյ հրաշաշինուած յեզր Երաս-
խայ Ձահադիր .

մարակոց հզօր անմաշելի՛ անդր ՚ի բլրի՛ն
ծաղկածիր ,

ուր ՚ի Ձանկո՛ւա ցից առ նիւքեա՛ր ՚ի աեսողա՛ցն
արհաւիր ։

Սանատրկեանն Արտաշէսի՛ արքայարանն Ար-
տաշատ ,
Մեծամօրի՛ն ընդ Երասխա՛յ խառնուրդ քա-
ղա՛ք լայնատարած •
բերրի բլրո՛յն իւր յարաւա՛ն ուռոգս արքեա՛յլ
անտառատ ,
՚ի շէ՛նս երկրի՛ն դշխոյանա՛յր պերճ փայլակէ՛ր
յԱյրարատ •
Մ՚աղաղաշաղա՛ս յարքայից գա՛հս արեւածիգ
միայնակ ,
կուռ պարսպօ՛քն անմատչելի՛ կոչուած աւեա՛լ
Նոր քաղաք •
ուր ՚ի ձեռի՛ն ուռն ոսկեձի՛յլ էջ Միածի՛ն
շողածաղ ,
և ծի՛չ ՚ի կա՛նչ սանդղարանամ՛աք սուղան ՚ի խորս
անյատակ •
Թագաւորդի՛ցն աթոռ Անի՛ բազմահարուստ
փառաւորդ ,
զոր Ախուրեա՛նն ուռոգէ գե՛տ յորդայս բեղ-
նա՛լ դիրքաւորդ •
որոյ գանձի՛ւց իւր լիութի՛ւնք հեռաւորայի՛ց
խայծ ՚ի կարթ ,
որեւոր ձգե՛ն հեշտ ՚ի ղեկե՛ղ գործել զնո՛յն
բազմամարդ •
Ընդ որս աշխա՛րհք Հայոց մեծա՛ց հնդետա-
սա՛նք հրաշալիք ,
Բարձր ասեմ՛ Հա՛յք Չորրորդն Հա՛յք Տուրու-
բերա՛ն և Աղձնիք •
Մոկք Կորճա՛յք Պարսկահա՛յք Վասպուրական
և Սիւնիք ,
Փայտակարա՛ն Արցախ Գուգա՛րք Տայք Այրա-
րա՛տ և Ուտիք :

Մ՝ստահանաց առողման գետ ոգի կալեալ զայ-
րագին ,
յոլորա ածէ՛ արս ամեհի՛ս յաւերման ամե՛ն
Թորգոմին ․
զօրք Հայկազա՛նց պարտեալ անդէ՛ն գա՛ն ՚ի
փախստեան վարատին ,
և նախարարքն անմիաբանն ՚ի մարզ խուսե՛ն
յաւանին ։
Մ՝ախքն առ արշա՛ւ նորա հարթեւն , պողոտք
անպա՛խ յապատակ ,
աւազակեա սփռեալ փաղանգ կոխ ՚ի ձիոց առ՛ւլ
սմբակ ․
բազուկ ընդ մե՛ծն երկայնեալ հա՛յս ՚ի սիրտ
ածե՛լ հպատակ ,
որպէս թէ ո՛ք ուլ զականջա՛ց կալեալ բերցէ՛
անդրիմակ ։
Միրա աշխարհի՛ սահմանին Ադի՛ն զետեղ ՚ի
կէ՛ս միջակին ,
Արարատեա՛ն մարզիցն է դի՛րք հող յարգա-
ւա՛նդ դաշտային ․
Մ՝այրաքաղա՛քք իւր անուանի՛ յորեանն ՚ի
գա՛նձ յեղցագին ,
նախանձելի՛ բոլոր փայլէ՛ր ազանցն ՚ի շո՛ւք
յարքենին ։
Արմենակա՛յ հի՛ն շինակե՛րտ ամրակառոյցն
Արմաւիր ,
վէմ յերաստա՛յ հրաշաշինուա՛ծ յեզր Երաս-
խա՛յ ձահադիր ․
մարակոց հզօ՛ր անմատչելի՛ անդր ՚ի բլրի՛ն
ծաղկածիր ,
ուր ՚ի ձակա՛ա ցից առ Նիւքեա՛ր ՚ի ակսողա՛ցն
արհաւիր ։

Սանդարկեա՛նն Արարչեա՛ն արքայարա՛նն Ար-
տաշատ ,
Մեծամօրի՛ն ընդ Երասխայ խառնուրդ քա-
ղա՛ք լայնատարած .
բերրի բլրո՛յն իւր յարաւա՛ն ուստս արքեա՛լ
անտառապատ ,
՚ի շէնս երկրի՛ն դշխոյանւո՛յն արեր փայլակէ՛ր
յԱյրարատ :
Ս՛աղաղջաղա՛տ յարքայից դա՛հս արեւարի՛զ
մերայնակ ,
կուռ պարսպօ՛քն անմատչելի՛ կոչուածս աւեա՛լ
նոր քաղաք .
ուր ՚ի ձեռի՛ն ուռն ոսկեձիլ էջ Մխածի՛ն
շողածաղ ,
և ձի՛չ ՚ի կա՛նչ աննդարաձո՛ւք սուզա՛ն ՚ի խո՛րս
անյատակ :
Խնագադարդի՛ցն աթոռ Անի՛ բազմոհարուստ
փառաղարդ ,
զոր Ախուրեա՛նն ուռոգէ գե՛տ յորդայս բեղ-
նե՛լ դիզաբարդ .
որոյ գանձի՛ւց իւր լիութի՛ւնք հեռաւորայի՛ց
խայծ ՚ի կարթ ,
որեար ձգե՛ն հեշտ ՚ի զեա՛ղ գործել զնո՛յն
բազմամարդ :
Ընդ որս աշխա՛րհք Հայոց մեծա՛ց հնգետա-
սա՛նք հրաշալիք ,
Բարձր աստ հա՛յք Զորրորդն հա՛յք Տուրու-
բերա՛ն և Աղձնիք .
Մոկք Կորճա՛յք Պարսկահա՛յք Վասպուրական
և Սիւնիք ,
Փայտակարան Արցախ Գուգա՛րք Տայք Ար-
րա՛ն և Ուտիք :

Յորս որոշին հարիւր իննսուն գաւառք դե-
ղձունք 'ի բնակ ,

զորս Արտաշէսն բեր զբաժինս երկրին տիրեաց
բաւանդակ •

յանուրս արդեն 'ի գերութեան զանխօսնա-
կաննս և զխօսնակ ,

Ծերք և տղայք վայ է նոցա 'ի կայն անկան
որ անքակ:

'Ի դաշն եկին այդ քաղաքք Հայաստանեա
միաբան ;

Յարտաշրին կալ մահրմութիւն զշուք թող-
եալ Պալհաւեան •

Կարս Նախջուան Կարին Բայբերդ և անուա-
նին Երևան ,

Տիգրանակերտ Որմի Դավրէժ Աղբակ Մա-
րանդ Բաղէշ Վան:

Դուին կեանց Մուշ Մանաւազկերտ Խլաթ
Խաղխաղ և Ոստան ,

Գանձակ Խրամ Բալու Պարտաւ Տամբուր
Մշկերտ և Բագուան •

Սուլտանիա Բերկրի Արճէշ Խոյ Սաղամաս
և Հիզան ,

Արծն Երիզա Վաղարշակերտ ընդ Մժնկերտ
այլք համայն:

Նոյն և անթիւ քաղաքք աւանք գիւղք և
ամրոցք դղեկաց ,

զԱրշակունեաց մերկացան յանձնէ զշուք
փառազգեաց •

յիւրեանց սեպուհն օտարացան բնիկք՝ աւաղ,
սահմանաց ,

զորոց օտարք շորթեցին փառս զթագն աւրին
պարծանաց:

Մնուրն և ե՛թ Անին կանմ՚ս ձևրդ ՚ի հինիցն
աննմանոյց ,
ընդ Սասանեան բևրիլ ըծ՚ով դժոխական
զանձն եցոյց .
քանզի Օսմ՚յ մեծ նախարար յԱմատունեացն
ընտրելոց ,
զարքային դ՚ուստր անթիւ գանձիւք ՚ի հար-
ուածին անդ զերծոյց.
Խոստովանողութեան զայն օրհնորդն սաեմ չքնաղ
վեհազուն ,
որ և ՚ի մ՚ութ կռամոլութեան ՚ի համեստ կեանս
էր փայլուն .
սիրա զթածուու բարեաց խօսնակ ունէր ան-
դուլ զլեզուն ,
որով որպէս կարծեմ յեայ չնորհաց կայցէ
դատաստան.
Ո՛ ինչ այդ բանէ . . . . . գոչէր անդէն
Պարթևական սերա ոդին ,
Խոստովուն զօրմ ՚ի սուր անկա , ՚ի սուրն
անդուք Պարսկին .
Մեայն աղջիկն կայ ՚ի պուրծ յամրակայունն
՚ի բերդին ,
այլքն ամենայն չուաուն ընդ փորձ անցին արդ-
եմք աղէտին.
Որպէս առհամն ձեր ՚ի ջարդուած երկու մե-
այն կացին զերծ ,
դու և քոյինդ եղբայր ասէ դայեակն ՚ի սէր
սերտայեց .
Նոյնպէս և յայս կոտորուածի երկուցն եղէ
կալ անմերձ ,
արկածին այն որ Հայոց վայս եա մըմընջէւ
մշտահեծ :

և ...րոյ

անկուածոյ ,

ղաւ 'ի նմանէ՛ն Թագուհնն 'ի լոյս ...

ծէ՛ քերևոց։

Մ՝անուկ սաէ՛ կայսաւ ըստ քէ՛զ

'ի Ջնջլս ամբակուա ,

Տրդատաիմ կոչեն զնա ոյժ Հերակլե

ամբուա .

...ըր Մանդակեան ոմն Արտաւազդ ոգ...

Հեցն անսարսուա ,

...ուոմձեցուցն հասոյց 'ի գահ զն ոչ...

դեան անդ անլուա ։

Յայր զարգացն յազատակեան հանեալ

ուայ 'ի կարգին ,

ործոց իւրեց զարմանալեաց հուշակ

պանծաջին .

...անևերեց ամացն 'ի անս յաւուր

հասակին ,

...րիակեան գործովքն սաուե՛ր արկեալ

հերքիւլին .

...է աղայակեան իւր 'ի անից ընդ կոր...

ընաձիր ,

...աջուԹեան զանձն մղէ՛ գժուարին ...

անձանձիր .

...ուցն 'ի չանոժ ...

Զինընթացին 'ի մեծ կրկէս դարձ վճարեաց գերազանց ,
չորից ձիոց բուռն հարեալ յետս ընկրկեաց զվազուած .
ուր զարմի զարմանք պատեալ ամենեցուն տեսողաց ,
Ջարամադրութիւն նմա գովեստ փառաց ազգին անմահական .
Պատուանանմարան 'ի մի պայքար զերկուց ցեղից վայրենեաց ,
կաց ախոյեան միով ձեռամբ զեղջերուաւն 'ի խոյս ած Թափեաց .
և զուլան իբրև ակար եղէգն ինչ անդ մանրեալ ջախջախեաց ,
զորոյ ընդ մեծ զայլ քաջութիւնս և դաս տեսացես ակնաբաց.
Յաղթնոյն 'ի լանջ հեշտ ընծայն շող մետաղափանոյր առ ժամոյն ,
'ի հուր վառեալ զոր յերկիր արկ անդ 'ի ծա-ցոյն Աստուածեան .
'ի փոխարէն զոր տուրս անյժ աղեալոյն Հայաստան ,
եդ 'ի մեծ արքայորդւոյն 'ի սպաս գեղմն բարեջան :
Ընդ համեստին իւր երկնադած խորհրդակցաւ ամուսնոյն ,
յամուսնական միով կամօք գալ 'ի հրաժեշտ յանկողնոյն .
զի ինձ ասէ այր հրամայեաց յերկիր երթալ հեռադոյն ,
հեշտ պաշտամանն աալ պարկ ըստ մեր Հնոր-հացն արժանեացն.

Երկոցուն զանն համակշիռ կամք արդարակ
'ի նժար,
մին 'ի պարտուց հօր իւր վճար միւսն յառաջն-
ձին կեանս յօժար.
սիրտ յանկրդմիլ առ սէր բարեաց զօրինաւոր
առն հրաժար,
երկաքանչիւրն իսկ յարժանեացն առնուլ
դէտակն 'ի պաշար։
Գուսար էր Դութի ոդին զգօն բարեսըր-
նուհւոյ անդաստին,
անուն նման չաան Մարիամ յաւխան անդրդրդ-
կրօնին.
որդիս յաջնեան ունէր սատեղծեալ ընդ ար-
եան Պարթևին,
զԱրիստակէս զՎրթանէս համբարոյսն 'ի
բարին։
Զվրթանէս յառաջգն 'ի ամս թող 'ի սե-
րուհւոյ իւր զարմի,
զմիամեայն Արիստակէս 'ի գութ գրկեաց
մայրենի.
'ի կուսանաց մնեալ 'ի վանս հոգեւոցաւ 'ի
մարմնի,
և ընդ ինքեան կրսեր որդին զուարթնոց փայ-
լեալ 'ի յաղէ։
Աւղ հասանէր Պարթևն իսկոյն Հռովմէաց-
ւոց գայր 'ի գահ,
զվճարման հարեալ պարտուց որպէս 'ի գանձ
այր ագահ.
ընդ Տրդատայ մտանէր ձեռս սպաս տանել
մինչ 'ի մահ,
գործէր հոգւոյր սերտ միամիտ 'ի հարկևորան
վստահ։

Զարմանք զմեծն ունէր Տրդատ ընդ լըլա-
մ՛ան այն աղաս ,

Խաղդ՝ Թէ ո՞վ նա , ասնէր , կամ յո՞ր մարզէցն
Ծնքեա՞ն ապաշաւել հաս .

Չէ՛ք իմ աւէ՛ այր մարթիմ տեսեալ և լուեալ
յիմ ՚ի կեանս ,

կամ հաղաշխ՛կ աննմանութե՛ր յամենայնէ՛ ան-
բաւնաս .

Պատուասխրէ՛ր ըստ վայատակին ի՛րաւ ազայ
մ՛ք անձնաւորեր ,

անքօղարկեա նմին գովեստ յաղանդաւոնէ՛ր
լիալեր .

Նա՝ առհեմայ՛ն կարեանն ՚ի սի՛րտ եռանդն առ-
եա՛լ ընտանիր ,

յիղձ Ծոխանայ՛ր՝ երբ ձեռնհաւ , տաաքեւ ձօ-
նե՛լ բարձրնաւէր .

Ոգլին զգօն մտերմութե՛ան մինչ յայս Հգնէ՛ր
կամակար ,

սեր խաւարի՛ն խոց խորագդեաց յանձն ար-
դէ՛ր բեկեալ .

Խաւարայնից ձաձէր փաղանգ յիւր անդր ՚ի
դա՛հ արջնակառ ,

ուխան՛ն սրբո՛յ Քրիստոնէական Նշնդամ նիւ-
թե՛լ ՚ի վթար .

Զի՛ սուրբ կրօնի՛ն լուսոյ ծառա՛լ խաւար
ադանցն արդարանա ,

շանթ ցաւարկեա չէշտ որոտայ՛ր յայն ձգել
յա՛զնն ՚ի վարսա .

ուստի շարեաց նիւթէր հնարս հի՛մն գըրգ-
ռե՛լ զհատասա ,

զոր դժոխոց անյաղթ կնքեա՛ց անէր ՚ի դրա՛նցն
և աղաս ,

ջրին ազմկեալ ,
Թէ յատակէ՛ն ոչ հասցէ մէ՛ղ զոր 'ի
է հաստեալ ։
Յայսոցն 'ի մէջ ոմն յառնէ՛ անուն
չարագև ,
այն զպայքա՛ր յայս առածէ՛ յարգիւ
ծեղ աներկև .
որհամարհա ասէ մեծամ՛նց սիրա յայն
յարատև ,
ոց , 'ի յուխտի՛ն ամրութենէ՛ փայթ
եալ 'ի դևդև .
Մ՛տք այրասա շանթէր խեթիկ անու
եալ ոգի չար ,
յաւարա քինքնին աանել գոսայր զայն
դ՛ուան զպայքար .
որգիա ասէ՛ 'ի մեամեա նոցայն սիրոյն
կից պար ,
այր զընկեր իւր նեղել ընդ վայր սիրա
ուեցից կամակար .
Մ՛ չխանի՛ն Թայր հարկանէ՛ր զայ
'ի դեմն զախեղծ ,
էր զոր անե՛ղն լայս ապեայց մի՛նչ 'ի
լայս սաեղծ .
ագանդ 'ի ձև.

Մինչ ՚ի հանդէս և ատենդէս ամե փառաբանէին
դատաստանեակ ,
զերդձաւէն կայր կուրացելոց կերձ առաջնորդ-
ընդ խորակ .
Թեւոց կերծիքն արծաթեան նմա ՚ի ձեռին
ըերդածակ ,
պարծ ՚ի բերան և զանդամանդ փշելու բը-
սիրա համարձակ .

Իմոց ասէ շառաչք զփորձ ՚ի մարտ հաւաքելու
մրցանաց ,
զերկրին որդէս զերեալ զղերթան ՚ի հաղըտ ար-
կէ ատափանաց .
ընդ կաթողական եւ մեացնակ ՚ի վերջ մաանեայց
տալ ՚ի խանձ ,
սիրոյն բոցով , զոր ՚ի հոգւոյն զանգածութեան
կրէ գանձ .

՚Ի մեայնոյանն յայնժամ ՚ի խնդր աշխոյժ քըրտ-
մրան ՚ի յանկէան ,
զպարծելով ունէր քերեալ խորակեցս բաաւ-
նոյր ՚ի մթան .
զենչ շաղփաղփեն ասէ սրբում ՚չունիք բանից
զանպէտան ,
որոց սիրէ որ բարձրնայր . ասա է կապկած
մհատման .

Զիւրոյն ՚ի բանց առ սէր երկնից ատածն խա-
պան յանունայն ,
տեղեկ բնաւ յանձն առ օտար զանձն դը-
նել մերկացոյն .
ըխուրաուորաց չերքիտ զմին յայնժմեկ ուխտէ
յայն ՚ի նայն ,
որպատ արդեէն զայն պարծի ձր. որ համակին
է. քաջանայն .

Տարժանուկը այս աւաղուանց իմ է սանդ
յաղթանակ ,
յայլոց չեմ յանչս , այլ միայնակ յարդիւնս
անձինց յաջողակ .
չարաչարին մերում պետան առաւ կարացի
վզենակ ,
մարդկան յաղկանդն առհմին ՚ի ամյժ հիմ վա-
տեցայց անճարակ :
Սահմին էր սա որ զարհմենին ցորմիզդ բա-
նայր զխորհուրդ ,
՚ի մայրաղիղծն անկղիաանաց զարփւոյն առ-
նել ճանաչուրդ .
և զլուսնոյն ՚ի քեռամերձ շաղաշարմանց զեմնն
զուրդ ,
յարարածոցն ՚ի զեղերևս զօդոյն փայլել ակղն
զլուրթ :
Այս իսկ տացած ՚ի զուողէն լուիկ առաղէր
խոր ՚ի մէզ ,
զաղխան առ ցաւս կրծեր սրտին , կատաղք յո-
զիան էր ՚ի հէզ .
անդ յայս զադղանեաց յարդիւնս ՚ի սուր վառ-
զինուորէ և ՚ի աէզ ,
զխառաւորին հաձել զպէտ ընդ արփենեաց զայ
՚ի վէզ :
Յոպնիաղեայն իւր զՄահմինն յիրեր ՚ի զահ
զընկեցիկ ,
բան ՚ի կոկով այլր բելիար նորայն ջանից
զեղեցիկ .
Երթ ով զինուոր իմ քաջ ասէր յայդմ ՚ի զրա-
բիր զառ մարտիկ ,
՚ի մեր ձոխանս հնարիմաց որսալ հաղբիւք
զմարդիկ :

Թէ զլզլկան անդ սաւառնէր շէշա ոլանայր
խօլն անկած ,

ուր սահմանն է՝ վայրանկերեայ ընդ վայրն 'ի
մէգ մշտամած .

մաշկաթեւեց շարժմանն թափ կերծ ինչ դար-
ծե՛լ անդ ցուլած ,

դժնեայցն սփռի 'ի սիրտ ածէր 'ի կապկա-
փայս կապտաղած ,

Թէ և յայն ի՛նչ յանցեաւ ասէր արհամ 'ի
կարիս անպիտան ,

մեր Թշնամւոյն արարածոց զարփւոյն դառա-
նեաց սարսռեալ բան .

այլ յայս մԹի՛ն հողւոյ խմբից յարամըր-
դմմս յարդարեալն ,

զխնամ զի այդ բազմաց խռնի՛լ մեզ 'ի զբօ-
սանս բերկրական .

Ո՛չ եղա զներքի՛ն ցեղըր նա զօդ , մեղծին շող-
եա՛լ ընդ տարած ,

երագահա՛ս առ հրամմա՛յն ձեռքէր յիշխանն՝
անկասկած .

քսեաց գրգիռ զաղմուկ յարիւն զեղեալ սրտին
'ի շամբշած ,

զՔրիստոսեա՛ն 'ի մահ կապե՛լ 'ի դան ներքեւ
'ի հարուած ,

Պրդեալ իշխա՛նն յանյանց դառնի՛նս դառա-
նանայր առժամայն ,

'ի Ջուրջ 'ի Ջո՛րդ 'ի զարմանխի՛լս մնամնել դո-
ւա՛յր զամենայն .

իսկ անբուժեւոյն ուսըղերձեա՛ց քաղցր ընծայն
պարզ համայն ,

սերտ 'ի հաւա՛տ սուրբ պաշտամա՛ն կալ կուե-
ի՛ն զպայմանն .

Հրդեհն այնց վառեալ շնչով համատարածըր
բոցանայր ,
սուրբ դարաստանին մաշել համակ գծատա-
տեւենկն երկնածայր .
Խանձ վառատակերաց իշխանին 'ի գիւր Մահմէին
վառեալ թալկանայր ,
համայնից երբ սիրտ յօժարակեր վերնոյն 'ի
սէր ջերմանայր ։
Ընդդիմամար խցաւ ուղին յոլովմին եկից բա-
ցաւ նոր ,
անօթահար դաղթ 'ի փախուստ Մահմէին Ճե-
պէր սինլքոր .
անդնդեհպեան անդր 'ի շուար Ճմլէր գեկյր
սիրտ 'ի փոր ,
զի և խուրձին խսկ սա մօտ կայր դերեաց լե-
նել երկնաւոր ։
Ընկճատաղգեաց աղէնն աշխոյժ շքեղ գոր-
ծէր ատսարան ,
որ գունդագուռոն 'ի մահ դայլին 'ի բանտ 'ի
դամն 'ի գեհան .
ուր ըղձակաթք բխուրուց բարձանց մարմնով
կենաց փոխան ,
զորդւոյն աշին ւ'ի զուարթնոցն յանմահու-
թիւն փոխեցան ։
Որպէս յորժամ սուլ հավուսակն հրաւէր
կարդայ ոչխարաց ,
յախորժակն դիմել յարջին Ջամբն 'ի համեմ
Ճարակաց .
և հօտն 'ի կայթ մայ 'ի բերան խայտան վա-
զէն խուռնընթաց ,
լեզուն յախորժ դառնան յարբեալ արծա-
թափայլ վտակաց ։

Նա քաջ հովուէին յայս օրինակ հօտ համօ-
րէն սրտաբեկեալ,

զծնեալս խաղաղու կորեան 'ի սակ փայտ վարդեկին
անհրաժեշտ .

զանանցականն դուռն ըլկանոցք կենաց զանձնեալ
զգայնեալ,

որք 'ի հանդիսա հողմով պարելեալ յերկնից խա-
ւարին լուսաւորեսա:

Նուաճեցեալն եւ սա Տրդատ Մահաժին հրձի-
ձէր զշնուն,

Թէ եւ Գրիգոր յայն կայ ուխտէ քեզ սա-
ձանօթ մունջ ընդ մունջ .

զոր Հռովմայն պաշտէ որեար նոյն եւ ապղայն
համաշունչ,

զկուսուն դեմ գոլ նշկահէ զայնոր պաշտամանց
քերէ զունչ:

Ոսկեառաջնոր անդ եր հրդեհ յայն ասեանել
Թադադէն,

ցասուածն բարկ նաւթ 'ի կրակ բոց բորբոք-
եալ 'ի սրտին .

Բոլոկրոնեան դոդցես քաղաք այրող ցայա-
մանց 'ի հնոցին,

զերանն 'ի մէջրկ մատնէր 'ի խանձ, հեշտանք
փախեան հանդստին:

Նրուխ բալաբանդ ընդ այնչ Թափէր դուսայր
հարեալ սրոյ 'ի խոց,

յուղման շրջեալ Թանձր վէրկեք մուղա մա-
ձանէր զանդնդոց .

շինդն 'ի մահ պարթեւայն շանթ կայծա-
կէր սասակաւոց,

Թէ եւ վասայժ անդր 'ի հաշին այժ ազդա-
կէլ յիւրոյոց:

Ո՞ւր ինքն խակոյն կոչեալ զի՞նչ այս համբաւ
տանէ՛ր դժկամակ ,

որ յիմ արդէն հնչէ ՚ի լուր քեզ կեշտ ունիլ
մեզ դխմակ .

չե՞ն գէտ արդեօք զի՞նչ պատշաճ կայսր և խուր
աշխա՛րհ խակ համակ ,

ընդ այն և մե՞զ ունել է հա՛ճ չքերել ի՞նչ
հակառակ ։

Զ՚ դատապարտեցի՛ր ա՛րդ ըղձմանց յուխտին կալ
մե՛զ միաբան ,

ազանց վեհից մի հեստամիտ գալ ախորժե՛ր
՚ի խժդան .

կայսերականս արքայութեան ջիրդ է պաշտօննն
որմզդեան ,

որում ջերմի՛ն աշխարհ բոլո՛ր սպաս տանե՛
պաշտաման ։

Բ՚եզ տուաջի՛ այպ թէ ո՞չ՝ կայ կատանօք
օրահաս ,

անտառանելի՛ ով Գրիգո՛ր՝ զքեզ ածեմ պա-
տուհաս .

ընտրեալ զոր քե՛զ ընաւ բարեաց բաղդեից բե-
րող խմանաս ,

դարձ ՚ի մտաց քոր որպէս կոյր և ադայ արդ
խօլանաս ։

Նանրիցն այս դարձուած Պարթեւ, Կայսրն ընդ
ողջոյն խուրայոց ,

մոլար անկեալ ընդ ուղ գնայն շաւղացն շե՛ղ
՚ի յուղղոց .

Եւ որ ցարդ էակ ՚ի սուրբ անեալ կրօն , չեղէ՛
տուոլոց ,

Թողից զիմարդ ախտ կրօնիցն զհեա լինել
անոտաուոց ։

Ի պաշտամանն խնուռմ վասասնկ զոր քեզ պար-
տիմ մատուցանես ,
Հլութեանն ես միայն Ջանխաք փութեմ ըղ-
ձանիդես .
Հեղգմանց մանկկից մշտահալած կարքըն ան-
կեալ ՚ի սրտէս ,
և առ յաղօթս յայն աղնեցայց զօտի ածեալ
ղնդատեղես ։
Մաքուր որ հոգւոյն են զարդարեր հակմանք
զգաստք ՚ի պաշտօն ,
երկրպագանաց չեն վեհից անուրք և ոչ յայլ եւս
մարդոց ձօն .
որ կայ յերկինս Եննն ահաւոր յարփեանց սե-
ւից մշտատօն ,
Հրամանատարն նա է իշխան դր սեր զայս մեղ
եա կրօն ։
Զոր սպառնամ ինձ դառն մահ խոշտանկ
անմեր կառանաց ,
վաշ ինձ կարդամ , յիս Հեշտասէրս զամենե-
սին ընկալայց .
չեմ ինչ աղայ և ոչ անդէա ձրից զոր աէր մեղ
շնորհեաց ,
և կայր խակ ոչ որպէս ոըք կանդ ՚ի պաշտա-
մունսն դիւաց ։
Զարեանն ՚ի սիրա հարեալ զեռանդ Ջեր ա-
պանայր ՚ի վրդով ,
Հրդեհակէզ դուայր Տրդատ զանմեղն ածել
՚ի խորով .
և յետալեան յուղեալ յալիս աղմկայկյաղ եւր
զծով ,
յանդունդ զնաւուրն սուզանել զարթնոյն կե-
նաց զանխռով ։

Յարհաւիրս այսր 'ի բանտ մատնէր քաղցկե-
նեղմըր ծարաւով ,
զօդ կլանել երբէք համդամբար չարայր վայր-
կենին տապահով .
կամ յայդ ասէ վիշտ մաշեսցիս յաղէտս 'ի
ձմռս 'ի դրսով ,
կամ գերեկ զմեր փարեալ կրծնիւ յարև կաց-
ցես ձոխ պատառով :
Զխնդին պատուակ ասէ Գրիգորիր շուքն 'ի վե-
րևատ ըենատուրի ,
Հաւատոյն յես Զահափայլէ աւանդն անբիծ
և մաքուր .
Եմ քեզ պաշտօն զօր հարկանեմ շնչեղ նմին
լուսափայր ,
յորժ թէ մք զիս Զմնացէ դբդուեղ , խօլէ
և պանդոյր :
Որդ՝ մինչ այսպէս չարակոչեմն նա աադնա-
պէր 'ի բանտի ,
լոյս մեզ յեայ շողել երկնեմլ հօդուոյն կե-
նաց դերարփի .
Թագաւորնէին նոյն և համդէսք գահն կահել
զարքենի ,
դերակայեցն 'ի դխացագանց գործան գային
հրաշալի :
Զի գահ կալեալ Դիոկղետեայ զաշխարհա-
կալն զգրոհին ,
պայքար ընդ նմին Գթացն երկնէր արքայն
յանսանյան 'ի սրտին .
վայրենամիտ յիւր ոսերին փառամնդ ազանց
մոլեգին ,
քնւրոպիայ մարզեցն 'ի քանդ շփնդն ատնէր
զոռմռքին :

Պահլաւունեանցն էր սա տոհմին հաչէ անուամբ
այր հանճարու,
խոստովանողաց քեռն Անանիայ Թոռն Հրա-
չէից ահարկու.
Սակայն մայր էր յարևս անձից քաջ Մըծ-
բնայն Յակովբայ,
և իւր բարեգլին յաջողք զշնորհք Գըթոյն ետուն
պաշտօն։
Ի զգեստ են սորա զարդարանութեամբ յարեջցն կապանք
'ի Թափոր,
Սկիւթիոյ յիւր սահմանաց վիճեր կարգեն
'ի վայր.
աստուածաբանութեանցն սուրբ բայց որչ ուղերձեալ 'ի
դատաւր,
Խաղաղ վայրաց հուր հրդեհեաց կայծակնա-
հար սիրտ 'ի վառ։
Յրախն գաւառն այն մեծապայծառ յիւր աշխար-
հին առ բնակ,
'ի գայլենին ձորձեալ մաշկեամբ և սիրտ մա-
տոյց սատանայ.
զերթ կատաղեաց յամենեցուն 'ի վանիս նը-
համարձակ,
գերել գերեալ զեռալ խառնել յերգ և'ի զեղծ-
ման համակ։
Ի. մեղ առ են իւր դու զերանցն դընդաղ յերկուց
գծեց հակառակ,
զեղխօր և քեռ ձեռնեցն այծամին զարեան ու-
ռանդն անհնարին.
որթուն զգաստ անակածին յարքենել զեղծման
լուսանկեր,
Իսկ հօրաքեռ իւր Թոռն 'ի Ջանս յանձնեղաց
գերը յարհաւիր։

Մ՚եհադայն էր սահեայն եւ այս Հեռլին բաշխեալք
ըստ արժմանն ,

որ զամենայն կշռով չափէ՛ յիւր ՚ի խորհուրդն
անսահմանն ․

զծրողին Ձեռն յերկնիցն ՚ի յոյս զաղինս հաս-
աէլ դայ ՚ի Ջան ,

Իսկ դծրեկան Բազկէ որդէ՛ դաուաձանէ՛ն
զարզաւկան ։

Բանդէ ալքայն Դեթաց հաչէ՛ Դխոկղեաեայ
՚ի պատդամ ,

սատուարակիյա մորդ խուծանօք աւէ ընդ քե՛զ
՚ի մարտ դամ ․

բայց զի՞ է մե՛զ յերկուց կողմանց ամբոխ մղե՛լ
խուռներամ ,

եւ յապածդյծն առնել դիոց Թաւալ յարե՛ան
ապարածամ ։

Գեթացն ահա՛ ՚ի կողմանէ՛ ես մենամարտ
ախոյեան ,

եւ դու այսէ՛ արձանացե՛ր սպառազէ՛ն յան-
դիման ․

Ձերքդ ՚ի ծառայ մեր զերեսցե՛ն Թէ ես կա-
ցե՛ց յաղԹական ,

Իսկ եԹէ դու , մերքս եղիցե՛ն Ձեզ ՚ի ծառայ
անխափան ։

Դխոկղեաեայ յունեկն հարեա՛լ ուխտ այսանակ
ամբակուռ ,

յոսկերս ողջոյն եւ ընդ խրամն ահուից արբա՛ւ
զարբառուռ ․

՚ի սասանկաշուռնչն որպէս յործամ ատաաանս առ-
նու հողմոց՝ ուռ ,

այնպէս դողայր ըստ Ջերմնայց իւր դալկա-
ցան դէմք համուռ ։

Մ՝արտնական ՚ի հողս անկեալ քունն հեշտին
դադար ՚ի խոյս ,
կապկած ընդանա յՆերևրոսեն զարդարանըն ՚ի
բաց մերժեր յոյս ․
զի յոսկերացն ուժոյ ակամբ ՚ի դաս խեղանս
անխրախոյս ,
Կնտատմունն մեջ փափկացեալ յԱրևանն չէր
ոգւոյն կոյս ։
Կարճնեղ Ջղանց փոխանն զգային մնաց ձկանէր ատա
և անդ ,
Հնարից ինչ մարթել ՚ի գեա զանձն պահել
անվկանդ ․
որեար ձաձել յաշն բերել ջեր խոկ սեպաւհ
դաշտաանդ ,
Թէ տացէ բանս զինչ ինչ արդեօք ՚ի խորհրդ-
դոյ նորուն վանդ ։
Մ՝արդից մարդկց հայր խաժեփին երխանորեար
՚ի մի վայր ,
որպէս յախուրժ սրինգ հոմուր խաշանց բա-
դուրդ դասն ՚ի մայր ,
Ղերկիանեկ խոկ հասանէր անդ փառաւոր նա-
խարար ,
յորոյ դնդէն էր և Տրդատ անյաղթ մարտիկն
՚ի պայքար ։
Ընդ շառաւիղ հայք հանճարէն կայսեր կացին
յանդիման ,
բան ՚ի մէջ արկ քաջն արանց զինչ Հրուշէին
էր պայման ․
կացեալ յառաջ Ղերկիանէ յոյս լրասերն ՚ի
բերան ,
սերտ դիւցազինդ մի ինչ տաէ վանդեացէ
ընդ վարան ։

Իսկ ոմն առ ևս այր զօրաւոր 'ի Հայկազնեան
թագաւորաց ,
Տրդատ անուն նման կարդամն յոյժ ոսկերաց
գերագունից .
Նա մեծայնակ զդոյն մարմի՛ գործ մեծարէ՛ ան-
նախանձ ,
փոքր եմ քանզի՛ բազուամ անգամ քաջաման-
նի՛կ իւր արդեանց :
Նա գեղեցկաբար յորում զայրք այնչ մեզ եհան
ընդ խաւար ,
և քաղաքես դուռն եր 'ի նիզ օթս յարա-
քի՛ն կալաք վայր .
Ձիոց մեծաց և գրաստուց 'ի ջանք զի չե՛ր
բնաւ խար ,
գունդն համայն 'ի հնարէ՛լ տարածան եկաց
'ի շուար :
Թագաւորմի՛ն զուարափակ ունէր այս դի-
զաբարդ ,
կուռան չէայր սակայն սակ երեսք որմայն
զօրկ և հարթ .
իւր ընդ սանդուղ 'ի վեր սողէր հեշտ և ա-
րագ յաղթարթ ,
զխոսան 'ի մէջ հոսեր գնդի՛ն 'ի բաւականս
բարդաբարդ :
'Ի քուն կայի՛ն համբարապանք անդ և իշանք
խոտակեր ,
ընդ խոտն և զայնս 'ի մէջ զօրաց առ ընկենոյր
անտարբեր .
և ինքն աղամ մինչ 'ի վայրէջան իւր 'ի հարթէ՛
ծօծանէր ,
յամենեցուն մեր 'ի սրտի՛ զարմանս ընդ նորին
սաստեր :

Մերձ Պրոբոս կայսր ահարկու գայր 'ի պայ-
քա՛ր ընդ Գթաց ,
և սաստկաբորբոք սովոյն հրդեհ զանսասան մնա-
չէր զինուորաց .
անդր նըթեալ գայլոց քանակ հայք գործեն
կատաղեաց ,
և յարեւէն չէշա հարկանեն 'ի բանակին ըղ-
քաջին արանց :
Մոլեգնութիւնն անդր և զիշխանս խեղդն
յըմբշէից առայ 'ի գերբ ,
և արեամբ բազմաց 'ի թաւալ ջահ մածանէ
ընդ սակերբ .
յիմ և խօլած դորհ 'ի վրան եռուն գազանք
մարդակերպ ,
և առ ահին զերթ նապաստակ խմ թռչեան
վազա ծերպ 'ի ծերպ :
Այծեամնաբոյց առ ձեռ Տրդատ հուր բորբո-
քեալ ձեռն 'ի զէն ,
աջ 'ի նիզակ արձանանայր եղիան ահեղ
յահեկէն .
յորձակեցիցն զանսասր կիզայր զխորշախուն
և զհէն ,
աղաւաղութեան մերոյն ողջոյն մեկին կացեալ
ապաւէն :
Ընդ Արտաշրի 'ի մարտ յարեաւ կայսրն Կա-
րոս յաղթական ,
և նուաճուրդ յանձն զգեցան մինչ 'ի Տիզբոն
Բաբելեան .
մինչ մարտն յախոյանօր առեալ զուայր
Սասանեան ,
իւր բազկակից զանպարտն առեալ կոռնակ ա-
հեղ մրցական :

և

Ուստի առ էս այր զօրաւոր 'ի հայկազեան
թագաւորաց ,
Տրդատ անուն նմա կարդա՛ն յայժ ոսկերաց
գերազանցից ․
Նա մեծայնակ զուգին մարտի գործ վճարէ՛ ան-
նախանձ ,
փառքն եւ քանդէ՛ բազում անգամ քաջամա-
նեկ իւր արդեանց ։
Ուր գիշերաւս յորում զայնք այրն մեզ եհան
ընդ խաւար ,
եւ քաղաքքիս դրուան էր 'ի նինգ օթս յարաա-
քինն կալոք վայր ․
Ձիոց մերոց եւ գրաստուց 'ի ջամբ զի չէր
ընաւ խար ,
զունդն համայն 'ի հնարէ՛լ տարատան եկաց
'ի շուար ։
Քաղաքորմին զաւարափակ ունէր այս գի-
զաքար ,
կուուան չէմ՛յր սակայն ուսից երեսք որմ՛ոյն
զօրէ եւ հարթ ․
Իբր ընդ սանդուղ 'ի վեր սողէր հեշտ եւ ա-
րագ յանկնթարթ ,
զխոտն 'ի մէջ հոսեր գնդին 'ի բաւականս
բարդաքար ։
'Ի քուն կայէ՛ն համբարապանք անգ եւ իշանք
խոտակեր ,
ընդ խոտն եւ զայնս 'ի մէջ զօրաց առ ընկենոյր
անտառբեր ․
եւ ինքն աղամ մինչ 'ի վայրէջան իբր 'ի հարթէ
ձօձանէր ,
յամենեցուն մեր 'ի սրտէ զարմանս ընդ նմին
առածէր ։

Մ՚երձ Պրոպոս կայսր աշխարհին գայր ՚ի պայ-
քա՛ր ընդ Գոթաց ,
և սաստկաբարձրաբերձ սովոյն հրդեհ զանտառս մեռ-
ձէր զինուորաց ․
ա՛նդր նըքթեա՛լ գայլոց քաջաց հայլք գրոհեն
կառավարաց ,
և յարևէ՛ն շէշա հարկանեն ՚ի բանակէ՛ն ըղ-
քաջին արանց ։
Մ՚ոլորդնութիւնն անդր և զինչխանս խոկոյն
յղինչէց այս ՚ի գեղը ,
և արևուն բազմաց ՚ի Թևուղեղ ջահ մեծանէն
ընդ սակերը ․
յիմ՞ և խօլած գրոհ ՚ի վրա՛ն եռուն գաղանք
մարդակերպ ,
և առ աշխ՛ն զերթ նապաստակ իմ՞ Թագեան
վա՛շա ծերպ ՚ի ծերպ ։
Այծակնարեաց առ ձեպ Տրդա՛տ հուր բորբո-
քեա՛լ ձեռն ՚ի զէն ,
աջ ՚ի նիզակ արձանանայր եգիտն աշխ՛ղ
յահեկէն ․
յարձակելոցն զանտառ կիզա՛յր զխոլոխոտն
և զհէն ,
աղատութեան մերոցն ողջոյն մեկէն կացեալ
ապաւէն ։
Ընդ Արտաշրի՛ ՚ի մարտ յարևա՛ կայսրն Կա-
րոս յաղթական ,
և նուաճեալ յանձն զգեցան մինչ ՚ի Տիզբոն
Բաբելեան ․
մինչ մարտէ՛ յախուռնազօր առևծ գոռայր
Սասանեան ,
իւր բազկակից զանպարտ առեալ Կոռնակ ա-
հեղ մրցական ։

և

Սպարապետ էր սա Հայկազն և Խոսրովեան
արքայի ,
այն Տրդատայ հօր հզօրի քինակալին Ար-
տաշրի ·
ալեացն Թոյր՝ նշածաղիկ , բայց ՚ի կորովս՝
հայացի ,
ահեղասաստ էր ՚ի կռիւ , անխու հրոյ ՚ի
շամբի ։
Գրգռեցաւ մարտ մարդասպան հնչէր շուինդն
ահագին ,
շանթ շեշտընկէց յերկուց կողմանց զանտառ
մաշէր մարդկային ·
կայծականահար Կարոս յարանց դիականացաւ
Պարսկին ,
և մեք զուղին առ անձնատուր հաղիւ կալաք
փախստին ։
Այսր Կարինոս հրդեհ ՚ի մարձ ահեղ գնդաւ
Հռովմայ ,
ընդ անապատն յադոն ուժգին ընդ վաշտ հա-
րաւ Կոռնակայ ·
այլ զմահուն արբ ՚ի նմանէ բաժակ ՚ի մօրս
Եփրատայ ,
և ցիրք զօրացն արագավազ ընդ խոժոռուան
ափափայ ։
Մինչ էր և իմ յանձինն զէրծ գնդաւ լինել
գաղթական ,
և Տրդատայն առ խոց յեանէր ձին երագէմ
մեռաբան ·
զերիվարին կազմածն և զէնս յուսն ըստանձ-
նեալ Տիտանեան ,
լուղ ընդ Եփրատ զանդունդ ցելոյր ՚ի բանակ
գայր անվնեան ։

Օգտել նորա քաղաքութեանցն ՚ի բաց ա-
ծել զմտաւն ,
երկար խօսից պէտք էին առէր իմ , այն հերիք
էին առ այժմս .
Թէ զայդ նմա՛ն յանձնես պաշտօն , յարդիւնս
տա՛լ չէ՛ ՚ի խոյս ,
և յօգտաւէտս յաղթանակէ իմ յայդմէ ո՛րս
լիայոյս .
Այսց , խսկմն և Տրդատէս կայսեր եկաց
յանդիման ,
ունէր ՚ի հասարակ ձեռս Պալհաւենի ցուցք հրա-
մայիք յիւր ականն .
իմէ այդ գործ ՚ի հաճելեաց տաէ կանգնել
ախոյեան ,
վաղէւ յայս ժամ նա ձերբակալ շառագնեա-
ցէ յայս ատեան .
(Մ՚արտ էր կռուոյն այս հանդուռնակ իշխարծ-
բին արքայի ,
ուր երկրորդն այն Ցամինացի ձաղս հռովմայ
տայր գնդի .
իսկ խարտեշիկ հսկայն յանդգնեաս , սօսափ ՚ի
վաշխն ահագնի ,
Հնարից յէրգս աեղակալէ յարքայորդին
Խոսրովի :)
Յ՚ամ հասանէ կայսերականն զարդուց շողել
՚ի Տրդատ ,
սեթևեթից փայլէ ցայտիւն յանկանողացն
արտադատ .
պաճուճք ոսկւոյ ՚ի ծիրանին ՚ի կապ զալել
գեղապատ ,
և լօդկեն չինդղ ականակուռ ձոխ վարսակալ
ցոլացայտ .

Մետաքսագործ ձոխ պարեգօտ պալարագոյրդ
՚ի յոսկւոյ ,
և նռնաերփնեայ կօշիկ ցծունկս սրունից ՚ի
շուք արտաքնոյ .
Հիւսուած լօդկին մանրաթելից ՚ի Պինայէ
ծովայնոյ ,
յարևուն լոյս փողփողափայլ յերանգ երան-
գըս գունոյ :
Այսերականն կուռ սաղաւարտ փարթ ՚ի գան-
ձուց հնդկական ,
պսակ ՚ի գլուխ արևափայլ առ ՚ի թլիփ գա-
գաթան .
սուր սայրասուր զուսպ ՚ի յազդեր պաղպա-
ձացոյլ ՚ի ծածան ,
Նոյն և կայսեր ողջոյն զարդու ահեղ պերձաց-
եալ փառաւորան :
Պղնձենիւթ փողոց գանգիւն ժամադրեցին
՚ի պայքար ,
աշխոյժ յերկուց վառեալ կողմանց թնդիւն
գործէ հիարար .
սիրտ յոխերիմ ՚ի ձակատուն գան ՚ի տեղի
վագրաբար ,
բաղձ ՚ի յոգիս դէտակն ՚ի պսակ մենամար-
տիցն ուժգնակար :
Սօս երիվարք գոռ ՚ի փռինչ դափր հատանէն
յասպարէզ ,
և կարախուն յերկուց կողմանց բոց բորբոքէ
անձնակէզ .
երկոքեանն իսկ մտրակ ՚ի կուշտ տան արշա-
ւել ՚ի կրկէս ,
շրջանս առնուն յարձակ խաղան յերկար բաղ-
խին սատակայէս :

Ալեմոյն անուն՝ ՚ի Տրդատէս կորուս ազգեամբ
դանդաղութեց ,
Լերա կարոպէն առյ յախոյեան թանես արձակեմ
բաղկակից ,
Գթայն ամպերձ կալուած մեհեան ցնդսա տաւ-
եալ հնարից ,
և Ձերբակալ կայսեր անկէն հանդերձ յոդէն
ցաւալից ։

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Դիոկղետիանոս կայսր պարգևաւորէ զՏրդատ․ ծանուցեալ թէ Հայոց արքային է որդի՝ թագ կապէ նմա․ և Հռովմէական զնդիւ առաքէ 'ի Հայս․ յուղի անկեալ հասանէ 'ի Կեսարիա, և Նախարարք Հայոց խնդութեամբ ընդունին․ դէմ դնէ գայ յԵկեղեաց գաւառ՝ յԵրէզն աւան․ հրամայէ սրբոյն Գրիգորի պաշտել ծաղկամբք զԱնահիտ․ չառնու զայն յանձն Գրիգոր․ բարկանայ Տրդատ․ և երկոտասան տանջանօք կտտէ զնա և խոշտանկէ։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Բ.

—

Ծափ զծափի՛ մի՛րա ՚ի կայանս Հաւաքմա-
կա՛ն համագունդ ,
՚ի գոչ վաշի՛ց զքարանձա՛ւս արձագանգե՛ն տա՛ն
՚ի Թունդ ·
վարսադալա՛րք Եղիուսեա՛ն յանմահ անուանն
՚ի սնունդ ,
զարխութեա՛ն ընաւլցն ՚ի մի՛րա երկնել առնե՛ն
զծնունդ ։
Գիւխոկղեա՛յս յանձի՛նս զուա՛րճ տօն կատարե՛ր
փրկանաց ,
յահեղաշա՛նթն Ոլմպի՛ն զո՛հք հարիւրաւո՛ր
պարարաց ·
և զՏրդա՛տ ՚ի շուք խսկո՛յն մեծագունի՛ց ապա՛ր
փառաց ,
խորհեա՛լ և մ՛ս բարձրաստիճա՛ն հանել ՚ի գա՛հ
Ճոխանաց ։
Լուր ՚ի Նորո՛ւն հնչէ՛ յակա՛նջ զՏրդատայ
Տիտանեան ,
որդի Հայո՛ց ինքնակալի՛ն լինե՛լ յազգի՛ Պալ-
հաւեան ·
յանադորո՛յն զե՛րծեալ սո՛յ բռնակալի՛ն Սա-
սանեան ,
և առ ՚ի դո՛ւնդ Լիկիանեա՛յ յաղատացն կ՛
յաստիճան ։

Զարքայականն իսկոյն կապէ՝ թագ փառաւոր ՚ի գլուխ ,

այլ և նմա ՚ի Հռովմայ ահեղասաստ մար-տամնուխ •

զնա ասէ՝ սեպուհ ախրել գահուդ այլոց չը-տալ կոխ ,

և յար ՚ի մեր արքեցես շնորհաց սիրածորան բարերաց զուխ :

Որփւոյն մեր Ջերմն աղօթիցն էր այս յաջող-ուած անկարծուկ ,

զոր անդադար յերկնից խնդրէր ՚ի հաճութեան ընդ ծածուկ •

զի զոր դաւիլ մերկեաց եղեռնն հայրենի զայն գտողուկ ,

որդխականն զգեցուցէ անդրէն եռանդն ան-տաղաւկ :

Յուղէ սուաւոր անկեալ գնդաւ Տրդատ յոդէ խնդալից ,

և ընդ նմա մեր Արևակն իբր ոմն ՚ի սերտ մտերմից •

զհայրենին դէմս դնէ՝ զաթոռ զերծուլ ՚ի ժանդից ,

հրամանահան իւր ինքնիշխան լինել մարզեցն ամենից :

Զուղղոյն ծալուած թաւալն արփեան արշա-լուսէ ՚ի Մաժակ ,

և արքենի ցուք հրամանին ՚ի Հայս հնչէ հրատարակ •

Նախարարացն ՚ի լոյս հրճուանք վաշտից խմբ-եալ գումարտակ ,

հսկայաձեմ դիւցազն իւր յողջոյն ծագմանն յաջողակ :

Սիրա մնակամ յաւիտենական , գան ՚ի համբոյր
մտաւան ,
կրկին ողջէս Հայոցն եւ կարգ. պսակ դնեն
զարքենեան .
անհեղաշունք ածնիւ զինուորեանց պատուեն զար-
քային սեփական ,
և Թագադիր արքին Սմբատա այր ՚ի առհմն՝ Բագ-
րատեան :
Նախարարացն ապա հրամանն Տրդատ աւանդ՝
ախորժար ,
զինուորեանց ընծէն երթալ միաձակ. արթուն լի-
նել կատաղար .
և ինքն ՚ի չու անկեալ զօրօք սեգ արշաւել
խորխատար ,
յաւէտնեցուն անհեղ պատուոյ սպասահարկեալ
հաստար :
Նորուն ցնծան հովիւք ՚ի ճեմս ծաղիկ փնջեն
գեղերև ,
և գագաթունք լերանց նշոյլ փայլատակեն
ցոլարև .
գետոց յահէն խոխոջալից սոսափիւն Թուփք
՚ի դեղև ,
իսկ մարգարտօք շաղաթորմէք երկին հաւուն
՚ի տերև :
Ի կայանս յայս գայ յաջողուած բարեբաստ-
եալ Հայաստան ,
նոր նորոգեալ փառացն ՚ի զարդ դեռ ընկալ-
եալ Պալհաւեան .
՚ի փեսայէն այրի դշխոյն Վաղարշապատան
անընման ,
յողջոյն սիրոյ ընդառաջէ՝ յիւրն ընդունել
սքսկապան :

Գետոցն ակունք քառավտակք յԱդենայեան
սահմանաց ծոր ,
Եփրատ Տիգրիս Գեհոն Փիսոն ընդ այլ ուղ-
խից իսկ բոլոր .
վէտ վէտ լինել յորդեն շքեղ ալեատատու
բաղդաւոր ,
և դրախտատունկ սաղղնեն դաշտին ՚ի մրգալանկ
պատուաւոր ։
Նոյնք հսկայից գոչէ Մասիս յինձ ՚ի պարծանս
արդ փառաց ,
Թափել հուժկու ձեռաց բազկաւ զգո վի-
շակ հայրենեաց .
գողք մեկեցան՝ խոզքն մերն ՚ի քանդ բնեկ
քուրմք այգեաց ,
զհիմնականն յաղալոր զօրէնս վարեալ հզօր
մեր նախնեաց ։
Ոչինչ և առ այս մեր Լուսաբեր արթուն հա-
գին սիրալիր ,
՚ի խորոց ամբր սրտին զձեռպ չանցուցանել
ժամ նանիր .
քեզ շուք կրկին այս Երիզմ անէր աւան
բարեդիր ,
փութամ զոր մէհն երկնից վճռեաց ընուլ յո-
գի անձանձիր ։
Մաժակ վեհին մերս Արամայ կալուած նախ-
կին արտաքուստ ,
զոր Պայազեան ՚ի հեռակայս մասոց նկաւն
այն փախուստ .
զարքայն պատուեալ զՏրդատէս պայակ յա-
կանցն ՚ի հարուստ ,
զերկուց փառաց յուղէ դնէ ՚ի ձեռս ածել
զկորուստ ։

Մերոց ընդ ձեռս նմա յաղջոյն կանխէ զաւանան
Եկեղեցւոյ ,
և իւր աւանին խակ Երիզայ սոյա հարկանէ
սիրազգեաց ․
ուր Անահիտա մայր վարդածղի ՚ի պաշտօն կայ
մեհենացն ,
և Գայլ գետակ ՚ի զբօս մարմանդ փոշին բա-
լորէ ՚ի ծաղկանց ․
Իմէ , զինչ այս՝ զոր յիս զգամ , խնծող
՚ի սիրտ լիածայր ,
զմերս արփւոյ յՈլիմպականն աւետալ զՃեմա ՚ի
կամար ․
զի Երիզայն՝ որ Տրդատայ Ձոխ ընկալաւ
պատուատար ,
Նոյն և նմին կենաց հողւոյն փառս հանդեր-
ձէ զանկլիթար ․
Ով ի տուրք ինչ յետ զխնջոյս մեծ յարդա-
րեալ առ Գայլ գետ ,
յանձն ընդ յաջող իւր խնդալը դէպս ցնծ-
հաչակէր հեռ ընդ հեռ ․
Խորու ՚ի դէց զնոյն առեալ ՚ի գոհ մատչէր
ընծայաւէտ ,
և նաւակրօք զեղջր սաւսա դիցն ՚ի պաշտօն անդ
յուշկէտ ․
Մերոյն և անդ առնէր հրաման արփիափայլ
Գրիգորի ,
յոստոց պայծ առնել Թաւուց յիւր դենն ըն-
ծայ Անահտի ․
Հաստատեցայց է Ձոխրսաւին մայր առէ մայր
վարդածղի ,
որեան Դիւայ և փրփրոյ ծովուն ծնեալն գե-
ղարփի ,

Յանձնառութիւնն ՚ի բաց հարթնու, ՚ի դըժ-
ողհեացն էր հրամանն ,

Գարթեան յայդ ինչ տայ վստահ չեմ բնաւին
ես հաւան .

պաշտօնատար զիս ոչ կարգեաց Էին անըս-
կիզբն անվախճան ,

որոց սուտ են և դիւահնար ամօթալեաց
ուրուականն ։

Մաղձ ՚ի կրակ հարեալ Տրդատ դիմօքն ՚ի խո-
ժոռ հրամանն ,

անաշխարհիկ գոչէ այր դու զիա՞րդ ժախս
յանդիմանն .

պաշտել զոր ոչ ես պաշտեմ կենաց մահուան
քո իշխան ,

և ոչ իսկ Գետն վեհազանց և աղջն իսկ իւր
Լուսինեան ։

Տուք ՚ի պահեստ տալ այժմէն ցքննութիւն
բաւական ,

տալ զարժանին որոց յախուռն տաս ժողրհել
կալաւ ջան .

զի որ ՚ի մեր մային յաշխարհս ազի վասուեաց
Նշկահման ,

Նոյն և տուժից լուծցէ պատիժ ՚ի խիստ կանա
չարադան ։

Որ հօրովմ և մերս Արտիւ յառաջեաննն ածէ
արքայիս ,

խօսիլ Տրդատ սկիզբն առնու ամբք բանից
մեղմագին .

զվստաստակեացդ տալ ես գոհ եմ հանձեալ
բնաւին ,

որ զայրացն ամս ժիր սպասուցդ գրեալ առաւ
՚ի մասին ։

Քո յայդ ՚ի կեանս էր ՚ի մեզ շուք յաւերժեալ
փառաւոր,
և բարձրանայր առ զպայծառ մեծութեանդ
անկաւոր.
Հի՛մ որդ ընդ վայր ինչ խօլանաս յայդ զալ
վաներս անսովոր,
չառնել զոր ինչ է քեզ հրաման ՚ի քո ատեա-
նէս ահաւոր։
Աղաստագե՛մ անդր Գրիգոր բանից բերէ՛ պա-
տասխան,
հրու մարմնոյ լինել աերանց մեզ յԱստուա-
ծոյ է հրաման.
քեզ յամենայն զօրութենէ՛ սպաս տալոյ
բարեջան,
վատութեան ինչ կամ դաւանաց ցուցեալ և
ոչ իսկ նշան։
Այլ զԱստուածոյն առ զպաշտօն ումեք յեղց
չէ արժան,
որ միայն ինքն է բոլորից արարչագործ և
պաշտապան.
երկինք երկիր մարդ և հրեշտակ ծով և ցա-
մաք հանրական,
նմա տանել պարտին պաշտօն լինել յաւէտ
օրհնաբան։
Յապախտաս զքո ասէ Արքայն եղեր վաստակ
ջերմագին,
կենաց փոխան քեզ վիշտս և ցաւս յաճախե-
ցից սաստկին.
անարգութիւն բանտ և կապանք և դառնա-
ղէտ մահ վերջին,
կայ համբերել թէ դից պաշտօն տանել չառ-
նուս փոյթ յանձին։

Տէ՛ր և մեծին խոկ Անահտայ տիկնոջ փառաւոց
մեր Հայոց ,
և կեցուցչէ՛ն յամեթն ’ի կոյս զերկրիս ոլորտն
խոր ’ի ծոց .
որում պաշտօն և կայսր Յունաց սերտ հար-
կանէ՛ ընդ խուրոց ,
իբր ամենայն զդայութեանց մօր և մարդկան
խնամոց ։
Պարծուած այսմիկ մերոյ մէկ Պարթև բերէ՛
սպառնալեաց ,
ինձէն ես զիմ չետու վասատանկս յապախտս
ընդ քո այդ կարծեաց .
փոխարինաց չէր ինձ ’ի քէ՛ն ակնկալէք պար-
գևաց ,
զի տէր է այնմ հատուցանօղ որպէս անսուտ
խոկ վճռեաց ։
Այլ զոր կենաց սուես փոխան ընկանս ածե՛լ
դառնագոյն ,
զպատարաստեա՛լն ինձ յաճախեա՛ս զանանցն զցի՛նծ-
աէրունւոյն .
զհրեշտակաց ինձ անարգանք զանվաճառ տա՛ն
մեծութիւն ,
որք յարարչի՛ն կան անդադար ’ի բարեբանն
օրհնութիւն ։
Բարձին ’ի քէ՛ն բանս և կապանք փոխան՝
պատճառ են փառաց ,
տեառնօրինակ թէ յանձն առից կամաւ տա-
նի՛լ ձաղանաց .
մերժումն ’ի քէ՛ն բազմականաց դաս արկանէ՛
լուսապանծ ,
ընդ հօր մերում Աբրահամու և ընդ այլոց
վեհազանց ։

Մ՝արմնոյ ՚ի քե՛ն մահն է անմա՛հ կենաց հոգ-
ւոյս կենարար ,
Ելքն տասն զէն սրբոցն ատենի՛ առաքելոց զօւ-
գարար .
Հաստատուն իմ յոյս զմահ չարայ հոգւոյն դնե՛լ
մահարար ,
որպէս սամյդ յայդ խորախուսին տառատածա-
սէ՛րք անդադար :
Ո՜վ ի որք զեկեալս պաշտեն համբե՛րս , նոքին
իսկ ե՛ն յուսահատ ,
անմահ կենացն է յայնց որոց երանութեանն
՚ի բացայս .
ընդ որս և դու յախտ ցնորեալ բանիւ ձգես
խօլ ՚ի դատ ,
Ձեռագործաց տանիլ պաշտօն յանկերջն կեալ
՚ի նախատ :
Մ՝եծ զոր տանե՛ս բամբիշն Աստղի՛կ կի՛նն է ակնը
ախտաւոր ,
զոր շամբշեցն տուեալ ցնորք ՚ի կերպս եմիյծ-
նորանոր .
սիրա զմարդկան դիւաց կարթեալ մոլար դիւ-
ակիցն ՚ի չմոր ,
պատկերս միհրական կանգնել եատուն յուսոյն
կեշտոյցն ՚ի սողոր :
Խօլականացն են գործք յետնոց ՚ի դարուց
չե՛ն առաջին ,
և ոչ ասե՛լ իսկ յաւիտեա՛ն յարգուն զեկայրն
կալցին .
դու իսկ անձամբ քանդման կացցե՛ս ակնա-
տե՛ս անդ նոցին ,
ուր զօրացն բազուկն բա՛րձր քո ՚ի հարուածն
ահագին :

Խուլ և անխօս իցէ՞ քարանց պատկերս առնել պաշտելեաց ,
կամ կուռ արծաթ զհուրոյն անցէ՞ արդեօք վրէժ ձաղանաց .
Երթ ըմբահարց իմիք լինել աղամանն ասցեն ինչ ցոլուած ,
զի զոր կարծեմք յայնցանէ առ՛ւրք , անմիտ ցնորք են մոլեաց։
Յայդ ինձ ժամույթ քան խօլանալ յանդընդային խոհերաց ,
զոր շամբշեցից առ՚ի պատրանս հնարք դիւացն զգայութեաց .
յանդրդուելույ հիմանն վերայ անր զիմ հաւատս հաստատեաց ,
ոչ քոյդ կարէ դեդևել յոյժ և ոչ այլոց վեհաղանաց։
Ամենայն ես իմաստութեամբ զնոյն արարիչ պաշտեմ զայն ,
որոյ հզօր ձեռին են գործք՝ երկինք երկիր ծովք համայն .
յեռարփենուոյն կամ յար յերկնուղ միասնական անէրութեան ,
Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն համագոյից իսկութեան։
Որ զամենայն ստեղծ և եդ , և եղծանել ունի կար ,
և նորոգմամբ իսկ վերստին յանմահն ՚ի գունթ դիւրահնար .
յայսմ եմ անշարժ յայս խոստովանիմ ՚ի յայս յեցեալ սերտաբար ,
սիրոյ հրայք իմ յարավառ , սրովբէանամ անվթար։

ե

զՅաւիտենից պաշտեմ հոգւով զիմ զՔրիս-
տոս կենդանին ,
որ վասն մեր մեռաւ մարմնով և զօրութեամբ
կաց ինքնին •
կենդանութեան մեզ օրինակ սիրովն եցոյց
անքննին ,
զի որ առ սէր մեռցուք նորա կեանս տացէ
զերկնային ։
Յորժամ ահեղ գայցէ փառօք դարձեալ զօ-
րօք իւր համակ ,
արքայութիւն իւր անվախճան , նմա կացցեն
հպատակ •
յահագնաձայն նուագի յաթոռ ընտանեցն 'ի դատ
արդարակ ,
զարժանն անցնիւր հատուցանել վարձս գոր-
ծոց փոխանակ ։
Յայնժամ չէր յիս կարծեաց նշոյլ քեզ 'ի խօլ
գալ ժամանաց ,
և ոչ իսկ սիրա տալ Տրդատ դքեզ մատնել
կատանաց •
մտերմութեան 'ի լոյս էր քո վաստակին 'ի ձանձ
պարգևաց ,
թէ ոչ յամառ յայդ ժամէր 'ի խուժդուժն մեր
հրամանաց ։
Ընկալեալ ասես 'ի մէնջ իմիք չունել հա-
տուցման ,
գիտեմ , մանաւանդ ցանկաս անձին և յարեալ
զրաւման •
փոյթ յառաջին քո տաց ժամանս քեզ 'ի մր-
թին գերեզման ,
ուր գետ հրոյ յալիս կիզցէ անդր 'ի տանջանս
անդարման ։

Ո՛վ այն Քրիստոսն իցէ յորում լոյս յարգու-
նե՛ս հաստատուն ,
արարիչ զայն ամենայնի՛ բանիւ կարդա՛ս զաղ-
փաղփուն .
գերեզմանաց՞ն իցէ արդեօք նա շահապե՛տ
գերաբուն ,
կամ բանակա՛լ , քոց կապանաց լուծումն առ-
նե՛լ դիւրագոյն ։
Զի՛նչ անպակաս իցեն հրձուա՛նք անդ վասն
ձե՛ր պատրաստեալ ,
կամ զի՛նչ գալուստն է նորոգչի՛ն 'ի մեր միաց
քօղարկեալ .
զի՛նչ են հրեշտա՛կք 'ի հաստոցի՛ն միշտ յօրհ-
նութի՛ւնս զմայլեալ ,
և զի՛նչ ձեր լոյս և մեր յուսա՛ք 'ի բանս քո՛
յեղյեղեալ ։
Դու ինձ ասէ՛ զայս ամենա՛յն առ 'ի բա՛ն
բե՛ր մեղմաբար ,
ցուցեալ զոր ի՛նչ 'ի մէնջ անդէ՛ն յանհաս-
ութեա՛ն կայ խաւար .
այլ չթողի՛ց զնախատի՛նս զոր դի՛ց դնե՛լ ժը-
տեցար ,
որով զմե՛հս մահկանացու ասես բնութի՛ւն
շամբշաբար ։
Ընչնաբի՛ն ձաղից քուքա՛նք են զոր եաւուր
անմահից ,
մինչ և սուկ մարդ և ախտակի՛ր զմեհսն ասե՛ս
զամենից .
նա և մեզ ի՛սկ Թագազարդի՛ց լոյս ընկեցե՛ր
դաւնալից ,
խօլս և շամբուշս առադրելով զորս 'ի պաշտօ՛ն
կանխեն դից ։

Հօր Աստուածոյ և բուն որդի՛ Քրիստոս , առէ՛ մերս հայր ,
որով զաշխարհս առ՚ի չգոյէ՛ ՚ի գոյ եած և արար .
Նա մեռելոց և կենդանեաց է դատաւոր գերարդար ,
բարեաց զանանցն տայ բարիս , չարացն պատիժ զանվճար .
Նա՝ որպէս դուռ խոկ ասացեր շահապետ է՛ արդարև ,
գերեզմանացն խոկ պահապան և առկայծին անդեդև .
զի մինչ խուռն մեռաւ կամօք , ծագոյն երկրէ՛ էջ սորև ,
զոսկերս անլեթ պահէ զմարդկան չտայ եր- բէք ՚ի դերև .
Ուրոմն եցոյց խոկ յարութեամբ զյարութիւն մեռելոց ,
որ ընտանեացն անմահ է կեանք և նորոգիչ լուծելոց .
մարդկան անլեփ ունի զշունչն ՚ի խնամոց խոր ՚ի ծոց ,
զոր ընդ մարմնոյն միաւորեալ կանգնէ դարձ- եալ ՚ի խորոց .
Ըստ վաստակոց զամենեցուն արդար չափեալ փոխարէն ,
շղթայս խզէ՛ դժարութեանն որոց ըստ քէրդ- անօրէն .
կատարաշատութեան լուծեալ զկապեալս խաւա- րասպասն ՚ի ատենէն ,
և դուռ յայտնեալ զիւրսն փրկեալ ՚ի քում սատանէց դիւպքէն .

Ընտանաւորե՛ն անդ խնդութի՛ւնք յանձնառ փա-
ռւո՛ցն ՚ի խրախճան ,

յորում զեւր ի՛նկ արփաւորէ՛ զխրեւլի՛ան ,
անվախճան .

զի զոր հրաւէ՛ր արկ և կոչեա՛ց , անմահ գործէ՛
յաւիտեան ,

և որ անդա՛րձն են մեղաւո՛րք զանշէջ հրո՛յն
այն գեհեան ։

Պատրաստեալ է մե՛ր տեառն անմահէ՛ ՚ի յերկրոր-
դո՛ւմն ահաւորին ,

որ աւա՛ղի՛ հրացայտ գետա՛ց կոհակք անշէ՛ջ
բորբոքին .

յաթոռ նստի՛ կայծականեա՛ց կշիռ արդա՛ր ՚ի
ձեռին ,

գործոց չափե՛լ ճի՛շտ քննութեա՛մբ սակ հա-
տուցմա՛ն զարժանի՛ն ։

Հրեշտակք անմա՛հ են եւթի՛նք լուսաճեմի՛ց
գումարտակ ,

Աստուածութեան սուրբ հրամանի՛ն հեզ և
հլու արբանեակ .

յանմեռ ՚ի կեա՛նս անդր ՚ի սանդղամա՛ն ջերդ-
հաստեցա՛ն , են անքակ ,

յարքայութեան վե՛հին ՚ի շնո՛րհս յարդունս
աւե՛ն զանդորրուեակ ։

Յայսց արփեննեա՛ց իսկ ոմն խե՛ռ կամօք հես-
տեա՛լ բեկեալ ,

զԼեին ջնորհօք նշկահարկու ըմբոստացու չա-
րաչար .

յայն և յոքսոր յՆրեբեան մի՛գ տալած ան-
կեա՛լ հիգաբար ,

բարեբարի՛ն գոյից բարեա՛ց պղտորս արբեա՛ց
խօլաբար ։

Հաղբիւրքն զինչ ծնեալ զկուսցդ անուան
վեհին 'ի քօղարկ ,

շուք զանմահին յինքն շուրթիւ սին վարկածիւք
ջեռուու բարկ .

'ի նոյն և մարդ զձեզ զերծեալ յրկճուս կամաց
սերա 'ի կարկ ,

զմնտոն զայդ պաշտամանն զեղձին՝ զձեզ հար-
եալ զարկ .

Յուսոյն զանշմբժ խղեալ կուսան յանձնաւ
բարեացն 'ի վայել ,

յիւր չարամեդ աղջամղջին զձեզ 'ի խնլս արկ
արգել .

Հիւթանիւթիցն ածեալ 'ի պաշտ զոր էնն ա-
րար անարգել ,

որպէս և ինքն յայնմ լուսոյ իւր չարութեանցն
արտաքս ել .

Յուսատուութեան յայսմիկ և ձեր , զի ոչ
ծանեայք զարարիչ ,

և ոչ խնդրեալ զնոյն ելէք զերկուց կենաց
պարարիչ .

զորէն ձիոց ջորեաց խեռեալ սերելոյն կայք
անկուշիչ ,

միշտ յերկրեիցն յօրացեալ 'ի զեղձ հոգւոյն
'ի մաշիչ .

Զի՞ չիշեալ պատկամս զառեալ զեզամբ յիմաստու-
թեանն երկնաւոր ,

չարութեան հօրն 'ի հրապոյր հաղբեալ զնայք
ընդ խոտոր .

այլ զայս նուագ 'ի կարծր սանձ և 'ի շրօշակ
սերատոր ,

զձեր ձմլեալ կզակս անզուսպ յանվերջն առեալ
'ի սոր .

Իսկ մեր հաւատս յանշարժ յուսոյն սերտ խա-
րըսխեալ հաստատեան ,
յաջողընթաց նաւու հանգէտ զալեաց կոխէ
զկապուտան .
յուսացելոցն անդ անճառելից վերնոց բարեացն
՚ի ժամուն ,
զաւազանաւն ընդդէմ ներհակ բանից հող-
մոց թուչարան :
Նաւավարացն արհօրարկու ժայռին Լեքոյ
չարավայր ,
զընթաց երեկք ՚ի սիրտ չարայ դնել յալեացն
հողմավայր .
Նոյն ինքն է մեր յոյսն Քրիստոս անքուն ա-
չօք դեկավար ,
յանքոյթն ածել նաւահանգիստ յանմերձն
ալեաց ՚ի կամար :
Այլ զոր ասեմ մեզ քուք ձաղու դիցն դնել
անտառեաց ,
զինչ այն իցէ նոցա դրախտ դրօշուածոցն ՚ի
ձեռաց .
յերազի են նոքին հատանելք ՚ի ցնորեալ ձեր
կարծեաց ,
որք զպատուիրն երեկք չզգան , զհոս չառնուն
ձեռնձերաց :
Հրապոյր խօսիցն է դրօշել պատկեր կուել
ուրուականս ,
որք յարարչին անդէն լուսոյ կամաւ ՚ի չար
կուրացան .
անպատուհնք են չունին բարբառ , թէ և ունին
զբերան ,
Նոյն և նոցուն պաշտօնատարք յայնս մոլեալք
իբր անբան :

Զաչկունս ունի՛ն, բայց ե՛րբ տեսե՛ր քա տե-
սանե՛լ է նոցուն ,

գո՛ն և ականջք , այլ անզգա՛յ ձայնի և խօսել
ի՛նչ համբուն .

ունի՛ն դձե՛ռս , բայց շօշափե՛լ չե՛ն ի՛նչ իմ՛ք
զգայուն ,

զոտից նոցա՛ ո՞րք եռեա քայլ գնացի՛ցն ե-
րագուն .

Նոցայն և շնչունչ չե՛ք 'ի կոկորդ , անշունչ տա-
րե՛րք են համակ ,

յայն իջանե՛ն 'ի հիգութի՛ւն որք անշնչիցն ե՛ն
պաշտակ .

և որք բարուո՛յ ի՛նչ յոյս 'ի դի՛ս տա՛ն , հրեշք
ե՛ն այլանդակ ,

և որք զնո՛յնս տուի՛ն 'ի գո՛րծ , զեղծուա՛ծ ածե՛ն
դժնդակ .

'Ի գարշութի՛ւնս մշտաթաւա՛լ յերդմունս 'ի
սուտ յաճախեն ,

զբանսաւորա՛ց պիղծ գնացի՛ւք տա տան զյար-
գո՛ւթն արկանեն .

այլ զերծ մնա՛լ 'ի տանջանա՛ց մի՛ հեսա մտօք
խօլայցեն ,

զի և յիւրեանց իսկ պաշտելե՛ս այցելս երկի՛նք
արասցեն .

Գործ անպիտա՛ն և որ գործե՛ն 'ի տանջ անկ-
ցի՛ն հաւասար ,

'ի դառ յորժա՛մ գերարփի՛ն գա՛յ ընդ արփեն-
եա՛ց իւր գումար .

գործոցն անցնի՛ւր ճշգրտադի՛ր բացցի անդէ՛ն
իսկ տումար ,

և շատ գործո՛ց պահանջեսցի՛ն վրէժ յատեանն
այն արդար .

Որ զդեւացն ցամաքեաց Տրդատ յորձանս յիւր սիգալ,
յաղթող զթշուառս եւեր ընդ կոյս ոտիցն արկեա՛լ 'ի տապալ •
ցասմանն 'ի սիրտ զբոց վառէ՛ աչքն 'ի կրակ շառագնեալ,
սաստից սաստիկ արձակեալ շանթ զոգին խանձե՛լ դժխմակալ:
Ո՛րանիցս 'ի խորան քեզ անդրուժ բանիցն ետու պատուիրան ,
զառասպելիդ մի՛ յեղյեղե՛լ հաստուած բանի՛ զանպիտան •
յոր ընդելա՛կ շաղփաղփախօս թոթովակէ՛ քո բերան ,
և մեք 'ի քո զընդդամք յարե՛լ յաշխատողի՛դ քրտնաջան:
Մ՝եր այս 'ի քո խնամքն դա՛լ յուղղանս է քո մարդկաբար ,
պաշտել զդի՛ս որ բոլորի՛ցն են աշխարհա՛ց բարերար •
իսկ զնոցա՛յն քո շորթեալ շու՛ք ումպէտ կարդա՛ս վայրապար ,
յեղծ զնոցուննն արարչութե՛ան բանիւ տարեա՛լ չարաչար:
Ա՛յս՝ յաւէտ զմ՛ և զՈրմզդի՛ն ծնունդ գեղեա՛յ զոսկեծեղ ,
զմեծն Անահի՛տ յորմէ Հայո՛ցս երկիր կենա՛ցն առնու դեղ •
յանդգոյս յիմա՛ր դնես մօ՛ք զառատ բարեա՛ցն յորդահեղ ,
և սխտաւո՛ր կոչելով կի՛ն 'ի պաշտամանէ՛ն կաս 'ի շեղ:

Ընդ որ զարի՛ն իսկ Արամա՛զդ զե՛րկնից երկրի՛
դղրդար ,
և զայլ աստուածս որք յՈլիմպեա՛յ փառօք նա-
զե՛ն 'ի կառար .
անշշունչ դո՛ւլ դու զամենայն 'ի քուք ամենի՛ս
հիգաբար ,
զքայդ և ե՛թ կրել արփւոյ պաշտօն կալեա՛լ
սիրտ յօժար ։
Դ'ի մեզ ես ա՛րդ ժպրհեցա՛ր եպերս ածե՛լ
վասաանուն ,
Զիս յորջորջեա՛լ և կիսիշխա՛նս խօլ և անմի՛տ
անհասուն .
տոշկ յաւելի՛ց քեզ կատանա՛ց քան զամենայն
դառնագոյն ,
զի գի՛տասցե՛ս թէ քոց բանի՛ց տուեա՛ն քեզ
բե՛րք լիարդիւն ։
Մ՝եծ ի՛նչ էր ի՛նձ , զի խօսեցա՛յ ընդ քեզ
յանձի՛ն քո օգուտ ,
և դու իբրև՛ ընդ ընկերի՛ բարուք վարի՛ս ժամ-
տաժուտ .
ի՛նձ վասակի՛ց բերել քոց շո՛ւք իղձ էր արդ
իսկ մօտալուտ ,
և դու յանհո՛ւր գաս 'ի զրո՛յց յախտ պաշարեա՛լ
խաւարչուտ ։
Նայց և ա՛նդ արիւնախա՛նձ սիրտ վառեցա՛ւ
կատաղեաց ,
գաղանաբա՛ր գրոհս եա՛ռն գործի՛ք դիզա՛ն
տանջանաց .
յանկարծեկի՛ր սրտիցն մի՛նչ ծուխ ծաւալե՛ր
'ի ռնգաց ,
և ժահադէ՛մ խոժոռութի՛ւն ցոյց լափլի՛զ է՛ր
վայրենեաց ։

ռ. Չարչարանք. Մրփւոյն անդէն զանձեղ
ձեռօք ուժգին պրկի կապարան ,
և յօրհնաբանն անմահ Էին զայլ արկանի ընդ-
բերան .
լերանց կողբայ շառաչեղաց բեռինք ծանրին
'ի Թիկան ,
և կարծրաձիգ յոլոր կրծից գելու սաստիկն
առասան .
Բարձրաւանդակ վերամբարձեալ անդր 'ի սա-
նիս պալատին ,
բեռն 'ի յողին զորմոյն կախի մեքենայիւք
մերս Արփին .
յայն 'ի պրկանս յեօթնեակս աւուրց 'ի վերջ
լլկեալ դառնագին ,
առ գոռոզին լուծեալ ածի 'ի հարց 'ի փորձ
վերստին .
Հսկայօրէն 'ի քայլ սիգայ պարթև յաղթանցն`
աննկուն ,
Արշակունեայն որպէս կարմիր գայ առաջի`
քաջաբուն .
յապուշ ընդ տէս Տրդատ կրթեալ դիմաց նո-
րին զուարթուն ,
զինքն ժուժալ ասէ կալեր ցայսօր յանկերս
հաստատուն .
Դոյին տեսեր զարդիւնս ծանր յերանդ կրր-
եալ զդառինս ,
յանդգնութեանդ առեր զչափ ըստանձնեալ
իբր էջ զբեռինս .
Անմահքն քեզ զայն հատուցին որոց եդեր
նախատինս ,
զդատաւորն արդ 'ի պաշտօն որոց քուքուլ
ժողնէս .

Իսկ թէ դարձեալ ընդ նոյն գայցես 'ի վաե-
րանս անձնուէր ,

լուսաճեմիցն Ողիմպական դրօշով բերել սըր-
տավէր ·

Հարազատն են ընդ քեզ անցից յանձն արկա-
նեալ զհրաւէր ,

զայդ կեղեսցեն դառն կտտանք զքո դիտակ
վառաշուէր :

Գրիգոր առ այս գայ 'ի զրոյց , և ուժգնու-
թեան յիւրն 'ի բան ,

զդիս անշունչս աստուածս ասես վա՜շ ասէ
խօլդ զզայրման ·

քո այդ աստուածք այն հաստուածք են գար-
շելեաց ուրուականն ,

քարինք և փայտք պղինձ արծաթ Ապեղեսեանց
սին արձան :

Զառին բնաւ ինչ վասն քո և ոչ առ իմ
խորհ 'ի միտ ,

դու իսկ ինքնին բա վկայես թէ բաղձից չեն
դամնագիտ ·

Լեզուաւ նոցա չէ ընդ քեզ բան , և ոչ ձե-
ռաց տաուակիա ,

ոչ ցաւոց ինչ են զգայուն , և ոչ խնդի դան
'ի նիա :

Իսկ որ յաղքար զիս բազմօրեայ խոշտանկեցեր
կապանօք ,

և ծանրութեամբ զուղղորդ մարմնոյս 'ի վայր
բերեր կորանօք ·

մշտահայեաց իմ առ Արփիա անշեղ էր սիրտ
արտասուօք ,

զիմ և զքո 'ի յուղղութեանս ածել զկորանս
շնորհօք :

Յոյս աներկբայելի է իմ առ Նոյն ՚ի Ճշմարիտն
անվախճան ,
և համագոյ նորա յՈրդի լոյս ՚ի լուսոյ ծա-
գեալ բանն .
և բարեխօսն ՚ի սուրբ Հոգի բղխումն Հօր
յանսահմանն ,
որոց գործք են երկինք և գոյք երկրի հաստա-
տուածք ամենայն :
Նա զիմ ազէ՛ւ իւր համեմա՛տ զանհամութե՛ան
անապականն ,
և ինձ պարգե՛ւ զամենահեշտ լուծն տացէ
դիւրութեան .
որ զխոնարհս ՚ի վեր առնէ յանման կենացն
աշխարհին ,
և անփախուստ յանանց դարուց կայ և մնայ
յաւիտեան :
Որք որ կուռացն են պաշտօնէից քարանց փայ-
տի՛ց արբանեակ ,
վասն այնպիսեաց բան Մարգարէն ինկ հաս-
տատէ՛ համարձակ .
իբրև զվէ՛մս իջցեն ասէ՛ յաղթ յորձանացն
՚ի յատակ ,
զերծմանն համբուն գաղթեսցէ յոյս անդր ար-
գելցի՛ն անատակ :
Եւ որ քանդակսն պաշտեցի՛ն փայտակերտի՛ցն
զդրօշեալ ,
՚ի նոյն ահե՛ղ փայլակէ շանթ վճիւ հալեցին
յարդունեալ .
յադարակէ՛ն հուր վառեսցէ յամենայն փայտ
հրդեհեալ ,
զմեղաւորս յանշէջն այրե՛լ ՚ի գեհենի՛ն տա-
ջեալ :

Զարծաթեղէնս և զոսկեղէնս շամբուշ մօտք
պաշտամանց ,
Վճիռ դարձեալ անդարձ եկեալ յաշխատան 'ի
դանդաս ամպրոպաց .
յայնց աղէտից չէ նոցա դէն արծաթն ոսկէն ,
փրկանաց ,
Յասման յաւուր երբ աշաւուրն զոգիս քաղէ
զեղխանաց :
Սուր յղփացեալս յամառելոց ծանր զեկեալս
տայ 'ի կախ ,
յանաստանելէն մատնեալ ցաւոց խիստ 'ի կախ
դիւաբախ .
Մրրիկ հողմոց երբ զմղեղ հոսեալ յարդէ
մանրաղջախ ,
յանկյս 'ի մէջն ցնդեսցէ զոր 'ի ձեռնձեռս
են թաթախ :
Սուժեն անդրէն ստա կասառղեք յանկյս քան-
ակցն 'ի խորոց ,
և զՏրդամա դժնեայ ցասման 'ի ատչորմէն ա-
ծեն քոց .
զենչ այդ քո խիստ զանչէ որոտ ժայռհոււ-
թեան խօլայնոց ,
յոր մեր յարան ժախ հանդէպ քան կարկա-
տէլ անոռւոց :
Յահաղնադոյ նորուն քարբաւ ընդ ձեռ
սուրան առ նմին ,
[illegible]րա փոթորկեալ դահձաց վաշտական աանձա-
նարանքն 'ի ձեռին .
[illegible]ցայս յաշտց քոց կայծակէ հեղքն խորոււ-
եալք 'ի դանդին ,
[illegible]ան քացեալ զկլանող , մնան անդունդ
հրամանին :

Մ՚եք հոտ անոյշ աւէ Գրիգոր շուշանաբեր
յանդաստան ,
և Քրիստոսին յանմահն ՚ի բոյր յադէն հեշ-
տին՛մք բուրաստան .
զի որք սիրեն մեր կամք Փրկչին յանշարժ յու-
սոյն ակաստան ,
Նոյն և զանոյշ ծաղկեմք հոտ ընդ համայն
յայս երկրաստան ։
Տաշէ ամարդի՞ նաւթձէ անդէն Արշակու-
նին ՚ի հրաման ,
ասէք աւէ հոտ դորայն ընդ այնչ հոտ անու-
շից զմայլական .
զխստադոյն ընդ այնր հեշտամն և բորդգզինչն
արբոյցէ զան ,
զի զիւր ՚ի մէտս աւցէ զպարծն ՚ի շուշանաց
դաստաստան ։
Է . Մոսց , և անդ սերտ ՚ի կառան ընդ կամս
տրկին գլխովայր ,
և դառնահամ աղբ ընդ ռնգունս ներքուստ
ծխեն անդադար .
սառեղն Թանձր ժանտ ՚ի բուրումն զնոյն ընթ-
ացոյն վայր ,
զի և ՚ի բաց խողեան փախչին հանձէ մեայն
բելիար ։
Օրինակ իմն երբ ծծմբոյն որ բանայցէ դուռ
զխոր ,
յոր ՚ի յառաջ անշէջ կայցէ գեհեան հրոյ
լայնափոր .
ժանդ սառղանց անդ ծառացեալ բաւ բաւ
ձկեալ շրջոլոր ,
յորդեւ շինչոյ մահուան ՚ի թոյն զօդ ներկի-
ցէն զբոլոր ։

Մայրես և ուր մեզ զոտից ընդ կալս Ճօճայր
Պալհաւեկ ,
զժոխադրայր ծաւալեր հետ ’ի մեզն Թանձր
և սասանեկ .
ձեր ընդոյր անդր ուսնք շնչել և ոչ զխուրանք
սակաւեկ ,
Արփին և նե՛թ մեր զբօանոյր խեր ’ի կընդրուակ
անուշեկ ։
ԱՂ զերալոյս Հայր որ փառօք ’ի հրակերպեան
բազմիս զահ ,
և շանթընկէց զհեստելովք զօրհաս մահձուն
սփռես յահ .
զինմող զորս ստս ’ի քեզ յուսան , տալոս պահ-
եալ և վտահ ,
անձնակոշկոճ վշտին փոխան զանծախելին
տաս զշահ ։
Որոնջըրես Հայր մեր և անուշակ զԹուԹեանց
քոց չե՛ք սահման ,
պաշտպան քոյոց կանգնեալ սրբոց յաղթանցն
տանես անսասան .
անվթարափակ քո զօրութիւն յոյժ ակարացն
է անվան ,
որոց յաղթել և ոչ մի ինչ է ’ի չարեաց բա-
ւական ։
Մշենածախ հուր բոցեղեան սուր զովաբեր
է քոյոց ,
յանձն նոցա քաղդէական ոչ մերձենայ մա-
շեշ բոց .
հրազեան ալեաց դանդաղամած նեկտար ա-
խորժ է սրբոց ,
Նեխաշաղեր դայակցն բայր քաղցրաբուրեան
վարդենոց ։

Իսկ որք 'ի քե՛ն կան 'ի բացեա՛յ՝ չարակամ-եա՛լք դիւաբար ,
արփւոյդ պայծառ ցոլքն է նոցա՛ շօշափելի՛ խոր խաւար .
Եդեմական բուրմանց զմեա՛ղք ժանգ առ հո-գի՛ն մահաբար ,
զի օձաբե՛ր 'ի հոտ ծաղկա՛նց զդժպհի՛ն տան դալար ։
Յոր խօլացեա՛լ և Տրդատա՛յ յայլ զայս անդ-րէ՛ն 'ի հրաման ,
'ի գահ զԱրփի՛ն մատնել Հայո՛ց յանբեկա-նու՛ան 'ի մական .
բրդգզեցի՛ տալ մարմնո՛յն մորթն և երա՛կք ամենայն ,
չմնացէ՛ խայծ 'ի յերա՛նս և ոչ իսկ մա՛ան անտուգան ։
Մխերոնեա՛ն վիժեն խակո՛յն դստերք ոգի՛ս Կատաղեաց ,
դժոխադէ՛մ ծնունդս անգու՛թ տասն 'ի շը-ղա՛ռն ամեհեաց .
'ի տոշկ զաւուրս մատնեն եօթնեա՛կ յանբերե-լի՛ն մնեղեաց ,
անսիլ տղո՛րմ էր նկատե՛լ քաղքնակա՛ն և դիւաց ։
Մոսկացան ա՛նդ և մԹածի՛ն ակզբնամա՛րք ըլկանաց ,
կառեան կացի՛ն յապուշ հարեա՛լք ընդ դիւա-սի՛րան այն հարուած .
սիրտ զզեցեա՛լ իսկ Գրիգո՛ր զանդամանդեա՛յն 'ի շնորհաց ,
տանէր 'ի տո՛կ գոհ 'ի բերա՛ն և մի՛ջքն ուղի՛ղ առ Աստուած ։

Խօսել տանիս անդր ՚ի կախաղան բան զաղօ-
թից ՚ի բերան ,
Փրկաւորութեան խոր հեզութեամբ զանձն հեզա-
յանդիման .
Դքէն տակ զոհանամ տէր որ կաս յամենայ
բարձրութեան ,
և պարգևաց քոց զանպարծանս ձայն գրեցէր
վայելման .
Ողորմած ձեռաց քոց սիրեցեր զգործս ՚ի ստեր
յաւիտենից ,
և զանապականն եսուր վայելս զԵդեմական
վայելչութեանց .
Անմահ անցաւոր անխախութեան մեղ. բաշխեալ
էր զերադրանաց ,
Թէ զոր եդեր չէր մեր խզեալ զհրամանին
Թէթև սանձ ,
Մեր անձնիշխան՝ հայր բարերարութ , կամեցողն
եդեալ պատուիրան ,
՚ի գիտութեան ծառոյն պտղոյ ՚ի Ըմբերմանել
կալ անծան .
Մահ արմանիկն արկեր կամաց նախաստեղծիցն
արգելան ,
Զի քո որդեկք ժառանգ անմահ կացցեն կենաց
յաւիտեանս .
Նոյն կենաց չէր զօրութիւն առանց Աստ-
ուծոյ սուրբ կամաց ,
Կենդանութիւն որոց ջամբեին աստ զանմահականն
արփիներաց .
Մեզ բարութեան քո կամք և բան՝ որ աղբիւ-
րըն է բուն կենաց ,
՚Ի հողածայս նա կարշներգան ՚ի առունկն աղ-
դեր վարագոյց .

Է

Իսկ որք ՚ի քէ՛ն կան ՚ի բացեա՛յ՝ չարակամ-
եա՛լք դիւաբար ,
արփւայդ պայծառ ցոլքն է նոցա՛ շօշափելի՛
խոր խաւար ·
Եդեմական բուրմանց զմբո՛ղք ժանդ առ հո-
գի՛ն մահաբար ,
զի օձաթի՛զ ՚ի հոտ ծաղկանց զդժպհի՛ն առն
գալար ։
Յոր խօլացեա՛լ և Տրդատա՛յ յայլ գայ անդ-
րէ՛ն ՚ի հրաման ,
՚ի գան զԱրփի՛ն մատնել Հայո՛ց յանբեկա-
նո՛ւան ՚ի մական ·
բորբոքեցի՛ ասէ մարմնո՛յն մորթն և երա՛կք
ամենայն ,
չմնացե՛լ խայծ ՚ի յերա՛նն և ոչ իսկ մա՛ռն
անատուգան ։
Մ՛խերոնեա՛ն վիժեն իսկո՛յն դասերք ոգի՛ս
կատաղեաց ,
դժոխադէ՛մ ծնունդս անգո՛ւթ տասն ՚ի շը-
ղթա՛ն ամեհեաց ·
՚ի տոչկ զաւուրս մասնեն եօթնեա՛կ յանբերե-
լի՛ն մնեղեաց ,
տեսի՛լ ողո՛րմ էր նկատե՛լ քաջքնական և
դիւաց ։
Ոսկացան ա՛նդ և մթածի՛ն օկզբնամա՛րք
ըլկանաց ,
կաւեան կացի՛ն յապուշ հարեա՛լք ընդ դիւա-
սի՛րան այն հարուած ·
սիրտ զգեցեա՛լ իսկ Գրիգո՛ր զանդամանդեա՛յն
՚ի չնորհաց ,
տանէր ՚ի տո՛կ գոհ ՚ի բերա՛ն և մի՛տքն ուղի՛ղ
առ Աստուած ։

Խօսել առնել անդր ՚ի կախման բան զաղօ-
թից ՚ի երկրան ,
Փրկարարին Տէր հեզութեամբ զանձն հեզու-
յանդիման .
Ղեկին ասէ՛ գոհանամ տէր որ կաս յանձնա-
բարձրութեան ,
և պարգևաց քոց զանապականս Ձայն դրեցէր
վայելման .
Օ յանման ձեռաց քոց սիրեցէր դարձեալ ՚ի մեր
յաւիտենից ,
և զանապականն եսաւր վայելս Ընդունելագոյն
փափկութեանց .
Անմեռ անցանելն ուրախութիւն մեզ բաշխեաց
մեր գերագանց ,
Թէ զոր եղեր չէր մեր խաղեալ պհրանդին
Թեթև սահմ .
Մեր անձնիշխան՝ հայր բարերարութ , կամեցող
եսաւր պատուիրան ,
՚ի գիտութեան ծառոյն պտղոյ ՚ի չանձնանձնել
կալ անծան .
Մահ արժանիս արկեր կամաց նախապատուեցի
արդեալն ,
Զի քո որդիս մատանց անմահ կոչեցեն կենաց
յաւիտենին .
Ծառայքն կենաց չէր զօրութիւն առանց Դըե-
Տէր սուրբ կամաց ,
Ենդանութիւն որոց ջամբեն առ զանձամբ
արփենեաց .
Զա բարութեան քո կամք է բան՝ որ աղբեւ-
րըն է բուն կենաց ,
Հնազանդիր նա կարշնեղան ՚ի սուրբն աղ-
է դեր վարդապետաց .

Իսկ որք 'ի քէ՛ն կան 'ի բացեայ՝ չարակամ-
եա՛լք դիւաբար ,
արփւոյդ պայծառ ցոլքն է նոցա՛ շօշափելի՛
խոր խաւար .
Եդեմականն բուրմանց զմեծո՛ղք ժանգ առ հո-
գի՛ն մահաբար ,
զի օձաւո՛ր 'ի հոտ ծաղկա՛նց զդժպհի՛ն առն
դալար ։
Յոր խօլացեա՛լ և Տրդատա՛յ յայլ գայ անդ-
րէ՛ն 'ի հրաման ,
'ի գան զԱրփի՛ն մատնել Հայոց յանբեկա-
նու՛ան 'ի մական .
բրդդեցի՛ աստ մարմնոյն մորթն և երա՛կք
ամենայն ,
չմնացէ՛ խայծ 'ի յերա՛նն և ոչ իսկ մա՛ն
անասուդան ։
Մխերոնեա՛ն վիժեն իսկո՛յն դասերք ոգ՛ւս
Կատաղեաց ,
դժոխադէ՛մ ծնունդս անգու՛թ առան 'ի շը-
դա՛ռն ամեհեաց .
'ի առջև զաւուրս մատնեն եօթնեա՛կ յանբերե-
լի՛ն մնեղեաց ,
անեսի՛լ ողո՛րմ էր նկատե՛լ քաջնակա՛ն և
դիւաց ։
Սոսկացան ա՛նդ և մթածի՛ն ակզքնամա՛րք
լլկանաց ,
կաւեան կացի՛ն յապուշ հարեա՛լք ընդ դիւա-
սի՛րան այն հարուած .
սիրտ զգեցեա՛լ իսկ Գրիգո՛ր զանդամանդեա՛յն
'ի շնորհաց ,
տանէր 'ի տո՛կ գոհ 'ի բերա՛ն և միտքն ուղի՛ղ
առ Աստուած ։

Խօսել տանիս անդր 'ի կախման բանն զաղօ-
թից 'ի բերան ,

Փրկագործին իւր հեզութեամբ զանձն հեզու-
յանդիման .

Զքեզ ասէ' գոհանամ Տէր որ կաս յամենու
բարձրութեան ,

և պարգևաց քոց զանապարծանս ձայն դրեցեր
վայելման .

Զանմահ ձեռաց քոց սերեցեր զգործս 'ի սէր
յաւիտենից ,

և զանապականն եռալ վայելս զԵդեմեայն
միափիկութեանց .

Անմեռ անցաւորութեան մեզ բաշխեալ
էր զերագանց ,

Թէ զոր եդեր չէր մեր խզեալ զհրամանն
թեթև սանձ,

Այլ ես անձնիշխան՝ Հայր բարերարդ , զամենայն
եսուր պատուիրան ,

'ի գիտութեան ծառոյն պտղոյ 'ի Ջանքմնանէն
կալ անծանն .

Մահ արմեյնն արկեր կամաց նախամանացին
արդարան ,

զի քո որդիք ժառանգ անմահ կացցեն կենաց
յաւիտեանս .

Չաւաքյն կենաց չէր զօրութիւն ասանց Աե-
հիդ սուրբ կամաց ,

կենդանութիւն որոց Ջամբեն առ զանմեռեղն
արփենեաց .

Վիշտ բարութեան քո կամք և բան՝ որ տպաւո-
րեն է' բուն կենաց ,

'ի հողածին նա կարշներումն 'ի աունեն աղ-
դեր վարատեցինաց ,

Է

Նոյն և Որդի՛ քո միածի՛ն ծնունդ անճառ
քում ծոցոյ,
և բարերարն Հոգին ՚ի քէ՛ն բղխումն անհաս
համագոյ.
արեգերաց ընդ քեզ հարուստ առաջի կենաց
և շնչոյ,
որ զամենայն լինել բարերօք ասէր և իշխան է
հոգւոյ:
Արդ լաւութեան մեր ՚ի հանդէս յերգեալն
՚ի քէ՛ն ՚ի պատուէր,
մերոց կամաց հաստատութի՛ւն կենաց բերէ՛ր
մեզ նուէր.
յետ ՚ի յանձնուրդ ներման որդւոց ՚ի մարմնա-
պէ՛ս բերոց սէր,
յարդիւնեցուցն է՛ր ըստ Ենովքայ յանմահ վեր-
ձա՛կ մեզ հրաւէր:
Ո՛վ ի օրհնակ զԵնովքն եռա՛լ մեզ բարերարդ
քո կամօք,
զոր յետ փոխմանն սուրբ յանկողնոյ ստացման
համբաւ օրինօք.
լաւապարմեց անդ վերածեր յանմահ ՚ի կեանս
պարգեօք,
ուր կայ անցաւ և անարատում աղաւնակէրպ
լի ամօք:
Ո՛վ ի մինչ չև էր արեգերաց զերծ ՚ի վրէժից
անդունդոց,
զպատարաստեալն ՚ի քէն բարեխօս քոյոց ընտ-
րեալն երամոց.
ոչ եսաս մէկն և ոչ լուաւ ունկն երկրածին
սերնդոց,
և մարդոյ իսկ չանկաւ ՚ի սիրտ, զոր անդ պատ-
ցեր քոց սրբոց:

Մ. Յլ մեր փառաց նախանձաւէնք հին Թշնա-
մին չարասէր ,
ընդ ախոյանից պատուոյ մեր Թուրք խոյ՚ ընկա-
լաւ կարեվէր ·
զի յիմ զմարդն եւ որոյք պատկեր բարբառ-
աղտեցեր ,
ցուցացուցիչ սրբոյ պղծոյր ՚ի լուսոյն հին
յանօսուեր ։
Կենացն խաչին փախեաւ որե՛ յաշխարհ մա-
հուն մուտ խաւար ,
զոր բարերարդ եսաուր քերոբէ ՚ի մարդկանէն
կոյ ՚ի սար ·
անդրանկանին անման պատկեր հաղթեալ զեր-
ծան չարաչար ,
զինչանկն անմեղ ՚ի գերողին գառնացաւ ժամադն
՚ի փառաթար ։
Իսկ Արտաշէր ստ մեր ընուԹեան խանդեց
հանդէս անսահման ,
յայն դառնուԹեան չեԹող յաղԹման կալ
հանճարուն չարագան ·
զգուշակացն եսաւր զգոյրս լի խորհրդածել զին
արփենեան ,
որ խառարքին յայն զարածմանս սաստ լուսոյ
փայլեցան ։
Զնայարուս Ուրուծրդ զամպարեցին զարքայս
յերկիր փայլականն ,
զորշնականացն որով բառնալ զմեգն ուներ
կորուստեան ։
որք եւ յանձանն ՚ի մարդկանէ՛ անմչեցն ՚ի ամչէ
մահանեցան ,
աղէս աղէս մշտաց ընդ կեա անցեալ զերեցն
օրհնմս ընկալան ։

Յաւիտենականք բայց Աստուծոյ կացին՝ անձինք
պայծառացեալ ,
յանճառօրէն անկման ՚ի հեշտութեան փափկեալս. առ ին
վայելմամբ .
առ որ բարութեան երեւեցաւ մեզ , բաշխեն ՚ի քո
սէր հաստատուն ,
զերկնից մարմնոյն առեալ մարմնացեալ զերկնա-
կութեան գերբարութեան .
Ո՛վ տէր իմ ողորմեսցիս ինձ ընդ յաւիտենական
այս պարգեւս ,
յայս հաստատեալ ձեռագրական ՚ի քեզ յու-
սամ մերձեցուր .
որ ՚ի փառաց յաւիտենից զօրութեամբ ծննդեան
մարդկային ,
զառ ՚ի կուսէն մեզ ջահեցեր առաջնորդ կենաց
կենաց ՚ի ղամփոր .
Նախնին կուսին որպէս ընդ ձեռն յաշխարհ
զմահ կայր մահ ,
նոյնպէս և այս կուսի ընդ ձեռն կեանք զօ-
րացան բարձրապահ .
և որպէս անդ յերկին Եւայի ցաւոց անէծք
բերան և ահ ,
նոյն և յՄարիամ քո ՚ի ծննդեան ձեզ օրհնու-
թեան հոգեշահ .
Աւանդ ՚ի կենաց լոյս ՚ի լուսոյ ՚ի քեն ծագումն
անապատ ,
մեր զմարմնոյ զգեցաւ անդ անց ՚ի հանդէս
բարեխօս .
յԱստուածութեան անպակասն զմեզ յարմանն
կրեսցէք կայ պատճառ ,
Նախախնամօղ մարդասիրական առեալ ՚ի փառս յուղղափառ-
մեղաց ՚ի կամս .

Մ՝արմին եղև՛, այլ ՚ի նոյն կա՛ց յԱստուածու-
թե՛ան անսահման ,
յեղուածս երբէք յիւր բնութեան չէառ յա-
նէղն անփոփոխման .
նոյն է , որ Է՛ն , և է , և կա՛յ մշտա անփոփոխելի
յաւիտեան ,
ընդ Հօր պաշտե՛լ և սուրբ Հոգւո՛յն յարմե-
նազանցն Որդեան :
Բայց զի զմե՛ր սիրեաց խոպա՛ն յաւիտենից
զիւր պատկեր ,
մեզ նմանեա՛կ վասն այնորի՛կ յայս եկն աշխա՛րհ
յաղցաբեր .
զի յուղղութեա՛նն զմեզ ածցէ՛ յիւր զխտու-
թեան անստուեր ,
ըղձնողի՛ն լցեալ հաճո՛յս խաչի՛ն կալեալ մըշտա-
ըմբեր :
Զմարդադէ՛մ պաշտել պատկե՛րս զի խղճ ՚ի
վա՛ռս էր մարդկան ,
զոր հմտութեան ձեռացն ՚ի գո՛րծ զորկել ստա-
ցոյց հեզ հիւսան .
Ինքն ՚ի մարդկա՛ն եղև պատկե՛ր , ՚ի հանդէս
ա՛նց ախոյեան ,
զպատկերապա՛շտ իւր հնազանդել Աստուա-
ծութեա՛ն զայն որեան :
Մե՛ն դրօշմ՛ցն երկիր պագե՛լ անշունչ անխօս
մեռելոց ,
յազգանց գրո՛հ բառձ զօրացա՛ւ ՚ի հրապու-
րանացն անդնդոց .
անշշունչ ի՛նքն ՚ի խաչի՛ն կա՛ց ՚ի կենստառան
դիտանոց ,
ընդե՛լն ածե՛լ օրինակա՛ւ հօտ յաշխարհա՛ցն
ընտրելոց :

Ո՛վ է սոյնս կո՛րզ խոյժ ՚ի պարոյր սրտոր-
ձգեա՛լ զուղակաց ,

Ձուկն ՚ի ծովա՛ւն կորզէ խորո՛ց համեղ ՚ի Ջա՛մբ-
ճաշակաց .

Նոյն և ծննունդ քո համադամ մարդկան ՚ի յորս
հնարիմաց ,

Նմին և զանձն իւր ձահաղեա՛լ խոր հանձարա՛կ
հեթեթեաց :

Կարթաքարա՛կ յաշխարհիս ա՛րկ զխաչն ՚ի ծո՛վ
ալէսասա ,

և կերակուր ախտաղերա՛ց զմարմինն ետ իւր
պատարագ .

յարքայութեանն որսաց այնու՛էր իւր ՚ի սեղա՛ն
բարձրաբաստ ,

՚ի մշանջենա՛ն յերկնից ցնծա՛լ յանմահութեանն
աստագատ :

Ընդ գրոշեա՛լ փայտիցն զխա՛չ արձանացե՛ալ
լուսաբուն ,

զատ ՚ի պաշտօն փայտից զկե՛րթան ՚ի պաշտաս ա-
ծե՛լ տէրունոյն .

սովորեցո՛ւք ՚ի ճշմարիտն եկեալ հաւատ պաշ-
տելոյն ,

և որ յայնմի՛կն էջէ վերա՛յ մարդատեսի՛ն ան-
խօսուն :

Որ ՚ի խաչի՛ն սաէր վերա՛յ զգուշակա՛ցն սա-
եալ բանն ,

եղէ որդւո՛ց անկուր ես զո՛ք , որ ձայնի՛ չէ ըղ-
գայական .

Ամէնի՛կ և լո՛ւռ որոց բարբառ չեղե բնա՛ւ ՚ի
բերան ,

անզգայեա՛լ և որ հայի՛ն յիս լեկանա՛ց կո-
րուսան :

Դու արփեաց Հայր եւս աստեղց պատգամա-
կրօք նախադոյն ,
մինչ չեւ Որդւոյդ ժամ էր հասանել կոչից ամենայն
դատանադոյն .
զեղզուդ 'ի քո կցեցից քեմս , համր արարի
զքեզ համբուն ,
և եղիջիր որպէս այր մի որ չիցէ բան 'ի
լեզուն ։
Յանշունչ 'ի կուռս սէր մարդկային դիւց զա-
կատեալ անուանց ,
զարփիւոյդ 'ի տիպ արար մարդկաց զորդի կե-
նաց պատկերաց .
բարձրաւանդակն ելեալ 'ի խաչ իբր 'ի բար-
ձունսն դիւաց ,
զանմահն յայտնել մեռելութեան արարածոց
իւր ձեռաց ։
Յոր անկարկեալ վեր 'ի բարձունս աղբիւք աս-
տին աշխարհի ,
և սիրտ 'ի ցինծ երկիր պաղին յարփեանց յեր-
կիր խոնարհի .
որոյ փառաց անվերջ վայելքն է մշտնջենաւոր
դերարհի ,
և անկորուստ որոց զարփին սիրեն Յիսուս կայ
պարհի ։
Մարդկան ախորժ էր 'ի կուից խայտալ մրճուան
'ի ծենծեր ,
'ի նոյն աղանդ զախեղելըս յորդւոյդ 'ի սպանդ-
կոչեցեր .
պարարակ իմ զենեալ ասես և ճաշ պատրաստ-
ատ 'ի կեր ,
որոց պակաս են միտք , ուտել եկայք զայս հաց
կենսաբեր ։

Յորդուալդ սրբոյ խաչին խնծղանս բազմացուցեր 'ի Թեւոց ,

Երկնէջ հացիւն զախեղերս լիացուցեր ըղ-նօթւոց .

Ջամբք խսկապէս քղոց տուեալ երկրպագուա-ցըն հողւոց ,

և կեանք ըստ բաւ կենդանարար 'ի սասանկ-մանցըն վերջնոց :

Իսկ որոց գամբ 'ի հոգեւորդ սպուժեցին 'ի սեղան ,

և հարսանեաց քոց 'ի հրաւէր շամբուշ 'ի խնեռ-հեստեցան .

յաւիտենից անդ զամենջանս նոցուն պահես անվախճան ,

'ի դաստաստան մատնել մահու յիրաւադատն ընտրութեան :

Քաղաք նոցա կազմ 'ի հրացայտ ալեաց մնայ 'ի միջի ,

ուր 'ի տոչոր մատնես հրոյ զազգն ապստամբ-ամարդի .

զի շանթ ահեղ մաշել զչարս կայծակնահար բորբոքի ,

և մեզ անլոյս է Թանձրամած մշտադիշերն 'ի գբի :

Պինդ պաշտամանն մարդիկ յարեան զի շուայ-տիլ զեղխեցան ,

խաչին կախեալ ընդ փայտ իւր հեղ զարեան ամբիծ կուսական .

զի ընդ դրօշեալն իցէ փայտից կենաց փայտին փրկարան ,

և մարդադէմն ուրուականաց նա ինքն հօր կերպարան :

Ուրախանաւ՝ յայն ցնծացայց , նա ընդ զեղ-
խո՛չ նուագաց ,

որով մարմնոց զդաշարի՛ն պարզելէ կեանս
մշտակաց ·

և խոր արեամբ մեզ գերեղմանն հզօր կացցէ
'ի նեղչաց ,

որ խորոնքն է՛կն Աստուածութեամբ և 'ի կա-
պի՛ցն արձակեաց ։

Ո՛ր մեռանելոյ զինն եմք արեան զերծ 'ի դժնեայ
դերողաց ,

անձանց չեմք ա՛ր ըստ հաձոյից զնալ մերոց
բաղձանաց ·

Թէ և աեարքն ե՛ն մեզ ըստ մարմնոյ և պետաց
յասանեացս իշխանաց ,

բայց առ պատի՛ւ այնքան է պա՛րտ որչափ
քո բանն սահմանեաց ։

Զմահ և ե՛թ սորա անպէ՛ր առաէն կարեն
զմարմին ,

իսկ ծոցածի՛ն քո համարդն է բաւական յեր-
կուսին ·

հոգւով մարմնով 'ի հուր մատնե՛լ յանծախն
'ի կէ՛զ դեհենին ,

ուր որդն անմա՛հ , և հուրն անշէ՛ջ և աղջա-
մուղջ արտաքին ։

Ո՛վ քաւուր ինձ ա՛ր այսմիկ առկա՛ւ կրից մարմ-
նոյ դառնադին ,

ըստ խաչակցի՛ն քո 'ի վերայ ինձ ողորմեա յար-
եանդ դին ·

շնորհեսցէ առ ի՛ս աղբերացն սուրբ դծորանաց-
երկնայի՛ն ,

որով արդարքն և մեղաւորքն նորման զովքեմս
ընդունելի՛ն ։

Զի քո զարե՛գ ծագես զԹա՛ծ բարեացն ՚ի
լո՛յս և չարաց ,
յանցաւորաց և անյանցից ուղխ անձրևե՛ս
յեԹերաց .
զբարերարուԹեանդ սաստէն ցանկըԹ ՚ի գուԹ ծած-
կե՛ս զընդդանաց ,
ամենեցուն անաչառու գանձ փերևեկե՛լ ըղ-
բարեաց :
Նուիրեացի և յիս շնորհ պա՛րգևատուԹեան զիմն
աւանդ ,
մշտափայլեա՛լ ՚ի սուրբ հաւատս որ առ քեզդ-
կէ՛ մնանաւանդ .
զի անպատկա՛ռ քո յուսացեա՛լք յորԹդ կաց-
ցե՛ն ուռ անվանդ ,
որ ասացե՛ր ես ընդ ձեզ եմ ՚ի վիշտս ՚ի գանս
և ՚ի բանս :
Սե՛ զիս ՚ի քո Թողուր ձեռաց ՚ի կամս քո
զօրացի ,
զի համբերե՛լ մարտիս զկա՛ր զգեցայց ՚ի սէր
անուան քո .
պարծանքն արդ՛յ մերս եղիցի յարալուսեան
հաւատոյ ,
Թէ չկարէ՛ ՚ի Թշնամեա՛ց ոք սասանե՛լ մեր
յուսոյ :
Ընդ լուսահրա՛շ քոց ծառայի՛ց խառնեա՛ և
զի՛ս ընդ համար ,
որ ընդ մերա՛ց ոչ Թողեր հա՛րց մոխրապաշտի՛ցն
՚ի խաւար .
զարդարչուԹեանդ մեզ ճանաչե՛լ զզօրուԹի՛ւն
եառուր կար ,
յուսայնուԹեան զի մի՛ հասցէ ՚ի կորուստ կա՛լ
հիդաբար :

Պաշտօնակիցն կատարածութեան 'ի վերայ քո սուրբ
անուան ,
և մեծահանդէս և նորոգեալ անդրէն յօժիւ լու-
սերփեան .
յորժամ զարդարէր սուրբեցեալս յերկիր երկնից
հաստատեալն ,
զարդիւրայդ փառաց զծագմամբն հրաշալի 'ի շնորհ
հայրական :
Ուրախութեամբ յայնմ հասցէ կայ մեզ յաստ-
եանն սոսկալի ,
և յաղթութեան անձնուել պսակ ընդ արփեն-
եանցն խմբի .
զի դու մեծին կաս և մնաս 'ի մշտնջենաւոր
անվերջն ,
և տարրականք ըստ քում մաշէին նախահրաման
պայմանին :
Ուր որպէս հանդն դշխոյն 'ի ձեռս աւետ
խոր մշակ ,
յարգասաւորդին սերմանէ ծով 'ի գարնայնոյն
ժամանակ .
անդ 'ի հողմն բոյս արձակեալ ջոլ յաճնա-
ծունեկ 'ի հասակ ,
բազմապատկութեան հասեն մեռեալ բերս ատոքէ
'ի վենջակ :
Նոյնպէս և դու մարդկան զգալնեղս նոր բու-
սուցեալ 'ի հողոյ ,
դալարացեալ յանհապնահինեն անդ նորոգեալ
ձայն փողոյ .
Նորափետուր ըստ արծուոյ 'ի մանկութեան
ախս նորոյ ,
Թեթևաթռիչ յարփեանցն առնես փառս վե-
րանան գերարդոյ :

Տէր տուընջեան և գիշերոյ՝ դու լոկ յաղջամղջից
լուսաւորեր ,
որ առաջնորդ զլուսաւորս . եդիր 'ի ցօլ ջա-
հեցեր ·
յամենայն ատրեայց շքեղանս յարփեայց երկուս
անծօթս արարեր ,
յաւուրցն 'ի չափ և բոլորել զժամանակս 'ի
գործ մեր ։
Ակնապարար զմին իշխան եդեր տիրել
տուընջեան ,
զմիւսն արփալոյս կրեալ յինքն զպատկեր
փայլականն ·
որով խուսեալ փայլի սրբոց յանդիմաներն անդ.
յաւիտեան ,
յանշէջն 'ի լոյս և յանմատոյց մշտացերեկ
լրութեան ։
Յայդեան պետին լոկ պայմանեալքն 'ի քեն
սահման գնացից ,
զմիւսծնոյ քո յարութեան տայ զօրինակս՝ ա-
մենից ·
երկրպագուրացն և քաղցրալերս 'ի սէրս արդեան
յուսալից ,
'ի մանկութենն յելիցն արփւոյ 'ի մասանց դայ
ընթացից ։
Նորին յեանեալ ընդ արևուս յաղփեանս 'ի
վերայ իւր շուրջ ,
ոպաալ՝ թաղմ , դուշակ թաղման և յարու-
թեան մեռելոց ·
դքաղցրալերս արարածոց քո տիրա բերեալ խա-
ւարանց ,
թէ ընտրելոցն է հաստատուն յառնել 'ի հող
լուծելոց ։

Զուարճացոյց փողէ՛ նա և զանհե՛ղ փառօք զա-
լուսան ՚ի յերկնից ,
և զաշխարհէս յերանութեամբ և զհրաշիւքն ան-
գրգլից .
զարփիախառնանմն լոյս զծագե՛լ մեզ յայս ամենէ՝
զգնդից ,
յարքայութեան անդր ՚ի կամօք . բաց հրաւի-
րելով մանկանց :
Հնազանդեցոյց դարձեալ ՚ի մէջն մեզ պատշաճելոյն
էր ցուցակ ,
զկայտակեալ նոյն մաշկին յարմար տարբէ՝
զգուշակ .
զմոլորեցուցէ՛դ հնարաւորին մեզ անդրուն հնչէ՛ զա-
զատակ ,
և անցաւորին զանսանց լուսոյդ գերազանցէ՝
նշանակ :
Որ քո կամօք ՚ի կերպարանս անհուն յարմար
զշնչան ,
մինչև բարձրին որ լինելոց էն անգոյ աստեղք
և նշան .
երբ հաստատեցուցեալ յանուրն անեղն խորհրդաւորս
՚ի քեն կատարման ,
ընդ ձեռն որդւոյդ և սուրբ հոգւոյդ համա-
գոյից միութեան :
Որ պատկեր Ամենակալ զառ քեզ յուսացողին
փառօք ,
և զբարեխնամ կատարեալ զերկնաւորաց քոց
շնորհօք .
զիմն արժանի արա պահե՛լ զառ քեզ հաւատա-
լի յուսով ,
և զոր ածե՛լ ունիս ՚ի չարոյ , զերկնաւոր քո
սրբոյ , ամենակարող :

Զ՚ակամայս այսուհետև զընթացս իմ դարձուցանեմ
՚ի յերգեր ,
բժիշկ ցաւոց , և մխիթար սգաւորաց , հան-
գիստ մեր ․
ընդ վշտին անուանն , քո մեռելոյ ակեր իմ դասակ
անուր խինձ անէր ,
որոց փառօք է առաջի՛ն քո մահ և ձայնք դիւ-
րաբեր ։
Զ՚ես զծառայս քո զօրացն երկուց յաղթել
թշնամեաց ,
ատեաակցանեն և անտեսալն որ ուխտից են
դժնակաց ․
կռապաշտութեանս հերքեա զմեզ ջերմ նշող-
նեք քոց շնորհաց ,
որ ՚ի վերայ զանձինս սիրով ընտրեալք եղեր
ոչխարաց ։
Ո՜վ յուղղութիւն՝ որ առաջնորդ ես զդարձուցանող
խաղել կայ ,
զի պաշտակ քեզ կացցեն և ևթ և ՚ի քո կամս
անխուճապ ․
դաստասատանից շաւիղն անհեղ մի զոք դիցէ ՚ի
տաղնապ ,
այլ փրկութեանց յԱստուածութեանդ բեր-
ցեն յօրհներգս զպարապ ։
Որ յորինչէ՛ երբ յարգես դու յանդարձից զուգա-
րար ,
և ըստ կամաց չեատուր, մարդկանց զաւակին զնայ
ընդ խաւար ․
ազատութեանն սոցին զգույժ յանմեղութեանն
դիր համար ,
զի քո են փառք և պետութիւն , քեզ գոհու-
թիւն անդադար ։

Որ բարութեամբ գթա՛՝ Հա՛րուստ , և աշխար-
հիս այս Հայոց ,
զի և նոքա ծանօթ քոյոց լեզուին անհամ խոր-
հրդոց ․
Մատենական վերլուծութի՛ւնդ զեկոյց տարերց
հաստատածոց ,
հոգւոյդ պաշտե՛լ ճշմարտութեամբ և ՚ի գութ
կա՛լ խնամոց ։
Ընծեցո՛ւնդ սատարութի՛ւն՝ որ վասն մե՛ր
մահացար ,
զմահացուս մե՛ր խառնելով յանմահութի՛ւնդ
անվթար ․
առ՛ւր մեզ մահուամբ զքոյդ վկայեցդ յանմեռ
բարե՛ս զուգադասար ,
որ զայլ բարեաց չեմք ինչ սատա՛կ առլ արքե-
ա՛ւր գլյարմար ։
Զ՛եզ զմարմի՛ն մե՛ր արդ՝ օղե՛րձ մատուցա-
նե՛մք ՚ի հաճոյս ,
արքայութեան լինել ժառանգ քոց հաճե-
լեացն ՚ի խնճոյս ․
՚ի լեթ զմե՛զ սատէն մատնեմք առ գխուան ան-
դէն կրկնայոյս ,
՚ի յարութեան ընդ սուրբ օդեաց կալ պար-
երե՛ս յաջին կոյս ։
Որ խնկակի՛ց գառն անարատ քեզ մատուցան
պատարագ ,
և զաշխարհի՛ս յի՛սքն զմեղս առ , մահ ընկալ-
եա՛լ դառնամահարդ ․
զի քեզ կացցէ՛ միշտ բարեխօս և ՚ի հաճոյս
բարեյարգ ,
զարդարչութի՛ւնդ ընդ արարածս ՚ի հաշտու-
թեան բերել կարգ ։

ՈՎ բարերար ծնունդ անե՛ղ համագոյից փա-
ռակից ,
որ խոնարհեալ զմահացուն առեր զկերպ ծա-
ռայից .
համբերութեանց զանձն եդեր յամենայնի
ցաւալից ,
և կոչկոճեալ յարփեան քո յուս փայտն բար-
ձեր զանիծից :
Զանարգանացն ընկալար Թուք յերեսս քո
տիրական ,
սուրբ զծնօտդ ապտակողաց զմիւսն ածեր
յանդիման .
յումպ զլեղի խառն ընդ քացախս առ մեր 'ի
սէր քաղցրութեան ,
իբր զնեկաւոր անմահացա՛նդ կամաւոր առեր
հաճութեան :
Զամենեցուն մեր քաղցրացո՛ զխորտ 'ի սուրբ
քո պաշտօն ,
յամենահաճեշտ լծոյդ յօժա՛ր քո հնազանդեալ
'ի կրօն .
մի՛ տանջանացն յաւիտենից որք վարեցի՛ 'ի
ցրօն ,
ուր ամենայն լի է երկի՛ր յերդ պաշտօ՛ն տի-
րաձօն :
Իսկ որք 'ի մէջն են տակաւի՛ն յանգիտու-
թեա՛ն մնացորդ ,
քոյդ ուղղաձե՛մ գացին նոքի՛ն ճանապարհացդ
իսկ հաղորդ .
յարքայական քո սեղանոյ բարեաց կացցե՛ն
ժառանգորդ ,
յանձանձ փառացն զմայլեցի՛ն յուրախութեան
լիայորդ :

Է

Ի քեզ դարձցի՛ն աշխարհիս գա՛լ ծագք և
ոլո՛րտք ամենայն ,
երկրպագեսցե՛ն քո առաջի՛ որք առ յերկրի՛
հողանան .
զի առաւել ես անդրէն կանգնե՛լ , փառաւոր-
առնե՛լ քոյ արժան ,
և լուսազգեստ քո առաջի՛ կացուցանե՛լ ըզ-
համայն :
Քո են ծառա՛յ մարդկան ազի՛նք և քո ար-
եա՛մբք ազատեալ ,
յանդնդամէջն 'ի խաւարէ յարփւոյդ 'ի լոյս
վերառեալ .
արդ քեզ կացցե՛ն երկրպագու յանուն քո
սուրբ յուսացեալ ,
և մի՛ ցասումն եկեսցէ քո՛ զնոսին դնե՛լ ըմ-
պահկեալ :
Արփեա՛ն զմե՛զ արա որդի՛ և ցերեկոյդ ա-
նաղօտ ,
զի քո անուն փառաւորեսցի՛ յամենայնի՛ն ան-
կարօտ .
որ յաւիտեանդ ես յիսկութեան և յէու-
թեանն առաւօտ ,
և ինքնակա՛լ վեհ տէրութեամբ յամենեսի՛ն
հուպ ընդ մօտ :
Խոնարհաբա՛ր տուայտանա՛ց քոյի՛ն կրի՛ւք կեն-
սունակ ,
քոց սիրելեա՛ց գանս և հարուա՛ծ ցուցեր սի-
րո՛յ նշանակ .
ընդ կուփահա՛րս կամօքդ մա՛ու և ընդ ձաղկա՛-
նըս դժնդակ ,
յայնս և զքո՛յսն առ 'ի հանգիստ կոչէր կենա՛ց
համարձակ .

Ը

Մ՝եք հողեղէ՛նք զի՜նչ ընտանի՛ն զմերս ած-
ցո՛ւք 'ի համար ,

զի դու հաստատի՛չդ ամենայնի՛ զևան տարրա՛ր կա-
մակար ․

որդ զօրացո՛ կարծր վշտա՛ցս 'ի ժուժկալե՛լ
ընդ երկար ,

զի և պարծա՛նքս յերկարեսցի՛ քոց սիրելեա՛ցդ
հաւասար ։

Ում որխա՛ուր զանձառն տա՛ս կենաց բարի՛ս
անվախճան ,

զայն՝ որ պահե՛ յուսացելո՛ցս 'ի զօրութի՛ւնդ
Աստուածեան ․

և քեզ ընդ Հօ՛ր և սուրբ Հոգւո՛յն 'ի մի բը-
նութի՛ւն անսահման ,

պատիւ և փա՛ռք և գոհութի՛ւն յաւիտենի՛ց
յաւիտեան ։

Յարփիակա՛ն յեօթնեակն 'ի հի՛ռ Հայոցն արփի՛
մետուղփեան ,

'ի հարուածո՛ց անդր աղջամո՛ւղջ լոյս յաղօ-
թի՛ց ջահեր բան ․

խաւարելո՛ցն առ փրկութի՛ւն աղերս առ Հա՛յր
Ոլմպեան ,

եռանդն 'ի սի՛րտ խնկեր ուժգի՛ն քրտնա-
կնդրո՛ւկն 'ի բուրման ։

Զկախաղա՛նն և ղողղածե՛ծն ոչ ի՛նչ բնա՛ւ
համարեր ,

ջարդեալ մարմի՛նն ընդ մահակա՛ւ հոգի՛ն ան-
վի՛շտ բարբառեր ․

ամենեցու՛ն իւր ըլկողա՛ց յուղղութի՛ւն դա՛լ
աղերսեր ,

և որ լսօ՛ղն է աղօթի՛ց յի՛ւր 'ի հաճո՛յս ըն-
դունէր ։

Պրոշման դաշտք զոր խօսեցաւ 'ի գիծ գրոց
նշանաց ,
և Տրդատայ յորոմ բանից մատուցանե՛ն և
մտաց .
յապուշ 'ի մի՛տս ընդ սոկ՛ն դա՛յ նա այնքա-
նե՛ց տանջանաց ,
Հրաման անդրէ՛ն յաւետանին ածե՛լ առնէ 'ի
հա՛րցս զկամաց .
Խօսել առնու ընդ Տրդատա , դայ առ Գրի-
գոր 'ի հարցուած ,
զի՞նչ ունիս դու՝ Գրիգորիէ՛ , 'ի հետս մտա՛ց
քո կալուած . .
ընդ բազմամեա՛յ ներս վաստակ՛ոցդ լինե՛լ կե-
ցո՞րդ իմ կենաց ,
Թէ առաւե՛ր մահ ըմբոշխնե՛լ քան երակամս
քոց կարծեաց :
Նա ելանե՛լ առ Գրիգո՛ր մարմնոյս փութա՛մ
յաղէտից ,
և զփառաւո՛ցն առնուլ պսա՛կ 'ի ձեռամբանն ան-
մահից .
ա՛րդ զի՞նչ կամի՛ս վասն իմ հրամանն , և զոր
խորհե՛ս վիշտ կրեց ,
մահ և կատա՛նըք այրուածս յանշէ՛ջ անդր 'ի հնո՛ց
հրայից :
Ջամամ զայդ քե՛զ առէ Արքա՛յ պարգև արմա՛գ
հանգստեան ,
զոր կեանս առե՛ս յաւիտենի՛ց յանմեռ արփ-
եա՛նցն 'ի կայան .
այլ ընդ երկա՛ր տաց 'ի կտի՛ս , զի մի հասցէ՛
շուտ վախճան ,
դից զանարգա՛նս պահանջեցի՛ց յորում ժամս
իբր անբան :

Գ. Ասաց , և անդ հաստ 'ի կաղնեաց կոճեղք
ընդ մէջ բարդեցան ,
սուրբ ուղղեաց ոտիցն 'ի ձայն արհեստ չափեաց
հիւսնական .
և տուատուկք ուժգնամանեալք սաստիկ սեղ-
մել պնդեցան ,
զի յոսկերաց թափ զկսկիծ յուղեղս տողէր
թալկութեան ։
Մշտակք ընդ ծագ մատանց զարեան գետ
գործէին բոսորեան ,
որպէս յորժամ ընդ ճինչ քսակ խուղահանից
գայ գելման .
մարմնատանկոյն մէն մի մատանց ձիւղք զերթ
ցնցուղ ցայտացան ,
զհրատիպ կայլակէին հիւթոյն ցնդումն 'ի
հոսման ։
Ընդ մերն Հայր յամուրն 'ի վէմ անշարժ
պնդեալ հաստոյն ,
և յոյս յառողջ յերկնից բարեաց վայելս հաստ-
եալ սեղմագոյն .
վստահ գոչէր , ով Փրկարար՝ արեամբ խաչիդ
լուսաբուն ,
ո՞ զոր առ քեզդ անշարժ ունիմ զիս մեկնեսցէ
'ի սիրոյն ։
Կոճեղք այս յոտից ուղք խափան քայլման
ինձ կացին ,
յանխզելին զայծեմնավայելն արկեալ պարան զիմ
գործին .
այլ հոգեսոյր մտացս արշաւ քաջընթաց է ընդ
երկին ,
յորմէ կարօղ առ սարեալ բերել չէ ոք երկ-
րածին ։

Գիտե՞ն արդեօք ասէ Տրդա՛տ զոր կրեցեր ցաւս
յանձին ,

զգա՞ն որ ինչ առ հեստութեանդ ընդ քեզ
դժնեայ անցք անցին .

զեւս այլ դառնինս մի՛ յամառիր կտտանս կրել
'ի մարմին ,

զի 'ի չարեաց չթողից ինչ չածել զքեզ դառ-
նագին ։

Խնդրեցի ես ասէ Գրիգոր յիմդս հաստչէ
զօրութիւն ,

և ինձ անբեկ անդամանդեայն առաւ կարեաց
կարծրութիւն .

չզգամ զոր ես և կամ տացես քո սիրա տան-
ջանս խստադոյն ,

և զիմս անշարժ պահեմ զաւանդ , զոր գութն
ետ ինձ տէրունոյն ։

Նա է բնաւից ճարտարապետ և արարիչ ինք-
նիշխան ,

երևելեացս և անտեսից հայր խնամի՛չ և պաշտ-
պան .

որ յանէից զէս գոյացոյց , և զիս պահէ ան-
սասան ,

թէ և մեռայց , մահ ըստ մարմնոյ՝ կենաց է ինձ
գանձարան ։

Է . Այս հրամանն սէգ Տրդատայ այս լուծա-
նել 'ի գելից ,

և հասա բեւեռս յոտից վարել 'ի Թաթս Արփ-
ւոյն հայազնի .

զորոյ ունիլ զձեռանէ յաստանդս ածել գը-
նացից ,

ուր և արեան յորդեալ վտակ առուս գործէր
կարմրալից ։

Յայս վշտագին գժոխըմբեր ըւկանս Արփին
Թորգոմեան ,

Հսկայազօր տուեալ զձեռն ուղղ հատանէր
ընդ երկայն ·

զանձառականացն առ 'ի միմեանս բղխմամբ յաւէտ
լիական ,

Իսկ մարմնոյն էր յիւրում կայր ոյժ 'ի Թե-
Թևս յառաջման ։

Որպէս զըրգեալ որ վեհաղուն պաշտօնէից յե-
ցեալ յուս ,

և վարդամեայցն յանուշաբոյրս յախորժաձեմ
գայցէ չուս ·

Նոյնպէս և Հայր մեր աննկուն յայն չարա-
տանջն 'ի հեղգս ,

Խանդ 'ի սրտի փառուամբ զարփեանցն ածել
գնդին տայր խրախոյս ։

Դրունք յոտից բացեալ ներքանս յամենից
մուտս համարձակ ,

յիւն զմեզ պնդեալ յերկիւղ յաղուսն առ-
նէն սրտարձակ ·

յարիւնադրօշմն 'ի ձեռարան յուսոյն պարզեալ
զդրօշակ ,

յերկնից 'ի սէր անպախ 'ի մարտ մխել գոր-
ծեն յայսանակ ։

Դառնակսկիծ յայս չարչարանս Տեառն խօսից
բերէ բան ,

Այդ են ասէ Գրիգորիէ արարք անտեսք աստ-
ուածեան ·

Հանդէր յայդմիկ այր յեռանդեա հատուցումն
առ զանվախճան ,

Զոր պաշտեալըն վշտագնելոց տացէ ասէս յա-
ւիտեան ։

Ր.յժ այս է Գրիգոր առ նոյն անխիղճ բերէ
զդարձուած ,
իմ Աստուծոյն բարուք առեալ անհրեւոյթ ա-
րարած ․
զի սերմանի՛ ակարութեամբ անմեռ յառնէ
զօրացած ,
և սերմանեալ անարգութեամբ փառօք յառնէ
պերճազարդ ․
Օ՜ է որք զեւրեանց տանն սերմանս զաղուհա
աւե՛մ վշտագին ,
զաւ մեզ հասեալս առ քաղցրագին աստուա-
ծապայ՛չա հանդիսին ․
լալով ընդ ցաւսըն լաւ մարմնոյ , այլ ևչ ան-
խառն ընդ խնդին ,
զի մեծայոյս կան 'ի յարդիւնս առհմանկանացն
իսկ անդին ․
Սրբ. 'ի բարդոյ մանգաղահատն ոճոյն դայ
Ջով լիահաս ,
և զատոք նուր քրտանց բերէ երկրագործին
հարազատ ․
զբերկրանացն և առ նմին նուաճեալ 'ի սիրա
զնպաստ ,
ընդ Ողմպեայց յանման սեղան լիանալ այլ հո-
գեհաստ ․
Է․ Պաժնեացեալ առ այս Տրդատ ընդ կորո-
վին պատասխան ,
հարէք ահեղ անդր որոտայ դարա լալոյն արդ-
զամեան ․
անհնարին կրեսցէ սաստ տոժ և տագնապ չա-
րագան ,
զի եկեսցէն որում յուսայդ հրճուանք դման
խնդութեան ․

Նոր անդ երկինս ոտն յարձակմ՛ ՚ի կափահամբս
ուժնդական ,
իբր առ Հերմոնն աջ ՚ի ձեռս կռուփս ածէ՛
դժնդակ .
Իսկ մերս Արփին յերկնից շնորհաց ոյժ զգեց-
եալ օժանդակ ,
Թէ և յարեան ընդ քիթմն ՚ի վէժ, նմին չայժ
յաղթանակ ։
Զփրկողին յանձն զկափման բերեալ զատոյգ
կերպարանս ,
որ անմռունչ յապիրատից հարուածս առնոյր
զդաժան .
որով յանխաունս ընդ ախոյանաց հրճուանս եած
զազգ մարդկան ,
և զդժոխոց իւր հարուածովք զբռնութիւն
արկ խափան ։
Պամբիական իբր ՚ի հանդէս անց նահատակ
քաջալանջ ,
լուսոյն ՚ի լիճ սիրով կռուփս առնուլ անդէն
չարատանջ .
զի զհոգւոյն մեր փաղփեսցէ՛ զանօթն ՚ի լոյս
իսկաքանչ ,
և զանթախիծն ընծայեսցէ՛ զուրախութիւն
մշտախանչ ։
Ո՛յլ դժնդակ յայս ՚ի հարուած Տրդատ ան-
խիղճ հենգնաբան ,
ա՛յդ են ասէ՛ Գրիգորիէ՛ խնծիղք կենացն առ-
փենեան .
զսիրտ զտոե՞ր այժմիկ անդորր յանանցն ՚ի լոյս
զմայլման ,
զոր քո Աստուածն է պատրաստեալ ՚ի լուսա-
կերտն ՚ի խորան ։

Հարուստ տանս բաշխէ որոց յաստիս յանձուկ
վշտանաց ,
առ սէր անուան իւր զաշխատեալս հաղորդս
առնէ՛ հանգստեան .
ամս արդ մրցէս քո այդ ունայն ակնկալեք
նանրանաց ,
և դու յաղթութեան անկեալ տագնապ և յապա-
ժոյժ յայդ արեանս ։
Ա՜յ գործե՛ն առ անյագուտ այս է հրճուանք
բերկրալի ,
բերող որոց չարչարեացի՛ն կենաց հանգիստ
լինելի .
զի թէ մշակ ոչ ընդ քրտանց գայցէ հասմանց
'ի տապի ,
բերոց զնորդ մթերեսցէ՛ զարդիւնս յօժան
հանգստի ։
Դու այժմ ասէ՛ Արքայ յաստի՛ս 'ի քրտունս
կաց տանջանաց ,
ներապայծառ ընդ 'ի ցնծոյս խոնջ անկելոցն աշ-
խատեալց .
զի որ ասէ՛ն խստագունիցն ես 'ի ձաշակ
տուգանաց ,
և անդր 'ի նոյն անզերծ մնասցես 'ի ցասմանէն
Ոլմպեաց ։
Այսոց , և անդ յաձախեցից առ այլ անձն
զնախնեօք ,
զանցեալ վիրաց նոր գօշեցից դառն կսկիծ ըն
ցաւօք .
չարաց ինչ դիւր ցգալ 'ի մտաս հեղ և համբոյր
խորհրդովք ,
զարարածոց խնամակալու զդիս պաշտե՛լ սերտ
կամօք ։

Ճչընչայն արեան մինչ տակաւին մեծաւ ցայ-
տէր տապաժոյժ ,
և կափանաց վերքն ՚ի զայրոյթ երթալ երթայր
անդր անբոյժ ·
Հրաման կոչէ Տրդատ սաստիկ որոտս առնէ
անսպոյժ ,
խստապդութեանց եւս զԳրիգոր կրից մատնել մին-
չև յոյժ ։
Է · Մինդ շեշտակի աղ և բորակ և բարկ քա-
ցախ զահոմին ,
և ընդ գետին Հայաստանեայց յորսայս ածի
Լուսածին ·
մամուլքն կարծր ուժգին զսուրբ սեղմեն զը-
լուխն առ նմին ,
զմորմոքիչն յեղեգան փող յունչսն փչեն սապա-
կադին ։
Հատատելեօքն զչարադօշ ձգեալ խառնուրդ
վեր ընդ ունչ ,
մորմոք անտար յոսկերցն ողջոյն յուղեղս ազդէ
դառնաշունչ ·
Իսկ ինքն որպէս գառն հեզիկ անդր կացեալ
անմռունչ ,
զախրա յերկինս ուղղեալ ՚ի վեր՝ չէր լքեալ
իք անտերունչ ։
Համբերատար և յոյս ապաւինայ սիրտ փայլակ-
եալ գեր մարդկան ,
զէին չորհայցն երգէր անդուլ զգօնութիւն
՚ի բերան ·
այնմ որ Լուրացն է զօրութիւն հզօր բազկական
և վահան ,
և լուծանել յաղուեց չարայ մարմնոյ նոցին
տարրական ։

Արշակունի՛ն բայց անողո՛ք յիւր խստութեան մոլեգին ,
գեհենական ՚ի հնոցէ զպղրպթ վառեա՛լ ՚ի սրտին .
նոր տանջանաց մեքենայե՛լ զանօթ խորհեա՛լ անդ ինքնին ,
և զԳրիգո՛ր իւր յանդիման ածէ ՚ի փո՛րձ ՚ի քննին ։
Կործրադունե՛ց Գրիգորի՛ս ասէ , տարա՛ր զօրապէս ,
և զաննկո՛ւն յամենայնի՛ ցուցեր ոգւո՛յդ ըղհանդէս .
բայց որ յայս ե՛ս արդ անձնամո՛ւխ յորդորանա՛ցս տապարէս ,
յարև կենա՛ց քեզ յաղթանա՛կ առնուլ չկա՛յ ախրապէս ։
Ընդդա՛մ ՚ի քե՛զ, զի որ յեա՛նքն են ՚ի վըշտա՛ց դառնադոյն ,
ցաւք զքե՛զ տալ ՚ի կա՛ս են ՚ի մթե՛ր մեհաղոյն .
խելս յայդ յամա՛ռ խառնեալ ՚ի կամս յուղղութիւն ե՛կ քաջամոյն ,
դիցն ՚ի պաշտօ՛ն կա՛ց մատրի՛մ որք ՚ի փառս ե՛ն բարձրագոյն ։
Բանի՛ յորդեա՛ց ասէ Պարթև՛ պղտորահաւուխտացան ,
յիմարութեան արբուցանե՛լ զոգի անդա՛րձ կալեալ ջան .
պյսաշունչ բա՛յց ալեացն դե՛ղք ամ՛ս զի՛ պայթեա՛լ ընկլուզան ,
մխմախտարի՛սխ աղդեալ հիմա՛նս յար վերջնակա՛լ անպիտան ։

Զի՞նչ խորհեիր Ա՛րքայ՝ զինէ՞ն, փոփոխամիտ
ըզ պանդուխտըր ,
կամ սիրտ 'ի բա՛րձ ինչ փառաւո՛րլ բերանաբանդ
յայդ հրապոյր ·
իմ պաշտամանն անյեղ սրտիւ կամ ես յողջի՞ն
'ի համբոյր ,
հոգւոյս 'ի քէնս փրկչին իմոյ քաղցր են օ-
րէ՛նք շնորհաբոյր ։
Զանուշն տա՛յ՝ յոյս կատարեալ, տուէ Տրդա՛տ ,
Ջամբ քմաց ,
յայդ 'ի ցնծոյս ուշ յաւելից ըստ արժանեդ
հեշտանաց ·
զի որ մոլեկոյն բան վիժակե՛լ շաղփաղփութեան
մնոտեաց ,
անձամբ զղջ՛ացիս ատուժեցի՛ս՝ այր վատանձնօշ
չարիմաց ։
Է · Լսայց , և անդ պարկ յօդեննեաց որպէս
հրաշունչ զվէշտայ ,
բերան բացեալ 'ի հնոցէն լե՛ց գազանս փորոյն
անդր 'ի փայ ·
և զարիւրոյն մե՛ր ցպարանոց կլեալ զգլխուս հայ
'ի հայ ,
սաստիկ զփորս ձնշեալ ուլան մածեալ կառ-
եա՛լ չրթնակայ ։
Հրդեհաշունչ ձգեալ ունդամբք զնոյն զաւուրս
մակեռակ ,
զՏրդատայն աանէր յունայն անդ զխորհուրդ-
դժնդակ ·
զի որ զմոլխիրն 'ի թուլալից ձգեր պարկաց
խառնարձակ ,
հայր մեր հսկօղ կանդնաղ 'ի յուշ Տեայր , ըզ-
գաստ եր համակ ։

Որակչեան արփւոյն վեցեցս անդրադարձեալ
'ի շըջան ,
և մոխրոյն մէգ յԱրփենւոյն մեր դիմաց դնայ
'ի խաւարան .
ածել անդրէն իւր զառաջեաւ. Արքայն հնչէ՛
զհրաման ,
և հեղնութեան բանից զանկուած յաստայն
կկէ՛ երգիծման ։
Ասաէ՞ ասէ՛ դալուստ քո այդ իբրև յանկարծ
խնձոյից ,
'ի դրդանմացն արքայութե՞ան ըստ քո դուաղ
սուտ բանից .
օդ. մոխրաշու՞նչ է անդանօր հեշտանք ընտրեալ
ձեր խմբից ,
յոր անվախճան զմայլեցէք յանձառ բուրմուն-
սըն արփենից ։
'Ի դրախտէն Գրիգոր ասէ՛ այո՛ գամ ես դեղ-
երփնեան ,
յորում բերկրանք լի՛ անկորուստ 'ի թևս ձախ-
րէն լրութեան .
ուր ո՛չ վաստակք ո՛չ աքնութի՛նք , զմբաղք
զեղուն հեշտականս ,
որոց զնոյն յանձն ընդունի՛լ յաստախս օգուծվ
եղէն ջան ։
Մշակերակունք անդ մշտաբուղխ 'ի մեծ խաղան
հրապարակ ,
գետ յաղթաջուր լուսավառակ յորդէ ընդ դաշտ
լայնատարձակ .
տասխ անտէ՛ ծառք դեղուղէ՛շք լիապտուղք 'ի
ճաշակ ,
զորս անվախճանին իսկ դարմանէ՛ աշխարհադործ
վեհ մշակ ։

Նոճ սոսափիւն վարսաւորեղեւոյն 'ի գեղեցիկ շա-
ռաւեղ ,
երկնաժամանն պանծայ գլխով 'ի բարձրութիւն
իւր շքեղ .
շուրջ զընձիւղն ծփեալ զգեստ 'ի դաշտն սուրբ
հեշտագեղ ,
մնուանդ յերկնիցն առնու ցօղոյ լուսաշաղախ
յիւրն 'ի գեղ ։
Տաշա արձակեալ զանտառախիտ զերամնեւեայց
լնու դաշտ ,
Թռչունք երկնից 'ի դայլայլիկ զմայլին նուագ
հեշտ եւ հաշտ .
կացուրդ ազգայց կալեալ գումարք ընդ հովան-
եաւորն վաշտ վաշտ ,
զքաղցրութեան ձայնակեն զուխ , յենին 'ի գով
մշտապաշտ ։
Սարդն եւ սարոյ՝ որ 'ի Դրախտին են գեր ե-
լոյցն 'ի մարդիկ ,
եւ կամ սօսիք նուիրականք յԱրմենակայն ան-
տառին .
որ սրբարանն էր ձօնելոյ՝ հաւուցն 'ի դորս
վաղանցիկ ,
հաւասարեալ նմա առօկ կայցին եւ ոչ սա-
կաւիկ ։
Նախանձելի համայն ծառոց անդ վայելմունք
գրգանաց ,
որոց յեթեր բարձրանան ճիւղք 'ի բազմաց
ջուրց հոսանաց .
երկնատասան պտղովքն պերճ 'ի քաղցրութիւն
ճաշակաց ,
եւ մշտադալարդ նոցուն տերեւք յախտիցն 'ի բոյժ
են ազգաց ։

Մարգարտեածին անդ ծաղկաւէտ ՚ի լուսադէղ
շուշանաց ,
և վարդաթիւքն անմահաբոյր վառեալ յաւետեան
արփենեաց ·
գարունն ՚ի զովլ բարեխառնեալ ՚ի մշկաշունչ
հեշտանաց ,
զոր ոյց յաստիս յաղուսս եկին , ամենառատան
հանդերձեաց ։
Տապախառնից չէ ինչ հարուած , զի յանդգայս
է՛ անդ խորշակ ,
արեգական զհուր լոյս մեղկունք անձնակեղ
ամեն թրուշակ ·
յաղթուց ՚ի մէջ դէպք լուսնական մանանեալ
՚ի մահ անթոշակ ,
զի որ նոցայն կորովլ բաշխեաց , աէր է սրբոցն
ընկերշակ ։
Երկնային ծայն սահման ողջոյն զուարճացեղց
է փառօք ,
գաւառքն ՚ի ձիրս մշտահարուստ անանցական
պարգևօք ·
գաւառապետք սերովբէից են դասաւորք շու-
նորհօք ,
որ բնաւէց հասաչին կամաց պէտ կարգեցան
ընտրանօք ։
Դ՛աղաք ՚ի նմա արփիացոլ փառաց Վեհին է
բնակ ,
՚ի յասպիսեայց հարեալ փայլէ՛ն անէղ կենդանին
սառնորակ ·
պարխսպքն ահեղ հրապարփակ յանմահ զօրացն
ամբարտակ ,
քաղաքն համայն ոսկի մաքուր ջինջ ապակեայ
նմանակ ։

Երկնաստանն նորայն դրունք յերկնաստանն մարգարտաց ,
՚ի միաձև չափակցութեան գեղափայլեալք ՚ի շնորհաց .
յարեգնատիպ հաստեալ յականց հիմունքն անշարժ յամպրոպաց ,
քառակուսին դիրք քաղաքին ժողովարան անդ-րանկաց :
Երկայնութիւնն և լայնութիւնն և բարձրութիւնն հաւասար ,
մարդոյ ՚ի չափ և հրեշտակի յոսկւոյն չափեալ ձող տաճար .
անդր ՚ի հիմունս առաքելոց Գառին անուանքն ՚ի նկար ,
յաշխարհալիր սերտեալ ՚ի վէմն որ տէր է մեր կենարար :
Երրորդութիւնն անվայրափակ է անդ տաճար եւարփի ,
և չեն ինչ պէտք ցոլմանց լուսոյ արեգական և լուսնի .
ինքնալուսոյն զայն փայլակէ փառքն ՚ի նշոյլ հեշտալի ,
և Գառն ՚ի նմա ճրագ անշէջ ՚ի ճրագարանն ՚ի մարմնի :
Աշխարհական վէհ փարազունք նորուն ՚ի փա-ռըս լուսազգեաց ,
և ընդ ճաճանչն անդ հեթանոսք գնան փարթա ՚ի միգաց .
մերժեալ է ցայգ , դրունք նորա կան ՚ի փե-ռէկ մշտաբաց .
ընծայարգեմ փառք և պատիւ բոլոր բաշխին անդ-ազգաց :

Տարագիր է՛ պիղծ , չարագործ և ստութիւն
յայն յարկաց ,
դեղատութիւն և մծղնեայ , և բոյլ պատիր
կախարդաց .
գուշին և ն՛թ 'ի գալրութիւն գրեալքն են
յանդ բնակաց ,
և տալածին՝ յայնմ դաւթէ՛ դասք դժնէից
անարգաց :
Այսմ չարացն է տարատարմ յընկերութիւն
ընդ գիւաց ,
և զքսամնքն օձախուժ ժահադիմանք կա-
տաղեաց .
Հրադեայն ալեաց կոհակք անմեռ կիզեւն
անդրղաց ,
ժահրաթորմին մատուռակն նոցա մրուր դառ-
նամած :
Ո՛նդ Հեղքուլէ՛ս 'ի մոլեգնոց հարեալ կարծիս
անձնակալ ,
անդ Աղեքսանդր աշխարհակալ յանկըս գեր-
եալ հրոյն փոս .
անդ Փարոսեանն վէս վիշապ ժժմանց խաղու-
ցըն 'ի տագնապ ,
անդ բոցակնեայ Ներոն 'ի վէհ ծծմբայնոյ
դառնատապ :
Ո՛նդ Հոմերեայ բազմատարածոյց զոմրի եղջե-
սաեղծաբան ,
անդր յումպէ՛սս Կիկերոնեան ճոռոմութիւնք
նանրական .
անդր Հոկանքն յաւիտենիս անպէտ վիժանք
նկնանան ,
և որք այլ և՛ս յաստուածամարտ կարծիս եկին
ամենայն :

Թ

Ընդ հրաթափին Արամազդայ շանթ յիւր ՚ի
կէզս անդարման,
անդ Արեւմին զէնք ՚ի հարուած իւր կատաղ-
եալ յաւիտեան.
անդ Անահտայ վարդից խունկք նմա լուցկիք
տոչորման,
անդ Արտեմեայ սիւնքն կճեայք ՚ի ձինչ նմին
՚ի գեհեան:
Սովալլուկ է յղփացեալն համադամիցն ՚ի ճա-
շակ,
լեզուատոչոր կայ շուայտեալն գեհեննական
՚ի պապակ.
Ծխուրի ծնդի անդ նախանձոտ յաղէտաց կրծւոյն
այլանդակ,
և չարայոյժն անկրուն որդանցն ՚ի դառնութիւնս
է համակ:
Իսկ որք յերկնից են կատարեալ ՚ի սէր մա-
քուր սեռնական,
Թէ և յաստիս ՚ի դժնդակ մաշեալ ՚ի տանջ
՚ի տուգանս.
տապակազգեաց անդր պճնին յարքայութեան
հարսնարան,
և լուսափայլ յերանաւէտ շողեն ՚ի փառս
անվախճան:
Այս իսկ է իմ խնծղանք սրտի ՚ի չարչարանս
խստագոյն,
զի կայ մնայ ինձ արդարև արքայութիւն
պերճագոյն.
յանմահարքայ ծաղկանց պսակ ինձ հատուցումն
ընդ մոխրոյն,
և հեշտագին վայելք բարեաց ընդ մորմոքին
քացախոյն:

Մ՛աղձ զսրտիւ հարեալ Տրդատա սաստիկ բրդի
՚ի զայրոյթ ,
զանասնոյցն այն ինչ լուր բարեաց Ճշգրտահան
զերեւոյթ .
յանձուկս զնա արքայաշուքն ածէ խարախճան
յանանքոյթ ,
զայլ տանջանաց մեքենայե՛լ գործի յոգնիս
տարեալ փոյթ ։
Հ՛ին դաւադի՛րն յեկեղեցւոյ մանկանցն ՚ի կեա՛լ
մշտաջան ,
եօթնագլխեա՛ն ժպիրհ վիշա՛պն , որ որբոցն է՛
՚ի խժդժան .
Հապ սրացեա՛լ հաղբիւք լինե՛լ անդ Թելադիր
ուխացան ,
զմեր ծնող Ջուրբ հեղեղե՛լ որ յերկուսն էր
հոգեկան ։
Է . Լ՛ուեալ Տրդատա և անդ խոկոյն ամպրոպ
դուռայ հրամանին ,
ընդ շեղ ինչ փա՛յլա անդ գլխիվա՛յր զՄեր կա-
խե՛լ Ազգածին .
զոտսն պրկեա՛լ ո՞հ ո՞հ ցաւոյս խիստ ՚ի ակա՛նց
պնդանին ,
և ձագառա՛ւ՝ ծա՛նր ինձ ասե՛լ , Ջուր տրկա-
նե՛լ Ջերմագին ։
Մանփեռե՛կ ընդ կախ Արփի՛ն վայրաբերի՛ Հայ-
կազեան ,
որ զմուա՛յլ Ճգնէր ՚ի բա՛ց վարել մեղա՛ց մը-
թութեան .
չարախառնա՛ր խուժեն դահի՛ճք ձագառ դնե՛ն
յերաստան ,
Ջուր Ջերմագի՛ն իբր ՚ի կարաս ընդ փոր զե-
ղո՛ւն ուղխանման ։

Ընդ անարգն այն տոշկ անձնուէ՛ր հեշտանս
առեա՛լ արքային ,
և ևս քան զի՛ս յանիրաւ ի՛ւր գայր սատակու-
թե՛ւն հրամանին .
յուռութս ասէ՛ պարպատեցի՛ն աղեաց պարտյքք
ներքնային ,
զի առ պատուէ՛ր իմ զվսե՛րս յանձն զգեցա՛ւ-
խժային ։
Ո՛վ և զո՛ւր հեղձյր վիշապն նոր 'ի բերանոյն
զհեղեղ ,
զո՛ւր Ճգնե՛ին և Դանիդեա՛նք վտատակաբե՛կք
անդր 'ի զեղ .
զի խեթ ցաւոց անդր 'ի նոսա տանջել դառ-
նայր չարակեղ ,
և Մեր սիրով տանէր ծնող յախտիցն խաղա-
աներկեղ ։
Ինչուցանե՛լ առնէ՛ հրամա՛ն յայն դա՛ռն անարգ-
տանջանաց ,
և հարցանէ՛ զոր ես ասե՛մ առնե՞ն հաձո՛յն
զիմ կամաց .
պաշտե՞ն զդի՛ս , որք շինութի՛ւն են և կեանք
ի՛սկ աշխարհաց ,
թէ յայդ մնա՛ս 'ի կամակո՛ր բերա սովորութի՛ւն
հեստանաց ։
Ջե՛ր իմ զքե՛զ ցայս ժամ թողեա՛լ յարև
շնչե՛լ կենդանեաց ,
թէ չէ՛ր վտասա՛կ քո մաերի՛մ ընդ մէջ անցեա՛լ
անմռուաց .
լե՛ր արդ 'ի մի՛տս ո՛չ տալ 'ի լե՛թ զվայելմո՛ւնս
գրգանաց ,
զոր տալ փառօք խորհուրդ հաստա՛տ 'ի մի՛տ է
ի՛մ սիրազդեաց ։

Երկրպագու սաւ Գրիգոր ես իմ Տեառն եմ
համարձակ ,
և Աստուծոյն ամենայնի , որ ինքնագոյն է
էակ .
զի արարիչ և շնութիւն և կեանք նա է՝ բո-
վանդակ ,
տեսականաց և անտեսից որք նովաւ կան սերտ
անքակ :
Մ՛ի բնութիւն յերիս անձինս անեղ անմահ
անպատճառ ,
Հայր բարերգութ համագոյից ծառայմանց ծնօղ
միշտ անճառ .
Որդին հաստիչ և համազօր ընդ Ծնողին զուգա-
գափառ ,
և սուրբ Հոգին իմաստութեան էիցն աղբիւր
անսպառ :
Սրբեալ կոփեալ քերեալ զկռուսս ձեռագործ-
եալս 'ի մարդոց ,
առ Ճշմարտին ունել աստուածն իբր իշխեցից
լուս մոլւոց .
Մինչ 'ի մարմինս շունչ է կենաց ես պարգևիցն
զշնչոյ ,
հոգւով պաշտեմ և պաշտեցից 'ի սէր վառեալ
յարարոց :
Ո՛ւ այս Տորամա դայ 'ի փարման վերջումս յուզ-
եալ 'ի սրտին ,
զի մեր զդիս ասել ժանեաց կոչեալս մարդկան
գործ ձեռին .
ընդ այն պատիժ Ճիշդ վրիժուց պահանջեսցի
դատաւորին ,
մինչև դայցէ զոր հրամայեմ 'ի դեց պաշտաւոնն
ըղձովին :

Թ. Քերեցէ՛ք հա՛ն գանձէ ուժգի՛ն զկողմն ՚ի քերա՛ն երկաթի ,

բացէ՛ք զոսկե՛րսն ՚ի տես բնութե՛ց , գեղեցի՛ մի՛սն ՚ի մարմնի .

զի՛ քերածո՛յ զանմահսն ասա՛ց գործ մահաց-ուա՛ց մնոտի ,

և պաշտամա՛ն ի՛նչ բնութի՛ն չեղ զնոսի՛ն ար-ժանի ։

Նե՛ր զխաղա՛խ ձկանեալ ընդ կա՛խ խաղախոր-դա՛ցն անպիտան ,

երկաթասա՛ւր կեղեն քերչօ՛ք զմարմին Արփու՛յն արթնական .

ուր յոռողմուն երկրի արի՛ւն վլսակ գործէ՛ կարմրերփեան ,

և սուրբն ՚ի տա՛կ առ փառս Էի՛ն կայ գոհու-թի՛ւն ՚ի բերան ։

Սկիզբն անդրէ՛ն առեալ Տրդա՛տ ասէ դա՛ն ա՛րդ յիմ հրամա՛ն ,

որ յայդպիսի՛դ ածար յաղօ՛ւնս անսաստ կա-լո՛վդ ՚ի խաժդան .

ընդ առ ՚ի չէ՛ղ քո խոստումա՛ն յայն արկար ձև՛ ՚ի քերան ,

ձեռօք ոտի՛ւք օցանեալ ՚ի պի՛րկ ընդ քառաթև՛ պատուժարան ։

Նա՛ն եղեցի՛ ասէ Պարթև՛ զիմ պահել զո՛ւխտ պաշտաման ,

զոր յառաջի՛նս ուսայ ա՛ռ ՚ի վի՛ճակէս մահ-կութեան .

յամենակա՛լն անդր է իմ յոյս յամենայնի՛ անսասան ,

որ բնութի՛ցն ՚ի նեղութեա՛նց է զիս փրկե՛լ բաւական ։

Սակայն որ ճիշդ գիտեսդ զնա՛, զքեզ զանկեա՛լդ
՚ի մթան ,
և զայլսն ահէ՛ւ առ ՚ի Նորայն մեղկել սիրոյ
դնես ջան .
՚ի գեհենոյն մատնել ունի՛ վէհ Հրալիր կո-
րստեան ,
և կատաղեացն օձիւք ջահիւք առ ՚ի Հարուած
չարագան ։
Օրցցս առ այս Տէրդ բերէ՛ , մի՛լ է առա-
ւած քո փրկիչ ,
որ քիմ ձեռաց ազատութեան քեզ յարեցէ
պաշտպանկիչ .
կամ զինչ Նորա՛ւն են դատաստանիք զձեզ ըստ
գործոց պատկիչ ,
և զիս յանվերջ վշտաց վտանգ յանկարծ ՚ի մթու-
թըն մատնիչ ։
Սպաց և հայր բանքն զաստուածակ սաեղնեցէն
զերկաթի ,
և թանձրախաւա տարածեցան իւր զմարմա՛ս ՚ի
գետնի .
մերկեալ մարմնով Մեր Լուսաւորիչն իւր ՚ի փա-
փուկ անկողնի ,
քարշեալ թողլ և Հոլովեա՛լ զխայթոցք ըստ
անուի ։
Նուաժանի փոխէ յաղթէ՛ խառաց երկրէ՛ Հո-
զաբոյս ,
զոր ընութեանն սաեղնեաց պէս անշուշտ յի-
րաց ինչ պիտոյս .
յամենայն դիրս զփինն ՚ի ժանեաց ցցուէ կչի՛ռ
՚ի վէր կոյս ,
և չար զօրոց ընդոտնեն զոտըս ծակոտեա՛լ չաւոց
խոյս ։

Երկաթեցին զայն չարադժյն բռունք երկրէ
սայրասուր ,
առ ՚ի առանձնա կարծրացուցին ՚ի Սախուդեան
մխեալ ջուր .
զոր արդ սէգն այն Պալհաւունն ՚ի վերս մերոյ
հօր մաքուր ,
՚ի մարդասպանէտ սխուեաց ՚ի դաշտ և սուրբ զերա-
նըն եա ՚ի կուր ։
Իբր ՚ի դայլոյ ծակոտեցաւ ժանիս մարմինն՝
չարաչար ,
զի և մասնինկ զերծ ՚ի աւդանց յողջոյթ չեկաց
դիւրարար .
արեան իմն էր ևրանն աղբիւր վտակ վիժէր
դետաբար ,
և ինքն ՚ի նմին զուարթադէմ յօրհներգս Էին
անդադար ։
Որ անցանէ և պարթև գոռ գայ արքային
յանդիման ,
և վերստին առնէ Տրդատ սկիզբն ատոր իւր
հարցման .
քաջ յաղթութիւն իմ ասէ դու ոխրտ յայդ-
քո տակ այնդական ,
զերծոր կենաց չնչես հանդիստ զօդ յայդմ ՚ի
տոչկ մահացան ։
Վեղ մահանուլ միայր անշուշտ յայսքան
կտէա դառնակիր ,
և ոսկերաց առ խստութեան քոց էր լուծումն
՚ի մոխիր .
դու ոչ միայն կատաղահուն զձիր առնէս կե-
նաց ժիր ,.
այլ և բանից աղդու բերես դարձուած ՚ի սիրտ
ոգելիր ։

Տոկմամբ առէ՛ Գրիգոր իմ ժիր չէ զօրու-
թեամբ ինչ անձին ,

այլ որ շնորհէ՛ն երկխուղածայց , Տեառն մերոյ
արարչին .

համբերութի՛ւն ես 'ի նմանէ՛ խնդրեցի յայսմ
զերկնային ,

զի ծառայիս և դու զփա՛ռս տայցես հանուրց
հաստողին ։

Պիտանեա՛ անշահուշտ , զի յերկրաւոր չկարեմք
յիշխանաց ,

զորս առ 'ի նմ յուսան օգնե՛լ նոյր 'ի սիրոյ
ինչ 'ի բաց .

յոյն կարճնեղա՛կ նորա է առա՛ւ գժնեայցն 'ի
տօ՛կ աանձանաց ,

զի յամօթա՛նս անդր անօրէ՛նք մնաշեալ կացցե՛ն
վշտագգեաց ։

Մ,րք ապաստա՛մբք և ամբարի՛շտք իբրև զգե՛գ
խօլադաա ,

յաւիտենի՛ցն անկցի՛ն յամօթ՝ յանարգութի՛ւն
'ի նախատ .

յորժամ յահե՛ղն ընտրութեա՛ն օր այցելութի՛ւն
նրբանկատ ,

յանդիմանե՛լ զչարագո՛րծս գայցէ և զգործս
ապիրատ ։

Դու այժմ 'ի փո՛րձ առէ Տրդա՛տ մնափր չար
ես այլ կրեց ,

և քո ծնկա՛ց յարգուանութեա՛նցն ա՛խք յօշեա-
ցի՛ն 'ի կայից .

տեսցո՛ւք , քո՛ մոյդ յոյս ընդունայն պաշտոնս
բերցէ՞ յաղետից ,

զոր լլկեցա՛ր և լլկեսցե՛ս մինչև իսպառ դա-
նալեց ։

ԺՌ. Ընդ որ առ նմին երկաթի գամն կապեցաք
'ի ծնունդս Արփւոյն մեր ,
և սատանայականք սատար ուղղեալք ցաւ ներ-
գործեն զանըմբեր .
'ի կախաղանս վերամբառնայ ընդ մեղքենայ
մահաբեր ,
յարփիականն երկիս շրջանս կալ ծանրութեանն
'ի յերկիր :
Ի հորդորդութեան երբ քրքմազգեցեալ այն օրի-
որդ գեղածին ,
զդուռն մատանց իւր վարդագոյն լուսոյ փե-
տեկէր զեթերին .
և ցերեկեայ իշխանին զօրք՝ վաշտ վանեին ըդ-
խաւարին ,
յաղուեսցն զՄերս իջուցանեն զԱրփին դժըն-
նեայ կախանին :
Իւր զառաջեաւ կացուցանէլ Տրդատ ասնէ՝
հրաման ,
զընտանին իւր խօսիլ առնու զըղջց բանից
հեգնութեան .
առեալ Գրիգոր , զխօրդ քո յոյս աւէ համայն
անպիտան ,
յիմոց զքեզ հանել ձեռաց չեղեր արժանոց
ինչ օձանս :
Տեսանէ և դու աւէ Գրիգոր և զքո յոյս
անոտի ,
զի ոչ յերկիւղ ածել կարաց կամ 'ի հաւան
քո բանի .
յումեկաց անկեալ է քո պաշտօն մոլար և
գործդ անբարի ,
որ ապզել ինչ առ քրիստոսեանս անկարանայ
և յեանխ .

Տե՛ս դու ինձ ա՛րդ զի քո տանջա՛նք չեղե՛ն
զանձն իմ յարհաւիր ,
ընդ տառխի՛ն որ քեւ ծածուկ ճշմարտեն կա՛ց
դաւաղիր ·
մարտ զօրութեա՛մբ Էլին տուեա՛լ յաղթեալ ,
դայ քաջընտիր ,
զիմս 'ի տոչիրս ածեալ մարմի՛ն եւ 'ի ըլկա՛նս
դառնակիր :
Հնոտիս ա՛յս քակտի տաձա՛ր Թէ վաղ եւ Թէ՛
անագան ,
զի տալ դայցէ՛ ճարտարապե՛տ յաւէժ անլո՛ւծ
նորոգման ·
ուր ոչ ցաւո՛ց եւ ըլկանա՛ցն ազդեն աղէ՛տք ըղ-
տուգան ,
այլ մշտատո՛ղջ յառողջութեա՛ն հեշտա՛նք զե-
ղո՛ւն տիրական :
Զորոց պարկե՛շտ ա՛նդ դատանէ՛ զհոդիսն եւ
քա՛ղցր 'ի վարման ,
յաստուածապա՛շտ ճգանց հանդէ՛ս սիրո՛ ըղ-
գեցեա՛լ տիրաձան ·
զնոյնս 'ի կեա՛նս նոր նորոգեա՛լ զարդուք պճնէ՛
անվախճան ,
նովին հոգւո՛վ եւ նոյն մարմնո՛վ 'ի փառս տե-
սեա՛լ Աստուածեան :
Մեծարշտա՛ց անդր եւ մարմի՛նք այժ սաեղծեա՛լ
բաւսանին ,
այլ նոյն մարմնո՛վ եւ նոյն հոգւո՛վ յանշէջ
գեհեա՛ն արկանին ·
ուր որդն անքո՛ւն եւ մութն անլո՛յս եւ ցաւ ան-
բո՛յժ զայրագին ,
Ծծմբոյն կո՛ձ հրակոհա՛կ անծախ կիզու , վա՛յ
նոցին :

Յարուցանէր և զքեզ հրեղէն զետ կայ աղմկաւ
դժոխոց ,
որ մնացելոցն ես 'ի պաշտօն և յազատեղէս ձեն-
ձերոց ·
ոչ քո և նի՛Թ լուծցես վրէ՛ժ զաստուածատ-
եայցդ գործոց ,
այլ և որոց չեղման կացեր պատճառ շաւղացն
'ի յուղղոց:
Մ՝ոլեգնուԹեան վրդով զարքայն 'ի հուր վառ-
ուէ՛ կատաղի ,
Ինձ չէ ասէ՛ փոյթ քո Թէ այդ մարմինս անքակ
նորոգի ·
այլ զի յանշէ՛ջն ասես մտանել զիս 'ի հուր
անդ գեհենի ,
ես շիջանեալ զքեզ աստէ՛ն հրով ծախեցից 'ի
յերկրի:
Տեսցուք զիա՞րդ զքեզ պաշտելիդ նորոգեսցէ
փառաւորեալ ,
և զիս ո՞րպէս յանշէջ կիզցէ՛ անդր 'ի ծծումբ
հրայրեաց ·
յանդգնուԹեանդ առա զվրէ՛ժ լո՛յծ յանմահ
դի՛ցն 'ի ցասմանց ,
էջ ուստի կո՛յ քեզ նորոգի՛լ յայն 'ի վիճակն՝
որ անանց:
Ժ՟Է · Ասաց , և հա՛պ երկաԹեղէ՛ն հեծան
պուտուկունք 'ի կրակ ,
և լեռնակո՛յտ դիզան կապա՛րք եւր զդերեկաց
կոտորակ ·
հուր կատաղէ՛ն լոյծ 'ի հեղուկ զերկաԹի՛ն պատ-
պաղակ ,
փրփրադէ՛զ յեռանդն 'ի նո՛յն աւիս յուզէր
հրակոհակ :

Զարփւոյն մեր անդ զերծուն հանդերձ
յայրուեն ածել խաստադոյն ,
և զկապոյրն Ջերմանջերմ զմարմնոյն հեղուն
յորդադոյն .
Նշխարք խանձին սուրբ հասակին իբր 'ի խոր-
շանկ տարրաբուն ,
այլ ինքն յուժին վստահաշունչ որպէս 'ի յօդ-
զովամոյն :
Զինչ հարցանեն դարձուած բերել ուժգնա-
բարբառ 'ի հադադ ,
զմնոստեացն ընդ ցիրս հերքէ զՏրդատայն բա-
նից կազ .
այլ յոդնադոյն կրել տուժից զկիրս ցուցեալ
սէր զանյադ ,
զաստուածապաշտ կրօնից մերժել զխուժն 'ի
ձեմս անսայթաք :
Զարմանք զԱրքայն ընդ այն պատեն համբե-
րութեան վշտատար ,
զիա՞րդ գոչէ դեռ զօդ չնչես յայդչափ ա-
ղունս ընդերկար .
անհնարին կատեալ 'ի տաշկ և 'ի հարուած
չարաչար ,
չահատակենդ այդ ուժգնադոյն զանմահից
տայ ըղձալիպար :
Աստ խոկ ասէ Մեր Լուսատուն չասացի՞ քեզ
յայտնապէս ,
բա զԱստուծոյ ծառայիս դու մարտին տես-
ցես զհանդէս .
այն որ խուրոյց տայ զօրութեան յամօթ որոց
գան 'ի վէս ,
և մարանչին իբրև զքեզ նորայն ընդդէմ
չարապէս :

Ր.յստես երկնից և սուրբից սաէ հաստիչն-
յանդգոյից ,
ընդվայր զձեզ բամ ոչ հարից ՚ի խնամոց
ոչ թողից .
պահպանութեամբ առ արարածս և սիրելեաց
իւր խմբից ,
այն է յիւրեանց սերտել հաւատս ՚ի փառս
ածել անճառից ։
Ր.րփենական յորժամ զօրօք Մեր գայցէ Տէր
՚ի քննին ,
և իւր նշան յարևելից լուսածագէ ցոլա-
գին .
յայնժամ ընտաւոց տայ լուս գործոցն զհատու-
ցումն զվերջին ,
զօդխան ՚ի լոյս իւր հրաւիրեալ զայծիսն ՚ի
մութն արտաքին ։
Աւանդն անշէջ է ՚ի սրտիս այն հաստանեալ
փրկութեան ,
ուր ցաւոցն իսկ շիջանին տապք վիշտք և ար-
կածք մարմնական .
պարտկցութիւնն ընդ անմահից է մշտաւոյգ
յաւիտեան ,
և աննուազ լուսոյն կայլակք բոցափայլէն
զամենայն ։
Լոյսն փառաց երանելեաց չէ այս լուսոյ
նմանակ ,
այլ վեհագոյն իմն փայլէ թափ ՚ի մարմնոցն
արփաբնակ .
որով անցնէր ոք յայնցանէ՝ խբրու վճիտ
արևակ ,
յայլ լուսարան շողեն ՚ի տուն ցոլք արձակէն
համարձակ ։

Ո՛Հ, ՚ի խորոց գոչեմ սրտիս զքեզ և ձեր անչք
բանայքն ,
՚ի տեսանել որպէս արժան զայն զփայլմանն
երկնային .
՚ի բաց իսկոյն անընչանքն ՚ի ձէնջ փախնոյր փա-
ռացն երկրային ,
և մթութեան փարատեր մէգ ՚ի ձեր մտացն
անդաստին :
Ո՛ն ՚ի միտ առ զոր ինչ արքայ տոչկ ինձ ե-
տուր երկնատան ,
զի՞որդ յոգւի իմն անվրդով բնաւեց կացէ
տեւական .
ձեր զդասմուք մէգ ափշութեան անկաւ կացէք
՚ի վարան ,
իսկ յուսադրիս ինձ ՚ի տէր իմ զուարթու-
թիւն տիրական :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Զայլեւս տանջանս խորհեալ Տրդատ՝ լսէ, թէ որդի Անակայ է Գրիգոր, առաքէ զնա յԱրտաշատ արկանել 'ի խոր վիրապն անդնդային 'ի մէջ աղմային օձիցն. 'ի գնալն իւրում սուրբն Գրիգոր հրաշս բժշկութեան կատարէ 'ի հիւանդան առ Արբենուա աղբերբն. անկեալ 'ի վիրապն մնայ անդ կենդանի զամս երկոտասան. ուր հրեշտակ պատմէ նմա կարգաւ զգալուստ Հռիփսիմեանց, և զնահատակութիւն նոցա. այլ և զելից նորա 'ի վիրապէն, և զլուսաւորութենէ աշխարհիս և այլն։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Գ.

Յ’Իւր խորհրդոցն այն ինչ Տրդատ ’ի յայլ ծփէր վարանմանս ,
պատգամ յղէր բարձ խոստանալ պատիւ շքեղ ճոխագան .
որում թէ նա անսասանեսցէ ոգի կալեալ նըշ-կահման ,
ցաւս յաւելուլ ’ի տոկ կատեղ դժոխըմբեր կոշկոճման ։
Տէր Աշոցաց այր նախարար որում անուն էր Տաճատ ,
որ զԳրիգոր անդր ’ի Մաժակ տեսեալ ծանօթ էր հաստատ .
առ Արտաւազդ Մանդակունին յիւր իսկ ա-նէր հարազատ ,
ասել մատչի թէ յո՞ր տոհմէ ասանջեալն իցէ ապիրատ ։
Գիտեմ ասէ Մեծ Սպարապետ զի Անակայ դա է ձետ ,
որ խոստովանն մեր արքայի դաւադիր կայ նեն-գաժէտ .
արկ յարեւէ, խաւար յաշխարհն եբեր համայն հետ ընդ հետ ,
աղաւ յունաց դաղթեալ ’ի կայս ’ի տոհմաջինջ ժամուն կէտ ։

ժ

Կեսարիմ զդա ՚ի կրծն սնոյց ուսմանն զոր ունի ,
և զդիմօք նշկահեալ մեր սերտ յիւր ՚ի կամս յամառի .
չէ դմա կեալ կենաց յարև կամ զօդ շնչել առ յերկրի ,
վրիժապարտն գոլով զամած բազում մահուց արժանի :
Յորքայն ձեպեալ ՚ի Տրդատեայ Սպարապետն Արտաւազդ ,
յուշ քեզ առնէ Տէր իմ լիցի յամենայնիդ բարեբաստ .
զի Պարթևին է Անակայ այն Գրիգոր ձեռ անսաստ ,
որ զհայր քո դաւեաց խաբոյն հայր արև ընկեց ՚ի տապաստ :
Ապրանաց չէ յարև ՚ի լոյս վասն այն հեռանէ ըստ հրամանն ,
մարդասէր ձեր առ նա խնամք չետուն կամացն ինչ օձան .
յանտանելին ՚ի մտեղեաց յայնքան ՚ի տոյժ կատականն ,
դեռ յայնմ կայ յամառութիւն և յաննուէր պատասխանն :
Լուր այսանեակ աշտէ ընդ Թափ ՚ի սիրտ մրխ-եաց արքայլին ,
կատաղութիւն յանդնդային պատեալ ըզկէր անձնովին .
ապա ստուգեալ հրամանն կնքէ զպատուհաս տալ վերջին ,
կապել առնէ զոտս և զձեռս տալ ՚ի վիրապ խորխորին :

Իսկոյն առեալ Մաղէնա անուն Արտաշատու
իշխանին ,
պարան ընդ վիզ 'ի պատժարանին ածէ 'ի գուբ
խաւարին .
անդ ընդ ամփոփել Արփին ծածկէ՛ Հայաստանա-
նեայց աշխարհին ,
անդ յղանայ զազգ մեր ողջոյն որդւոյ երկնել
լուսածին ։
Այլ էր խորին գուբ վիրապին մահապար-
տացն արգելան ,
յամուր դղեկին Արտաշատու 'ի բերդամէջն
'ի կայան .
ուր ընկեցիկք յօձից ժանեացն ծախեին առ-
ժամայն ,
և կարակուն գայլուն զհրա ժահրին շնչէր
Սախագեան ։
Խանձրութեանն օդ մշտագիշեր շաղախեալ
խաւարանայր ,
եռանդն օձից զահանդաւէր , յաշացն հուր
ցոլանայր .
զեռնոց կայտառք քստմնականք զմարմնոյն եկ-
եալ մշտափար ,
քնոյն հանգիստ յարտեւանացըն մերժեցին առ
'ի տար ։
Ւ. ԺԵ գութ երկնից յայս դառնութիւն Արփ-
ւոյն մերոյ մխիթար ,
անեղւոյն դիւրէ զխստութիւն հեշտանս հեղու
զանվթար .
լոյս խնամոց վճիռ ջահեալ 'ի աղմուքին յայն
մթար ,
քան զընկերոյթ մարդկան զողոք օձիցն առնէ
ընթարար ։

Զերկրաստանն ամաց շրջանս խորոցն երկրէ
անդր 'ի վերա ,
Հանդիսա և ցնծա 'ի կախս գամն վարդաբմբին յայն
օձախիշա •
Հսկողին սիրա յերկուցն 'ի կներա յանդրդուե-
լին յարեալ միշա ,
'ի յոյսն կայ զպաշտամունսն յազգէն բառ-
նալ զամբարիշա :
Աս 'ի բերդին պատաս յայրեաց սիրա ըստա-
ցեալ բարերզգեաց ,
աղդումն ահեղ գիշերաշխաց յինքն ընդունի
յարհաւրաց •
Նկան հայցէ աւուր աւուր 'ի դուռն այն ան-
մուաց ,
մերոյս Արփույ մարմնոյ կենացն օձանս առնել
ապրանաց :
Մ. յԼ մինչ Մաղէնա իշխան զնա հասուցանէ
յԱրապշաա ,
որք 'ի բերդին և որք արտաքս անդր խմբէի
ամբոխ շաա •
զմինչ գործ արդեօք իցէ ասեն դորա գործ-
եալ ապիրատ ,
որում պատիժ յայս դառնաշունչ բանտիլ
տուաւ խորխորատ :
Որպայդ ասեն դիմաց առնիլ Թէ և յաղունց
խորշմեալ ,
և յուժգնապէրկ անդր 'ի կապանս ոխա ցու-
ցանէ ծնգեցեալ •
այլ մեզ ահեղ դք 'ի ներքուստ ցոլս արձակէ
վեհագնեալ ,
որ այս գրեալ յանարժանից յայդ պատուհաս
տարագրեալ :

Փորձիւ յայտք իսկ առ Մաղէնա վերայ
հասան համարձակ ,
գիտել զգամ մեծի պատուոյ եւ յաղթանակաց ըն-
դունակ .
Քաջին արանց մեր 'ի վաղուց է մտերիմ ար-
քանեակ ,
յիւր պաշտամանն երբեք չեցոյց ինչ ծըրու-
թեանն ընդդիմակ ։
Ո՛չ ինչ զուղին հասաանեալք յայս առաջ վե-
րայ խորամուտ ,
առնուլ եհաս մեզ զտեղի մօտ առ աղբերն
Արբենուտ .
ուր ցաւալից որեար բաղձումն յախտս մարմնով
խարխլուտ ,
մեզ ընդ առաջ իբր առ բուժմունք , ախտիցն
ելին ժամանածուտ ։
Ալահունեացն 'ի գաւառէ մերձ յայս աղբերն
'ի հիւրոց ,
շատ ինչ ձաձեալ ախտածեալց դարմանս առ-
նուլ խնամոց .
Սուրէն մարզէս այսմիկ իշխան այր հոգածու-
անկելոց ,
'ի անտեսն էր սերտ 'ի գութ նոցայն զպէտս
դարմանոց ։
Ո՛թենադիր որդի նորուն եօթնեակ ամէք
ցուաղար ,
մօրն Աղվրեթայ կսկիծ 'ի սիրտ խոր իմն աղ-
դէր չարաչար .
էր 'ի խմբին եւ Դասխա այր քահանայ ախ-
տահար ,
որ Քրիստոսին էր հաւատով եւ 'ի նմին կա-
մակար ։

Մ՚շտաջահակ լինել խօթայց սիրտ էր տուեալ
հաստատուն ,
զի՛ւր պաշտամամբն փողէր զբանն և յաղօթսն էր
զուարթուն .
՚ի նա յարեալ հիւանդաց պայրք դան ՚ի կրծնս
խաչելոյն ,
և օր քան զօր յաւանդն նոր յուսով սերափին
անշարժուն :
Զ՛այն տեսեալ դդոյթ արկեալ յառաջ վա-
զե՛ն խմբովին ,
զանխիւք փարեալ յախտիցն աւաք սերտ աղեր-
սիւ պալատին .
ա՛ջ կարկառեալ գոչեն լալով մեծդ ՚ի կարանս
Յիսուսին ,
յապաքինեա՛լ զմեզ շնորհօք դարձիր յախտից
դառնագին :
Օրինակ իմն երբ եղջերուս ստուն տեսեալ
քարավազ ,
որ ՚ի բարձանց խոխոջանայն ՚ի վայր հոսէ՛
հանապազ .
շեշտ սլանայ զովոյթ ներքին բերել մասանցն
աննուազ ,
և խնդամիտ յարօտ դառնայ , կայթ իւր յուսա-
մունս է ուրվազ :
Նոյն յաղերսանս աջ կարկառեալ կապեալս
յերկինս վերին ,
ամենեցուն յականն ՚ի քթիթ շնորհէ զօգուածն
բաղձալին .
հաղորդ շնորհին և Սուրբն Աթենադոր
պատանին ,
ոլիմպական գոգցես զանրտ ընու խնդիւ զԱս-
վիթին :

Նշխարացն անդէն ցուցայ ըզկանք յանձանցն ՚ի
բաց փարատեն ,
և յառաջինն անդրդուելի յաւանդն ալէնդ.
հաստատեն .
Աթենադոր ընդ Աղվիթայ մօր իւր հաղորդ-
շընորհեն ,
դրկեն զհաւատն և ՚ի Դասեայ սրբոյն բանիւ
մկրտեն ։
Սուրբն Եղիշան ընդ այնր աւուր յորդւէն Թադէի
խաստադոյն ,
և նա զայլթեալ ՚ի սեղեննեաւ Թաւք սԹարե՛ն
ծործորոյն .
վարդապետանօքն զհետ հայր իւր վարդե կրէնք
մահաթոյն ,
ուղխաբառանիւք անդր ՚ի սպանող զորդէն վարէ
գերեզմանոյն ։
Ո՞ւր մինչ յընթացսն էր աւետեացն յուռուցն
՚ի ծմըս քաղաքոխ ,
ակամնատես և ուսնեկնալուր այսմ կացինք ան-
ամբոխ .
բաղձանօք եղև խակ նշմարե՛լ զի առեղէն չէր վայր
լինչ բոխ ,
այլ որերոյ խուսուն ընակեծք նահանգն ողջոյն
մարդանձոխ ։
Շնորհ նկատեալ մեր ՚ի դիպուած չասեմք զսա
զեղծարար ,
Թէ և Արանց քաջէն բանիւք սմին կացինք
գործավար .
բայց որպէս յիս ազդի խորհուրդ մեալ կալեալ-
լոյս յայս խաւար ,
լոյս Ջահազարդ որ եկեսցէ , զի առայ ազգին
հաւատար ։

Ըմբէ՛ շնորհացն անեղծ լուսո՛յ ինքնագոյի՛ն
զօրութեան ,
որ 'ի խորս անդ մռայլամբք ջահէ սրտի՛ն ցոլս
արփեան .
որ յանդետ ի՛նչ հովուէ քարոզ ապագայի՛ց
տայ դիպան ,
և զմանուկն ողերք ծերոց դատիչ դնէ՛ ուղ-
ղութեան :
Զի երկնից է՛ կուսամօրի՛ն զայս դնել բան 'ի
բերան ,
ապագայի՛ցն առնել գուշակ սուրբ խորհրդոցն
աստուածեան .
որք 'ի յաջո՛ղ ժամուցն դէպս բոլորովի՛ն
լուսացան ,
տեսի՛ն ազգի՛նք և օրհնեցի՛ն զՈրդին 'ի փառս
անվախճան :
Բայց Տրդատայ յայն տարատորս զմեր Պար-
թև՛ բանտեալ Հայր ,
դամ քան զդամ յանչէջ զայրոյթ սիրտ 'ի
կրակ բոցանայր .
քրիստոսականն սուրբ հաւատոյն ոսոխ դժնեայ
վիսկանայր ,
յիւր տէրութեան որոտ սաստից գոչէր գո-
ւայր ծայր 'ի ծայր :
Տրդատ հայոցս տէր մեծաց . արքայ հզօր
մեծանուն ,
նախարարացդ և իշխանաց գործակալացդ իսկ
համբուն .
դիցն 'ի նպաստ ողջոյթ հասցէ՛ և բոլորից
շինութիւն ,
պարարտութի՛ւն , և լիութի՛ւն յԱրամազդայ
քաջարուոյն :

Մե՛ծ անքննելի՛ն մերս յԱնահայ ձեր խնամոց
հովանի ,
և քաղցրութիւն ՚ի Վահագնէ հայկեան ողջոյն
աշխարհի ·
կայսերական դաստակերտից ձիրք յաւետական
պարգևի ,
և դիւցազնական ՚ի պարթևաց պայծառութիւն
բարելի ։
Պսակել ձեզ մե՛ր հրամանի՛ն զառ շնորհութիւն
ձեր գլխան ,
որպէս յաշխա՛րհ ստեա՛ք յաւէտից յայս կայսե-
րա՛ց փայլ ձգան ·
զչաստուածոց պատուել բագի՛նս պաղտիկք ար-
րոց նուիրման ,
և շնորհածի՛նք և սրբանդի՛ք զոհիցն յարգել
ձեռնձեռման ։
Իսկ ՚ի նոցունց ՚ի դիցն անուա՛ն յանհեղձ վեհիցն
ոսկեղեայց ,
պարարտութիւն հոծ բազմամբքն և շնորհու-
թիւն քաղաքաց ·
յոր վայելէն խաղաղացեա՛լք զփոխարէն նուի-
րաց ,
և քաղցրանաւն հնչէն համբաւ արբեալ բալի՛ր
աշխարհաց ։
Պատուէր անդա՛մբ էր յարքայի՛ց ամենեցուն
իշխանաց ,
զայց զպաշտօ՛նն անարգեն դի՛ց հիմունս բերել
զենենաց ·
զի յաշխարհի՛ յորդ շնորհութիւն տոքեցուցէ՛
յոլովեանց ,
և արքայի՛ց կաշխեղական պարգև տայցէ՛ բա-
րդեանց ։

Դիւցն անարգական Զեւս յուղէն վեհափառին
զդաստանն ,
կորուսեալ ինքնին անձանց նկուն թեւամբ և ոչխարհէ
զառուգան .
վասն այնոցիկ սատանայի պատուոյ ներքս կըն-
քեցին զհրաման ,
Մեհեան կործանէ պատուհասիւք միջոց շաւուլ
ուրուականն:
Մեծութեան զձեզ հաղորդս առ դիւցն առնել
պարգեւաց ,
Հողանք ողորմին մեզ աստուածոյ փոյթ ’ի խնամն
ընտանեաց .
զի առ ’ի ձեռն փառք և պատիւ՝ առաւելք լիա-
սփրու նուիրաց ,
և ’ի նոցունց Ձոյս լիութիւն ձեզ և առաւելք
բարեգործաց:
Որք՝ թէ յանկարծ ոք դիմեսցէ դիւցն ան-
պատուօղ դժպհի ,
յամենայնի խատիւ ’ի կայս ’ի դուռն ածցեն
յարքունի .
արարք և կեանք առնաք և ստացուածք՝ որոց
ածեն շնորհեսցի ,
և յանցաւորն ըստ արժանւոյն յանդիման կո-
րուսա մատնեսցի:
Զմեր նախնեաց Ձոյս պերճանաց փորձիւ դի-
տէք զասատիճան ,
և զյաղթութեամբն ’ի դից շնորհաց զպարգեւաց
մեզ օծման .
բոլոր ազգացն ’ի հզութիւն զնուաճման ան-
խափան ,
և ’ի բերոց բարեաց այնոյն զառատութիւն
բխուրաղան:

Սակայն 'ի դէպս պաշտամանս մինչ գաղջացան
կայծին եղէ ,
և զնա նման պատուոյն զանէր յումմնկաս որ-
կէին մեղէ 'ի մեղէ .
Միահեծան գոր տէրութիւն ցելու շեկեաց
միափեղէ ,
և մեք յօտարին անկայք սահման վշտաց տարեալ
դառնաբեղէ :
Ծնողորութեան՝ դից պաշտամանցն են հա-
տարան աշխարհի ,
բարեաց հոռանքն իբրու յականն՝ յայնմիկ և
եթ կայ պարհի .
արդ որ իք զմեր նախնեաց աւանդից հեռս ինչ
խորհի ,
նա արդարե՛ն յաղթին վ՛ս դեղս նաւթձեւ
խոնարհի :
Բ՝ան զամենայն մեր քաղաքայն Արամազդայ
ընդդիմակ ,
զՆազովրեանն է տեսանել վահանազդեացս 'ի
հիմակ .
նոքին մերում Ջիրդ կրօնից յեղծ խիզախեն
համարձակ ,
և կատանացն անզգեւեւեաց ժոյժ զզենուն զան-
խորակ :
Յահեղասասա 'ի պարթեւեան ձեռ որդ պա-
տուէր մեր բանից ,
խուզել խնդրել կալ մատնաւ , թէ յայնց
կայցէ որք փաշտից .
գիտելով չափ թէ որ 'ի գունթ այնց գելոցէ
հեռս գնդից ,
մեր տէրութեան է թշնամի , անարգասէր դից
վեհից ::

Նման պատիժ դատուն մահուան 'ի դրունս է
աներկիւղա,
յանտառահմանականս դրեալ խուրձս, կերպ ընդու-
նէր Վատանիս.
յաղթութեանկանս՝ զոր արդ դրեմք զանդարձ
պատուէր, տառանկիր,
և ոչ զլուխս մի շուշայցէք թողուլ անդարձ,
դէք 'ի մէա։
Զիմ սիրելին ասէք ահա զկատարելութեան
ժրաջան,
Պարթևականին զԳրիգոր համատոհմին մերս
արեան.
յանուար զինքըն կատարեալ 'ի մէջ աղուանց դըժ-
նեայց երկասան,
արդ 'ի խորին եսու վիրապ յօձից զեռնոցն 'ի
խորախորմն։
Փոխանակ զի՛ յանարգել կայց զԴեւնի մազ-
դեան ահաւոր,
և խաչելոյն անդր 'ի պաշտօն սիրա ընծայէր
զանխոտոր.
չետու համբերեա ասա զօդ շնչել յարև մարմ-
նոյն զկարևոր,
և ոչ խել անդր ուր պատժեցան 'ի տղմաւէգ
յուզն 'ի խոր։
Եթէ նորուն արդեանց վարդաւէք միշտ 'ի պաշ-
տօն բարելից,
խնայել 'ի նա չեառուն մեզ սիրա առ Ջերմն
ներ դեց վէհից.
զինքըն յայն ոք՝ որ հրամանաց մեր յանդգնի
առ մարտից,
ոչ փութայէս արժանահաս զեղցէ պատիժ
դատնալից։

Հրաման նա զայս տայր ահընկէց քրիստոնէ-
ից ՚ի կորուստ ,

բամբէ շնորհացն՝ արքիս նոր ինչ կատարա-
հէր ՚ի վերուստ .

զոր յարփենական ՚ի պաշտպանեն մեր Հօր զինաւն
է անդուստ ,

Թէ և որդւոցն աշխարհակալս զամպարեցին
անփախուստ :

Զի մեր Արփույ յընկերշաւկացն ՚ի սփոփա-
նաց կալ ՚ի տար ,

յայնմ տաղաւարք չեղև մնալ լի դառնութեամբ
ընդ երկար .

զերկիւղածաց՝ սուրբ ուխտութիւնն որ տայ
զկամմնն ՚ի կատար ,

յայն դառն եղոյթ նախին յարփեանց ընկեր հո-
գւոյ հեշտաբար :

Կենակցութիւնն այն անուշակ՝ յօձախշաւին
յայն տեղի ,

զփափկութեանն տեղւոյն բերէր զանյագ հեշ-
տանս լինելի .

համակենցաղ ընդ լուսեղէնն եղեալ Հակօղն
՚ի յերկրի ,

զանչափ խորոցն աստուածայնոց ճաշակս տա-
նայր զմայլելի :

Աստուածայնոց նոր ճեմարան զուգն ցուցաւ
խաւարին ,

խորհրդազգած որոցն եղեն զԱրթունն առ-
նել լուսազին .

քաղցր էր նմա յայն կալ վայելս երկար ամօք
՚ի դբին ,

զհասարակացն եթէ երկինք չէր հոգացեալ
զբարին :

Մ՚երս հասանէ՛ Արփւոյն ժամ յայն խորոց
երկրի՛ նշողման ,
լոյս զերկնային՛ն տուաւօտի՛ւ հիւսիսային ընդ-
ստահման .
իւր լուսանկւթին տղդե պաշտողն՛ն ըստ հրա-
մանին՛ն տերունեան ,
զհրախփսխեանց անդր ՚ի թեթև՛ գալուստն ՚ի
թև՛ս կուսակին:
Վ՚աեղ Զանակէց ասէ հասի՛ն յարևմանից ՚ի
տանէն ,
լուսազդեցի՛ց կանձառք կուսի՛ց զեննն կալեա՛լ
տապաւէն .
ակարախառնւնք զարմին գաղթի՛ւն չէ ՚ի զարմնոս
տապաքէն ,
զի որ նոցայն ցասս ուղեցոյց ակր գույցն է
համօրէն:
Ո՛ր՞ինչ գաղթանացն իցէ առ՛իթ հարցուած
առնէ՛ մերս Արիի ,
կամ ո՞յք ոմանք են փախստեայքն ՚ի կալուածս
յայս Արայի .
զինչ ինչ բարեաց ՚ի լոյս եւ յեցէ՛ օձան Հայկեանս
աշխարհի ,
և ինձ գիւրայթ զինչ աւելի՛ քան զոր զգամն
՚ի հոգի:
Ձիւրեանցն ասէ՛ Հրեշտակն ՚ի կրծն կալ գաղ-
թանացն է պատճառ ,
և փախստեայքն ՚ի Ցիսուսեան սէր Ջերմագին
մեծ կաճառ .
զուղերն ուխտին գան Ջահ փայլե՛լ յանեղ
լուսոյն սիրավառ ,
և քո զարդին՛ս յարատևման ՚ի փառս գանձե՛լ
յանապառ:

Մի՛ղէ դու ինձ ով զուարթունս Հայկօղն ամէն-
մեր ասուպք հայր ,
որ ի մի վշտաց զամն յոգնոցնս դիւրիչ ընկեր
կացուցար .
քեզ աղաչեմ ձայնիցն զթել կարդաւ ողբամել
ընդ երկար ,
զորոց յետ բանղձ հեղուլ այժմիկ հանկիրձ ցաւ-
ցմր զնշմար :

Միհրին խորհրդոյ Հրեշտակին ամէն յետ բար-
եացն ՚ի կարգի ,
անդր աւանել է լուսափայլ , ուր մարդկայինն
անարգի .
հողածնելոցն աղանց առափականն յանձին հանձայ
կարկամի ,
իսկ անուշութեանն երկնից չնորհ զայն յաղողէ
զոր կամի :

Յանձրև պհուր գիտէ յեղուլ ղըուր կերպէ
կարգէ հուր ,
Աբրահամու յամուլ քարանց յարուցանէ ձեռ
մարքուր .
բարբառ մարդոյ այլ անբանից չարին կարձել
զբարուր ,
և զբանեայն յարձանն աղէ անխօս դնէ և
անլուր :

Ո՛ հարստանեացն աղցաւորիս նոյն և զարդիս
յաղողուած ,
՚ի հոգևորն ած վայելուչ յասատուածամերձ
յօրինուած .
և զյարատև քո զայդ ժուժանս դժոխորդներ
ընկանոց ,
՚ի կատարեալն երեր հանդիսա ըստ սուրբ սըր-
տից բաղձանաց :

Ո՛վ Հռոփսիմեա՛յ Քաջէն արա՛նց կամք նորոյ լեա՛լ
հարսանեաց ,
գեղափնեի՛ն կարգէ յուղա՛կս փայլեցուցե՛ղ
կուսանաց ․
գեղջէ 'ի գիւղ շրջէին յուղէ՛ն 'ի յօրէնօրդս
գաւառաց ,
յարքայքին Ճա՛հ սրսկապանի՛ն կոյս գանե՛լ բաս
կամաց ։
Պատկերագործք նմանահա՛նք հասակաչափք 'ի
տախտակ ,
գրամանկորոյս գոգցես զօրէ՛ն կենդ լուցեա՛լ
ըղձրագ ․
զՀռոփսիմեա՛յն առն ընդ ոսկւոյ գաւառն ողջա՛յն
ընդարձակ ,
յուղէն յաւա՛նս խնդրեն 'ի տունս խցեն ստո-
րա՛կ ծակ 'ի ծակ ։
Յանկնայուղա՛կ խանդ չէր այնքա՛ն ղակատոց
փոյթ 'ի սորսորս ,
յատակաջո՛ւր խնդրել զակունս փայլակնածուս
նորանորս ․
որքա՛ն ընդ քի՛րան էր հարկանե՛լ նոցա 'ի չէ՛նս
'ի ծործորս ,
տիպ վարդերա՛նգ գեղերեսե՛լ Դիոկղետի՛ն կա-
մաց յորս ։
Հռոփսիմեայ ողջա՛յն Թնդայր սահմա՛ն յաղջկանցն
'ի վա՛ղ Ճեպերագ ,
գեղք շպարեա՛լք 'ի հրապարա՛կս փայլակէի՛ն
կարգ 'ի կարգ ․
զփղոսկրեա՛յն ուսովք ծածա՛ն վարսից խար-
տեա՛շըն գիսակ ,
նոճեսարմա զանդամայօղն յարդարէր պե՛րճ
զհասակ ։

Յերփն դեղո՛ց չքնաղացո՛յց դէմք շողէի՛ն ար-
ծարծուն ,
լուսնեացն յերե՛սս ակն այծեմա՛նց կաթնածով
ի՛նչ լուսաբուն ·
յօնք մրտազա՛րդք աղեղնակեա՛լ կիսաբոլա՛ր մէտ
'ի քուն ,
ռունկերա՛ այտից ցո՛լք հրավառեա՛լք 'ի
փաղփուն .
Տաշտից խնկո՛ց ծնօտքն 'ի ա՛ռ բոյր յանուշի՛ց
հոտեան ,
ունգունքն որպէ՛ս լիբանանու իսկ պաշտարա՛նս
գեղազան ·
շրթանց փափկի՛կ կարմրալա՛րք յերփն հարեա՛լք
'ի յորդան ,
կաթուած մեղո՛ւ լեզուին շնո՛րհք զրոյց բղխի՛ն
քաղցրաբան .
Ակեայ կրծո՛ց փայլուն ատա՛մ 'ի գոյն վառեա՛լ
շուշանաց ,
բարեյարմա՛ր մատանցն ձի՛ւղք ձիւնապայծառք
ընդ ձեռաց ·
նոյն և մարմնո՛յն համայն մասա՛մբք անհամե-
մա՛տն յօրինուած ,
զընաւ՛ից գիտէր զմի՛րա 'ի խանդ գերե՛լ տար-
փանաց .
Արուամ արդեօ՛ք ակնահաճո՛յ յայնց երևէր
գոռոզին ,
Թէ գեղերե՛սք գայի՛ն նկա՛րք 'ի ատս այրա՛տ
դիտակին ·
այլ հի՛ն ի՛նձ ատ՛ս դժնեայ լրբի՛ն զգործն 'ի
մէջ խաւարին ,
յորմէ գաղտնի՛ կայ նետաձի՛գ յարդարատունն
'ի մանկտին .

Զի զանուանն իւր բազմաձեւեան անդր զփա-
ղանգ լուսնեաց ,
նոր լինչ հաղթից լարել ծուղակ զգունդն որ-
սոյլ զանմեղաց .
տեսէ՛ք ասէ՛ զքրոնաթոր տաղտապ գեղոցն
յուզակաց ,
բարեպատեհ չէ՞ արդ մեզ ժամ զէնս զգե-
նուլ պատրանաց :
Ուսականայանն այն մենաստանն հռովմէականն
'ի մարզն ,
պարկեշտ իւրոյքն իսկ բնակչօք խոց մեզ ա-
դէ՛ ցաւագին .
զգաստութիւնն այն ունդակեր և լեռնականն
խշտին ,
յերկինս զմեր տայ ժառանգել նոցա զարփ-
եան զտեղին :
Թողով նոցա՛ տկարագոյն մեր հրապուրման
ունկնդիր ,
զի 'ի նոցունն փորձ փորձեցաք նախնի հանուոյն
'ի պատիր .
որով և առն զհրամանաւ վայել վեհին ան-
ձանձիր ,
զմահաբերըն տուեալ ջամբ 'ի բաց արկաք
տարագիր :
Կոյ ընդ նոսա գեղեայց պսակ անհամեմատ
երկրէից ,
որպ իսկ դէ՛մք հրաշատեսի՛կ՝ արփենեացն է՛
զուգակից .
կոյս մանկամարդ հեշտ գրգանաց սիրտ մա-
տուցեալ սիրալից ,
յեւեղթն այն շքեղ փառաց գուցէ գայցէ
կամակից :

Ո՜ր կայք , յուլոյք էր ում յայս մեր աղփ ուռուցանել ՚ի դարան ,

զյուղակաց դրդեալ զսիրտ և յայն խուզել մենարան .

գայ ՚ի հանձյս՝ անշուշտ գիտեմ հրեշտակա-տեսյն ուրուական ,

և զոր այժմիկ պաշտէ յուխտից գերբեալ դնէ անապիտան :

Զարադրդիւն ումն Աստարտայ տա ՚ի հեշտանս արբանեակ ,

և Մեղքոմայ արու արձանին ամօթալեացն գուշակ .

հրդեհ ՚ի սիրտ որոցն էին գեղեայ կուսիցն խնդրակ ,

յուզել վառէ և սրբութեան յայն միանձանցն ՚ի բնակ :

Սիրտ ՚ի բերան դողթ արկեալ՝ շեշտ ժամանեն ՚ի տեղին ,

և զդրանց ափս խորտակեալ բռնի ՚ի ներքս անկանին .

ուր Հռփսիմեայ ցոլս արձակեալ դէմք հրաշատես զարփենին ,

ստուեր զայլոցն ածէ գեղովք օրիորդաց նահանգին :

Յապուշ հարեալ հայք յուզակաց ՚ի սխրանս գան հիացման ,

զպատկերին նկարագրեն ՚ի տախտակ սան զուրուական .

արագավազ շեշտ սլանան աչաց դնեն յան-դիման ,

դու արքային զյօրինուածն իբր անկշռա-տեսարան :

Գեղապաճոյճ նկարագի՛ր պատկերակե՛րպ անտառկին ,
զարդափանեա՛ցն խնկոյն 'ի սի՛րտ հուր արծարծէ՛ արքային .
յիմարութեան անկարգ բերմունս հարսանեաց ժամ փութագին ,
արքայաշուք զհանդերձանս ձեպով աղդէ՛ հանդիսին :

Որպէս ուրո՛ւք սիրտ կաթոգի՛ն 'ի սէր վառեա՛լ երկրէից ,
անանկնելա՛լ 'ի ձեռս անձա՛ռ բերոյէ ձոխանս զանմահից .
կամ ընդ ծաղկանց վաղաթարշամ վայելչութեան երանգից ,
զանթառամից հասցէ ունե՛լ զպերճութիւնն հրճուալից :

Խանդ 'ի հոգի՛ նոյնպէս 'ի նե՛րքս ածեալ կայթէ՛ քաջն արանց ,
յայլս իբրու 'ի խելս եկեա՛լ վաշ վա՛շ զանչէ՛ հրճուանաց .
համայնց 'ի բաց փախչին գեղձա՛նք յայն կայ և ե՛թ ակնբաց ,
վայրկեանք դարուց բերեն նմա երկարութիւն շրջանաց :

Գոխոկղեալեա՛յ յայս ընկղմեա՛լ սրտակաթումն 'ի հոգի ,
չքոյ զոր անձկայն 'ի ձեռս բերե՛լ ժուժանք հարթնու , սէր կադի .
դեսպանս անդէ՛ն յիտալական սփռէ սահմանս շուակի ,
ձօն յօժարաբե՛ր ձեպել արա՛գ թագակալա՛ցն ըստ կարգի :

Զի և զգաստն իսկ օրհնօղ ՚ի հողածինս
անձնադեղ ,
՚ի թագաւորեայ յաստուածապաշտն էր յարենէ
շառաւեղ .
զբովանդակն իսկ զերկրէից փառօք վարեալ
արագեղ ,
սուրբ հարսնութեան երկնից զուխտիւ յոգի
խայտայր միշտ անշեղ ։
Իսկ սրբարանն այն մարտկոցն տաճարնեաց
գումարտակ ,
դիւրին ՚ի ձիգ տեսեալ զնմա յերկնից խու-
եանցն ամբարտակ .
որ հաղթից իւր աման զարքայն առնու չարեաց
հպատակ ,
զանխուլ զմուխս ձգել լուծ ՚ի կուսանացն
ամրափակ ։
Որպէս զոլօղ զօձն ՚ի դրախտին յառաջ կալ-
եալ ՚ի պատրանս ,
սողուն նախնին եմուծ կնոջ յունկն անզգամ
զողոքանս .
Նոյն և սատանն պետ զանօրէն յիւր աղփու-
ցեալ ՚ի խաբանս ,
ընդ մաքրասուն վահանազգեաց մարտ դրդուէ
ընդ կուսանս ։
Նա՝ սոնքացեալ թագէն ժպիրհ պարս խոյա-
նալ յաղաւնեաց ,
՚ի հալածանս քրիստոնէից սիրտ զգենու ըղ-
դիւաց .
ուրուականաց տայ պագանել երկիր անշունչ
պատկերաց ,
զպղծութեանցն յարգել ՚ի ձօնս զպաշտա-
մունս արձանաց ։

Ընդ հաւատոյն հարկանիլ վէմ 'ի խուժդն
գա՛յ մոլեգնեալ,
զանյաղթելի՛ն զայն սանանէ՛լ, ինքն իբր աղ-
կա՛ղկ վատթարեալ.
և առ վիմի՛ն հաստատութեա՛ն անարծարծուն
խորտակեալ,
իսկ սրբասուն մարք մանկամա՛րդք անվանելի՛
զօրացեալ։
Վանողի կուսի՛ց մաքուր երա՛մք ընդ Հռիփսի-
մեա՛յ միաբան,
զօրինաւո՛րն յիշելով ուխտ և կրօնի՛ցն ըդ-
պայման.
ողբովք զանձի՛նս անդէն ընծա՛ն՝ զան յաղեր-
սա՛նս Ջերմեռանկան,
աղօթից խնունկ տաշտ սատեղնէ՛ առ տեսչու-
թի՛ւնն ողմպեան։
Անմա՛հ դու տէ՛ր ամէն տերա՛նց, և աստուա-
ծո՛ց դու Աստուած,
յաւիտենի՛ց վէ՛հ Թագաւո՛ր բոլոր հաստի՛չ-
էակաց.
որ 'ի սաեղծո՛ւլդ ողջոյն զաշխա՛րհ յարդ և 'ի
զա՛րդ բարեզգեաց,
հող 'ի յերկրէ՛ մարդ կազմեցե՛ր իմաստութեա՛ն
գործ ձեռաց։
Զօրս յերկրի ա՛սա աստղահամա՛ր բազմացու-
ցեա՛լ յորդութիւն,
առ ամենա՛յն նոցա կացե՛ր ձեռնկալու՛ յանձ-
կութիւն.
յանցնիւր 'ի գա՛րս զառ քեզն եդե՛ր զյուսաց-
եա՛լս հաստատուն,
ժայռիցն 'ի տի՛պ անդրդուական յահեղ ալ-
եա՛ցն ծովուն։

Յայսմիկ և մ՚եզ օգնեա՛ մարտի՛ զի յաղթեա-
ցուք թշնամեաց ,
որ հաղբ լարե՛ն յորս արկանե՛լ հոգւոց մարմ-
նո՛վ ակարաց ·
զի քո անուն բարձր եղիցի՛ յանճառ ՚ի փառս
գովանաց ,
և զօրասցի՛ եկեղեցւո՛յդ եղջիւր խեթկի՛չ հը-
պարտաց ։
Պակասութի՛ւն մի՛ հասցէ Տե՛ր մեր լապտերա՛ց
՚ի ձիթոյ ,
մի՛ հաւատո՛յն մեր ճրագունք յուխտից շիջցի՛ն
՚ի լուսոյ ·
մառախլապա՛տ մի՛ ախրութի՛ւն կորստակա՛ն
գիշերոյ ,
Ճանապարհա՛ց մեր ՚ի վերա՛յ արփեա՛ն գայցէ՛
ցերեկոյ ։
Յուղփաձեմի՛կ մի՛ ոտքս մե՛ր ՚ի քոց շաւղա՛ց
գթեսցի՛ն ,
մերոցս մի՛ անսարանա՛ց բիբք ՚ի յարփւո՛յդ
շլասցի՛ն ·
կենաց բուսո՛ցն զսերմանի՛ս՝ զոր քո ցանեա՛ց
Միածի՛ն ,
մի՛ մահացա՛նն այն կապտեսցէ՛ թռչուն խորո՛ց
խաւարի՛ն ։
Զգաստութի՛ւն մի՛ զհօտի՛դ գազա՛ն տարցի՛
յարահեստ ,
մի՛ զգառի՛նս քո գայլ՛ն հի՛ն կեղեքեսցէ՛ գաղ-
տամեստ ·
զեկեղեցւո՛յ ուխտի՛դ ոչխա՛րս մի՛ թշնամի՛ն
չարարհեստ ,
՚ի պղծութեա՛նցն աղտեղեսցէ՛ ՚ի զազրութի՛ւնս
անհամեստ ։

Որ Միածին Աստուած մեր յոյս իջեալ
յաշխարհ ստորին ,
իմաստութեամբ զախեղերս հոգւոյն ելից շը-
նորհին .
’ի քաղաքէ ասաց և մեզ թէ հալածանք դի-
պեսցին ,
յայլ փախերուք , զի չսպառէք մինչ յիմ գա-
լուստն ահագին .
Յանուն քո սուրբ զյուսացեալքս արդ խը-
նայեա անսահման ,
զի խառնակեալ մի՛ հասցէ մեզ ընդ գարշու-
թիւն դիւական .
մի՛ բռնանաց աւանդ մեր սուրբ խոզից տացի
տղմակեան ,
մի՛ շանազգեաց ածուցին ’ի գերբ ծաղիկն մեր
կուսական .
Որդայարոյց դժնէութիւն մոլորահողմքն
շնչման ,
զեկեղեցւոյդ մի՛ զհիմունս ’ի փուլս բերցէ
կործանման .
որ յոգնազան արդարագործ շինեալ վիմօքն
անսասան ,
յաշխարհալերն յենու ’ի վէմ յիւր ’ի գլուխ
անդր անկեան .
Մի՛ լիցի մեզ աւազաշէնքն հանդունակ այնմ
տան ,
խռովութեանց դրդուիլ ուղխիւք անձրևա-
յորդ ողողման .
Ճշմարտութեամբ զմեզ ’ի քո կատակ սերտեա
անբաժան ,
և ըստ կամեցդ յարատևել տուր ’ի Ճգնուն
անխափան .

Օ՜ ցայգն մինչ ցերեկատիպ պայծառ դնես
լուսաւոր ,
Ճառագայթիցդ 'ի փայլակման սուրբ յերեսացդ
ահաւոր .
զմեզ թեւոցդ ամրացո մի՛շտ ընդ հովանեաւ ,
կալ ընդդէր ,
և տուր ըմպել 'ի բաժակէդ պատկս անմահուլ
զերկնաւոր ։
Այս յերկինս խարսխեալ յոյս յետ սրտե-
ռանդն աղօթից ,
սիրտ 'ի փախուստըն տարադէմ զանխուլ բե-
րէն յամբոխից .
Գայիանէ՛ պետան զգաստից և Հռիփսիմէ՛ հա-
գելից ,
պարկեշտութեան այլ ընկերօքն հանդերձ յըն-
տիրն 'ի գնդից ։
Ժամանակեան 'ի մահուանէ պայծառ խմբին
չէր փախուստ ,
միայն զիւրեանց սերտ պահպանել զաւանդն
ուխտի անկորուստ .
զի հաւատոյն բորբոքէր սէր 'ի տոկ վշտաց
յամենուստ ,
և ընդ հնդեակ կամարարաց փայլէր կուսիցն
անթագուստ ։
Արփիատիպ նոցայն է իղձ 'ի փառս շողել
յերկնային ,
վերնոյն պարեալ 'ի հարսնարան աստուածա-
կան փեսային .
վասն այնորիկ զծննդեան իւրեանց զերկիր
մերժեցին ,
սիրտ զանվեհեր յանձն զգեցան զուարթա-
կարգ հանդիսին ։

Զուարճային տարեալ զբազմօրեայ զաշխատու-
թիւն պորտաբար ,
անհանձոյ դէպք 'ի սիրտ շարժէր նոցին զխինդ
երբէք չար ·
ոչ դառնանացն անհուութիւն ոչ վիշտ դողոց
հուղկահար ,
շաւիղ անքոյթ լեռանցն անկոխք , հարթ էր
դժնէայն ասպար :
Ունաւորաց չեռուն ընաւ վիհանքն զանձ-
ակարաց ,
յորձանք գետոց գարնանազայր արգելս առ-
նել ոչ կարաց ·
Ծաղկազուարճ լերք ընդ հովիտս ընդ դժուա-
րինս ափափայց ,
հսկայօրէն նազաձեմեալ 'ի յարկս եկին հըն-
ձանաց :
Ընդ որս անցին շարք 'ի աւեղեաց՝ շնորհաց գը-
տան արժանի ,
ախտաժետաց զառողջութիւն անձինք կալան
'ի մարմնի ·
սքանչելագործ կուսից են որդ քարոզ ան-
լուռ կենդանի ,
զգոհութեան խնկոցն բոյր 'ի վեր ծխէն
սերաակի :
Տոսպ յիւր 'ի լերանն Վարագայ հիւրընկա-
լէր տարփանօք ,
'ի ծաղկածաց խոր ծործորոյն նեկտար 'ի յուշմբ
տայր առուօք ·
ուր վայր անքոյթ էր տարանաց անդ խառա-
ջամբք կերակրովք ,
յանձն և 'ի սիրտ հոգխնամաւ դէր զարփինեանցն
երամովք :

Բաղդ հայկազանց սակայն թողուլ զասուն
սադրէ՛ հանգստեան ,
դէմս 'ի կալուած գոլ Արայի դնել 'ի սէր
միաբան ·
զհաւատոյն յազգ Յաբեթի շող փայլակե՛լ
մեսրոպեան ,
'ի դիցապաշտս որբել ժահրից զերդեմայինս
այս կայան։
Բարձրակատարին այն Խաչաքար յիւր գագա-
թանն 'ի պահեստ ,
զարիւնամած փայտին կենաց մասն ընկալեալ
լուսաբեստ ·
զայն՝ որ ուլանն էր Հռիփսիմեայ քայլ վեր-
նաձիր բազմարուեստ ,
յոր ամրացեալ ճոխ զօրանայր յանձինն 'ի
վէրս և համեստ։
Յարարատեանս ապա դիմեալ 'ի բնակարանս
արքենի ,
'ի յայգեստանս տեղի առնուն Վաղարշապատ
քաղաքի ·
հնձանայարկք ընդ արևելս նոր քաղաքին ընդ
հիւսի ,
ախորժասէրս տան զընակ խաղաղական հան-
գըստի։
Յիւրեանց ընչից անդ դարմանեալ 'ի վաճա-
ռուց քաղաքին ,
զի նոցա չէր ուստեք թոշակ 'ի պէտս աւուր
պարենին ·
ըստ հմտութեան ումն 'ի կուսից ապակեգործ
արհեստին ,
յուլանցն զոր կազմէր գնոց պիտոյս հոգայք
զխմբին։

Մ՚ երգով սակայն մեծ աղմկեալ գաղթ կուսա-
նաց յաշխարհէն ,

յուղախնդիրք ընդ կողմն կողմն զինի չէշտ
հրապէին .

այլ գերարփեան վեհ զօրութիւն յիւր սթար-
եալ հոլանին ,

անտես յերկնից քօղէր զերծեալ ուր կարգն
ամէր վերնայնի .

„Ոդեմարեայ Դիոկղետեան յանձն զզգեցեալ
զկարան ,

երբ յանծեծանն հաշէր քարի յընդիմեան յիւրն
ապարան .

առ ցաւ սրտին , զի զեւր չերգեա Պերսեբոնէն
վեհապան ,

յանհաստականն որպէս կարծէր յերկիր գաղ-
թեալ հեռաստան ։

Յամենայք զնա գալ 'ի ժայռ յանդորրու-
թիւն սրտահեշտ ,

փախեան չէին անդր 'ի մէջն յայն գնաց 'ի
հրաժեշտ .

ցաւք նորանորք ընդ խոխոտմն 'ի սիրան թափ
տիգէն չեշտ ,

եւկ որք լքին զմենարանն 'ի ցինծս երամն էր
պարկեշտ ։

Նաւն երբէք դիւրանս 'ի սիրա ընդ յոյզն և
ևթ յիւր մարզի ,

և ոչ ընաւ , զի անդիւա էր , զոր կորոյս առնչն
արքենի .

'ի տաուադիրս անդր ծորանք աղբերացան մե-
լանի ,

ընդ ամենայն աշխարհ պատուէր աղդուադին
առւ հրամանի ։

Պայ առ Հայոց արքայ Տրդատ յուղղախնդիր
որ դեսպան ,
Նաման յունաց 'ի կայսերէն մատուցանէ
ծանուցման .
գիտես ասէ՛ նիզակակից դու իմ եղբայր քա-
ջազնեան ,
զոր տեսանեն վասն ընդ մեզ յաղանդոյն
այն քրիստոսեան ։
Նոցուն յուխտից մեր անէրութեան մերժ 'ի
դարձեալ է ձաղմանց ,
նա և բոլոր խակ ախեղերք յամբոխս կան 'ի
յուզմանց .
զամենեցուն զպաշտամունս բոլոր ազգաց և
ազանց ,
յումեկաս առ՛ն բայց և խուրեանցն է զան-
անցմունք ցնորմանց ։
Ոյսմ պաշտեն խաչեալ զմարդ երկրպագու-
են փայտի ,
զպատանելոյ պատուեն զոսկերս խորու զաւանդ
պաշտելի .
զոր յաստուածային խուրեանց է ակեր մահ և կոր-
ծանք դառնալի ,
փառք անկարծու անձանց դնեն զերթ զկա-
րախայցն 'ի մարտի ։
Ոմեր նախնիս դառնացուցեալ զթագաւորս
առաջին ,
և օրէնք դատապարտեալ յանձինս ապէն
նախաստին .
մեր բթեցան առուր յօշամունս նոցայն աղ-
դեալ 'ի մարմինս ,
բայց ահ երեկք չարկին նոցա , յես վասնն
են 'ի դառինս ։

Լուսաւորաց զզօրութիւն զարեգական և լուսնի ,
ընդ արփենի պարուցն աստեղց չասեն պաշտամանց արժանի ․
Նա՝ խաչելոյն ասեն հաստատուած եղծանելեաց ըստ կարգի ,
և պատկերաց համայն մեր դիւց յանարգութիւն գան յայտնի ։
Զարս 'ի կանանց մեկնել 'ի բաց , և զկանանայսն իսկ յարանց ,
և կենդանւոյն 'ի տար տանել փառք համարեալ են անձանց ․
պատժովք թէպէտ դառնականօք 'ի նուաճել արկաք սանձ ,
ծաւալայորդ ելից սակայն բղխումն այնմիկ նոր ուսմանց ։
Այս արփնադէմ յայնմ աղանդոյ չքնաղադեղ անձնման ,
'ի փառս առնել դէպ եղև մեզ 'ի թագուհեաց սատիձան ․
յինէն և զայն խորամանկել վստահանօք ժրտեցան ,
և ոչ իբրև առ կայսր ահեղ սիրտ 'ի յարել զգեցան ։
Սա գարշապղծս զմեզ կալեալ վասն իւրեանց աղանդոյն ,
իւր սնուցիչն դայեկաւ յաշխարհ եռաւն հեռագոյն ․
Ձեր այդ գուցէ իշխանութեան սահման երկրի կալուածոյն ,
փախստական յանդէտս անկան յիւրեանցն կալ անդադոյն ։

Նոյուն զհե՛ա եղբայր զՋա՛ն սերա ա՛ռ 'ի սի՛րս
դառնել ,
և վրիժուց դառն մահու զորս ընդ կուսի՛ն
էն , մտանել .
Իսկ հրապուրեա՛լն զհրաշադե՛ղ կամ աստ առ
ի՛ս արձակել ,
և կամ թէ .քե՛զ դայցէ հաճոյ առ .քեզ զնոյն
զայն պահել :
Յեռանդ զարքա՛յն գերեալ հայոց հրովարտա-
կի՛ն ընթերցուած ,
Իսկոյն սասանի՛կ յիւր տէրութե՛ան հրաման
սփռէ՛ պարայած .
ընդ կողմն կո՛ղմն արշաւանո՛յր հանէ դեսպա՛նս
հրոսաց ,
ուր և գացե՛ն 'ի մէջ ածե՛լ , ձօնս ընդունի՛լ
պարգևաց :
Ի .քննայո՛յզ անդր 'ի խնդի՛ր՝ 'սուրբ վկայի՛ց
անդ հասեալ ,
յարքայարա՛նն անառևտե՛ր 'ի կայանի՛ն թա-
գուցեալ .
յետ սակաւուց խուզմամբն 'ի լո՛յս ի՛րքն 'ի
մէջէ՛ մատուցեալ ,
զի ճրագա՛ց չէր պարտ լուսո՛յն ընդ կաթեդրա՛ւ
գոլ ծածկեալ :
Սուհրատեա՛ն իւրոյ նոցա՛ւն վառարանի՛ն հրա-
գեկան ,
յուսկոյ լինե՛լ աշտանակա՛ց վերայ պա՛րտ էր
բազմական .
զի զբարեա՛ց տեսեալ զգո՛րծս՝ որոց յերկի՛րս ,
ազգ մարդկան ,
զամենեցու՛ն՝ որ յերկի՛նս հա՛յր՝ փառաւորե՛լ
կալցի՛ն Ջան :

Տէ՛ս լինձ զի նա գործոց բարեաց Աստուածորդւոյն էական ,
զինւ՛ր չզարշի՛ տալ սիրելեաց ժառանգութիւն սեպհական .
որ բնութեամբ որդի է վե՛հ մշտահարուստ հայրութեան ,
յիւր բնութիւն և զուխտապահսըն իւր առնէ՛ հպական :
Նորացն դե՛պք և կուսանաց անդին հարսն 'ի հռչակ ,
և պահ արկեալ շուրջ պաշարե՛ն յանփախչելի՛ն ամրափակ .
զի մի՛ հասցէ՛ ըստ առաջնոյն 'ի բաց գաղթել համարձակ ,
և կամ ինչ նե՛նգ անդիւտ գանձուն անդնիւթեացն անկանակ :
Զի հոլովմամբ հրեշտակական դիմաց հարեա՛լըն համբաւ ,
ընդ բազմամբոխն 'ի հրապարակս ածէր սըխրանս աղմկաւ .
այր առ ընկե՛ր զհիացումն ածել 'ի բանս յորդեցաւ ,
և առ Տրդատ շնորհացն շուք գերմարդկայի՛ն պատմեցաւ :
Փայլակնացոլ գան 'ի զնի՛ն տեսլեան խունիցն անդ կուտակ ,
տեսագանո՛յն և գե՛ր ելից մարդկան դասուցն երամակ .
խառնիճաղանճն իսկ զմիմեամբք ամբոխս ածեալ այլանդակ ,
խուժան բարդէ՛ր իւր առ 'ի գէ՛շ շաղղակերացն զվոհմակ :

ժա

Զանմիտ մարդկան երբ գիտացին դասք ըղ-
գաստից զխղճն չար ,
Եւ աղօթիւք յերկինս 'ի վեր ձեռս համբար-
ձին կամակար .
զի որ յառաջն ամենակալ խնամոյն օգնեայց
փրկարար ,
Նոյն և յայս մերս ձեռն տացէ չարին յաղթել
դիւրաբար :
Ընդ քրքմացան մատանց դաշտերն Արամազդայ
'ի յերկիր ,
Ծայրակարմիրն զշառաւիղս ցանեն 'ի ցօղ
վարդածիր .
Հրաման գոռոզն առնէր Տրդատ զհամբաւեալն
գեղակիր ,
Մեծաւ պատուով յարքունական ածել պալատ.
փութաժիր :
Մերձայական անդ սպասաւորք գահաւորակս
ոսկեպատ ,
'Ի հնձանացն հասուցանեն վաղվաղակի ցան-
կապատ .
Ազնուափայլ հանդերձս 'ի զարդ գեղեայ փա-
ռացն համեմատ ,
Մատուցանեն որում սիրովն էր Քրիստոսի իբր
աղքատ :
Արդ զայն տեսեալ Գայիանեայ զոր ինչ նիւթէր
բելիար ,
Խօսել խրատս առնու բանից առ սանն իւր
մայրաբար .
Յիշեա որդեակ ասէ զքո շուք հայրենի պեր-
ճասար ,
Մեծապատիւ փառաց զաթոռն զկայսերացն
հաւասար :

Արքայաշուքն զծիրանեաց փառսն լքեր
զհայրենի ,
զի լուսատրձա՛կ վեհ տէրութեա՛ն վերնոյն կաց-
ցե՛ս արժանի .
ընդ Քրիստոսի՛ յանանցն 'ի գա՛հ Թագաւորե՛լ
յարփենի ,
որ զանպատուամն է իւր հօտի՛ն փառք խոստաց-
եա՛լ 'ի յերկնի :
Ո՛ եղ քա՛ւ որդեա՛կ զաւանդն սուրբ շանց 'ի
յագուրդ տալ ախտից ,
բարբարոսաց յայս 'ի սահմա՛ն որ բնակարա՛նս
է խողից .
այլ ընկալջի՛ր որ ուղեցո՛յց այս մեր եկա՛ց ե-
րամից ,
քև իսկ հանդէրձ զմեզ յարփեա՛նցն 'ի յա-
ւագմաստ խնծղալից :
Յանկալի՛ն այն խորհուրդ աւա՛գ զամբոխ տես-
եա՛լ պագշոտաց ,
և զոր լուա՛ւ 'ի դայեկէ՛ն ջորդոր վերնո՛ցըն
բարեաց .
իբրև զինու վառեալ հոգւո՛վ յանմերձն 'ի
զրա՛հս ոլմպեայց ,
բազուկս 'ի ձե՛ռ կարկառ խաչի՛ , ճիչ մեծա-
ձա՛յնս որոտաց :
Ա՛մենակա՛լ վեհ բարձրութի՛ւն որ զէսն ունե՛ս
'ի բուի՛ն ,
ահեղ անուն երրեակ և մի՝ խորհուրդ ան-
հա՛ս անքննին .
որ զամենա՛յն 'ի յարդ 'ի զա՛րդ զգոյս ածե՛ր
անդասալին ,
և քո բանի՛ւ իսկ զօրութի՛ւնք հանուրց եկ՛ց
հաստատի՛ն :

Դու յորդող ջրուց զարդն շամբուշ կերակրեցեր համայնինջ,
դու 'ի պղծոյցն ապրեցուցեր զԱբրահամեան սուրբ զերինջ.
դու փղշտացւոյն զհռեբեկեան համր արարեր զկուռինչ,
մ՛ և զմեզ այժմ 'ի ձեռաց թողուր 'ի բաց խսպառ մինչ.
Սուրբ զանուն քո 'ի սիրտս մեր տուներ ամեն բարերար,
և բան 'ի մերս եդեր մաի հոգւով երգել անդադար.
սուրբ քո անուն մինչ եղիցի 'ի մեր վերայ սիրաբար,
զոր այժմ անշարժ հայցեմք յուսով յաղթիւնս ածել արաբար:
Զարացն արդեն ամբոխ ձաձեալ՝ զանուն պղծել քո հզօր,
և զաւձայրսս քո զմեզ քանդել՝ որ եմք ազգ անզօր.
անուշակ տէր՝ որ յայս զմեզ արկեր 'ի մարտ, տուր այսօր,
յաղթել անհուն քո զօրութեամբդ որ համայնից ես արհօր:
Եթէ զգազանս 'ի տապանին 'ի ջուրց զերծեր յողողմանց,
քանի՞ առաւել 'ի քում զնդամս պատկերս 'ի տոհմս բանեանց.
և թէ սողնոց և օդայնոց պուրծ մնացուցեր 'ի հեղձմանց,
որչափ և մեզ՝ զոր գրեցեր տաճար սուրբ քեզ տուան արփեանց:

Քննօղ սրտից որ ընաւէից գիտակ գաղտնեացն
ես գործոց ,
Եւ որք անգործ են տակաւին , յանտեսութեան
չեն 'ի ծոց .
Տուր զօրութիւն մեզ փանաքեաց 'ի քո ձե-
ռաց ստեղծուածոց ,
զի որ յառնենս 'ի մեր վերայ չանց դիցուք
վէրս հարուածոց ։
Հարուած տսեմք , զի խորհրդոցն անկցին
յիւրեանց խօլադատ ,
Եւ զոր պեղեն մեզ 'ի հաղբիցն 'ի նոյն կացցեն
խորխորատ .
Նոցուն յըղձիցն որ հարսունքս եմք քեզ փե-
սայիդ անարատ ,
անփորձ կացցուք , նոքին զեղծցին , արա զմեզ
անձնազատ ։
Զդաստիցն ամդ կցուրդ յարեալ 'ի ձիչ
լալեաց 'ի կական ,
քան մեզ տեսեն երբեք 'ի չուք պատրիլ պա-
տուոյ անցական .
կամ փափկութեամբք յառ տէր յուսոյն սրը-
տիւ դրդուիլ 'ի սասան ,
կամ տիկնութեան գերել բաղձիւ զմիտս մեր
բարեձան ։
Զաւանդն սուրբ նեղեսցէ ինչ 'ի բաց թո-
ղուլ զհայրենի ,
աղգի աղգի տանջանքն զմեզ արկցեն երբեք
յերկեղի .
վահրատեսցուք ընաւ յառնէ , որ մոլու-
թեանցն է գերի ,
տացուք զանանցն ընդ վաղանցուկ փառաց
ննդօղս աշխարհի ։

Ո՛չ բարձրութիւնք, ո՛չ խորութիւնք, ո՛չ չարչարանք ո՛չ կապանք,
ո՛չ հուր, ո՛չ ջո՛ւր, ո՛չ մեծութիւնք ո՛չ փափկութիւնք, ո՛չ զբօսանք.
ո՛չ մահ ոչ կեանք և ոչ այլ ի՛նչ որք սատանայս են հրապուրանք, .
Մեկնել 'ի սա՛ր զմեզ կարե՛ն 'ի սերտ սիրո՛յն յորում կամք:
Յերկնիցն է մե՛զ աւանդ անխա՛խտ ծաղիկ վարո՛ւց լուսարփեան,
սուրբ փեսայի՛ն եմք խանդակա՛թ յանմահաթո՛յր յայս շուշան.
մինչև նորա՛յն փառացն 'ի զա՛րդ՝ անծոր կացցո՛ւք յանդիման,
շնորհօք 'ի գլո՛ւխ զուարթերե՛ս զթագն առնո՛ւլ զարքենեան:
Կուսիցն յայս ձի՛չ 'ի սրտակա՛թ անդր և երկի՛նք ձայնակից,
թոմբիւն ահե՛ղ շեշտ ոտոտա՛յ ձայն արձակէ՛ զահռալից.
Ժրացարո՛ւք գոչէ ա՛նյա՛ղթք իմ զուարթունք յերկրէից,
ես ընդ ձեզ ե՛մ յայդ 'ի պայքա՛ր անխոց պահե՛լ 'ի նետից:
Մարզդ հիւսո՛յ արդ զիմ անո՛ւն ձեօք արտացե՛ փառաւոր,
յոր Հռիփսիմէ՛ դու ըստ անուանդ 'ի կեանս անկա՛ր յերկնաւոր.
Գայիանեա՛ւդ և սիրելեօ՛քդ յայդ ճանապա՛րհ անխոտոր,
'ի պատրաստեա՛լն եկեսջի՛ք ձե՛զ յանճառ խորա՛ն լուսաւոր,

Ո՛, յԴր անարծաթն մագիլք բեկցի՛ն սէգ արծ-
ուո՛յն տափանաց ,
և շողշողակէ՛ր խողից ցուռուկ խորտակեսցի՛ ՚ի
հիմանց .
այդր և ՚ի չնա՛րհ ձեր յորդեսցէ՛ ջուր փրկու-
թեա՛ն ՚ի բարձանց ,
և մէգ մթի՛ն տեղի տացէ՛ յարփւոյն ծագ-
մա՛նն ՚ի վհաց ։
Արդ զգաստի՛ց յայս զօրացեա՛լ ՚ի քաջալե՛րս
երկնային ,
զանդամանդեա՛յն ոյժ զգենո՛յր կալ ախոյեա՛ն
ախոյադին .
բարձ ՚ի հոգւո՛յ բերեալ զարփեա՛նց սրովբէա-
խմբումբն երամին ,
բորբոք առ նո՛յն ՚ի լանջս վառէ՛ր հարսանցն
անմա՛խտ փեսային ։
Խնդմամբն որո՛ւ հարստագա՛նչ յաղթարկութի՛ւն
անդ մարդկան ,
՚ի թմբրութեա՛ն յաղէստ ածէ՛ր ; սրտաբեկեա՛լ
զամենայն .
և վերնայի՛ն շանթաձգութի՛ւն շուխնդն անտա՛ր
շփոթման ,
ողորմագի՛ն բաղմաց զօրհա՛սս խոկոյն բերէ՛ր
սատակման ։
Ո՛, յր զընկերօքն ամբոխ հարեա՛լ յխմարադէգն
՚ի կուտակ ,
մահացելո՛ցն ամբաւ դիզէ՛ր զդիակոյտ զան-
ձարակ .
վայ և ճչի՛ւնն անհնարի՛ն յողորմագո՛չն ա-
ղաղակ ,
զքարանձա՛ւս շարժէր լերա՛նց գետնոյն թըն-
դէր զյատակ ։

Սրիվարայց հարթնուամբ ահեղ տայր զհեծեալս ատաթուր ,
և սմբակացն զկործանեալս ժանիք մանրէր ՚ի փխուր .
յարեանցն ուռք վայրին երեմք բասարերանդ հեղեղիւր ,
և յանձին պուրծ այր անցնիւր հառ գաւ ՚ի փախուստ տաղտապիւր ։
Որպէս յորժամ հիմունք լերանց յահեղ շարժից ՚ի սասան ,
շեշտ ՚ի բարձունք ժայռից հատուած ՚ի վայր գլէն լեռնանման .
Թնդիւնք յանդունդ գնան խորոց զեռունք յերկրի անդ սոսկան ,
ոմն ճմլեալ ոմն առ ՚ի զերծ խլիրտ գործէ զանպիտան ։
Այն օրինակ յահին աղմուկ և որերոյն տագնապեալ ,
յոգւոցն ՚ի թափ մեռելութեան շարք ՚ի վախճան զրաւեալ .
իսկ սրբոց գունդ սիրտ ՚ի վստահս լցմամբն զախտ մերկացեալ ,
քաղցրերգութեան քնար ձայնին զահագնութիւն վարկուցեալ ։
՚Ի մահացան յայնմիկ վրդով յաւագանւոյն արքունեաց ,
ոմանք ճեպեն քաջին արանց զմեծն ադէլ պատահմանց .
նշանագիրք յարքունական և անդ գտեալ ՚ի դպրաց ,
որք դրոշմեալ առ արքայի զբանս ընթերցան կուսանաց ։

Նեարդ 'ի շանթի սեգն Տրդատ յանժոյժ
վառեա՛լ 'ի կրակ,
ածել հրամա՛ն առնէ բունի պատգամաւորա՛նն 'ի
սենեակ.
փոխանակ զի շքեղութեամբ գալոյն եկա՛ց ան-
կամակ,
ընդ քարշ ածե՛լ հողաթաւա՛լ որ էր մարմնոյն
հրեշտակ։
Ոնդր 'ի հնձա՛նս խուժեն ընդ շէ՛շտ իբր ըղ-
գաղա՛ն կատաղի,
զանհպելի՛ն 'ի բուռն ածեա՛լ քարշէն թաւա՛լ
'ի հողի.
Ճանկս ձգէ՛ խիստ աքացէ՛ անվարժ զօրէ՛ն
երնջի,
դիմակալէ՛լ պիղծ վոհմակի՛ն յոգորս գա՛յ,
չերկնչի։
Յարքունակա՛նն ընդ քարշ զկո՛յսըն մուծանէ՛ն
յառագաստ,
և դղրդէ՛ր երկիր համա՛յն յամբոխի՛ն փո՛ղ
յանզգաստ.
իսկ հրաշագե՛ղն առ 'ի բարձա՛նց անձի՛ն հայ-
ցէ՛լ զնպաստ,
'ի ծունկս անկեա՛լ լալով գոչէ՛ առ որ յօգ-
նէ՛լն է պատրաստ։
Տէ՛ր զօրութեա՛նց Աստուած փառա՛ց միշտ խո-
նարհա՛ց ունկնդիր,
որ զԻսրայէ՛լն յանցուցանէ՛լ ծո՛վն հերձէ՛ր ըղ-
կարմիր.
ծննդակա՛ն զամուլն վէ՛մ ուղխեցն եղէ՛ր յոր-
դալիր,
և զանդնդո՛ցն 'ի փոր ձկա՛ն զՀիւլն կալա՛ր
ընչակիր։

Ոտախէչ ժանեացն զԴանիէլ զերծեր ’ի գու-
գազանաց ,

անկէզ ’ի հրոյն զերիսն ածեր մանկունս ցօ-
ղօվք անձրևաց .

խոստաձայնակ զԹագաւորն կերպիւն եսուր
պաճարաց ,

և զՀուշայն յերկուց մահուցըն կորզեցեր տար
’ի բաց ։

Դու նոյն էնքն ես , քո ամք յերկնից ոչ պա-
կասին ’ի շրջան ,

այլում զփառս ոչ տաս զքո որ գովեալդ ես
յաւիտեան .

յայս գարշանաց և զիս փրկեա՛ արդ կարօղդ ես՝
ամենահման ,

զի որբութեամբ քում ’ի վերայ մահ ընկալայց
վեհդ անուան ։

Աղէխորով յայս աղերսանս մինչ կականեր
թախծագին ,

տատանիթէ ’ի ներքս գայր պադշա վերայն ա-
հագին .

իսկ որ արտաքս մոլեգնելոցն էր դիղակցա
փաղանգին ;

’ի կայթ ’ի վազ ցուցս բարձեալ խիտ ’ի խընծ-
ղանս եռայրին ։

Զհարսանեացըն համարեալ զուարախութեան
կատարել ,

’ի բերդամէջս տու հասարակ պար բոլորեն կա-
քաւել .

նոր քաղաքին ’ի խունելոցն սահմանին ողջոյն
յելանել ,

թնդէր , գուայր , դոփէր , խանչէր , բարբառ
յօդեալ զանընտել ։

Արդարութիւնն անվայրափակ միասնութեան մարդասէր ,
յահեղ փառաց իւր գահոյից խոնարհ ՚ի Կոյսն ակնարկէր ·
ընդ սիրարկու հարսին իւր մօրն հաճոյաբար զմայլէր ,
գերակայից ՚ի ձօն շնորհաց գանձուցն ըղ- դուրս փեռեկէր :
Զարփիահրաման ահեղ գահիւք պար բոլոր- եալ արփենեաց ,
ընդ այս մարմին խոր հիանան նոր տեսարան հողեղգեաց ·
Հրեշտակք զգօրծն յաղերս մատչին անտես չառնել զձեռաց ,
աթոռք զԿոյսն հայցեն ՚ի յոյս կառապահել սերաակաց :
Պետք պետութեանց զանշամանդաղ փառս հռչակեն զվեհին ,
և զօրութիւնք զամենակարն օրհնեն բազուկ զանմահին ·
իշխանութիւնք խնամակալութին գովեն զկարգ- ահմանին ,
իսկ տէրութիւնք զաղօնային հռչակեն շուք զանքննին ·
Սերովբէից զԿոյսն գունդք ՚ի սէր կիզուն բոցավառ ,
և Քերովբէք սուրբ գիտութեան բանան ըղ- խուրս անսպառ ·
Եւ Գաբրիէլ վերնոցն պետ զբերկրանաց այս բարբառ ,
իսկ Միքայէլ անդր խմբիւք օգնել ձեռպէ յայն մաքառ :

Մ. ԱԼ Զօրութեա՛նց հօր պահպանեա՛լ անյաղթ
պնդեա՛լ 'ի մարդոց ,
յԵգիպտա՛ն ահե՛ղ զգեղանձնեա՛յն ծածուկ վա-
ռէ՛ կայլ անխոց .
յանմառաչելի՛ն զանգօրն սե՛ռ 'ի յոյն սերաե՛ալ
անմարմնոց ,
վստահասպրա 'ի մուլից յառնե՛լ ընդ վիթխարի՛ն
ախտաբոց :
Օ՛շն անդամնօր ըղձավառեա՛լ յաղթութ բե-
րե՛լ առափանաց ,
և բուռն արփեա՛ն առնէ կուսի՛ն վրէժ 'ի
շուրթն ախոյանծառծ .
Իսկ Օրիորդն 'ի Սուրբ Հոգւո՛յն ազդ զգեցեա՛լ
սիրապարծ ,
'ի վերն գոյ գազանամարտ ըստ առնացի՛ կա-
րոխաց :
Մ. րփալոյն Թաւա՛լ զաւուր սեւա՛կն 'ի.պահն
ածէ՛ զայրացեալ ,
և Ջեր 'ի սե՛գն ապրեալ Գալհա՛ւ յախտն սա-
պէ՛ շուայտեալ .
զկուսութեա՛ն լուսատեր՛ն այրել զվա՛րդ-
հրդեհեալ ,
այլ 'ի շըջա՛նն իբր զքաղդեա՛յս զնոյն կերպ-
զմոլեալ :
Գերահրաշի՛ց եր տեսարա՛ն մենամարտի՛ցն այն
պայքար ,
ուր երկուց է՛ր աններանից կոխս առնե՛լ
ուժգնաբար .
երկրակուխ հսկայի՛ն սէ՛ր յՈլիմպն անմե՛րձ
բազկահար ,
այլ 'ի սեղմե՛լ կայ թաթամուշ իբրու զողջ
կա՛ղկ ապիկար :

Կալեդոնին որպէս առիւծ 'ի Թաւախիտ յան-
տառին ,
քաղցու նկթեալ մռինչս առնէ յորս երէոց
'ի վայրին .
Եւ առ նովաւ որոջ փափկիկ յարօտս անկեալ
առանձին ,
ընդ դառնագոչ նորայն մռինչ ահ կրեացէ
դառնագին ։
Ընդ սիրտ այսպ առեալ զանպարտ՝ վէգ յա-
րուցէ քան զեար ,
նորայն քշտեալ զծիրանեաց զուղէշան չար զեղ-
ծարար .
կարծանն յերկիր անդ զանարին՝ յուսոյն յեց-
եալ 'ի յապար ,
գլեր՝ մերկեալ զուրկ 'ի փառաց վատթարեացէ
չարաչար ։
Սու լուսաթեյլն 'ի սոյն ախպար Որոջն յոգի
զուարթուն ,
ընդ Վիրագին յառնէ յոգւոր յաւանդոյն պճուրծ-
յերկնաբուռն .
զանպարտելոյն բեկեալ բազուկ զՏրդատայ
պայհաւուն ,
յամբարտաւանն կապաւ փառաց մերկս ընկէնու
եւ նկուն ։
Ով 'ի զժամու ճառագայթեալ ճաճանչն հօր
լուսալիր ,
զանպարտն 'ի Կոյս ազդէ նպաստ ոգի առնուլ
զանպարտիր .
շառաւիղեալն 'ի ակգն ազդու բղխմանն հօր
սուրբն 'ի ծիր ,
ընդ վառէ Յայեւն ըմպել զոսն զՏրդատ
զախտակիր ։

Սխտանկուն անդ պարծուն քօշ կոչ յերկրա-
տեան 'ի պահուն ,
սուրբ յՍրոջէ՛ն որպէս ձձի՛ անկեալ ընի՛ զաղ-
փաղփուն ·
զի Սմբատեայք 'ի շանթակիչն յերկնից 'ի շանթ
ահուադոյն ,
պար զԿուսի՛ շուրջ բոլորե՛ն մարտն մղե՛լ զան-
հանգոյն ։
Վռամ տունջեա՛ն 'ի հրակա՛թ , և խօլն վա՛ռ 'ի
զայրոյթ ,
զգաստութեա՛ն գերբել մանկա՛ն զուարթու-
թի՛ւնն առնու փոյթ ·
Իսկ Հուր փայլեա՛լն յօժիան անծա՛խ զորդի՛ն
ընդ անձանձրոյթ ,
անմերձ զուա՛նդն 'ի շրթմանէ՛ն 'ի լեառն
սուրբ առ անքոյթ ։
Ս՛աշ վա՛շ Մարտի՛կն 'ի թաղաթեա՛լ կարդայ 'ի
վէ՛գ մաքառման ,
հանդիսադրի՛ն զսպեալ 'ի թա՛ղս իբրու յան-
բե՛կն 'ի վահան ·
յորսայս տապա՛սա շէշտ խոյացեա՛լ ջքաջն
զգեանէ՛ զախոյեան ,
ողջոյն անվէ՛ր զանձն զերծեա՛լ պսակս առնու
սարդենեան ։
Սրոջն անբի՛ծ զխոյն պարտեա՛լ զմոլեգնեա՛լըն
Տրդատ ,
զայն որ յոսկե՛րց ոյժ պնդութեա՛ն Տիտան՛ իմն
է՛ր անբաղդատ ·
հուչակ յերկրի՛ս հարեալ ուրա՛րս վա՛շ յարա-
գո՛վն 'ի դրուատ ,
սաստ մերկանդա՛մ խայտառակի՛ զթագն եդեա՛լ
'ի նախատ ։

Ալէքսանդրոս ՚ի դաշտս ասանու որպէս կնօք
սփռեալ քօր ,
վեհն վաղուց վատթարացեալ յասատուածա-
մարտն ՚ի յոգոր .
յարկկին առ դժուրս զանբիծն ունիլ գնդքին ա-
սէ՛ զԳլխաւոր ,
խառնան ընդ ձուլն առ Կոյսն այլ բանից խօսիլ
զյորդոր ։

Օ՛ անհրապոյրն ընդ նեղ ընեալ սպասաւորաց
դարպասին ,
բան ՚ի բերան առեալ ասեն , խօսեաց ՚ի
դրանց ընդ Կուսին .
Հաճոյական փութով արա զկամս անհեղն ար-
քային ,
՚ի կեանս քո , և մերս ՚ի պտուղ որ յանձա-
նձին եմք յերկրին .

Օ՛ գաստութիւնն անբեկանելա ցծ զգեցեալ
զանվեհեր ,
գոչէ ՚ի դրաց քեզ Գրաւատր անպարտ ձեռնկա-
լու աէրն է մեր .
Ձ՛ն անդր՝ յանուամ կեննաց զերթևս ՚ի սիրտ
բնաւ մի՛ գներ ,
յանցաւորեն մի՛ պատարեացիս սին ՚ի շողէն
աղջաբեր ։

Մ՛յսօր ոչինչ է այդ հեշտանք վաղիւն ընդ
փոյթ կորնչի ,
չէ՛ ինչ յուժի սեգ այդ հսկայ , որ այժմդ
ընդ քեզ մարտնչի .
յթյն առ յերկնից , կաց ՚ի վերը իբր ընդ բար-
եաց հալածչի ,
և զօրութիւն որպէս յառաջն , մրդ կայ և
քո աւաչի ։

Զոր սկսաւ լսեն զբանս , և կատաղէն զայ-
րագին ,
քարինս առնել զխօսնարանն ’ի հարուած սա՛ն
սաստկագին ․
շարք ատամանցն ’ի բաց ստանալք խեղճն յեր-
կիր · Թօթափին ,
ընդացն ողջոյն ջարդի մնաւր դէմքն ’ի հար-
ուած վշտագնին ։
Իսկ նա ’ի յոյս անդր անսասան քաջալերման
տայ զբան ,
ոչ՛նա կաց ասէ Դմսար սիրոյ յերկինս լեր
ապաստան ․
ում անձկացեալն էիր հոգւով , այժմիկ տես-
ցես յանդիման ,
զՏէր Քրիստոս զանմահ փեսայն ’ի դերարփին
հարսնարան ։
Հոգեխառն այն յուշ լիցի քեզ սնունդն
սուրբ ծով Որդեակ ,
յուշ և խրատն աստուածեղէն զոր ջամբեցի
անպայակ ․
զիմ և զքո ած զմտաւ զհալածանս դժըն-
դակ ,
և զոր ըմպել ’ի միասին է մեզ մահուն ըզ-
բաժակ ։
Զյարութիւնն յիշեա Որդեակ անեղերաց
զամենայն ,
զվշտամբերութիւն ’ի միտս բեր զհեշտասէր մե-
ծատան ․
ուշադ հանդէպ անշէջ հրոյն դայցէ խաւարն
այն գեհեան ,
և արդարոց փառաց բաժինք որ պատրաստեալ
մեզ մնան ։

Զաստուածեղէ՛նն յիշեա՛ բարբառ զոր երկ-
նաւորչ արդ լուա՛ր ,
և լսելի՛քդ իսկ 'ի զմայլի՛ւն ընդ ձայնն եկի՛ն
հեշտաբար .
քաղցրալուրեա՛ց , զի որ գքե՛զդ ընդ մեզ յան-
պա՛րտ բեր 'ի կար ,
և սարդենեա՛ն ձայն գրեսցէ՛ բրաբխոնի՛ն աւ-
րաբար :
Յարկացն զմե՛զ յաւխտենի՛ց բնակս առնե՛լ
ուղխազգեաց ,
հօր 'ի հանճո՛յս Աստուածն մե՛ր յիւր Թափեցա՛ւ
'ի փառաց .
չԹողու ա՛յժմ զմեզ 'ի քո՛ւք պիղծ գրոհի՛ցս
լսա կամաց ,
և ո՛չ անստե՛ս առնէ խաղա՛ւ , որ փրկի՛չն է աշ-
խարհաց :
Մե՛ք զօրութեա՛նց նորա 'ի սէ՛ր զանձի՛նս ե-
դա՛ք 'ի տագնապ ,
և նա զծեա՛լս իւր , գարշութեա՛ն չորայ 'ի
պի՛րկ յախտից կապ .
աէր առա՛ա է սարկամեծա՛ր՝ յիւրոցն 'ի գո՛ւթ
ճեպ ընդ հապ ,
ոյց ո՛չ լուսնո՛յն դէպք տան զվի՛շտ և ո՛չ արփ-
ւո՛յն երբէք տապ :
Զիւր զարթուսցէ՛ ա՛րդ զօրութի՛ւն յազա-
տութի՛ւն մեր խնբից ,
և մեք զանո՛ւն կարդասցուք աեա՛ռն յերգոցն
'ի ձա՛յն ցնծալից .
լի հանճութեա՛մբ զիւր մեզ ցուցցէ՛ զերեսս 'ի
լո՛յս արփենից ,
և մեք կեցցո՛ւք յորդ 'ի սէ՛ր 'ի փորձ մնա՛ք
վտանգից :

Զաստուածախառն ամծ զմասն զարիւն զոր
հեղ 'ի խաչին ,
բոլոր զնոյն կարդալ սրահն դնէր 'ի մէջ Ջեր-
մագին .
հասեալ է քեզ արդ 'ի նպաստ յայդ մեծա-
մարտ դժուարին ,
և զաներին յոյս գլել հսկայդ զատեալ ընդ-
դեմին :
Որ զմանկանն արիացոյց բազուկ Դաւթի
զփոքրկան ,
արջս և առիւծս 'ի պատառել կալեալ զփո-
ղեցն 'ի բուան .
Նոյն և որպէս զուլ ինչ յայծեաց զվիթխարին
Պաղհաւեան ,
ընդ քո բեկեալ ընդ ձեռն խաղան ընդ-ոտա-
նեացէ 'ի կոխան :
Գուշակութեան դուստր Դաւթի և հաւա-
տոյն սրբութեան ,
յիմոց վերայ մնեալ բազկաց յամբծութեանն
օթարան .
դու Քրիստոսի ես աղախին , լեր հաստատուն
'ի պայման ,
զոր տիրագամ սուրբ սեղանոյ անդր արարեր
յանդիման :
Դ․յն՝ որ այսօր սերտ իւր գ․թով հզօրիչ մեզ
յայտնեցաւ ,
և մարդասէր նորին խնամք սիւն մեզ անմոյ
ցուցաւ .
իմաստութեամբն 'ի մեր խնդիր իբր 'ի նուէր
ճոխացաւ ,
այդ և արդ իսկ դէմ յանդիման զանեսութիւնն
անզրաւ :

ժգ

Խրատուս լո՛ւր ցասուածս 'ի սի՛րտ փառեալ որո՛ց
        զայն լուանն ,
անար 'ի բա՛ց քարշեալ 'ի դրա՛ց հարուածս
        տա՛ն չարագանն ·
այլ նա զեղծ՛ուլ 'ի յորդորա՛կ ո՛չ դադարե՛ ա-
        իւր սան ,
զկուսակա՛նն անձեռամե՛րձ յանձի՛ն պահե՛լ
        զշուշան ։

Ընդրեն 'ի նե՛րքս անկեալ Տրդա՛տ գայ յո-
        գորա՛նս ընդ կուսին ,
'ի տասնե՛րո՛րդ ժամէ աւո՛ւր ցերրորդն պա՛հ
        ցայգայի՛ն ·
այլ զօրութի՛ւն աղջի՛կն առեա՛լ զանպարտ
        ուժո՛յ բռնագի՛ն ,
մերկ փառթարեա՛լ շեշտ յորսայսէ՛ զԱրանցն
        քա՛ջ 'ի գետի՛ն ։

Օ արմանաւքա՛նչ՝ երկուցն ոգո՛ր անդ յար-
        դարե՛ր տեսարան ,
ուր զերերա՛ց լեալ ձանկահա՛ր 'ի ձեռս ածե՛լ
        բերեն ջան ·
սի՛րտ 'ի հպ՛ուամն եղեալ մի՛ոյն բուռն երկայնէ՛
        ընդ գրկման ,
իսկ միւսն անհ՛ուպ զանձն զերծ՛ուլ ցնցէ տա-
        նի՛ ընդ խափան ։

Բաղեղնատի՛պ յողայ 'ի փա՛ր սեգ զերկնած՛այր
        հասակաւ ,
այլ տապահա՛ր փոյթ մղեղե՛ անյաղթ կարեա՛ց
        պսակաւ ·
գձի՛՝ յառնէ՛ , ձգէ , թողո՛ւ , հեթեթս առն
        ո՛չ սակաւ ,
այլ հուսկ ընդ ո՛տն ամօթալե՛ց գայ գուեհա՛
        որպէս կաւ ։

Զարմանագե՛ղն անդ Օրիորդ զանձն պահեա՛լ
յաղթական ,
և քնքշեա՛լ զի՛ւր զգեստի՛կ ՚ի դուրս բերեա՛լ
ծածկարան ․
զսենեկի՛ն որցէ ուժգի՛ն դրաց զամո՛ւրն աղ-
խարան ,
և զորերո՛յն հերձեալ ամբո՛խ՝ սո՛ւր սլանա՛յ
հողմանման ։
Զահեղամո՛րան ումեք չգա՛յ յաղթահարե՛լ
նահատակ ,
որ ընդ քաղա՛քն իբր ՚ի Թռի՛չս յիւրն վարգէ՛ր
՚ի բնակ ․
յարևելս կո՛յս արշաւասո՛յր ընդ դուռն արեգ-
միայնակ ,
ելեալ իբրև՛ հսկայ ճեմէ՛ , զո՛ր չգուցէ՛ ընդ-
դիմակ ։
Ո՛ւր հնձանօքն ուր նախնին էր արփեան գըն-
դի՛ն օթևան ,
հասեալ առ ի՛ւր ձայնէ ընկե՛րս զաւետաւո՛ր
բարբեաց բան ․
ելէ՛ք ասէ՛ իմ որբասո՛ւն քո՛րք ՚ի կայանի-
խնծղական ,
և դու մե՛ր մա՛յր հոգեսնո՛ւնդ յայս իմ հան-
դէ՛ս հարսնութեան ։
Զի՛ օգնութի՛ւն ինձ յերկնից հա՛ս ահեղ
մարտի՛ն ժուժացի ,
յոգորս եկեա՛լ ընդ գոռն հսկա՛յ ուժգի՛ն հա-
րա՛յ ՚ի դիմի ․
և զուժգնութի՛ւն փշրեալ նորի՛ն զանձն ա-
նարա՛տ պահեցի ,
և կուսակա՛նն իմ ՚ի շուշա՛ն նոր հոտ անո՛յշ
տարրեցի ։

Ելէք երամք ինձ արփենից՝ ելէք հանդէս
բոլորել ,
և անձկալուոյն իմ փեսայի զիս յառագաստ
մուծանել .
՚ի զարդ գլխոյս զլուսավառ պսակ վարդից
յարդարել ,
հոգեզմայլուն սիրոյ ՚ի սիրտ նոր զզեղումն
յորդել :
Խանդակաթ եմ յամբիծն ՚ի սէր աստուածա-
մօրդ փեսայիս ,
վա՜շ երջանիկն ասեմ պահուն յորժամ գայցէ
յիւրն այգին .
ծաղկեցաւ յիս սուրբ նունենին առ օշարակ
նեկտարին ,
ծաղկեցաւ փոյթ և նշենին ինձ վաղաբերն
շնորհին :
Յնծութեան է սերկևանս աջող քան ըղ-
նախնուոյն գերաղանց ,
ուր անձնովին ընդ շուշանոյ մարտեայ դա-
ղձին մարդախանձ .
վռտիւք ոսկորս անկաւ աղջկան այր յարենէն
դիւցազանց ,
և ծամելին զերթ Միսարայ անդ ձմլեցաւ ՚ի
հիմանց :
Պսեղոյ դիմացս իմ հարսն նեռք իսկոյն ՚ի
սիրտ պագշոտին ,
և մոլեվառ՝ լուսաթաղանթ յայրուսն եկաց
իմ վարդին .
չետուն նմա՝ բաբէ ձրիցս , երկինք կռուան
ինչ ոտին ,
այլ յիւրն ՚ի հոյրն ինքն կիզաւ , յանձիւն
լուծաւ յիւր խանդին :

Սայց , և անդ 'ի քաղաքին հարուստ անցեալ
տարանջատ ,
յարևելեցըն հիւսիսոյ սարաւանդակն 'ի սար-
սատ .
վայր յաւազին բարձրաւանդակ 'ի բնակացըն
բազում ,
անդ բուն 'ի մեծ պողոտային՝ որ դեպ եր-
Թայ յԱրտաշատ :
'Ի ծունկս անկեալ զուարթ 'ի սիրտ զանձն
հեղու Ջերմեռանդ ,
ակ՛ր իմ սակ՝ ամենակալ դըքեն դոհանամ-
մանաւանդ .
որ անխախտ մ՛ր պահեալ զայս 'ի լեռ չե-
ռուր սուրբ զաւանդ ,
և պղծալեցս 'ի գազանաց զերծեր ժանեաց
անվկանդ :
Ո՜րչ կայցէ մ՛զ քոց արխոյր ամբաւն
ասնել երախտեաց ,
բայց Թէ անձին ուղերձ 'ի զոհ սիրախառն
նուիրաց .
զի դու զմ՛զ քըյինդ 'ի սպա ձաւ գերեցե՛ր
պատգամաց ,
անհաճ զանուն կրել քո սուրբ առ սիրելութե-
անկուչյաց .
Ի՛նաց 'ի քէն մ՛ր չեք այլ Աստուած հայր առ
որդիս բարերար ,
Ձայն յանկուին զքեզ կարդամք որհնեմք հոգ-
ւով անդադար .
զի սրբութեամբ մեզ կեանք է մ՛ահ քան ըղ-
ձգել կամակար ,
դժեռս մ՛ր յումպէտ պաշտօն սուտ աստուա-
ծոց Թարմատար .

Դու՛ արարիչ , և ամենայն 'ի քեն 'ի գո՛յ հաստեցան ,
և միածի՛ն քոյի՛ն Որդւո՛վ երկի՛նք կացի՛ն յաստատան ·
Հոգւոդ ուղի՛ղ մեզ առաջնորդ յերկնից առաքեա՛նն 'ի կայեան ,
որ յանդգրաւ տանի վայե՛լս յաւիտենի՛ց բարութեան :
Ո՛վ միածնի՛դ ո՛չ թէ իցէ՛ կալ անպատկառ առաջի ,
յօդեցան 'ի կո՛ղմն աջոյ 'ի գո՛ւնդ սրբոց խառնի՛լ երամք ·
այն ինչ այցե՛լ գալ յորդւոյն առաքեցեա՛լ աշխարհի ,
որ զմարդկա՛ն ստեղծ զսի՛րա , ունի զարա՛րան 'ի մահ :
Ո՛վ եմք հա՛յր մե՛ր մեք ժողովո՛ւրդք խաշն արօտի՛դ կենարար ,
'ի սիրելեա՛ց քոց պատրաստեա՛լ յարկսն մըտացո՛ւք որդեբար ·
յաստի կենա՛ց յելսն փութա՛մք յՈլիմպականդ 'ի կամար ,
անուշա՛կ տէ՛ր յայս պղծութեանց զերծ յաջողեա՛ պանծթար :
Յառ քո անուա՛ն 'ի տօնի աղցո՛ւն սիրտ ըղձգեցեա՛լ զպատրաստ ,
որ ո՛չ 'ի քո՛ց զրկես շնորհա՛ց զորս յորթ սորե՛կդ են պատուաստ ·
սրտաքնի՛ն գո՛ւ ինձ վկա՛յ , զի երկրեի՛ց բաղձք և բաստ ,
'ի մանկութեանս անտի տիո՛ց յանձնեա փախեա՛ն , կամ յուրաստ :

Օ՜հ ուշ եղեա՛լ հաւատացի՛ անշուշտ բանի՛ցդ
աստուածեան ,

զոր ասացե՛ր վա՜յ մի՛նչ զձէ՛նջ բարի ասե՛ն
ազգ մարդկան .

և թէ՝ յորժա՛մ նախատիցե՛ն և մերժեսցե՛ն ,
ձեզ մարդա՛ն ,

որոց միա՛յն զանցականօքս առնէ դատումն ըդ-
շրջան :

Յայսմիկ՝ որ մե՛զ եհաս 'ի մա՛րտ ջիրդ 'ի սրտի՛
ցնծացաք ,

և առ քո սէ՛ր յոգորս անկեա՛լ քով զօրու-
թեա՛մբ յաղթեցաք .

խոնարհութեա՛ն աւուրց փոխա՛ն ընդ այս յոգի՛
պերճացաք ,

և ընդ ամա՛ց վշտըմբերի՛ց հանգիստ անծա՛խ
ստացաք :

Ժառանգութեա՛նս ա՛յց արա քո՛ 'ի ձեռա-
գո՛րծսդ հայեա՛ց ,

մեզ առաջնո՛րդ յԵրուսաղէ՛մ լե՛ր 'ի գաւա՛ռն
անդրանկաց .

ուր զամենա՛յն սուրբ քո անուա՛ն զերամս խըմ-
բե՛ս սիրելեաց ,

'ի մէ՛ջ շնորհա՛ց տեառնդ եղիցի՛ լոյս յաւիտ-
եա՛ն անվերաց :

Յայս մինչ յաղօ՛թս զգաստ հոգի՛ն զանձն
հեղո՛ւր ջերմագի՛ն ,

հայց երագեա՛լ մոլեաց փաղա՛նգ անդ հասա-
նե՛ն 'ի տեղի՛ն .

դահճապետաւ դահճօք հանդէ՛րձ իշխանքն յո-
գի՛ դառնագի՛ն ,

Ջա՛հս լուցեա՛լ և չարաչո՛ւշկ տանջանարա՛նքն 'ի
ձեռի՛ն :

Յանմեղ գառին դժնէաբար վերայ յառնե՛ն
զերթ գայլն ,
կապեալ զձե՛ռս յանխղճելի՛ն սաստիկ պրկե՛ն 'ի
կառան .
լեզուն խնդրե՛ն , նա ի՛ւրովք մատուցանէ
առժամայն ,
հատեալ զնո՛յն և յայլ տանջա՛նս դառնակակի՛ս
անդէն դա՛ն :
Պատատատուն որ զնովա՛ւ զերծուն 'ի բա՛ց
զգրգլեակ ,
և գետնամածոլին ընդ ցիցս քա՛ռ յորսայս ձգէ-
տե՛ն ընդ քամակ .
զաղիսն 'ի վե՛րայ թափել ընդ գո՛դ խեցի վար-
եա՛լ զասաեան ,
և չև ջերմից թափեալ ոգւո՛ց զաչաց փորե՛ն
լուսարան :
Նայս յանդգութ յօշատեալ սու՛ր լուսակայլա՛կ
սուրբ զիրան ,
որոց վեհի՛ց դան 'ի վսե՛ր սո՛յն է ասե՛ն ա՛յս
վախճան .
Եր մռւացա՛յ 'ի կարգին տո՛ղ կանթեղակէ՛զն
զխորով ,
և կոճղ անշա՛րժ գետնադառ ի՛ւն զորով ար-
փեա՛նցն էր գոլով :
Յորանց կանա՛նց անդր եկելո՛ց զեօթանասա-
նի՛ւքն աւելի ,
որք զնոցա՛յն առ ամփոփե՛լ զմարմինս հասի՛ն
չեչաւակի .
յորոց վերա՛յ խումբ կատաղեա՛ց գազանաբա՛ր
յարձակի ,
զերեանհերկի՛ւն ընդ հուրփոփմեա՛յ տայ կերա-
կուր դանակի :

Յանձեղն արեանց մինչ 'ի վնաս բռնաբարանայր
անդ գետոյն ,

սիրա յեռանդնեաւ միաբերան զաղօթս ուժգին
գոչէին ·

սիրեցաք անէր զքեզ մերոց լսող աղօթից սա-
տարայն ,

բարեխօսիր քո զնունեն մեռաւ հայն 'ի յերկրէս
խաւարին :

Փառաւորեմք որ ոչ զմեզ 'ի քոց բարեաց
զրկեցեր ,

և զհրեշտակս մեր որպէս բնիկ ական ողջնկ պա-
հեցեր ·

ընդ հովանեաւ թևոցդ 'ի պիղծ բարբարոսաց
զերծուցեր ,

և վասն անուան քո մեռանիլ զթոյլս 'ի Հանց
գրեցեր :

Նոր 'ի հնձան և հիւանդ զնմն եառան սրբոյն
խողխողման ,

որ գոհութեան ատյր լի սրտիւ յասանեալս 'ի
ժամ հրաժարման ·

զքեզն գոհանամ անէր իմ տանէր ապիկարաց
հասատարան ,

զի ընկերաց իմոց գթով եառոր լինել-բնէ
ժաման :

Խօթագնութեան արդեւ մարմնոյս զէս յընդ-
նոսա գնացից ,

այլ քաղցր անէր արդ խառնեցեր ընդ գունդ-
քերոց վկայից ·

առ աղախինդ Գայիանէ 'ի մայրն մեր այս
խնդից ,

և որ զքեզ սիրեր յորդեանկ մեր Հռիփսիմէին
հոգելից :

Դրօշակս 'ի բաց նոցուն քարշեալ արիւնա-
նե՛րկն մարմնոց ,
շանց քաղաքի՛ն արկան 'ի կե՛ր և գազանացն
երկրայնոց .
յագուրդ թռչնոցն տանուլ երկնից և գետ-
նաքարշ իսկ սողնոց ,
որոց ոսկե՛րք աստուածակի՛րք դեղ հիւանդացն
են ցաւոց :
Իսկ Թագաւո՛րին՝ որ քաջութեամբ այնքան
ցուցեալ անուանի ,
յԱլոմփխաթս հսկայազօր գործ վճարեալ
զապշելի .
և 'ի Տաճկաց խազմին ընդ լե՛ւղ զալիս հարթ-
եալ զԵփրատ ,
բոլոր մարտի՛ց յահեղն 'ի մ՛ուրց պսակ առնէ՛ր
զանպարտ :
Տեսար 'ի մի՛ օրիորդէ՛ պարտեալ դնի՛ գըլ-
խակոր ,
և ոսկերացն ոյժ պնդութեան ջարդեալ մնայ
սինլքոր .
այլ զամօթոյն յանձնէն 'ի բաց քուքն արկա-
նէ՛ զանսովոր ,
'ի տուգ ընդ մա՛հն անկեալ կուսի՛ն սիրտ զդե-
նու վիրաւոր :
Զքնաղ դիմաց պատկերացեալ փայլիւն հան-
դէ՛պ իւր աչաց ,
յանձուկ 'ի սէ՛ր տապէ զանրան , աղունք խու-
ժե՛ն սխրանաց .
զդեամովլ զօրէ՛ն դայ տղայի՛ց հեղեղք յորդե՛ն
արտասուաց ,
կախարդասարն ասէ տեսէք զաղանդն 'ի խաչ
պարծողաց :

Զճա՛րդ բազմաց անդուլ առի՛թ. յառնեն
մարդկան կորստեան ,
մեր յաստուածոցն 'ի բաց յածիլ վկեշաեն
տարեա՛լ յԱրմզդեան .
յերկրպագութեանս 'ի վայելչի՛ց բարեաց բերե՛ն
զխափան ,
և որ մեծն է՛, առ սէր խաչի՛ն մահ ընդ գրկե՛ն
չարադան ։
Զի՛նչ տայցե՛ց և զարփենի՛ դիմաց շողոյն բան
'ի դէպ ,
ում նմանե՛լ կանանցածի՛նք համբուն անկան
'ի վրէպ .
զանմահից յի՛նքն առեալ ցոլմունս՝ յօժիտ
շնորհացն էր անվէպ ,
զականողացն իսկոյն զանի՛րա գերմանն ածե՛լ
յերաշխեպ ։
Արտաքսեալ էս առհա Տրդա՛տ 'ի խոր՝ անկեա՛լ
Թախծանաց ,
որքան շնչե՛լ և զօդ յերկրէ՛ կամ 'ի խոկմանց
անմոռաց .
քաջի՛կ զաշխարհ գիտեմ ողջո՛յն զհրամենց
և զՅունաց ,
և զմեր այս բնակ սեպհական կողմանս երկրէ՛
Պարթևաց ։
Զտարեսան զՏաճկաստան զԱտրպատական
և որ այլ ,
տեղիք բազո՛ւմք են որ ընդ կո՛ւս յիմոցս եկի՛ն
ոտից քայլ .
խաղաղ զոմա՛մբք անցեալ մարզի՛ւք , ապաստա-
կեա՛լ և շատ զայլ ,
այսմ գեղոյ զուգակշի՛ռ չի՛ք իմ տեսեա՛լ
դիւցափայլ ։

Սէր բռնաւորական յանձն զգեցեալ մատաղա-
մանուկ զանձամբն ,

յոյզ յոյզ ՚ի լե՛թ կախարդասանքն եռուն առ-
նե՛լ իմ ցասման .

որոց յանուանք աղուեսս այնքան կախարդանքն
մաս զօրացան ,

զի և մարմնոյ իմ ուժ զանկանն յըմնյթս արկին
վտանգան :

Երկրորդն իւր գայ ձեմս հսկայն երկնից լի-
նե՛լ ուղեգնաց ,

իսկ Գարթեւին խոր աղջամուղջ կայ զարթուն
անվերաց .

դաշնակալեան անդր իսկոյն մերձի բանս ընդու-
նե՛լ հրամանաց ,

զԳայիանէ՚ն ՚ի սպանող ածե՛լ զգլխաւորն ար-
փենեաց :

Նաև Տրդատ և առ անձուկ սրտին յետանդն
հարկանի ,

զՀռիփսեայ առեալ կարծիս թէ կայ դեռ և՛ս
կենդանի .

մեծի պատուոյ առնէ խոստումն աւագութեան
և բարձի ,

թէ ոք զաղջկանն անսասանութիւն մոաց պար-
տե՛լ հնարեսցի :

Մինչեռ ասէ՛ նա կորիցե՛ն մ՛ըքայ խեռիցըն
վաշտկան ,

և որք յասպուածս զքուք ձգե՛լ յումպէտս
գան ազգ մարդկան .

այլ ընկերօքն երկու հանդերձ. կախարդն այն
կայ արդ կենդան ,

որ գեղանոյշն օրիորդի պատճառս եղե՛ր կո-
րստեան :

Սպանիմանն լուր չքնաղ կուսին Նոր արամու-
թեան յորդեալ գետ ,
գեղանատարած զթագաւորն անդրէն ձգէ հետ
ընդ հետ ·
զմահացուն ընդ լերդակողմն վէրս ընկալեալ
շեշտ 'ի նետ ,
Ձայլ անփարյա սուգ անսփոփ ձայնեա 'ի կոծ-
հեղքն 'ի փետ ։
Յաւուցն անդուլնդք յանկոյս զարքայն խակցն
տանիքն 'ի վարան ,
չարախատակմա զսիրտ կրծեալ օրհաս ևնդրէ
զմահուան ·
դառնավարան ապա յոգի շանթս որոտայ
զմահացան ,
զԳայիանէն չարակամ 'ի սպանդ ածել առ
ժամայն ։
Զար խրատուին աւէ հանէք զանպէտ լեզուն
ընդ ծոծրակ ,
հրաշագեղն զի սիրտ կալաւ առ 'ի կորուստ
խայտառակ ·
բանիւ դման աւաղ ցաւոյս պատիժ գործոյն
փոխանակ ,
վճռեալ զինորդ գայցէ 'ի խուկ զնա հնարել
զդժնդակ ։
Դուխցն գեղոյ զոր կոյսն ունէր յարփիացոյն 'ի
դիմակ ,
անմահեցն էր գահ անկաւոր յանմեռ կենացն
'ի վիճակ ·
մարդկան յաղէն չէր յարուցեալ փոքրումք 'ի
տիպ նմանակ ,
զոր չարաբան դորայն կորոյս կախարդական
յորդորակ ։

Աստուածահրաշն արբուցէ բաժակ մրրաքամուկն
զկեանին ,
մերկ խայտառակ յորսայս արկեալ յարագեացն
ընդ գետին .
շունք և սողունք յաղեացն 'ի խաղս առցեն
կայտիւս անդստին ,
փոշի կմախք լուծեալ անպէտք անհետ կաց-
ցեն յայս կետին :
Ունայնապարծ գայ դահճապետ սեղմուն պրկէ
'ի շղթայ ,
ընդ հարաւոյ դուռն հանէ մերձ յարահետ
պողոտայ .
պարկենափոսին զքաղաքաւ վայր ձախձախուտ
զկայս այ ,
մահապարտից 'ի զենարան ուր չար աղջիկն
անդ խայտայ :
Ս՝իղ մի՛յ անդ ցից քառեակ յերկիր վարսեն
պնդագին ,
խաչանման պրկել զորս ոտուն 'ի խաչ վտանհ
պանծային .
Գայխանէ՛ ընդ ընկերացն երկուց յայն վայր
սպանդին ,
աղօթանուէր յայս գոհութիւն զանձն հեղու
ջերմագին :
Ո՛րոց զքարեաց տէ՛ր գոհանամք քո աղախնոյքս
անպիտան ,
որ մեռանիլ առ սուրբդ անուան չեղեր զմե՛զ
'ի խոստան .
զհողեղէ՛նս մեր բնութիւն հարուստ յարգեալ
լրա արժան ,
և սրբոցդ ի՛սկ հաղորդեցե՛ր մասին շնորհացն
անվախճան .

Համարեցայք ուխտաւորաւքեամբ 'ի սպանող ածեալ
դատաստանաւ ,

որք և մեք մերժեր զոր սուրբ յանուանդ եդեին
սիրոյ վասն .

ընդ քերցն խմորց դատակցութիւն առեալ 'ի յար-
կին լուսադաւ ,

որ նեղելոցն ես դիւրարար և ակարոց կա-
տարդաւ :

Վ՛Հանդէպ անձկում ձեռքիմ ժամանն քաղց լինել
սիրելեաց ,

առ դուստրն իմ սուրբն հովիւքիմ և սրբա-
խումբն ընկերաց .

յիշեա զմեզ տէր բարերարութ , տուր մեզ
յաղթել թշնամեաց ,

զի գործակցօք իւր փախիցէ յանհեղաշանդ
քոց փառաց :

Յ՛այս 'ի Ջերմեն նոցայն տպաւորո սատանայե-
րիցըն վոհմակ ,

զանդութ դայլոցն զգեցեալ բարս 'ի կոմկա-
սուն պաղպաղակ .

դրոհ անդէն առն 'ի վերայ որ արփեանցն եր
ընտանեակ ,

իւր ընկերօք առ 'ի հարուած և 'ի մահուանս
խաչատուակ :

Ո՛րք ծիւ զձորձսն պատառեալ յառակմանցն
երկանն ,

'ի քառեակ ցիցս յորսայս պրկէն գետնատա-
րած առ Թիկան .

պձղանց ծակեալ զմորթս և փորս 'ի նոյն եղ-
եալ զեղեգանն ,

յուռնուլ բոլոր վիչեն մարմնոյն իբրու զտիկ
սրնդանն :

Ներքուստ 'ի վե՛ր մի՛նչ առ սահմանքք մորթ-
եալ անդե՛ն կենդանեացն ,
յանստանելի՛ն զասուրբ վկա՛յս 'ի ցաւ գնե՛ն
դատնադայն .
զԳայլխանեա՛յն ծակեալ ծածկեա՛լ ընդ այն քար-
շե՛ն զլեզուն ,
և դայլախա՛ւզ ընդ դող մարտեա՛լ զաղէսն 'ի
դժուրս առն համբուն :
Նա զի կայլի՛ն գետ ևս 'ի շո՛ւնչ սրով զգլուխսն
քաղանան ,
և Տրդատայ ատալ աւետիս փութով 'ի շէ՛նըն
դատանն .
զայս օրհնա՛յ ահա անձի՛նք երեանեո՛թն ա-
մենա՛յն ,
'ի սեր մե՛հի՛ն նահատակեա՛լ պսակս առնի՛ն
զարփինեան :
Պատրձուած հոգի՛ն առնէ արթո՛ւն առ զուար-
թո՛ւն խոր պաշտպանն ,
շնորհ ամենա՛յն կալեալ բարեացն երկնից առ
ինչան ամենայն .
որ 'ի մեսց յանհաս գործե՛լ առ ան աղո՛ւեց
դատնութեան ,
զանվանելի՛ն սայ զօրութի՛ւն ակամր առհմից 'ի
մրցման :
Զանզրաւականն ասէ յոգի՛ս զեղեր խնծի՛ղ
զո՛ւարթուն ,
որով հասու որոցն եղե՛ն եղեր կուսի՛ցըն
զարդուն .
այլ անմս դու ինձ զխոստովո՛ւն Ճեռի՛ն զան-
մե՛ղկ խասատութիւն ,
որաւմ այնքա՛ն գործոց հրա՛շք զգաստանա՛լ
ո՛չ եաուն :

ծդ

Օ՜ անչափութեան գիտեմ զխորս արդար վըճռոյն անմահին ,
որ ընդ երկա՛յն ՚ի համբերե՛լ արագ լոկ է՛ ՚ի վրէժ ին .
Ածաց է ա՛յլըն պահեալ պատժոց ՚ի միւս դա՛լ ինքնուղին ,
զոր օրինա՛կ Բաբելացւո՛ց դիպաւ անպէ՛տ գոռոզին ։
Անտառի՛ն խո՛զ յաստուածատու՛նկ այգւոյն աղա՛րտ ամենդիր ,
զփոխարէ՛նն առցէ գործո՛յն լեալ ՚ի մարդո՛ց տարադիր .
Մորթ յատամո՛ւնս մարմնոյն ՚ի կե՛ր մոլեգնեսցի՛ այսակիր ,
զի զերկնայնո՛ց կաց անծանօ՛թ եա ՚ի վատնումն և ՚ի ցիր ։
Յայդ վճռեցա՛ւ ասէ Հրեշտա՛կն ոգին այն խօ՛լ ապավար ,
զայդմ պատժո՛ց արբցէ բաժա՛կ բանեանց դշխո՛ւք տալ յաւար .
բայց և ելի՛ց յայդմ վճէ՛ դէպ մատուցեա՛լ յայն շուար ,
զհոգեկո՛ւլն աղջուեան հո՛ր բառնալ յանդ-դէ՛ն զխաւար ։
Աւրօնքն սուրբ ա՛րտավայլեա՛լ Նոր Ջահեցի՛ յԱյրարա՛տ ,
սիրտ Նոր Հայկեա՛ն տացէ Ածու՛ին հոգի ՚ի վա՛րս անարատ .
բնակք այսո՛ց տունք գարշութեա՛նց յերկրէս անկցի՛ն ՚ի փարատ ,
Նոր կանգնեսցի՛ տաճար փառա՛ց հօտիցն ՚ի ձա՛ձ անվարատ ։

Ժդ

Մեծափառին աւէ Գրիգոր տէր ՚ի բարին
ընդարձակ ,
զայդ յայս մարզէ նոր յաջողուած գթովք
ընտրեալ համարձակ .
յորոյ եռանդն թէ և անշէջ հոգիս եռայր
բովանդակ ,
բայց զինչ ընդ այր ինձ ցնծարան քան զվհէս
անդնդակ :
Յորում արփեանցն էր ինձ սփոփ ընկերու-
թիւնն անխարդախ ,
և ցնծ երկնից խորհրդոց լոյս յաղջութեանցն
անշաղախ .
կայտառք զեռնոցն զբօսարան օծից ժամիքն
ինձ անծախ ,
յորոց մեջի պերճ նաւէի սիրտ զգեցեալ իմ
զանպախ :
Այերոց զկնձոց գոռոզն առցէ հրեշտակն աւէ
բանաբեր ,
որ առ երկնից վէհն այսքանեօք ժողհեցաւ
՚ի վսեր .
այլ գութ Եւին՝ որքան զմիս մահկանացուացն
է ՚ի վեր ,
անդրէն յիւր անդր դարձուսցէ շքեղ դիմացն
՚ի պատկեր :
Աշակութեան երկանց հարուստ բերքն են
պտակ ՚ի համբար ,
և մրցանացն է բարութիւն յղինցթս ածել ըղ-
ձամբար .
դու որ զայնքան կրեցեր վիշտ , մարտ մղեցեր
քաջաբար ,
արդիւնս առցես և դարնիդայս դեր ընտրե-
լոց ղուգապար.

Նորոգ ձգանց քեզ հասանել՝ ահա ընդ հուպ
տապալեցեզ ,
ուր քեզ վտանգ կայր խորգախեալ լանջ յեռան-
գուն սիրտ ’ի հեզ .
զչարութեան յորդուոց Հայկեան մերկել զախ-
տից հոգւոյն դեզ ,
և Նորաւգեանց պայծառութեամբ արփեանց պըճ-
նել ’ի բեհեզ։

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հարեալ Տրդատայ պատժովք ՚ի տեառնէ, այսահարի․ և ՚ի կերպարանս վարազի եղեալ՝ դիմէ ՚ի շամբս ընդ-դաշտս․ մոլեգնին և զօրքն ամենայն, և լինի աշխարհն տրտմութեամբ․ ազդի Խոսրովիդխտոյ քեռն Տրդատայ հանել զԳրիգոր ՚ի վիրապէն, զի բժշկեսցէ զաշխարհն․ առաքեալ հանեն զԳրիգոր, և նա եկեալ սկսանի քա-րոզել նոցա զամենակարողութիւնն այ․ և յարարչու-թենէն սկսեալ կարգաւ տանի մինչև ցՀաբէլ․

ԱՐՓԻԱԿԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Դ·

—

Յայս դարձադարձ երկուց արփեանցն 'ի բանս անկեալ սիրաբար ,
և արփւոյն իսկ շրջան 'ի վէցըն գայր Թաւալս անդադար ·
խոր տխրութիւն զանհնարին աղուեսս ածեալ 'ի գուպար ,
զարքայն յանձուկն 'ի հոխոխմեայ գեղոյն ըկէր չարաչար ։
Յայգ և ցերեկ յանմխիթարն անկեալ 'ի սուգ անդարման ,
և յայլոյ խելս այլանդակեալ կոծէր Ջայլէր 'ի կական ·
կուրքն դառինք և ըմպելէք հոսս 'ի ժահրեցն Սախգսեան ,
'ի քիմսն աղդեալ յանբերելի ածեն վշտացն 'ի տուգան ։
Նուագանոյն իւր 'ի շուարս անկեալ տուգիւս հնարից ,
դիւրումն 'ի սիրտ ածել պետին յայն 'ի մորմոք ցաւալից ·
երեվայրեացն որպէս տան ժամ բոլոր զօրացըն խմբից ,
փոքու զաղէտս մեղմել ցաւոց որ մահաբերն է սրտից ։

Զպատուականն ածեալ կուսեան խուճապա-
կան տարածեալ,
և երազամող խնկոյն առեալ Թակարդ հզեալ
պարփակեալ.
'ի փառականսն Շեմակաց դաշտ լնելէ գը-
րոհեալ,
որս յերեաց 'ի բուռն ածել յարքայէն զբօս
արշաւեալ։
Մայն ինչ 'ի կառս Տրդատ ելեալ յեւլան ճե-
պէր ընդ քաղաք,
շեշտ 'ի վերայ գայր պատուհաս շանթ բար-
կութեանն երկնաւորք.
յայսոյն պղծոյ հարեալ անդէն մոլեգնաբար
գայ 'ի կալ,
ուստէ զմարմինն անդ խոզիւք որ 'ի շարիսն էր
անյագ։
Իսա Բաբելեան քաջին արանց նմանութեան
'ի դիպուած,
ըստ մարդկային արտաքս ելեալ բնութիւն
ոգւոյն մոլեգնած.
ախոյ զգեցեալ վայրենասուն գազանեղանէր վա-
րազաց,
'ի մէջ նոցա կայ ընդ նոսա յերթս երագէր
կորագնաց։
Խոստաճարակ 'ի շամբս անկեալ անդրդուէր
շարաշար,
մերկ զանձն ընդ դաշտան կոծելով ընդ դայլս
դայլք կնճաբար.
Ո՛ւր է աղճեղն այն Տրդատեա յորմէ աշխարհ
իսկ սոսկայր,
և ո՛ւր չքնաղ դիմացն ախոյ հայեցողաց բերկ-
րաբար։

Մ՚շտադալարք իւր դիզացեալք ծառու զար-
դունս մահաբեր ,

աչքն հրացայտք կայծակնընկէցք բիբոս ձըգ-
տեալ զմարդակեր ·

Կալեդոնին գողցես կնձոյն զեւրեւան ար-
կեալ զպատկեր ,

զերկրին իսպառ զշէնսն ածէր 'ի քանդ յա-
ղորս եւ յաւեր :

'Ի խոզենիս բոլոր մարմին սոսկալիթխամբ
թուանայ ,

կճղակաւոնչս 'ի դուրս ոտիւք վարազախմբան
սլանայ ·

պարանել ուժեք ուսա՞ կարէք զոր յոյժն 'ի
բուն գերակայ ,

յաւել կրկին եւ յոյն զայսոց յանպատր յիրան
իւր հսկայ :

Նոր ոմն ասուրբ Մելեակրեայ մայր կարծա-
յն թշուառ ,

զի նպաստիւք վերնոյն Թեսեայ 'ի զուսպն դայլր
բարեփառ ·

բայց նա 'ի վէհ մշտադիշէր 'ի նոյն տապեալ
բոցավառ ,

դէտակն երկնից Մայր վճռոյն' երբ հրա-
մայէ՛լ տիրաբար :

Ընդ եւ սպայք եւ զօրք ողջոյն այսահարեալք
չարաչար ,

բուռն 'ի պարզէլ առնեն ոգւոց յայն կա-
տաղեաց պատահար ·

երկիրն համայն սգազգեցին' խնծղաց խամբէ
գեղապար ,

զի որ արհօրն էր աշխարհէ թագն բարձա-
ակնասար :

Որպէս յորժամ որք տաշտապեղ դարաստա ըն-
կեալ արգասու ,
գթոա 'ի խնամս դարմանեալ արդեանց կացցէ'
'ի սպասու .
վայրեաց յանկարծ երեքն 'ի ներքս յանխնթեկ-
ան 'ի հասու ,
կորխան տուեալ մղեղեացէն որպէս զկեալ որք
կասու ։
Նմանապէս և իրք կողմանցն Արարատու շըր-
ջեցան ,
բերկրակայնոց փախեան խնծիղք , բոխք ապա-
լէրք խոնեցան .
դաշտաց լերանց յեղծ եկին գեղք ծառք գե-
ղուղէշք խամրացան ,
և արքենին ուհեղ հանդէսք յեղեգնաշամբսըն
սուղան ։
Նցաւ քաղաքն պանծալի մատախլապատ խա-
ւարաւ ,
բորբ Թանձրամած աեղաց արփին լոյսն պքօղեալ
շապաւ .
Ծրկամարմին բանդադուշից ցնորքն յուղեղն
դիղաւ ,
և շուք բանեանց դայուաղանդուած անմանա-
կոխ մեսեցաւ ։
Նոճի հասակն անդ Աշխենայ մեծ Թագուհ-
ւոյն գեղապանծ ,
որ Ալանացն էր արքայի դուստր 'ի տոհմէ
քաջազանց .
յաղէտաւոր յայս կորացեալ դիպուած դնէր
ոստաւքանց ,
Ջայլէր կոծէր անմխիթար վտակս հոսէր ղար-
տասուաց ։

Ո՞ փառք ասէր Հայաստանի այր ահընկէց
շանթահար ,
ո՞ւր պանծագի՛ն քո այն գահոյք յարփեան
ցոլմունս ակնասար .
աւա՜ղ ցաւիս . . . արդ 'ի շամբէց 'ի ախղ-
մըն գա՛մ հիգաբար ,
ընդ բեհեղա՛ց ծածկոյթ մարմնոյ գայուց շա-
ղա՛խք պատապար :
Ո՜ խա՞րդ սիրոյ քո սերտ ընկերս ափոփս առէց
գեթ ինչ խուն ,
որ յամենուստ արդ կողոպուտս եմ 'ի փառաց
բարձրագոյն .
ո՞ փութացէ՛ յԱպողոնին անդր 'ի մեհեան
երազմոյն ,
զելից սարոյգս առնուլ գուշակս այամէկ դիպա՛ց
դառնագոյն :
Հա՛յր իմ հզօր դու Աշխարհա՛դ պետդ ալանա՛ց
ոգի սերտ ,
զքո դստերկս էկ տեսանել խանձեալ 'ի ցաւս
իբրու չերտ .
որ ընդ փառացն արքունական գծուծն ան-
կեալ ընդ կապերտ ,
սուգ յանփարատ կայ ընկղմեալ յաղուեց ա-
լիս՝ վէրտ 'ի վէրտ :
Նայս և. քոյր իւր Խոսրովիդուխտ զգօն կու-
սանն այն համեստ ,
որ 'ի մոլա՛ր յայնմ կեշտի չէր ինչ յարա՛րս
բարեհեստ .
դառնամորմոք ցաւոց զսիրտն անդ յարդար-
եալ 'ի պահեստ ,
յաշտիցն 'ի ձօ՛ն յաղերս բերիւր դիցն 'ի յու-
ղ՛իքս յուսաբեստ :

փլեալ եղանա՛ն դասուքն քրմաց 'ի մեհենաց
մեհենաց ,

երազ ընդ հա՛ն դիցն Անահտայ որմզդականն
դիւանաց ․

ապականական Բարշամինայն և Որմզդին հօր
շանթից ,

Նանէ դստերն Արամազդայ և Միհր որդւոյն
լուսապաշտեաց ։

Շունչ անդորր անդ շաղփաղփեալ յաղուեաց
առուքըն փութան ,

այլ 'ի վերնոյս անկեալ յուսոյն յանկարծ դանին
շուարման ․

զի աստղնային արկածք յաւուրն յանմարթե-
լին վերանան ,

և դատնութիւնք պատահարից դժոխըմբեր զայ-
րանան ։

Մեկնեցուն հատանէր յոյս , ձեռն այցելուացն
աննպաստ ,

և մոլեգնաց կատարողութեանն արհօրարկու անդ-
և սաս ․

բոլորք զօրհան խնդրեն վշտաց դիւրիչ ունել
առ պատրաստ ,

այլ դիւրութիւն դադթէ 'ի բաց , ցաւքն
յուզէին ալեսասա ։

Ահա որ ստեղծ յիւր 'ի պատկեր հող 'ի յերկ-
րէ անասի մարդ ,

առ հարուածեալս 'ի դուռթ շարժէ՛ խնամս ա-
ծել բարեզարդ ․

հրամանին խսկայն յարփեան սեռից զոմն 'ի դի-
մաց դեղ զուարթ ,

յախտին հնարս առ Տրդատայն առաքէ փրկիր
յակնթարթ ։

Զ՝երկնիցն ընդ թափ լուսաթեւեան ցելեալ
կամար չեշտակի ,
Խաւարովդ-խառնին յանրջական գալ ՚ի անձն հեշ-
տակի .
Դեմք իւր պայծառ և բանքն անխորժ ախորժա-
նացն ՚ի սակի ,
Ցաւոցն ՚ի բոյժ զԱրփին ասէ յոլուցն ածել
խորակի :
Զ՝արթնու զուարթ և առ խնդին ձայնս ար-
ձակէ բերկրանաց ,
Անսլեանն զբան ազդել որեան ձաձէ իսկոյն ՚ի
մեծաց .
Այր լուսաւոր ասէ յայս ցոյգ խնձ երեւեալ
բան ասաց ,
Որով միայն մեր այս ցաւոց է գտանել դիւ-
րանաց :
Ր՝ղունցդ ասէ որ ձեզ հասին ՚ի ցասմանէն
Աստուածեան ,
Յաւաքութիւն չէք ՚ի նախնին հնարաւոր այլ
դարման .
յԱրարչական բանաեալն ՚ի գիւղ Արթուն
անուն Պալհաւեան ,
Նա միայն է յերկնից կարգեալ դեղ զօրաւոր
՚ի բուժման :
Զ՝այր մտերիմ հանել անոր առաքեցէք ան-
յապաղ ,
Զախտաւս ՚ի մէնջ գալ ՚ի բառնալ զպարապմա
շամանդաղ .
Ձեռն կարծր ՚ի յՈլմպեան վեհիցն առ մեր յայս
նուաղ ,
Դիտեմ սահոյք զի այց արար ամնս Հայոց վաղ
ընդ վաղ :

Մ՝արդկան ընդ բանման ունչս արարեալ յայ-
պանայց գան ՚ի ծիծաղ ,
ուրեմն և դու մոլեգնեցար , դև հարաւ քեզ
ո՛հ տուաղ ․
Հնգետասան են ամք նմա խորին բանտիլ յայն
կաղաղ ,
զհամբոյր ՚ի շունչ ասեն իցէ կենաց լինել ան-
սուաղ ։
Յանհնարին յայն ուր ահեղ տեսլեան օձից
կերպարան ,
և մարդախանձ անդ կատաղիք գոռ գազանաց
հրաբերան ․
Նոյնօրին էակ զնա յահեղ ժանիս ծախեալ
յանդր իջման ,
և ոսկերացն անգամ փշրունս չէք նշմար ինչ
որոշման ։
Երկնեալ առ կեան կզօն տեսին և հինգկր-
նեալ ահարկու ,
մեծամեծ են թէ չաղդեայէ յաճախեն տանջք
վշտատու ․
Հարուստ մարդկան և արքային յանտանելին
յաւելու ,
յանխնայս տալ ՚ի լիզաջինջ պէս պէս չարեաց
և մահու ։
Պատմէ անդրէն Խոսրովիդուխտ զսպառնալիս
հրեշտակին ,
և կատարմանն զգուշանայ սէրա հրամանացն
երկնային ․
Օտայ անուն փոյթ նախարար զոմն առաքեն
առ նմին ,
զերս ածել արփին Գրիգոր յոլուց գբոյ
խաւարին ։

Մ՚նդր երգէ՛ և իւր Պաշտպան ’ի վերային
խոր մթար ,
լուսարփեներոյցն ’ի թևսն վառ ցոլս արձակէ՛
բերկրարար .
մառախլապատ օդն ’ի փայլման լուսոյ վերնոյն
անվթար ,
անաղամող ցերեկանոյ անհետ փախչի՛ խոր
խաւար ։
Դժոխածնեայ շրջանուն գազանք յահի պա-
տեալ պակուցման ,
դալարածոյ ընդ քնթունոյս պարոյրս ածեն
կծկանան .
պարզեն սողան աչս լայնեն զհուր շնչեն դի-
զանան ,
ընդ անսովորն այն պատահմբ յերկուման հա-
տեալ մահացման ։
Զայն զուարթուննն անդրէն հնչէ՛ ձայն հեշ-
տալուր դաշնաւոր ,
որ՛ սաէ՛ կարծես անյաղթ Արփիդ հայկեան
դու Գրիգոր .
այսքան տարեա՛ր վշտաց յոգի՛ անձեռն ’ի յոյս
զօրաւոր ,
Ճոխաստինձան քեզ յանձն եղև՛ նոր ատա-
րէզ ’ի յոգոր ։
Սառնամանիք քե՛ հալեցին հոգեսարսուռ
ձմեռան ,
նոր գարուն քե՛ յաջողեցին ծաղկանցն ’ի
փթիթ հայկազեան .
անդէք ’ի յարդիւնս պարարտացին համբարք
զեղցին Յաբեթեան ,
նոր քաղաքին յղացեալ բերոց բոսորացն աստ
հնձան ։

Ողջոյն և ձե՛զ ա՛նդրինահայա՛ն դուռ վե՛րշապա՛յցդ-
երամակ ,

որ զայգաքան ա՛մս կենակցութե՛ան բարի ցուցի՛ք
ինձ համակ .

պարանաւո՛ր ձեր գալարա՛ծ զխմով մարմնով
պարարափակ ,

զարփիւան սեւոյցն արդ-եր յանձն իմ՝ քնքուշ
փարմա՛նն ախորժակ :

Ո՛վ ի՛նչ հեշտանաց եին վայելք յայս արդ-ելա՛ն
խաւարի ,

յորում զհեծի՛ն էր մթութեա՛ն զհաղբան ա՛ւլ
յաւարի .

դժոխաշունչ ժահրին ժխոյք զպարեհա՛ն ինձ
ատուի ,

զմբասդակա՛ն բերկէր զովա՛նս յանվըրդակա՛ն ծա-
րաւի :

Իմ և ձեր ա՛րդ հաստչի՛ն ասա՛ր զեղս արարեա՛լ
ինձ հրաման ,

Թողում ահա՛ (ոչ անկարծ) զձեզ յայս խոր
կայարան .

յայլ կարեւո՛ր յօդանց հոգւո՛յ 'ի հլութեան
պաշտաման ,

զխոշողի՛ն ընթեւ երթա՛մ զկամսն 'ի սի՛րա սեու-
նական :

Այաւան խակո՛յն զանթոռի արկեա՛լ կխղթս սեղմ-
սերա 'ի ձիգ ,

Ե՛ վեր ձգե՛ն մուայլամե՛դ 'ի վերադե՛ն արդ-
մասիգ .

զարփիեան կաթուա՛ծ մարմնոյ երա՛նդ յածխոյ
'ի թ՛ուխ գունավ՛ք ,

անսեալ ընդ ձե՛զ յաւիշկ անձոյշ անդ լուսանա՛ն
պարտանիք :

ժդ

Արքունական մատչին հանդերձք ՚ի զարդ-
մարմնոյն լուսազգեաց ,
օդաթռիչ խայտան նժոյգք զԱրփին բառնալ
Հայազանց ·
ուր բաղձ ՚ի վառման արտափայլէր յօդն կան-
խել մոլեգնաց ,
և քայլ զուղին Թուէր յերկիր անդր ծալել
տարակաց :
Արեւոյն երբ տեսանէ հոյլ զԱրթնոյն զգալ
՚ի հեռուստ ,
նոր փրկաւէտ յայսոց ախտից դնէ ծագեալ ՚ի
վերուստ ·
միս յատամունս խօլեացն խուժք ընդ վաղ
խառնեալ յանկարծուստ ,
և թագաւորն իսկ ՚ի շամբից յոտան ձեռպէ ան-
թագուստ :
Նայլոյ իսկ խելս ամենեքին բանդագուշեալ
մտամոռ ,
գիտախոյն այսահարեալ դեմքն հարեալ ՚ի
խոժոռ ·
ուր Տրդատէս որ Արեան էր ՚ի մուրց մարտի
ամպագոռ ,
մերկ խայտառակ լինի խանչայ վարազատիպ ՚ի
սարսուռ :
Նոր այս փրկիչ ոչ ընտրելովք պարարտաբոյս
՚ի լեռնէ ,
յայց փրկութեան խուռն ամբոխիւ հարուա-
ծելոց աստ յառնէ ·
այլ խորանդունդ յալուց ներքնոց յօձամթեր
կաղաղէ ,
աղդմամբ երկնից ձեռպէ զսմառ ցասման էին
խաղաղէ :

Յաղեացն ՚ի գութ ՚ի լաց մղձկեալ ոչ առ
Սաղէմի ապերախտ ,
այլ առ Հայկեան շամբուշ գրոհ զերկնից բար-
եօքն առ ապախտ ·
յաղերս առ Հայր գայ երկնաւոր զարժանահաս
բառնալ զախտ ,
մոլեգնելոցն ՚ի պղտաստութիւն զուշոյն ՚ի նոյն
ածել խախտ ։
Ս՚արամանացն ՚ի միաս եղեալ պատկառանացն
՚ի նշան ;
և նա անդէն ձորձս արկանել զխուրեամբք
առնէ հրաման ·
զձերդ ասէ պարատկեցէք զամօթալիս մեր-
կութեան ,
զմարդկօրէն յանձին բերեալ պատուոյն զշուք
ճահական ։
Յաւալ մատչի գոռ Տրդատէս և նախարարք
միաբան ,
զոտիցն բուռն հարեալ զԱրփունին աղերս ա-
ծէն յանդիման ·
Թող մեզ զոր քեզ մեղաքն ասեն յանլոյսն ՚ի
մէգ խարխափման ,
և մի վրէժ ՚ի մեր.ածեր վերայ զարժան հա-
տուցման ։
փոյթ երագէ զանկեալսն ՚ի վեր Հսկօղն առ-
նուլ ՚ի գետնոյ ,
և ես մարդ եմ ասէ յերկրին մարդ հաստատ-
եալ ՚ի հողոյ ·
յոսկերս ՚ի մորթ և յայլ մասունս սերաս
թաղկեալ ըստ մարմնոյ ,
հզօր ձեռամբն ՚ի բնակարան անմահալոյսըն
հոգւոյ ։

Որդ զԱրարիչն ծանէրուք դուք զգայից հաստա-
ուածոց ,
զերկնից երկրի և զորոց են իբր 'ի մԹեր յայնց
'ի ծոց .
իշխան և էԹ նմ է յաւյք Ձեր այդ աղունց
հարուածոց ,
և լուսատու խաւարելոցդ յարփին պայծառ
հաւատոց ։
Ասաց և անդ 'ի հարց մատեան առ գումար-
տակ գանալից ,
Ո՞ւր զմարմինս ասէ եդիք զԱստուածուԹեան
Վկայից .
Նոքա զորոց ասեն Հայր մեր մարմնոց հարց-
մին զարժանից ,
և նա ասէ զորոց 'ի Ձէնջ մեռան առ սէր
անանցից ։
Նոցա իսկոյն զկուսից ցուցեալ զՃախՃախուտ
մահարան ,
անդր դիմէ և մեր Արփին յայց նշխարաց
սրբազոյն .
'ի մի զջրուեալսն Ժողովեալ յօշուածս մա-
սանցն արփենեան ,
հողախշտի տալ 'ի հանգիստ կարծրաձեղուն
յօԹարան ։
Պերահրաշից անդ ցոլացեալ տեսիլ հարուստ
զարմանաց ,
զի զինն աւու զինն գիշեր 'ի յընկեցիկս անդր
'ի բաց .
չէր ինչ հաւու հպուեմն և շան կամ գիշակեր
գազանաց ,
զի ձեռն հզօր էր պահպանեալ յամենից զմրմ
'ի դիպաց ։

Հոտ անուշից ծաւալ բուրէ՛ր նեխոց շաղ-
ղլիցըն փոխան ,
Յոր և քաղցքն իսկ զմայլէր իբրև 'ի հետ
հեշտականն ·
առ 'ի սպաս ոսկեդիպակ որեար հանդերձս 'ի
պատան ,
յարդել հարուստ մատուցանէ՛ն զմարմին կու-
սից մաքրաղան :
Իսկ մեր Հսկօղ Պարթևազնեայ ոչ համարեալ
արժանի ,
զանցնիւր յիւր իսկ պատուական պատէ
գծուն գրգլէկի ·
զի որ յարփեանցն են լուսազգեաց յանշէջ
նշոյլ բոցարդի ,
խաւարազգած խմբից 'ի նոյն մերձիլ չէն
պէտք հանդերձի :
Սա անգամ մի մինչև ասէ գալ նուիրաց ձեր
'ի յարդ ,
սրբոց մարմնոց որ յաչս ձեր երևէին իբր
անարգ ·
մեր այժմ զգործ մշակութեան յառաջ տանիլ
կալեալ կարգ ,
զայսքան 'ի ձե՛զ ցուցեալ եռանդն արդ գրե-
ցայք բարեզարդ :
Ընդր 'ի նոցուն հնձանին վանս զնշխարս կու-
սիցն տարեալ ,
'ի դամբարան սեւն սիրով և արտասուօք ամ-
փոփեալ ·
և իւր անդէ՛ն յանձկալին վայր օթևանաց
վանս առեալ ,
և առ Աստուած նոցայն 'ի զէ՛րծ պաղէտ ջեր-
մին մատուցեալ :

Իսկ 'ի վաղե՛ւն ընդ Արքայի՛ն և նախարա՛րքն
ամենայն ,
առ Հսկողե՛ն և սուրբ մասա՛նց 'ի ծունր իջեա՛լ
'ի հնձան .
Թո՛ղ մեզ զմե՛ղս աղաչեի՛ն և զոր յանցեա՛ք
զհամայն ,
զի յանհնշո՛յլ անդր 'ի մռա՛յլ կաշկանդեա՛ք 'ի
խօլման :
Ո՛ր 'ի Տեառնէ՛ հայցեա՛ առ մե՛ր , զի յայս
դժպամա՛նց լերցուք զերծ ;
և մի՛ հասցէ՛ մեզ կորնչե՛լ հոգւով մարմնո՛վ
իսկ հանդերձ .
քաղց Աստուծո՛յ վեհ գթութի՛ւն սիրոյն իւր
մե՛զ գայցէ մերձ ,
լուսոյն շնորհա՛ց զհոգիս մե՛ր տուն պատրաստե՛լ բարձրաբերձ :
Խօլականա՛ցն այս էր վիճա՛կ , դեմքն 'ի թախծ-
ա՛չք 'ի լաց ,
և աղերսա՛նք մշտամնայոյց յողոք Արփւո՛յն մեր
աղեաց .
չէ՛ր ինչ երբէ՛ք և ո՛չ վայրկեա՛ն յՕժանդակե՛ն
կալ 'ի բաց ,
զի ահափե՛տք 'ի չար այսո՛ց արդեօք առնէ՛ր
եղկելեաց :
Ո՛ր օրինա՛կ ձագուցն երա՛մք առ 'ի քրձքի՛ձ
հատագիւտ ,
'ի հովանւո՛յն ուծացեալ մօր ընդ հող գայցէ՛ն
թաւալուտ .
մինչ բազե՛ին թեւատարա՛ծք շառաչեսցէ՛ մօտալուտ ,
իսկոյն կարկա՛չ բարձեալ ձագո՛ւց յահ կարթեցի՛ն ժանտաժուտ :

Խաւարգլոր ընդ մայրենին ձեպեն թեւովք
սիրտ 'ի դող ,
և յամրոցէ ցօղեալ փետրոց ծիկս հանել չեն
աջող .
անդ մայրենին ցասկոտ կարկաչ ղահին արկած
փարատող ,
հանդխստ ձագուց բերէ սրտից իւր որսողին
հալածող ։
Այն օրինակ և մոլեգնացն էր տեսանել պա-
տահար ,
որք անանձնա զրախուք կոյին հսկօղ հովուին
դխմափար .
և թէ ուժէք դէպ 'ի միջին անդ անկանէր կալ
'ի տար ,
իսկոյն յայսոց հարեալք չարաց փրփրէին
չարաչար ։
Յայս հայեցեալ աղուոց տաղտալ սիրտ կա-
պելոյ Պարթեւին ,
աչացն աղբիւր յորդ արտասուաց անդր ուռ-
գէր զգետին .
զաստուածախօս բացեալ բերան հրահանգս
առնէր անդստին ,
յունայնութեանց դառնալ նոցա առ գիւտ
կենաց վերստին ։
Զոր տասցէք , թէ արարիչ տէր է ասէ քո
Աստուած ,
աննիւթական և անուստեք ամենազօր և գը-
թած .
նա յոչնչէ միով բանիւ զարեղէրս հաստա-
տեաց ,
և էական իւր գիտութեամբ զողջոյն հաստա-
տուածս 'ի գոյ ած ։

Զայն ծանիցուք ամենակալն ամենատէր բո-
լորից ,

զի յանցանաց մերոց հասցէ բժշկութիւն
յայդ ախտից .

որ մարդասէրն զձեզ գթով իւր խրատեաց
գանալից ․ ,

յանկն առ ահա յորդեգրութիւն կոչել կենաց
անձառից ։

Որոցածին հօր Աստուած հզօր Որդին անման
յէութեան ,

զերկրպագումն եղբարս ասել ոչ համարի ան-
պատկան .

և սուրբ Հոգին շնորհ սիրոյն զառհաւասարեայն
ընտրութեան ,

եթէ դարձջիք ձեզ պարգևէ զուղիղն գնալ
սրբութեան ։

Մ.ՋԼ զի զնա քո անուանէք Աստուած հա-
նուրց ստեղծիչ ,

բարուոք ասէք զի որոց զնիչն ծանիցէն ա-
րարիչ .

Նոյն Աստուած է պաշտպանող և խնամօղք
յանձանձիչ ,

յանստանելեացն՝ իւրոց սոյդ յաղատութեան
մերածիչ ։

Իսկ որք զնա ոչ ճանաչեն թէպէտ նորա են
հաստուած ,

այլ 'ի սիրոյ դնելն նորա և 'ի խնամոցն ար-
տալած .

երկկուղածաց մերձ է իւրոց պահել ողջոյն 'ի
վշտաց ,

յամենայնէ շուրջ պարսպեալ 'ի թևս անման
արփենեաց ,

Ո՞ւր զերկիւղածս ասէք թերևս պահէ երբէ՞ք անձինս ,

զի որք 'ի մե՛րն անկան 'ի ձե՛ռս թշուառ կլա՛ն զօրահաս •

մեք ըստ մերո՛ց դատեալ կամա՛ց յանառնելի՛ն պատուհաս ,

չարչարեցա՛ք և սպանա՛ք դէշ ընկեցեա՛լ յայ-պանաս ։

Պ՝էք 'ի մամ՛ որ զայդ ասէ՛ք շամբուշ մօ՛ք ցնորման ,

զի մահուամբ տա՛լ կամեցան է՛ն կենաց հան-գի՛ստ մարդկութեան •

սակայն փառօք զիւրեան ցուցցէ՛ 'ի միւսանգամ գալստեան ,

զանարգամակա՛ն տալով զկեանս յուրախութի՛ւն անվախճան ։

Մ՝եքենայի՛ց չար թշնամեայն պատրանք զմա՛րդ-խաբեցի՛ն ,

և կորստեա՛ն ճանապարհա՛ց ուղորդ մոլա՛ր կա-ցուցի՛ն •

զէ՛ին պատկե՛ր մարդկան հոգի՛ս յաղթեղու-թի՛ւն կարթեցի՛ն ,

ապարահի՛ցըն ձորձատի՛պ պի՞ղծ երանգա՛ւ գունեցին ։

Ձեր և արդ ի՛սկ յաչաց սրտի՛ց վերայ մածեա՛լ է խաւար ,

որ իմանա՛լ 'ի լոյս հայե՛լ անկեալ դնի՛ք ա-պիկար •

սուտեր զձեօ՛ք պատեալ մահու՛ և մոռախո՛ւղ դիւահնար ,

կոյր զկուրա՛յն յանդնդախո՛ր վարեալ բանա՛կ 'ի մթար ։

Արդ՝ դարձարո՛ւք ծանի՛ք զԱստուա՛ծ 'ի սեռն
սէ՛ր հաստատուն ,
զի գթասցի՛ կեցուցանե՛լ 'ի հարուածո՛յդ այդ-
համբուն .
Ձեզ բարեխօս զԿենդանի՛ Մեսեայն առէ՛ք
սրբասուն ,
որք կենդանի՛ են առ Աստուա՛ծ յաղբեւր կե-
նա՛ց վեհաբուն ։
Ապղծութեա՛նդ այսուհետեւ զպաշտամո՛ւնս
դի՛ք 'ի բաց ,
զքարեղէ՛ն զփայտեղէ՛ն զարծաթագո՛րծ պատ-
կերաց .
պղնձաձո՛յլ եւ զոսկեղէ՛ն դրօշէ՛ցն զգո՛րծ ճար-
տարաց ,
զի սնոտի՛ եւ սուտ հնա՛րք խաւարե՛լո՛ցն են
դիւաց ։
Ոչ թէ 'ի ձէ՛նջ լինի ուղղութեամբ էր ա-
սանե՛լ դարձ աստի ,
յԱստուածութի՛ւն մերձի՛լ պաշտամա՛մբ յամ-
բի՛ծ հաւա՛տս հաւաստի .
ուր ամենա՛յն բարեաց մթե՛րք իբրեւ յա՛նծա՛ն
պահեստի ,
զեղուն զհոգի՛ս երջանկութեա՛մբ լնուն յան-
մա՛հ դարաստի ։
Ցայգ եւ ցերե՛կ ես 'ի ձեր գի՛տա յաղօթս ե-
ղէ՛ց անդադար ,
առ Արարի՛չն ամենայնի՛ պարգեւատո՛ւն բա-
րերար .
որոյ անճա՛ռ է ստեղծուածո՛ց աղեաց 'ի գու-
թը՛ն գալար ,
Ներէ թողո՛ւ անսայ խնայէ՛ ձի՛րս շնորհէ՛
զանվթար ։

Մարդ՝ Աստուածոյ մեռաւ Որդւոյն որ անմահն է
յաւիտեան ,
զի զմարդկան լուծցէ հոգւոց զմահն անմահ
՚ի գեհենան ․
մեռաւ և մտա սոքա ՚ի ձեռնջ ՚ի տաջի արկեալ
չարադատն ,
զի եղիցին Աստուածութեան նորին վկայ
փողաձայն ։
Չէր մեր Փրկիչ թէպէտ անկար տուանց զմահ
ճաշակման ,
կեանս շնորհել որոց ՚ի յոյս անմահութեան
սերտեցան ․
այլ ՚ի զձեռաց իւր յարդել գործ յանար-
գութիւն էջ մահուան ,
և ինքնիշխան կարողութեամբ եկեաց և կայ
յաւիտեան ։
Իբրև զմեզ մարդ շրջեալ մտա ընդ փորձ
եանց վաստակման ,
զի յանաշխատան իւր զմարդիկ վայելս ածցէ
հանգստեան ․
և փողաձայն իւր ընտրելովք զինքն ծանոյց
անխափան ,
որոց և սուրբ Կուսանքս եղեն հլու բանից
քարոզման ։
Հաւատարիմ էր և տուանց վկայութեան նա
սոցին ,
այլ զայս արար , զի և ծառայք իւր ՚ի պատիւ
յարդեսցին ․
մեզ իսկ այժմ վշտաց մարմնոյ ցաւք անըմբերք
ախտեցին ,
այլ ՚ի մարմնի զմեր պահեաց շունչն սիրոյ
գութ նորին ։

Որ ըստ հաճոյս յամս առաջի՛նս՝ ընթանալ եա-
թոյլ մարդկան ,

այժմիկ զձե՛զ յիւրն սկսա՛ւ ածել ՚ի փա՛ռս
անվախճան .

ժառանգ յաւէ՛րժ առնել կենա՛ց յԱդէ՛ն դա-
րե՛լ դարաստան ,

ուր ո՛չ թարշամք երբէք ծաղկանց , և ո՛չ մա-
հո՛ւնք տարաժամ.

Յայս և իւր ի՛սկ զսիրելի՛ Վկայս առ ձե՛զ
առաքեաց ,

զԵրրորդական իւր տէրութի՛ւն Միասնական
տալ յայտնեաց .

ընդ ամենա՛յն և ՚ի վերա՛յ ամենայնի՛ տէր փա-
ռաց ,

որոյ անմա՛հն արքայութի՛ւն է անզրա՛ւ և
անանց :

Որք հաւատո՛յն կնիք իւրեա՛նց զմահն եդի՛ն
հաստատուն ,

Ճշմարտութեա՛ն էիցս Էի՛ն քարոզ կացեա՛լ
իսկաբուն .

որոց և ճա՛ռք ՚ի ձեր միջի՛ գա՛ն ՚ի զրո՛յցս ար-
ծարծուն ,

և մահ իւրեա՛նց բազմաց է կեանք և օգտաբե՛ր
ծիրք անհուն :

Նորքօք այժմ ընդ Աստուծո՛յ հաշտեցարո՛ւք
սերտ ՚ի յոյս ,

և յանօրէ՛ն ձերոց շաւղա՛ց կռամոլութեա՛ն
բերէ՛ք խոյս .

յայն անստուե՛ր յարեցարո՛ւք յԱրփի՛ն Հոգւո՛յց
շնորհալոյս ,

զի՛ զաղջ մթի՛ն փոյթ մերժեսցէ՛ յեօթնեակի՛ն
արկեա՛լ տարակոյս :

զՀոսխփախմեայ ճիգնեին առաջք զպքանչանացն
զՀանդէս ,

մնացես պահեաց Տէր յաղաւեղենս և զօրացոյց
տկարացեալս .

և դու ճգնեին զքաջութեամբ գխոսս զչայփ՝
Հերակլես ,

որ յաղթութեան տարար դաշնեին յՈլիմպական
տապարես :

ՄԻ անդամանդեայ յուսկերս ՚ի Ջեր զաժնդու-
թիւն քո կալեալ ,

զհամբոյր մանուկ ինչ յԱղջկանէ նկուն կացեր
վասաթարեալ .

ամենատեսումն Քրիստոսի բարուկն զնա պահ-
պանեալ ,

իւր ընկերօք ՚ի պղծութեանց ձերոց ազատ
վերբերեալ :

Յակ և վասն իմ, զոր ՚ի պարծ ինչ ոչ բարբա-
ռիմ յանձին դոյլ ,

այլ զի շնորհացն Իւին զձիրս առաց ՚ի հուշակ
յայտնելով .

զի արդեցոյց ՚ի մահուանէ յարեւն եանձ-
ապահով ,

չարչարանաց լուծանն գործիք և ես յուժի
կամ մարմնով :

Որում երբէք մուտ ընդ ականջ լուր այսանակ
հրաշանաց ,

Թէ հողածին ոք այնքանեաց տարաւ սաստիկ
տուգանաց .

բնութիւն մարդկան և մօրեայ տոկալ ժխտէր
կարելեաց ,

Թէ ոչ երկնիցն էր ձեռնտու բազուկն անմահ
զօրութեանց :

Ընչնարբ՛ն տարեալ աղ՛ունց բարեացն 'ի յո՛յս
հոգեփար ,
յանդնդայա՛րկն 'ի խորութի՛ւն առա կալո՛յ
զդադար ·
Եղիսաբեա՛ն ծաղկանց էր բո՛յր ժահրի՛ն ժխո՛ր
ժամանահար ,
զաղիր ճճեա՛ցն ընկերութի՛ւն հեշտի՛ն գրգա՛նք
հրճուարար ։
Հնդեաստա՛ն ամ՛ձք Արքա՛յ և դու լի՛զնի՛ն ես
գիտակ ,
զի խաւարչո՛ւան 'ի վի՛րապի՛ն տաղապարէ՛ անձ-
նափակ ·
յանընտելի՛ցն 'ի մէջ զեռնո՛ց և վիշապա՛ցն 'ի
բնակ ,
չեհաս երբէք զարհուրիլ ի՛նչ և ո՛չ զզուա՛նք
սրտաքակ ։
Յօձից Թաղեա՛լ 'ի շեղջաշե՛ղջ , անդր զմարմ-
նո՛վս եռայլի՛ն ,
'ի տարտարո՛սն յայն դժնդա՛կ ախղճ էր մարմ-
նո՛յս անկողի՛ն ·
խո՛նջ վաստակո՛յ յանլոյս մթա՛ն չազդեաց տաղ-
տո՛ւկ բնաւի՛ն ,
զի յԱրարի՛չն էր իմ հաստա՛տ յոյս աներկմի՛տ
'ի վշտի՛ն ։
Հաստչի՛ն խորո՛ց գութ մեծաքա՛նչ զիս վե-
րածեա՛լ կենդանի ,
հոգւոց մարմնո՛ց կարդեաց բուժա՛կ որում
չէա՛քն արժանի ·
կենաց բանի՛ն սերմանահա՛ն արդ պտղաբերա՛մ
ըստ կարի ,
'ի ձեր օգո՛ւտ ժիր մշակե՛լ յարդիւնս ածե՛լ
անթերի ։

Երանեալըն իբրեւ խօսէր Գրիգորիոս զայ-
սոսիկ ,
սիրտ 'ի բերան զպատմութիւնս պատուէրին անդ-
մարդիկ ·
ընդ Արքայի՛ն և Նախարարքը յողբս հարեալք
'ի սաստիկ ,
ասելով ողորմ էր 'ի հնձա՛ն , կառանչ վայիցն
անլուրիկ ։
Մոխրաթաւալ յերկիր անկեալ՝ գուժուամբ
խմբսն ահռական ,
յԱստուծոյ մե՛զ թողութեան յո՛յս կայցէ՞ գո-
չէ՛ն միաբերան ·
յանդգնութեան մեր կորստեան 'ի ճանապա՛րհ
ցնորման ,
Ներումն լիցի՞ արդեօք մերոց մեղացն ունի՛լ
անսահման ։
Նա մարգարէր առէ Գրիգոր երկայնամի՛տ և
գթած ,
ողորմութեան ծով խնամոցն առ ամենայն է
տարած ·
որոց առ նա՛ կարդան , լսէ՛ , ունկն յաղերսանս
խոնարհած ,
թողու թէ և՛ յանհուն չարեացն իցեն մարդիկ
մեղս 'ի մած ։
Բանս ասեն մե՛զ տէ՛ր հաստատե՛ 'ի մեր մտա՛ց
ապահով ,
զի զԱրարչի՛ն մեր մարթասցուք խնդրել զե-
րե՛սս հաւատով ·
դարձցի՞ արդեօք յապաշխարանս զմեզ ընդու-
նի՛լ խնամով ,
տեղի կայցէ՞ առ նա դարձի՛ , չե՛մք յուսահա՛տ
'ի նզով ։

Յամենահօրն սուրբ հաւատացողք յամբաւ գթոցն
ապաւէն ,

զերկնիցն ձեզ ջամբել պատգամ յոգի ուղիղ
և անքէն .

Թէ իրաւանց քաղցրութեան լսէք բանից սեր-
տօրէն ,

’ի փոքրիկ յայդ շեղա սրբեսջիք պատուհասէդ
համօրէն :

Սայեղչութիւն յաւիտենից տացի կենաց ձեզ
Թոշակ ,

և բարութեանն աղբերացն շնորհաց ’ի ձեզ
յորդ վտակ .

’ի քաղցրաշունչ ակամայից սրբեալ մեղաց բո-
վանդակ ,

Նոր մաքրութեան ելջիք ’ի լոյս , նորազգե-
ցեալ ’ի սպիտակ :

Քարոզութեան կենաց բանից այլ Թէ լսել
չէք յօժար ,

սատէն տուժիւք խիստ հարուածեալ սատա-
կեսջիք չարաչար .

շանթ երկնաւորք հարցէ զձեզ յանուրս ածել
բռնաբար ,

երկուցն ’ի մահ մատնեալ կենաց վրէժ պա-
հանջիք զանվճար :

Նոյա սրբոցն ’ի ձէնջ տաշկեալ կոյս Պկայիցն
արգահատ ,

առ որում սէր ’ի սպանդ ածան սիրտ ձեզ
տացէ զանվհատ .

զի մեր բանից ձաւք և վաստակք յօձանս ձեր
անընդհատ ,

սերմանեցէն բերս ընձիւղեալ ’ի հասկս առատ
լիահատ ,

Նման դու արդեօք ո՞չ յիշեսցես քեզ առ ՚ի
մէնջ զչարիս ,
յորդոր զուարթ՛ագ տացես վարուց , կալցես զմեզ
՚ի բարիս .
չարակնել մ՛եզ չառնու՛ս ՚ի սիրա մոլարն ածե՛լ
ընդ ուղիս ,
քինուն ՚ի մէնջ հանել զաղէ՛ւնց զվրիժա՛նս
հաւատախս :
Որ հասարա՛կ գոչիւն մարդկա՛ն բարձեալ ամ-
բո՛խն ՚ի Թաւալ ,
զոտխուքն ՚ի փա՛ռ անկեալ զԱրթնո՛յն , վէժք
արտասուա՛ցն ՚ի ծաւալ .
յակա՛ն քթի՛թ ձեկնել ՚ի բա՛ց յանհնարից
համարեալ ,
առ հարուածո՛ց դաժանութեա՛ն յայսոցն խա-
կո՛յն գրգռեալ :
Ոչ թէ յԱրթնո՛յն խուն մի լինէ՛ր ՚ի հովան-
ւո՛յն կալ ՚ի բաց ,
դիւացն անդէ՛ն չէշտ վերահա՛ս յաղուհս լռ-
կէ՛ր տանջանաց .
տատանի ՚ի մէ՛ս փրփրեէ՛ն բոլոր մարմնո՛վ բրդ-
գրգած ,
զպղրագնութեա՛ն խօլ կատաղեա՛ց յախտաս մատ-
նեա՛լ ցնորմանց :
Ուստ Գրիգո՛ր և յարտասու հարեալ առէ
յորդորակ ,
Ինքնին գիտէ՛ք դուք զոր կացէ՛ք չարեօք առ իս
ընդդիմակ .
Լոկդ օձի՛ցն ՚ի տեսլենէ՛ ՚ի տար փախնու մարդ-
ընդ յարկ ,
Հնար Իմա՛ կա՛լ նոցայն ՚ի չէ՛ղջ զկա՛րդ յայնքա՛ն
ժամանակ :

ժե

Զօրութիւն նախ յայգըմ առհմ հանուրց
առաքէք զԱրարչին ,

որ զամենայն խորհուրդ անհուն բանիւն արար
հրամանին .

զիւրաքանչիւր փոխել զգործն և բաւականին
բնութին ,

որպէս կամի , յորժամ կամի . որպէս կամեցի
անզննելին :

Զթուանաւորաց գաղափարութիւն մեղանչականին
զխմբելին ,

ընդ անապական իւր ծառայիս քաղցր անձնէց
'ի գերին .

չեաք այնմիկ մեք արժանի այլ ձեր յօգուտ
բարերգին ,

առաջի պահեաց , զիւր զօրութիւն ձեզ ցուցա-
նել զերկնային :

Մ՝շակութեան կոչեալ 'ի գործ զիս 'ի հող-
ւոյդ անդաստան ,

զաստուածային բանից զսէրմն սերմանել սերս
'ի ջան .

զի մարդասէր Նորայն առ ձեզ մեզ լրացի
հրաման ,

և դուք անձանց մթերեալ շահ՝ լի զօրաւորէք
անխափան :

Նորոգեցան 'ի ձէնջ Թագուցանել յաւէտ մի
յերկնից հրամանաց ,

եկէ՞ արդեօք 'ի մարթելեաց յորոց Ողիմպիոն
որոսաց .

զի 'ի խորհին անդ յաղջամուղջ զատուցս խմաց
կապանաց ,

տեսիլ աչք տեսանել բացօք զարփեան դետ-
պանաց :

ժդ

Որպէս և մերդ իսկ ուսանելեմ զնոյն ցոլումն-
հաւանարձակ ,

զի քաղցրալիր իմն այս բանից լինել ՚ի զերդս
յորդորակ ․

այնոր կայ ասէ արկացեր յառատաբորբոքնոր ՚ի
վաստակ ,

որում արժան երկնից հրաման զգեղ գրեանց
արդասեակ :

Թէեր աշխատեաց յայգի բանին որում կայմր
արդ մշակ ,

բղխման շնորհաց պտղոյ եղեալ յորդահոսան
ագարակ ․

զի և դու իսկ զՔրիստոսի պարարտեացն ա-
նապակ ,

ընդ այլ մշակս արդեակս անխոնջ այգեպան
ձրաւից փոխանակ ․

Այս յաչս ձեր մեռեալ եմ յայն պատժապարտին
՚ի խորքն ,

կուսանոյ ժառանգին և դուք եղէք մեռեալ ՚ի մեղս
բնութին ․

առհա ձեզ կեանք ՚ի մեռելոյս ձեռն ընծայի
վերջնոյն ,

Մեռեալքդ զմահ հոգւոյն յանձանց Թողուք ՚ի
կեանս կենդանին :

Օ՜ի մեր պատմել աւուա ՚ի ձեռն ․ ազդու
զերկնիցն հրաման ,

Ճշմարտութեան ածել զձեզ ՚ի Ճանապարհ
փրկութեան ․

յունայնութեանց պատկերապաշտ ՚ի բաց լի-
նել պաշտաման ,

որք ոչ ինչ են անդէա անզգայ և դիւապետ
ուրուական :

'Ի կենդանին դառնալ յԱստուած յամենայ-
նին արարող ,
և 'ի նորին բան համագոյ յՈրդին զաշխարհս
ստեղծող .
կենդանարար և 'ի Հոգին բղխումն անհաս
նորոգող ,
յԵրրորդութիւնն 'ի սրբաբար 'ի բոլորից խը-
նամող ։
Իմբէ , 'ի դրախտս հասարակ ահամ պարծանօք մեք
քարոզելոց ,
զի Քրիստոսին չարչարանօք կեանս առցուք
համայնից .
նորին յուսմանն վայելեմ 'ի քաղցրութիւն
հոգելոց ,
հաղորդեսցուք և ձեզ զնոյն երբև որդւոց
զգաստից ։
Ո՛վ այս ծանիթէք ուրեմն որ յիւր զձեզ կոչեաց
փառաց լոյս ,
Մթնաշաղակին 'ի խաւարէ և յանստուած գիտա-
բոյս .
որոց զանազանոցն աչաց բարեաց լինել փողէ զխրա-
խոյս ,
յաստուածադրեանցն 'ի Գառաշանէից յուսապա-
փառս կտածոյս ։
Սուրբ աթոռոյ նորուն շնորհաց ամբրա մատե-
րուք առաջի ,
զձայրութեան Թովմաճեցէք զաղաս մեղաց ժան-
տայլի .
զձեր 'ի ջրոյն լուսաչէք զանձինս՝ համայնից
կենդանի ,
զողորմութեան ասա 'ի նմանէ ձիրս գտանել
'ի մարմնի ։

Ծածկեալ համայն յարարածոց ըստ զննչու-
թեանն էակաց ,

Էակք անգամ Աներևութականք չեն ըմբռնութեանն՝
տեսական .

փառաւորեալ միշտ 'ի գովից յանզրաւական
Ճոխութեան ,

և անճառելի առ 'ի նմանէ 'ի գոյութիւն սեր-
տեցան :

Յընտրականացն ոմանք սակայն կամաց հեղ-
Անտեսին ,

զարարչութեանն նորուն 'ի ձեռն գտան գիտել
զբարին .

Հրամանակերպք աստուածամերձք փայլատա-
կեալք 'ի շնորհին ,

Գուշակք 'ի դարս անուանեցան ընտրեալ ցե-
ղին յառաջին :

Աբրահամեանն յաստուածապաշտ ծագումն
առեալ յարմատոյ ,

որ հրութեամբքն ընտիր գտեալ յազանց 'ի
խուժէս և ազգաց .

և հաւատոցն արդարութեան ժառանգ սե-
պուհ ըստ հոգւոյ ,

Նախահաւատ եղեալ նոցա գոգ արդարոց
գործոց :

Որդւոյն Հայր սուրբ հաւատոյ վերադարձեցաւ՝
տիրական ,

որոց զաւակն խակ ժողովուրդ անուանեցաւ
սեփական .

յորոց միջէ և Գուշակացն ակուածք 'ի լոյս մա-
տուցին ,

աստուածայինն սուրբք պատգամօք լոյս վա-
ռեցին 'ի մթան :

Աստուածութեան շնորհաց հոգւով ձեռն լիաց-
եալ ծովացար,
զերկնից օրէնս առ ամենայն յորդ բղխեցին
առատաբար ·
կարգացն զկամս աստուածութեան երկնաւորին
անվթար ,
մարդկան եղեալ ինկ առաջի փող ծանուցման
ազդարար ·
Գուշակութեան նոցին մատեանք մեզ վկայս
տան հաւատալի ,
զընթացից մինչ ’ի վախճանն զօձան բերել զի-
մաստի ·
ընթերցողաց գուշակականն զբանն եռանդն զար-
ուեստի ,
զի զերջանիկն խնկ գլխովին ’ի սոս գիցեաք
երեսի :
Մեծին կամաց սուրբ երկնայինք նոր ուղղու-
թեան կատարար ,
զխաւարին վանել զխումբ շեշտ սլացեալ հա-
ւասար ·
զԱյլանդակաց գունդ վանեցին յաշերդն եկեալ
’ի պայքար ,
պերճ յաղթութեան տարեալ պսակ ընտանեկա-
նացն ’ի գումար :
Ծաղկանցն զայլթ հերձին զալիս դիւամոլեցն
զկատար ,
Ջուրք անդնդոց տասանեցան դիզան կացին ’ի
պատնպատ ·
պարք ընտրելոցն ընդ մկանունս խոր ընդ հովիտ
ծաղկաշատ ,
Ձեռս ուղղեցին զշաւաւկին յընդդէր ’ի կայս եւ
խաղաղ :

Գործոխառնելոյ սուզան գրոհք յաւարժ անկանին
անապատ ,
անդնդայոյին խորոցն կերպք 'ի ձայր տուեին 'ի
նախատ .
զոռ փիւծիկներոյց տարատարածին լցաւ փառալանդն
անաշխատ ,
անդ հեղձելոցն ստուերք յափուլու Սափդուեան
'ի մութն անփարատ :
Սոքա յաղանց փայլակնացոյս մասոցն 'ի լոյս
արեւակ ,
սոքա բանեղն յանձրեւս երկրի ամպ լիագեղ 'ի
կայլակ .
սոքա անմահ սուրբ բաժակին առ ցեղն ընտիր
մատուռուակ ,
սոքա երկնից վեհին կամաց փող ազդարարք
համարձակ :
Բայց Գուշակաց հեթին տաւղին նախամանուէր
'ի հանդէս ,
յաւուրս անցեալ մեծ Մարգարէ անուն նման
տան Մովսէս .
Դաւթայ սերունդ ձեռ Աբրամայ յազգին իւր
լոյս հրաշաւէս ,
զԱբրահամեան սկիզբն առնէ վարժել զԱծուն
բարեպէս :
Զաշխարհամոր պաշխարհաձոն զգլխաւորթին
ձահավէզ ,
յետին աւուրն շունչ 'ի շնորհաց 'ի կարգ բերէ
անվրէպ .
անուր և մեր սկիզբն առեալ պաշտման վարժից
բան 'ի դէպ ,
ամենուսոյց հոգւոյն 'ի վեր արկցուք շնորհք
սիրտ 'ի ձեռ .

'Ի բարերարն հաստատեալ յէէն զերկնաշխարհաց
ճառագայթիւ ,
զկատարածին և զսկզբանն ցուցեալ զերրորդութ-
անպարագրելի .
Մշտնջենին և զանցաւոր կենացս զերկիրս լու-
լէր ,
և որ սոցին բանք են 'ի յար ճշմարտութեան
զուգադրեր .
Մ՛եղ սոցին բանք 'ի ցուցանել զՏէրդ ու-
զանան 'ի երբան ,
և ձեղ լսել և ամփոփել սերտ 'ի սրտին հաւա-
տարան .
Ջերդ հաւատով և յայսմին քաջել զործոցն
ամենայն ,
աստուածամունս կենաց կացեալ ժառանգաւոր
յաւիտեան :
Որէնն Աստուած՝ նա իմաստութեամբ յաւի-
տենից մտայնակ ,
յանձնէ անեղ և քան միտ չէք ոք յառաջ
մյ_ դգայ .
Ինքն Արարիչ ամենայնի է հաստեղծն հա-
ստատակ ,
որոց 'ի սէս և որք անտես կան յաշխարհի բա-
վանդակ :
Ոսկյ Հօր Ծնունդ Որդին միայն յաւիտենից
միածին ,
Հօր համագոյ Բանն անանձնեայ յաւետ 'ի ծոց
ծնողին .
Լոյս 'ի լուսոյ կենանք 'ի կենաց Աստուած Տէր
անեղինին ,
Իմաստութիւն և կերպարան և Ճառագայթ
Անմահին :

Տուողդ 'ի վերոյ չքնեալ հողածին 'ի սկզբանն
յարդարման ,
դրդեր տամեր զայլեցն 'ի ծննն զօրէն հաստա-
թնական .
և բանին անեղ խնամատութեամբ յարդարա-
կարգն 'ի վարման ,
զկառկան 'ի գոյ բարեգործէր կարգաւ անմեղ
յերական :
Արարչութեան հօրդ 'ի հրամանն պայծառ խոր-
հուրդ վեհ գիտոյ ,
յԱրարչականացս խոր հաճոյից բանին և հոգւոյն
անեղ ասոյ .
առ 'ի անեալ լոյս երանակ խոր կաղմածոյն տա-
փարգելոյ ,
և համանակիւն լոյս օրաւէր խոստաբանեալ անոյ
եկայ :
Զբանածն այսմ հաստատութեան զծովամերձ
ստանական ,
'ի սարընծայն անջրպետեալ կամար ձգեալ թա-
ղանթեան .
յորոյ 'ի ծոց համադաւանը գագեց սեալից սար-
բաական ,
Իւր ընդ յարկաւ զերանցս ունել յանցնելոյ
գործոց պաշտաման :
Ընդ և ցամաքն ամենածին բուսակըք պճնեալ
դալարեաց ,
Հոլիսք 'ի բեւրս եկին հարմաւաս ամենապէսն
արդասեաց .
Լերինք 'ի ծնունդ գեղազարդեալ վարսատադրմանթ
պերճութեանց ,
և բոլոր զարդք հողաբուսից երկին զգեցան
գերապանձ :

Նոյն և նոյն Հօր էութեան Հոգի Երրեակ
անսահման ,
ազդեցուր առատ մշտահոսման սէր անսպառելի
պարգևական .
Նուրբդ՝ անձնաւոր՝ էակահաւասարակաս ընդ էակի-
ցացն հոգեղինաց ,
որով ազդեցեր 'ի սկզբանէ 'ի մարդս գործ
յարդարանաց :
Սրբութիւն վառանակաց ի զօրութեանց
սուրբ կարգաց ,
ամենազօր և վառեցեր 'ի մի բնութեան զե-
րագունից .
'ի սէր սրտի յանխռովից գծագրեալ իւր
բարեաց ,
զանխուղելս 'ի գոյ ածել առնէր յերկ՝ իւր
փառաց :
Մարդութեան դայ ժամանակ ըստ սահմանեին
իւր պատ ,
բարեգործել այս ձանապարհ սէրն անհամա-
դունոք մշտապահ .
զխորանոնն՝ հաստել զերկնից զհաստատուն
շրջապատ ,
Թանձրացեալսն ազդեալ սեղմեալ զերկիր կայ-
ծուն և հաստատ :
'Ի կամս զերկինս անդ զուշընչել արկեալ ձեւ
վրանաձևր ,
և յուշընչել զերկիր վերայ յօդոյն ոտնուն ծոցն
'ի խոր .
Համատարած խաւարազգած զանդունդս փակե-
եալ 'ի սոսր ,
աներևոյթ և անպատրաստ անկազմ և մէրթ
խորաձոր :

Մ՚իաստանական յետ պնորէկ Նախախնամական զօ-
րութեան ,
'ի լուրց երկնից լծեալ աստեղց դպրեցն արփեանց
արծարծուն .
Եւ անդ Չոպայրէկ հաստատութեան խորանա-
ձեւոյն ձեղուն ,
անշէջ 'ի վանսն փայլակէր կանթեղազօրդ-
փայլածուն :
Յաշխարհահրդեհն 'ի քառաձիւ կառաչքն հառ-
եալ ճառագայթ ,
զինամարտան անդէն երկիր խառաար վանէր շէշտ
'ի կայթ ..
ժամանակաց չափք եւ նշանք 'ի ցայգ զամն ա-
ղաղայթ ,
ցրայէն հօտոյ 'ի ասպ անկից Չերմանն ամեւոյ
պհայթայթ :
Սրբոյդ աստերն ապա 'ի զարդ բարեհրամն
վեհն ակնարկ ,
'ի Չորոց զօրք աձ ընչակեաց զօդոյն փարթէլ
վերնայարկ .
Եւ անդ առ ձեւպ Թեւահերձից լեռն ընդ եթեր
թեւազարկ ,
զուարձալեաց ապա զբօսանս յերգոց զերգէլ
'ի ձայնարկ :
Մնդ եւ զեւանք 'ի խլրտէն խաղան անթիւ-
զունդողոն ,
Ծորասահեղծիցն 'ի կէրսակեար Թռչնոց զարմիցն
իբրեւ զունդ .
Եւ Չրածին ազգ կայտառաց յերկրորդն 'ի տարր
առեալ թունդ ,
անհեթեթից՝ որ 'ի ծովուն , մարմնոց բերեն
զմնունդ :

Զաստուածատուրն առ ՚ի գիտել զիմաստու-
թիւնն ճարտարաց ,
զառատ շնորհս իւր խնամով բանաւորութեանն
զարդարեաց ․
զԱստուածութեանն ճանաչել պաշտօն ար-
դեամբք արժանեաց ,
և զպետութիւնն ՚ի գետս վարել մինչ երկրա-
ւոր գազանաց ։
Յաստուածային զգիտութիւն ունել որոց զան
՚ի կեր ,
խորհել ուշով զորոց իշխանն հաստատեցաւ
գործադիր ․
՚ի քաղցրաճաշակութեան մրգոց երկրէ առնուլ ՚ի
կեր հեշտալիր ,
ամենեցուն իշխել և զազանաց երկնից թռչնոց
փութաձիր ։
Յայս նաև տայր յաստուածային խոնարհեալն
յիմաստից ,
զմնալն հաստատելոյ ըստ առանձին կերպարանաց
երկրերց ․
զի գիտութեամբ Նորին ցուցեալ զգիտութիւն
հոգելից ,
զէս ձանաչմամբ նմանն եղև Հաստչին երից
յանձնից ։
Ազատն տայր յարգելեալ կամօք յարդարելն իւր
ինքնիշխան ․
զի իւր կամօք բարեաց գործեաց կայցէ գիտել
չար զգուշան ․
որով շնորհօքն ՚ի Հաստողէն գտեալ է բա-
րութեան ,
գործել զլունն խոյս ՚ի չարէն առնել ըստ կա-
մացն բարութեան ․

Իմաստնականաւքն երկրաց ահա ՚ի հրաշակերտս
սերտանաց ,
զերկրէիցն տաս անցուցանել զ Իշխանն ՚ի մէջ
զեստեղաց .
զարմանալեաց յաւաշ մատչէն իսկ ամենայն
թիւնք քննողաց ,
զբազմաթերթն յոյշ ամենայն գաղտնի խոր-
հրդականն անխաղաց.
Ս՚որք առասցուք ըստ աղօթերի մեր հայցեն
առէ՛ վեհափառ ,
Եւ ըստ մեծութեան նախնամութեան յաւիտեան մնաց
լուսաւորեա .
Հիանալեաց վա՛շ գաղտնութեան յանեաւետն հոգին.
անոր բարբառ ,
Թէ ըստ որում նախնութեան զմարդն ամենայն
զուգայար ։
Զի՛ է խոհականն Աստուածութիւն անհասանելի-
կան է համակ ,
Եւ անստո՛ղծ իւր էութիւն անեղծական
անարատ .
Հող սակաւէին էականին զմարդ լեզի նմա-
նակ ,
որ անմատոյցն է յաւերժէ անվերջական անս-
քանակ ։
Ըստ բնաւորական խնամութեան առնել անձն յիւրոյ
պատկեր ,
Եւ հոգևոր կենդանութեան ՚ի հող շնչէ ...
սարքեր .
սահեղծականին զկերպն օրինակ ըստ Աստուծոյ
անմատուցեր ,
Եւ դրոշմեալ զկամն առէ աստուածանմանն զարդ
ծակեր ։

Մ՛չ արեգա՛կն յարշաւանաց ընդ իւր կամա՛րն
առեալ կաս ,
և ո՛չ լուսի՛ն զկարգն եղծանէ՛ լուսալի՛ց գո՛լ և
պակաս .
ո՛չ և աստե՛ղք անցանելո՛վ զհարկաւն ածե՛ն
ինչ վնաս ,
և ո՛չ լեռի՛նք տեղափոխեա՛լք վայրացն արկի՛ն
յապանաս :
Մ՛չ ՚ի չնչո՛ց դադարեն օդք յաշխարհադի՛ւրն
՚ի հանգիստ ,
և ո՛չ յալեա՛ցըն ծփանաց ծո՛վ մոլեգնեա՛լ
խիստ առ խիստ .
զի՛ւր ափնածի՛ր Թողու՛լ հեստի՛ զաւազափա՛կն
եղեալ նիստ ,
և զդեռանո՛յն ապականե՛լ վայելչու՛Թեա՛ն բար-
եաց խիշտ :
Մ՛չ դանդաղե՛ զի՛նքեամբ և յի՛նքն երկիր կրե՛լ
զամենայն ,
որ հաստողի՛ն ի՛ւր հրամանա՛ւ բառնալ է՛առ.
զպայման .
այն ո՛ր արփեա՛նն երկնաւորա՛ց գումարըքն կա՛ն
յանդիման ,
և անդադա՛ր փառաւորե՛ն ՚ի յալելո՛ւս սըր-
բերգեան :
Որդ զերկնի՛ցն զբարձրու՛Թի՛ւն անհրակայո՛ւն
հաստատեալ ,
զԹի՛ւս աստեղա՛ց զաւազ ծովո՛ւ զերկրի փոշի՛ս
քանակեալ .
կշռէ զլեռի՛նս զամպսն հանէ՛ զհողմս ընդ փա՛կ
արգելեալ ,
կապէ զե՛րե՛կ դալարէ զգօսս զանձրևաԹի՛ւս
ժողովեալ :

Ո՜ հիացման արժանէ ձա՛յն գուշակութեան սաստէ՛ն բան ,
զՋուրսն ո՞ չափեաց աստ ափովն արկեա՛լ 'ի սահման .
զերկնիցն 'ի թի՛զ ո՞ քանակեա՛ց զոլորտս ողջո՛յն լայնական ,
և ո՞ զերկի՛ր յի՛ւրն կայի՛ց քլաւ սեղմեա՛ց հաստատարան ։
Ո՞ 'ի կշի՛ռ եդ զլերի՛նս և ծի՛րդ զդա՛շտս կըշռորդեաց ,
զի՛նչ՝ որ զնա՛ բարձցէ երկի՛րն իցէ յատու՛կն 'ի տեղեաց .
որոյ բանիւ կան արարա՛ծք , և հրամանի՛ն դիւրանսաց ,
և յօրհնութիւնս են անդադա՛ր սուրբ զօրութիւնք արփենեաց ։
Որ գնացի՛ցն երկնաւորա՛ց զանցսն գիտէ՛ զգինոց ,
որք 'ի վերա՛յ անսատերիւր շրջին օդո՛ցըն վերնոց .
ընդ արտուղի՛ն չանկեալ ընդ ո՛ւղ՝ լայն տարածի՛ն 'ի միջոց ,
գնան ընդ ջո՛ւրս յանշէջն 'ի վա՛ռս ուժգինս աղդե՛ն տարրնոց ։
Արձկան տարու՛յ են պարտաւո՛րք 'ի տուէ 'ի ցա՛յդն արծարծին ,
միմեանց փոփո՛խս արկեալ կարգա՛ւ յար 'ի նմի՛ն՝ դարձդարձի՛ն .
յամէ՛ն փոփո՛խ քառաբաժի՛նս կարգաւ գործեն Արարչի՛ն ,
դարձուցանե՛ն , տան անարգե՛լ , և ո՛չ երբէք նախանձի՛ն ։

Ուստի՞ հողմոցն բռնութեան սիք ելանեն
օդաշունչ ,
և յո՞ր երթեալ դադարիցեն յշտեմարան մունջ
ընդ մունջ .
միոյ միոյ 'ի նոցանէ զի՞նչ որոշուած անդր 'ի
հունչ ,
ուստի՞ մրրիկն ոլորածոյ յօդս ամբառնայ փո-
շեփունջ .

Ո՞ւր քաղցրաշունչ՝ երկրին բուսոց առ 'ի
սնունդ ազդարար ,
մինն սասանիկ՝ բացմամբ պտկոցն 'ի սահեղունս
ծաղկաշար .
մին զգետին կկէ , գունակ ծաղկօքն՝ երկրի 'ի
պարդար ,
մերկին ծառոցն զգագաթունս վարսիւք եղ-
եալ պճնայար :

Ամպածնայց ուստի՞ օդոց ծնունդն իջէ՛ գո-
լորշեաց ,
որք 'ի նմին խակ սպառին 'ի հողմային փայ-
լակաց .
յորոտմանէն անձրևք յուզին երթալ ուր տէր
հրամայեաց ,
զերկրին երեսս ոռոգանել բուսոցն 'ի սնունդս
դալարեաց :

Զմարմնապարփակս ո՞ պարարէ՛ պտուղս մեկինս
'ի յորակ ,
զոմն տափակ զոմն թթու զոմանս համովն ա-
նուշակ .
յո՞յր ելանեն որովայնէ՛ գետք աղբերցք 'ի
վտակ ,
ոչ 'ի յեղիցն առնուն դադար և ոչ 'ի մուտս
լինունակ :

Մըքին ահա՛ և որք սոցուն են 'ի սակս սեռք
էից ,
եղեալքն և որք լինել ունին 'ի բնութեան
ընդհանրից .
զինքեանց հարկին վարեալ պաշտօն բերին յօ-
գուտս ամենից ,
ըստ հրամանին կալ և գործե՛լ առանց կասման
յընթացից :
Մարդոյն և ե՛թ յարարին ի՛ւր կամքին թողաւ
անձնիշխան ,
առնել զոր ի՛նչ և կամեսցի՛ ըստ բանաւոր
խորհրդեան .
քան զայն չեղե՛ յաւելին ի՛նչ բռնադատիլ 'ի
հրաման ,
անաի և ե՛թ չունել պտուղ առ 'ի ծառայն
գիտութեան :
Որպէս զի յո՛յնմ եղեալ մարդո՛յն 'ի հլութե՛ան
անդիմակ ,
մեծամեծա՛ց գրեսցի ձա՛ն փոքուն այնմի՛կ փո-
խանակ .
զիւրն ջանից կալեալ շնո՛րհ թեթևաբե՛ռն 'ի
վաստակ ,
ծայրագունի՛ցն 'ի յԱրարչէ՛ն շնորհաց կացցէ
ընդունակ :
Սակայն ասե՛լ ըստ պատկերի՛ն առնել զմա՛րդ-
հողածին ,
Աստուածական և եթ անուամբք պատուեաց
զնա՛ անդստին .
այն չէ՛ 'ի դէ՛պ , զի յԱստուծո՛յ պատկեր արա՛ր
պանծագին ,
ըստ հոգեշունչն բարբառո՛յ գուշակագի՛ր մա-
տենին :

Նա այլուր Թէ՝ Աստուած զմա՛րդ յանեղծու-
Թի՛ւն հաստատեաց ,
ըստ բարերա՛ր իւր պատկերի՛ արար զնա՛ հո-
գեզգեաց .
և միւսն ասէ՛ յաստուածածա՛ն յիմաստուԹի՛ւն
խորազդեաց ,
Թէ Աստուծոյ պատկեր է մա՛րդ մնացն յար-
դի՛ւնս և կամաց :
Ո՜վ էնն զմա՛րդ անդր 'ի սկզբա՛ն լինել կար-
գեա՛ց մտաւոր ,
և 'ի ծանօ՛Թ կերպարանա՛ցըն լինելո՛յ մերձա-
ւոր .
զի ոչ միա՛յն 'ի հաստատե՛լն զնա կացո՛յց աս-
տեւոր ,
այլ յաւէտ ևս 'ի ճանաչե՛լ շնորհօքն ելի՛ց
լուսաւոր :
Այն ինչ զմա՛րդ հող 'ի յերկրէ՛ ձեռօքն
ստե՛ղծ տիրական ,
և շունչ 'ի նմ 'ի բերանո՛յն կենաց փչեա՛ց
բանական .
'ի մարդկայի՛նն երևեցա՛ւ նմանուԹեա՛ն կեր-
պարան ,
ընտանեկա՛ն տուեալ բարբառ յազդմա՛ն ձայ-
նի՛ն խօսնարան :
Ո՜վ ծանիցէ՛ զաչսն բացեա՛լ զհաստիչ իւր
արարած ,
արարչուԹեա՛նն եղեալ բարեա՛ց փոյԹ առ նմի՛ն
իրազգած .
մակացելի՛ս հրաշակերտի՛ց էի՛ն գործո՛ցըն կար-
գաց ,
որոց զհե՛տ գայցեն սերո՛ւնդք տուեալ ճաս-
ի՛ւքն անմուաց :

Բուլ իսկական Աստուածութի՛ւն ՚ի ծածկու-
թեա՛ն ամբաւին ,

յիւր էութեա՛ն զիւր անձնակա՛նն ունի հա-
մա՛կ անզննին .

զատարրակա՛ն նմանութեա՛մբ և քա՛ն զաղդե՛լ
հագագին ,

յանմատոյց լո՛յս կայ գերազա՛նց և արփենեա՛ց
բանակին :

Գեսլեանն երբէ՛ք չէ հանդարտե՛լ ումեք ա՛ն-
հա՛ս բնութեան ,

և կամ ՚ի ժո՛յժ ինքնաձայնի՛ն ժամել շանթի՛ցն
որոտմա՛ն .

որպէս առ ի՛ւրն ասէր ծառա՛յ գ՛իմացն զանես
մա՛ղթական ,

փաղաղրա՛ւն ՚ի նոյն յարեա՛լ ողպառնալի՛ս մա-
հացման :

Բայց արդ զմա՛րդն անորակի՛ն ասել պատկե՛ր
և նման ,

ըստ բանաւո՛րն է իմանա՛լ ձրից հոգւո՛յն ւանձ-
նիշխան .

զի զօրութի՛ւն զԱստուածաբա՛ւն Եւականի՛ն
անսահմա՛ն ,

Հօր Միածի՛նն և եթ ունի՛ նկարագի՛րն իս-
կական :

Մարդոյն ՚ի ցո՛յց յեից վերա՛յ իշխանութեա՛ն
վեհաղուն ,

զարարչութեա՛ն իւր զարարա՛ծս հանդէպ ածէ՛
անդ նորուն .

տեսանել թէ՛ ըստ բարոյի՛ց զի՛նչ կարգեսցէ՛
յար անուն . ,

ըստ շնորհազե՛ղն առատութեա՛ն զոր հաղորդ-
եա՛ց ինքն անհուն :

Որով յայտ է թէ զԱրարիչ կոչումն 'ի դէպ
ներշնչման ,
Նախածանօթ կաց անուանիչ ծայր նախաթիւ-
մարդկութեան ․
զի կարեւոր այն իսկ յառաջ մարդոյն շնորհաց
յայտարան ,
որպէս ապա Հօրն կամաց Որդւին զայն տայր
ճանաչման ։
Յոր երեսաց զոգին էառ կենացն Ադամ 'ի
սկզբան ,
հարկ Արարիչ զայն անուանել էր ըստ ձրիցն
ընտրութեան ․
զի և հաստատուածք իսկ զԱրարիչն առնել ծա-
նօթ իմացման ,
յանկերպ նիւթոյ 'ի զննական իւրեանցն 'ի գոյս
հաստեցան ։
Չէր նմա ոք ինչ զօրավիգ և ոչ 'ի կերպն
հանգունակ ,
մինչ Արարչին իւր յանդիման յանուանցն էր
կոչ հպատակ ․
ապա խորհուրդ Արարչի Հօր 'ի մէջ առեալ
զգերունակ ,
մարդոյն սատար ըստ պատկերին առնել տես-
լեան նմանակ ։
Օ քուն՝ բարէ խոր խորհրդոյն , արկեալ նմա
անդստին ,
ոսկր 'ի կողից առեալ նորուն հանդէտ կազմէ
զայն 'ի կին ․
ում տիրապղեաց եղեալ ծանօթ ձրիւքն ան-
դէն առ նմին ,
ոսկր յոսկերաց իմոց ասէ և 'ի մարմնոյս պա
մարմին ։

Այն կոչեցի՛ զի յառնէն իւր առաւ աստէն ՚ի Թագնի ,
վասն այնորի՛կ զհայր թողեա՛լ առն և զմա՛յրն ըստ հարկի ·
յիւր յարեցի՛ անդր ՚ի յեղա՛ր սիրոյն գթով սերտակի ,
երկոցուն իսկ անանջրպետ կալուծն ՚ի նոյն մարմին մի :

Այր առաջի՛ զայս բարբառի՛ քնափին զգօրծ-զգաստին ,
ո՜չ ապաքէ՛ն Նականի՛ իւր բարերա՛ր Արար-չին ·
զորոյ հրեղէ՛ն զօրքն ՚ի գովեստ զփառսն ան-դէ՛ն հնչէին ,
և հողակե՛րտ խօսունն ՚ի նոյն արձանացեալ հանդիսին :

Եւ զոր ասէ՛ն ամենահա՛ս գիտակցութեամբ գուշակէ ,
զի որ յառնէ՛ն առեալ գիտա՛ց , գիտէ և զի՛նքըն հող յերկրէ ·
նոյն և զերկի՛ր յաննիւթակա՛նն ՚ի գոյ ածեալ յոչնչէ ,
և էական՝ միայն զԱստուա՛ծ անեղ անմա՛հ ՚ի յանձնէ :

Իսկ որ զհա՛յր զմայրն ասէ՛ անդր թողո՛ւլ բացարձակ ,
և մարմնակա՛պ զիւրովն գա՛լ կնաւն անբաժ և անքակ ·
բոլորովի՛ն զաշխարհիս կա՛րգն եցոյց գիտե՛լ համարձակ ,
և զամենի՛ցն ՚ի նոյն կնքեա՛ց զկատարա՛ծ բա-ւանդակ :

՚Ի փափկութեան այս յԱդէն յաստուածա-
տնկեալ դարաստան ,

ուր մշտադալարդ ոստնէին ծառք յանծորելն
կերպարան .

քառավտակին ականց բղխումն անմահ բերոցն
ուռձարան ,

և ծաղկաւէտ բոյր գեղերփնից նախաստեղ-
ծիցն հրճուարան ։

Անդր և երկուց անկեալ ծառոց միմեանց ՚ի
բերս հակառակ ,

մինն կենաց յարգունաւոր յարաձգութեան
օժանդակ .

միւսն բարւոյ գոլ և չարի փորձ գիտութեան
մատռուակ ,

՚Ի հրամանէ կարգեալ էին և ոչ յանձանց
բնահակ ։

Յայնմ միայն չուեալ ծառոյ սաստիւ մահ-
ուան առ պատուէր ,

զի պահելոյն զիմաստութիւն իւր ՚ի հասաչէին
բերցէ սէր .

և զգուշացեալ հպել յորմէ նահանջ արկաւ-
երկնանուէր ,

յանտուշական էին ՚ի փառս առցէ փոխան
զհրաւէր ։

Ով հիացման շնորհաց յԷին մարդոյն տուեալ
աննախանձ ,

կոշտ փխրելի անմահ ձեռօք լեալ կենաց կաց-
ցէ գանձ .

և տիրապէս յանձն զլուսոյն ձգեալ զանիզ
գերապանձ ,

յէականին ելցէ վայելս ընդ անմահիցն ար-
փենեանց ։

Բարերարի՛ն այս եղեն կամք նախասահմանն
յիւր վճիռ ,
ընդ ինքնակամ գօս արփենեա՛նց ՚ի կուշտ հո-
ղո՛յ բեղնել ճիռ .
և զլուսատուենկն երկնից դարման հողաբու-
սոյքն ՚ի կշիռ ,
ճոխ գեղեցկինել թէ անկողմ կացցեն աղը-
մա՛նցն ՚ի յանճիռ ։
Բայլ խնդութիւնն աւանդ ցաւո՛յս փոյթ յան-
փարա՛ն յեղաւ սուգ ,
զի վարսագեղն յանձոր զարդուցն ունայնա-
ցա՛ւ կաց արուգ .
փշամանո՛յցն եհաս յաղէտս այգին և ծա՛ռք
պտղատուք ,
արմատախի՛լ զմշանջեա՛նն ըմբոշխնելով ճաղանց
քուք ։
Ոչ ի մարդոյն փա՛ռք Աստուածատուր ցա-
ներգործեալ դառնագոյն ,
վայրանկելոց դասուցն ՚ի սիրտ բեր ՚ի նախանձ
ժանտաթոյն .
որք ՚ի լուսո՛յն հասանեալ գոյակ հոգի անմահ
վերնաբուն ,
իւրեանց կամօքն դրանջեա՛լ կացին և կան
ժահրասուն ։
Յուղփաճեմիցն անկեալ փառաց խաւարասէրն
արուսեակ ,
՚ի մէջն եմու խոր դժոխոց խեռացելոցն ՚ի
բնակ .
վինք անդնդոց զգուռոզութեանն ընկղմեցին
զամբարաակ ,
անդ խամրացաւ ՚ի փայլմանէն որ յԱլիմպն էր
ցոլարձակ ։

Խումբս ՚ի մթի՛ն ձաձեալ նենգչաց դաւոյն
մխի՛ ՚ի հնար ,
մերկ ՚ի փառաց դնել զմարդ զոր շնորհեաց
Բարերար ·
տեսէ՛ք ասէ՛ զօրք խաւարի՛ որ յանլոյս կայք
յայս մթար ,
զինչ Ինքնադոյն գործեաց շնորհ առ հողն
հէգ ապիկար ։
Մ՚եք լուսանի՛ւթ անմահ էակք յարփենական
յայն դաւառ ,
զուարթ ՚ի փառսն փայլէաք որպէս արփի՛ լու-
սավառ ·
արդ յայս նսեմ բանտեալ ՚ի վի՛հ յապշանացն
եմք ՚ի թափառ ,
և ՚ի մղձուկ մաղձի տապեալ վիշտ կլանեմք
զթշուառ ։
Օ՛ խարդ հողոյն ՚ի մեր վիճակ տարցուք ելիցն
՚ի վերին ,
որ ոտնակոխ իմն էր սողնոց յերկրիս դաւառ
՚ի ստորին ·
պատուէր չուառ՛լ եղաւ նման յայնմ ՚ի ծառոյ
մահածին ,
որով յՈլէմպն ելեալ ՚ի վեր մերս ընկալցի՛
զտեղին ։
Զէ դուզնաքեայ մեզ այս աղէտ քան զանկա-
նի՛ն ՚ի փառաց ,
և կարեվէ՛ր տայ զխոցուած թէ ո՛չ լիցուք
հնարիմաց ·
գործիս ապա կազմել եկայք ամենակե՛րպ
դաւանաց ,
թերևս յաջող գայցէ ընդ վայր զազգն ընկե-
նուլ հողածնաց ։

Տեսաց, և անդ ծուղակս եւս խորդաւանացն զհաղբից ,
մթին 'ի գուբս 'ի ժահահոտն ընդ շեշա ոստեաւ 'ի ժահրից .
փոյթ յԱդինայն հասեալ գաւառ վայր յանթարշամ ծաղկալից ,
յարդիւնս զգործն ածել նենգից յանդարման ոխյժս անմեղից :
Մեղմիկ անդէն առ մարդ մատչի՛ բան պատրանաց 'ի լեզուին ,
յարգելականն հրապուրել պտղոյն 'ի Ճաշ մահածին .
զի՞ է ասէ պատուէր առ քեզ 'ի հրամանէն Անեղին ,
չառնուլ 'ի կե՛ր զայնմ ծառոյ պտուղն անոյշ հեշտագին :
Յոյց է գիտել զմարդն աղաւ կամաց ունակ յԱստուծոյ ,
և խելահաս զիմաստութիւն զանձին պայման գիտելոյ .
կարողութիւն ըստ հաճոյից իւրումն իշխել խակ գործոյ ,
զի կուռ զնա ելից շնորհօք որ առ ստեղծն 'ի հողոյ :
Զայն պատուիրօղ գիտէր սատան , զԱդամն արկեալ 'ի հրաման ,
Թերևս ընդ նե՛նգ ինչ երևեալ խսկաքանչն այն պատուիրան .
այլ Գիտողի՛ն ամենայնի՛ չէր ինչ յանտե՛ս թագստեան ,
քանզի քննի՛չ երիկամանց է և սրտի՛ խորհրդեան :

Զամենաչարն զի՛նչ գործէ տե՛ս յիւր 'ի խաւարից յաջողուած ,
Թէ ճաշակէք ասէ բարւոյ լինիք գիտակ ոմն աստուած .
անդր 'ի նոսա զպատճառս բանից 'ի ներքս ածէ խածանաց ,
զիշխանութիւն յինքն կորզել զարդեանցն յողոյ զաւարաց :
Զի զնոսա 'ի վերայս արկեալ հանցէ շքե՛ղն 'ի փառաց ,
և ժառանգման նոցայն կացցէ տեղւոյն հեշտին հրճուանաց .
Իսկ նոքա յայն պատրեալ կերան զուխտին անցեալ հրամանաց ,
յաստուածակերպն մերկացեալ ունայն անկան 'ի շնորհաց :
Սակայն իբրև յորդւոց վերայ բարեգործեալ հայրաբար ,
իսկոյն առ ինքն զհաստուցեալսն առնուլ փութայ զախմար .
'ի Դրախտին ոտնաձայնիւ զգնալոյն տայ նշմար ,
յապաշաւանս ածել դարձիւն առ իւր Հաստիչ բարերար :
Լսեն ձայնին և ծառախիտ տերևապատ սթարին ,
յամենատեսն որ յերեսաց թագչիլ ոչ է հնարին .
զի Ինքն ասէ չէ մարդոյ կար յինէն ծածկիլ առանձին ,
ոչ իսկ լի երկինք երկիր և թափուր չիք ընաւին :

Նու մեծութեան նորուն հմուտ ոմն ՚ի սրբոց
Գուշակաց ,
ես յոգւոյդ յո՞ տաէ երթայց , և յերեսացդ
ո՞ւր թագեայց .
եթէ յերկինս անդր ելանեմ , յահեղն կաս
գահ փառաց ,
և թէ ՚ի խորն իջից դժոխս սաստիւքդ անդ
ես մերձակաց :
Բայց յանուան կոչ ո՞ւր ես Ադամ հրաւիրա-
նաց ձայն արկեալ ,
ներմանն ՚ի գիւտ յոտսն դիմե՛լ զորդին վհատ
սփոփեալ .
այլ զի՞նչ գաղթականն յայց ելողի՛ն յայս քաղց-
րութիւն սիրա ածեալ ,
լուեալ քոյումդ տաէ ձայնի՛ թագեայ դոյժ
մերկացեալ :
Ցեսէք ինձ ասա , քանի՞ ծանօթ Արարչին էր
Նախնին Հայր ,
որում և ոչ տանաձայնին անդամ սոսաւ
խորդանայր .
բայց զի՞նչ օգուտ , որ յընտրութիւն հնչման
տային յակահ դայր ,
դեղ յԱյցելուէ՛ն իւրոցն առնուլ ցաւոց ան-
դէ՛ն վերջանայր :
Սակայն իբրև այն չդիպէր հաճոյն տանեմ
զԱյցելուին ,
անհագնապէոչ շանթարկս ՚ի նոյն ոչ որոտայ
զհրածին .
հեշտականնուն անդր զիջեալ ՚ի յորդորանս
հեստողին ,
ո՞վ քեզ մերկ ես ասաց փառօք պատուեալըդ
յէակս երկրածին :

Յինքն արկանէր զառ 'ի փախուստ կամի զորդին
զառածեալ ,
յանցին 'ի զե՛ղջ ածեալ գթո՛վ զոր պատրա-
նօքն էր գործեալ ·
զգաստութեան այն ինչ նշոյլ կաց 'ի թմբիր
միգացեալ ,
անդ զմիմեամբք տալ պատճառանս սիրա զզե-
ցան հիգացեալ ։
'Ի հող անդրէն անդր որոտայր դառնալ յան-
դարձն 'ի հրաման ,
զի յորս 'ի կամս են յամառուա Ջիրդ է Պեհին
դատաստան ·
և ոյց 'ի չար դառնալ գործոց չեն լուսամիտ
բարեծան ,
զգաստութիւնն 'ի մէջ անցեալ կշռէ ճշդիւ
զոր արժան ։
'Ի մէջ տապ զխեռանեալ նոցուն ածեալ խիստ
կամաց ,
ահա Ադամ իբրև զմի 'ի մէնջ ասէ նրբ-
իմաց ·
բարուց չարի ծանօթ եղեալ որպէս սակաւն
իւր մանկեաց ,
զի բացան աչք և տեսանէ իւրն զվիճակ
ակնբաց ։
Աւենաց պադոյն 'ի վայելից եկայք հանցուք
տարակաց ,
զի մի ջամբեալ յանմեռ կացցէ մարմնոյն յարև
մշտակեաց ·
ով փարելի սերտ գորովոյն առ 'ի բարիս հո-
վածնաց ,
զինո՞րդ մահուամբ զչարութեան զանմահու-
թիւն հատ կարճեաց ։

Նախանձ ինչ է՛ սա թաղթաղէ՛լ յանախտն 'ի սի՛րտ Ոլմպեան ,
փա՛րգաստ օ՛ն ա՛նդր յանմուղան 'ի սէ՛ր չէք և ստուէ՛ր սարացման .
նախազեկո՛յց էր սա մահո՛ւն ուղխից երկե՛ղն 'ի ջամբման ,
յանջրդանա՛յն՝ օձի՛ն առուէ՛ր վտակ պղտո՛ր հրապուրման .
Այլ որպէս մի՛ ասել զմե՛նջ նորուն թերէ՛ զվարկած ,
որոց 'ի ճա՛շ անդր լինէ՛ր թուէր որպէ՛ս խակ տաստուած .
Էականի՛ն իցէ՞ կարօ՛ղ գալ 'ի թաղդա՛տ ինչ հաստուած ,
և կամ 'ի փա՛ռս Ինքնագոյի՛ն խանչալ հողո՛յն ստեղծուած .
Որպէս առ ձե՛զ խակ տեսանի՛ն պիտականուն քանդակեալք ,
որ զանհաղո՛րդն առի՛ն զկո՛չ յորոց մաօ՛քն են շամբշեալք .
և դուք 'ի նո՛յն քարանց փայտի՛ց զեղծ 'ի պաշտօ՛ն մոլեգնեալք ,
յանխօս յանշո՛ւնչ յանշարժ 'ի խա՛ւլ դրօշեալսն կո՛յք հիգացեալք .
Այս խակ Գուշա՛կք աստուածատե՛սք փոյթ զանյողդ-ողդ զգեցան ,
զօրէն ճարտա՛ր ինչ բուժակա՛ց ցաւոյն տանի՛լ զդարման .
զգայթակղութի՛ւն ջնջել բառնա՛լ 'ի միհս տա՛լ կորստեան ,
և յուղղութեա՛նն ածել պաշտօ՛ն յուղի՛ն բերէ՛լ մետուղիեան .

Աստուածք ասե՛ն որք չարարի՛ն զերկի՛նս երկի՛ր
յանդնդոց ,
յերկրէ ՚ի բա՛ց անկցի՛ն ՚ի լե՛փ յանդնդախո՛րս
աղտալից ·
Տէր ի՛նքն իշխա՛ն կացցէ հզօ՛ր և թագաւո՛ր
ընդհանրից ,
որ զօրութեա՛մբն արար զերկի՛ր զանդորրդունն
՚ի կայից ։
Օ՛երկնից ձգեա՛ց ի՛ւր խորհրդո՛վ զսքանչելի՛ն
վերնայարկ ,
և պատրաստեա՛ց զախեղե՛րս ազատ կամօքն
ապահարկ ·
յահեղն ՚ի շա՛նթ գոռ որոտա՛յ չարացն ՚ի տի՛յժ
լեզուակարկ ,
և բազմութեա՛մբ ջուրցն ընո՛ւ զերկինս մի՛ակ
յի՛ւր ակնարկ ։
Յերկրէ ծագա՛ց առատաջո՛ւր զամպսն հանէ՛
՚ի թաթառ ,
յերկրի՛ն տամո՛ւկ զփայլակո՛ւնս անձրևս առնէ՛
անսպառ ·
՚ի կաղաղե՛ց ի՛ւրոց շնչե՛լ տայ գոլորշեա՛ցն ՚ի
թափառ ,
խորոց յերկրէ՛ ծի՛լ ծծմբո՛յ ստեղնէ ՚ի հո՛ւր
դիւրավառ ։
՚Ի գիտութեա՛նց մարդ մոլորեա՛լ յանձի՛ն կա-
րի՛ան ՚ի թշուառ ,
զամօթալի՛ց էառ քքո՛յն յերեսս ի՛ւր զա-
պաւառ ·
Վեհի՛ն մեծի՛ զանձն ենթարկեա՛լ ՚ի բարկու-
թեա՛ն միգի՛ն մառ ,
որ այժմ զձե՛ր կաց զչարի՛ս յանդիմանե՛լ
անաչառ ։

ժը

Ր.ԺԼ մեր 'ի կա՛րգ անդր բերեա՛լ Ճառլիցն 'ի
դէ՛պ հաւելոց ,
զորոց զհետ եկին ասե՛լ Թշուառ անցից սիրա
'ի խոց .
'ի փափկականն ապա հանեա՛լ հանգստենե՛ն
աւալոց ,
'ի Դրախտին էն յանդիման ընակ մարդոյն
այր ցաւոց :
Փակեր նմա աւա՛ղ ցաւոյս կենաց անկոյն
Ճանապարհ ,
'ի սուր բոցոյ սրովբէ կարգէր անքուն հսկե՛լ
կալ 'ի պարհ .
Մերում ծայրի անդ բարձրութիւն վայրաբեր-
եա՛լ 'ի խոնարհ ,
ընկեայն յաղէ գայր անբանից , պեան անպի-
տա՛ն ւարհամարհ :
Յերկիր 'ի գործ մարդոյն պատիժ անդ անի-
ծից փայլատակ ,
փուշ և տատասկ և ցաւոց հա՛ց քրտանց Թոր-
մունք և վտատակ .
հեծութմն 'ի սիրտ յոգւոց պարզմամն ցաւոք
ծննդեան մահափակ ,
'ի նախաստեղծս անդր զեղմն խեբ զայորդեա՛լ
ջուրց վտակ :
Սակայն և այս Մարդասիրին ամենա սիրոյն եր
ցուցակ ,
յապաշաւանս զհետան ածե՛լ վշտաց խրատուն
'ի մահակ .
ուր արթնութեան սրտի զոգւոյն զԹմբրու-
Թիւննս սասահակ ,
'ի լուրջ ածեա՛լ 'ի կորստեան կացցէ 'ի գիւտ
սրտահակ :

Պուշակն զքե՛զ խրատեսցէ՛ յի՛ն ասէ՛ 'ի
բերան ,
քո դրանջո՛ւմն զոր հեստեցա՛ր զերկնից Թո-
ղո՛ւլ պատուիրան .
Ձաղս 'ի չարեա՛ցն առցես քո՛յոց որք առ ուժ՛իդ-
գործեցան ,
ապա 'ի մի՛տ յիշել գայցե՛ս Թէ և յուշի՛կ
անագան :
Զգաստացուսցե՛ն զքեզ յուշա՛ծք յարբե-
ցութեա՛նդ արկածից ,
Թէ զիս Թողո՛ւլ զքաղցրութի՛ւն ո՞րքան է քե՛զ
դառնալից .
'ի հեծեծե՛լ դարձցիս և յո՛ղբ փոխան փառա՛ցն
անմահից ,
որով հասցէ՛ զկեանս կեա՛լ քեզ զհոգւո՛յն
անկակից :
Դրախտին հանդէ՛պ տալ զբնա՛կն և այն խնա՛մք
են վեհին ,
որ յարայո՛յզն է 'ի խնդի՛ր որոց գնա՛ն զար-
տուղին .
ողբոց դնէ՛ անդ նպատա՛կ զաստուածատո՛ւնկն
զտեղին ,
վիժակաց է՛ր այն արտասուա՛ց նշան յաչա՛ց
հողածնին :
Որպէս զի մի՛նչ մահուն պատե՛լ և դառնու-
Թեա՛ն ճաշակաց ,
զկասկածա՛նս 'ի միտս արկեա՛լ յիշել տացէ՛
սիրտ 'ի լաց .
ապա զծա՛ռն յուշոյն անԹա՛փ կալեալ մտա՛ցն
զկենաց ,
զԴրախտի՛ն հեծեծելո՛վ մուտ խնդրեսցէ՛ 'ի
կամաց :

Ո՞ւր Դրախտին ուր տարածունք անդի կայծն
յանդիման ,
աւազուտ ինչ անբեր էր անդ կամ աղտաղ-
տուկ անպիտան .
փարգաստ , զի գութն երկնից յարդար իւր
ըստ գործոյն դատաստան ,
և մարմնօրէն նոցուն 'ի կեանս տալ հոգացաւ
զդարման :
Մ՛այր էր յուռթի արգասաբեր պարարտաբոյս
բանջարոց ,
ծառք վարսաւորք հովանացեալք՝ վճիտ խո-
խոջք 'ի խորոց .
վառք վարդենեաց բուրափայլունք յակնախտիղս
երանգոց ,
և մանուշակք յերկնիցն 'ի շող հեշտակաթիլք
զբօսելոց :
Մ՝արգագետինք կանաչազարդք բոյլք անդէ-
ոցն 'ի յարօտ ,
ծինք արձակեալք 'ի կենդանեաց անդ խայ-
տային հօտ առ հօտ .
մայից սրինգն և բառանջոց քաղցրիկ հնչմանց
ընդ առաւօտ ,
ձոխ հեշտանաց բերէր վայելս որոց 'ի լուր
կային մօտ :
Կայեցն 'ի յոյզ գեղեցկադիր բլրակ մատչէ
հարթ անքոյթ ,
վայր ծաղկաբեր շուրջ հոտաբոյր գեղածիծաղ
յերևոյթ .
ուր մշտադալար մորչ 'ի ծառոց խղէն 'ի կահս
'ի կազմոյթ ,
Նախնեացն 'ի սէրս անդր օթևան ունիլ բերէ
փոյթ 'ի փոյթ :

Առուաց վտա՛կք արծաթափայլ քաղցրահոսան 'ի ծածան,
և սիւքն զո՛վ 'ի շունչ կենաց մշկաբուրեան հեշտարան.
բերք ինքնաբոյսք քաղցրաճաշակք մարմնոյն 'ի ջամբ 'ի դարման,
և վայելմունք յազատ 'ի կեա՛նս ոսկի դարուն սկզբնարան:
Հիւղ վայելուչ անդր ընդ ծառով կահաւոր-եալ յուռենեաց,
մինչն զդէմս ուղղորդ 'ի ծո՛ռն որ կանդա-ղինչն էր կենաց.
մաշկ 'ի մարմնոյն պատսպարան յեւին առեալ 'ի շնորհաց,
և վարդացան իսկ անկողին ընդ այլ քնքուշ դալարեաց:
Ծառոյն կենաց այլ յիշատակ մնաց յուշոյն ոչ 'ի տար,
սիրտ զերկոցուն 'ի գրգանացն համակ դնէր 'ի վտար.
Նստին 'ի լա՛ց հեղեղք զվայրն ոռոգանեն ան-դադար,
ողբան յորմէ անկան 'ի բա՛ց զերջանկութիւնն հեշտարար:
Այլ բարութիւնն անվայրափակ որպէս յԱդին փափկութեան,
Նոյնպէս և որ արտաքս էին չէր բնաւին բա-ցական.
'ի խնամս էր հոգայր հովուէր որպէս զորդիս սարտնական,
զի և կայաննն առ Դրախտիւ ցոյց առատն էր գթութեան:

Յերկիր սերեալ զոր բարութեամբն առնէր
հրամանն 'ի Դրախտին ,
անդէն իսկոյն ըստ ակնարկմանն երկնից 'ի ծին
խայտային .
'ի բազմանալ կալան ակինքն ըստ աճեցէքըն
ձայնին ,
զերկիր ընաւ նոր սերնդովք տիրել գործել
զարժանին .
'Ի մարդկութեան բնոյն յընձիւղս նախաբող-
բոջ անդրանկան ,
Կայլին անուն անդր կարդան յոյս 'ի յաղցից
փրկութեան .
Եւ զի ընդ փոյթ զոր բաղձային գրկել զատն
անժամին ,
Վայ և աւաղ հարել ածէր տաշտին երկրորդ
'ի մահուան .
Օտուողին երկուցն 'ի մէջ զիմաստութիւն
անցուցեալ ,
Եւ նովին իսկ զգօնութեամբ տէր զԱրարիչ
ծանուցեալ .
յաժմնաւղէս գալ 'ի պաշտօն իղձ 'ի սրտի
արծարծեալ ,
'Ի փաստակոց պատարագօք զինն պատուէն
վերօրհնեալ .
Որպէս երէց կայեր որդին 'ի ցորենոյն ար-
մտեաց ,
մատուցանել որում յաջողս գործոց ձեռաց
իւր շնորհեաց .
յայն և երկրորդն իսկ հայեցեալ գառն 'ի
յընտիր պարարտաց ,
սիրոյ պտուղ անդ նուիրէր զանուշահոտ ձեռն-
ձերաց .

Նուիրաուհուն անդ հայեցեալ Հայր յՈլմպեանն
'ի կայից ,
զտուողացն ընտրել ժառէր զեռանդն 'ի ձօն
մաննայից ·
յիմաստութեան զմին դնեալ արփեան ձրից
ընդանկից ,
հանճարակամ յայն հեշտանայր 'ի դաշնամունս
ուղղալից :
Հաբելին էր կրսեր որդւոյն բուծ տարեւոր
սիրազոհ ,
որ 'ի յՈլէմպ շեշտ ծառանայր ծխոյն սաւէղն
ցայգն 'ի բոհ ·
ուր զարփենեաց սիրտ զգեցեալ հոգւոյն զգօն
մշտադոհ ,
Ծունր 'ի գետին յաղերս գայր առ Հայր
զորդւոց բարեխոհ :
Իսկ որ հերձիս կրէր մտաց և խէթ առ իւր
հարազատ ,
Կային ընդ սիրտ մաղձ մակարդեալ ախտք անձ-
նակէզ խօլադատ ·
'Ի դալկահար իւր պատարագ՝ յանդոհ դնէր
միգապատ ,
յերկնից զրկեալ անդէն շնորհաց , ծուխ նուի-
րաց 'ի վարատ :
Ընդ անկանին երեսքն ժանտ , յալիս ծփէր
դառնութեան ,
կասկածք ընդ նոյն յալից խուժեն զոգին
ընուն զանպիտան ·
դաւադրութեան 'ի սիրտ երկնէ՛ խանդ մոլե-
գին Երեբեան ,
ԶԵղբայրն անմեղ շղթայ յարէ՛ անդ արկանել
զճանճան :

Զառ ՚ի խորհուրդ՝ ո՛չ խօլանացն, ՚ի խոստամանէ՛ն Աստուածեան,
Թէ տիպ էր նա՛ Անմե՛ղ Գառի՛ն նախադրոշմեա՛լ ՚ի սկզբան .
՚Ի Թաւալմո՛րդ բլրի՛ն կատա՛ր կենաց ծառո՛յն յանդիման,
դառնանուէ՛ր զերկի՛նս ՚ի գո՛ւթ ածել ՚ի սէ՛ր հաշտութեան :
Բայց զի՞նչ, առնո՛ւ ՚ի դաշտ ածէ՛ մահակ յանգո՛ւթն ՚ի ձեռի՛ն ,
սարսռ երկի՛ր կարծեա գոչէ՛ , իսկ նա անլո՛ւր անդստի՛ն .
անդր ՚ի տապա՛ստ հարուածն ուժգի՛ն հաստակն արկեա՛լ զարփենի՛ն ,
որպէս շուշա՛ն շյա Թառամի՛ ժամա ՚ի տապո՛յ խորշակի՛ն :
Յիմարեցա՛ւ և ինքն անդէ՛ն շիջա՛ւ եռանդն եա ընդ եա ,
և զապշութեա՛ն հարեալ մտա՛ց անձի՛ն յառնէ՛ դատափեա .
բոսորաբո՛ւղխ յարիւեան մարմնո՛յ վտակք արեա՛ն գետահեա ,
յաչս՛ն դժնեա՛յ ցոլս արձակեա՛լ զահանդս ածէ՛ն խօլաժեա :
Զայլ մաղձախա՛ռն անդր որոտա՛յ աւա՛ղ եղբա՛յր զի՞նչ այս ինձ ,
զխա՞րդ յանմե՛ղ ՚ի գառնդ՝ ո՛չ ո՛չ . . . դըժնեացա՛յ որպէս զինձ .
ո՞ւր ղօղեցա՛յց, գաղթել ո՞ւր ինձ ո՞ր ծածկեսցէ՛ ալից խինձ ,
հեղձնում վա՜յ ինձ յօդուածոց իմ խղի մարմնոյս արդ սոսկինձ :

Ուստի՞ այս ինձ զինչ գործեցի, զի՞ յայս եկի պատահար,
զընդամ սարսիմ ո՜հ աղետիս յանդերձ մատնեալ 'ի շուար .
այլ շուտ անդրէն 'ի վառ մաղձին ծծումբ դիւաց հեշտաբար,
խանդին իսկոյն 'ի դարձ տանէր խանձէր տապէր չարաչար ։
Զի՞նչ ինձ ասէր տագնապ անբեր կրից 'ի յոյզ ծփանաց,
ես տօթահար և ցրտակէզ ընդ կոշտս եկեալ անդղաց .
իսկ նա քնքուշ կնատասիրտ իւր 'ի զբօսանս ծնողաց,
մշտածաղիկ յերգս և 'ի կայթս հանդէս բերէր խնծղանաց ։
Տեսցեն աչս ծնօղքն զգեղ սիրոյ իւրեանց զածածին,
և զխարտեաշ հերացն գէսս փոշեզանգուած 'ի գետին .
եղո՜ւկ եմ ես, զինչ բարբառիմ . . . . ա՛հ ա՛հ 'ի խաբս եմ ինքնին,
բայց է՞ր նման միշտ 'ի գրգանս ինձ տուայտիլ վշտագին ։
Տես ինձ խանդին սերմանցն զբոյս հայեաց 'ի բերս մախանաց,
որ ոչ միայն մարդկան զարմանս յերկրէն խլեաց կենդանեաց .
այլ և յերկեակն 'ի նոր տաշտիկս համատուչիր բոց վառեաց,
յերկրէ որցէլ զդեռատունկս զորս անեղին աջ անկեաց ։

Յայս յերկոսին կատաղութեան կռիւս՝ 'ի ցաւս 'ի յոխս դիւային ,
սարսափեալ գաղթել ու'ի նոյն բերել չէալ փայր-կեան դիւրագին .
անդր ամպրոպաց որոտայ Հայր բարբառ ամոք 'ի քննին ,
ո՞ւր է ասէ՝ Կային , զի՞ կայ Հաբէլ եղբայրդ Համանձին ։
Զայն եր գթոյ՝ բանէ շնորհաց , Ողորմածին գորովոյ ,
զպատրաստուածն 'ի զիղջ չարեաց բերել գործոցն 'ի մօտոյ .
այլ չարութիւն որպէս յարիւնն անմեղ ոգւոյ առ զայսոյ ,
և առ երկնից գոռայ փութանիշ նոյնպէս փայրագ անհնազոյ ։
Եղբօր իմոյ ասէ խըրոփ ինչ առանդոյ սըր-բազան ,
էր մի թէ ինձ անքուն հսկել գոլ յարկածից պահապան .
բողոք արեան ձայն տայ Աստուած եղբօր քոյին ո գաղան ,
յերկրէ առ իս գոչէ անդուլ յիրաւարար յայս ատեան ։
Զէր քո պահել էր ում որպէս գժնեայ դա-հիճ ոք անգութ ,
նորուն 'ի կեանս գաղանացեալ զարեն յանկարծ տարար մութ .
չէ՞ր 'ի միտս կենաց մարդկան իմ գոլ կա-ռուած անկապուտ ,
և յեկից ոք չիշխէ երբէք յինքն ընկենուլ կորուստ ։

Զաւէ՞ր յուշի՛ զնուիրա՛ցդ զոր առայծ՛ ուղ-
ղակի ,
այլ ո՛չ ուղի՛ղ ՚ի բաժանմա՛ն կացցէ լեզո՛ւդ ՚ի
կարկի ·
եղբօր քո դա՛րձ առ քեզ եա՛ւ եւ քեզ ա-
րե՛լ ըստ կարգի ,
այլ ո՛չ կենա՛ցն ՚ի խոյզ շամբշե՛լ ՚ի կուրս ա-
ծե՛լ մահակի ։
Երբեք ՚ի քե՛զ հարցի՛ն ընդ ա՛յնր եւ տատան-
մ՛ունք դող ՚ի դող ,
երկրահալա՛ծ կացցես զարմի՛ւ ծակէ ՚ի ծա՛կ
սող ՚ի սող ·
զեղցի՛ն յերկի՛ր ՚ի գործս քո՛ վի՛շտք եւ տաղ-
տա՛պք անյաջող ,
չարակնութեա՛ն քո փոխարէ՛ն սահանք բացցի՛ն
քեզ յողող ։
Որ զիւրն եբա՛ց երկի՛ր բերա՛ն յանդարանի՛ն
յա՛յն ծուծ արեան ,
զիւր քեզ լեցի՛ տալ զօրութի՛ւն թէ եւ գոր-
ծե՛ս ժրաջան ·
Հաբէլ՛ն արփեա՛նցն այժմէն յաղի՛ յանզրաւն է՛
՚ի խրախճան ,
եւ յերկրիս դու չարալլո՛ւկ ՚ի ցաւս անկեա՛լ
չարագան ։
Նախանձուն բե՛րք ահա՛ սոյն ա՛յս տոյժ անի-
ծի՛ց անդարման ,
այսականա՛ցն ահա գործո՛ց այս հետեւո՛ւմն
աքսորման ·
յորմէ զմի՛րտ կարծել երկնի՛ցն է հոգեշու՛նչ
պատուիրան ,
յեղբայրաբա՛ր կալ ՚ի սիրո՛յն յաննենգն ՚ի
սի՛րտ պարկշութեան ։

Բանի՞ շարեաց առակք ահա՛ զոր յաշխարհ
զե՛ղ ծովաբար ,
վերկուց ակնանց խիտ զուղխուամբ զարմիցն եկեաց
լեթարար .
և զնախնիս յաղէտոշիր ըլկանս եղեր հե-
ծափար ,
ցաւս ՚ի ցաւոց յաւել վերայ , զարփին պա-
տեաց ՚ի խաւար :
Զանկարծահասան անմխիթար նախնիք լայէն
զղխրդուած ,
՚ի դիւր սրտին չէր սփոփանք այլ անդադար ողբ
և լաց .
յորդոյ երկրէն եր միշտ երեւս անդր ՚ի հեղեղս
արտասուաց ,
ցաւոց եր հոյց ցաւոց և կեանք հեշտանք փախ-
եան անց գնաց :
Ուրին ՚ի դամբան միոյն յորդւոյ ՚ի նեխ լուծ-
եալ ողորմուկ ,
մինն ՚ի յերեր մատնեալ յերկրի յասկերս եր-
թայ երկեղուկ .
և զարմին խսկ պատեալ ցաւովք՝ թոռունքն ՚ի
վայ և յեղուկ ,
յախտակցութիւն զքարանձաւս շարժեն լե-
րանցն յաւաղուկ :
Նախնայն եր նախ դարձ անդր ՚ի հող ան-
դարձ վճռաւին ՚ի յերկիր ,
նմա միայլ ոդւոց պարզուամբ ՚ի քաղ շնչոյն
կենսաձիր .
նախ նա յանցեալ նմին եր անկ մահ ըմբոշխ-
նել նախածիր ,
այլ զի հեստմամն առցէ զշունչ յայս բերա-
դէպ ցաւակիր :

Տեսցեն ապա որք առ հրամանն ըմբոստանան
Ոլըմպին ,
Քուշի՝ զոր ինչ ընկալան առյժ , կալցեն որք
միաս ունիցին .
զի յարացոյց գրեալքն ողջոյն որոց յապայս
դան ՚ի ծին ,
եղան , անշէղ զոր էն կարգեալ գնալ կենաց
մեր զուղին :
Ո՛. ՃԼ Նախահօրն եղանէ արդեօք մեղա ՚ի ծուխ
կալ Թախծանաց ,
կամ չեմա ապա ինչ մխիթար ոք տակաւուք
խրատեաց .
քան աղեալցն՝ է բազմաբաշխ պէհին բաղձուկ ,
դիւրանաց ,
զոր պատմեցին ձեզ ըստ կարգի , որոց ՚ի լուր
ունէին է բաց :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յուշ առնէ զծնունդն Սեթայ ՚ի մխիթարութեան Ադա-մայ. պատմէ կարգաւ զնահապետացն. ասէ և զարկածն Ջրհեղեղին. զնորոգ բազմանալ մարդկան, զաշտարակաշինութիւն, զհաւատալն Աբրահամու, զմուտ Յակոբայ յԵգիպտոս, զազատութիւն Եբրայեցւոց ՚ի ձեռն Մովսեսի. զգերութիւն անդրէն ՚ի Բաբելոն, և զդարձ նոցա. զծնունդն Քի̃, զընծայումն ՚ի Մոգուց. զփախուստն յԵգիպտոս, զկոտորումն մանկանց Բեթղեհեմի. զմկրտութիւնն Յովհաննու վասն Քնի̃. և զմկրտութիւնն. և այլն:

ԱՐՓԻԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Ե·

—

Յաւուրն Հայր ընդ տալածմանն և ՚ի մորմոք
սրտայրեաց ,
զամս երկերիւր ընդ երեսնից վտակս հոսէր
զարտասուաց ·
այս Լուսոյն զընդացեալ Հայր ՚ի գութ առ.
իւր գործ ձեռաց ,
Նոր ՚ի սերմանդ այս սփոփել յերրորդ ծնունդ
բարեզգեաց:
Կերպարանաց իւր համառօտ Սէթ ՚ի սփոփանս
ձեռ ընտիր ,
յորոյ նման լինէր զարմից ծոխ լուսութեան խընծ-
ղալեր ·
երկրորդ նա էր կարգեալ արմատ զօձին վան-
դել զպտուղ ,
այր ՚ի Նմանէ վճռեալ էր գալ Աստուածամարդ-
յայս երկիր:
Յարիւնադրոշմ նա ՚ի նշան յիւր տաշեալ
չէրա հաստաբիր ,
զօձին Ջաղխել ունէր գլուխ յապագայ ՚ի տոչկ
ցաւակիր ·
և յաւաջին պճնել ՚ի զարդ անմահ փառօք
վերնածիր ,
զնախնին յիւր անդր ածեալ խնդին ՚ի դա-
րաստան լուսածիր ,

Յերկուցն անձի՛ գծից մարդկան ցեղք բաղ-
մացեա՛լ սերնդեան ,
Սեթայն սաեմ և Ներդժառի՛ն որ կայ եղբօր
դաւաճան ․
բանաւորաց զեղաւ զարմի՛ն երկիր անդէ՛ն
ծովանման ,
որք ՚ի գործե՛լ զնոյն ինկո՛յն առի՛ն յարդիւնս
բեղնական :
Սեթեան ցեղի՛ն նահապետաց բարին կացեա՛լ
մերձաւոր ,
զի երկնից ցօ՛ղ շնորհաց հարուստ զայնս գոր-
ծէ՛ր փառաւոր ․
որդի Ենի՛ն անուանեցա՛ն զարմ վեհագի՛ն շնոր-
հաւոր ,
և չխառնի՛լ պատուէր առի՛ն յազգն ընկեցիկ
նենգաւոր :
Նահապետաց յայս նկրտեա՛լ ՚ի յԱդամայ
ցուցին դար ,
և մերձաւո՛ր Վեհն էր Երկնի՛ց յամենասի՛ն հայ-
րաբար ․
ընտանութեամբ զի մի՛ ընդ ցե՛ղն անիծելոյն
յար ՚ի յար ,
երկնիցն անկցի՛ն ՚ի մոռացօնս շնորհաց զեղ-
մունք վայրապար :
Յայս և զհա՛մրսն երկայնակեաց Որէնն առնէր
անվախճան ,
երկարակեաց այր և ծնունդ բազում դա-
րուցն ՚ի սահման ․
զի միշտ յԷի՛ն ելցեն ծննդի՛ր գէթ առ որդւոց
ցանկութեան ,
ալ և գիւան էր յայժ կարեւոր յերկրի ՚ի կեանս
ծննդեան :

Որդ յայս կարգեա՛լ նահապետաց 'ի փոհն
կա՛րգ հետ զհետ ,
Ադամ և Սէ՛թ Ենովս Կայնա՛ն Մաղաղիէ՛լ և
Յարեդ .
յորմէ Ենովք յերկնից ամէ՛թ 'ի ձիրան եղ-
եա՛լ յարահետ ,
և որդին ի՛ւր Մաթուսաղա՛յ իսկ մահուան ի՛ւր
զէ՛ն և նեա :
Նահապետաց յետին եղեա՛լ շառաւկեցի՛կ 'ի
բարեաց ,
Նոյն և զաւա՛ծք 'ի բազմադա՛ր կացին յարե՛ւ
սերտակաց .
զի պատմեսցե՛ն որք Աստուծո՛վ հայր հիմնե-
ցա՛ն որդեկաց ,
ծանօթ զնո՛յնս առնել Է՛ին յերկնից զգո՛յշ
հրամանաց :
Մշել ընո՛ւ թէպէտ զերկի՛ր յԱդամ հասանի՛չն
ա՛նդ աստ ,
այլ ըստ մարմնո՛յ գոլոյ վարո՛ւց յառաջադէ՛ա
հրամայեաց .
բայց մարմնով ո՛չ յաձիլն և ե՛թ վեհն ան-
վախճա՛ն ակնարկեաց ,
այլ և անդէ՛ն յանմահութեա՛ն փոխիլ 'ի կեա՛նս
արփենեաց :
Որպէս զԵնո՛վք յեա ըստ մարմնո՛յն ի՛ւր տե-
սանե՛մք ընթացից ,
և յեա որդւո՛յս սուրբ անկողնո՛վ սաեղնել բար-
եա՛ց ընդակից .
յանմահութեա՛ն ածեալ վիճա՛կ վայր յարփե-
նի՛ն բերկրալից ,
յաղաւնակե՛րպ գրգեալ 'ի ձի՛րս ծերունական
բաշխոյից :

Չէր այս երկնից առն միում պարգեւ բարեաց
միայնակ ,
այլ զի նորին ելս եւ այլոց ուղի բացցէն
համարձակ .
զի բնաւ չէր զոք Վեհին կամք յայն վերածել
'ի վիճակ ,
այլ զմարդոյն հաստուցանել պարտս ըստ կչռոյն
արդարակ :
Որով 'ի կեանս անդ անմահից փոխիլ մնայր
բնաւելից ,
յետ յաստի կեանս յուսով փառացն վայելման
անմահից .
մարդկան ընէն ձրիապարգեւ այս վիճակ էր
կենսալից ,
որոց 'ի կամս երկնից բարւոք կենաց կացցեն
ընդանկից :
Բայց ուխտերորդ դարուն մարդիկ մահուան
դառեալ հնազանդ ,
Մեղաց եղեն կամաւ ծառայ զենին լքին սուրբ
զահանդ .
յանուր կենաց յուսակորոյս զբարեացն եղեալ
բերս 'ի վանդ ,
վայր փշաբեր զերկիր սրտին յարդարեցին
զարգաւանդ :
Յանձանց 'ի կամս եթող Աստուած զի անձ-
նիշխան հաստատեաց ,
զմարդասէրն էառ Հոգւոյն զարփիական ձիր
շնորհաց .
սարջանալ աւաղ ցաւոյս զի մարդ սատեղծ ած-
կարդաց ,
որ ահռադոյն է նշանակ զդուշութեան 'ի
չարեաց :

Զարարչական իւր զօրութիւն մոռացելոցն
առնէ ուշ ,
որք յանիծեալն խառնեցան զարմ ադամեան՝
բանտադուշ .
պղանդակ վարս յանձին կալեալ , առ 'ի բարին
տիրեաց շուշ ,
մեռելոտեաց մատեան 'ի կէր վերթ շաղղակեր
ինչ տպուշ ։
Երկիր մարդկան անդ զազրացեալ 'ի պիղծ
գործոց գնացից ,
զի համախումբ ամբարշտել ոգի առին զպղ-
սակից .
զՃանապարհ յամենայնի պղծեաց զիւր մարդ-
շնորհալից ,
դառն պատժոց եբաց ինքեան դուռն 'ի յոր-
ձանս հեղեղից ։
Արդար տոհմէ զայր մի միայն գտեալ էին
անարատ ,
Նոյ կարդացեալ միշտ 'ի բարին զխիրտ կալեալ
ուղղադատ .
համբերալէս եւ 'ի հաստչին սէր վերառեալ 'ի
հաստատ ,
որ աշխարհին եկաց յուսոյ հիմն անսասան՝ եւ
արմատ ։
Սա արկղագործ կազմել տապան առ 'ի տեառնէ
զհրաման ,
'ի նոյն զամաց ծախէր բազմաց յաջորդութիւնն
անխափան .
առ հարկանել զազգն թշուառ գործեացն 'ի
ձայն եւ յուռան ,
'ի կեանս Թերևս ածել զգաստս 'ի վայելչուչ
մարդկութեան ։

Մանզի փախեա՛ւ 'ի շամբշելո՛յ յոյս դառնա-
լո՛յ 'ի բարին ,

կառ զնո՛յ իւր ընտանեօքն և ձնչայնո՛վք երկ-
րայի՛ն .

յայն 'ի գնայո՛ւնն եդ 'ի քաղա՛ք 'ի Ջուրց զեր-
ծո՛ւլ հեղեղի՛ն ,

ամենապա՛հ իւր իսկ ձեռա՛մբ փակեալ զնո՛յն
ապնդադի՛ն :

Օ՛ւաղակա՛պան կոչեցեա՛լ Ջուրցն զհոսանս
յանդնդոց ,

զերկնից ելո՛յծ յորդ սահանա՛ց ծովակուտա՛կն
զՋրոց .

հեղեղա՛սաստ ցասումն եհե՛ղ ծովապատի՛ճ հար-
ուածոց ,

առ հասարա՛կ յողող զերեսս երկրի սրբեա՛ց 'ի
աղծոց :

Յաձելութեա՛նն յաւէտադի՛ր ուխտիւն 'ի յո՛յս
յարդունեալ ,

զԱյրն Արդա՛ր յետ անցելո՛յ սաստից հայր
ե՛դ երկրական .

Մարմնոյ 'ի կեա՛նս և շառաւիղա՛ց զնոյն ամո՛ք յեր-
կարեալ ,

զի ազդ զնա՛սան համակործա՛ն յետնոց տացէ՛
ձառ արկեալ :

Յերրեակ Նորա՛ ոստ արձակեա՛լ արդասաւո՛րն
'ի տաշտից ,

Նոր 'ի յերկրի՛ ծառք ուռձացա՛ն բերոցն 'ի
ձի՛րս բերկրալի՛ց .

զեղ հայաստա՛նս եկաց յորդի՛ս , ազի՛նք յար-
եա՛ն հսկայից ,

որոց Երկրո՛րդն առաջնորդէ՛ր հայր ըստ երկնի՛ն
հա՛ձայից :

Նոր ծննդոց փոյթ խռնեցաւ զարմիւք Նախ-
նեաց այս կայան ,
յանապատն ընդ հաւաղ պարտանեցաւ յանձուկս
երկիրս Եդեմեան .
յայն իսկ փաղէ՛կ այն ինչ զուղի՛ն մօր փեսե-
կեալց ՚ի ծննդեան ,
սառծանեացն եմուտ ոգի՛ ՚ի հսկայի՛ցն ուշա-
րան :
Նշեալ բազմաց հաստուած ՚ի դաշտն անկան
անուն Սենաար ,
անդ բազմացեալ յորդիս զերկրին լցին սահ-
ման հաւասար .
ուր միաբան համատոհմի՛կ յազգն խորհուրդ-
զեղծարար ,
մուտ յերկնաբերձն աշտարակի՛ դալ ՚ի շինուած-
կամակար :
Ի գործ անկա՛ն անդ համադաւանդ ՚ի վէր հանի՛ն
աշտարակ ,
անուանակի՛ր յարակայուն ՚ի հող հասանե՛լ յի-
շատակ .
յաւիտենի՛ցն Եւին անուա՛ն՝ որ միշտ պատմի՛ ,
փոխանակ ,
որոյ անուն է յազգաց յազգս և յիշատակն
՚ի հուշակ :
Գոռայր Ոլի՛մպ անդր ՚ի վերուստ հնչիւն
սաստի՛կ որոտման ,
և հողմն ուժգին շինիցն զհերէ՛շ շեշտ տապա-
լէ՛ր ՚ի կործան .
միաբանունդ ազգին բարբառ ՚ի ծիւ ցելոյր
բազմաբան ,
և այր անցնի՛ւր զաղթէր ՚ի տա՛ր գործն լքեալ
զանպիտան :

Սյամայական զի մի՛ անձանց սահման դիցեն
առանձին ,
այլ մշտադիր կացցեն հլու ջիրդ սահմանացն
երկնային •
օտարաձայնս եդ իրերաց և անծանօթ խոր-
հրդին ,
ըստ հրեշտակաց սահման կարգեալ թուոյ՝ ա-
զանցն երկրածին ։
Սուր գիտութիւնն աստուածամոռ ո՛չ աղե-
տիս , հիմն արկեալ ,
տարրականացն ած 'ի պաշտօն զազգն 'ի շամ-
բուշ վարակեալ •
մոլորութեան բազան անդունդք աղանդս ա-
ծին դիւագնեալ ,
և 'ի շնորհացն Էին ողջոյն ազինք գտան տար
անկեալ ։
Իսկ ոմն զգայս յաստուածեղէն սուրբ գի-
տութիւն հպատուոր ,
անուն կարդան այնմ Աբրահամ ծիւղ յԵբե-
րայ բեղմնաւոր •
յաւիտենից ճշմարտին հետոց գտեալ ու-
ղևոր ,
սուրբ հրամանին զանձն ընծայէր երկնից
գնալ անխոտոր ։
Բարբառ առ նա յԷէն հնչեալ իբրու յարփ-
եանցն ընտանի ,
յերկրէ անտի փոյթ ելանել զառն թողուլ
հայրենի •
զի պատրաստ է՝ որոց խնդրեն , փառացն
Աստուած ամենի ,
և ունկն բաց է 'ի լսել սերտ հայցուածոց
հայցողի ։

Ի հրամանացն էին անկեալ զհետ երթայր Աբրահամ,
և հաւատոյն արդարութեան զաւետեացն առ զպատգամ.
յԱրարչէն կամն ինքնանուէր հարուստ 'ի յոյսն և փարթամ,
հեթանոսացն 'ի յաղաղաւուկս աղբիւր բաց-եալ բարեհամ։

Յամաց իւրոց իննսուն և ինն ամբիծ կենացն 'ի լրման,
զուխտ հաստատել էին երևեալ, աղդէ յա-ղայս որինչ զան.
և արփենեաձքն իսկ 'ի Մամբրէ յայանեալ 'ի դէմս տարրական,
պարգևական ձեռ խոստանոյ ժառանգ բար-եաց հայրական։

Ի ծոցածին իւր անդ ցուցեալ զաւակ միանալ ընդ մարմին,
Աբրահամեան լինել որդի որ յաւիտենից հայ-րածին.
արդարութեան դոյք հաւատոյն հայր ըստ անեղծ-գոլ շնորհին,
և 'ի նախնին զաղամածինս 'ի փառս ածել վերստին։

Լուսակրօնից Հայր Նահապետ զայրն կարդ-եալ տիրապէս,
զաստուածհամբեր զծննդոց տայ զաւետիս յայն հանդէս.
և յաշխարհէս որդիս ունիլ զաւազաթիւս, յասպարէս,
պսակազարդ վեհից ծնօղ յորդիս կացեալ ձոխապէս։

Ի նոյն և գե՛տ Սոդոմայ ասե՛ն ընդ ծուր սահմանն
շրջապատ ,
ո՛ր պայլէկեանն էր առաջին մա՛յր նախ երեւեալ
սատահակ .
որոց նպաստ չազդեաց կուրայց սրբոյն բանիցն
արդահաս ,
կրակաբե՛ր պատժեաց ուխտիւք զազգն ընջեայց
խօլագաս :
Ս.կանատանան՝ և եթ զղծմա իւրովքն համդմբոձ
առ թափեաց ,
ո՛ր արդարոյն էր ազգականն և խրատիչ մըծ–
ղընեայց .
զիւր սուրբ հոգին նոցայն ամենջէ՛ր չար գնաց-
իւքն՝ վշտազգեաց ,
և բարութեան ածել ՚ի կո՛րդ յեանեալ դնէ՛ր
՚ի չարաց :
Ս՟պա ըստ ծուր այդ ջերդ ուխտին նմա զաւակ
զԻսահակ ,
և երեւեալ զոհ փորձական խնդրէ լինքեան ըն-
դունակ .
որում չերեւեալ մեծն ՚ի նախնիս սուրբ հաճու-
թեանն ընդդիմակ ,
փրկանս զխոյն հրաշիւք առնեւ անմեղ որդւոյն
փոխանակ :
Նու առ Սահակ խսկ դայ յերկ՝ տատուածա-
կան խնամով ,
նշխարենն լինել Աստուած յատակ յէջէ՛ բար-
բառով .
և զնպաստ ուխտեալ նմա յատուկ կենայցս ՚ի
վերդով ,
զի սերմ ՚ի յոյս յայն յենուցու արժանաւուք
սուրբ սերմով :

Բայց առ որդի՛ն Խոստացեա՛լ Յակովբ անուն այր ընտիր ,
սքանչելագործն իմն երևե՛ ՚ի սէրն հաստատե՛լ յան-պատիր ․
յերկնաբերձի՛կ սանդղաձևե՛ն յայտնեալ ՚ի քուն վշտակիր ,
և արփենեանցըն տայ իջմամբ սիրտ զգենու փութաժիր ։
Յայտնի նմա և Էնն ահե՛ղ իբր զմարդ մը սոսկական ,
և մերթ որպէս գիշերամարտ մենակռուի մըր-ցական ․
զոր Մարգարէ՛ն հրեշտակ ասէ՛ , արքանեկող խորհրդեան ,
զոր կատարե՛լ գայր Բանն Աստուա՛ծ յաւի-տենից ՚ի վախճան ։
Զամոլաջի՛լն ընդ ձինչ սեղմեա՛լ ՚ի քայլս ոտի՛ն առնէ կաղ ,
աստուածատե՛ս կնքեալ անուամբ ձիրս ար-ձակէ ՚ի չքնաղ ․
զի զերևման իւր մշտատե՛ս նշան դիցէ՛ ոչ ՚ի գաղ ,
Յակովբազարմն աղին ճաճա՛նչ ցերեկեսցէ՛ զան-նուաղ ։
Ընտելական այսպէս ահա՛ զի՛ւրն յաճախեա՛լ զերևոյթ ,
մինչև կուսամ՛ըն իսկ արքայի՛ց գալ ՚ի տեսի՛լս առնու փոյթ ․
իւր ծանօթից զկեանս պահե՛լ յանոտի նեղչա՛ց միշտ անքոյթ ,
զարանցն քա՛ջս իսկ ՚ի ձաղա՛նս առ նոցա ա՛յր անձանձրոյթ ։

Որոյ յընթացս առաջի կենաց զհետ երթեալ
անխափան ,
Մրցապարգեն առնէր զնոսա իւր նպաստից
միշտ արժան .
օրհնել աճել 'ի բազմութիւն յոգնահամար
ճոխութեան ,
և յերկրի անդ պանդխտանաց առ վայելուած
հանգստեան ։
Նմա խնամոցն անդ փայլակէ գութն Վեհին
Ողմպեան ,
երբ առ հացի բերան սովուն յերկիրն ածէ
փարոսեան .
յետ 'ի բանտի կալանաւոր զայր անձն անյանց
արգելման ,
և անդ հոգւով գուշակութեան 'ի շուք տար-
մոյն պետական ։
Զքնաղն է սա 'ի Յակովբեան որդիս Յովսէփ
պատանեակ ,
որ մախանօքն եկաց եղբարց՝ վաճառակուր
արբանեակ .
յԵգիպտականն օտար երկրի հանճար ցուցեալ
գերունակ ,
փրկչի անուամբ 'ի հզօրէն դրուատեցաւ հա-
մարձակ ։
Ընդ ծովանան 'ի յորդութիւն ծնունդք ազ-
գին Յակովբեան ,
և վշտացեալ յԵգիպտացւոց նեղչին խապառ
չարագան .
յԵբրայական որդւոցն այս առն միոյ ընտա-
րական ,
յայտնի Որէնն իւր խորհրդոցն առնել զնա
երանեան ։

Պետոյ յաղթէ՛ ձեռ Ամրամայ եր սա դիմօք գեղամոյն ,

՚ի հեղձմանէ՛ն ածեալ ՚ի ջրուց Մովսէս նմա տան անուն .

ում ՚ի Քորեբ բոցանըշան հուր ՚ի բորբոքս արծարծուն ,

բարբառ յանկէ՛զ ձայնէ Թուփից խոնարհաւոյ մորենւոյն .

Հայրենի գոլ նոցա Աստուած ծանօթս ածէ՛ ՚ի նախնեաց ,

և զէակա՛ն իւր ազդ անունէ՛ կոչումն անհամս ՚ի միոյց .

՚ի փարոսեա՛ն էկ յղեցի՛ց ասէ երկի՛ր յազգիդյայց ,

Խո՛յսն ևս ընդ նո՛յն իջեալ զնեղի՛չսըն չարչարէ՛ ՚ի հարուած .

Հանեալ անտի՛ զԻսրայելեա՛նս ամպով հարեա՛լ հովանի ,

և սիւնաձև՛ լուսովն ՚ի դէ՛զ բոցոյն առ սմա երկեղի .

զծովախո՛րս հերձու զանդունդս ուղի հորդէ՛ ծաղկալի ,

և զփարաւօ՛ն զօրօքն ՚ի խո՛րս յատակ սուզեա՛լ փիւնիկի .

Զջուրն անցուցեա՛լ ժառանգութե՛ան հանէ տանե՛լ յանապատ ,

լեառն ՚ի Քորեբ և ՚ի Սինա տեսիլս ածէ՛ ՚ի նկատ .

աստուածամո՛ւտ հարեալ խորա՛ն տուն ամպայա՛րկ ցոլացայտ ,

և զլերա՛մբըն մառախո՛ւղ և մէգ մԹե՛ն ջըրջապատ .

Պունդ սեւնաձեւ փայլականածին անդ հաստանէր ՚ի տարած ,
և բիւրաւոր արփեանց բանակ խուռն ՚ի սպաս բոլորած .
բարբառ ահեղ անդր զՄովսէս ՚ի սես կոչէ երեւմանց ,
որ անսիլ էր սաստուածակերպ հրաշափայլեալ յՈլմպեանց :
Պահ գեղարդին Սինա գաւառ ՚ի քերովբէս բազմելոյն ,
յականակերպ աղիւսատոյն ՚ի պատուանդան երկնադոյն .
կապոյտ և ջինջ և զուտ յարոյն ՚ի կոխ կաց-եալ աերուսնոյն ,
որ զբազմաւ յինքեան խորհուրդ տպաւորէր ըղձադոյն :
Այսափաղանն ՚ի յուշ բերեալ զանանջանացն յիշատակ ,
և ըրբենին ժողովրդոց սիրտ խստերանս զըս-տահակ .
և զկարմիր ծովուն ալեաց պարզուածն ՚ի դէզ ջրակուտակ ,
յերկեղ որոց՝ փառաց սփռէր յեւր դահոյից՝ շանթաձակ :
Նորդ էնն անտես՝ լոյս համայնիւ լուր է , և տես , և ջերդ բան ,
իմաստութիւն և զօրութիւն , ամենայնի բա-ւական .
հոգի և կեանք հուր կիզեալ լոյս անփոփոխ մտաւորեան ,
փառք անպատում կերպ անքնին և մեծու-թիւն ինքնական ,

Նոյուն տեսլեա՛նն ըստ հանդարտե՛լ անդանօր
գա՛յր յանդիման ,
քահանայիցն ընդ ծերս այս՛ ինքնին լինէր
տեսակաւ .
հուսկ և բոլո՛ր ժողովրդեան ցոյց յայտնեա՛լ
հրաշագան ,
հուրբն ՚ի բոլորո՛ք զահեղութե՛ան փառա՛ցն ա-
ծե՛ր զաստուածեան ։
Շ լփորագո՛չ զպատուիրանս ձայնէր յորժամ
հնացման ,
՚ի քարեղէ՛ն գրեալ տախտա՛կս էր իսկ ձե-
ռօ՛քն ուղղիացան .
զե յերկաւ՛նց նորա երկի՛ւղ սիրտ մատուսցե՛ն
սերտակաւ ,
և զոր ազդեա՛ցն , աւանց իրի՛ք պահպանեսցե՛ն
խոստովման ։
Ը նտրելոյն էր և անդ գամ ես ասէր կառմք
քրովբէիւք ,
Իսրայէլի՛ կալ յանդիման ընդ քեզ խօսի՛լ
փառաշուք .
սիւն ամպեղէ՛ն հուր միգախա՛ռն որք առ տե-
սի՛լ ահարկուք ,
զխուժանն ածցե՛ն քեզ հաւատա՛լ բանից լսե՛լ
քոց անքուք ։
Յերկիցս ելն անդր Մովսէսի՛ կալ բարձրելո՛յն
յանդիման ,
եթէ. գա՛ն աստ Տէ՛ր իմ գութ խնամո՛ց գեր
զարժան .
՚ի ցոյց ինձ ա՛րդ զդէմսդ բե՛ր ՚ի դիտութեան
սուրբդ անուան ,
որ այսքանեա՛ւ խնամարկեցե՛ր ինձ մե՛ծ շնոր-
հօքդ անսահման ։

Զի մշտախօս անպարագիրն ընդ Մովսեսի
զկարգաց ,
անդ համառօտ յանշէն կացցէ՛ կայանն ընդ-
ունն Յակովբեանց .
և բազմաձև ցուցակութեամբ հիանշմար նը-
շանաց ,
բազում զարմանքն 'ի խոստացեալն երկիր մուծ-
ցէ՛ աւետեաց ։
Ըղձանն եկից զքառասուն ամփին յողջոյն
իւր կամար ,
և նոքա վայր յամայութեան կան յածաչա-
անդադար .
երկնից խորհուրդ 'ի բարին էր ապագայից
բարեհնար ,
որդւոցն ամէն բնատեսին՝ յայն խառնակրօն
'ի գաւառ ։
Զիմաստութիւնն օրհնեմ հոգւով զմիայնակն
Ճշմարտի ,
որ հրաշալեացն է կարգադիր և յամային յան-
ջրդի .
զխորդ յայնքան ամս սնածել զազգ դառնա-
ցող ամարդի ,
և նորասքանչն կերակրէ՛ հացիւն երկնից գըն-
ձարդի ։
Խարակ սարսափ բերան բանայ գետ վտակէ՛
յաղթաջուր ,
և սրբնթաց զհետ երթայ , չուեն նոքա երբ
և ուր .
զականակիտ մատուռակէ՝ վա՛յ խորհրդոյն ,
զուսմիզ մաքուր ,
և զինչն առ միս փոյթ հարկանէ՛ լորամար-
գեօքն ոչ յաքուր ։

Չգաս ասէ՛ Որէնն՝ յառաջ 'ի տեսութեան
իմ դիմաց ,
զի տեսանել զիս և ապրել չէք 'ի մարդկաց հո-
ղածնաց .
բայց 'ի վիմին զքեզ 'ի փակ աչել եղեց ակ-
նաբաց ,
յորժամ առ քեւ զիմս անցուցից զատուէր ան-
բաւան զփառաց :
Ա՛յլ գթութեան սիրան կամօք կալ խնդրե-
լոյն 'հաստատուն ,
խոնարհութեամբ յայտնի նոյն ըստ կարու-
թեան ասնելոյն .
մերթ ամենայն ժողովրդեան յահեղ տեսիլ
հրաշագոյն ,
և մերթ 'ի լեռ միայն Ջայնիւ որ ընդ Մովսէս
բարբառոյն :
Ո՜ շատ ահաւորք անդր 'ի լերին Մովսէս տե-
եալ երեկօթ ,
զարմանալեացն ականատես հոգւոյն եղեալ
իսկ անխօթ .
հոգեմատեան իմն էր Սինա դիւան կարգացն
համառօտ ,
որովք որդւոցն Յակովբու բարեաց լուսէր
առաւօտ :
Տասնաբանեայ Ջերդ օրինօք հրահանգ զեղեալ
'ի խուժան ,
և Մովսեսի աշխարհավէպ նօթձեր լինել 'ի
մատեան .
'ի նմանութիւն զանատրրական շքեղատես տաղր
խորան ,
ըստ նոյն գործել յիւր 'ի բնակ Որէնն տա-
դէր հրաման ,

Դիցապաշտակացն Եգիպտականն զկրթութեան
դիւահնար ,
յորում բազում ներկեալք ամօք ՚ի գարշու-
թեան չարաչար ․
յուշք քեցել նոցուն խորհն զակշաաւկ զեղ-
ծարար ,
զհեստակի խմորելոցն արեւ մահուան այդ
յաւար ։
Ա՛նկարդեալցն անդր ՚ի ժխորս զի մուս յեր-
կիր պղծալից ,
զաստուածընդդէմն իսկ յաճախէր զժանտու-
թեանսըն ժահրից ․
նոր մնատեայց զնախնեօքն եկեալ ընտելակիրթ
գնացից ,
՚ի գարշութեան զազգն տանէր , ուխտն սդայր
անդ երկնից ։
Ա՛րկածին որպէս սաստիկ օդ հուր ան-
եալ փրփրի ,
և չարադիյն ևս հարկանէ հրդեհ ՚ի ծառս
անտառի ․
նոյն օրինակ և խօլամիտ ածուն յամառ-
անարի ,
չարացն ՚ի մէջ ածեալ համակ ՚ի չարութեան
տոգորի ։
Ն՛ա այն և նախ սուրբն վերին զկեղան քերէ
հնոցին ,
զի առ բարին զնուրան պատրաստ դիցէ առ-
եալ սուրբ ուխտին ․
այպա բոլէ՛չ Քանանացւոց նահանգ տարեալ
՚ի յուսթին ,
բնակ տացէ ժառանգութեան որպէս խոս-
տացեալ էր նախնկին ։

Զի թէ այն ինչ 'ի սքանչելի՛ս յականատես
վայելման ,
այնքան յանկա՛րգ բերան խորհուրդ յորթուն
անպէ՛տ պաշտաման .
զի՛նչ թէ 'ի խմո՛ր բնաւորեա՛լ յոր 'ի փարթս
ժողխեցան ,
Նոր յաւելո՛յր վարժ գարշութեա՛ն չիձուկ ախ-
տի՛ց քանանեան :
Եւ այն ցասու՛մն Ամպրոպոց հօր մահ արձա-
կեա՛ց վաղահաս ,
նոցուն զանթի՛ւս 'ի կորստեա՛ն ած գրաւեա՛ց
պատուհաս .
յամայն ոսկե՛րքն անկան յանշէ՛ն՝ յանցուցե-
լո՛ցն , ա՛խ մի՛աս ,
և ո՛չ խեռի՛ց մուծան յերկի՛ր 'ի յարն եդեա՛լ
յապանաս :
Ս՝ահուն ժանեա՛ց 'ի կերակու՛ր և զհիմն ա՛րկ
Գուշակաց ,
որ զևամբաւի՛ն բարկացոյց գու՛թ ջրածի՛ն ժայ-
ռի՛ն 'ի հարուած .
կլաւ զօրհա՛ս և գանձեցա՛ւ , իսկ գանձարա՛նն
անտես կայ ,
անդ յանշինի՛ն ծինքն աճեցա՛ն յանդէան 'ի
մնու՛նդս յանցանաց :
Ընդ զօրավա՛ր զընտիրն արա՛նց ազգի՛ն կարգ-
եա՛լ տեսական ,
որ Յիսուսի՛ մեր էր պատկե՛ր , Յեսու անո՛ւն
տան Նաւեան .
զորդիսն առեա՛լ զԱբրահամու յանշինէն ած
'ի քանան ,
յերկիր բարի՛ վայր կաթնաբու՛խ վիճակ բերրի՛
բեղմնական :

ի

Զամբարշաւոց խլեալ ՚ի բնոյ զարմատն յուռա-
թի բազմաձեղ ,
զԻսրայելեան ընտիրն որդիս անդ յարդունեմ
՚ի զետեղ ·
վիճակ բաշխեալ ըստ տեսութեան հոգւոյն ·
ազդման ցեղ ըստ ցեղ ,
և բարութեամբ ընու զերկիրն յօրհնութե-
նէ՛ն երկնազեղ ·
Այր որոշէ՛ տաճար շինել յերկնից վեհին
հրամանաց ,
ուր անկ և եթ գայցէ վեհին պատարագին
նուիրաց ·
յարուցանէ և դատաւորս զազգն վարել ուղ-
ղագնաց ,
գուշակութեան տալով նոցա հոգի լուսով
շնորհաց ։
Ր․ՃԼ ազգն խնո՝ մինչ ընդ մանգաղ դատա-
ւոր գայր՝ օրհասին ,
և ամամէջ այլում լինել յաջորդելոյ ՚ի տե-
ղին ·
ամբարշտեալ իսկոյն զանձինս դիցն ՚ի պաշտօն
մխէին ,
որով ազդոց հեթանոսաց գերի ՚ի ձեռս
մատնէին ։
Ապա յուշմնդք զնօքօք գայր ազգին խնդրել
թագաւոր ,
յորոց միջէ Դաւիթ յառնէր այր հոգելէ փա-
ռաւոր ·
որում և Ն՛նն իսկ վկայէր իւր սրտի սերտ
հպաւոր ,
զՅեսսեան Ճ՛ետ գտեալ Դաւիթ կամակատար
անխափար ։

Սայեկչապար անդրէն ընդ հաւպ գունդ գրո-
հէր Գուշակաց ,
որք բարձրագոյնս ազգին զկարգս արևէին
խորհմաց .
որպէս և ի՛նքն երգէր Դաւիթ հոգւով ՚ի
քնար սաղմոսաց ,
զաշխարհակալըն զտէրութի՛ւն Էլին անուան
սխրագզեաց :
Այսպէս ահա ՚ի կերպս կե՛րպս Էնն երևի՛ ՚ի
տիպար ,
ուժեմն ահե՛ղ ՚ի կառս իբրու պայծառագոյն
զօրավար .
այլում յաթոռ դատողութեան որդի մարդոյ
դատաւորար ,
և այլ ուժե՛մն այր ՚ի վերայ սեղանոյ տէ՛ր
ուժգնահար :
Սքանչատեսի՛լ միւսումն յայտնի՛ սերովբէա-
խումբ ՚ի կաճառ ,
և բարձրութեան յահեղն ՚ի գա՛հ ՚ի տուն
նստեա՛լ լիափառ .
զօրք վեցթևեա՛ն ակումբս արկեա՛լ զնա գովե՛ն
բարձրաբառ ,
զերիսն ՚ի մի՛ սուրբ տէրութի՛ւն անչափակա՛լ
և անճառ :
Աստուածեղէ՛ն խորոցն հանդէ՛սք նոցայն ՚ի
մի՛տս անվըթար ,
որպէս և ա՛ռ հոգւոցն գո՛ղ տեսիլս յայտնէ՛ր
զանհաման .
զոր և Գուշա՛կն ՚ի դիմաց տեա՛ռն ՚ի բան կըրկ-
քեա՛լ մեկնաբար ,
տեսիլս ասէ՛ յաճախեցի՛ ՚ի նմանութի՛ւն հա-
ւասար :

Զմարդկութեանս աղբեր բղխումն յաւուս
բաշխել բազմաձեռ ,
Ըստ փառաց Ձրպան զոգիս յարփեանց կայծից
յերկնագեղ ·
Որպէս և առ ցանկալին այր պատգամ տանէր
բերկրագեղ ,
Վերնոցն պէս առ սփոփման՝ որ կայր յան-
ձուկ , սրտին դեղ ։
Նոցաշնչէից պահպանութեան աստուածակարգն
ամբարտակ ,
Զմարդիկն է 'ի պիղծ դասուց մարտից տանել
ամրափակ ·
Անուշահոտ ոգիք զերկրէքն առ 'ի հանդիսան
անուշակ ,
Յաստուածամերձ տան գիտութեան յերկնից
անծոր մանուշակ ։
Զերեսացն անկեալս Էին ծանօթս տանել
անտեսին ,
Տարրականօք վարին արփեանք արարածովքս 'ի
սորին ·
Զի որ բարեացն է ծով անհուն առաս 'ի զեղս
շնորհին ,
Զգթութիւնն 'ի բարկութեան յարդարն յիշէ
հարուածին ։
Զի մարդկան ղարզ 'ի մի հասարակ 'ի յա-
րենէ կենսական ,
Եւ բնակութիւն յերկրին մատոյց յոլորտս ըն-
դուր տաւաղման ·
Կարգս յարդունեաց և ժամանակ և զկայան
որկ 'ի սահման ,
Խնդրել զՏէրն պարգևածիր , որ հարուստ է
անսպայման ։

Ո՛չ ի զննեցե՛ն զնա Թերէ՛ս ՚ի գիւան եկեալ
յանփախուստ ,

որում անտե՛սքն երեւելեօքս ՚ի տեսիլս. ե՛ն ՚ի
կանխուստ .

զի Տէր իւրոցն իսկ արժանեաց մերձ քաղորդի
ւանթագուստ ,

բանսակ հարեալ զերկիւղածսքս ՚ի պահպանե՛լ
անկորուստ :

Նա Եդովմայն քինու Գաղթայրն է տեսանե՛լ
զօրինակ ,

հրեշտակախառն ուր տէր հարեալ սաստիւ
գործէր զբանակ .

առ ՚ի մարդկան պատգամաբե՛ր բարեաց լինե՛լ
գերունակ ,

զոր վեցթեւեանքն իսկ տպէի՛ն Սրովբէք ՚ի ձեւս
՚ի քանակ :

Բայց Թեւաւոր զհրաբունս ասե՛լ կարծել չէ
ի՛նչ իրօրէն ,

այլ վերերե՛ միայն ՚ի ցոյց ակամն եկեա՛լ
համօրէն .

որոց և սոսկ մարդոյ բազմօք ՚ի կերպ յայտնեա՛լ
տպաքէն ,

առ Աբրահամ և Ղովտ ՚ի ձայն մատեան կերբ-
լեաց տարրեղէն :

Նա՝ Դանիէ՛լ այր տեսանէ՛ր շքեղ ՚ի տիպ
տարրական ,

իսկ Գեդեծի՛ն Թանձրագոյն և՛ս այր ձեռն ՚ի
ցուպ հրահան .

ընդ պղնձի՛ լերանցն մէ՛ջ ձիք բազմօրեակք ՚ի
տեսլեան ,

ծնեալք ՚ի կառս Զաքարիայ աչաց գայի՛ն յան-
դիման ;

Տէր և Յեսու մարդ տեսանե՛լ սուր ՚ի ձեռին
մարտակից ,
ցոյց և փառաւորի՛չ ընդ մէջ ամենայն զօրացն ասէ՛
ես գնդից .
և առ փառա՛ց՝ Թէ զօրավա՛ր ես Ռամկեանցն եմ
վեհից ,
՚ի ծունկս գա՛յր անդ պագանե՛լ երկիր դեմա՛ն
անմահից ։
Զարփեանցն սոյն զմարդակերպ նմանու-
թեա՛նցն երևոյթ ,
Ճշգրտագրին ձեզ համարի՛լ յիմաստ ուղղ՛ է-
ակնքոյթ .
որք պատահմանց էին կամօք ժիր ՚ի սպառ
կալեալ փոյթ ,
ըստ ընծայե՛լ իրաց իրա՛ց ՚ի կերպ գայի՛ն
օգնութ ։
Զոր մշտակի՛ր յանձին պահե՛լ չէր արփեն-
եա՛ցն ընդդակից ,
զորոց Գուշա՛կն իսկ հուշակէ՛ սատար տարբերոյ
գոլ նութեից .
զհրեշտա՛կս իւր ո՞ առէ յոգիս արա՛ր յան-
նութեից ,
և զօրս հրո՛յ զպաշտօնեա՛յս ՚ի վերնայա՛րկս անդ-
երկնից ։
Յայս իսկ և Հի՛մն Գուշակա՛ց յիւր հոգեշնչուն
՚ի մատեան ,
չո՛րկ ՚ի Ճառս՛ զհրանութեց լինելութեա՛ն եր-
բէք բան .
զի մատուռքն և հոգեղէ՛նք ընդ անզգա՛յս տար-
րական ,
մի՛ կարգեսցի՛ն ՚ի շարադի՛րս ուր զգալեա՛ցն էր
հօրան ։

Բայց զարարեա՛լն զբնութենէ՛ն երամք գոչե՛ն
Գուշակաց ,
քա զՀրեշտակս հոգիս արա՛ր Նշոյլս երկրորդս
արփենեաց .
Եւ միւսն Թէ՛ երկնից երկրի՛ Էս եմ հասարի՛չ
տէր ստացուած ,
Եւ զօրութի՛ւնք երկնից հաստատուա՛ծ իմ զօրա-
ւո՛րս են ձեռաց :
Ո՛չ թէ տարրեա՛յ կալեալ էր գի՛յ լուսեղի՛նա՛ցն
խմբից ,
՚ի տես ակա՛ն յայտնի կչռեա՛լք յերև գայի՛ն
ամենից .
Իսկ զի ա՛նի՛ւթ զգոյն առի՛ն անձևակի՛ր տար-
րեից ,
յանտեսականն են ՚ի պահեստ յորոց զգայ-
ունքն են սեռից :
Որդ՝ հոգեղէ՛նքն եթէ այսպէ՛ս գոյքն ՚ի տես
գա՛ն մարմնականն ,
կամաց հաստչի՛ն գոլ արքանեա՛կ ըստ Ոլմպի՛ն
ակնարկման .
զի՛նչ տպա մի՛տք զԱնարարի՛ն զբնութեա՛նն
զպայծառն ,
խոկալ տացէ՛ զոր ՚ի դէպս ի՛նչ ՚ի ցոյցս տա՛յ
տեսութեան :
Որ միապէ՛ս բենատեսի՛ց մարդահասա՛կ ՚ի
պատկեր ,
յանցնիւր ՚ի դէ՛պ ժամանակա՛ց գայր երևէ՛ր
անստուեր .
որոյ քարքա՛ռ իսկ հրամանի՛ն ձշգրտագո՛յն
ցուցանէր ,
թէ մարդակե՛րպ անդր անոսրա՛կն ՚ի մե՛ր կարի՛ս
զե՛ջանէր :

Ո՜վ ի առ երկնից բարեաց հրաւէր մարդկան
յորդէր զխրատ ,
և ո՛չ զնոյն առանէր յանձին կերպ զգալի՛ ան-
անջատ .
զի նմանեցքն է բաւական զեւկն յայտնել
անաշխատ ,
որում չկայ ինչ անմարթութիւն որ կարութեանցն
է արմատ ։
Հուլք Գուշակաց բարձրաբարբառ համայն հա-
րուն ղհուչակ ,
յերկնութեցն չափաւոր ղանչափն ածել ՚ի
տեսակ .
և առ ժամոյն անալեալք զՈրդին ՚ի բարձ-
րութեան գերունակ ,
զերակային զզօրութեան մասանք առնէին հրա-
տարակ ։
Նախասահմանեղծին՝ որ մարդկութեան ծայր նախ-
արմատ էր սոսոյ ,
զնոյն ածէր ՚ի զգայութեան կերպ զդ-իմացըն
մարդոյ .
որպէս ողջոյն և առ յապայ սասուածանեան
երամոյ ,
զնոյն պահէր մէհ խսկութեանն ըստ տեսողաց
տանելոյ ։
Ո՛չ ի կերպ օտար և անծանօթ ՚ի հարթնութեան
է՛ տեսողաց ,
և որ յաշէ՛ղ գայ յերևոյթ սոսկութեան ածէ՛
զարհաւրաց .
որպէս յորժամ ակն յանդիման մարդոցն ՚ի
յիղձ հեշտալեաց ,
հուր խարակին կամ լոյս անտառ ինչ ցոլացի՛
փայլակաց ։

Պա՛ լուսափայլն ևս էր յարդիւնս մնացն ՚ի
վարժ բարեգոն ,
յաստուածատես հօրէ որդւոյն լուր ընդու-
նիլ զերեման ·
որում խբրու ընդ ընտելի՛ յունկանն լսուր
ձայնականն ,
կիրթ յաձողէր զականն տե՛ս յեռուլ դատե՛լ
բաղագան :
Օ՛չ է որ յորդանցն եւայր ՚ի կե՛ր ըմբերանար
հայր ժուժոյ ,
ցաստուած ունկամբ աստ յառա՛ջ լուր առնուլ
քո զուժոյ ·
բայց արդ և ա՛կն զդարմանդ եաե՛ս յայս խորը
խայթեցս ՚ի բուժոյ ,
և մաշեցայ յահեղ փառացդ հրահրաման ըստ
վշոյ :
Ա.յլ զաստուածային մարդատեսիլ զերևութիւն
զայն յստակ ,
ըստ կարութեանն է տեսողաց խմանալի բա-
ւանդակ ·
զի բարձրութիւնն անչափակա՛լ չէ ՚ի սահմա՛ն
կողմնափակ ,
որ մերթ յիւրոցն ելցէ մարզի՛ց յայլ կողմն
առնե՛լ քայլարձակ :
Երկինք երկիր լռի՛ք խուրեանց փառօք նորա
պատարուն ,
յամենայնի՛ է անուրեք և ուրքն ՚ի նմա հաս-
տատուն ·
այլ զի՛ջանէ հնարս արկեա՛լ ՚ի տեսս գա՛լ ՚ի
ցածուն ,
աստուածամուխս և յայտնատե՛սս զմարդկու-
առնե՛լ էին անհուն :

Ճշմարտութիւնն 'ի համեմատ պայծառ փայլէ նմանեաց ,
որպէս եմ՚ծն բղխայր Մովսէս դեղց տեսլեանն հոր փառաց ·
զի Թէ և ձե՛ռուն ընդ ձեռուն խօսէր ընդ որ 'ի դէ՛մս արփազգեաց ,
բայց զանձն ցոյց զքո խնդրէր զէականին դիտակաց :
Իսկ որ իւրոցն է պարգևի՛ն ձրիատուր բաւ արժան ,
տե՛ս զի՞նչ հայցմա՛ն առնէ պահօղ իւր ծառայի՛ն պատասխան ·
չէք յերկրածնաց զՈրէնս տեսօղ և յարև կա՛լ միօրեան ,
և զէականն՚ն տեսեալ պահեա՛լ յի՞նչ նուաճէ խուն նշան :
Տե՛ս ինձ տայ՛ , զի որ անտեսն և անքննի՛ն յիսկութեան ,
զառանձնականն առ քննականս փայլատակէ կերպարան ·
զի սոսկ տեսի՛լ է նմանութիւն , և ոչ Թանձր ի՛նչ տարրական ,
այլ իսկութիւնն Ճշմարիտ բնութիւն է գոյական :
Ուր և հիմա՛ն Գուշակն ելի՛ց խորան ցուցեա՛լ յօրինակ ,
զնիւթական կազմել խորան ասէր տեսլեան նմանակ ·
զոր և գործեա՛ց համատիպա՛ր Վեհին փառա՛ցն 'ի բնակ ,
յորում տեսի՛լք հանդիսականք միշտ փայլէին 'ի հուչակ :

Այն և տաճար յեզեկիէլ տեսեր հոգւովն 'ի տեսլեան ,
ըստ նախատպաւր հանդերձանաց և ձևակէր քահանայման .
կարգեալ կանգնեալ յետ գերութեան ազգին յերկիր բաբելեան ,
զառաջակարգն յօրինեալ չքնաղազարդ պաշտաման ։
Այն և նախնւոյն տեսիլ բերեալ 'ի նմանութիւն տարրաւոր ,
զի նիւթաւոր արասցէ մարդ ճշմարտութեան մերձաւոր .
զոր իւր կարգեաց անդրշնական իսկ բարութեամբն երկնաւոր ,
աստուածանման մարդոյն լինել վայելչութեամբն ասաւոր ։
Իւ մի առ մի յաճախութեամբ հոգին հեղեալ առրակեան ,
'ի գունդս գունդս Գուշակաց վերայ տոհմին Տեսական .
որք և իւրեանցն իսկ լուսէին զարմին զկամս Բենական ,
պահել անխախտ զոր առ բարիս նոցա սուրբն էր հրաման ։
Ընդ որդծութեան չխառնակել քարանց փոյտից հոմանիս ,
հեթանոսաց չմերձենալ յանուրդն 'ի անհամ չարժանիս .
զի մի նոցուն գայցեն մեղաց սովորականին 'ի կարիս ,
և զոր որփիտ օծանեաց զձիրս յախտա զեղծցեն յանբարիս ։

Յակ խաւարնակեալ նոցա ընդ ամպն որ 'ի մթինն
էր խաւար ,
զկապանօք նոցայն ուսանն շարիս , զերծեան հա-
ւատար .
զուսաներս խուրեանց 'ի զոհս եաուն դիւօշելոց
դիւահնար ,
և զանանուն լափեցին կուռք դատերց զարեան
զայլաբար :
Նման մաացն կուրութեան մոլեգնելոցն 'ի
դարշանս ,
զխմբոդ շնորհաց զոր ընկալան զծիրան արկին
յանպիտանս .
ախս սիրտ վխմբոդ անկարեկիր յերկնիցն անլուր
'ի հրամանս ,
որ զերծարան 'ի քո աղմուկ բարեաց խցեր
զհոսանս :
Նորոգեացի քեզ վշտաց Թշուառն այսուհետև
ուղխաջուր ,
զլաւութեանն ողողել քո շեշտ զհիմնուն ոչ
յաքուր .
ապարահից գայցեն 'ի ծործ զարդք զգեստուց
քոց մաքուր ,
մերկեա զարուն անց խայտառակ ընդ գետ
հարեալ 'ի աղտուր :
Ո՛ 'ի յելսն քո զԵգիպտականն եա նախածինս
մահուան կուր ,
զքոյսդ ինչեան ախտեալ նուէր Որենն սէրտ
'ի բան իւր .
Իսկ դու դիւաց արկեալ 'ի սպանդ կուոց կա-
ցեր անձնատուր ,
զերեսս ողջոյն երկրին յորոց արեան բերեալ
որ հեղիւր :

Մ՞արդկայի՛ն խե՛լս 'ի մոլեգի՛ն հարեալ կամք
յա՛խտ Կատաղեաց ,
բագի՛նս նո՛ր անդր 'ի վի՛ճա՛կ կազմե՛ն կանգնե՛ն
աւեանց ·
քարանց փայտի՛ցն ընդ պիղծ պաշտօ՛նըն պղու-
նըկի՛ն պատկերաց ,
և զմարմնո՛յն իսկ յանձանէ՛ն խայտառակա՛նս
գարշանաց ։
Ջ՛աղդն Ջնջե՛լ տուի՛ն հրամա՛ն զժանտագո՛րծն
անամօթ ,
իսկ նոքա սէրտ դաշնաւորեա՛լ յախտի՛ն զան-
ձի՛նս արկի՛ն խօթ ·
առ որս զպա՛րսն առաքեա՛ց զԳուշակաց Տէր
սաբաւօթ ,
սաստի՛ցն 'ի շա՛նթ զահանդս տա՛լ յուղի՛ն ածե՛լ
բարեղօդ ։
Ո՛յլ 'ի հոգի՛ս կուրացելո՛ցն արկեալ դո՛յթ
խմբովլի՛ն ,
քարակոշկո՛ծ զբարեխրա՛տս 'ի մահ անգթու՛թ
մատնեցի՛ն ·
'ի Ջարդ ա՛յնքա՛ն գազանացեա՛լ՝ զի՛ գոչէ մե՛ն
դառնագի՛ն ,
Ես մի՛այնա՛կ մնացի Տէ՛ր , զմարգարէ՛սպ-
ապանի՛ն ։
Սուրբ զկոչմամբ՝ ամենասի՛ննի՛ն եռաւն քրմա՛ց
հարաչար ,
սուտն զեղա՛ն 'ի յըղձութի՛ւնս բա՛ծ կցկցե՛լ
զմոլար ·
հոգեգուշա՛կ ճշմարտի՛ց բա՛նք կացի՛ն անկա՛ն
վայրահար ,
որք զմարմնո՛յն որդւոյ Եկի՛ն զե՛կն աղդէի՛ն
փրկարար ։

Սիրաւորին արփիա շանթեամբ յանձեալ ցաւ-
ուեանն զժամանօք ,

Ժառանգութիւնն առնէր զինքեան զկծելիք
անձամբք .

Քանզի յորոց պատահեցան դէպ , դառնութեանցն
կարեօք ,

Նովիմբք 'ի այժմ խիստ կորացան 'ի քուքս ան-
կեալ ատելեօք :

Յօթանասնեակ 'ի գերութեան ամօք բանտա-
եալ կապարան ,

Ջերմն աղօթիւք դութս արկանէին 'ի յողբս
գման 'ի կական .

Մինչև Ոզիմայ զոր ընդ հարսն էր նոցա զուխ-
տիցն զպայմանն ,

և 'ի վշտաց յազատս ածեալ յիւրեանց բերել
բնակարանն :

Քահանայիցն անդրէն զպաշտօն 'ի նոյն ած-
կարգ սկզբնակ ,

յայն որ յառաջն քան զխեղճերս անզեղջ վրէժ-
ուեաց բովանդակ .

յաւերժափիեան իւր Միածնիւ լցմամբն ածել
'ի պսակ ,

զանուան իւրոյ նորոգ շինեալ զտաճարին
աւերակ :

Ով է որ անձամբքն ամենադէտ , յետոյ զխորհ-
դայ գիտել ,

զՈրդւոյն յաշխարհս գալ սորին և յերկրի
մարդ երևել .

այլ ըստ կանխման սահմանել յիւրօրէն ակն 'ի
յանկել ,

և մեծութեան զմարդն 'ի փառս իւր իսկ մահ-
ուամբքն առածել :

Բազում մասամբք ընդ հարսն զի՛ էն խօսեցաւ
կանխագոյն,
և յօրինակս յոգունս ազդմամբ եւս գուշակէր
առ ՚ի նոյն.
իսկ յայսոցիկ աւուրց վախճանն Որդւովն եւ՛ս
յայտնագոյն,
որ ժառանգն է՛ և լոյս փառաց և կերպարան
անհնոյն.
Տես զմասունս և զօրինակս և զգուշակս յոգ-
նազան,
և Աստուած մի՛ զՄիածնէ՛ն բարբառ զնոյն
հարեալ բան.
զի և ընդ մէ՛ջ յերեսաց տեա՛ռն գուշակն ան-
ցեա՛լ քաջաձայն,
Ե՛ս Եմ ասէ՛ Աստուած և չի՛ք բաց յինէն ա՛յլ
անսահման.
Յառաջ ասե՛լ իմ է զվերջինս մինչև զգոյն
զգեցեալ,
որք ՚ի լրո՛ւմն անշուշտ յանգի՛ն՝ յովտ մի յեր-
կի՛ր ո՛չ անկեալ.
զի զոր ՚ի վա՛ղ ՚ի մշտնջենից խորհուրդ յան-
տեսան փակեալ,
ես ՚ի լոյս ածի՛մ վասն Իմաստնոյն իմ մեզանից
հուշակեալ.
Ինքն իսկ Փրկիչն իւրոց ընտրե՛լն եկեալ ասէր
համբակաց,
զոր տեսանէ՛քդ և լսէք ձե՛ր ո՛չ ականջա՛ց և
աչաց.
զի մարգարէ՛ք և շատ արդա՛րք սիրտ լայնեցի՛ն
բաղձանաց,
իսկ տեսութե՛ան բարեացս և լու՛ր յանտես
յանլուրն ՚ի քօղ կաց.

Տեսե՞ր այժմ զի Քրիստոսեան իսկ պատկերին
'ի ցուցակ ,
Նմանութեամբ նախ արարչին առ հանդերձ-
եալն հրաւիրակ ·
զի վայրկենի հանդիսութեամբք յաւերժա-
տեան 'ի տեսակ ,
համանման յորդ եռանդագին յիսկն կալցին
սէր անքակ ։
Որենքն զի մոխրախառնք իւրովք մաշամբք
բազմազան ,
հանդերձելոցն եդան համայն բարեաց 'ի ցոյց
'ի նշան ·
զի ցՄովսէս մահ յԱդամայ բուռն արարեալ
իբր իշխան ,
զկենսաբերն 'ի մոռացօնս աւետիս տայր զՈղոմ-
պեան ։
Ջուր կատաղի մեղացն 'ի կէզ լերանց մոլեալ
և դաշտաց ,
զգեղամոյն տայր 'ի տոչոր տեսիլ անկոց դա-
լարեաց ·
յանձին համատուն տանէր զբունս ընդ երկնա-
լորն իսկ տաշտաց ,
զարմաւենիս զձիթենիս խանձող Թողոյր կե-
սայրեաց ։
Նաւ բոլորից Հօր գթութեանցըն ծով զե-
ղուն յորդառատ ,
զօրէնս 'ի նեղքս անդր արձակեալ իբր զսաս-
տիկ հեղեղատ ·
համատարած զերկրաւն ողջոյն սահանս երաց
ուղխաշատ ,
հրոյն շիջման առնել մեղաց զբոց խամրել
սաստկահրատ ։

Որպէս նախնւոյն պտղոյն 'ի Ջամբ մահ անց
ընդ մէջ ոտնակապ ,
Նոյն և մեղաց օրէնքն եկաց դեղ մահածին
հայր ընդ հայր .
պտղոյն Ջամբիւ առշորք մահուան յանշէջն 'ի
հուր հոգետառապ ,
Իսկ օրինօք յարփեանցն 'ի կեանս հրաւէրք կե-
նաց անապականալ :
Առաւելագոյն քանզի օրէնք յօրինակէցն անդր
օծեալ ,
մահուն զկարծան կորուսին զերկեքեան գանձս
աւարեալ .
որով մեղացն զծովածուփ ծոցոյն զխորս հա-
լանեալ ,
Իւրաքանչիւր ըստ յանցուածոց մահ շանթա-
հար գոռացեալ :
Ընդոստ արար զանիծիւքն որկ զամենասեան
հասարակ ,
պիրկ 'ի մեղաց տոռունս անղերծ զմարդկանն
էր ազգս 'ի փակ .
զի երբ Օծեալն եկեալ զանէծս բարձցէ և
զմեղսն համակ ,
փրկեալքն զփառս տացեն Փրկչին յայնքան
մահուց դժնդակ :
Իսկ Քրիստոսեան մնայուն օրէնք մեղաց մա-
հուն 'ի մահուան ,
բանին մերկէ բա յանցուածոց յաղագս օրէնք
յաւելան .
ղուակն օրհնեալ մինչև ախտից գայցէ մեղաց
քաւարան ,
ում խոստացեալն էր արփենեօք միջնորդապէտն
'ի պայման :

Իա

Ո՜վ է առ հայել ՚ի հանդերձեալն ընդ օրինօք փակեալք ,

ուր երկրածնաց ո՛չ ազգս և ե՛թ այլ և արփեա՛նց գումարեալ .

ընդ անդրոյ իսկ հաստուածո՛ց Փրկչին կալով սպասեալ ,

յԱրդարոյն փառացն յաղթութիւն պար բոլորել բերկրանաւ :

Ո՜վ է որ յէրի՛ն ստեղծաւ պատկեր հողագանդուա՛ծ Նախնեին Մարդ ,

և իւր զարմիւք՝ մշտարփենուո՛յն գրեցաւ յորդեա լուսազարդ .

կամօք զեղծուածն յինքեանս արկեա՛լ չարին անկա՛ն ՚ի Թակարդ ,

Նոյն և հաստատուա՛ծք ՚ի խաթարմա՛ն կարեաց մածեա՛ն ՚ի մակարդ :

Սակայն իւրեա՛նց ո՛չ կամօք յա՛յն ՚ի զեղծս եկեա՛լ հանրական ,

այլ Աստուծոյն առ ՚ի Քրիստոս զփրկութիւնն որոշմա՛ն .

զի որք ՚ի փա՛ռս վայելչութեա՛ն մարդոյն ՚ի գո՛յ հաստեցան ,

ընդ բարկութեա՛ն Նմա երկնից՝ յեղծս և ինքեա՛նք գերեցա՛ն :

՝Քանզի յանէ՛ծս երկիր կապեա՛լ և փշահե՛ղձ հեղեղեալ ,

և հրայրեա՛ց և շարժահե՛ամբ և անկայու՛ն դղրդեալ .

արփենեացն իսկ խաւարամա՛ծ արիւնանի՛շ շառագնեալ ,

երկինք համա՛կ կերպ ՚ի ախուրս այլայլագո՛յն վրդովեալ :

Վ՛ուք յազգայնոցն և Մարգարէք յանձն ընկալեալ դառնագին ,
և որք պատուեալ Աստուածատուքք ՚ի քարկոծանս մաշէին .
որպէս և Է՛նն իմ բերանոյ ասէ ՚ի բանս հրամանին ,
զԳուշականցն եաւու ՚ի Ջորդ սրոյ զգաւնդն արփենին ։
Նոյն և մարդկան պատգամաւոր հրաբունք եկեալ զբարեաց ,
՚ի չընկալուացն անարգաբար յետս չոգան արտամազեաց .
որպէս առ Ղովտն է յեկելոց և զայլ գիտել հրեշտակաց ,
որք դառնութեան հարան ցաւովք ՚ի գործ մարդոյց մոլեգնաց ։
Ոչ ի թէ միոյ մեղաւորի դարձ ՚ի բերկրանս է վերնոց ,
բնաւիցն ապա ընդվզութիւն քանի՞ արդեօք ազդէ խոց .
որով և սուրբն հայհոյէ Էին անուն յայսայնոց ,
և խնդութեան արտաքս աղբիւր հոգին առ մեր չար գործոց ։
Խառատանացն անկան թէպէտ էքն ՚ի շըջանս այսանակ ,
ունայնութեան գերեալ կարեօք վշտաց կացին արբանեակ .
սակայն յուսոյն յառաջ եղեալ յազատութիւնն ըղձահակ ,
մարդ և հրեշտակ և Մարգարէքն էին և գոյք բովանդակ ։

'ի Պռուշանկաց բանն ասէ ոմն յուսոյն սերամեան
լուսատու ,
կատապահօրուն գանչեալ կացէց յայցելութեանն
'ի պահու ․
և 'ի վիմին եղեալ վերայ յիմ փրկչին կալ 'ի
սպասու ,
աղատութեան ընդ քարքարկուացն անկանելոյ
ընդ դասու ։
Նաղայից սաս բանն 'ի փուրսէշ 'ի ներքս ած-
եալ միմոսաց ,
յառաջակարգն մեղադեր երկնից յառնեն
սահմանաց ․
առ ինչ այնքան փրկչին զինքեան յամել գա-
լուստ կանխասաց ,
որով այնքան ասեն հոգւոց կորուստ 'ի մէջս
անդր եկաց ։
Մէգ յանստուած կուամոլութեան բազմացն
անկեալ չարաչար ,
ժառանգութիւնն երկնից յայսոց յեղծուած
դնէր և յաւար ․
ուր և վիրացն իսկ զայրագին խղխայթ հոգւոց
մահաբար ,
և բուժակին յաւսք փութալ լուեալ դարուք
ընդերկար ։
Նանից էր մուս ասա ապաքէն յէ յահուր
դու՝ զայդպիսեաց ,
Թէ չէր 'ի գութ Ոլիմպն եկեալ՝ պարս առա-
քել քարոզչաց ․
որք վեհաձայն յարեան փողովք լուր հնչեցին
զաւետեաց ,
Թէ ձեզ ահա գայ փրկութիւն յաղջուց հա-
նել կապանաց ։

Նախադրեցի՛կ յիւր Գուշակմանց ընտանըս արա՛ր
՚ի բարբառ ,

զի մի՛ յանկարծ իմն երևեա՛լ զազգն հարթուա-
ցէ՛ զխելաւ .

զի թէ այնքան աղմանց յետոյ զաշխարհն
եկեա՛լ գիտ յամառ ,

զինչ թէ առ ա՛զն էր անհամբեր առ վէսն
եկեա՛լ և չուառ ։

Սա՝ յաշխարհէ՛ ասան ՚ի աղա՛յ կաթին էր ջա՛մբըն
օգտակար ,

բնականօ՛ք և հարբք յերկնի՛ցն ՚ի սէր ածե՛լ
դիւրաբար .

իսկ ցանկասէ՛ր յեռանդեան բա՛ռն ասաևորա՛ց
շահարար ,

Գուշակք արփեա՛ն զեղան բանի՛ւք զուղի՛ն հոր-
դե՛լ զանմոլար ։

Այեր հաստատուն կատարելո՛ց է ՚ի սնունդ-
պիտանի ,

Նուրբ խորհրդո՛ց զիմ՞րդ մանկանեա՛ցն է ՚ի հաս
գա՛լ յընտանի .

մինչ դիւրալա՛շան ՚ի մաուախուղ աշխարհն
եղեա՛լ էր գերի ,

չէր նմա ա՛կն յարփին հայե՛լ ցոլս արծարծե՛լ
զանթերի ։

Մ՚մենակա՛ր է վէհն անե՛ղ յամենայնի՛ բա-
ւական ,

և յառաջի՛նս ՚ի յաւիտենից զաշխարհ ստեղ-
ծու՛լ գերիշխան .

սակայն ո՛չ վա՛ղ առնել ընդ կա՛մս արկ և ո՛չ
տի՛ր անագան ,

այլ մինչ իրա՛ցն մատուցի՛ն դէպք ըստ վճռո՛յն
զվայրկեան ։

Օհ մի՛ որք վաղ գոյք զլինե՛լն յաւիտենի՛ց
տարրացն ,

յաւէտակի՛ց զինքեանց Հաստչի՛ն կարծիս տա՛-
ցե՛ն անպիտան .

և կամ յետո՛յ եղեալքն յո՛յժ ակարութեա՛ն
ի՛նչ պայման ,

միջի՛ն վերջի՛ն և առաջի՛ն 'ի ներքս ածցե՛ն
զխոկման ։

Այս ևսկ զմա՛րդ չարար կանխաւ , որ ծառա՛նգն
է՛ հողեղգեաց ,

այլ նախ զերկի՛նս , զերկիր , զհո՛ւր , զջուր և
զօ՛դ զգալեաց .

բոյս բղխեա՛ց , զազանս սաե՛ղծ , և զայլ աղի՛նս
կենդանեաց ,

և զԹռչո՛ւնս Թևաւո՛րս , ազգս ազգս 'ի ջո՛ւրս
ղուղակաց ։

Օգուշանեա՛յ զի զմարդ վա՛ղ Թէ հաստեսցէ՛
'ի գոյի ,

զայլս յեղելո՛ց ինքեան գուցէ՛ լինել հաստուա՛ծ-
խորհեսցի .

ևսկ յեղանե՛լն յետոյ քան զա՛յլս միաս սատացի՛
ուղղակի ,

Թէ զօրուԹի՛ւն գոյ մշտակա՛ր քան զինքն յա-
ռա՛ջ յաշխարհի ։

Այնպէս և զի՛ւր կարգէ Որդւո՛յն զգալն 'ի
յե՛րբ դիպաւոր ,

յորում մարդկա՛նն էր փրկուԹեա՛ն արդիւնս
առնե՛լ բեղմնաւոր .

զի Թէ բուժա՛նկք զախտից գիտա՛ն զդեղսն առ՛ն
կարգաւոր ,

որչափ Որե՛նն ամենահնա՛ր յարմարման իցէ՛ ձեռ-
հաւոր ։

Մ՝իջին վերջի՛ն և առաջի՛ն չէ՛ք նմա գա՛լ 'ի
խորհուրդ ,
ընդ կամելոյն համայն և գործն 'ի կատարման
գայ յանդուրդ .
և ո՛չ յետո՛յ կամեցին 'ի նմա՛ ծնունդ առնու
յառից ջուրդ ,
որ չեղելո՛ցն է կանխագէտ , անհնուանդ է ,
անսանձուրդ ։
Խառնիխուան ի՛սկ չէ յիւր առա՛րս չառնէ
երբէ՛ք ըստ բերման ,
որպէս զի զե՛ղջ կալցի արալ զարարսն ա՛ւլ
խաթարման .
և ո՛չ իմե՛ք կարօտանա՛յ , զի ամենա՛յնք են
յինքեան ,
կարողութի՛ւն իւր անսահմանն՝ զէան առ կայե՛լ
անսասան ։
Ողորմակից չէք իւր ինքեա՛ն իբրու զեղբա՛յր
կամ զընկեր ,
և կամ օտա՛ր ոք համագործ անդր 'ի գործ-
ուա՛ծս դիւրաբեր .
այլ զօրութեա՛ն միայն է իւր իմաստութի՛ւնն
անստուեր ,
որ էութեա՛ն ծնունդն է իւր նկարագի՛ր և
պատկե՛ր ։
Եւ բնութեա՛ն իւր Սուրբ Հոգի՛ն բղխումն
անհա՛ս անսահման ,
որ 'ի նմանէ՛ միշտ ելանէ՛ ընդ շնորհօ՛ք զա-
մենայն .
կայ առ նմա՛ սերտ և անքա՛կ յիշխանութեա՛ն
անբաժան ,
և զօրութեա՛նց էից հաստի՛չ լի և զեղո՛ւն 'ի
բաշխման ։

Հայեա՛ց տէ՛ր, կանխագէտեաց զեմ՛րդ ՚ի բա՛ն
Գուշակաց ,
զՄիածնի՛ն առնէ ծանօթ գալուստ բոլո՛ր խաւ
աղգաց .
որպէս և ոք սատուածայնոցն էր փող հնչման
պատգամաց ,
ընծ այս ասէ՛ տուան շնորհք զանսեան առնել
պարզմտաց ։
Զ Քրիստոսեան զանքննելին ա՛յլ զմեծութիւն
՚ի հուշակ ,
և լուսաւոր զամենեսին նմին գործել ըն-
դունակ .
Թէ զի՛նչ խորհուրդն է անտեսման յէից ծած-
կեա՛լ ՚ի յէակ ,
յաւիտենից կարգեալ անշուշտ մարդոյն ՚ի
փրկուս գերունակ ։
Իշխանութեանց այժմիկ բացեա՛լ և պետու-
թեանց Ոլմպեան ,
յեկեղեցւոյն ՚ի ձեռս անթիւն իմաստութիւն
Բենական .
յառաջադրի՛ն ըստ յաւիտեանց՝ որ Քրիստո-
սիւն ՚ի յանկ գան ,
յայնմ զոր ե՛դ ՚ի ժամանակ զփրկութիւն հան-
րական ։
Ո՛րանզի հոգի՛ է կենդանի՛ Որդնի անթիւ ան-
քանակ ,
փառք անպատում ամէաւագծր , գեղ անհման
անորակ .
անհաս մտաց , անխօս լեզուաց , յականն ՚ի տես
անպարփակ ,
և ոչ սրտի՛ կարծեացն ՚ի հա՛ս մերձ քերեալ
ի՛նչ օրինակ ։

Եւ զոր խուռն ած ՚ի աւերն ընտրեալ պարունց
աւետողաց ,

կերող զմարդոյ տարեալ ՚ի գետ ՚ի լոյս ՚ի հեղմ
ամպրոպաց .

յամպ և ՚ի մէգ և ՚ի մրրիկ սաստս ցուցեալ
սխրանաց ,

երևոյթ ինչ էին համայնք ըստ հանդուրժել
հողմանաց .

Ուր զոր տայ զիւրն առաջեայց ծոցոյ ծնունդն
էական ,

ոչ կերպարան ինչ երևեալ է իմանալ ան-
ցական .

զի համայն եկն աստուածային անձամբ Արփին
անսահման ,

և մարդկային առ զբնութիւն խառնեաց ընդ-
լոյսն անբաժան .

Յանկալին գոյր կէս հասանէր դարուն հոգ-
ւոյց փրկանաց ,

և յարմարոյն բղխէր Յեսսեայ տենչալին դաշա
ծառ կենաց .

Կոյս լուսատոհ յանմահաբոյր շողոյն անձնդ-
փառագեաց ,

զկենսատուն բերել մարդկան պտուղ զերկ-
նէջն տսեմ հաց .

Յախորժ ՚ի սէր Անեղն ՚ի նա Արփին հարեալ
զգուանօք ,

Անմահական հովանանայր զանախտ կուսին ևար
թևօք .

և ծաւալուամն անհաս Բղխման զնա լնոյր
պարգևօք ,

խոնարհելոյն պատրաստել առ ն Ներմարդու-
թեան խորհրդովք .

Պետոսին վերնոց աւագին հրամանն հնչեաւ
յԱրփաւլին ՚ի փառաց ,

աւետաւոր առ Կոյսն երթալ առեալ զգեցեալ
զերկնաւորաց .

զկուսութեամբ ցնծալ ընդ շէջա զվերնայարկ կա-
մարաց ,

անդրանկին անուն ազդել ծննդեան որ անդրանկն
է սխրանաց :

Ողջոյն ընդ քեզ ասէ , և անդ ահից զեղմունք
յորդեցին ,

վառանք ՚ի սիրտ ուղխեն սաստկին , առաջնորդք
ալեաց յուզեցին .

չէ այդ զոր լինիս աղուես ասէ Մանուկդ ար-
փեանն , ՚ի կարգին ,

որ անհնարս եմ ՚ի մարդկանէ , չէ իմ զխանել
զանկողինս .

Ի քեզ Արփեանն ասէ մանուկ Հոգին գայցէ
սրբարար ,

և բարձրելոյն վեհ զօրութեան քեզ հովանի
մշտափառ .

զի առ ՚ի քէն որ ծնանին , սուրբ է փրկիչ
և արդար ,

Հօր բոլորից անեղ ծննդեան յաւիտենից խսկ
անմայր :

Կանխաբարբառման ՚ի քեզ ահա ընդուն աստուածն
Գուշակաց ,

որ զԱնծնին բազում մասամբք եղեն ծնէին
կանխասաց .

ողեր յերանեացն այժմիկ Յուդայ յառնել ահա
զի՞ պակասեաց ,

և ոչ իշխան յայնմ ցեղէ հովուել ազգին ընդ-
մէջ կայ :

Զեզ Միքիա՛ զի՞ բերկրաբեր ՚ի հոգեշնչին
ազդէ բան ,
դու բեթղահէմ ոչ ՚ի կրտսերն արդէն հասեր
յաստիճան .
Իսրայելի՛ ՚ի քէն Իշխան ելցէ իշխան պե-
տական ,
և յաշխարհին ՚ի սկզբանէ՛ ելքն է նորուն
անսահման :
Տե՛ս զի զսկի՛զբն՝ Աստուածութեան եդեալ
ցուցա՛կ անդրիմակ ,
և զԲեթղահէ՛մ անհայր ծննդեան զառ ՚ի Կու-
սէ՛դ նշանակ .
և զոր Սաղմո՛ս զանուննն ասէ՛ ծագեալ նախ
քան զարուսեակ ,
զայն մարմնապէ՛ս ծնցիս ասէ՛մ Ցիսուս յազգա՛նց
փրկանակ :
Ո՛վ եսայեայ ինձ տուր զպատգամն ուշդ հոգ-
ւոյդ ՚ի քննին ,
որ մեզ Մանուկ ասէ ծնաւ , Որդի տուաւ
միածին .
յուսոց վերայ զիշխանութիւն կրէ զանյաղթն
իսկ ինքնին ,
մեծ Խորհրդոյ՝ անուն կոչէ նորա , Հրեշտա՛կ
՚ի մարմնին :
Համագոյից՝ սքանչելի խորհրդակից սեպ-
հական ,
Աստուած հզօր և աշխարհին հանդերձելոյ
Հայր իշխան .
զայսօրածնի՛ն տեսե՞ր զանուն քան զամենայն
վեհական ,
զի զօրութիւն է Աստուծոյ որով և էջ հաս-
տեցան :

Անժամանակին այսօր ՚ի քէ՛ն ասա մանկանայ
ծնունդ նոր ,

հանդերձելոյ աշխարհէն Հայր աղայ գգուէն
փառաւոր .

զի մանկանալ զայսր աշխարհէ՛ աւերածոյն
զծխոր ,

զառաջնականն շնչելով ծղ՝ հանդարտեցէ՛
անշմոր ։

Պետ և իշխան է յարմատոյն ըղխեալ Յեսսեայ
գաւառական ,

ծաղիկ պայծառ և շառաւիղ Դաւթեան առա-
ւիղ գեղազան .

յորդ նստցէ յաթոռ հզօր մեծ Թագակալն
անվախճան ,

և համօրէ՛ն նմա հլու կացցեն ազգք ե-
ղական ։

Ո՛ հոգեշունչն առ ՚ի մօճ զարմանաբանս բար-
եաց բան ,

հօր քո Դաւթի՛ ուր զարքային բերէ զանդ
յանդիման .

համայն գեղոյցն ասէ փառօք արփի ծագեալ
Ոլմպեան ,

գեր զընտանիք որք յաշխարհէս դեռ բարձ-
րացան ինքնիշխան ։

Շնորհացն սեռն յիւրոց շրթանց գետ վտակէ
յաղթաջուր ,

Ճշմարտութեանն ընդ մէջ ածեալ հզօրագէս
իմն զսուր .

յանանցական բազմեալ ՚ի գահ շուրջ շանթէ
շէշտ բոց և հուր ,

ցուպ ուղղութեան է գաւազան արքայու-
թեանն ՚ի յուս իւր ։

Պետրոսաւինձան նա իսկ Օծեալ քան զծեալց
գումարտակ ,
զորոյ օծեալքն երգէին մուսա Օծեալ Աստուած բաւանդակ .
յուրախութեան անդր օծեալ իւղ անմահ
բուրմամբ իսկ համակ ,
և միածին աթոռակից հօր սիրելի միայ-
նակ :
Ըստ ինձ և զոր ազդէ մեկին ցանկալին այր
հոգւով ծեր ,
զեօթներորդացն ծիրդ հաշիւ ուր կայցին
հինգքն ապալեր .
զի միակն որդ յաւնէ Օծեալ անանց շնորհաց
բարեբեր ,
և համայնից զփրկութեան ծագէ զլոյսն ա-
նստուեր :
Տեառն ահա գայ այգւոյ Որդին սեպուհ
բերոցն 'ի խնդիր ,
զիւր ինքեան յորթ կապել գրաստ զանապարա
բեռին ծանրակիր .
խոնարհ այս է, էջս առ մշակս առնէ այգւոյն
յայս երկիր ,
զորոյ յետոյ առեսցես զարդիւնս գիրգ և առաջ
լիալիր :
Մ'ի մուտն 'ի քեզ սաս խաբանաց սողոսկ
գացէ զշուար ,
զի Արփայնոցն ես Պետ առ քեզ առաքեցայ
սրավար .
ահա և քո իսկ ազգական Եղիսաբեթ յանծին
վայր ,
'ի ծերութեան կորդացեալ տիս պտուղ բեր-
նեաց մանկաբար :

Մ.Ամենակա՛լ է սքանչելի , և զօրութիւն իւր անանց ,

անհնարինքն առ 'ի նմանէ կարիքն անկեալ կան 'ի բաց .

Արարչամբն դիւրաւ կանգնեալ ձեռն յաղթութեան 'ի քարանց ,

անսեռքին յերկրէ գեղածիծաղ զարդարել անդ ծաղկանց .

Սրտին 'ի խնդրս անդր Օրհնողն 'ի յոյզ ձեռքէ հաւասարեաց ,

և յարծաթին' աղբերց յորդեն հոսանք 'ի լանջս ընծայեցաց .

եթերն անքոյթ լոյս փայլակէ յՈւմպականն' արփենեաց ,

և Կոյսն համակ գեղ զարդածոյ հանդոյն շողէ հրեղինաց :

Սունակերպ յայտնեցն 'ի վայր քերանց կայլակ խիտ առ խիտ ,

իբր զվարդիւք զշնորհալոյս գլէր շար շա՛ր մարգարիտ .

յամենակալն ապա Հօրէ սիրտ զգեցեալ խըն-դամիտ ,

գիրկ զլուսոյն ածել վճիտ զոր փայլակէր սեռն արփիտ :

Մ.Հաւասիկ Վեհին ձայնէր կամ 'ի սրտէ աղախին ,

ըստ քում բանի՛ ով Զուարթուն ինձ եղիցի՛ բուն բարին .

համայն խնկեալ է ինձ կամաց ամենազօրն արքային ,

և անհասին այդ խորհրդոյ պատակն ինձ այդ գերանին :

Զտէր անձն իմ մեծացուցէ, հոգւով խայ-տամ առ Փրկիչ,

որ յաղախնիս այց 'ի վերայ գթովք եած Արարիչ.

մարտանն յազգաց յայսհետէ հոգւոյս յարփին պարարիչ,

և զօրութիւն անպարտ աջոյն գոռոզ գահէն խարխարիչ:

Ո՛վ, բարձրութիւն սաստ խոնարհաց, և նքթե-լոց՝ կենաց հաց,

վէս մեծատանց ունայնութիւն յասատուածա-տուրս 'ի շնորհաց.

Իսրայելեան պաշտպանութիւն ածումն յուխ-տիցն աւետեաց,

առ Աբրահամ մեր կուեալ հայր յամբաւ 'ի շնորհս զաւակաց:

Բանբէ բազմաց ակնկալեալ դարուց վայրկեան 'ի կարօտ,

յաւուրց վախճան ընդ երեկոյս ազանց շողեալ առաւօտ.

զի քրքմազգեստ հարսին սիրոյ 'ի վարդագեղ իւր նարօտ,

միգափարատ ցայտէ զցօղ Արփեանն հայր հուպ առ մօտ:

Այգս յանարանց հաւանական երբ անդ 'ի մէջ ած զբան,

Ըմպականն յանձառուն 'ի լոյս յարկք ընդ-հանուր ցոլացան.

որպէս յորժամ մառախլապատ օդոյն թխպեալ նայ վրան,

յանկարծ յարփէ մեառուղփացէ ընդ շուրջ հիւսակ պարզութեան,

Զհայհեղն հնչեանց բոմբիւն արփիա ՚ի կայծա-
կանաւ վայրաթափ ,
ցնցուղք եկեալ եկեալ ՚ի բոց հատեալք յարփեանս
ածին զսօսափ .
շանթք հրակաթք ՚ի խորութեան կործանարարին
անոր անհափ ,
հրաձգութեան հարեալ յարծարծ ջեշտ եռայ-
ին անթարթափ :
Զօրութեանցն ՚ի դժող կալեալ խմբից անթարթ
՚ի նոյն ակնապիշ ,
յանհասին հայս ընկեր ցընկեր բան տուածեան
՚ի փուրսիշ .
զի՞նչ այս բաբէ՛ դիպուած ասե՛ն արդ փայլա-
կեա՛լ հրաշանիշ ,
որ յանմահից արկ զդղորդ ՚ի լուսազեննս այս
ղակիշ :
Հնչեաց երկինք , և անդ Հոգին գետ անսահ-
մանն հայրաբուխ ,
առ Կոյսն լի՛ զեղջր լուի՛կ որպէս պատգամն էր
կանուխ .
և արփենեաց Հօր Հարսն անդէն մաքրեալ՝
բարբէ՛ , հոգեմուխ ,
յարգանդն սուրբ զերկնատեղացն առ ընդու-
նի՛լ զցնցուխ :
Խորհուրդ անհաս , զի Ինքնութիւն յակսն ՚ի
քթի՛թ՝ Հօր Բանին ,
համակ ՚ի խի՛նձն իջեալ մաքուր զմարդկայի՛նն
առ մարմի՛ն .
՚ի նմանութիւն մարդկան իջեա՛լ՝ որ ամբաւն
էր անքննին ,
բովանդակեա՛լ Ճշմարտապէս ՚ի շնորհազիւս
արգանդին :

իս

՚Ի մէգ հանդարտ տեղաց անձրեւ և զխոտով
հեղ տարափ ,
գեղմն ՚ի ցօղոյ լցաւ երկնից , անպարագիրն
եկն ՚ի չափ ·
յանկէզ թփոյն ըմբռնեցաւ բոցն անմատոյց
՚ի շօշափ ,
և ծառն անմահ փակն ՚ի պարտէզ ծաղիկ փրթ-
թեաց անթօթափ ։
Օրհնութեան աւուրբք ՚ի սուրբ կայ յար-
գանդին պարունակ ,
զմարդկայինս իբր ՚ի քրայս մատաղ ձուլէր
զհասակ ·
որ հինաւուրց , ծնաւ մանուկ , մեր զօդ-
ձգեաց հասարակ ,
խանձարրապատ՝ որ յանմատոյցն էր լոյս , եդաւ
պարափակ ։
Քառակերպեան բազմեալն ՚ի գահ մշտահա-
րուստն էական ,
յանբանական դնէր մսուր յանասնագոմն
օթեւան ·
ուր ՚ի հրայլից գործեալ վիմին սիւն լուսեղէն
ամպն ուղղեան ,
զբացօթեայց ահռէր հովուաց ցայգապահիցն
զվտաշտկան ։
Աստուածախառն անդր մարմնով զբարձրա-
խառն իջմանէն ,
զաներեւոյթն տիպ Արփեան Դեսպան հովուացն
աւետէն ·
մարդկանդ ուրախ լերուք ասէ· փրկիչ ծնաւ
՚ի Կուսէն ,
օծեալ Աստուած ՚ի Բեթղահէմ Դաւթեան
փոքրիկ այդր ՚ի շէն ։

Այս գուշակէին կանխաբարբառք նոյր առաջին
աւետեաց ,

բամ Եփրաթայ տուն դուղնորեան յուդայա-
ճէղն հաղարաց ·

ընդառեսին 'ի քէն իշխան ընձիւղեսցի պետ
փառաց ,

և իւր աւուրց ելք յաշխարհին 'ի սկզբանէ
յարակայց ։

Յառաջընթայց տեսէր արդ զէլս յաւիտենից
յաւիտեանս ,

և հրեշտակաց առա զաւետիս լուսոյ հովուացն
յօթևանս ·

այսօր փրկիչ ձեզ և Օծեալ գոչէն ծնաւ
ուժգնաձայնս ,

զելսն տարեալ 'ի մշտնջեան յարակայիցն 'ի
կայեանս ։

Նրիշայինդ դիւան 'ի մսուր մանկանն ահա
ձեզ նշան ,

որ խորհուրդն է' յաւիտենից յանուառս յար-
կեալ ծածկարան ·

երկնակիցքն սերովբ մեղ բացեալ որ իշխանքս եմք
լուսեղինեան ,

իսկ որք երկրէքն են յապշութեան կարիս կա-
պին հիացման ։

Լուսազգեցից զայրիւ զօրաց փառացն Էին
զերդ բարձանց ,

խաշնարածիցն հնչեն 'ի լուր , երկիր տարոյ 'ի
հիմանց ·

Նոր 'ի մակաղ կան 'ի պաշտօն սուրբն հովիւք
ձեռընթայց ,

և զնմանուկն անդր 'ի մորին դիտեն բազմեալ
լուսազգեաց ։

Ընդ որ և թագիցն արևելեան ընծայաբէր գումարտակ ,
աստղագուշակ երկրպագու գան 'ի շուքինդն ահեղակ .
զԵրուսաղէմ տանի վրդով , ծփանք կոհակ առ կոհակ ,
և զՕծելոյն դպիրք ասեն ծնունդ Դաւթեանն 'ի քաղաք .
Ա ձիու հոգւով մեղ Մարգարէն ասեն բերել ճշդաբան ,
բա զԴաւթեանըն կանգնեցից զկործանեալ իւր խորան .
և ըստ աւուրցն զյաւտակեալն յաւիտենից ազգ նորման ,
զի մնացորդք զիս խնդրեսցեն մարդկան յաղանցն ամենայն .
Կանգեան անդէն աղօտանայ գանձուց փաղփող արփահար ,
զի երկրաւոր վեհիցն 'ի գուձս թագն բերի պատուատար .
յորժամ Արքայ 'ի Բեթղահէմ լուան ծնեալ մանկաբար ,
յահեղ պատուոյն Մոգք 'ի յընծայս առատացան զուգայր .
Յաւիտենիցն Արքայ ծնեալ մանկան սերկեանս 'ի մարին ,
երկրպագեալ ուղի ընդ այլ հատանեն լուա հրամանին .
խանդ 'ի սրտի ծովացուցեալ Յովսէփ հրճուէր ծերունին ,
և Մայրն ամբիծ զՄանկամբ գայ , գրգէ գգուէ 'ի գրկին .

Սքանչացիս հիմ և դու ոչ ընդ այս բերումն երկնային ,

որով զիջումն ընդ զանազան տեսս ազդակէ՛ միշտ դիտին ·

պարզամտացն՝ որպէս հովուաց՝ դեսպան կար-գեալ զարփենին ,

իսկ ոյց յիմաստս երթերայնոց՝ նրբինք , նոր փայլ զաստղային ։

Նորատեսիլ դէպքն էր իրաց , գալ Աստուծոյն մարդ ՚ի ծին ․,

և յանբանից բազմիլ մնուր որ ՚ի Հօրէ ծնա-ծին ·

Նոր և նշանք զմանկանէ՛ն սքանչանաց գան ածին ,

զհսուասաքս տալ մշանջեան զուարթ լուսոյն թափուածին ։

Յութնեակ շրջանս ուղ արեգին հատեալ կառացն օրագիծ ,

զամենեցուն տէր թլփատել սուր ՚ի կարոց մարմնակիծ ·

անուն նմա Յիսուս կոչի կենաց բերող զան-թախիծ ,

զոր հրեշտակ ձայներ մինչ չէ՛ ՚ի խինձ մտեալ մօրն ամբիծ ։

Տէս , զի մարդոյն լինն զդեցաւ զկերպարան ճշմարիտ ,

և չէ՛ տեսիլ ինչ առ աչօք ըստ խօլ կարծեացըն դժմիտ ·

սկիզբն առնու որ անսկիզբն , աւուրք հաշուին ժամակիտ ,

և ՚ի յայրին յայտնի Մանուկ ում գահ փառացն է արփիտ ։

Ընդ օրհնօք ժառանգն գայ գնօղն զմեզ
յօրինաց ,
Հարց կատարել զուխտ աւետեաց զոր ըստ
գթոյն պայմանեաց ·
զի յազատուրդ զօրհնաւորս անանց հանցէ՛
անդ կենաց ,
զորդեգրութեան տալով վիճակ 'ի հայրենին
պարգեւաց ։
Յետ քառասնիցն ապա աւուրց յօրինակէր
գայ տաճար ,
սուրբն սրբոց զսրբութեան ընուլ զօրէնս
կամակար ·
կապ զկենաց խզէ մարմնոյն , զոր 'ի սպաս էր
ընդերկար ,
յարձակելոյն տէր դաւանի համայն ազանց
փրկարար ։
Սուղի ընդ այլ Մոգուց խուճապ զոր արքեն-
ւոյն բեր հրաման ,
չարակնութեան բորբոքէ հուր սիրտ 'ի դըժ-
նեայ Հերովդեան ·
կասկածք և պախք և արհաւիրք 'ի նեղքս ա-
ծեն զխուժան ,
յահեղ զոփայ 'ի համբաւոյ , բոլոր քաղցունք
դառնանան ։
Հեղեղ պղտոր յԱսկաղոնեանն ուղխի յօձին
'ի փորի ,
մինչ նորածին յարև լսէ մանուկ հզօր սքան-
չելի ·
հեղքն ուժգնակի ժխորս ածեն տարատարա-
եանն զլծի ,
առ 'ի կործանս որոյ 'ի գիւտ եկն Ջրգել
շէշտակի ։

Պարդ զմանկամբք ածել դնէ՛ բեթղահե-մեանն 'ի վիճակ ,
տղայոց անպայման հեղուլ զարիւն հերձուլ մա-շել հասարակ ·
յերկեմենից և 'ի խոնարհ յանդուժ սրոյն տալ ճարակ ,
յընծայաբե՛րն անուն Մ՝ոգուց ըստ հաւաստե՛լ պայմանակ ։
Նա յայս խորհուրդ , իսկ Յովսեփայ սուրբ ծերունւոյն երջանկի ,
Մարգեան ընդ թարթ աւիշն ցօղեալ քուն ա-նուշակ հանգստի ·
ուր յարփիներնայց շեշտ աղւաբեր բան տայ փութով փախստի ,
յեգիպտացւոց քաղաք ընդ ոյր ըստ Գուշակաց պատգամի ։
Զ՝արթնու Յովսէփ և զահանգիւն յերան սասանիկ տանի դող ,
բա զինչ մանկան հեթեթս 'ի պարծ նիւսալ տացէ՛ գաղտադաղ ·
և սիրտ 'ի յոյս շուրջն յանկեա՛լ պատրաստու-թիւն զյաջող ,
ընդ անշաւիղն հարկանել քայլ ընդ ափափայս լեռնակող ։
Յանձնէն եթէր զարփւոյն թափէ՛ պայծառ զարդուն զերկրոյթ ,
և յանդնդոց տխրատեսակ վարգէ մթոր փոյթ ընդ փոյթ ·
Մայրն 'ի գրաստ , մանուկն 'ի գիրկ , և խուրն հետք ալէոյթ ,
լուսիկ ղուղուոյն ծալեն ոստայն 'ի ծայր ածել շեշտ յանկոյթ ։

Խոյշք առ 'ի խուռն խուսեն 'ի խորս, ընկղեանք
'ի վայր անդեդև,
զի իբր 'ի կայս՝ գերարփենւոյն բազմէր ծը-
նունդ յամոյ Թեթև.
տունն Մեմփեայ զնորածայգն անդ ընդունի
սուրբ զԱրև,
և ձեռագործք իւր տատանին իբր հողմահար
զտերև:
Հրեղէն շիջան վիշապին շունչ Սկալոնացւոյն
խառնարեան,
և անդ ծերոյն մանուկն գայր անդրէն յարփե-
եանցն դեսպան.
կանխեաց առէ՛ տեսականին դառնալ յերկիր
անվարան,
զի զոր Մանկանդ էին կենացն 'ի խոյզ, մահուան
առ դարան:
Պուշակին սաստ պատկի բան յԵգիպտոսէ կոչ
Որդւոյն,
'ի կարծեցեալն իւր անցանել 'ի հայրենին ըստ
մարմնոյն.
զի կոչեսցի Նազովրեցի ծաղիկ փթթեալ
գեղամոյն,
'ի շուշանաց իւր զգաստինս հովուել միջի՛ ըստ
երգոյն:
Ողբուրն եկեալ կենաց հոգւոց անդ ծովանայ
'ի հասակ,
և տեսականն անսայ առհմի՛ յինքն դիմել սերտ
կամակ.
ապա տիոյն յերկոտասան յանկեալ ամացն 'ի
պսակ,
յԵրուսաղէմ ընդ Բաբուոնիս ելեալ բանից առ
հիձակ:

Ընդ երկնայինն համայն բանիցն ակիշին փառա-
ւորչ հիմնահաստ ,
որ Գուշակին ընու զբան հուժկու խօսիցն 'ի
պատուաստ .
զիմ վերասցին և բարձրասցին Մանուկ փառօք
բարեբաստ ,
և որոց չե՛նն առասասմիս վարժ նաւթձեացէ
'ի նպաստ ։
Աստուածութիւն թէպէտ յերկնից էջ մարմնա
ւոր յայս երկիր ,
այլ 'ի նեղքնձգս յերկրակեցից Տէր դաւանի ,
ծն՛ երկի՛ր .
համայն փառաց գոյ անկարծա հօրն խոկու-
թեան կերպի գիր ,
ինքնաբուն ի՛ւր պաշտեալ փառօք յարփեանց
դասուցն օրհնակի՛ր ։
Զի ինքնակամ յեա իւր կամաց համբերատար
կատարման ,
բուն իսկ փառաց երգիւր Աստուած ակէր
Սաբաւօթ գերիշխան .
որպէս հոգւոյն հնչէ քնար 'ի տասնաղին
Դաւթական ,
մեր համբարձման Աստուած յօրհնէրգ փոխոյ
ձայնի զօրութեան ։
Ամլ փող եղջի՛ւր ինչ է կարծել , թռաչեր
օդ ձայնահան ,
որ փքուութեան պապաչեացէ ընդոքն զհունչ
յերևան .
փառքգասա , վերնոցն է աիրապաշտ բարձր ա-
ւետեացն ազգականն ,
բամ ահա Տէր , ահա Աստուած մարդկանս
եկեալ փրկարան ։

Մ՝արդիկ ուղղի ապա նորուն բացցեն վարժից
կենսաբեր ,
խրախոյս կարդամ յուշի կալցին ասել Դուն-
ես Աստուած մեր .
որդ 'ի լոյս քո ցնծասցուք յայդ ում միայնք
յուսաջեր ,
զի հաս ահա զաստուածազօրն 'ի թեւս առեալ
քաջալեր ։
Շ աւիղ բացցուք քարոզութեանդ առ հան-
գստեան մուտ կենաց ,
զի յարփենիցն ընդ քեզ ելցուք անդ 'ի գա-
հոյս փառազգեաց .
առ մեզ է ձայնն , 'ի քեզ յիշեալ ծագքն
դարձցին աշխարհաց ,
'ի միտ առեալ զմեծաքակերպդ զգործ լցեալ
փրկանաց ։
Զ ի որպէս մարդ երեւեցաւ թէպէտ կերպիւ
հիւթաւոր ,
և առաւել քան զամենայն հեզ և խոնարհ
կաց սոր .
այլ նոյն մարմնով գերամբարձեալ սեպուհն
'ի փառս ահաւոր ,
մարդատեսիլ կայ նոյն մարմնով յարփեանց
պաշտեալ թագաւոր ։
Խոնարհութեան մեզ կենսատուն բարուց
տպէր զօրինակ ,
զոր և մարդոյն զմարմինն 'ի փառս ածմամբն
յայնքան գերունակ .
որպէս և ինքն է պաշտելի բանից վերին հա-
մարձակ ,
թէ բարձրանայ՝ որ խոնարհէ զանձն բարեացն
'ի վաստակ ։

Մարդ ընդ հիւթեան անպարագիր էինն ստու-
գիւ միաւոր ,

զամս երեսուն լաւ զՈրէ՛նն ազգաց յայտնե՛լ
երկրաւոր .

ըստ բնութեան մարմնոյն անսա՛յ 'ի չափն ամեան
յանկաւոր ,

յաստուածաքանչն եկեալ աղամ գործ և 'ի
բան հրաշաւոր :

Զպատուակն նախ արձակէ՛ զորդի քարոզ-
նախընթաց ,

իւր յայտնութեան հորդել շաւի՛ղ՝ զելան
կնքե՛լ Գուշակաց .

Միրատութի՛ւն ոչ զեադրձշմն որոց գայցե՛ն առլ
ազգաց ,

այլ սրբութեան յապաշխարանս առուն յար-
դարե՛լ նոր շնորհաց :

Զի որպէս անդր 'ի յամձաշու՛ն առ Մովսեսիւ
յանապատ ,

մինչ երեւի՛լ կամէր Որէ՛ն օրէնս ազդե՛լ 'ի
խորաս .

հրաման 'ի Ջո՛ւր առնէր լուացման մարմնոց ազ-
անցն 'ի փարատ ,

որով փայլմա՛նն աստուածեղէ՛ն արժան կաց-
ցէ՛ն 'ի նկատ :

Այն և մեծ գա՛յ առա Ամնորդի՛ն 'ի լուանա՛լ
զորս անսան ,

զի երբ յայտնի՛ Աստուածորդի՛ն 'ի ձայն կաց-
ցէ՛ն յանդիման .

Նորուն բացցե՛ն բանիցն զսի՛րտ 'ի նոյն սերա-
եա՛լ անսասան ,

զանեղն 'ի սիրտ ասրեալ զլո՛յս իբր 'ի մաքրեա՛լ
յօթարան :

Գայ և ինքն իսկ 'ի Յորդանան փեսայն յախ-
տիցըն պիտակ,
Մկրտութիւն 'ի հեղասահն առնուլ ուղխիցն
'ի վտակ.
Ձեռն արկանէ զյարակայն գրել կենացն
զկտակ,
և իւր կնքեալ արեամբն այն ինչ խաչին կայ-
ցէ հպատակ:
Մկրտութիւն յայն լուսաբեր աղբիւր ադրէ
բոլորից,
և մեղեալց կնքէ հրամանն ծնունդն ելց երկ-
րածնից.
զփրկութեանն աստուածայնոյ զպատկերին ըն-
դակից,
սիրտ սասանեալ յանձն բերել զզաղափար
կենսալից:
Ու Յովհաննէս ՝սուրբ կնքաման 'ի Ջուրսն
գայ հեղասահ,
իսկ նա ընդդէմ գնայ յանձին սոսկման սար-
եալ համակ զահ.
'ի քէն ասէ ինձ մկրտիլ պարտ է փեսայդ
բարձրագահ,
իսկ նա՝ ասէր թոյլ զարդարութիւն այժմիկ
լնուլ այս փարահ:
Ո՜ ինչ արդեօք այն իցէ ճղձայն՝ արդարու-
թիւն զոր լնու,
բայց եթէ զոր հոգւով գուշեաց Հայր անճոր-
դւոյն լու 'ի լու.
զոր կուեաց զձուխա յիշեաց ասէ ընդ Աբրահա-
մու մեր հաւու,
մեզ աներկիւղ 'ի թշնամեաց գոլ փրկութեան
ձեռնատու:

Որպէս ՚ի Ջրուց զերկիր կորզեալ սաւառնա ե-
ցոյց ՚ի սկզբանն ,

և պատրաստէր յազգանց ծննունդս աղբերաց ՚ի
Ջրոյս զհրամանն .

որով զեկեցն ՚ի Ջրուց բղխեալ դալարածոց
զկաւարան ,

բուսոց , թռչնոց և անասնոց , և զսողողակաց
յոքնազան :

Նմանակեան սոյն օրինակ դալարացեալ առա
զարդանդ ,

Մկրտութեան գործեալ զՋրոյս առ սրբու-
թիւնն՝ արդարանդ .

Հողեղ նախաթոյս զի մաշուածոյն զհնութիւն
շարավանդ ,

Մկրտութեամբն ՚ի նախատանաւր առաջի նորոգեալ
անվկանդ :

Հոգւոյն՝ բերք , զի՞ ահա բացեալ է մեզ ար-
գանդ լուսածին ,

Նորափետուր երկնել որդիս ժառանգ լուսոյ
վերստին .

Ջուր ՚ի զգալի արփեան պահել պատանուկա-
նօքն առաջին ,

և անբաղդրօղ յանեզրականն ածել ՚ի փառս
հայրենին :

Տէր և զՋրուրս ՚ի սկզբանն Հոգւոյն շրջէր
թևապար ,

յազգաց գրգռել եկց ծննդոց նոսա ընծայել
զանհաման .

Նա և զարփեանց Ջերբեալ կայէց վերնացն
զկամար ,

Հրամանն յորդանան աղբեր մանծնել , որ բա-
նիւն էր գոյաբար :

Սարինս այժմ յայս իջմամբ ՚ի ձիւնս վերնոյ
հանդէպ եղ ջրոյ ,
որոց կառուեալ կայանք կայից հաստատեցան
զուարթնոց .
իւր կոխելով գարշապարաց սրբէիչ մարդկան
այս որդւոց ,
զի ՚ի նախնին արփիացին ախտ զգեցեալ զերկ-
նայնոց :
Մ՚ուս լայնեցան ջուրքն ՚ի խոնարհ յոլովագա-
սին սուրալ ձայն ,
զի էակն խոնարհեցաւ Աստուածորդին
ջուրցն ՚ի սահ .
երկնից բարձէ բացան դրունք մարդկան ՚ի
մուտս վասն ,
առ նախահայրս լցան խոստմունք տաս յոր-
դասիս բազմաշահ :
Խոլփառութիւն և նախ քան զայս՝ որ էջ ,
յանձն առ կամակար ,
զի զերկոցունց տացէ շնորհաց պարգևս մարդ-
կան աւրաբար .
Թլփատելով զորդեգրութեանն ասատել հանդէպս
գեղապար ,
և մկրտեալ՝ զորդիսն ածել մարդկան ՚ի փառս
անվթար :
Տէ՛ս դու բայց ինձ հրաշակերտից զմխախառնեն
անթափառ ,
զի զերեմնեակ լուեալ տարի , որ արփին էր
լուսափառ .
ա՛րդ ՚ի ծանօթ գայ բնաւից Կարապետին ՚ի
բարբառ ,
բամ ահա առ չնորհապարգևէ յիւր լրութեանցն
անսպառ :

Որ ծածկագէտ գաղտնեաց խորհրդոց և ճիշդ-
քննիչն ես սրտից,
և անհնար չէր առ նմա կամ տկար ինչ ՚ի
բանից .
գայ և Հոգին աղաւնակերպ զեւրն յայտնել
փառաւորից ,
Թէ Ջրակէզ ահա՛ մեղաց սա յայս յորձանս
Ջուրց ուղխից:
Որ զմարդկան խորհուրդ սրտից յանդիմանէ
ուղղադատ ,
ահա յաղաւնոյ ցուցեալ ՚ի կերպ Սերն ՚ի
Հօրէ անանջատ .
յԱստուածորդին ազդէ մերձիլ յախտից մե-
ղաց անձնադատ ,
և զբարեացն ՚ի հայրենին առնուլ գանձուց
ձիրս առատ:
Զերրորդութեան տեսե՞ր աստէն միանութիւն
զէական ,
յորժամ լինէր , ես անդ էի , ասէ որ կերպ
առ զմարդկան .
զգերաբունն արարեալ յայս զզօրութիւն
տիրական ,
Թէ ՚ի հասարէն՝ են համագործ , և ՚ի նորոգելն՝
միաբան:
Ընդ Հայր Դու իմ բնութեան Որդի գոչէ
սիրուն միածին ,
և սուրբ Հոգին Թևապարէ՝ աննիւթական
աղաւնին .
զմիաբունն ցուցեալ խորհրդոյ վեհ զօրու-
թեան զամենայնին ,
յՈրդւոյն մարմնով ՚ի փրկութիւն մարդկան
դաւանեալ կամօքն:

Սամոսատացի՛դ ո՛ւր Պօղո՛ս դժնա ժուայթ ժահ-
րի՛ց ժանտաթոր ,
ո՛ւր և քո ո՛յնք իժի՛ց ծնունդք Թէոդորի՛ա և
Նեստոր .
ո՛ւր և Յովհա՛ն Իբաս և ո՛րք են այլ վիժածք
կամակոր ,
զԱստուածորդւո՛յն ցելուլ կացեա՛լք զպատմու-
ճանն 'ի յոգոր ։
Ալմպակա՛ն որոտայ Հա՛յր բարբառ հեշտի՛ն
համալուր ,
կամահաճո՛յ Դո՛ւ իմ Որդի՛ որ խոնարհի՛դ այժմ
'ի ջուր .
դմա լսէ՛լ մի՛ շուշասջի՛ք ոգի՛ ասէ՛ք զան-
յաքուր ,
ղի՛ տարրեղէ՛ն Թէպէտ և մա՛րդ , Իմ է ծնունդ
գերմաքուր ։
Ի հայրագո՛չ պատկառեցէ՛ք յա՛հուրք՝ ձայնէ՛ն
'ի մեկի՛ն ,
դա՛ է որո՛ց յերկնի՛ց հնչէ՛ , և ո՛չ՝ որ կա՛յդ 'ի
դմի՛ն .
Դա իմ ծնունդ յաւիտենի՛ց անմայր ծագեա՛լ
միածի՛ն ,
յերկուց խառնեա՛լ սքանչելի՛՝ անշփոթ է՛ ան-
բաժի՛ն ։
Ընձաւաբա՛ր դա միացա՛ւ , մի՛ փեռեկէ՛ք յայս
և յայլ ,
ձայնդ ո՛նձ և ո՛նձ զՈրդւոյս փառա՛ց 'ի Թուղ
զարփեա՛ն տանի փայլ .
զօրք լուսագունդ զմիացեա՛լդ փառատրեցի՛ն
յերգ դայլայլ ,
հողեղէ՛նք դուք զի՛ ժպրհի՛ք , զողբոցն ածեա՛լ
յանձն վիճայլ ։

Ո՞ւմ յընտրելոցն 'ի ծննդեան լուսոյն փայլեաց այն սխուր ,

զոր վեհաքանչ խոնարհն եդեալ ցայտեաց մանուկն 'ի մսուր ·

արփեանցն զկայս թողուլ զերկնից պար բոլորել զհամբոյր ,

յաւհեղ ցոլմունս բազօթեից տարեալ զնիրաս 'ի զարհուր ։

Որհնեն զԱստուած և զոր տղայ խանձարուրապատ 'ի խարին ,

զմեծն յայտնեալ մանկացելոյ խորհուրդ անհաս զխորին ·

Փրկիչ ասեն և Տէր օծեալ զնորածինն անդ յայրին ,

փառս 'ի բարձունս և տիրապէս խաղաղութիւն տան երկրին ։

Զորդիութեան թէ վերառու 'ի մկրտիչն՝ յաստիճան ,

ձայն հայրադոչ եթէ շնորհօք ես յայտնելոյն զայն օծման ·

վասն է՞ր այնքան հրաշիցն դէպք յառաջ քան զայն ցոլացան ,

այն ինչ 'ի մօրն եւ յարգանդէ մանուկ տղայ սխրացան ։

Նորանշանք զո՞ ցուցանէր տիպն Արփենւոյն 'ի ձաձանչ ,

խնկաբերիցն ո՞ւմ խոնարհէր Թագ Արքայից փառաքանչ ·

յերկար կապոյն զծերունին ո՞չ արձակէր զաւետանջ ,

և փարոսեան ո՞ զահանդէր զպաշտամունս 'ի Թաւանչ ։

Զեղ էր այնքան ընդ խօլս գալ քծքծաբանք
յանդգունք ,
զՄխածնին կապտել փառաց զԹագ յանպէտ
առակրունք ․
բայց մեք զմերն յառաջ տարցուք յոր ինչ
ուղղոցն են երկունք ,
առ փրկողին ներմարմնութեան կացեալք 'ի
նոյն հաստատունք ։
Աւետագրին լսէք ձայնի ուժգնահնչակին
որոտման ,
Բանն էր ասէ 'ի սկզբանէ և առ Աստուած է
նոյն Բան ․
Աստուած էր Բանն և առ Աստուած որով
հաստատուածք գոյացան ,
առանց նորա ոչ ինչ եղեւ՝ որ յընչութեան
մուտ սահման ։
Նովաւ էր կեանք , և կեանքն լոյս մարդկան
անմահ մշտարփեան ,
և 'ի մթան համապայծառ , թուղ չէր նմա
յաղթական ․
առաքեցաւ այր յԱստուծոյ ում Յովհաննէս
կոչ կարդան ,
վասն լուսոյն լինել վկայ բնաւից յաւատ սեռ-
նական ։
Յառաջընթաց գայ կարապետ բարձր 'ի լերին
յարտևան ,
'ի տէրունին՝ ասեմ, որ գերն է քան զբնաւս ,
'ի հրաման ․
սա է Որդին Եղեալ գոչէ Էին ծննունդ ան-
սահման ,
սա աշխարհի մեղաց բարձօղ Գառն Աստուծոյ
նուիրական ։

Բանք բարձրելո՛յն քանզի լերանց բարձրագու-
նի՛ց նմանի՛ն ,
զի զի՛նչ արդեօք վեհ քան զբա՛ն Տեառն կայ-
ցէ՛ ահեղի՛ն .
Աստուածութեա՛ն իսկ քարոզի՛ց բարձր է հան-
դէ՛ս տօնենի՛ն ,
որք անվեհե՛ր առ ամենա՛յն զստուգութի՛ւն
բարբառի՛ն ։
Որդ Յովհաննէ՛ս Զաքարիա՛յն եկեալ ծնունդ-
ամլածի՛ն ,
աթոռակի՛ց և ժառանգո՛րդ և բուն բնա՛կ
Սիովնի՛ն .
վակասակի՛ր և խուրազո՛րդ պատմուճանաց պերճ
պատուի՛ն ,
աւանդակի՛ր սուրբ կտակա՛ցն և ո՛չ օտա՛ր ան-
բաժի՛ն ։
Նաշա յարմարո՛յն պարագլխի՛ն որոց յարեան
մեզ գուշակ ,
Նախնւոյն յօծեա՛լս վակասաւորի՛ն զարմ հարա-
զա՛տ և զաւակ .
քաւչապատի՛ւ , օծմա՛ն անգո՛ւ լեալ և բար-
եա՛ցն աւետակ ,
զՏեսողա՛ցն բոլորե՛ր գուշակութի՛ւնս բո-
վանդակ ։
Յաստուածակա՛մ լեռնահանգո՛յն վերայ ելեա՛լ
հրամանաց ,
Զայն բարբառո՛յ յանապատի՛ բարձրաձայնե՛ր
զաւետեաց .
ահա Աստուա՛ծ մեր ահա Տէ՛ր փրկի՛չ 'ի գո-
թշնամեաց ,
Իսրայէլեա՛ն լոյս փայլակեա՛լ առհմի՛ն մարմնո՛յն
արփազգեաց ։

Անէականն որդ՝ ՚ի գլուխ Մովսէս կոչեալ
յամպապատ ,
ուր գերարփեան վառէր տեսիլ Էականին բո-
ցահրատ ·
զարքայականն ղքաւչայինն առեալ պատիւ
ճշդադատ ,
գուշակ հզօր ՚ի Յակովբեան կարգէր առհմին
յանապատ ։
Ընդ խաղարկման առաւ նման մերոյ իսկ Տեառն
օրինակ ,
եղջեր ձիթոյ և խնկոցի ՚ի հրամանան ան-
դիման ·
մին յօծութեանն Քրիստոսի յարմարաւոր
նշանակ ,
միւսն վարուցն անոյշ բուրման Կուսին կաց-
եալ ՚ի ցուցակ ։
՚Ի քահանայ մեծն Ահարոնի անդր օծանէր
Ղևտական ,
յարատախուրակ պճնեալ փառաց և ՚ի պայծառ
պատմուճան ·
հանապազորդ ՚ի տէրունին զհաց կարգել ՚ի
սեղան ,
որ զօրինակն զՔրիստոսին սրբէր մարմնոյ
նուիրման ։
Յաբրահամեան անդուստ կարգեալ գայր
խաղարկուածս ՚ի զարմին ,
զոր առ միմեանս աւանդապահքն ՚ի կարգ
կարգէ նօթձէին ·
մինչ ՚ի գուշակն ՚ի քահանայն և մկրտչին յամ-
լորդին ,
որ ժառանգն էր , գայր հասանէր , պայման
նոյր աւանդին ։

Իսկ Յովհաննէս ցՕծեալն անմահ զնախնին
տայր զայն աւանդ ,
և Յակոբայն անդ կատարէր զուշակաւորն
ըղձին խանդ ·
Իշխանական մի պետութիւն Յուդա յազգէդ
առցէ քանդ ,
Մինչև ցոր գայն հեթանոսաց փրկութեան յոյս
անդահանդ :
Հարցն առաջնոց՝ յորս Աստուածն էր կերպա-
րան նկարեալ ,
Էքն ամենայն ’ի հլութիւն զանձինս տային
ենթարկեալ ·
զի անշնչից թէ չէր ’ի մարդ զէնին նշան
նշմարեալ ,
զհարդ յանսանցս էր զիջանիլ որց ընդ մահ-
ուամբն են գերեալ :
Ինքնին ընդ մէջ այսուհետև՝ Որդին անցեալ
կենարար ,
և Յովհաննէս չեմ ես Քրիստոսն ուժգինս
յառնէ փողահար ·
այլ նախընթաց եմ առաքեալ ճանապարհին
հարթարար ,
յայն հրաւիրէ ’ի լոյսն անմահ որ փայլակէն
մարդկաբար :
Նա է փեսայն որ հարսն իցէ զարդ յոսկե-
հուռ պճնական ,
իսկ փեսային կայ բարեկամն առ նմա մերձ
պաշտական ·
ընդ լուր նորայն խնդայ ձայնի յուրախու-
թիւն անպայման ,
արդ իմ լի է խնդիրք սորա , ես ’ի մեղմիլ ,
նա յաճման ,

Զ՚Ո՚ համայնիւքն է վերադիյն որ 'ի վերուստ
գայ անուն ,

Իսկ որ յերկրէս , յերկրէ խօսի եւ յերկրաւորս
է բանի ·

յՈւմպականն եկեալ կայից զոր ինչ ետես
բարբառի ,

Եւ զոր լուաւն յեղյեղէ բանն , եւ ոչ յասեաց
չընդունի :

Որ զնորուն առ ընկալաւ վկայութիւն հաւա-
տաւուն ,

Նա ծրարեաց բա Աստուած է՛ լոյսն մարմնով
տարրաբուն ·

զի որ յէ՛ն առաքեցաւ Նորուն բանիցն է
խօսուն ,

ում չտուաւ Հոգին չափով որ պարգեւիչն է
անհուն :

Հայր զբուն իւր սիրէ զՈրդի՛ , զոր 'ի ձեռս
ետ զամենայն ,

որ հաւատայ յՈրդին զկեանս առ ընդունի
զանվախճան ·

Իսկ որ յՈրդւոյն Թերաւատէ՛ կեանս չունի
զոգեկան ,

այլ բարձրելոյն բորբոքի բոց յայնր վերայ
յաւիտեան :

Ո՛րդ՝ ո՞վ է հա՛րսն եւ ո՞վ փեսայն բայց զոր
ազդէ՛ն մեզ Գուշակ ,

զքեզ խօսեցայ ինձ յաւիտեան եւ խօսեցայց
բացարձակ ·

յողորմութիւն եւ յիրաւունս խնամ կալեա՛լ
զարդարակ ,

զի ծանիցես թէ քո եմ Տէ՛ր եւ քո Աստուա՛ծ
ես միակ :

Զփայլեղէնս ՚ի բաց լքեալս զհոմանիսդ
ուրուականն ,

և զքարեայն թողցես սեղեխ զշնութեանդ
պղծարան .

երթայց դառնալ յիմն ասասցես ՚ի սեպուհն
Այր նախնական ,

որոց ՚ի՝ դեղ պճնեալ փառօք յար հրճուեն
յանդիմանն ։

Զի զԱրարչին մերձեալ մարդիկ պաշտօն
սեպհուհ սրբակիր ,

քարանց փայլից զանձինս եդուն ՚ի հլութիւն
առաւիր .

զոր յոչէից ստեղծ , լքեալ դիւաց մախին
յորդեգիր ,

պոռնկեցան ընդ տարրեղէնս յախտ մրձոտեալ
՚ի զազիր ։

Ընդ որոց վասն Հօր ծոցածին կապոյն ՚ի քեզ
հոմանեաց ,

և յառաջինն ածել առ Այր , որ շունչ կենաց
շնորհեաց .

Երկրպագուս Հօր իւր կարդել զպաշտօնա-
տարսն դիւաց ,

այնմ որ նախնին է ինքնութեամբ տէր և փե-
սայ սիրազգեաց ։

Հեթանոսացն անդ գոչեսցէ Եկեղեցին հարսն
անախտ ,

Եղբօրորդեակն իմ յարիցէ ՚ի սեր զարթնուլ
բարեբախտ .

յիւր բերանոյն ՚ի համբուրից համբոյր տացէ
ինձ զանխախտ ,

և ՚ի սենեակ իւր զիս տարցի արքայ յերկնիցն
ոսկետախտ ։

Զի՛ քո խուզէ՛ արկեալ կոչումն Օծեալդ Աստուածն անուշակ ,
և օրհներգք յայն իսկ զատ քեզ սիրոյն պարզեն դրօշակ ·
զքոց խղճից ընթացուք հե՛ռ բաղձ ՚ի բուրումք անշուշակ ,
զի ախորժ քոյդ խղոյն է բոյր գեր զշուշան մանուշակ ։
Սպասկարա՛նք քո լի սո՛նք առատ բղխե՛ն զգինի ,
զախեզե՛րս ՚ի գխտութի՛ւն զուարթ գործե՛ն յընտանի ·
յերկնից հանեա՛լ յիմաստից լո՛յս զխորթնա-խե՛ղան ՚ի բանի ,
յարփեանց զերկրէ՛քն ածեն պաշտօ՛ն Ինքնա-գոյին անձնի ։
Զսա ժառանգ մեծն Եսայի՛ այգւոյն Հայնէ՛ աշխարհի ,
և Հօր բազում ամենազօր՝ որ զանէութի՛ւն յի՛նքն ունի ·
հովիւ խաշանց քաջ անձնադիր գառնամո-ռո՛վ ՚ի գրկի ,
որ զմանկանի՛ն յաստուածեղէ՛նն առ ՚ի վերայ իւր բազկի ։
Զմարդն հի՛ն սա մերկանա՛լ մեզ քարոզէ՛ ։ յաւազան ,
զթմբրութեա՛ն յանձանց թափե՛լ զխստու-թի՛ւնն անարժան ·
զի թէպէտ և՛ յերկուսն է ո՛չ մեղաց ծանրեա՛լ չարագան ,
զքաղցրութեա՛ն ճաշակէ զո՛ւխս յիւր գառ-նալո՛յն ՚ի պաշտպան ,

Որպէս և սա Լոյսն զուարթ ընդ մէջ անցեալ
այդ յորդոր ,
Արքայութիւնն աւետ երկնից մերձ է կոչէք
զգուշաւոր .
սահմանափակ լուսն ժամոյք հաս այդ վայր-
կեան փառաւոր ,
յԱւետարանն հաւատացէք զանհուն ունել
բարիս նոր :
Ձեր յանդաստանն այսքան զսերմն առ արկա-
նել զբանից ,
զմարդասէրն Իւրն գործոց ձեռն կարգեցայք
քարոզից .
բարուոք յուսամք թէ ընկալայք սերմ 'ի սահ-
մանն ձեր սրտից ,
որովք այսմ բերս բարեաց առաւելէք բերկ-
րանից :
Սրոճացէք ուշի ուշով շրթեւ մի աղքս այ-
սայնոց ,
մշտամնայից ձեր եղիցին ականջք ձեռաւեցն
երկնայնոց .
Թողէք զանշահ զոր ցարդ կալայք զսովորոյթ
շամբշելոց ,
որպէս զի սերտ յայն յարեսջիք , որ դարմանին
է ձեր ցաւոց :
Ջայլ հրաշակերտս այս անցցուք յայսմ հե-
տէ առ 'ի բան ,
զփրկողին 'ի գլուխ առնել անօրէնութեան
վիպարան .
ախորժալուր խնդրեմք և ևս բանից բարեաց
լսարան ,
և ձանձրանալ մեզ մի հասցէ յաստուածախօս
յայս ատեան :

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻ

Յայտ առնէ զընտրութիւն Առաքել
զբազմասքանչ հրաշս և զքարոզութիւն
և զխաչելութիւնն, զյարութիւնն, զհա
և զգալուստ Հոգւոյն սրբոյ. զքարո
լոց ընդ ամենայն աշխարհ. զբազմ
րութիւն նոցա տանջանաց. և զնահատ
տերոսաց. և այլն:

ԱՐՓԻԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Ջ.

—

Հօտին 'ի հանգս հուժկուն հարեալ հսկող
հովուաց Հեղինեակ ,
առ ծովեզերբն 'ի յոյզ յածէր ժիր գաւանե՛լ
զարբանեակ .
անդ Նշմարէ՝ որ սրատեսն , զի՛ ձգնէի՛ն 'ի
ծովակ ,
Պետրոս՝ Անդրէ՛ և Յակովբոս և Յովհաննէս
ձկնորսակ ։
Գալ զհետ իւր կոչէ անոնս որսորդ լինե՛լ
բանեից ,
և փոյթ զհե՛տ երթին կամաւ բարեացն կա՛լ
գործակից .
կոչէ և զայլս 'ի զբօսանաց ոյք ըստ երկրիս են
ջանից ,
երկոտասան բոլորէ խումբ Առաքելոցն առ-
փենից ։
Յաւիտենիցն եղեալ կենաց բանից Փրկչին
սիրահար ,
աստուածադիրծ ասն աւանդից զանձինս իւր-
եանց կամակար .
բժշկութեան անդ Մարդասէրն 'ի ձեռս առնու
զհնար ,
զչարաչարն ախտից բուժե՛լ մարդկան զցաւս
տիրաբար ;

Հայրապետչակ Ողթին երկնաւորմամբ հրաշիցն եկեալ
՚ի նոր բեր ,
որակայեղ ապադ նշան թագուն յերկրորդն ՚ի
տարեր .
կճեայքն զջուրն ՚ի բոցավառ յեղեալ գինի
հեշտակեր ,
զհարսանեաց գործեն խորախձան զուարթ ՚ի
սիրտ ուղեջեր ։
Զաստուածութեան յայտ արարեալ զհերու-
թիւն գերիշխան ,
Թէ յոչնչէ՛ ինքն եւ ջրոյն զովացուցիչ զայն
պայմանն .
և արդ յորում յեղեալ գինւոյ խնդի կարգէ՛
գոլ օձանն ,
որոց հանդէսն ՚ի հարսանեաց հրաւիրելոցն են
որեանն ։
Զի որ զգեցաւ վասն մեղաց ընդ բնութեան
մեր խառնեաց ,
զառողջութիւն եկն ՚ի բաշխել ըստ նախաձայն
աւետեաց .
անդ հաւատային բազումք ՚ի նմա ընդ հրաշանեալ
նշանաց ,
այլ նա մարդկան գիտէր զմիտս որ ծածկա-
գէտն էր գաղտնեաց ։
Մշակս ապա ՚ի մէջ առեալ գաղտնիս բանիւ
զանցելոց ,
բա յինքն ողջոյն կնքեն պատգամք նախադու-
շակ կանխելոց .
իսկաբուն Ի՛նքն է Հօր Որդի ազդեալ ձայնիւ
՚ի յամպոց ,
զորմէ յառաջ Մովսէս ՚ի գլուխ գրեաց հոգ-
ւոյն անդ գրոց ։

Յանկումք զինէ՛ն արդեաց գալո՛ց յետ պակաս-
մա՛ն իշխանաց ,
որք յազգայի՛ն զօրանայի՛ն յօձա՛ն յընտրեա՛լն
երանեաց ·
յիմ Առաքչէ՛ն զգիտութի՛ւնն և այլ առեա՛լ
Գուշակաց ,
վասն իմ ժառա՛նգ լինել այգւո՛յն քա՛ն արդե-
ցի՛ն կանխասաց ։
Աբրահամեան ես եմ զաւա՛կ երդմնակեաւ ա-
ւետեօք ,
զոր պսակե՛լ եկի աՀա՛ կեանս ընձեռե՛լ ձեզ
շնորհօք ·
այլ զևա՛ն սաճոյգ՝ եթէ կամի՛ք , լուր արդ առէ՛ք
ականջօք ,
զի յառաջ քա՛ն զԱբրահամու լինելն անհուն
եմ ամօք ։
Յես 'ի բարձունս բիբս զմտա՛ց ձգաել հարց-
մա՛մբն առնէ քան ,
թէ զի՞ Որդի՛ կոչէք Դաւթի՛ , զոր նա կոչէ՛
Տէր իւրեա՛ն ·
զնա Դաւի՛թ նստեալ ասէ՛ յաջմէ փառա՛ց
զօրութեա՛ն ,
և թշնամի՛ք իւր առ աթուր անկեալ առի՛ց
պատուանդան ։
Այսպէս համա՛յն իսկ առակօ՛ք և յայտնու-
թեա՛մբք հիմնաւոր ,
զխօլամի՛րտ նոցայն ձաղէ՛ զբարան անքա՛ն կեղ-
ծաւոր ·
իսկ խուլքն և կոյրք ոխս նիւթեա՛լ 'ի չարու-
թի՛ւն կամակոր ,
զանձանցն 'ի վի՛հս արուեստակե՛ն կորուստ
յանկւո՛յն և 'ի խոր ։

Մ.ՃԼ որ կենացն էր շահաւէտ բժշկաւէտ
գերահնար ,
խօթիցն 'ի ձիրս առողջութեան աստուածայնոյ
դիւրաբար .
ուր կցորդ յարփիւոյն խայտայայլին լոյս և յերփն-
երանգն 'ի նկար ,
և կաղք յեղանց գայլին վարդամուամբ երամ 'ի
վմգս անվթար ։
Յանես բորոյցըն գաղթէր քոս , գոյնն փայլէր
բնական ,
խուլքն 'ի ձայնից լուրան կայտառուք վաշ կար-
գայինն բերկրական .
համերց յօդուած բանիցն 'ի ձոխ շքեղանայր
զրուցման ,
և հաշմանդամք կարշնեղ յօդիւք աշխոյժ կայքն
'ի շարժման ։
Հոգիք խուսեալք յիւրեանց 'ի բոյն դարձս
առնէին կենսակալ ,
գերեալքն յայսոց 'ի կապանաց զերծեալ վրէժ-
տայցն յուղղաբար .
խաւարիս այս իշխան սրբոյցն ոտից կոխանն
սատորանկեալ ,
և զօրութիւն իւր բռնաւոր նկուն խապան
վատթարեալ ։
Խոստումն այս իւրոցն առնէ գնդիցն 'ի բան
հաստատուն ,
բա հանդերձել յարքայութեան երկնից եր-
թամ ձեզ զատուն .
և օրինակ ամենայնի զինքն իսկ եդեալ գերա-
բուն ,
արխաբայր 'ի ձգանց. կալ յոմեբրան ասէ մշտա
կայուն ։

Նա՛ որ ծննդեան այս և անդէն վշտիւ անշնչացայ
պաշտելի ,
Թէ որ չիցէ ծին ՚ի Ջրոյ և ՚ի Հոգւոյն
կրկնակի .
Նմա անշնչացայ մուտ յԱստուծոյ Արքայութեանն
անդ փակի ,
և միւսանգամ նորոգութեան չիք նմա յոյս ՚ի
կարգի ։
Զի մարմին է որ ՚ի մարմնոյ գայ ծննդեամբն
յերկեան ,
Իսկ որ ծնունդն է ՚ի Հոգւոյ , նա հոգի է
արփական .
Զի սուրբ Հոգի՛ ուր և կամի , բղխէ շնչէ
անխափան ,
Իւր լսի ձայն , բայց ուստի՞ գայ , կամ յո՞ եր-
թայ , կայ անծան ։
Յառաջադիրն այս զելից ՚ի ձեռն արկեալ
անդր զվէպ ,
զոր յապաշնորհն ունէր յազգէն ձաղից կրել
զերաշխեպ .
պղնձաձոյլ զԽմն ասէր ալիպ օձն բերէր ան-
վրէպ ,
որպէս նմա ձող յանապատ նոյն և խնձ գայ
աստ ՚ի դէպ ։
Զի Հայր յողջոյն զաշխարհս այնպէս գրկեաց
կալաւ ՚ի գոգով ,
մինչև ըզԽ՛ւրն եդ Միածին կրից հրոյն ՚ի
խորով .
զի որ ՚ի նայն հաւատասցէ , կենաց առցէ
զկորով ,
և մի՛ կորուսս նմա ՚ի լիճ հասցէ յանշէջ լի
հրով ։

Ու ՚ի պատժել զաշխարհն Աստուած զհուրն ատապեկաց ծոցածին ,
Եւ ՚ի փրկել յաւիտենից ՚ի մահուանէ զնոսին .
Չէ դատապարտելոց որ սէրտ ՚ի նա հաւատ բերէ բաղձոյլին ,
Իսկ անհաւատն յալիսն արդէն ծծմբածաւալին է ծովին :
Յիւրեանս եկն այցող աւագ խօլից եւ իւրքն զնա չընկալան ,
որոց յաւուրց ՚ի սկզբանէ ձիրք հաւատոյն յոգնազան .
Խնամակալելոց եւ խրատուց ուխտք վանկեաց յոր- դեցան ,
այլ խստասիրտք եւ մարմնով իսկ զայն ՚ի մեր- ժել եղին ջան :
Ահա վճիռ վայ է նոցա , եւ դատաստանն ան- աչառ ,
որոց ընդ մութն ընտանեցեալ լցան ատեցին պայծառ .
Եւ հի՞մ արդեօք , զի չարութեան էր իւրեանց գործ եւ յամառ ,
դառնացողաց առուն կարդացեալ եւ համբացեալ շուն զաղատա :
Զի չարագործ զարփիանն ատէ զշառաւիղ ըստ Ջղջկան ,
զի գործոյք մի իւր մերկասցին չարեացն՝ ականն յանդիմանին .
Իսկ բարեգործն ՚ի լուսացայտ կայթէ ցոլմունս բերկրական ,
զոր ըստ կամաց են Աստուծոյ՝ շողել զխնդուս արփիմանն :

Պ՛շմարտութեա՛ն Աստուածորդի՛ն այսպէս հա-
մա՛յնց ուղեցոյց ,
զերկնահոսա՛նն ընդ ափեզե՛րս զուղղութեան
գե՛տ խաղացոյց ·
Իսկ մոլեգի՛ն ազգ խաժամուժ երաշտագի՛ն
զանձն ցոյց ,
՚ի մահ նորա՛ մատբերեա՛լ զանմահ իւր կեանս
մահացոյց :
Ընդ Բարերա՛րն առ ինքն զի՛ւր ձաձեալ
զգունդն ընտրականն ,
զերկոտասա՛ն զեօթանասնե՛րկ զհրապարա՛կսըն
վարժման ·
աստուածեղէ՛ն իւր խրատու՛քն ՚ի մարզ մղե՛ր
խորհրդեան ,
վկայ որո՛ց տեսի՛ն գործո՛ց կացուցանե՛լ իւր
ի՛նքեան :
Ձեզ սիրելեա՛ց ասէր իմո՛ց ասեմ յորդո՛ր
սեռնադի՛ն ,
մի՛ զահանդե՛լ յորոց մի՛ա՛յն սպանանե՛ն զմար-
մի՛ն ·
հոգի՛ն անմա՛հ է չէ նոցա՛ մահու մատանե՛լ
բնաւի՛ն ,
անտի յահէ՛ լերուք ա՛նա որ ՚ի լեփ ա՛յ զեր-
կոսի՛ն :
Հոգւոյն անդէ՛ն առայ զաւետի՛ս մխիթարի՛չ
առաքման ,
երթամ ասէ՛ առ Հայր և ձե՛ր թախծի՛ն յղե՛մ
տրտմական ·
նա ձեզ յուղե՛ն կացցէ շնորհի՛ւն առաջնոր-
դո՛ղ անխափան ,
նա ձեր ՚ի սի՛րտ զցնծութեա՛ն զեղցէ հոսանս
հրածորան :

Իդ

Նախասահմանեալն ապա գալով կամաւ կրիցն 'ի պըրակ ,
զորմէ բազում աղդեր անգամ յիւրոցն 'ի լիս համարձակ .
Թէ մահանալ , յերկիր սուրբ յառնել կայ իւր անդիմակ ,
յԵրուսաղէմ աստ 'ի քաղաք ուր Գուշակացն էր բնակ :
Բայց ո՞ր որդեօք գայ աղագաւ 'ի մահ Ար-մաւան կենաց ,
ում Տեառնօղն իսկ վկայէ բա պատկերաւ ոչ գործեաց .
և իւր բերան ամենայնիւ մաքուր 'ի նենգն է կեղծեաց ,
Նա՝ ինքն 'ի ձէնջ ո՞ զիս ասէ դատել ասցէ ընդ մեղաց :
Բաս օրինացն ապա ասէս մահու զնա պար-տական , .
այլ նա զօրէնս 'ի կատարել եկն ասէ յայս պայման .
Նոյն և ազդումն է Պօղոսի 'ի հոգեշունչ իւր մատեան ,
Քրիստոս լրումն է օրինաց և աշխարհի փրկա-րան :
Բռնաւորաց ինչ առ հարկի եկեալ անմահ մեռանի ,
այլ նա անձամբ ասէ զանձն իմ կրիցն տամ տուգանի .
հանել բնաւ զանձն իմ յինէն չէ ումեք ինչ կարելի ,
Ես զայն իմով գնեմ կամօք զի զայն առից կենալի :

Ի՛նքէ Տէ՛ր իմ և հէ՛մ զՆէ՛ս որ 'ի պարտուցն
ես պիտակ ,
Ե՛ս եմ ասէ՛ Հովիւն քա՛ջ իմոց խաշանց օժան-
դակ .
որո՞ց արդեօք ասես խաշանց , ո՞ւր կան հօտի՛դ
գումարտակ ,
հարթեան ասէ՛ փախեան , սարտեա՛ն , գազանա-
կո՛ւր բովանդակ ։
Տե՛ս , զի՛նչ զիմո՛ց Գուշակն ասէ՛ վայրավատի՛ն
ոչխարաց ,
իբրու զոչխա՛րս ամե՛նեքի՛ն մոլորեցա՛ն 'ի
շաւղաց .
և մեր առ մե՛ղս Տէր զՀովի՛ւն 'ի քուք վարեա՛ց
ձաղանաց ,
չարիքն այս իմ ժողովրդեա՛ն յանպարտն զնա՛
մահ մատնեաց ։
Տէ՛ ակամա՛յ և Պետն ասէ՛ր հեստ գրոհի՛ն
տիրապան ,
Թէ մեռանե՛լ առն միո՛յ յազգիս վերա՛յ է
յօժա՛ն .
քան Թէ բոլո՛ր ազգն 'ի տուգանս անդիւան
անկցի՛ կորստեան ,
այլ նա միո՛յ չէր յազգի յո՛յզ այլ ցնդելո՛ցն
ամենայն ։
Իւրովքն ապա՛ 'ի Ձիթենեա՛ց գայ 'ի բլո՛ւրն ,
կենարար ,
Տեսանողի՛ն ընուլ զառա՛ծ յարդիւնս ածե՛լ
կամակար .
որ եկեսցէ՛ հասցէ ասէ՛ Տէր ընդ սրբո՛ց իւր
գումար ,
'ի Ձիթենեա՛ց լերի՛ն ոտի՛ց նորա կացցէ գար-
շապար ։

Մ.շակերտացն եկեալ հանդերձ յաւուրցն 'ի
խուցս տանական,

զհոգևորն յայտնէ Զատկին զծածկութիւն
խորհրդեան .

Նախ քան զխաչն իւր զՄարմին և զԱրիւն Ջամբ
հոգեկան ,

տալով կամաւ 'ի կերան ազգէ իւր զերկան դէմ
յանդիման ։

Յաղօթս այսմ առ Հայր կանխեալ, որ լաւզն է
աղօթից ,

մերկէ և անդ ոչ առ ահին յեկեալն առնել
արկածից .

այլ զի ընդ իւր զմիակամն Հօր հաճութիւն
լծակից ,

յիւրն առաջի ցուցցէ յեղեալն առ փրկութիւն
համայնից ։

Յայն իսկ յառաջ սակաւ առ այս զըղձ բերէր
աղաչական ,

բա ոչ յանձնէ խօսիմ ես ինձ , և յանձնէ
չեմ գործարան .

այլ որ յիսն է Հայր բնակեալ, և Ես 'ի Նմ
անբաժան ,

Նա գործադիր ե[illegible]ոցս է այս գործոց հրա-
շական ։

Հոգեգունշական իսկ մանաւանդ նախնեին ընու-
ղպատգամ ,

թէ ընդ սիրոյ զիս մատնողաց աղօթս առնել
ահա գամ .

յանհաւատիցն այսպէս վերայ զանձն գնել
ըղձական ,

որ ընաւէիցն 'ի փրկութիւն յայս հասանել Ճե-
պեր ժամ ։

Մարդ յերկնից 'ի սոն Զատկին 'ի Յիսուսեան
տես յօժար ,

Արշակունին մեր Աբգարու դեսպանք յառ-
նէն պատուատար .

առ Փիլիպպոս յաղերս անկեալ մաղթել խընդ-
րէն ըղձահար ,

Յիսուսին եմք տեսն տեսլեան սիրոյ 'ի բերան
կամակար :

Լսէ զայս Տէր և խնդամտիր ընդ բարբառոյ
հիացման ,

ժամ ասէ հաս Որդւոյ մարդոյ ձոխ բարձրու-
թեան փառաւորման .

այլ զինչ արդեօք այլ ևս իցէ փառք վեհ Արփ-
ւոյն Ոլմպեան ,

որ պարծանացն է իսկութիւն , աղբիւր ամբաւ-
ձոխութեան :

Տես , զխաչն անարգն զմահ ինքեան հասանիցն
ասէ փառք ,

և Կղէոփեանց յետ յարութեան նոյն կրկնէին
իսկ բարբառք .

կիրքն և 'ի փառս մուտ Քրիստոսի ոչ Գուշա-
կացն ազդեն տառք ,

և իւր զհետ սերտ կրթելոցն զնոյն կնքէր
պատուոյ կառք :

Մասանն անշուշտ սաստ պսակի զոր նախ հընչ-
եալն էր Գուշակ ,

որանց տասանց յանցնիւր ածուոց սիրտ 'ի
փափաք ընկերշակ .

զառնն հրեղէն զհանդերձիցն 'ի բուռն ածեալ
դրօշակ ,

ընդ քեզ Աստուած է բարբառիլ զքո գանձ
հետ անշուշակ :

Նոր առ Բակե՛րա խումբ բոլորե՛լ Աշակերտաց
սուրբ գնդին ,
զորս հարցանէ՛ , մարդիկ զի՞նէ՞ն յի՞նչ կարծիս
կա՞ն յի՞նչ պնդին ·
Իսկ Աշակե՛րտք դարձուածս ածեա՛լ ըստ հըռ-
չակմա՛ն յամբոխին ,
Դուք զո՞ ասէ՛ զիս դաւանի՞ք , տեսուչք իմում
փարախին ։
Պետրոս խմբի՛ն սկզբնաթի՛ւ յառաջնեցաւն ’ի
դիմաց ,
’ի բան կանխեա՛լ՝ ցԱստուածորդի՛ն դու ես
ասէ՛ տէր կենաց ·
ուր փոխարէ՛ն զերանութի՛ւն ստացն առեա՛լ
դաւանմանց ,
Եկեղեցեա՛ց վէմ անուանի՛ դժոխոցն անվա՛ն ’ի
դրանց ։
Դու զայդ ասէ՛ Ձեռ Յովնանու յերկրէ սամա՛ն
ո՛չ ուսար ,
’ի առհամակցա՛ց զայդ չընկալա՛ր զգիտութի՛ւն
հաւասար ·
յերկնից իմ Հա՛յր՝ երանի՞ քե՛զ , ’ի սիրտ լուս-
եա՛ց քո ղամպար ,
և յայդ կացցէ՛ բանիդ վերա՛յ եկեղեցի՛ն իմ
յարդար ։
Հիմունք բոլո՛ր անդ Առաքեա՛լք անշարժ եդա՛ն
’ի հողմոց ,
անսողակա՛ն և զքաւչակա՛նն առի՛ն շնո՛րհս
անխտրոց ·
երկնաւորա՛ցն հասին ծածո՛ւկ և գիտութեա՛ն
խորհրդոց ,
յԱբրահամեա՛ն որ վարէր գա՛յր ’ի զաւակի՛ն
սերնդոց ։

Աւանդապա՛հ զայն Յովհաննէս յիւրն եառ 'ի
տէ՛ր սեպհական ,
և նա խուռն զարքայութեանն եառ զփականս
պետական ·
զի դուռն ինքն էր Աստուածորդին մաքրյերկ-
նից օթևան ,
ընդ որ սրբո՛ցն և եթ է մո՛ւտ պարուց վեհից
անխափան ։
Առաքելո՛ց զնոյն առեա՛լ զիշխա՛նականն զօ-
ծութիւն ,
եկեղեցւոյ եառուն մանկա՛նց զնոյն վարե՛լ պե-
տութիւն ·
Մարգարէի՛ և զՕծելո՛յ և զԱրքայի մի՛հա-
ղո՛յն ,
լնուլ արդեա՛մբք զպաշտամո՛ւնս կարգ յարդա-
րե՛լ գերաբուն ։
Խոլիրատ սատէ՛ն մի՛ յանձն արկցէ՛ն քաջքաբանք
սնապարծ ,
փեռեկ յանպա՛րծն անել 'ի գունդ պետ
հնարեա՛լ կարծ 'ի կարծ ·
'ի քուք համե՛ստ յաւնէ եղբա՛րց ունայնայո՛յզ
այդ արծարծ ,
չէին 'ի ձե՛ր միջի այնպէ՛ս ունկն ուղղալո՛ւր
դոյր յանկա՛րծ ։
Յօթնաբլո՛ւրն է այս չինի՛ սիգականյա՛ն այն
բակի ,
ուր 'ի սկզբա՛նց անձնամեծա՛ր գժիռք ոգեա՛ց
բնակի ·
յե՛հ , զի՛ Ջախջա՛խս ածեն նեցկա՛ց հաստա-
տութեա՛նն 'ի սակի ,
յեցեալ հաստա՛տ իբր 'ի կաղնի՛ան Բասանու-
պուրակի ։

Մ՚ղեղեցան և մղեղին սակայն յիւրեանց իսկ
հօտից ,
յանարգս եկաց և անարգէ՛ն պետն կարծուն
վիսկոտից ·
հէնն ըստ կամաց անհէնն արկեալ յիւրոց խախա-
ալ և մօտից ,
և նա բազում ՚ի տարակոյս կորզել ձկանէ յան-
խորատից :
Մնգղխականն և զի՞ անդէպ ձեռն ՚ի չերեփ
այն նկար ,
յաշխարհալոյս անդր ՚ի ղամպար չիջուցին ածել
կամակար ·
զոր ուղղութեան ընչեաց Հոգին զաւետարան
կենարար ,
ծեքման հեղձնուլ յուխս ՚ի պղտոր ընդ քերան
անկեալ անդադար ·
Հանրահրաման յայսց բանից զի՞ պանծացէ՛
ոք գլուխ ,
դուք զո՞ ասէ՛ք փուրսէշ էած ուղղակի լէ՛ր
միջամուխ ·
իսկ որ վստա՛հն էր ՚ի բանի՛ պետրոս հոգւոյն
արբեալ զուխ ,
զՔրիստոսն ասէ՛մք դարձուած մատոյց գնդին
՚ի դէմս անդ կանուխ :
Զամենեցունն էա պատասխան , և ՚ի նոյն առ
զերանին ,
ամենեցուն աստուածատուր վիճակ առաւ-
վիմայն ·
վէմ կարգեցաւ և կարգեցան խումբն ամենայն
առ նմին ,
եկեղեցեացն եղան հիմունք փականս առին
զերկնային :

Բայց նախ՝ ցուցցի՛ անդ Պետրոսի՛ գոլ անձ-
նաւո՛ր բուն հովիւ ,
և հօտացի՛նդն ապա 'ի կա՛րգ մնացէ բանի՛ցն 'ի
կուիւ .
զանլըծն յառա՛ջ լուծցէ կնձի՛ուն զխիստ խստա-
նեա՛լն 'ի խուիւ ,
և յետոյ յա՛յն ելցէ գահո՛յս զկատարեա՛լ 'ի
պատիւ :
Իբր երեւնե՛րկ յամաց շրջա՛ն յետ Քրիստոսի՛
համբարձման ,
զՊաղեստի՛ն և զկողմա՛նս տանք Պետրոսի՛ Ճե-
մարան .
քանաւ հի՛նգն ուսա՛ր լցի՛ն առք 'ի Հռովմ
դադարման ,
սեպուհ հովի՛ւ յաթոռ նստի՛լ անդ Լատինացն
'ի կայան :
Յետ 'ի բանաէ՛ն հրաշիւք զերծման շէշա 'ի
Հռովմ վերանալ ,
փառաւո՛րլի՛ցն է բան փծուն , չէ մեզ սոգե՛ւս
ուրանալ .
զէջն Ղուկա՛ս 'ի Կեսարիա՛ գրէ և անդ կալ
մնալ ,
յետ ժողովո՛յն և յԱնտիո՛ք Պօղոս գրէ՛ զայն
եկեալ :
Այլ մի՛ բանի՛ց ասա փակա՛ց ուղի՛ս յորդեսցի՛
գալ 'ի խաղ ,
որք ծարաւեա՛ցն 'ի սէր փառա՛ց ոչ զովութեան
տան խաղաղ .
յոձին դարձցո՛ւք 'ի նախակա՛լ կարգաւ ճառե՛լ
անյապաղ ,
որ ինչ մերո՛ւմս են Լուսաւորչի՛ քարոզից բանք
լուսաշաղ :

Գուանդն լուսոյ Հիթաստանեայց ակումբս առա-
եալ ՚ի լերին ,
այն ինչ Բաբելոն զկատակման քերթեր վՃիռ-
տաՃարին ․
Ծանեա Երբք մայր սաեն լեցի , քո զինչ նշան
գալստին ,
և յինչ երաց մեզ աշխարհիս ցոյց մերկացայ
վախՃանին ։
Գուրն անդէա զինքն աացեալ թէպէտ և
ատյր հրաժար ,
ոչ Արփենիքն սաէր գիտեն , և ոչ Որդի , միայն
Հայր ․
Առաքելոցն իսկ ՚ի պրակս մեկին ասնէր զայն
՚ի տար ,
զընդ Հօրն եդեալ իշխանութեամբ չէ ձեզ
քննել գիտանալ ։
Իշխանութիւն բայց ո՞վ այլ ոք Հօրն իցէ
համրթ հաւասար ,
եթէ ոչ Ի՛նքն ՚ի ծոցոյ Հօր ծնունդ անեղ
լոյս և յար ․
զորոց ասեալ մանրապատում անդ նշանօք այս
նշմար ,
ամփոփաղաց իւր գալստեան ընդ Արփենից
սուրբ գումար ։
Տես , զի աւուր ահ և ժամուն ամենադէտն
էր գիտակ ,
և գալստեան կերպարանաց ոչ իւիք ինչ ան-
տեղեակ ․
այլ թերաւան ՚ի լսելիս զիջման կալեալ
զեղանակ ,
առ երկիւղիւ զաստեաց վարել զկենցաղոյս
ժամանակ ։

Սրթէ զանցնիւրս որք ուշ դիցէ դեպան քննմւ
զչարեաց ,
խառնապատուամ զորս տուաջի անդր մատեայց
հարցողաց ·
կաւ 'ի վերայ չէ դժուարին իբր 'ի տպից հա-
ւասատեաց ,
համաշխարհին զկատարած յուշի տանիւ
դիւրիմաց ։
Ջ մեծամեծ տես նեղութեանց դժոխըմբերն
զպայման ,
սուտ քրիստոսացն 'ի մոյն կաւ վերերեւումն
զխոտան ·
և զնեռին պատիր հրաշիցն զմնդքենայս ուր-
ուակյան ,
զոյց Աուաքեալքն իսկ ազդեցին կենցաղոյս գաւ
'ի վախճան ։
Յասմնահեղ իւր զերևումն դարիւն տղդէ
մեղ Նոյեան ,
Դովտաւ 'ի զուսպ մծղնեից սասա սպառնայ
տոչորման ·
զերագահամս իւր յայտնութիւն 'ի տիպ նշէ
փայլական ,
և կամ գողոյ ինչ գիշերի 'ի Ներքս անկեալ
գաղտ 'ի տան ։
Յետ նեղութեանցն և գետ տունջեան մերկ
'ի փառացն արփենից ,
ցայգեայ Տիկնոջ պայծառ 'ի դէմս քող զգե-
նուլ յայծեից ·
տատղաթօթափ դղրդ երկնից , շուինդն 'ի զօրս
անմահից ,
և սասանումն 'ի տարրական լի դողութեանց
ահաւորից ։

Գետոց հրոյ յուլէս բոցոյ յորդ հեղեղեալ
հանապազ,
և նշանին Որդւոյ մարդոյ անդր 'ի բարձունս
ցուցանել.
կամ երկրէից և Դատաւորին փառօք ընդ ամպս
ահեղ գալ,
կշռոց դնել արդարութեան և հատուցմանց
լրանալ։
Գիտութիւն զայր ամենայնի խուրոց մերկեալ
սուրբ գնդից,
առաջս հանդէս 'ի ժողովուրդն երկեալ կարդէր
իւր բանից.
մեկին ասէր Ե՛ս յաշխարհս բան խօսեցայ բան
կենսալից,
ուր հրէից անդր 'ի տաճարն էր ժողովուրդ
ունկնդրաց։
Այսց, և անդ ուժգին բարբառ 'ի կացրդին
որոտայ,
որ յիսն ասէ՛ հաւատացէ՛ յիմ Աստուծոյն հա-
ւատայ.
և որ զԻ՛ս ոք յանկն արկանէ՛ յայս 'ի մարմնէ՛
ասորակայ,
որ ասւածեաց զիս Հօր լուսոյ զհնայլեգին 'ի աես
գայ։
Եւ որք յարգեան ասորեան բանից խուժդն
բերին չարաշար,
զփենարան 'ի շօշափեալ զդասաստացին 'ի հան-
ճար.
'ի չարչարանս զկեցուցին ծանիցեն զԻն
արդար,
յուղին գալ սիրտ զեկեցին չատ զանձինս
'ի յաւար։

Զայս յԱնախտըն ՚ի Պիսիդեայ և փողն հնչէ՛ Տարսոնեան ,
բամ ընակեա՛լքս յԵրուսաղէ՛մ նմա անդէ՛ս խօլացան .
զոր ՚ի շաբաթս ընթեռնուի՛ն ՚ի խուժանի՛ն խմբարան ,
զԴուշակա՛ց ՚ի կատարե՛լ բարբառս ատեա՛լ դատեցան :
Զդատեալ ի՛նչ մահու պատճա՛ռ ՚ի Պոնտացւո՛յն կան խնդրեն ,
զԱստուածորդի՛ն սպանանե՛լ զբոլորի՛ցն ապաւէն .
զկեանս անուն և յանդիմա՛ն կախեն իւր- եանց զփայտէն ,
որպէս և ի՛նքն առդեաց կանխաւ յիւր բարձ- րանա՛լն ՚ի պարանէն :
Նա որ առ Յո՛վբ հնչեալ էր բա՛ն յարդիւնս եկեա՛լ կատարի ,
բամ որ արփւո՛յն առնէ հրամա՛ն և չծագէ՛ դադարի .
և զաստեղա՛ց կնքէ փայլմո՛ւնս խոր ՚ի ծոցի՛ն ծրարի ,
զաշխարհահասփի՛ւռն զճառագա՛յթս ՚ի մ՛թն արկ- եա՛լ խաւարի :
Նշեաադրի՛ն ՚ի վեց ժամէ՛ աւուրն ասէ՛ սար- սափմա՛ն ,
խաւար զերկի՛ր ցի՛ններորդ ժա՛մ կալաւ կացին ՚ի մթան .
ասա Ամովսա՛յն՝ ՚ի միջօրեա՛յ մացէ արե՛գ, լու- բան ,
մթի՛ն գիշե՛ր առցէ զաշխա՛րհ ՚ի համալայն տունջեան :

Զի՞նչ այն և զոր Զաքարիա բան բարբառոյ՝
պարզիմաց ,
Թէ լոյս յայնմիկ չիցէ աւուր և կոյկասուն
ցուրտ պաղոց .
և պարզ մի օր , և յայնմ օրն այն Աստուծոյն
զօրութեանց ,
ոչ տիւ իցէ , և ոչ գիշեր , և ընդ երեկս ցոլք
արփեանց ։
Զի կանխաւ իսկ յարարչութեան ’ի հասանել
իւր զարփենիս ,
Նշան տայց լինել ժամուց յայտնել զաւուրս՝
զտարիս .
սակս մինչ յայս օր Արարիչն ’ի տագնապին է
կարիս ,
զինչ այլ նշան հանդունատիպ քան զոր ցու-
ցաւն յաշխարհիս ։
Զուրն յերկարէ անդ զհրաժամ՝ խաւարա-
դիրն ընդ ցուցակ ,
զի հայեսցին յոր խոցեցին տոհմն ժպիրհ
սատամբեալ .
այլ նոքա և՛ս յաղջն մխեալք մոլեգնեցան
դժկամակ ,
դաւանականն զատան ափսոս ’ի բարբառոյն
լեզուափակ ։
Գիտաց Յիսուս Թէ ամենայն յետ այնորիկ եւ
’ի գլուխ ,
Տարաւ ե՛մ աղբիւրս տաէ՛ որ զկենաց հեղ
տամն ուխ .
ուր այպանաց լնու այն բան բա ինձ քացախ
լեղէմուխ ,
առնն մատոյց դառնացողաց ազգ անօրէն
չարանուխ ։

Եապա ՚ի ձայն զինն ժամու Յիսուս գոչէ՛
յահագին ,
Աստուած իմ ե՞ր Աստուած իմ զիս թողեր
հեռի՛ աստ մեկին .
զանոխակա՛լ տե՛ս Բաբունի՛ն վարժուամբ ածեա՛լ
ընդ բանին ,
մինչ ՚ի պարզե՛լն է ոգւոց յէ՛ կենացն գա՛նձ
երկնային ։
Ուր խաչակի՛ց իւր զաւազա՛կ և զայլ բազում
իսկ զորեա՛ն ,
աշակերտեա՛լ ած ՚ի հաւա՛տ տէր դաւանի՛լ
բարձրաձայն .
Հարիւրապե՛տն իսկ անդ բարբա՛ռ աղաղակէ՛ր
յանդիմանս ,
արդա՛րև է՛ Որդի ասե՛լ սա՛ Աստուծոյ իս-
կական ։
Քան զի կամօք էր ՚ի պսա՛կ գրոց իւր գա՛լ
անձնաբար ,
և բռնութեա՛նց չէր ՚ի ներքո՛յ ամենազօ՛րն
անտարկար .
գոչեաց տէ՛ր ՚ի Սիոնէ՛ լո՛ւր զԵսայեա՛ն
զբարբառ ,
և իւր ուժգի՛ն ՚ի Սաղիմա՛յ տացէ զձա՛յն
գերափառ ։
Զի ո՞վ այն ո՛ք ՚ի մարդկանէ՛ ոգւոց պարզ-
մա՛նն ՚ի տագնապ ,
ահագնալո՛ւր հնչեաց ձա՛յն զերկիր սարսե՛լ
հապ ընդ հապ .
զի չև զշո՛ւնչ լքեալ վերջի՛ն ներքնոց հրդե՛հն
՚ի հրատապ ,
անբան դնէ՛ կոյ անշշո՛ւնչ բերանափա՛կ լեզ-
ուակապ ։

Իսկ որ հոգւոյն և Տէր հասանիչ յանձնառու իւր
մահ կամակար ,
յահագնադէմ զինքն յայտնէ՛ տեսիլսն դժոխ
կենարար ·
զկեանս աշխարհէ՛ յայս արարեալ անդր զիւր
մահ մարդկարար ,
'ի ձեռս քո զհոգիս աւանդեմ հոգւոյ առ իւր
Ձայնէ Հայր :
Մ.ՋԼ վասն ընդ փոյթ իւր լուսաւորն ահե-
ղահրաշ յարութեան ,
'ի նեղնդաւոր մի՛ գրեսցէ՛ դրոհից գետս ինչ
լեալ երկրաւն ·
փայլատակերէ՛ն զայն 'ի փայլակէ՛ 'ի կայս դնելն
գերեզմանն ,
որպէս և ինքն ասել կանխեաց յառաջն յոր
զուգակաւն :
Կիրակէին 'ի վերայ զՅովնանուն երեքօրեայ զառա-
ւաղ ,
յինքն առնէ՛ ճշմարտապէս յերկիրն 'ի սիրտ
իւրն 'ի թաղ ·
քար Սիովնին ըստ Գուշակին հիմունս եդեալ
'ի չքնաղ ,
և հոգերգութեաց լցեալ պատգամք ցաւքն բար-
ձան վաղ ընդ վաղ :
Մ.զգն յամեռ նախադրեցին եղեալ բանից
իսկ տեղեակ ,
ազդ. Պոնտացւոյն զիրացն խոկոյն առնէ զե-
րեցն յաղաղակ ·
անքուննս առնուն 'ի զինուորաց զպահապանկուաց
գումարեալ ,
գիշերապահ՝ կնքեալ շիրմին զզուշանալ
պարապակ :

իդ

Բայց որ անկրունն էր բնութեան զուարթնոց
որփեանց տէր փառաց ,
ըստ նկատմանն 'ի յերրորդի յաւնէ աւուր
փառազգեաց .
զի որպէս Հօր կամօքն 'ի մահ յօժար զանձն
ած ընծայեաց ,
նոյն և 'ի փառս իւր յարութեան Հօր համա-
գործ փայլակեաց :
Ս երկուց աւուրցն զկնի Բանն՝ արդ յաւուրն
երրորդին ,
յառնել նորուն կալ առաջի ատա կատարէ՝
ըղձուշակին .
անդ ճանաչել կանուխ զտէր զհետ երթալ
իսկ նմին ,
իբր առաւօտ պատրաստական զայն գտանել
լուսադին :
Մահուն վշտաց լուծան երկունք զի չէր հնար
ըմբռնման ,
և ընդ մեղք չէր վաճառեալ բուն իսկութեան
սրբութեան .
Թէպէտ առ վէրս և ընդ՝ մեռեալս նսեմն ե-
մնաւ 'ի տապան ,
բայց բժիշկ էր ցաւոց բարձօղ և 'ի մեռեալս՝
անկապան :
Աչնայն անձամբ իւր անախեղծ առ 'ի մեղացն
արտաքոյ ,
զաշխարհականուն 'ի պատրանաց սպան զմահ
զբռունն աղդոյ .
յամենեցուն եհատ դիմաց կողբոցն արտօսր և
լալոյ ,
վհատելոցն ետ մխիթար, 'ի յոյս հանգոյց մշտա
կելոյ :

իե

Ի դժոխոց անձն նորա զի չթողու բան-
տարան ,
և ոչ իսկ սուրբն զլուծութեանն ետես մարմ-
նոյն զապականն .
Եւ ՚ի յերկրէ՛ Հովիւն հօտից ոչխարաց իւր
բանական ,
յաւիտենից ուխտի արեամբ հանրից կացեալ
քաւարան ։
Զխուրոց կրից զի շատ անգամ և զդայարութիւն
տայր ՚ի բան ,
ոչ պարծանօք և ոչ ՚ի սամսա որոց կանխէրն
աղդարան .
այլ զի պշեղան ՚ի հաւատոց ՚ի կարգ ածցէ
ուղղութեան ,
առ յարութիւն զուսումն եդեալ իւր ժամա-
դիր նախաձայն ։
Զի գալստեան իւր որք ծանօթք եղեն ծնըն-
դեամբն ՚ի Կուսէն ,
յարքայութիւնն անկցին Թերևս յորժամ գայ-
ցէ ՚ի շիրմէն .
զի կենարարն եկն առ ՚ի կեանըս կենդանեաց
ապաքէն ,
և յուսահամօք մահու նմա ցուցան նիւթիչ
սիրտ ՚ի քէն ։
Ա՛ռեւելոց սակս մահուն առեալ անմահու-
թիւնն ըղձաշակ ,
զի յարուցեալ սերտ հաստեացէ մահացելոցս
օրինակ .
ուր յարութեանն և գիշերայն ցայտէ զլոյս
բոցարձակ ,
զի յեղելոցն՝ որ կանխասացն էր , զնդեացին ՚ի
յառակ ։

Վսոռ արհաւրա՛ց շռինդն ահ՛եղ յոյժ թանձ-
րագո՛յն 'ի մըրրիկ ,
դղրդերա՛յն խուռն խուժեա՛լ տագնապս ամե՛ն
զաստիկ ·
յոգնատատա՛ն շարժի երկի՛ր վէ՛մք դղեկուն
զհերձիկ ,
խորք սաորի՛նք բերան բանա՛ն դամբանք լայնի՛ն
աւասիկ ։

Լուծեալքն 'ի հո՛ղ յառնեն ողջի՛կ արձակ
շրջի՛ն 'ի շինի՛ն ,
և ծանուցեա՛լք յինքեանս ձգե՛ն ողջոյն զոր-
եա՛ն սխրագի՛ն ·
անդ և բոմբի՛ւնք զպահապա՛նս սրտաբեկե՛ն
ձայն յուժգի՛ն ,
վէրի՛նք ներքի՛նք առ հասարա՛կ յահի կալեա՛լ
սարսափի՛ն ։

Իսկ կենդանի՛ն յառնէ Յիսուս անմահութեա՛ն
աւետեօք ,
և թախծադէ՛մն անկալուա՛ց ծանօթս տա՛յ
հրեշտակօք ·
որպէս և կո՛չն էր Գուշակի՛ն առ այն հանդէ՛ս
լի փառօք ,
իմ՝ յարութեա՛ն մնա՛ տաւէ՛ , ասաց ինձ տէ՛ր
հրամանօք ։

Ընդ պահարկուա՛ց սիրտ 'ի բերա՛ն վաշտն երա-
գէ՛ 'ի քաղաք ,
աստուածագո՛րծ զյարութեա՛նն առ 'ի հնչե՛լ
զհռչակ ·
աւետաբե՛րք ևս կանխե՛ն կանայք յընտրի՛ցն 'ի
դասակ ,
ազդել զորմէ՛ անքուն կացի՛ն աչք յարտասու՛ս
ապաշեակ ։

Ա՛րդարեւին սա խոստացեալ եհաս պատ-
գամն 'ի վախճան ,
զձեզն այն է՛ ողջեկ հանէց զձեր բացեալ
գերեզմանն .
և թէ մեռեալքն յարիցեն , յոտս կացցեն
անսասան ,
և բանտարկեալքն 'ի դամբարան յարեն ելցեն
մատուցիկեան :
Զի որ 'ի քե՛ն ասէ ցօղէ՛ նոցուն բուժիցն է
դարմանն ,
որ կենսատու մեզ Քրիստոսի ցօղոյ արեանն է
նշան .
զի յամենից սրսկեցաւ վերայ փայտին ընդ-
զողայն ,
յանմեռն 'ի կեանըս կենսացոյց զորս ընդ մա-
հու գրաւեցան :
Ա՛շակերտացն իսկ գուշակէ՛ և անդ 'ի դէ՛մս
բանն յարմար ,
ժողովեալըդ իմ 'ի քո գնայ մուտ 'ի սենեակ
թագաւոր .
փակ 'ի դրունս արկեալ միջէկ բարեացդ 'ի
յոյս սրտաբար ,
մինչև ցասմանն անցցէ նուաղ ցինծ ցուցացէ
ծափահար :
Բայց կամակոր խաչահանուաց կուրացելոցն
ինչ օգուտ ,
ոչ կենդանեացըն բերէր վէրք ոչ մեռելոցն
երևոյթ .
և նշանացն ահագնութեան կամ յարութեանն
անծածկոյթ ,
և որ այլ և՛ս պարմանալիք զեղջմանն 'ի կամս չարաց
մուտ :

Զի նոյն վսեմն ամենադէտ զլեռնելոցն տաւ-
նեաց ,
՚ի մեծատանն զԹեւլադրին ածեալ ՚ի դէմս
նախատաց .
որք Մովսեսի չեն ՚ի լսել և կամ բանից Գու-
շակաց ,
՚ի մեռելոց խսկ թէ երթայ ոք առ նոսա կան
՚ի բաց ։
Տեսանողէն մրողէս սասէն ՚ի դեղ նոցա դայ
բարբառ ,
ողբս ողբացեն ասէ ձայնիւ յաւուր յայնմիկ
ոդեսպառ .
Թշուառութեամբ աւաղ՝ զեամբդ յեղուկս ե-
դեալք ՚ի Թշուառ ,
ուր և Պօղոս զԹշնամիս կոծէ խաչին բարե-
փառ ։
Սուրբ՝ որ անխախան յարեաւ կենօք Հովլուն
հօտից կենարար ,
կիւրակէին գայ ընդ երեկս ուր ընաբելոցն եր
գումար .
դրունքն ՚ի նիգ , այլ նա Թափանց ընդ մէջ
կացեալ տիրաբար ,
կենդանարար զողջոյնն տայ մերձել յիւրոցն
աշուար ։
Տես զի՞ յարդիւնս զՍաղմոսին բերէ նուագ
բերկրանաց ,
զայն՝ Թէ մեզ է՛նն երեւեցաւ զուրախութիւն
պարգեւեաց .
ածնս արարէք զցնծութեան պար բոլորեալ
հարսանեաց ,
՚ի սեղանոյն մինչեւ յանկիւնս հոգւով կանխեալ
սխրադեաց ։

Ր.ԱԼ զի՞նչ անկի՛ւնքն իցեն արդեօք սեղանոյն այն ուրակիր,
բայց եթէ խաչն ուր մատուցաւ Գառն աստուծոյ Ճարպալիր.
որոյ անկի՛ւնք քառակողմեան դառնոյք լուսոյ գեղածիր,
հանրից ցուցան հանդստարան զօրութեան ցնուղ կենսածիր:

Ա՛յն երկրամուխ ոտից էի՛ն շափիղաւո՛ր պատուանդան,
եկեղեցւոյն ՚ի վէմն եդեալ հիմանց կայուն հաստարան.
որպէս տաճարն էր Գուշակի՛ն ՚ի սոյն խորհուրդ նախաբան,
բա ՚ի վիմի կացոյց վերայ զիս յարդուանել անսասան:

Իսկ բունն ՚ի վէ՛ր ուղղեալ անկի՛ւն իբր զկշռուած սահմանի,
վերելակի՛ն զբնութի՛ւն ամբարձ յՈլի՛մպոյն անդ տանի.
առ Հայր ղոեսօղին առնէ հայե՛լ անդր ՚ի գլուխ Քրիստոսի,
և անբաժա՛ն զբնութի՛ւնն հանուր դիտե՛լ աշխարհի:

Բայց աջ անկի՛ւն զաջոյն յայտնէ՛ կարողութի՛ւն զբազկին,
յորմէ սրբոց ղուարթ բաշխի՛ն ուրախութի՛ւնք բաժակին.
պարգևատուի՛ն իսկ և պսակ պատրաստութեան յաղթողին,
՚ի դէմս ածեալ, ահ և խրախոյս բերէ բառնալ ըղձագին:

Մեղաւորաց ահեակն ածէ՛ 'ի ցոյց սատանային
զնշմար ,
որք խոլացեալ զնոյն բառնալ 'ի բաց սարատեան
կամակար .
արդ զի անկիւնս ունի քառեակ խաչին սեղան
կենարար ,
վերընկալուչ տէրունականն եղև մարմնոյն Ճա-
խաբար :
Սեղան է խաչն և յիրաւի ուր Հօր մատեաւ
պատարագ ,
'ի Սաբեկայ իբր 'ի ծառոյ խոյն Ճշմարիտ հայր-
տուաք .
Հօր հաւատոյ Ճշգրտեցաւ ախտ նուիրացն 'ի
փափաք ,
եաես ոչխար իւր յողջակէզ հաստատեցաւ տէր
ցյագ :
Երկրի ընդ չորսն ուղղեալ անկիւնս՝ խաչին
սեղան քառաթև ,
յանմահ կենացն զաւեղէրս 'ի խնծիղս ած-
անդեղև .
յերկինս յերկիր և 'ի դժոխս փայլ ցերեկեալ
դերարև ,
մեզ փրկանակ արձանացեալ զխչխանն ընկՃեաց
'ի դերև :
Զայս սեղանոյ նախ Առաքելոց շնորհաց լցան
'ի պարգև ,
որոյ կրեց փայլէր նշան յիրանն անպայրա ,
լուսաձև .
զՑարուցեալն աչօք տեսին 'ի ցինծ զեղան
յերկնանձրև ,
որում չէր ինկ մահ Ճաշակէլ որ կեանքն էր
բուն յարատև :

Աքանչելագործ է և անհաս էն քննողաց ան-
քննելին ,
անհնարին իսկ հնարաւոր ամենայնի գոյ
լինելին .
քան զոր եղեն զհրաշակերտս գործել զիւրն
հեշտագին ,
և իւրն յաղթէ կարողութեան ուժգին կար-
եաց համայնին ։
Զի որպէս նախ իւրոց զարեան իւր բաշխ-
եալ սուրբ և զմարմին ,
զինքնակամ իւր զաւրուսան եցոյց կիրան կրել
զխաչին .
Նոյն և անկէց զհեղուսից պահեալ նշանս 'ի
մարմնին ,
յայտնէ զմեռեալն զոլ անկար զգժիչին ունել
'ի շիրմին ։
Դաշակս 'ի նորին արքայութեան ըստ զունդն
առնու իւր մաքուր ,
յայտնել թէ որ յիւր կայ 'ի թագ անդր ան-
կարօտ , գայ 'ի կուր .
Նոյն և յառաջ քան զկիրան իւր առա 'ի յաշ-
խարհ ձամագուր ,
Լի անկարօտ ամենայնի հանրից շղջէր ձոր-
հատուր ։
Մ. յլ որպէս անող առ հաստատել զորս իւրքն
էին , ձաշակեաց ,
Նոյնպէս և ասա աշխարհի զինքն առ հաւաս-
տել քաղց կրեաց .
և զի՝ մարդկոյ եղե որդի Աստուածորդին թանց
մեղաց ,
և համօրէն 'ի նոյն զմարդիկ տանիլ 'ի փառս
աստուածեաց ։

Օ՜ այս Գուշակին մեզ հնչէ բանն թէ որ
զերկրէ ծագս աստեղց ,
Աստուածութեան չպիտի խօսհ եւ կամ հասանք
վտակաց .
վտարակք իսկ առը առ՚ի նորեան անկեալ
դնի՛ն խնդրանաց ,
եւ յեկեղս ոք խուզակ նորին խնամատութեան
ոչ եկաց ։
՚Ի Տիեզերեայ յայտնի տայ յերզք ծովուն ,
այլազան ,
՚ի նորասքանչ զեւրան սուրբեալ անդ զաշա-
կերտս ՚ի նշան .
զաստուածագործն եցոյց բա եւր կար չկաս-
եալց դերեզման ,
այլ անյեղլէ յիւր կայ կորով աննուազելի զօ-
րութեան ,
Օ՜ էր որպէս առ ծննդեանն էր եւ քան զելէրս
նախագոյն ,
եւ ՚ի ըլկանս անդր խաշին նոյն զօրութեանք
քաջամոյն .
նոյն հզօր է յետ յարութեան բազմահարուստ
ինքնաբուն ,
քանզի Քրիստոս սերկ եւ երէկ եւ յաւիտեան
ասի նոյն ։
Յուշ ըստ որմէ ընտրեալն անեէր դնդէն զօ-
րոց աւէր նախ ,
զոր խօսեցայս ձեզ այս են բանք մինչ ձերդ-
էլ համախորան .
Թէ գրելոց վասն իմ յօրէնս եւ յովայն մըր
կալ անծախ ,
մինչ իսկոյն եւ հոգի այս չնորհաց պինդէլ
սէրա յանպախ ,

Սքանչելագործ է և անհաս էն քննողաց ան-
քըննին ,
անհնարին իսկ հնարաւոր ամենայնի գոյ
ինքնին .
քան զորս եղեն զհրաշակերտս գործել զխաչն
հեշտագին ,
և իւրն յաղթէ կարողութեամբ ուժգին կար-
եաց համայնին :
Զի որպէս նախ իւրոց զարիւն իւր բաշխե-
եալ սուրբ և զմարմին ,
զինքնակամ իւր զալուստն եցոյց կերպն երեւ-
զխաչին .
նոյն և անկեց զհեղուսից պահեալ նշանս ՚ի
մարմնին ,
յայտնէ զվէրսն գոլ անկար զբժիշկն ունել
՚ի շիրմին :
Դաշակս ՚ի նորին արքայութեան ըստ դաւանդն
առնու իւր մաքուր ,
յայտնել թէ որ յիւր կայ ՚ի թագ անդր ան-
կարծա , գայ ՚ի կուր .
նոյն և յառաջ քան զկերպն իսկ աստ ՚ի յաշ-
խարհ համագուր ,
լի անկարծա ամենայնի հանրից շքեղէր չքո-
հասուր :
Մ.ԺԼ որպէս անդ առ հաստատել զորս իւրքն
էին , ճաշակեաց ,
նոյնպէս և աստ աշխարհի զինքն առ հաստա-
տել քաղց կերեաց .
և զի՝ մարդիկ եղև որդի Աստուածորդին թանց
մեղաց ,
և համբերէն ՚ի նոյն զմարդիկ առնել ՚ի փառս
ստուգեաց :

Զայս Գուշակին մեզ հնչէ բան թէ որ
զերկրի ծագս առաքելոց ,
Աստուածութեան չափով խամ և կամ հասանիք
վառակաց .
վառատանկք խոկ այր առ ՚ի նորին անկեալ
դնին խնդրանաց ,
և յեւրցս ոք խուզակ նորին խնամատութեան
ոչ եկաց ։
՚Ի Տիեզերաց յայտնի ապա յերգս ծննդեան ,
այլազան ,
՚Ի նորաբանից զերուսն առուագեր անոգ զաշա-
կերտս ՚ի նշան .
զաստուածագործն եցոյց բա խոր կար չկա-
րեաց գերեզման ,
այլ անյեղլի յուր կայ կործել անձնապաճղթ զօ-
րութեան ։
Զի որպէս առ ծննդեանն էր և քան զկոյս
նախադոյն ,
և ՚ի ըլկամս անոր խաչին նոյն զօրութեամբ
քաջամոյն .
Նոյն հզօր է յետ յարութեան բազմահարեստ
ինքնաբուն ,
քան զի Քրիստոս սերկ և երեկ և յաւիտեան
ասի նոյն ։
Յուշ լսա որմէ ընտրեալն առնէր գնդին զօ-
րաց ասէր նախ ,
զոր խօսեցայս ձեզ այս են բանք մինչ ձեզ-
էի համախոհս .
Թէ գրեալց վասն իմ յօրէնս և յովսէի մեր
կալ անձանս ,
մինչ ուրոյն և հոգի այս ջնորհաց ոգնէիլ
սերտ յանպակս ։

Զիմաստ գրոց անդէն զմիտս բանայ նոցուն
հաւատարմաց ,

որ 'ի Մովսէս և 'ի Տեսանողս և 'ի Սաղմոս կային
վասն .

Թէ Քրիստոսի՝ կրիցն այսպէս լինել պարտ էր
հպատակ ,

և յարուցեալ յետ մահուն սեպուհն 'ի վերայ
նախանձակ:

Զաստուածաղինն սատէն լցեալ զուխտն
ընդ ածուն անպիտան ,

զորմէ յառաջին խոկ յիրաւի խաւար յառնէր
անձնատատան .

չէր նոցա մեղ թէ իմ ասէր չէր գործ և բան
հրաշալեաց ,

մեղաց խուրեանց չէք արդ պատճառ որք զիս և
զիմ հայր ատեան:

Զարփեանն ապա առ հեթանոսս վարժ փայ-
լակէ լուսաւոր ,

բան զնայեալ յառաջին սանց յարդիւնս ա-
ծել բեղմնաւոր .

բա յուխտ զքեզ հեթանոսաց եդի յաւէրժ
սատեւոր ,

մինչև յերկրի քեզ լինել ծագս 'ի փրկու-
թիւն երկնաւոր:

'Ի Զիթենեաց զեւրան խմբեալ առա բլրոյն 'ի
կատար ,

անդ միակամն ամբարտաւանդէ ճշմարտութեամբ
աիրաբար .

գնացէք ասէ 'ի վարժ զխնամս աշխոյն ածել
'ի յարդար ,

Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն կնքեալ
յանուն սրբարար:

Ձեռս ամբարձեալ օրհնէ զնոսա փոքու հով-
ուէլ իւր հօտին ,
և 'ի յերկինս առեալ մարմնով վերասլանոյ տա-
նմին .
որպէս քնար հնչէ Դաւթեան 'ի հոգեշարժ-
տասնաղին ,
Թէ համբարձաւ Աստուած փառօք յարփեանց
խնդի՛ ձայնիւ փողին ։
Ընդ հրաման աշակերտացն առեալ դառնան
սխրազգեաց ,
յԵրուսաղէմ 'ի սպաս Նաւին բոլորից Հօրն
աւետեաց .
ուր Ամովայն Թէ որ յՈլիմպն զսլանալ իւր
շինեաց ,
և զաւետիս յերկիր հասաւէ , բարբառ լցաւ-
կանխասաց ։
Սփոփանացն այլ զաղբերէն ասել սրբոյ
զՀոգւոյն ,
Ղուկաս է մե՛զ դիւրահասոյց բանիցն 'ի կարգ-
քաջամոյն .
քրիստոսավէ՛պն անտի առնումք ասաէն զձայնս
բարձրագոյն ,
որ միջամտելս քրիստոսագործն էր արարից և
ներհուն ։
Սա նոր յուխտին անդ կտակի՛ տես զինչ
հնչէ՛ 'ի սկզբան ,
կամ ինձ ասէ՛ հետևողիս եղև համակ ուղ-
ղութեան .
քաջիդ գրէ՛լ Թէովփիլեայ կարգաւ զբան
ստուգաբան ,
զի որց գտայր աշակերտեալ բանից կացցես
հմտական ։

Սու քանզի անդ զՔրիստոսեան ճանապարհէն երկնաչու ,
Հանկերձ նշեալ 'ի կառակին դիմաց պատնէ բաղկացու .
յերկրորդն անդրէն ողբակապառնէն Աստուա-ծային դասու ,
զերաց կարգէ՝ ընդ անթերի զորախնութեան լոյս 'ի լոյս :
Մ՝խաբան գոհութն էր ամենայն՝ տայ յան-գուրդ երբ յիմնից ,
սքանչելագոյն էջքն փայլէր Հոգւոյն սրբոյ 'ի յերկնից .
քանզի հնչմամբ խոլորս սաստկին եղեալ հողմոյ յանկարծուց ,
և զամենայն տուր նստելին զատեան յահեղ բանին եկեց :
Յերբե 'ի Հրոյ լեզուք ցուցան նոցա Հրեղէնք բաժանեալ ,
և 'ի նոցա նստաւ անցնելոր վերայ ցոլմունս ծաւալեալ .
զեռ բազմախօս զեղու լեզուաց Հանուր յա-կերտս դրդեալ ,
որպէս և ձիւղ տայր Հայրախաղիւ Հռոմս տանել յայլ և այլ :
Բարձրանշան խնձ զՀոգւոյն տես սատանօք զզալուստ ,
զի՞ սասանակահրզմ աղդէ հնչմամբ յեղանակարձեամբ անդ յերկնուստ .
յայս արարեալ թէ երկնայնոց և սորինոցն ան-թադուստ ,
Հուչակ խջման Հարուս Հոգւոյն ամպք ցօղեցին 'ի վերուստ :

Տէ և արփեան խաղայր զօրք աշխարհականաւր
գայր Հոգւոյն ,
որում Դաւիթ յառաջընծայ յերգոց փողէր
Նուագին .
մեր յայտնագէս Աստուած գայցէ հուր առա-
ջի՛ ցոլագին ,
և զնովաւ մէգ և մրրիկ բոմբիւնք ահեղք շանթ
ուժգին ։
Զ՚ անեղեալս անդ յերասանին կոչեսցէ իւր
ճիշտ ՚ի դատ ,
և իւր առ ինքն զխուսմըն տացէ յաւրախու-
թեան անփարատ .
որպէս և նախ վկայութեան համաշխարհական
աղբեր շատ ,
Նայեցարուք յասեղն երկինք , և խօսեցայց
յանձն ազատ ։
Զօր և փրկիչ յիւրն ՚ի կամակ աղբեր յառաջ
պարգևմաց ,
Թէ նա զաշխարհ գայցէ քքուել առ կամակէր
խժդժանաց .
զի յիս համաւա բեբեղ սարցնուն ձչ ՚ի զամ-
պար գան կենաց ,
այլ իշխանին կան խառակիս մոլար բանից
դիւրանաց ։
Բենառասին քան զի անղեակ եր առան Հոգւոյն
տիրական ,
և Գուշակաց աշխարհանաց փայլէր խմբիւք
յերկան .
որով Հոգւոյն իսկ զօրութեան և խմայնացն ՚ի
մթան ,
հեթանոսաց լոյս ցերեկէր զարմանալեացն . ՚ի
նշան ։

Ինձ զգուածք տես փարաւոն զինչ առ Յովսէփ
ասէ բան ,
զքո բան զքեզ չգտի ես շնորհաց հոգւոյն
համբարան ·
Նոյն և առ Այրն Ցանկալի պետն փողէր Բա-
բելեան ,
գիտեմ զա սուրբն ՚ի քեզ Հոգին առն կայ-
եալ է յօթեան ։
Բայց յղփացեալ ևս Յակովբու որդիքն ՚ի
շնորհս անդր առատ ,
Մովսէս ընդ վեցն երկտասանից ծերոց լցեալ
յանապատ ·
և Գուշակացն ՚ի Պաղեստին խումբ գունա-
գունդ ցոլացայտ ,
ինքնապատուամ զհրասանաց յայտնեն Հոգւոյն
հեղեղատ ։
Ամովսածնին լուր զբարբառ ՚ի բարձրագոյն
աղաղակ ,
յիմ Հոգի Տեառն ասէ վերայ բարեաց դնել
մատուռուակ ·
Մորասացին տես զինչ աղդէ յառածան իւր
համարձակ ,
ես Տեառն ասէ լցայ Հոգւով զուղիղն առնել
հրատարակ ։
Իսկ առ Քոբար գետով Բուզեայն Եզեկիել
սուրբ գուշակ ,
զազդումն Հոգւոյն զզօրութիւն աշխարհալուք
տայ հռչակ ·
կայծակնացայտ կառանշան անիւ յանիւ շըր-
ջափակ ,
քրովբէաձևից տեսեալ յոլորս առնել Թռչան
կենդանակ ։

Սքանչանիշ ես 'ի ձայնին ասէ տեսլեան ոգե-
զգեաց ,
ուր մեռելոցն զյարութեան ածէ խորհուրդ-
տիրազդեաց .
Ձեռն յիմ ասէ՛ եղև վերայ վէհ Տէրութեանն
'ի բարձանց ,
առ զիս հոգին 'ի դաշտ տարաւ լի ոսկերօք
հզօրաց.
Ոցէ՞ որդի ասէ մարդոյ այդ կմախացդ ան-
տամուկ ,
կենդանանալն զդենուլ շունչ յարև պանծալ
'ի փափուկ .
դու գիտես զայդ Տէր իմ ասեմ որ շունչ
շնորհես անշշուկ,
և զմարդկայն սերտ նորոգես զշունչն անդրէն
զգաղթուկ.
Օ մարգարէն տես սասանօր զխա՞րդ խորոցն
անհասին ,
հմուտ կարգեալ՝ զաստուածական հոգւոյն
պատիւ բեր ազգին .
զզօրութիւն և յուշէ՛ կալ հոգւոյն սրբոյ առ-
նմին ,
որ թանձրախուռն զկմախօք գործ ընդլայնեաց
սխրագին.
Ըմբէ զխա՞րդ յիրեարս խառնեալ ոսկերքն 'ի
դաշտ , գան մօտին ,
շունչ զգեցեալ բարձողական կայիցն 'ի կից
կան յոտին .
զի մի՛ յասիցն և եթ բանից և յազդեցից հրա-
մանին ,
այլ և յիրաց զխսկին տարցէս կատարելոցն ան-
դամին,

Ածնականըն արդ նոյն Հոգւոյ յամենայնի բա-
ւական ,
առատուածայնից քնարէչ խորոց ծով լնութեանն
անսահման .
որ Գուշակաց բանիւք զՈրդւոյն խորհուրդ-
լուսեաց գալստեան ,
յերկնաստանից հեղեալ կայծուրդ յուսումն
ասեաց վերնականն :
Ականատես իւր զշնորհաց փայլեցուցեալ բարձ-
րութիւն ,
սպիտակացոյց զորս 'ի Սաղէմն աշխարհք նէնն
մշտարթուն .
բաժանակ բաշխեաց զհրածորան ցնծ զնմայլեաց
'ի զուարթուն ,
եւ բոլորից մասանց ազանց եբրկրանս հոգւոյ լի
զեղուն :
Այլ հի՞մ հրակերպ Հոգւոյն ցայտեալ ձայն
որոտմամբ զահաւոր ,
բայց զի անմահ'ան անդր 'ի կիզման տացէ վա-
ղո՛ղ զարդեւոր .
իսկ որ ընտիրն՝ յուրախութեան լցեալ բաժանկ
հոգեւոր ,
Ձիր յանկարծա՛ կացցէ գանձուն , որ ոչն երբէք
անցաւոր :
Արդ՝ հրածորան սրբոց լցեալ պարուց Հոգ-
ւոյն հոսանօք ,
արփիահրաշ ընդ աժեղէրս ղամբարեցին փայ-
լակօք .
բարեգործաց եբրկրանս բաշխեալ եւրոց բար-
եաց բաժակօք ,
իսկ հեստեղցն պկործանմաննն սրբուցեալ դիրս
զանաւորք :

իւ

Ստացուածն ինձ զԵրեմիայ առ՛ս 'ի բաժակ խստաբան ,
զիա՞րդ բազմաց արբուցանէ լեղուաց վրէժ հատուցման .
զդառնութեան քամեալ մրուր աղբն ժպիրհ խժական ,
որք և գերի յանկանգնականն անկաւ մահուն բանտարան .
Միանգամայն զհուր սակայն սոքա արբին բերկրանաց ,
և զքաղցրութիւն ընդ տիեզերս ծաւալեցին արժանեաց .
հոգւոյն բաժակ հրոյ ըմպանս յոգիս աղբեալ ծարաւեաց ,
զբազմականսն եդ բերկրանօք արքունական հարսանեաց ։
Մահրոս սակայն չքթեալ չարաճճից դառն զմրուր մատուցին ,
սրտմտութիւնն զվիշապաց խառն ընդ լեղի զանգեցին .
սոդոմայինն էր 'ի շրթունս անդր հեստելոցն երամին ,
որ հրակայծ տոչորս 'ի լեարդս աղբեր նոցա մահածին ։
Որք յըմպակէս Անանիայ և Սափիրայ իւր եղար ,
և հանդարտել անոյշ ուժոյն կարիան անկան 'ի տկար .
պասք 'ի մաղձոյն՝ որ զփորոյն , առին ընդ փոյթ չարաչար ,
այն ինչ հոգւոյն նոր զճաշակս ուխիցն արբեալ զմայլարար ։

իզ

Սրբկմաութեան օգտեալ ախտիւ յանապակելի՛ն
դօսացան ,
'ի հրաշածանկ կեզան գլինւոյ որ սրբոցն է
ծաղկարան .
ուր գողունե՛ն էր ընդ հողմ և սէրս խուրեանց
անողխտան ,
անդ և ընքեանք քանատալ կացի՛ն մահուան յան-
լ՛յծ արգելան :
Մ.րք և սաստի կուսանելի՛ս յարժանանխ՛սան 'ի
սեղան ,
և որք ընդ ի՛ւրն եղին բազմա՛ց՝ հոգւ արբո՛յց
նորոգման .
շմաւօնեա՛ն անդեն պաշտա՛ւմն սկիզբն արա՛ր
զբաշխման ,
ծարաւելո՛ցն 'ի բաժակէ՛ս յարբուսն տա՛լ ան-
խափան :
Պ.այ և ահա՛ յանոյշ զձէզ համայն պաշտա՛
յըմպանակ ,
Թագաւորի՛ս լի են հնձա՛նք 'ի հրածորանն
օշարակ .
զիմաստութեա՛ն ձեզ անտեսի՛չք ոգւոյն կազ-
մե՛ն զբաժակ ,
ուր բազմակա՛նք են 'ի սաձմբս գեղայօրե՛ն 'ի
պսակ :
Վ.աղդր կազմեա՛լ է ըմպելե՛ն սէրս 'ի բերան
խնդ-րողաց ,
մուզք նուննեւո՛ց զուարթութե՛ւն յոգիս տա-
ծե՛ն ըմպելեաց .
կազմեալ իսկ է՛ և ժանկաժ՛անս մրուր մթի՛ն
մահազդեաց ,
խեռ շքթելո՛ցն յայլուսն անշէ՛ջ էջր անպխտան
ինչ խուռուաց .

'Ի թղթոնս է՝ զոր և կամիք, պաշտաման ահա 'ի
նուէր ,
առաջնութեան երկրորդումք իսկ յարդիւնս
առնէ ձեզ հրաւէր .
զիմաստութիւն առէք և մի զանմտութիւն
չարաւէր ,
զողորմութիւն և մի զանսաստ պատմութեան
հոգեվէր :
Օ քաղցրութեան յուսմկ զհաւատս առէք
հոգւոյ զշնորհաց ,
յանհատատից մերկացարուք յերկմտութեանն
'ի կարծեաց .
հրոյն զայրինչն յանձանց Թողէք զչարաշուր կեզա
'ի բաց ,
որ 'ի դեհեան զազգն կիզու զխստամտւնն ընդ
դիւաց :
Յայն յարեաջնք դեմառաց հուր յայն դիք
զփրա 'ի փայլուն ,
զի ձեր յըմպէն զամբարեցէ զոգխոզ յարփին
զմայլուն .
ազնուութեան ձերոյ կիզցէ մեղացն զժանկ
մուայլուն ,
և հաւատոյ ձեր պահեսցէ զանձինս 'ի յոյս՝
կանդաղուն :
Երանելեաց քան զի արեւն Աւագելոցն
երամակ ,
զուարթութեամբ զնոյն բաշխէ ներա ծրագան
զանապակ .
երկնաժակենոյ ընդ ահեզէրս յարեան կացին
մատուռակ ,
առ որոց զի՛նչ և կամեցին ազգացն երկրի
զձաշակ :

Յիմարութեան ձեզ աւադէկ ոգի արբեցոյց
ժանկահամ ,
մահու խառնեայց ձեզ ըմպելի ժխոր ժահրից
մրրարքամ .
բժշկութեան այժմիկ զըմպանկն ըմպել առէք
սրտաակամ ,
զի հաւատովք զերծ յայրմանէն՝ որ գայն ,
գաջիք փաղաժամ։
Խօլիցն առձմ ձեր ժամանեալ յանձինս պատիժ
չարագան ,
անդուլթ յալեաց կիզէ 'ի բոց հրադեա ուխտիցն
Երեբեան .
ծորանն արբէք զանդորրութեան լի յօդառա-
բերն 'ի յօձան ,
և ձեր գայցէ ախտից փառնուրդ աստէն ոչ
յոյժ անագան։
Զղջման 'ի սիրտ արկէք զպանք , զի խնդին
ձեզ յորդեաց ուխ ,
զորդեգրութեան առէք 'հոգի , մի զպղծու-
թեան դիւանուխ .
զայն Սաւուղ արբ և ըլկանացն 'ի չարաչար
հեղձաւ ծուխ ,
արբ և Դաւիթ և յանձառիցն եկաց խորհրդոց
միջամուխ։
Այն խոկ և ձեզ թէ կամք իցեն , բարերար է
բերկրատուն ,
որ զայսոսիկ զիւրն Առաքելս 'ի Թորգոմեանս
յղեաց տուն .
որոց առ ձեզ ուրախութեան է արդ գալուստ
հաստատուն ,
յերկուս ըմպանկս՝ 'ի բերկրութեան և 'ի սաս-
տից թամթաղուն։

Զի որ զէ՛ութն տուաքեաց խնամք զերկոտասանից
հողեղինաց ,
ազգաց երկրի՛ զանմահութեան մատռուակե՛լ
սկահակ .
Նոյն և Վկա՛յս իւր զայսոսի՛կ ձեզ բարութեան
ած պաշտակ ,
որք ՚ի մեղա՛ցն արբեալ էի՛ք զառածմանէ՛ն
դժկամակ։
Զպատժոյդ եկեա՛լ ձեզ արբուցի՛ն դառն
մրու՛ր սոսակայրեաց ,
և բարձրելո՛յն կացի՛ն վկա՛յ ճշմարտութեա՛ն
աւետեաց .
Իւրեանց մահուամբ զգինի ձե՛զ յանմահ պաշ–
տեա՛լ բաժակաց ,
առաջս ՚ի կրկի՛ն զիւրեանց խառնեա՛լ զարիւնս
ըստ կա՛մս ըմպելեաց։
Խորան անմե՛ռ ձեր կուրութեա՛ն սրտից ՚ի վա՛րժ
հաստեցի՛ն ,
յաւաջակա՛յն զերկրանա՛ց սկահս պատրաստ
կազմեցի՛ն .
կենդանութեա՛ն ջրի՛ն ըմպակօ՛ք մահուն ի՛նք–
եա՛նք զոր արբի՛ն ,
յանտխրակա՛ննն ա՛րդ հրաւիրե՛ն զձեզ ՚ի կո՛չն
երկնայի՛ն։
Զէ՛ից տեսլի՛ն քան զի զըմա՛կ յայս խառնարհեա՛լ
՚ի բաժակ ,
զանարգ մահու՛ն արբ ի՛նքնակա՛մ կիրս զխաչի՛ն
կենսունակ .
յայն իսկ և ի՛ւր ճշմարտութեա՛ն Վկայք զան–
ձի՛նս համարձակ ,
դժուարըմպե՛լի՛ն մատուցի՛ն ՚ի նեղութի՛ւնս ՚ի
վտանգ։

Զինչ արդեօք յոյս նոցայն էր սիրտ յայս 'ի
կատարման անդամբեր ,
բայց զի մարմնոյ իւրեանց վշտօք վկայ կացցեն
անվեհեր ։
և նման արդարոց , բայց թէ որ զինքն մատնեսցեն
նմին անխսեր ,
և որ զխառնկին էր 'ի պարտուց ձաղանս էին
և համբեր ։
Զինչ նախատինս ասիցեք ինձ փրկչին հայեր
փութոյն ջան ,
յայն՝ զի զմերս կրեացէ զանարգութիւնս
գծծականն ։
զչարչարանս առցէ յանձին զկենսաբերն զմահ-
ուան ,
և մեր՝ կամաց իւր հաճութեամբ , մահուան
կացցէ զուգականն ։
Զայն խակ զմերս առ հողանիւթ զբնութիւն
մահականն ,
անխառն յիւր անձն Աստուածութիւն խառ-
նեաց համակ անբաժան ։
զանմահութեամն զի մեզ կենաց տացէ պարգև՝
զանվախճան ,
և զանչարչարն՝ որ յանուր կեանս , զանվշտու-
թիւն երկրական ։
Արդ՝ մահու Տեառն և այս արդարքս իւրեանց
մահուամբ ցանկացան ,
զարտարածոցս անդր 'ի բարձօղ զմեծութիւն
յարեցան ։
և ցանկալի սոցայն ցուցաւ մահ փրկողին մեր
մահուան ,
որ վասն մեր արդ զբաժանն , զանմահն ես մեզ
խառնարան ։

Ժամանակեա՛յ վասն զի այս մեռելութիւն է
մարմնոյ ,
զի միւսանգամ ’ի յարութեան կայ բուսանել
’ի հողոյ .
անմեռ անդրէն կենաց խաղան հասանք զորէն
հեղեղոյ ,
լուսաշաղա՛խ սահեղինին ծաղկեալք անծորականք ’ի
գետղոյ :
Համահանդէս յայս Յիսուսեան հայեա՛ց ուշիւ
յօրինակ ,
ցորենոյն հա՛տ թէ ոչ յերկի՛ր անկեալ մեռցի
հողափակ .
հատիկ է մե՛րկ ասէ յինքեան անբեղխաւբեր
միայնակ ,
բայց թէ մեռցի զառհմականս ածէ արդեանց
փառաւունակ :
Մ՚շակութեան զոյգ են վարուց զի բանեանց
մե՛ր վարք կենաց ,
որք ’ի քրտնում են միշտ Ջանից առ երկրա-
բուխն արմտեաց .
սերմն քան զի՛ խըրև ’ի հող ’ի խոնինձն անկեալ
սաղմնաւուաց ,
մարդահասակ յԱստուածութեան ծաղկէ պատա-
կե՛ր կենսազգեաց :
Որդ՝ մարդ զերկիր գործել յարդիւնս ’ի
հաստողէն առ հրաման ,
և ըստ արկեալ խորոց սերմանց բերս համբարել
համանման .
և սոյն տուեալ մարդկան իմաստ ’ի յայտնեալս
այս երևման ,
յաներևոյթն զքօղարկեալս մնաց բերել յան-
դիման :

Զնոյն հնձել զոր սերմանէ՛ն երկայնամիտ է
Մշակ ,
և զԹերման լինել յիւր հանդերձել 'ի ճա-
շակ .
այսպէս և զինչ աստուածապաշտ շահի վա-
րուքն անուշակ ,
'ի հանդերձեալն յայնր 'ի վայելս փառացն
ածէ 'ի Թոշակ ։
Զինչ ոչ յինքեան մշակութեան վշտաց տանէ
զտագնապ ,
վարէ , ցելու խոփապատառ զակօսաձիգ բանայ
փապ .
զսևակոշտ պարարէ հող զառ 'ի յարփւոյն
բնծեալ տապ ,
արևակէզ 'ի նոյն արբնեալ ջանս զբաղէ յան-
պարապ ։
Զմոլաբոյս աշխատանօք իւր հատանէ քըրտ-
նաթոր ,
սիզաբուսից 'ի բաց զանձուրդըն սին քանցէ
զԹեքոլոր .
և զօգտաբերն տալ սերմանց ցանս սփռէ յան-
դին փոր ,
սիրտ բարեյոյս յարդեանց կալեալ բերոց բար-
եաց բեղմնաւոր ։
Ի սոյն առջիք տիպար բանից զսերմանուամն
աստուածին ,
զոր յանդաստան ցանեն մտաց որք ժիր մշակք
են բանին .
զի Թէ մեղաց զընդվայրաբոյս չխլեսցէ փուշս
ախտին ,
զպտխտանին զխարդ բեղնել ոչ կարասցէ ճո-
խագին ։

Այժմիկ զորումն ՚ի ձեր սրտի՛ տեսանեմ յոյժ ջովացեալ,
զհեղձուցի՛չ բարեաց զարմատդատաս անապականն արձակեալ.
Ծաղկանց յարդե՛լս և պտղոց իսկ զսատովք մտա՛ց ձեր պատեալ,
յարմատաքի՛ խամրիչ շուա՛րս հանմակ զձե՛զ ընկղմեալ:
Իսէ զանօրէ՛ննն ոչ խլեսջի՛ք զայն տոհորայթ սննդեան,
սերմն ընդունի՛լ զպտղաբե՛ր մնոյք ՚ի տպա անպիտան.
ձեզ յարացո՛յց ասա ապառա՛ժ ՚ի վար վարեա՛լ յոդնաջան,
որ զմշա՛կն յի՛ւր ՚ի պտղո՛ցն առնէ անմա՛սն ՚ի վախճանի:
Օ կամասէ՛ր զկամազնա՛ց զախտն թողէ՛ք զմո-լեգին,
սերման զանձի՛նս պարարտաբե՛ր յարդարեցէ՛ք ինձ գգաին.
մի՛ հեղձուցի՛չն այն սիզաբո՛յս սաս սփռեցէ՛ ձեր յանդին,
և մի՛ ագռա՛ւք տխրատեսի՛ւք սիրտ ՚ի կորզե՛լ զգեցցին:
Ձեր հայեցէ՛ք եղբարք յանձի՛նս մտաց աչօ՛ք ուղղատես,
խորհուրդ յանձա՛նցդ առէ՛ք ՚ի գի՛ւտ ՚ի կո-րուստեա՛ն յայդ կրկես.
տարջանա՛ցն զձեզ ՚ի դո՛ւռն պատժովք երկ-նի՛ցն ած տնտես,
որ գթածն է՛, ձեր և՛ ՚ի յո՛յց մի՛ խստանեա՛յք դառնապէս.

Զի որք անդէն կուսապաշտութեամբ մաքրեցին
ազգման անարժան ,
անդէտ էին կալով խուրեանց՝ յանձանց զխու-
ալից վերջացան .
յառաջադէման 'ի կամս եթող խորս զանօթ
անօգտական ,
և չարաշէսա յամառութեամբ 'ի խորս անկման
կորստեան ։
Ունայնախոհք 'ի հրաման գալ յուղացան կո-
չողին ,
կանխապատրաստք թողեցան նուէրք յանշէջ պա-
րէլ գեհենին .
բայց այժմ 'ի ձեզ եղբարք ասեմ շնորհաց
դասու երկնային ,
ահա գալ ձեզ հրաւէր կարդայ ճշմարտու-
թեանն 'ի յուղին ։
Նկատեալ ապա ձեզ զմաց պայծառ է զկնոջն
անդասաատն ,
զգայթակղիչն 'ի բաց խլել զորոմանն բոյսն
զխոտան .
զկուսապարիշան ասեմ նախնեաց առողջութեան
զանարժան ,
որով ընդ քոյն անկեալ հոգւով յիմարաբար
շամբշեցան ։
Յանձն որեղէն թօթափեցան բարեպաշտինն 'ի
ծաղկանց ,
յանշահն եդան ունայնութեան անպիտական
պաշտամանց .
որ չեն երբէք ինչ դուլլնաբեայ այլ լոկ պա-
տիր ցնորմանց ,
անխմասաունք են անխոայնք , այլ կենսական
'ի շարժմանց ։

Կռածոյք իմն են և խարտածոյք և ձուլածոյք
ճարտարաց ,
մնավասարակ ինչ ուրուականք պատկերք
պաշտականաց .
'ի վաճառանոց պահել անկեալ այնքան վաստակ 'ի
կարեաց ,
զի և զլու ինչ կամ զճանճ մերժել տան չեն
'ի բաց :
Սարդք զնովիմբք ոտն ելեալ գանձանականն
պատկերօք ,
և զգլխովք պատեն նոցուն զհիւսեանց ոստայնս
լի ճանճօք .
մաքրել զնոյն չեն ձեռնհաս փոշի մածեալ
զնոքօք ,
և 'ի ներքուստ ժանկակերեալ կան մաշահար
անդամօք .
Ցանկ քարաքիս զքարեղէն անկեալ բագնեօք
զայլազգին ,
կանոնաւորք ժահադրեալ դէմս 'ի տխեղծ
դիւային .
Իսկ որք փայտեայք , յորդանց հարեալ բոտո-
տակեր ծակծակին ,
և զնոքօք իսկ համդերձին 'ի ծիւ փխրեալ
քակքակին .
Ի կոտորած փայթ շամբշելոց տայ զանտաւնս
յախերկան ,
և ճենճերոյն զոհից շարժ բուրումն ածէ
զազրական .
Մուր խանձրախոտ իբրև զածուխ բագնեացն
յերեսս 'ի մածման ,
սևաթորմոյս այլանդակէ , ուր և ծակքն են
լնդունայն :

Մ. ՃԼ. յամենայն խակ յայսոսիկ արդեն կալեալ
ձեզ կրօն ,
՚ի զաւանեցանս աւանդ ձեռամբք շահընծայիցն ՚ի
ցրօն .
արով յօձից կայ ձեզ ժանիս անդ ցաւատիլ
զերթ պրօն ,
և սաս մարմնոյ խակ հարուածոց խիտ ըմբոշխնել
զախտից ձօն ։
Ձեզ ե՞ր թողուլ է զԱրարիչն ՚ի պաշտօն կալ
ոչնչին ,
և հի՞մ զԱստուածն անմանչանք ՚ի վիշտս ա-
ծէք զայրագին .
ընդ ցորենոյն զփուշ ընտրել որ խոցանէ ձեր
զոգին ,
և հաճարոյն խակ փոխանակ զորոմն ըստկու
խարդախին ։
Մ. զէ տեսէք որք պաշտեցիք էք աւագնեկ
յանդիման ,
ո՞ որ ՚ի ձէնջ յաւագ կացցէ բանիւ բերել
պատասխան .
լուաւ որ ձայն ՚ի պատկերաց , զօգաւոյցն էանք
ինչ օձան ,
խուն ինչ գտեալ՝ բարեաց կալեալ յայսնա-
տեսիլ զնշան ։
Հանէք այժմ զանօգտակարան ՚ի բաց տարայք
մի կայք հուպ ,
զօս զկռճերս և զքարինս մի յարգմանն տայք
գետ ՚ի րուպ .
զի ձեզ ողջոյն գայցէ գարման և յենարան կե-
նաց ցուպ ,
և խեղութեան բարձցի յանձանցդ ախտից հար-
ուած հուպ ընդ հուպ ։

Օրհնեալ ես յորժամ մարդ ոք որ զմթեր
դառնութեան՝;
Թօթափեսցէ զմաղասոյն և զմաղձին ժան-
տականն ·
յախտից թեթև զինքն 'ի կայծ յառողջին ածէ
զօրութեան ,
յառոյգ շարժմունս զարեան տալով կենսածա-
ւալին դշղջան:
Զայս օրհնեալ և ձեր զանշահդ եթէ լքեալ
զվաստակ ,
խսկականաց լինիք օգնից իղձ 'ի սրտի որդ-
խնդրեալ ·
'ի տանջանացն ուսոյ զերծման չիք ելից ինչ
անդ ճարեալ ,
կռապաշտութեանն տարիք յընդոց և 'ի պաղոց
բովանդեալ:
Ճշմարտութիւն քան զի զԱստուած ճանաչե-
լոյ զարարիչ ,
բարեաց բերէ պտուղ հոգւոց ճանաչելեաց
պարարիչ ·
յուրախութեանցն 'ի մշանջեան արքայական 'ի
դահլիճ ,
հեշտապարար յորդեալ խնդրիցն զվայելմանս
լիճ 'ի լիճ:
Զերոցդ ահա սերմանց 'ի ցանս բոյս անօրէն
որոման ,
'ի ձեզ փոքու բերս աճեցոյց պտուհասիւք
չարագան ·
զի որ յայսմն է ցաւաբեր , հասկն հանձիւք
զանպիտան ,
'ի ցորենոյն սրբել զորոմն առա փաղադոյն եդ-
եալ ջան:

Սորեց հնձոց քանզի անդրէն այլ գայ
նուագ ընտրանաց ,
'ի տապանէ զցանս հնձել 'ի յարութեան կեն-
դանեաց ·
Խուրաքանչիւր ըստ վաստակոցն առնուլ ար-
դիւնս արժանեաց .,
զոր ինչ յաստիս գործոցն 'ի քերան եղեն
գանձել ջանազգեաց ։
Մ՝ի անպատուղ լինիք ասա փայլ առ 'ի բարեաց
զօսացեալ ,
զոր կերակուր անշէջն առնէ՛ հուր 'ի գեհեան
բորբոքեալ ·
այլ մրգաւէտ յանոյշ բերոց դալարութիւնս
ամեթեալ ,
Տեառն ձերում զարդայան ամ՛լ փթիթս առէք
ծաղկածնեալ ։
Զի մինչ զձեզ նոր բուսուցէ՛ աճեղ հրա-
ւէ՛ր զուարթնոյն ,
ցորեան լինիք առաքահամ անծոր յարդեանցն
'ի պաղոյն ·
բազմաբեղուն ձեր ընդ միոյ բերոց բարեաց
վաստակոյն ,
արքայութեան անդի կայցէ՛ շտեմարանն ան-
րունոյն ։
Զոր օրինակ զորոմն յաստեաց ընտրեն 'ի
հունձս առ 'ի կեզ ,
նոյն օրինակ մարդկան բարդի յականն քթիթ
անդր դեզ ·
աստուածապաշտ որոց անձինք վարուք ծաղ-
կեալ են պէսպէս ,
ցորեան են սուրբ պատրաստ 'ի ձմշն աերունի
ձահապէս ։

Տե՛ս ինձ զիա՛րդ հաս մե՛րկ սառե՛ն յերկիր
անկեա՛լ առանձին ,
'ի քայս ձեռաց՝ արմատ առնու ցօղուն ձկեան
թարմագեղին ․
սառեղն արձակեա՛լ ծունր կաղէ՛ հասկաթուաւ
կա՛յ 'ի Ջովլին ,
բազմաւ ընդ մի՛ ածեալ հասակն շահուցին բե՛րս՝
մշակին ։
Այդն և անդե՛ն 'ի տապանաց անձինք բուսեա՛լ
արդարոց ,
Նոյն իսկ մարմի՛նք նովին զգերծս բերին հոգ-
ւո՛վ զարդարոց ․
զհատուցմունս առեալ անթի՛ւս ընդ սակաւուց
վաստակոց ,
պայծառ յարփեա՛նց քան զարեգա՛կն 'ի գունդ-
խառնի՛ն զուարթնոց ։
Փառս ընդ յառնե՛լ իսկ անդստի՛ն յերկնից
զգենուն 'ի կայան ,
և քան զհամակն առողջութի՛ւն լի ցուցանե՛ն
բեղնական ․
'ի խնամոցն անկեալ երի՛ն յաւերժական համ-
բարան ,
դարմանս առնուն լուսակայլա՛կ , մշտածաղի՛կ
ուռձանան ,
Անարգելոց նոյնպէս և փուշք 'ի վեր ցցուեա՛լ
խռուակի ,
առ 'ի մօրէ՛ զախոյն առնուն զժանտափուշ
դժնկի ․
բերս զչարեաց յանձինս գործոց պատեալ իբրե՛
'ի հասկի ,
զխոցոտի՛չն ածեն հոգւոց սատուար արգե՛անս
տատասկի ․

Զերգարանին առ յինձ տանէն հոգեհնչականն
զնուագ ,
անկայ տայէ հուր և աչաց նոցա արև չեա
զծագ .
Մինչչև զեւրեանց էր իսկ 'ի մէջ առեալ զփառըս
զվայրագ ,
կեզ բարկութեամբ իբրու դժնիկ անգ կեն-
դանւոյն զայնս երագ ։
Իբրու առել յանհոգութեան նոցա 'ի մէջ
զառածեալ ,
Մինչչև զայնցանեան առ 'ի գիտել զմօք խորհս
առածեալ .
յառաջադիր նոցա տանջանք հրոյ լուցան ար-
ծարծեալ ,
յանեզրական կիզուլ յալիս հրեղէն գետոց
զայրացեալ ։
Մ՚եղքն զփշոց ցցուեցին բոյս , խայթողական
եառուն զոյժ ,
նոյն և պատեալ զյանդաւորօք զհոգեվէրն ա-
դէն տոյժ .
իսկ ձեզ կանխեալ աղդ աւադին պատժովըդ-
առնէ ապաժոյժ ,
զի յահագին զերծջիք հրոյն 'ի հեղեղէն մա-
հադոյժ ։
Խստասիրտ ցեղք ապա իցէ ձեզ որդւոց կալ
տաս մարդկան ,
զնանրութիւն ընդէր սիրէք զհեա կրթեալ
սուութեան .
զաստուածադիրն արդ ծանեաուք զըքանչելեան
արփենեան ,
որ ձեզ 'ի խորան ցերեկացան , յուղիղն ածէլ
պողոտայն ։

իզ

Զգեցամո՛ւնս ապա յանձանց կապանս խզեա՛լ
զմեղաց ,

՚ի գիւտակա՛լ ձողոպրեցէք չքնաղապատկե՛րք հեշ-
տանաց ·

ուրախակցի՛ց ընդ լուսադրօ՛ւնդ լինել դասուցն
արփենեաց ,

որք զչարա՛ցն ծիծաղի՛ն զկորստակա՛նս լքէք ՚ի
բաց :

Զի որք ընկա՛լք են աշխարհի՛ս ճշմարտութե՛ան
անխախտուա ,

կալ չթողցէ՛ այսուհետե՛ւ յանդիմանութեան
մռայլուա ·

զէնն անվախճա՛ն ՚ի ճանաչե՛լ լոյս ցայտեցե՛
սեռն և զուա ,

և ընդ միում ծառայութեան լծո՛յն հանըր՛ց
տացէ մուա :

Աշտամբանաց այս է եղբա՛րք յարմարագե՛ղ
ժամանակ ,

զի առ Որդի՛ն առ ՚ի ծնողէ՛ն զաշխարհ դա-
տե՛լ բովանդակ ·

զորս ոչ զհայ՛րն պաշտեցե՛ն դատի յաւետանն
արդարակ ,

առնչէ և զորս Որդւոյն և սուրբ Հոգւոյն
իցե՛ն ընդդիմակ :

Ահա՛ Որդւոյն ձեզ հայրածա՛ն բարբառ կոչ-
նեա՛լ զօրաւոր ,

Ես ՚ի նմանէ՛ կացի առե՛ հանճարահե՛ լի Թա-
գաւոր ·

զԲարձրեալ՛ն ՚ի վէտ զհրամա՛նն առնուլ աշ-
գա՛ցն ՚ի յորդոր ,

՚ի Սիովնի լեռին վերա՛յ բարեացն ազդե՛լ խոր-
հուրդ նոր ,

Զերկաթեղէ՛ն զաշխարհ ՚ի խնամս իւր հով-
ուեցի՛ց գաւազան ,

և կուռակնե՛րս իւրև զանօթս ՚ի փշուր տա՛ց
մանրական .

որք փրկութեա՛ն են դիմադարձ և խրատուցն
անհաւան ,

և լծընկէ՛ց զերթ խեռ երի՛նջ ՚ի վայրագ կամս
յամառման :

Կաւեայ անօթք են արդարև սերունդ հանուր
մարդկութեան ,

ոմանք ՚ի պէտս պատկանեա՛լք , ոմանք բարեացն
անպիտան .

զպիտանիսն հարուստ զանձուք լցցէ բարեօք
լուսարփեան ,

իսկ զանպիտանս յաւիտենիցըն տանջանօք կո-
րստեան :

՚Ի միտ առէ՛ք զայս թագաւո՛րք՝ սերտ ՚ի յուշ
կալարուք ,

և որք վերկիր դատիք բռնունք , զնորին խրատ
լուարուք .

Ծառայեցէ՛ք Տեառն երկիւղի՛ւ յորդորմանէ՛ն
երկերուք ,

զխնդութաւո՛րքն՝ հրաբորբիք ատեն զՏէր ծա-
նեարուք :

Ա՝րտաքն ապա՛ թէ մարթիցէ՛ք յերեսաց Տեառն
աղաչանս ,

յողորմութեան նորին յուսա՛լ յառաջադրելին
՚ի հոսանս .

զի շնորհեսցէ՛ զոր ցարդ մեղա՛ք մոլեգնու-
թեա՛նն զյանցանս ,

և փրկութեա՛ն յաւիտենի՛ց լուսոյն մուծցէ՛
յօթևանս :

Իսկ որք զմխեմ յաղնդմնեայս անկեալ. մեծի
անհաւանն ,
և զամենարփիշտ թողուլ զործոյն զճշմարտութեանն
խոստմանն .
մանր ՚ի բերանս նոցա փշրել սուր զատամանցն
զօրութեան ,
և յանկասկածմանն դիցէ ՚ի ցանս սատանամանկեանցն
կործանմանն :
Ընդ կողոպուտս յօդայց յերկրս զղջումն ան-
կեալ անապատն ,
ոչ ունիք է ՚ի տարատարման առ Տէր առնելի
խոստովանն .
յիշուած չկայ ունիք ՚ի մահուս կենացն արքա-
յոյն ՚ի զինջմանն ,
քանզի և մնացք չէ կարելի ապաւինեան՝ ընդ-
սահմանն :
Գրեալ զԹոյ այս է նուագ որպէս աղաչեմ
մեզ Գուշակ ,
Աստուած հզօր և դատաւոր երկայնամիտ՝
անուշակ .
մեղաց զդատմանն չվառեալ հուր չէ. համառօտ
վերծակ ,
դարձին մեծայ յանցուցելոց զողորմութեան առ
բաժակ .
Բայց անզղջից տագնապ ցաւոց հնոց յանձնդրգչ
՚ի բանից ,
Թէ ոչ ՚ի չնորհս առէ դարձցին զոր կեհացեալ
տայ յերկնից .
արեալ է սուր լարեալ աղեղն , անօթս մահաքի
ծածկեալից ,
և նետք ՚ի կայծ մխեալք կաղնեայ ՚ի զայրացեա
լն պատէնից :

Ըստ այնմ համակէ՛ղ նոցա Ովսէնն ՚ի սաստ գոռայ
կայծականց ,

Որք յանձնարկուշան եւ ըմբռնեալք յանդարձու-
թեան կիրս երկանց ·

Քանզի մեղաց սաղմնաւորութեան նոցին յան-
կարգն ՚ի սերմանց ,

Ըստ Սոդոմայ ծծմբայրեաց ծխոյ ցաւոց եւ
մանկանց :

Ունկնդրացելոց սակայն ՚ի հրոյն՝ յետին պաշտօն
դարձելոց ,

Խրախոյս փողէ՛ ձայն Գուշակին խնդալից յերգ-
բարբառոց ·

ցնծա՛ ասէ՛ եւ զուարճացի՛ր ընդ լուսաւորութիւն
երամոց ,

զի մեծ զաւակնել իւր քեզ այսօր որ հովանին
է սրբոց :

Իսկ որք խուժանց չեն Աբրահամին ծանօթ մար-
դիկ խառնամբոխ ,

՚ի համարի կան անասնոց վայրադասուն յե-
րամակ ·

Բեր ընդ երէս խօսի Տեսօղ քան ընդ նոսա
՚ի կրամակ ,

Մի՛ երկնչիր երէ , զի խոյս տուր բուսան քեզ
ձորակ :

Իջին մեր ապրդեաց , ՚ի դաշտս ասէ՛ եւ յանապատս
անպտղաբերս ,

զի որ ջինքեր չծանեաւ մօրդ յանդանակցն է՛ նա
յերբասս ·

Ներբազ ... բանն զանապատս յանձնին կաւ-
եալ անխնամս ,

եւ ունջրդի քան զդաշտս է՛ լիք ՚ի ըեւրոց եւ
նուաստս :

Մայր կուսեան զաստուածածին, և Թագուհի
պաղատէր ,

քո յիմ բերան առէ քաղցր են [illegible]
զխորհրդեան մեղէր ·

և Թէ՝ քանզի են անուշակ Տէր յորոց [illegible]
են քաղցրեր ,

յարդարութեան քո զիս ՚ի վերայ [illegible] պարզ-
րութեամբ ձգեալ եբր ։

Որոց զԱստուած պաշտեն զարդձեալ Գուշակեն
ձայն աւետեաց ,

զերգեն հեծանք քո ՚ի զենի և կարդաց [illegible]
յարմարեաց ·

և հաստուցին զոր իմն եկեր զօր մեծ [illegible]
աստեղեաց ,

մարմին Ջուրեանկ Թըթուղ և [illegible] զանգեալ
բերան պաղաքեաց ։

Ահագագնացին [illegible] ՚ի [illegible]
զ[illegible] ։

կեցցի առէ հաս ժամանակ ՚ի հուրհեր [illegible]
զմանկաց ։

մարէ հեծանք հարէք [illegible]
՚ի խորդակե ։

լեռնակերպական [illegible] ՚ի ծով
զան ՚ի ծով ։

Յեղեռնակրաւ արբեալ Սոդոմ [illegible]
եան ՚ի զարդն ,

՚ի բարձրագահն քննեալ Տեառնէ [illegible]
յարդարուն ·

՚ի հարկուրց եջք առ աստուածածին [illegible]
արդարոյն ,

զարդարութեան չեղիր [illegible]
խաթարելուն ։

Խնամող նոցա դաւանելոյ խաղաղ ընդունայն մնաց-
եալ ի յորում ,
Եւ վերջինն ընտրութեան գլխոյ նոցին անսա-
սանէ .
ցանկանալը խծից անբաւ-ժեռն սորայց նոցին
յղփացանէ ,
յորոց պատարագ ասեալ առջև վճիռ անդամոց
հրապարակէ :
Ի անհնարին ըմբռնել յանհամբերս զանհամբերանն եր
նոցին ,
յայն եւ ընդ փոյթ գթութեանն լեալ զաւառածն
դատաւորին .
Ծանեան ի կոհանն յանկած նոցա բայց աղաւաղեալ
զշնորհին ,
Ի զօրութ մնացածն անկաւ հնձից ի կեղ հրոյն
գեհենին .
Թանկագին հայրենեաց յուղարկեա խաչերանց անդ զա-
հեցան ի ձիւնե ,
Եւ ի ցանցէ ծեռնցան չէ ի հուր անկան
ծծմբոյ .
Անդ զայցն ի նոյն տապաստեղ մարմին թշնամւոյ
մաշեալ կեր ,
Զորեալ ծախեալ և զօրացեալ յոյժ դեռ անդ ժամա-
տանէր :
Ո՜վ չքնաղ բանց խորտակեալ տապաստեղ անհնարին հէք
անհոգեաց ,
վասն յորդեալ յանձինն եւ անուն շքեղութեան
զաւակաց .
յորեան ընդ մէջ զգեստ եղծին բազմութեան
քաղաքաց ,
որ զեղ դաւանեալ էր Աստուծոյ երկիր , անուն
կայ մնայ .

Ը ստեղծեալք լցան հրով հնձանք վերջին հրա-
հրաման ,
յարութեան զմիւռոն բաժակակալքն առեալ ՚ի նոյն
այրեցան .
զի որք Գողգոթայն չարչարին յանձինս ՚ի բաժակէն
կենսական ,
զայլ վերծեալ արբոյց ըմպելիս զկեր անմահի
կորուսեալն :
Պատուէր ընկալեալն զմահացելոյց զի չարչարելոց
զգուշանոր ,
բոց ծածկահամ բղխեաց յանձին յերկու զեր-
կիր հասարակ .
և որք կենաց չերեն առաքինին սկզբնականին ըն-
ձայեր ,
ծխոյս արբոյց զմահադիրն ՚ի այժ մանկանց
չարաչար :
Սկզբնավարանին առբ զայս Ցուցամ յինքներս կե-
ղան խուր աղեաց ,
զի աղաղակն նորոգին էր ծառ զօրէն խոստման
դժնկաց .
զայն որքին և Սուրբերունք և ուռձացան ծաղ-
կազգեաց ,
անուշահամ զախեզէրս լցեալ պատուիլք խնկ
բարեաց :
Նոյնպէս զինի պաշտի համբող ամբծութեան
սրբութեան ,
վերնոց ներքնոցն է ցնծութեան սուրբ զուարթ-
նոց և մարդկան .
և առաջին ուրախ է Տէր անդր ՚ի նոյին
երեխան ,
նոյն և կայսմին զոր ձեզ բաշխեալ համին
Երամք Կուսական :

41

Աբրահամեան փեսէր բաժանի Ղալա ուղղու-
թեան աղդարան,

'ի Սողոմոնեայ գաւառ քաղաքք 'ի պայծառ կերպից
զեղխարան.

ուսանի փառաւորն չէսա շամբեշեց ուրախութեան
լինչ օձան,

և խորև զայն չեկաց այլ կր այր 'ի նոյնն խորա-
տաքան:

Բաժանի ահա երեանեերօթն 'ի Քրիստոսեան
ձեռ խմբեց,

որք 'ի պաշտոնե՛ հասին զձեռ յանդուշ գինին
հոգեկց.

զմ կը նորա հաւր մաքրագործ և հասանի 'ի խնանք
անուշից,

ցինծ 'ի յայտնի նորա փայլէ, և 'ի գաղափարն
կիրթ թանձից:

Եթէ ընկէք զայն սրբանեօք զձեր կեղցէ՛
մեղս հաւնակ,

և 'ի պատմոցդ լինի ձեր սրբին անձինք յաւխ-
տից դժնդակ.

Ահարօնեան տես զի՞ որդւոց մարմինն այրեալ
վաղվաղակ,

յերկնց ութեան նոցա հանդերձ շաղդեաց և հետ
լինչ կրակ:

Բաժանկիս զի այս օրէնք են զժանկն այրեալ
զաղանեղին,

և զարթեմլան անկեզ պահել զօրէն մանկանցն
'ի հնոցին.

ապա և դուք երանաւէան եթէ ցանկայք բա-
ժակին,

'ի ժանկահար ղերծ զամենք յախտից ղանձինս
աւ նմին:

Մի՛ զմտաւ դարձցէ ինչ Տէ՛ր կամին բարեաց
խափանիչ ,

բա Դիւայինցս մեզ այսուցիկ անդանդութ զանձս
սատանիչ .

զընտրութեան ի՛նձ առաքեա զանձեթ Դոյլս
սրբոցն հալածիչ ,

զխաղող յանդգնեան անդ հրէութեան Քրիստո-
նէիցն էր դահճին :

Խաչին ծառայ՝ բեր զառաքելն զՍտեփաննոս
սխրատես ,

զխաղող ՚ի կեծ առաւ քարանց ՚ի մահ մա-
նեաց դատանատես .

Խոնարհութեան իսկ նա քարոզ զԱստուած-
որդւոյն յայն հանդէս ,

և զբարձրութեան անդրէն ՚ի նոյն առցր ՚ի
հաշանկ անդատես :

Եւ դուք ահա աղխատեցայք , զդոյն առաքէք ար-
բաժակ ,

զոր Ձեռքդ նախ Ձեր մզեցին զանմահութեան
օշարակ .

զի զոր նոքա վկայեցին , զմահ մեռան կեն-
սունակ ,

և յՈղորմեամանն ելին փառօք անմեռ սեռեցին ՚ի
վիճակ :

Սուրբ Ստեփաննոս զերկինս եռես ցնծալ
յիւրոյն ՚ի մահուան ,

և ընդ աջմէ զՈրդի կացեալ իւր ծնողին
խնկական .

դքաւութիւն իւրոց խնդրեաց սպանողացն
ամենայն ,

և աղօթիւք զիւրոյն ցածեաց զբողոքումն սուրբ
արեան :

Յայն և Գօղմն զնորին բարձ զըստած վերուց
ըղկանաց ,
զոր ամենայն ձգեր առջևն 'ի քարանձիգ կառ-
ատեղեաց ·
մնհաւ նորա զնմանն որք բաժանէ 'ի տոկ
կատանաց ,
նովին անպէտմբ լուր զանձնտուրցն տանեալ
մարդկոց 'ի մնաց ։

Սպանեալցս առք պյսոցին և դուք յանդէտս
մնհաքեր ,
նոցին յաւստա հաւատացէք 'ի լուծն եկեալք
անմեհեր ·
յանձանց զլուծն արկեք մեղաց 'ի յայն տա-
եալ քաղաքեր ,
Ճշմարտութեան կոչեք վկայք զանմզամենս առեք
անվաներ ։

Յանդուս ձերոց փոյթ խաղացեն սրտից վտանգ
սիրածոր ,
զերկեր զձեր խակ պարապեալ հոգւոյ 'ի բժիշ
երկնաւոր ·
և որ 'ի մէնջ է քարոզից առ փրկութեան ձեր
յորդոր ,
բերդուն տացէ զառհմնկանս ձեր հաւատովք
զօրաւոր ։

Տարադրութեանն խորայելն անդր 'ի պատժին
ժամանակ ,
պատարագաց տեսէք զխայրդ զհօւրն առեին
բոցարձակ ·
և 'ի Ջրհորն արկեալ աղմուտ մակարդեցին մօ-
րափակ ,
ուր և կրանկն զջրայինն յինքն զգենցյր անդ-
զորակ ։

Նորա առ նմին և արբեցան Մեսիական կենաց
գոու վոհեմակ ,
ուր զկառուաց կառքեր զանձնիւս յառաջ մղեր
զքամեաք ․
զի գլորեալց սեանն մեաւր ընդ վայր զարկեալ
ուժնգնակ , -
'ի հաստ խոկոյն նաւաղ անկանն և ուստեր չեր
օժանդակ ։
Յիշատակեսցենն արքս ժողովուրդ զգուշացեալք
խաւանեալքն ,
զոր Ռոմելեանն խաւարեաց զայրոյթ 'ի չանթ առ
հեղ որսասանն ․
զգեստուեանն արբեալց բաժանկ 'ի փայտ մեհեա-
սատանկանն ,
ուր վերծանաց լեալ պատրաստաւր և 'ի նմին մա-
չեցան ։
Նախ զԹութեան զԱրտաշէն առ զգրաւեալ հրաման
փոյլեալ ,
'ի կարապետն ընդ երկնից ամենայ՝ հրեղէն 'ի սեան
ցոլարձակ ․
զիմաց ընդ ամենն հոլանաւորյալ կենդրոն վանն
զխորշակ ,
և զգայգտեանն ջերուցաներ սասանամանեացն
եղանակ ։
Նոյն և բան աշխարհ 'ի փափուկ զմիր պատարա-
տութեան ժամ ընդ ժամ ,
մերթ վիճանույր յորդ վիժակեալ վտակս ջուրց
բարեհամ ․
և զի հացի ջամբեր զերեր 'ի մանանային հա-
մեղամ ,
երևեմ զքաղձ ընդր 'ի մեղ՝ ղրբամեղրեալք
խուռներամ ։

Ո՜վ է նոյն ինքն էր Տէր մեր Քրիստոս Աստ-
ուածորդին բարերար ,

որ լիութեան յամենայնի զհամայն ունի՛ առատա-
բար .

Նա խնամերամբ Զանգէր ածուէին բաս ողբացողին
զնպար ,

և դիւրութեան յանշէնն առնէր հզօր բնա-
կան ուժգնակար ։

Ո՜վ անուշութեան ՚ի դառնածոր բղխէր նոյն
յաղբերաց ,

և սուրբ հոգւոյն զուարճ գործէր սկսհա-
կան շնորհաց .

այլ խնդից բարք ողնդժնեայ անդէս ձրից
երախտեաց ,

զժամանութեան յիւր ՚ի պատճէժ մրուր խառ-
նէր առշկանաց ։

Ո՜վ իւրութեան՝ որպէս կամի՛ , զաման՛կն ունի՛
այս բաժակ ,

Թէպէտ և հիւր Թէպէտ և Ջուր յարդիւնս
յեղծ յայլայլակ .

մերթ ՚ի ծնունդս յԱլմապանն անկեալ յամաց
փրփրակ ,

յարդիւնս երկրի՛ զՋերն ՚ի նմին ունի հողոյն՝
շնչակ ։

Նորոգեամ անձրև՛ , խխաք պչողքս յորդ կայլակէ՛
զերկնադեղ ,

զծարաւեալ ասմեկել զերկնս հողապնդեալ յարդ-
եանց բեղ .

է զի բևեկէն , չանթ խարոսկեալ կայծակնա-
ձիգ է ահեղ ,

և մերթ ՚ի տեսս փայլակն ածէ՛ շէջս ՚ի ցայտ-
ուած ցօղադեղ ։

'Ի վաղորդայն, մերթ ցողանայ յանօսրն 'ի շիթ կայլակաց ,

և բուսաստանաց նաւաթձև մեծանոց խոտ հանդերձեալ կենդանեաց ·

երկնից թռչնոց և էրէոցն անտառ և դաշտ գա-գանաց ,

նոյն և մարդկան խոկ զդարման 'ի պէտս սպաս-եւորս կենաց :

Հայեցայց յետ սա բարէ խնամոցն , 'ի գերա-փառ խանդն անհուն ,

զոր հոգևորական տայէ մեզ ցօղ հողոյն 'ի բոյսս բեղուն ·

ուրեմն կամաց սահմանեալ հանձն մերոց Վեհին խոկարաւն ,

բանեայց զխորդ զկերակուր հօտից ջամբէ զհոգեւորն :

Երկրպագարար քան զի անդեայ երբեմն անձրև՝ շահեկան ,

և խարակին փայլատակմամբք հիւթ ջերմոյ զբուսական ·

որովք յորդս քրտնածինս ջամբս բղխեալ սահման ,

զուարճ 'ի թարմն հասանել կանաչութեան երփնական :

Զուարթութեան է կրկնակի խնդրակ փթիթ ծաղկածին ,

զգոհութիւնն ամէն տալեաց լիապարգեւ տուողին ·

'ի հաճոյիցն զի մինչ օգտի զայս տայ բաժանել խնդագին ,

զի մատուցանիկք են սպասաւորեալք՝ ամեք հրամանացն Արարչին :

Զի՞ է լինելոց թէ և զերկնից անդր ունիցին
զսահման ,
և յանձրևել հոսանս երկնեն Ջուրց յորդու-
թեան Ջաղբականն .
առկայն 'ի գա՛լն և յարձակե՛լն և յոռոգելն
ըստ պիտմանն ,
զշահեկանս՝ յորժամ կամի՛ , Վե՛հն ընձեռէ՛
Ողմպեանն :
Զարժանութի՛ւն բայց մինչ երկրի՛ ընդ մէջ
յառնէ՛ հակառակ ,
դեղեամն զծի՛ւն զմիսաւի՛շն ածէ կարկուտ
դժնդակ .
յայրէչն 'ի տա՛պ խուր նշուլի՛ց 'ի ժամկէն էակ
վզենակ ,
և չարաթո՛յն օդոց շնչմ՛ամբ եղծէ խամրէ՛ բու-
սանդակ :
Խորշակահա՛ր ցամաքին բոյսք կերպս զգենուն
զդալկան ,
և զկանձնեփքն դօսանան , գեղքն լեթի՛ն թառ-
մականն .
սխրանք զդէ՛մս պատէ զերկրի՛ յանդաստանէ՛ր
կերպարան ,
կենացն 'ի պէ՛տս փոխնուն օձմնք առ՛ սատա-
կանս սատակմանն :
Նորդ յանմատոյց բազմելոյն գա՛հ ահեղու-
թեանն փառաց ,
արքանեկէ՛լ ամպոցն եդ գա՛րծ 'ի լութի՛ւն
հրամանաց .
զի ընտրանե՛ս իմն 'ի նորի՛ն կայր երևէլ երկ-
րածնաց ,
ևւր առ մնորդէկ յորդուս զգ՛ոծ յաւայ
տարե՛լ հրաշալեաց :

Ի խառնակեալ պղտորեալ շաղախից ջրոց փայլա-
կէր յառաջադաս ,

իւր տաւչութեանց պաշտօնատարք զանձրոյ կար-
գէ զպատուասա ․

որովք երբեմն զգթութեան իւր յորդէ զմուխս
զպատարագս ,

և զյանցանս շանթէ երբեմն զանհարկութիւն և
զատաս ։

Նուաճալ քանզի չկայր մարդոց Էին սպասեալն
վեհաբուն ,

յայն խոկ իբրև սրահակս զերկնից որմէ
զձեղուն ․

վարագուրեալ յինքն առանձին յանձնաւու-
թեան անդր անհուն ,

և Ողիմպեայցն խուկ արփենից յանաեան 'ի լոյս
զերփայլուն ։

Ի դարս դարս մինչ երևեալ ումանց կամէր ար-
ժանեաց ,

ըստ հանդուրժել նոցա խւրոց յայտնել ա-
հե՛ղն խուկ փառաց ․

Սինէականն որպէս 'ի լեառն յամպոյն և 'ի մէջ
մառախլոց ,

զօրհնութիւն հնչէր բարբառ փողով բանից
հրամանաց ։

Եզեկիէլ 'ի հիւսիսոյ գալ տեսանէր իսկ
ոգի ,

և լուսազգեաց 'ի նմին ամպ կայծակնացիրս
յուժգնակի ․

վառ և տեսիլ արեգական 'ի մէջ նորին լու-
սարփի ,

և Ճառագայթ շրջապատած գեղ Ճաճանչէ՛ալ
զ Ողիմպի ։

Տե՛ս ինձ առաջին զի լոյս և հո՛ւր ցնցուղ ցայ-
տեն կայծական ,

այլ ոչ սաստից ամպոց աչաց փայլատակէ՛ն յան-
դիման .

լոյս 'ի ծագմանն աշխատանաց պայծառութեամբն
արփենեան ,

և հուր զանազանեալ 'ի տոչորիչ կիզուլ զայրոյթ
բարկութեան :

Մ՛իմ երկոցունցն իսկ անտանելիչ բաժանականք
միաւորեալ ,

'Ի հուր կիզման զհրդեհիւրս այրէ խանձէ՛ ան-
ճարակ .

և զբարերանցն արբուցանէ՛ հոգին շնորհաց
յօշարակ ,

անհուն զօրծիթ բաշխեալ յաւէրժ , իսկ նմին՝
ամայ և պարարակ :

Այս՝ մեծութեան իսկ Աստուածն անձինք են
պատարագաց սպասաւոր ,

որոց փոխէ՛ անձնք ի Նորին սուրբ Տեառն 'ի բանս
իւր .

սաստէ ծովու և ցամաքէ՛ զանդունդս ջուրց
խորախոր ,

զնեխական այս է ջնջէ՛ մեղաց զշիղջս
զպղտոր :

Յուսացելոցն 'ի նա ինքն է ծով փրկութեան
լի յորդեալ ,

զգետս աղբերէ՛ Տեառն ծովման մեղացն զուխս
փարատեալ .

'Ի սաստկութեան զերկիր յանձրեւ իւր 'ի սառ-
սափ թակարդեալ ,

և անդնդոցն իսկ յաղաղակ ձչոյ թուանչս ար-
ձակեալ :

Զի ստուգութեանցն ՚ի վերուստ ջուրց ՚ի
ջուրս յորդեալ երկրաւոր ,
զդատանակերն ՚ի բաց մղէ զանհնարութիւնն
անխառնաւոր .
զի սրբահամն ընդ նոյն մնեալ ջուր բղխեսցէ
զերկնաւոր ,
և զաղտեղին ՚ի բաց տարցէ զգարշութեանցն
ժխոր :
Արդ էին քանզի մեղաց սուզեալք ՚ի ծովս
գարշ չարաչար ,
և յորդառեալ յախտ հեղեղեալ մոլեգնելին
դիւաբար .
յեղեռնութեան կապեալ յորձանս և ՚ի ծփանս
անդադար ,
յանբաւերելին անդ հրայրին որպէս անսասան
խեղդաբար :
Զանհնարին յայն ինչ քամեաց զանձուն զմե-
ղանաց ծփուն ծով ,
զաղբեր նորին ցամաքեալ զանձն որ մեղ հոսէր
զվրդով .
անդ պատգամաց հոգւոյն զեղան սահմանք շնոր-
հաց անխառնով ,
և զախտաբերն ՚ի լեռս եռան յանձրև սաս-
տիցն զմարդով :
Զի զորս առ նա դառնալ սիրով սիրտ չզգե-
ցան զյօժար ,
ահիւ կահեաց և պխտանի ժառանգութիւն
իւր արար .
որպէս և ձեռք զախտին հեղեղ զի ցրեսցէ
գիւրաբար ,
հարուած մատոյց զանձնալլուկ յաղատու-
թեանն ՚ի հնար :

Դ՚ի Հեծեղ բարեկ՝ արդարութիւնք զօրէն գետոց
յորդեսցին ,
և խրախճանք որպէս զջուրս հեղեղատաց բազ-
մասցին .
և խուրն տալ զգխտութիւն ՚ի կեանս Հէր
գլխովին ,
յողորմութեան զեղցէ յամպոյն բարգաւաճել
փառաւորին :
Օ՜ հ ոքք զնա՞ ծանուցեցին խուռնք ընտրելոցն
զգաստից ,
՚ի նոյն լուսոյ բղխեն յակունց նոցին աղբիւրք
իմաստից .
իսկ այց նմին չեն ըղձակերտ զանձուց շնոր-
հացն անճառից ,
առչորակեղ յորդեն հեղեղք ողողականք ժաւ-
րալից :
Մ՝եղքն իբր զհուր տաս վասն զի հրդեհս
առնէր բոցավառ ,
յայն իսկ զնուրն աղբեաց երկինք ՚ի լոյս բե-
րել յանաչառ .
վրէժուցն եղանց զպատրուակ որ վերահասանէր
խաղաղ ,
որպէս կանխեալց յառաջադէմ զուշակու-
թիւնն ՚ի բարբառ :
Տէսի մեղանցն առ զծով յորդ հեղեղեալ ՚ի
մարդկան ,
որպէս առանկն եր սահմանաց զարուն բացեալ
՚ի նոցանն .
յերկրի մեղանց ծովացեալ ճախք և աղգք ՚ի
նոյն լուղականս ,
մարդկան ՚ի հեղձս և առ նմին ջուրք ՚ի պատ-
ուժ ծովացան :

Զի՞նչ գուշակեց զանցելոց մեզ 'ի ձեռն բերե՛լ գրածիր ,
զօրինակեացն յանձնախաղքին 'ի մէջ ածեա՛լ զջուլիր ·
բայց թէ զի ա՛հ թերևս արկցե՛ն զախտն թուղեալ ժամանակիր ,
յազատութեան դիմել դղեա՛կ 'ի գանձարան կենսածիր ։
Զսոդոմեայս վասն այսորիկ յիշեն երբե՛մն հրաձարակ ,
հեղեղանաց մերթ զմարդկի՛կ յառաջ ածե՛ն օրինակ ·
և զայլոցն ևսկ պատիժ մեղաց ծովուն յորդմանց նմանակ ,
և փարաւոնին յոյս առ նմի՛ն յերկրէ յարե՛ն հետևակ ։
Զարդարութի՛ւն յերկրի հասանե՛լ պատգամն ազդէ՛ ուսեալց ,
և յորդագո՛յն ևս քան զջո՛ւրս ուղխե՛լ ասէ՛ հեղեղաց ·
Իւր զհրաւա՛նցն 'ի ծաղկածի՛նն ասէ փթթե՛լ բերս բարեաց ,
և քաղցահա՛մ ըմպե՛լ պտղո՛վ զզգօնացեա՛լսն 'ի չարեաց ։
Մարդկան ընդ ծո՛վն անցմանն սա՛կս ա՛ս զի՞նչ ազդէ՛ մեզ Գուշակ ,
ընդ ծո՛վն ասէ՛ անցցե՛ն ընդ յա՛ղթ զալեացն հերձցե՛ն զկուտակ ·
պտոյտք սարսա՛սս առցե՛ն գետոց մի՛ ևս առե՛լ շրջանակ ,
մեղացն խմա՛ զյորդութի՛ւնս և զչարի՛սն անսառակ ։

Ալենդամանութեան զեղցին յերկրէ հոսմանք յամանակ
անձրևաց ,
և զամբարիշան 'ի խորս արկցեն գործոցն զջրու-
րս ժամանանաց .
Տեառն լցցին սուրբ գիտութեամբ ծագք
ընդհանուրն աշխարհաց ,
իբրև զջուրս զոր Մարգարէն ծածկել զծովս
գուշակեաց ։
Բ.ՃԼ զո՞ր արդեօք առցուք զծով ։ Ջրով եղ-
եալ 'ի ծածուկ ,
բայց զի ուխտեալն զկարուսիչ յանդգնեան 'ի
հեղձ 'ի մղձուկ .
որ 'ի հրապոյրս արբայց պղատր զերկիր 'ի խանդ-
չարանձուկ ,
և կուապարիշա մոլեգնութեան յիղձ հարսանեաց
վաղանցուկ ։
Հոգիբընկալ զի հանցեն զամպս շնորհածորանս
'ի կայլակ ,
զգիտութեան յոգիս մարդկան առեղալ զանձ-
րևն ամպակ .
որով անշէ՛նք դալարասցի՛ն բարեացն 'ի բոյս
վաղվաղակ ,
և չորութի՛ւնքն ընձիւղս արկցե՛ն պտուղ բե-
րե՛լ զանուշակ ։
Իսկ զգօսնո՛ւքն որ ծաղկածի՛ն աղբեմանց կաց-
ցե՛ն անհաւանն ,
փայլատականցն առ 'ի կիզու՛լ զանձրևն արկցէ՛
տաշորման .
'ի վախճանի՛ն իսկ զբաժա՛կն ըմպել տալ՛ով
դատանութեան ,
հուր և ծծումբ և այս մրրի՛կ բաժի՛ն կարգեա՛լ
'ի գեհեան ,

Զի է Տէր արդար, և ուղղաւոր երեսք նորա
անաչառ,
և նովին ինկ առ ինքն գծեալ ամէնլ բարւոք
արդ կարկառ ·
աստուածակերպ զի սովոր է ամենն ՚ի գեղձեն իւր
թաթառ,
զգիտութեան ածեալ զէին յորդեգրութեան
բարեփառ։
Մարդկան զերկիւղ ՚ի սիրտ անկէ զաստուա-
ծապաշտն հանդիսից,
զքրիստոսեան մատուցանելով սէր կոչելոցն
երանեաց ·
՚ի բարձրութեանս նովին կամօք ՚ի վեր առնէ
խնդալից,
զոր ընդունելն և ձեռն ՚ի ձայն, արփիական լինել
խմբակից։
Բան զի երկրիս թէ արբանեակ ամպքն կար-
գեալ Չորսդեղ,
յետ հրամանն առեալ ՚ի խորս անդընդոցն
գան ՚ի լեռ ·
և ուռուցեալ ամփոփ ՚ի վեր լի առատ ծէն
լրթակեղ,
զերկնից երեսս ողողընդհանս սքանչալեաւ առ-
ետեղ։
Զհաստողին ընուն իւրեանց զհրամանն
խնկելի,
և ցողաբեր անձրևս ածեն առատութեամբ
լնուլ ·
Ներքնոցս ևեց ծիր մատուցանք զատաղ մեղմին
ծարաւի,
և ընդ ծործորս ունի վտակեալ բոյս սահմանեն
ծաղկալից։

«Բանի՛ և այն առա Վկայք որք յէին սէր
վերացան ,
և ինքն առ այնս իջեալ Աստուած շնորհացն
արա՛ր գանձարան ·
և ևս յաւէտ Հոգւոյն առին զամենա պարգևս
ճոխութեան ,
և նովին իսկ յորդ յօրացեալք մեզ կարգեցան
՚ի պաշտպան։
Որք զմարմինս ետուն իւրեանց յանձնեալս ՚ի
գանձ տէրունի ,
զի միւսանգամ նոր նորոգեալ փառօքն առցեն
արփենի ·
յաստուածայինն առատ լցեալք ՚ի պատգամաց
եօթնարփի ,
վաստակաւէկ ձեզ քարոզել եաւանդն արկին
՚ի սիրտ։
Զերկնաստեղծոյ շահեկանօք շնորհացն անձրև
տեղացին ,
զհուր զլոյս մեծանգամայն յերկնուստ զձեօք
փայլեցին ·
զաստուածընկալն զեր ևս զամփոփեալք ցօղս օգ-
տաւէտս հոսեցին ,
ուր ամպաշաւէին յուզմանցն ընդ գետ էնն որո-
տմանց շանթաւէին։
Արդ որք զերկինս և զորս ՚ի սմա մերժել յան-
ձինս կալան սիրտ ,
զՈլխմոն ՚ի սէր առեալ սերափէ յաստեաց սե-
րոյն եասուն խիրա ·
վեհ զԱրքայէին արբեին բաժակ զայդ խառնեցին
ձեզ զգիրա ,
լուսոյն ՚ի յարկս արդ զեռակեղեալ կան յաւի-
տեանս անլլիրա ,

՚Ի յերկնաւորն հրաւիրեալ սուրբ փեսայէն
յառագաստ ,
զուարթականց՝ ընդ է , արփեանց յանմահութեանն
են դարաստ .
Յժ զանակօր յանձն զգեցեալ հանդէս ընբեն
բարեբաստ ,
յաստուածեղէն ՚ի ձիթենին ծաղկազարդ-
եալք ՚ի պատուաստ :
Կամիք նոցա հոգւոյն սրբոյ Աստուածութեան
են տաճար ,
առ խուրեանց Տէրն են կենդանի՛ յարմաւենւոյն
՚ի դալար .
դդուէն գրգէն հոգիք նոցա լուսազարմիցն ՚ի
դումար ,
որք զմարմնոյն արկին ՚ի բաց զպանկութեանն
զմթար :
Մարմինք նոցա և սուրբ ոսկերք ՚ի ձեր միջի
տուն Վեհին ,
որովք միայն է հաշտ առնել սիրտ զիս կայելանս
անմահին .
և ՚ի հաւատս հասանել յայն զօր և սրբոյս
պաշտեցին ,
և ՚ի կենացն ելանել ծով արժանաւորս նա-
ւեցին :
Աստուածածին ձեզ անձրևն վառեալս ան-
դուստ յորդառատ ,
քարոզութեանն ձեզ զբաժակ մատռուակեն
զանարատ .
զի ըզձեզ այլ կամագնաց չխողու էնն յա-
նապատ ,
այլ թէ կամիք , թէ չկամիք , երկնիցն են կամք
՚ի հաստատ :

Հեթանոսացն ըստ կամս երթալ 'ի կեանս եղանս
բաւական ,

քանզի զի հոգւոյն 'ի մահ դիմեր խաւարաւ ախտից
կերպք մարդկան ·

յերկնից տուօղ եկն Բժիշկ զառաջնորդեալ
տալ դարման ,

յաւիտենից զի մի զմահ 'ի մեղս մեռցին զան-
կենդան ։

'Ի սկզբանց Հաստիչն էից նա լինի և գալ և
կենաց ,

զերկնաւորածոց իւր առաքէ հեշտանդութեան`
զախտ մերոց ·

որպէս Գուշակն զարդարութեան ծագել առէ
լոյս փառաց ,

և յիւր 'ի Թէս համայն ախտից գետս 'ի հնոց
բուժանաց ։

Արդարութեան ո՞վ այլ արեգ բայց Թէ
յԷ՛ն ծագածին ,

որ զիւրն էջեալ յոգիս Ջահեաց խօթականաց
սուրբ զԱրփին ·

խաւարեալց նա մերձեալ է լուսատու` շա-
նորհին ,

սուերանիաս զանձկեալն 'ի մէջ նա ճաճանչէ
պանծալին ։

Ս`երուսէ եւ յայց նա կորսեան մարմնոյն
լուցեալ զլամբար ,

որոյ խոկ էն ճառագայթիւք եւն ընդհանուր
անմթար ·

յանկարծ նորոյն ջինջ նշուլից և Արմենեան
զարդուց պար ,

լոյս հաստուածոց Ջահենապայծառ , և 'ի նոյն
կան ցոլյն յար ։

Այլ եւ ութեան նորին ճաճանչ հոգւոյն նորա
Պետական ,

որ զթութութեամբք յեկեցն էջ լոյս , զոգեացն ելից
զարփառան .

զհրաշափառն մատուցանելով ճշմարտագոյն բաժանել
սրբութեան ,

և աշխարհի կացոյց լուսոյ զորս յաշխարհին
Ջահացուն :

Սակայն բանով թէ զաչս իւր չկամեցաւ
տարածել ,

զԱստուածութեանն առ ընդունելն զարփւոյն
հանճար ծաւալուած .

զնոյնս 'ի հուր մինչև խոստա ցասման զելեալ
մշտամած ,

ըստ Գուշակին յատարատորս 'ի գեհենին բոր-
բոքած :

Զերկրին առցէ սահմանս 'ի կէր անյագ տար-
ածյն համրածուս ,

և զամենայն երկրին զեռյս բոց լափեսցէ իւր
զգյուս .

լերանց յաձիւն գայցեն հիմունք մեծք զդեց-
ցին զխախխուս ,

հուր յամենայն Ճարակեսցի յերդ և յաւէր
յոհ ոհ ախ :

Այլ էր զհիմունս առե կիզմուլ հրոյն ցասմանն
զայրոյթին ,

բայց թէ զի մնոցն էր հիմնացեալ յերկրիս
'ի կայս առորին .

զչարն 'ի հիմանցն որոցել առմ խելել բառնալ
կանոնայլին ,

որպէս 'ի ձեռըն արդեն երկանց առասա սկզբըն
տասանին :

Ղասս գծուլումն քանզի սատանէն զանխոն առեալ
նմանեալ ,
քանզի զմեզս և յսատակէ զանխանցն հեղձնու-
զեղուալ .
Մեծիմեայ զնդին ձեռ օրհնեալ , առաջադրելոյն
՚ի Նիկեայ ժա :
զհայրն կարծեր յուր ընկլյալ ծնեալ յաքսոյն
՚ի դէպ պարզպարալ .
Զշնորհս ախնձեալ գխածեմք ամսնն մեզ աղբերն
այխալեան ,
սերմանեալցն ՚ի բերս առանց ձոխս յարդարեն
յանդգստասն .
զի յորդաբղխն և որ անսպառն նախոյց առլթ և
զերծման ,
և որ կարէ խոկ բազմացեալն յորդս ՚ի Ջինջ
խաղմարանն :
Օրհնեալ ես աղբեր մերոց լոյս ցնծուեալ և
հանեալ ,
այլ մինչ յաւէտ է ջերմակն , առաւելոյն
ածել վերնեալ .
յԸռաջայականն հայեաց մարմնք յատրթականն ՚ի
բաննաց ,
զհայրն կզզմն առն Աստուծոյ ՚ի խաւարմն եկ-
եալ յընդդիմեալ .
Մեր է բնակ այս հողադաբեան ՚ի պատմարանն
մեր կենաց ,
և մայրօրէն լիապատեալ կաթն ջամբէ դարո
մանկաց .
և սա խոկ իւրն ահա չէշաի զթանձրութեան
հերձ պայթեաց ,
զԱստուածեան ընկլյալ , ապխոյց , կուլ , յըն-
դերս իւր ուղարկեաց :

Ընչայ քերել զի իշխեցին յարհամարհանս
ընտրելոյն ,
Մովսէս էին զսխրելին 'ի քուքս եաւն դատա–
նադոյն ·
Բայց զջոկմորդն խոկոյն երկիր յուր ընկղմեաց
կենդանւոյն ,
Նորքին դժոխք որդւոց խուրեց մանրեաց ծանու–
եօք ժանտաթոյն :
Տէ՛ր որք առ ձեզդ այսր հասին երանելեացս
դասակ ,
սերտ զցեցեալ ոչ զբանեցն և եթ ջամբեալ
յորդորակ ·
այլ և նշանս հրաշացուցին ձեզ առուեստից
'ի ցուցակ ,
զոր ձեռովդ իսկ այդ հարուածովք անձանց
գիտէք հասարակ :
Նոր՝ որք զեկին անդունեցին ծառայն Մովսէս
ազգին խոռ ,
կիզման սուզման զայն ընկալան զպատուհաս
վաղանաւոր ·
Իսկ որք ընդդէմ իշխեն յաւնել Աստուած–
որդւոյն 'ի գրգիռ ,
զորոյխս ոչ յանձինս առցեն պատիժս զեղխոս
և սարսիռ :
Աստուածորդին մեզ 'ի հօրէ զի առաքեալ
փրկարար ,
յաշխարհս այն ինչ զերուն առաքեր զԱռաքե–
լոցն դուսմար ·
դատապավճիռ հաս հատուածեաց անշարժ կնքեալ
աներաբար ,
Բամ որ զձեզդ է ընդունակ զիս ընդունի և
զիմ հայր :

Դուք զսատա այն սպանէք , այլ անմահ կեանս յաւիտեան ,
ու բարձրութեան են բարեխօս զՀինդ Պեհէն Ոլմպեան ·
Հաշտեցարուք ընդ Աստուծոյ 'ի շնորհս երկնից մեծաբան ,
որպէս Անօթն իսկ խորանէ անուանակերպն սուրբ անուան ։
Ինքնին ահա Աստուածորդին ձեզ տար քարոզ աւետեաց ,
և նոյն ինքնին իսկ փրկաւէտ մատուցակօղ պատարագաց ·
Ինքեամբ տանէն վերնոյն 'ի կոչ ձեզ հրաւի-րակ հարսանեաց ,
և պաշտօնեայ ձեզ անանցից պաշտօղ վայելչին զբարեաց ։
Նա զբազմուկս 'ի վեր հարեալ պարգև բաշխէ արժանեաց ,
Նա ահարկու և դարձուցիչ ուրոց լինէ ձա-նաչչաց ·
Նա առաջնորդ մոլորելոց յառատաարդեան իւր շնորհաց ,
Նա և զամկ կորուսելոցն է յուղղադնոցն 'ի շաւղաց ։
Նա պատելոց յայլս ներղոյց նաւահանգիստ ապահով ,
Նա դարձուցիչ է գերութեանց 'ի հայրենին անխռով ·
Նա բուժարար վիրաւորաց յաղեաց խանդակեցն 'ի դորով ,
Նա թափելոցն 'ի նպաստից օժանդակէ սերա-դթով ։

Ո՜վ յոյս է յէնդէնըն յուսողաց յարքայութեան
անվախճան ,
որ յարարածս քուր հայիս քաղցր և կերակրես
զամենայն .
զչարս և զբարիս յիւր շարկանէ՛ ՚ի խնամոցն
ընդ խառնան ,
և խրատէ՛ յորդեգրութեան զհամայնն ամէն
յաստուածեան .
Ր. ՃԼ զի պայծառ այս ձեզ բացցի , թէ մար-
դասէր է Աստուած ,
տեսէք զի ինչ առնել կամի ժառանգ որ ինքն
էք հաստատած .
մինչ մոլորեալ ՚ի կուռս էիք նոր յաւժա-
մանյն արարած ,
յանշահն որդէն զերծուս լծոյն յիւր առնէ
լծոյս փառաւորգած :
՚Ի խօսեցեաց զգոյշ ասաց կացէք չաւ՛լ հրա-
ժար ,
և սիրա ՚ի ձեզ բերէք մարդոյ բարեաց լինել
կամակար .
զի թէ յերկրին հրամանատուէն հեստեալքն
անկան շարաչար ,
երկնաւորին մեք ընդվզեալ ո՞րքան առաւելք
խստաբար :
Որոյ շարժեաց յայնժամ զերկիր ձայն շանթ-
ընկեցն ահաւոր ,
և արդ շարժել ասէ դարձեալ զերկինս զեր-
կիր իսկ բոլոր :
սիրա յարգունել ապա զձեր առէք յեռանդն
անխոտոր ,
և կալարուք որով զԱստուած պաշտեմք զշնորհս
մատախուր .

Հուր է կիզէ՛չ սուրբն այն երկնից, զփուշն այրէ՛ ձեր մեղաց,
Իբր ՚ի հալոցս փորձութեան ժանկն զատէ՛ դշխարեաց.
ուր որ ընտրե՛լն է սրբեսցի՛ փայլիւն տացէ՛ զարփենեաց,
և որ անմո՛րթ՝ առշորեսցի՛ որպէս Գեհօղն իսկ տասոց:
Նման խոտոյ ոճիրք առէ՛ հրով կիզցե՛ն ՚ի գեհեան,
զնոյնա բոց արածեսցի՛ մաշել զերթ խոտ անպիտան.
լերանց բլրոց և անտառաց շէջք արկեսցե՛ն յաւիտեան,
և որ արգե՛ն իբր ՚ի բոցոյ Թուայն անկցի՛ ընդ սահման:
Յուշէ զոր ցանս ՚ի ձառ արկա՛ւ այնՙոց կալարօք անկորուստ,
և փրկութե՛ան ՚ի հարուածոց իսկ ցոլեսցէ ՚ի վերուստ.
՚ի մեզ պատժոյն բերկեք զարկած զոր էննէ է- հե՛ղ ՚ի յերկնուստ,
յազգն շուառ յետ հեղեղաց զոր յայտնեցի՛ց անթագուստ:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Յուշ առնէ զբարձրագոյն վարդապետութիւնս · զպա-տիժ չքնաղագոյն աշտարակին , և զայլս ևս զոր կրեցին հրեայք առ անաստուածութեան։ Վարդապետէ զվարուց և զբարուց · և ոչ ևս ոչ ևս նմանութեամբք հռչակէ զԱռա-քելոյն քնի · զյարութիւնն մեռելոց ճշմարտէ բազմա-պատկերի նմանութեամբ · զփառս արդարոց և զտանջանս մեղաւորաց գնէ առաջի, յուսադրէ զմեղաւորս յողոր-մութենէն Աստուծոյ , և այլն։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Է.

Մանկանցն ՚ի հեղձս աշխարհականւ ջրոց հնձ-
եալ մանգաղաւ ,
յերկրի վերայ դարձեալ մարդոց սերման հո-
սանք յորդ գեղաւ .
պարարտութեան էին անդրէն խնամակալք
ծովացաւ ,
բայց առ նմին ժանկառութեանն և ախտն խա-
կոյն զօրացաւ :
Նարդոյ զակամք քանզի մարդոց չամբուշն
եկեալ հսկայից ,
յայլայլութիւն անկան մտաց ՚ի բունն օցանել
՚ի կայից .
՚ի մի եկեալ վայր նորխմից խղձս երկնեցին
ցաւալից ,
անհնարին ինչ կոթողել բուրգն ՚ի պաշտօն
անշունչ դից :
Մեհենաշէն կապեալ անձանց անուն հաղ-
բէւք պիղծ դիւաց ,
յորդէս թողուլ սին պանծանօք յերկս գայթն
ծգանաց .
բայց ՚ի նոցունն Տէր նայեցեալ յանմտութիւն
չարադգեաց ,
խառնակութեան արբոյց բաժակ զմի լեզուն
չփոթեաց :

Խուսեն ցնդեալ զՓառական քակութիւն երեւր
զանկարկատ ,

այր ընկերին անդէտ խօսից եղ , լքութիւն անձ-
յուսահատ .

և հողմախառն շնչեալ շողի հրոյ հոգւոյն
բոցահրատ ,

զբարձրութիւն հասեալ բրգան անշէջ կայծից
անապատ ։

Մ՚ի ոմն Եթեր անուն սակայն յայն ոչ եմուտ
՚ի խորհուրդ ,

յերադաւեւն ոչ կցեցաւ շինին ՚ի գործ , չառ
խառնուրդ .

և իւր որդւովք զաստուածապաշտ կալեալ կրծնա
սիրտ ՚ի ջուրդ ,

ձեռակերտ իմն անուանեցան Տեառն Աստուծոյ
ժողովուրդ ։

Աստուածախօս ուսոյ երանք ընտիրն եղէն
գուշակաց ,

և Տէր Քրիստոս իսկ ըստ մարմնոյ՝ որ շահա-
պետն է կենաց .

Աւետարանք և Առաքեալք իսկ ՚ի նորանն
ղաւակաց ,

սերեալք Փրկչին կացին վկայք աստուածա-
գործ նշանաց ։

Ընդդանութեան յիւրեանցն առեալ զՀոգւոյն
հուր ՚ի բերան ,

մատակարար շնորհաց կացին , անսասք եղէն
ժրաջան .

զանմահութեան տալով զջամբ զախտ վանեցին
զմահացան ,

լոյս ցոլացեալ յոլորտս երկրի մէջ մերժեցին
զգեհան ։

Նշանամոլութեանն 'ի վայր հոսեալ շեշտ փլու-
զի'ն զաշտարակ ,
զկենանացեալն յատակեցի'ն դիւրին զամուրն
ամբարտակ .
տիեզերաց-սրբեցին զաղտ բովուցն երկնից 'ի
կրակ ,
'ի գլորմանէ'ն զերկրին անկումն իսկ կանգնե-
ցի'ն 'ի դրակ :
Արդ բարձրաբերձն այն վաղաքանդ բրգան
այժմի'կ փոխանակ ,
Ճշմարտութեան մեզ կանգնեցաւ խաչին սրբոյ
փրկանակ .
Աստուած 'ի նմա և նմին փառք , կայ 'ի նմին
մշտաբնակ ,
որպէս գրեցին աւետագրէ' աստուածախօս
մեզ Գուշակ :
'Ի քեզ ասէ' Տէր յայտնեսցի' յիւր 'ի գահոյս
արքենի ,
և փառք նորա զքեզ ծածկեսցե'ն գեր զլու-
սո'յն արփենի .
քո 'ի ճաճանչ արքայք 'ի նմա քայլս ածցե'ն
աէրարփի'ն ,
և հեթանոսք քումդ ծագման կացցեն լուսոյ
'ի տարփի :
'Ի խաչելեա՛լն ահա պարծօղք թագաւորեա՛լք
յաւիտեան ,
որք զնորա՛ւն դաւանեցի՛ն զԱստուածութի՛ւնն
անսահման .
մեռան և կեցան ընդ Քրիստոսի' յարքայու-
թի'ւնն անվախճան ,
զանմահ կենաց ձեզ ըմպելի'ս խառնեն որ էքդ
անկենդան :

Մ.րդ ընդ փայտին զիւր կանգնեաց Խաչ որ
հաստիչն էր ամենից ,
յես 'ի նմանէ զճառագայթ ցայտեալ կենացն
արփենից .
զորս 'ի մահուն եղեալ ստուէրս խորս յԵրբե-
եան ծխալից ,
պայծառն եհան 'ի գիտութիւն ամբաւ բար-
եաց մթերից ։
Ուրդն պճնաստչին յայնժամ յուզեաց սըրտա-
մտութիւն զահափեա ,
և զխօսնականն խառնեալ գործի ցինդս իրա-
կեաց հետ ընդ հետ .
իսկ 'ի Խաչէն խնամոցն ուխեալ հոգւոցն 'ի
ծով մաքուր գետ ,
զազանց 'ի մի՛ ած զցրօնս բարեաց կալով կա-
րապետ ։
Ընդ քարապաշտ ծծմբահոտ զհոգեհեղձ մահ
բուրման ,
զԱկայից իւր վիմացոյց հաւատս 'ի յոյսն ան-
սասան .
յայնմ անշարժուն ընդ ձեզ եկայք որդ չի-
նեսցուք 'ի հիման ,
հոգի զգեցեալ զԱռաքելոցն և զԳուշակաց
վիմարդեանն ։
Հուրն այն հոգի՝ որ յատակին բրգանն եկաց
զչինուած ,
հաստատութեան յարգունեսցէ զմեզ հիմամբ
'ի յԱստուած .
'ի միասնիրա ածցէ խաչին յանօցանելին յօ-
րինուած ,
զարդարութիւն յանշամանդակն արծարծելով
'ի փայլուած ։

Մինչ Որդւոյն էր Աստուծոյ խոնարհու-
թիւն ՚ի մարմին ,
յանարգն առ իմ դիմեաց ՚ի մահ ՚ի սիրա
ծածկեալ ՚ի յերկրին .
բայց թէ զի էր նմանակից Աստուածութեան
պատկերին ,
զարժանս , յամբաւուն անուանեացէ սիրոյն ,
և եղբայր հոգեծին :
Տէր Անդրանիկ յեղբայրցն ընդ մէջ զարմիցն
անցեալ ընարելոց ,
զանդարձն ինքնին հաս զմձիւ ՚ի խրախճայս
սիրաբոց .
որքան իմ էին առէ եղբայրք և քորք յուրախեանցն
երամոց ,
որ զիմոյս հօր կատարեն կամս , որ յերկնիցն են
դաս վերնոց :
Զիւրոյն եկեալ զծնօղին [illegible] զի Որդի
կամին լից ,
մարդկանն անդրէն կոչոյց զորդիս արքայու-
թեան մասնակից .
մահուն զանկեալսն ՚ի սորա ՚ի կեանս կանգ-
նեալ անմահից ,
շնորհօք որդւոյ զկամակատարս յաղանց տրամր
երկրէից .
Զօրութեանցն իսկ ակարացան Տէր մարդկօ-
րէն ընտ կարգաց ,
զի ըծնդեալսն այնուիկ ՚ի կաշն ըմբռնեացէ
հոգեղցեաց .
զորդեգրութեան իւրոց բաշխեալ խմբից լա-
չին սիրելեաց ,
յԱստուածութիւն խառնեաց յիւր անդր ՚ի
դաւառին անդրանկաց :

Զիմաստութեան ուսոյց ըղձիւր հայրենին
սէ՛ր բնական ,
և խնամոց գրգեաց 'ի գիւթ Գահակալին
Ոլմպեան .
Ջեռուցց յորդեամբ զորս անխախուտ յանուն
իւր սուրբ հաւատան ,
և Աստուածոյ լինել որդիս իշխանութիւն ետ
մարդկան ։
Նոցին զիւր նախ ցուցեալ զհայր միշտ 'ի բաշ-
խոյս բարերար ,
Հայր յամենեցուն եդ 'ի բերան զնոյն կարդալ
կամակար .
զխնամոցն աղդեաց նոցա բարեաց զեղուն ան-
դադար ,
զի ճշմարտին արժանացին կոչել Որդւոյն նախ
եղբայր ։
Այս ինքն զնոյնս առեալ իւրումն ընծայեաց
Հօր յորդեակ ,
ասացից եւս և մանկունք իմ բարբառեսցէ՛ հա-
մարձակ .
եղբարց իմոց սուրբ քո զանուն պատմել կացից
սրտահալ ,
սրբոցն զքեզ միշտ օրհնելով յեկեղեցեաց
դասմարտակ .
Աստուածութեան յերկրի զնոյնս նախ յար-
դարեալ օթևան ,
և սուրբ Հոգւոյն բնակութեան ամբիծ տա-
ճար յաւիտեան .
քան զաշխարհէս լինել յառաջ ընտրեալ եդիս
իւր արժան ,
և խորհրդոյ մեծութեան Հօր կնքեաց սիրոյն
գանձարան .

Ա՛ռ ինչ գուցէ փուրսիշ ընդ մէ՛ջ տանել առջի՛ք
յուղանաց ,
՚ի մարդկայի՛ն գալ տկարութի՛ւն Որդւոյն լուսո՛յ Հօր փառաց .
անհաւան Է՛ին առ ի՛մ մարմի՛ն յէիցն առնուլ
զգալեաց ,
ամենակա՛րն ո՛չ էր տառա՛կ բանիւ ՚ի գործ
փրկանաց :
Ամբաւազօ՛րն տանեմ բազկի՛ն չի՛ք անհնա՛ր
ընաւի՛ն ,
բանքն առ նմի՛ն յարդիւնս գա՛ն յանկնարկս
ահե՛ղ հրամանին .
ըստ իրաւա՛նց զփրկութի՛ւն սակայն ուղղե՛լ
մարդկայի՛ն ,
զայն կալաւ կա՛րգ յաւիտենի՛ցն ըստ հաստատո՛ւն իւր վճռի՛ն :
Աստուածութեա՛ն անէնչանք մարդո՛յն յորոցն
ունէ՛ր կապտեաց փառք ,
Թշուառութեա՛նց դիզա՛ն՝ վա՜յ մե՛զ , արժանակա՛ն իսկ կարկառք .
Ազատորդւո՛յն նախանեհա՛կ տիրել յարեա՛ն ,
ո՛հ՝ շղթայք ,
մեղմելս հողեի՛ց պատեաց խաւա՛ր շնորհաց զեջա՛ւ լուսոյն վառք :
Զարդարութեա՛ն բառնալ զլո՛ւծ թաթամըղեցա՛ւ Նախաստեղծ ,
ընդ մահացո՛ւն անկաւ կարեօ՛ք , որ ՚ի կեանս
է՛ր յանախեղծ .
զանմեղութեա՛ն կորոյս շնո՛րհս մեղք յորդեցի՛ն
բարեզեղծ ,
յիւր ՚ի նախնի՛ն բերել վիճա՛կ՝ նմի՛ն մնա՛յր որ
ստեղծ :

Նախաստեղծն իբրեւ յանկայր անկեալ մարդ-
կային ազգ համակ ,

և զխորամանկն անդրէն ցանգէլ չեկաց յերկրէ՛
ոք տայ .

զի յԱդամայն 'ի յանցուածոց մահ բռնացաւ
ուժնդակ ,

ամենեքեան յԱդամ մեռան , մահ զաշխարհ
կալ բովանդակ :

Օծեալ առ կերպարան որ բոլորեցին և
իշխան ,

զի զաւերականն շինեսցէ յաւիտենից զմարդ-
կան .

և զխորամանն յամբողջութիւն ցանգերալ չինին
նախնականն ,

յառաջնաստեղծ հանցէ փառացն աստուածա-
տիպ կերպարան :

Օխորոց զգեցաւ կերպից մարմին զարդար
տոհմից հողածնաց ,

զի նոյն մարմնով զարդարութիւն լցցէ կար-
գացն օրինաց .

և զկատարութիւն մարմնոյն տալով՝ զոր ընդ-
դնութեան իւր խառնեաց ,

զոր 'ի ծայրին անդ պարտեցան յանցերծ-
լուծցէ կապանաց :

Սրով մարմնոյ բարձ զմեղաց մահադամայն
բռնութիւն ,

և Քահանայ ինքնին կաց հօր , լից համդխնից
զուղղութիւն .

հաձեաց զՀայր յինքնանուէրն 'ի Պատարագ
իւր մարմնոյն ,

նովին զմեր մատոյց հաւատս դաւանութեանն
իսկ ընդ նոյն :

Զի յորժամ ի՛նքն էր որ վանեաց և յաղթեաց
ած 'ի պատիլ ,
զմահուան հնա դատապարտիչն , պարտեացն եղծ-
զմուրհակ .
Մեզ իսկ յայնժամ կենացն Ջրոյ քաղաք եկաց
աւետակ ,
զի 'ի Քրիստոսա այր ըստ առնէ՛ կենդանացուցք
հաստատակ :
Զյաղթանակացն ընդ ամենից առ մեղաւորաց
նպաստակ ,
յադամածին բառնալ որդւոց զբարբառանացն
ըմպահակ .
զդառնութեան թափեաց զթոյնս մահուան վտան-
գեաց զամբարակ ,
զդժոխոց Ջրեաց խայթոց , զծծխանին արտաք
խոցատակ :
Այս իսկ խորհուրդ և մեք գոչեմք լբանեն 'ի
բաց եղեալ զահ ,
ո՞ւր յաղթութիւն քո խորտակիչ , ո՞ւր զօրու-
թիւնն է քո՝ մահ .
դժոխք ո՞ւր են քոյին խայթոցք , փշրեալ
կացին էՙր անշահ ,
վաշ , զի՞ հիմնեմք գոռ իշխանիդ յատենեցաւ
բարձրադահ :
Խնդամք ահա զի մեր կոծոյն հատաւ արտօսր
յերեսաց ,
և ախորութեան մերժեցաւ սուգ զեղջ յորդե-
ցին հրճուանաց .
զի որ յերկնից Աստուածորդին յետ թափե-
ցաւ 'ի փառաց ,
Եւ արժանի , զմեզ բարձրացոյց , յնքն առ ,
'ի փառս վերածեաց :

Որպէս գիտօղ յայս նկատեալ՝ նախաձայնէր
մեզ Գուշակ ,
ուրախ 'ի քո լիցուք յազգի զուարճութեան
անուշակ .
և գովեսցուք 'ի քո ծառանդն որ ծննդեանդ է
քո մեզ ,
կցորդ որոյ Տէրունականն եմք մեք մարմնոյն
յար անքակ :
Ավկայեալքս ահա խակ իւր հաղորդս արեար
ցնծութեան ,
զի առհմակից նորուն էին , հաղորդ մարմնոյն
և արեան .
նախ զնոսին յերկրէս մեկնեալ յարքեանցն
հանն 'ի կայան ,
զի զազգակիցսդ 'ի նոյն առցէ ժառանգու-
թեան անվախճան :
Աստուածութեան քանզի խորհրդոյ նախ-
նիք գիտեն ընտրեցան ,
և էքն 'ի նոյն բոլոր նոքօք 'ի գիտութեան
մխեցան .
աշխարհ ասէ ոչ տեսանէ , և 'ի գիտեն կայ
անբան ,
դուք ճանաչէք զի հոգին միշտ 'ի ձեզ ասնէ
օթևան :
Անշուշան ասեն տեսէք վշտիս յաստուա-
ծեղէնս 'ի բանից ,
ընդ ձեզ ասէ բնակեսցէ հոգի Որդւոյս
էակից .
զի որպէս էր սոցունց 'ի կեանս հոգին ան-
բաժ յարկակից ,
նոյն և յաւէտ է յարաբնակ վկայելցս ու-
դեգրից :

Զի վկայեցս Աստուածորդին զանման կենացն
օրինակ,
Ինքեանք ցուցեալ բան յԱւետեացն արձանա-
կեաց 'ի պրակ.
Բայ Ես ասէ կենդանի եմ յանմեռ լուսոյն
արեւակ,
կենդանասուջէք և դուք իբրև ուռ յիս հաստա-
տեալ անդրդուեալ:
Ընդ Հօր եմ Ե՛ս, և դուք ընդ իս և Ես ընդ
ձեզ անբաժան,
Նա զիս սիրէ՛, որ զիմ պատուէրս ունի պահէ
անխափան.
Նա 'ի Հօրէ՛ իմ սիրեսցի, և սիրեցից Ես իսկ
զայն,
և յիմս 'ի փառս յերևս ածից զիս նմա դէմ
յանդիմանս:
Զինքեանցն այժմ Տէր սիրեցին սէր առաւել
քան զկար,
զի զՀաստատիչն յիւրեանց տեսին զանձն եդեալ
սակս՝ կամակար.
զանձինս փոխանն Նորուն մահուն 'ի մահ եառուն
չարաչար,
յԱստուածութեան խառնեալ 'ի սէր իբրև 'ի
հուր սրբարար:
Իբր զզատուինս հորդան 'ի պանդղ արկեալ 'ի
սիրտ կաթողին,
Աստուածորդւոյն զի պատարագ անձնանուէր
ձօնեսցին.
զաշխարհս և զիւրս յաշխարհիս էն հրամանն առ-
եալ խոտեցին,
զվարդապետարշամն յանդոյս արկեալ ծաղկունս
կենացն երկրային:

Որս 'ի սմին են նեղութիւնք նշկաթեցին
առնաբար ,
զարդարութեան՝ որ գալոցն է , զէն զգեցան
'ի պայքար .
զունայնութեան լքեալ արկին կարգացն զգործ-
շեշտ 'ի տար ,
զմշտնջենաւորն ընկալեալ սերմն զբարութեանցն
օգտակար :
Համապայծառըն առաքեցան Արքայոյն լուսոյ
սրբութեան ,
անմահութեան կացին ժառանգ յաստուածա-
կերտն 'ի խորան .
փշաացն ընդ նեղ մտին ընդ դուռն յարձակա-
վայրն հանգստեան ,
որ անխախուտ պահի նոցա 'ի հրաշագեղն
յարութեան .
Որինչ՝ զոր ազդեաց մեզ՝ Տէրն իսկ. ատա-
կաւորն այն հրաման ,
օծանման դուք խորագէտ առ ընծայք 'ի
վարման .
և միամիտ՝ զերթ բարոյից աղաւնային պար-
զութեան ,
զաղաւնական առնուլ սրոյ հոգի յանձին
կալայք ջան .
Խոր գիտութիւն զինչ օձին է՝ մեզ յարա-
ցոյց օգտաբեր ,
բայց եթէ մինչ ամք հնացեալ յանզօրու-
թիւն գայ 'ի ծեր .
ընդ նեղածերպ կրթեալ խուռն զմորթ կեղուն
զաղցակեր ,
զապականեալ մերկեալ յանձնէ զծերութիւն
վատաջեր :

Յայս ախտիւր իսկ թէ և իցէն մարդոց չարիք
անպատ ,

յարաբերութիւնն՝ որ դարմանեն միշտ 'ի պի-
տոյս , անպաշտ .

չթողու բայց զեւրոց չնորհաց խօլ զանդիմանից
զկատաղ ,

զկորուսեալսն՝ ելեալ միշտ յայց , 'ի սեր խընդ-
րէ մշտակաց :

Նայսօր եթէ իմ լուիցէք ասէ ձայնէ մա՛րդ-
մարդկան ,

կարծրացուսջիք մի՛ ձեր զսիրտս որպէս յաւուր
դառնութեան .

զհնութիւն մերկացարուք ապխտութեան զպայ-
ման ,

յողջանայի՛ն անդր անփութս 'ի բարս եկեալ
բարեղան :

Նախնջակա՛ն զի որք կամի՛ն Աստուածութեան
գոլ հոգւոյ ,

'ի ասեղենէ անտի հոգւոյ բարս ընկալցին
զպալատոյ .

անվրդեան կա՛լ յաներկեանս յաչխարհածութեն
'ի հողմոյ ,

և թշնամեացն անդամ բարիս լսա Տեառն առ-
նել իսկ վճռոյ :

Զամենահայրն ասէ ասէք զբնաւից բա-
րերար ,

զխա՛րդ բարեացն արև ծագէ նոյն և չարաց
միապար .

յորդ անձրևաց զուխ վայելէ՛ն ազգ մեղաւոր
և արդար ,

որդիք և դուք այսպէս ձեր հօր 'ի սիրտ լե-
րուք կամակար :

Մ.որդ. որք յարդար կացցեն յայսմիկ պատարագ-
մատութեան ՚ի պատուէր ,
զարդարաթե՛ն առնուն ախպար յաղաւնոյի՛ն
անդր ՚ի սէր •
և սուրբ Հոգւոյն Թռուցեալ Թեւօք յարքայ-
ութի՛ւն փոյթ ՚ի վեր ,
ում կաթողի՛ն յերկրիս ՚ի ծնուփս էին ցանկ
վշտարմբեր :
Ջերոց բազմորդն տաւարքելոց Պօղոս անծօթն
ընտրական ,
զաշակերտաեա՛լս առաքէ զմ՛ւրսն որպէս սփոփէ՛
յի՛ւր յայս բան •
մեզ որ կացեալքս եւք կենդանի՛ք , առէ ՚ի փող
յարութեան ,
յամպս վերացուք ընդ Հանդուցեալս ՚ի գունդ
խառնի՛լ Քրիստոսեան :
Լուսափետուրն երցուք յերամս նախատակազ-
գեստ աղաւնեաց ,
որք զՀոգւոյն յանձինս զծուք տարրացուցի՛ն
զփառս •
և Թէս առեալ զՀոգեկորս ըստ լուսաթուիչն
արփենեաց ,
յԱստուածական կանոնեցան յեկեղեցի՛ն անդ-
րանկաց :
Սերանս արդարոց զօրք զգեցցի՛ն բոցանիւթիցն
երամոց ,
զմարմնականացն յորժամ առցե՛ն զնորքնա-
գունդն ընտրելոց •
զի անմահանի՛ց Թռիչս առ Տէր վայրագս առեալ
՚ի Նորքնոց ,
զարեգական՛ն զվաս ՚ի վիճ ցոլս արձակե՛ն ՚ի
մարմնոց •

Ընդ հարցանե՛ն բայց ո՛չ սոքա արծաթաթեւ՛
սլացեալք ,
եւ ձագախմբա՛ն իբր աղաւնիս դաւն դաստադաս
թեւակցեալք ․
փարահս յԷ՛ն ընդ հաւ լսե՛ն յիան են սոքա
յուսացեալք ,
յանտառ կրկի՛ցն 'ի հալոցի՛ իբրեւ զոսկի՛ փոր-
ձեցեալք ։
Յի՛մ սրբութեա՛ն զայնս սարսա՛յց 'ի լեառն
Ադի՛ն մասնանդեց ,
յարքայականի՛ն ուրախ առնե՛լ իսկ 'ի դահի՛ս
արփենից ․
զի որ զնորքըք բիբս արձակե՛ն , ծանօթս առնե՛լ
զընդակից ,
Էի՛ն են սա՛յք որդիք օրհնեա՛լ բարբառեացե՛ն
բերկրալից ։
Արարչակա՛ն անդ խնամո՛ցն յուզեացի խա՛նդ-
ծայրալիր ,
յամենահօրի՛ն ընտիր որդւո՛ց յերանաւէ՛տն 'ի
Ջոլիր ․
զի յիւր որդւո՛ց որպէս գթա՛յ հայր 'ի վերա՛յ
անձանձիր ,
յերկիւղածա՛ցն այնպէս վերա՛յ Տէր գորովե՛
շնորհաձիր ․
Ո՛չ ի այժմ իբրեւ՛ ընդ հայելի՛ մեր սաստ աւե-
ետ՛լ զամենայն ,
աւետուք յայնժա՛մ դէմ յանդիմա՛ն զերանու-
թի՛ւնն էական ․
փառաց 'ի փա՛ռս նոր նորոգեա՛լ յարփիացա՛յս
կերպարան ,
ըստ հոգւոյ Տեառն որ զհամա՛յնս 'ի փորձ
քննե՛ ընտրութեան ։

Լ

Զհանդերձելո՛ցն յիւր Գուշակա՛ց ի՛նքն իսկ
ասէ՛ ՚ի բերան ,
յԸնդդիմս զքո՛ եդից իշխա՛նս շքեղազա՛րդն ՚ի
պայման .
և զայցելո՛ւսդ յարդարութի՛ւն յարդունեցի՛ց
հարթական ,
իմոյս խնամ տանել խմբի՛ հոգւով բարեա՛ցն
ուղղութեան ։
Զայցելութեա՛նն այնուիկ որբեա՛լ Առաքե-
լո՛ցն զբաժակ ,
խաղաղութեա՛ն ժիր պաշտեցի՛ն տիեզերա՛ց
զսկահակ .
որպէս կանխեա՛լ որոց գայցէ՛ն յառաջատեսն
անդ Գուշակ ,
զոր Տէր ազդեա՛ց՝ ամենեցո՛ւն բանիւ տանէ՛
հրատարակ ։
Այսպէս ասէ՛ ցիս Տէր ասա՛ց , ա՛րկ դու զար-
ծա՛թն ՚ի հալոց ,
քննեա՛ փորձեա՛ թէ ազեղի՛չ իւր զո՛ւտ իցէ՛
՚ի ժանկոց .
որպէս և Ե՛ս նոցուն ՚ի սա՛կս ՚ի փորձ մտեա՛լ
հարուածոց ,
ընտիր գտո՛յ , մթի՛նն առ իս չեղիտ իշխա՛ն
ի՛նչ յի՛ւրոց ։
Աստուածորդւո՛յն այլ զի՛ իջեա՛լ այսր ՚ի յեր-
կի՛ր է գալոց ,
յԱստուածութի՛ւն անդր զընթա՛ւս ՚ի վե՛ր առ-
նո՛ւլ յեղելոց .
ուր ըստ ծառո՛յն պատուիրանի՛ն չուտել նա-
րո՛ւն ՚ի պտղոց ,
մարդկան լի՛ցի՛ նուրբ քննութի՛ւն յերկրէ՛ն
հողո՛յ բուսելոց ։

Տի և ըստ յառաջին իսկ բաժանմանն համայն
ազգացն լեզուաց ,
եօթանասներկս երկեցոյց ժիր գործօնեայս
նոր շնորհաց ·
զի զառաջի՛ն զփեռեկումն լեզուաց երկրիս իսկ
ածուաց ,
'ի միութեան բերցէ ժողով 'ի մի զաւիթ ոչ-
խարաց :
Սակաւաթիւ զմնացորդս 'ի վարժ թեքեաց
խնամով ,
մի հաւատովք զաստուածաբանակն ընտրել զմի՛
սուրբ ժողով ·
արդ՝ հունձքն առէ բազում են յոյժ , մշակք
սակաւք են թուով ,
զարդեանցն Տէ՛ր աղաչեցէք հնձօղս հանե՛լ
սուրբ սիրով :
Սէր զառ մեծամեծս այսուիկ յիւրոց խնդրեաց
հնձօղ մշակաց ,
և միացոյց 'ի մի հոգւ՛ յերկրի անձամբ հաս-
տատեաց ·
առ զամենայն նորքոք փորձել զաշխարհ 'ի բովս
հալոցաց ,
յառաջինն անդր 'ի միութիւն ած ըստ բարւ՛
իւր կամաց :
Պենտէկոստեայց յայն սակս յաւուրս բոց ցո-
լացոյց հուր Հոգւոյն ,
յԱռաքելոցն հանդերձ լեզուս յամենախօսն 'ի
գործին ·
որով լեզուս զշրուելոցն առին խօսել զմարդ-
կային ,
սքանչանացն զլսողօքն արկեալ զարմանս յընդ-
հոծին :

Զէ՞ր ինքն ասա՛կ մի թէ առանց իսկ ընտրե-
լո՛ց ժամանաց ,

որ զամենայնին ընդ ակնարկե՛լն և եթ 'ի գո՛յ
ած հաստեաց ·

այլ զի արդի՛յ ընկերին սէր Աստուածութեանն
է կամաց ,

միմեանց սիրով իւրոց կամի՛ պատեհս տանե՛լ
պարգեւաց·

'Ի մի երկրէ՛ վասն զի հո՛ղ , և հողք և բո՛յսք
հիւթապատ ,

միոյ Հաստչի՛ գոլով ստեղծուա՛ծք և 'ի միմեանց
տարանջատ ·

զԱրարչութիւն նախ սիրեսցե՛ն յԱրարչէն
կա՛լ սէր տուեալ ,

և ըստ հաճոյս կոչեալ նորա՛ ձիրս ընկալցի՛ն
զանընդհատ ,

Զի՛ անձնասէրն առ ընկերի՛ն չգայ 'ի սէր
օգտակար ,

և հաճոյից չէ Հաստողի՛ն 'ի սիրտ հարեա՛լ կա-
մակար ·

վասն այնորի՛կ մեղացն յաշխա՛րհ 'ի սկզբանց
մուտ գտանար ,

վէճ , մարտամարտ , գրգիռ և մուրց , և կատա-
ղի՛ն իսկ պայքար·

Իւրոց յայս ի՛սկ էն· մարդասէր եդ հաճոյի՛ցն
խրատզգաց ,

զի առ միմեանս եղցեն սիրով հրաւէր փոխե՛լ
աշխարհաց ·

և նորի՛ն իսկ յաղերս անկեա՛լ առ որ Տէրն է
արարեաց ,

մշակս 'ի հունձս անդր հանե՛լ նախախնամական
Գուշակաց·

Պաղդյն փախեան որովայնին որպէս գրկեալ զվտար ,
'ի Բաբելոն անկեան գերի յազգ պանդխտեալք 'ի յօտար ·
ամուսնութեամբն ընդ սենեկաց դիրգ գահոյից գեղապար ,
Թափառական ընդ ցինդաս եկին 'ի խառնակիչան տառապար ։
Նյւ առաջին զայս օրինակ վկան այն Ածու կամոգնաց ,
զի յիւր իշխեաց բուն 'ի Տեառնէն դարձուն առնել երեսաց ·
և խեցեկոյան եռ յաշտարակ զանձինն յոյս ապրանաց ,
այժմ ընկալաւ զվշտածին ցրուումն յոլորաս աշխարհաց ։
Չկեցութեան յանձն ձգեալ քանզի զեղոյթ մի առ մի ,
զհատուցումն ըստ մանկամօր , որպէս բարձին 'ի գրկի ·
անցնիւր 'ի կողմն օդաեալ ձեղքեալ այր 'ի բնակ անձնակի ,
Ծնունդ մթին կեշա երկնեցին ենհե , յեր-կանցն արդանդի ։
Նորա՝ հիմ 'ի բանդ աշտարակին հարան որդ-եօք շահապաս ,
բայց թէ նախանցն 'ի հեղեղին անդ հայելով պատուհաս ·
զի թէ անդրէն յողող դայցէ , 'ի նոյն կացցեն անվնաս ,
զամենեցուն թողին պճասանէչ զառ ամենայն ձեռնհաս ։

Պիտակք , նախնին զինչ տայց մզգն անդր 'ի
կերպարանս բրդման ,
Եկայք ստանէն չէն կառուսցուք տանն յաՀեղ
բարձրութեան .
որոյ ելէ մինչև յերկինս գլուխ 'ի վեր անդ-
ժամանս ,
զի մեր կալցուք պարծանս անձանց և շուք
անմահ գովութեան ։
Շինէն յերկինս չեհաս գլուխ , զի յերկրէս
էր հիմն 'ի խոր ,
այլ ըքանդման եբեր անսահ տոյժ և բանիցն
զծխոր .
սաղմնաւորութիւնն այն անօրէն ծնունդ՝ կանծ-
զղղառր ,
անդ Դեերան զազգն վիժեալց խժականացն 'ի
շմոր ։
Աստուածութիւն սակայն յայնժամ խոր երև-
եալ խորհրդով ,
այժմիկ պայծառ , մեզ ծանուցան հոգխա-
զգեաց կացրդով .
զի առ հաւատ՝ որք լուիցեն , սերտ յանկեսցին
անվրդով ,
բարեաց բերրի բարգաւաճեալ բազմաց արդ-
եանցն աճրդով ։
Հոգւոյն զնախ գիտութեան ձիրս զառ 'ի յա-
ռայս լինելեաց ,
'ի Գուշակաց իւր նախագոյն յանձինս առատ
սերմանեաց .
Ի Աստուածայնոյ զի գալստեան Ճշմարտու-
թիւնն աւետեաց ,
Նախ յղացեալ համայն յազգինս սերմանեացն
աշխարհաց ։

Պուշ Գուշակի՛ն յեւթն ողջոյն 'ի բերանացն է
առ Հայր ,
զորդեգրութեանն ընդունելոց երրու տեսեալ
'ի կատար ․
երկանց յղւոյ՝ որ Ծննդեան հասեալ է ժամ ,
մեք ընդ յոր ,
որ ձիչ ընդ իւր բառնայցէ ցաւ սորա 'ի բանին
վշտահար ։
Հասեալ զինչ էին երկուանքն արդեօք որ ցա-
ւագին բերցեն գանչ ,
զիղջ՝ և լինել իսկ խոստովան , և ընդ գործոյն
խոր թառանչ ․
որպէս և անդ 'ի սիրտ հարեալ զայս գոչէին
զկառանչ ,
բամ քոյդ այսպէս մեք սիրելւոյ եղաք ձւլ
Տէր վեհաքանչ ։
Ո՜ր սոսն Տեսօղն զսիրելին սակ արդեօք
սերտասէր ,
բայց թէ զՈրդին սուրբ Աստուծոյ որ անու-
շակն է մեր սէր ․
յոր ձեռն եկցս ակնկալեալ ընուլ մեայր
հրաւէր ,
Նորոգութեան որով զնոքն էր ընդ գրկել
զնուէր ։
Նա ինքեամբ էին և զամենայն իւր համա-
թեամբ կատարեաց ,
որպէս և յայնր արդիւնս վառեալ Գուշակն
սակ պարզինաց ․
յահ և յերկիւղ քո յղացեալ յերկուանս հա-
րաք վշտացեալ ,
և փրկութեան ծնաք զոգի կայծառակից հրեշ-
տակաց ։

Նա վաղափիւթ բրդանին զխաչ կանգնեաց
վա՛շ մեզ փոխանակ ,
որպէս Գուշակն իսկ զաւետեաց կանխաւ հըն-
չէ՛ր զաղաղակ .
հեթանոսացն ահա գնեմ զիմս ՚ի վերայ Նշա-
նակ ,
զկենսատուն իմն մարդկան խաչափայտի՛ն
փրկանակ ։
Զաշտարակի՛ն խօլեցն էր բա՛րձ առնել զկերպա-
ուածն երկնահաս ,
՚ի բարձրութի՛ւն այլ ըստ կամաց ոչ խորհր-
դո՛յն արդիւնք հաս .
իսկ բեւեռքն խա՛չ յայր կայր վերայ Աստուա-
ծորդի՛ն յայպանաս ,
զնոյն մարմնով կրեալ յերկրէ՛ չորհաց բղխէ՛
զհոսանս ։
Աստուածութի՛ւն սակայն ՚ի վե՛ր քան զՍերով-
բէանն է սահման ,
և քան զանկէ՛ան իսկ գերազանց զգնութեանց
է պայման .
տարրականաց բովանդակի՛չ արարածոց հան-
րական ,
և ՚ի խաչի՛ն սեւեռեա՛լ փայտ ՚ի նոյն կայ ան-
բաժան ։
Անեզրափա՛կ է , ՚ի տարե՛րս և յանտարե՛րս տա-
րածեալ ,
և յի՛ւր ՚ի սի՛րտ Առաքելոց իբր ՚ի տաճա՛ր տա-
ւաղեալ .
և յամենայն սրբոց հոգի՛ս Հարբն և Հոգւով
զետեղեալ ,
որպէս և ի՛ւր անշուշտ է բանն առ ընտրելոց
գունդ փողեալ ։

Քանզի արդարև փորձեցան իբր 'ի հալոցս 'ի Հոգին ,
զոր 'ի նոսա փչեաց Փրկիչ շնորհն ազդեանց զառաջին •
զի կղկղանք իբր յարծաթոյ առ 'ի նոցունց սրբեցին ,
և սրբարար եւս կացցեն 'ի մի յօդել նոր մարմին ։
Առաքինիքն 'ի նոյն թէպէտ թուով անկան երկոտասան ,
բայց այրեցաւ մին 'ի նոցունց հալեալ կորեաւ անպիտան •
սկարիովտացին ասեմ Յուդայ զխօլ որդին կո-րստեան ,
անազատակալ 'ի հուր ծախեալ յանարգս եղեալ յաւիտեան ։
Մետասանից սակայն զտեալ ոսկի զգեցան մաքրագոյն ,
ճառագայթութեան եղեն անօթ զանուն կրել աւետրունոյն •
պէս պէս վշտաց տարան կրից՝ Փրկչին իւրեանց առ սիրոյն ,
և մարտիրոսակցացն 'ի հաստատուն ջեռան 'ի սէր միահաղոյն •
Յորին վառեալ 'ի կատարումն աստուածադիր հրամանաց ,
զխաղաղութիւն 'ի մարդկանէ յանձն առնուին ողջկանաց •
զանանցականն որով զարդիւնս մթերեցին ընկերաց ,
և զանցաւորս արհամարհեալ զասատեայց լքին սէր կենաց ։

լա·

Զայս մեզ յառաջ զլինելոցս յաղդուածս ա-
ծեր սուրբ Գուշակ,

սուր երկսայրի նոցայն ՚ի ձեռս ասէր ցոդէ
խոշոշակ.

պչարութեանց կարեւ յերկրէ խառն որոմանցն
զբռուսակ,

որք զամբարիշտ սատեղնեն գործոց առաջս ՚ի
բարեաց թրուշակ։

Իսկ թէ զինչ է սարակաւուր եղելոց եւլքն ՚ի
վախճանս,

առցեն աւէ հողմք զնոսա ամպք ցնդեսցեն
փոշենման.

եւ բովանդակ իսկ փոթորիկ կայս բարդեսցէ
խառուակաւն,

յանշէջ մատնել հրոյն ՚ի կէզ յանանցականն ՚ի
գեհեան։

Որպէս եւ որք զճշմարիտն առնեն զգործ-
մշակաց,

զշահեկանն յշտեմարանս զբերս ածեն սեր-
մանեաց.

Իսկ զդժնեկ զորոմն զփուշ ճարակս տան կրա-
կաց,

որպէս վճիռն է ահեղունի յաւետարանին անդ-
կենաց։

Փորձեալ այսպէս սոքա զանձինս բովք յայտնե-
ցան աշխարհի,

զկենդանին ընկալեալ հուր՝ յայն մեծեցան
կրկնակի.

՚Ի սէր Յուլեան՝ Եւին գաւառն փոքր կուածոյք՝
հրամանի,

զախեզերս ընդ համակ փողս հնչեցին ուժ-
գնակի։

Զիմ որպէս շանթ սուսեր հատու յեսանա-
ւոր սրեցից ,
և 'ի խնդիր զաջ իմ հզօր խիստ վրիժուց
ձգեցից .
զհատուցումն իմոց հեստուկն իսկ թշնամեաց
հատուցից ,
և զերշխանաց նոցուն զմիս կուր իմ սրոյ մա-
տուցից ։
Սուրբերդ յղացան լեզուք զանչափութիւն
հաւատոց ,
և զորս ինքեանք ոչ գիտէին բարբառս ծնան
ժողովոց .
միահեծանն զտէրութիւն էին համայն հաւա-
տածոց ,
հռչակ իբրու հարեալ փողով 'ի հանդիսից
դիտանոց ։
Մարդկան զանթիւ ծնեալ գումարս 'ի կարգ-
խառնել արփենեաց ,
զի անկելոց փոխան յերկնիցն 'ի սպասուց
փառազգեաց .
մարդկանն որդւոց հրեշտակացեալք զտեղն
կայցին յարակաց ,
փառաբանչաց լնուլ զթիւ յանխախուտ յարկն
անդրանկաց ։
Հաստարակացն 'ի գովեստից զի փառք զեղցին
աճեցուն ,
յամենեցուն անդ յանդամանէն փառք 'ի բար-
ձունս Աստուծոյն .
յերկիր առանց աղբերացէ խաղաղաբեր հաշ-
տութիւն ,
և 'ի մարդիկ ախորժագոյն երկնից գայցէ հա-
ճութիւն ։

Հանգստագոյն մեզ օրինակ ծառաստանք են
ամենայն ։

որ զանազանեանցն ամենն յառաջ իւրաքանչիւր
կերպարան ․

զգայն երբէք չորեքուն ծաղկանց զհոտ զհամ
բնական ,

և աստեղանցն իսկ երեւոյթ յիւրն անուն փայլէ
սեփական ։

Մ․ըմաւն ըզմեւր բերեալ ծաղկանց փթթեթս 'ի
փոխումն ոսկեղէն ,

զերանգն զհամն և զօրս իւրն են արարք արդ-
եանց բնածին ․

զարբեաց նշխարես և թուղ և զանսիլ կե-
ղեծն ,

և զմրգոյն համեղ զամօրր յառաջ ամէ առաճ-
ձին ։

Խնձոր և Տանձ Դեղձ քնարեակ Կիտրոն
Դաքեղնի և Դամոն ,

և Ձիթենեին մշտադալարն Մուրտ և Ընկոյզ
Բաղսամոն ․

Թութ Սերկեւիլ Նուշ և Սալոր և կարմրե-
րանգն իսկ այն Հոնն ,

զսեղհակն խուրմանցն 'ի լոյս ամենն ծննդեան
գեղամոյն ։

Նռնաք մրգասեր իսկ ամենայնք և ծաղկա-
ծինք սաղարթունք ,

Հաստակամնաք բարձունք և մեծք յուխիցն 'ի
գնացս ջրասունք ․

Մայր Նոճ և Շոճ Թեղօշ և Սարդ Սարոյն և
Սօս բազկածունք ,

Յակրին և Գին և Կաղամախ Տօսախ յամենւրն
սաղղունք ։

Ո՛չ ճռուռն յաշխա՛ն ասխի բռնաւորաց վարսաթօթափ
խռռուանան ,

Ճմեռնասուն և սառնապատ ձիւնաթաղեա՛լ
գիրանան .

Եղեմնախառ ընդ հող ձգի՛ն արմատք ծաղկանցն
ամենայն ,

մայրից վայրա՛ց բարձրաբերձի՛ց անտառք յա-
ճա՛ւրդ յուռուանան ։

՚Ի գարնայի՛ն սակայն հասեա՛լք ՚ի ժամանա՛կ
ծաղկածի՛ն ,

որոտընդմատ անձրևաբե՛ր ամպաշաղեա՛լք ՚ի
տամկի՛ն .

առաստաղօ՛ւղխ ցօղահարեա՛լք ՚ի շառաւի՛ղս
սաեղնի՛ն ,

զանցնիւր բնո՛ցն իսկ ցօրի՛նա՛կ յոստոց ցուց-
եա՛լ ՚ի պտկի՛ն ։

Տոխպ յի՛ւր ա՛նդըր գայ ՚ի հա՛մ և յընկերի՛ն
չփոխի ,

յի՛ւրն անխախո՛ւտ կացեալ բնութե՛ան ըստ
կարգողի՛ն հրամանի .

և այլք նոյնպէ՛ս ՚ի նմանութե՛ան գալ չքաղձա՛ն
յայլազգի ,

պատրաստ ՚ի փթիթ զի՛ւրեանց ձգեա՛լ թարմն
զբողբո՛ջ ՚ի անկի ։

Ս՚անրախոտո՛ցն իսկ գալարի՛ք երկրիս գիմա՛ց
զարդարեալք ,

այլատեսա՛կք առ ՚ի միմեա՛նց են բնութեա՛մբ և
տարբերք .

որպիսի Լո՛ռն է և Վարսա՛կ՝ Կնիւնք և Սե՛զք
հողասեբք ,

և որք սոցի՛ն են ՚ի կարգի՛ կենդանական զար-
մից կերք ։

Զքաղցրութեան իբրև զմիրգս յանուշու-
թեան 'ի պտուղ,
'ի համս 'ի հոտս և 'ի ծաղկունս յախորժ նար-
դեան բուրեն իւղ .
վայելչութիւնքն անդր Ադինեան են յաճեցուն
նորընծիւղ,
լուսազարդից առեալ զծիրս յեթերայնոց խոր-
եանց ծիւղ։
Զորոց Գուշակ յօրհնութեանցն երգս համ-
գունատիպ նուագեաց ,
բամ որպէս ծառ եղեցի նմ յուխս անկեալ
վտակաց .
որ 'ի ժամու տացէ պտուղ կացցէ յաւէրժ
վարսագեաց ,
և զոր առնէն , 'ի յաջողուած յարդունեացն
ըստ կամաց։
Տէր և 'ի նոյն յանգեալ հոգւոյն առեալաց
բան գեղեցիկ ,
յԵդին քաղցրք առէ զերթ խոտ փթթիթս աճեցին
'ի ծաղկի .
յաւէրժ օրհնեալք յանանցական կացցեն 'ի
ծիրս խաղաղիկ ,
յԵղիասական 'ի դարաստի առաջս ձգեալ
փողփողիկ։
Պարունն արդարն բուսաբեր զծաղկեցոյց յա-
րութեան ,
ծիրք օրհնակ՝ որոց յուշն են , յուսումն ածէ
յայտնական .
յորում ծաղկունք և ծառատունկք զարդ դդե-
նուն գեղերփնեան ,
և փուշք անդէն բոյս արձակեալ զեզկիր
ծածկէն զամենայն։

Յաստուածականն անդ լինելոյս կայանս բնակ
հաստատուն ,
ուր անմատոյց է անկարօտ քաղաքն յարփիական
կայից տուն .
զի բոյթ յիւրեանց իսկ նախատիպ կայեալ
հաստատին անդ 'ի բուն ,
մարդասանելոց տուեալ միայն յերկին յեղման
գունագոյն :
Որդէս կամին այժմէն զայն բնիս յիւրեանց
թաղեն 'ի մարմին ,
'ի գերեզման նոյնակ թաղեալք վերջնոյ
նուագին .
մահուան աշխն զի չէ խոտոյց , այլ մարդկու-
թեան մեր զարմին ,
որ զամբարեալս 'ի ժամանակ յերկս ածէ՛
գարնայնոյն :
Որ թաղեցեր ընդ քեզ 'ի հող 'ի նոյն կամաց-
նիս կերպարան ,
թէ ծաղկածէ զհոտ անոյշ բարեաց տարած 'ի
տապան .
ընդ քեզ կանխեալ արդարութիւնք բարի
սահմանէն լուսաւորեան ,
'ի յարութեան զերանելեաց բերել պսակ զան-
վախճան :
Այլ թէ մեղօք 'ի քում անձն 'ի քո տապան
թաղեցար ,
ընդ քեզ բուսեալ քումդ 'ի գարուն փուշ
երկայնեն խայթահար .
զքեզ 'ի սուր պատեալ խայթից վէրս ընծայեն
չարաչար ,
յանանցական անդր 'ի գեհեան անծախ կիզման
յարատեւ :

Թէ պտղոյ չէ՛ր ժամ զի՞ արդեօք յանէծս
անկաւ Թզենին ,
զի օրինակ մեզ արասցէ՛ միշտ պատրաստ կալ
խնդրողին .
որպէս և ինքն 'ի նոյն կանխեալ ած զպէտս
պիտանին ,
'ի Թզենւոյն տալ զպտուղն տալոց զպտուղն
արժանին :
Ո՛չ է զանպտուղ բարձեալ տանէ՛ր ծառն
զմարդկան յարօրոյ ,
վարսապճեալ առ 'ի ամեսմ և եթ բարւոյ
տուչոյց ցոյց .
որոց յանցանէն 'ի հաստկն հեղզ 'ի լաւաց
լեալ գործոց ,
տապոցողէ՛ն յեանեին զարդարն ածել յարդեանցն
'ի բերոց :
Նա թէ ոչ՝ որ զամենայն բանին բղխեաց 'ի
հրաման ,
ծառս և մայրիս երկրի յուռթե՛լ արար խնկոյն
յոգնազան .
սերմանիք լսա՛ ևւրն ազգի հանդերձ բոյս
սաղմնեաց երփնակն ,
զպխտոյն՝ ո՞չ է՛ր կարողաձեան , ժամուն ածե՛լ
յերևան :
Յառաջընթաց ձե՛ս ձեռին դէ՛ր կարապետն
Յովհաննու ,
տապար ասէ՛ առ արմին կայ ածել ծառոց սուր
հատու .
ամենայն ամենայն որ զպտուղ չտայ բերոցն
բարւոյ ,
հատեալ լուցկեաց պատրաստի նե՛թ անանցա-
կա՛նն անդ հրոյ :

Նմանեա՛լ էր իսկ երևեա՛լ տատրակն 'ի տա՛ղ
ջերմաձայն ,
քաղցրիկ ընդ երգով անդէն զլսելիս ամե-
նայն .
Թեթևագործ 'ի կիր արկեա՛լ կրկրտակերան
զկայան ,
ձուոց իւրոց և ծննդոց տեղի կազմէ տա-
ւաղման ։
Խորդաց դաս դա՛ս եկեալ հաւուց հարօրաց-
եա՛լ յերամակ ,
'ի բարձրութիւնս ելեալ բարձանց թևապարեն
համարձակ .
օդայատակ Թևոց կոխեա՛լ գարշապարօք զօդն
արձակ ,
գնացս 'ի նմա՛յ հատանեն յուղին 'ի շարընթացն
'ի թևարկ ։
Որով 'ի գործ իւր ելանե՛լ զգուն մերձէ ժիր
մշակ ,
մարդկան կենացն զպիտանին իսկ պատրաստե՛լ
նպարակ .
զեզանց 'ի գործ վարէ երկրի զհերկաձիգն երկ-
ուորեակ ,
և զարմանս յաղեացն 'ի ծին ածէ հողոյն բե-
րունակ ։
Երկրագործաց այս Թռչունքն են ձայնարկու
իսկ չեփոր ,
յառաջինն գործոց յերկուսն խրախուսանաց
տան յորդոր .
Մեղուն վատաց կայ վարդապետ քաղցր 'ի վաս-
տակն օգտաւոր ,
և միջին խիստ ինչ նախատօրդ դատարկան-
ձանց սինլքոր ։

Ր. յնմ՝ որ 'ի տես զհեռաւորսն աչաց բերէ
իւրու մօտ ,
և զորս յանձուկն էին գնացս յընդարձակս ածէ
անկարօտ .
և զառ 'ի սէր Վեհին փորձմնս զխստաշունչ
դառն արօտ ,
յախորժակէր դիւրէ ճաշակս զիւր լուսակիզն
տամէ հօտ ։

Ոերկնիցն ահա սուրբ Առաքելոց կատարեա-
ցին զհաճոյն ,
զի սիրեցին սէրս զմխթանս լոս հրամանի
տերունեան .
քանզի և նմին սիրեաց այնչափ , զի իւր եղ
զանձն առ սիրոյն ,
և փարժ իւրոցն եւ ընտրելոց 'ի նոյն ազնուէն
սերմանդոյն ։

Սասն 'ի սիրտ ծածկեալ սիրոյն զառոյգ ցու-
ցին կերպարան ,
մխակամեալ հաւանութեամբ 'ի ժողովս անդ
վերնատան .
ուր Սուրբն եկեալ Սէր հայրենի շնորհաց
եգիտ օթևան ,
և հանգստեան կարգեալ բնակ յաւերժ եկաց
անբաժան .

Տես զի զոր յինքն ունէին բարձր լեց Տէր
խոստմամն իւր լրմամբ ,
զոր առաց բամ յորմէ ելի առ Հայր երթամ
համբարձմամբ .
և մխիթար զՀոգւոյն Հօր ձեզ առաքեմ որոտ-
մամբ ,
ի ձեր լցէ զսիրտս յանձամբ իւր 'ի պարգևս
սփոփմամբ ։

Այց, իսկոյն և ած թափեանց, թէ նա յանձ-
նէ՛ չաւէ բան,
այլ զոր լուսոյն ի բեր համախոհ նմին կացցէ՛
ճառաբան.
զմիակամն այսու զերից յայտնեալ զգործ խոր-
հրդեան,
յորմէ առանձս աստուածաբանք ջիրդ հիմնե-
ցին յայտնութեան։
Գործք առ արտաքս ասեն երիցն են համակամ
միացեալ,
իսկ 'ի ներքս անդր 'ի յանձնական ծանօթու-
թիւնս բաժանեալ.
զի որ ծնօղն է չէ ծնունդ և ոչ ծնօղ՝ որ
ծնեալ։
Եղխումն երբեք չասի եղխօղ թէ և բնու-
թեամբ չանջատեալ։
Օ ասելն այպ յիմնն առնու զայն ինչ իմն
զոր պատմէն,
որում հասու լոա պիտեւորյն յընտրից չեկաց
ոք խմբեն.
զի զառ յՈրդւոյն ասացելոց իսկ զխորհուրդ
համօրէն,
Հոգւոյն եկեալ առաքելոց բաց յուշ ապեանց
մեկնօրէն։
Սայս թէ ոչ՝ ինքն զՀոգւոյն եղումն ասէ՛ 'ի
Հօրէ,
անհասաաբար յանձառութեան յառաջ բղխեալ
յաղբերէ.
մշտանձանձանչ յանեղ լուսոյն լոյս ցոլացեալ
յականէ,
որ զամենայն լուսաւորեալ՝ ջեռուցանէ՛ յօ-
րինէ։

Որ թէ սոյն ինքն իսկ զօրութիւն մշտնջենին
ծննդեան ,
զմարդկութիւն եկն զգեցաւ վասն մերոյ
փրկութեան ・
և զընդհանուր եդ զարարածս յանեղծութիւն
նորոգման ,
զմեծահրաշն յայտնեալ նոցա զգխաութիւնն
իսկական ։
Նորքօք ահա Հայոն պսակէ մեծ Գուշակին
նախատաց ,
Հաղորդակէտք ըստ Յուդայի զայս տառացէն
սրտազգեաց ・
Սաղիմայն մէք եկայք ընակ զացուք ցնդեայն
՚ի յազգաց ,
յամենակայն յարեալ ՚ի Տէր յառատատուրն
շնորհաց ։
Օ՜ ի նախ իւրեանց զատան ցեղից փողք աղ-
դարանք Ճշմարտից ,
և բաշխեցան ՚ի Սիօնէ յաշխարհ ողջոյն՝ սի-
րալից ・
աստուածապաշտ յորոց կրօնք ուխտ յորդեցէն
ընդհանրից ,
զաստուածաանունքն ՚ի բերս ածել դարաստ
բարեացն անձկաւից ։
Որ զի յազգէն ծագեաց Յուդայ լոյսն աշ-
խարհի գերագահ ,
հազարապետս յայն իսկ և սուրբ գունդն տասա-
ցաւ բարձրագահ ・
զոր և Պօղոս մեկին ասէլ սիրոյ զգենու
զվստահ ,
բայ խորհրդոց մեք Աստուծոյ հազարապետս
եմք ՚ի Ճահ ։

Ր. ՎԼ զինչ աւուրքն իցեն յետինք յուշի տա-
նիլ մանկն բաց ,
և ընդ դիպուածն իսկ հիացիր յարմարութիւն
բարեզգեաց .
Մեծամեծարն զի մինչ զելիցն առնել զգոյս
յօժարեաց ,
յորն առաջին կալեալ սկիզբն ՚ի վեցերորդն՝
կատարեաց ։
Հանգիստ կոչեաց զօր եօթներորդ որ անաշ-
խատն է և անջան ,
և անդանդաղն իսկ զօրութեամբ ամենայնի
բաւական .
կամիլն և եթ արդեամբք է գործ լի և զեղուն
յանսահման ,
տկարանալ և ոչ ինչ բան նմա տայց Արփեն-
եանն ։
Պատուիրանացն իսկ մինչ Նախնին ՚ի պահելոյ
սայթաքեաց ,
և լաւութեան յաստուածատուր անդր ՚ի վե-
ձանկն ոչ եկաց .
պատուհասիցն եկն ընդ պատժովք ՚ի հողս
անկեալ ծփանաց ,
ցաւոց քրտունք և անհանգիստ յարեան երկրք
տարժանաց ։
Չարչարութեան զմարդն իսպառ ընկղմեցին
խոր ՚ի ծով ,
մերս հողեղեց շարաւեցին սասանիկ և խիստ
հարուածով .
զոր տասց իւր չդարձոյց բան մահ արկ Որէնն
զմարդով ,
զչարութեան կարձել միաւուց զաղմկալերն
զվրդով ։

Ր. Հեղահրաշ գայցէ դարձեալ արփիացայտ
իւր փառօք ,
զեօթներորդին բերեալ աւուր խորհուրդն ընդ
աւետեօք .
ուր ժամանակն աւանց թուոյ անդարձ անշամփ
շրջանօք ,
և հանգստեան պարգևն անանց է անախուր
միշտ կենօք ։
Սարարչութեան քան զի յայն էակ սրբեաց
Հանգիստ զօր եօթնեակ ,
և Ցուցայեանց փափուկս աւանել եկաց զարմից
պատուիրակ .
զի բոլորից զայն ծանուցեալ գործ Ստացչին
ընդունակ ,
զԱրարողին օր հանգստեան ի շունչ տացեն
անդիմակ ։
Ուր արփիաւոր յանեզրական յայն եօթներորդն
ի դարուն ,
ի վեցդարեանս աշխատելոց հանգիստ գայցէ
խրախուն .
զի որք յիւրեանց անդր ամանակ ձգանցեն ի
գործ աւելին գուն ,
յերկայն ամին զանչափութեան կայցեն դիւ-
րանս քաղցրագոյն ։
Ի վեցերորդն իսկ յայանեցաւ Հոգին աղբեւրն
շնորհաց ,
յորմէ հեղան զեղան պարգևք ըստ յորդադէմ
հոսանաց .
բազմախուռն այն լցան աղանց գումարք բե-
րովք իսկ բարեաց ,
և չորացեալքն ի ծաղկածին հարան յերանգն
հովեաց ։

Սպիրտաւոյց իսկ թողութեան դրունք բացեալ
համարձակ,
պոռնիկք և գողք և մաքսաւորք և մարդաս-
պանին աւազակ.
խաչահանուքն անդամ ներման կացին շնորհին
աւետակ,
մեղաց կապոյն զխզմանէ հանրից հարկին
զհոչակ.
զԱստուածութեանն ընդ արեգակս սքանչելե-
աց գիտութիւն,
՚ի բազմազգեան ծաւալեցին ազանց լեզուս
միհաղոյն.
զոր յերկինս եա նշանս ՚ի վեր, և զոր յերկիր
ստորնագոյն,
ըստ լուսաւորն ՚ի մեծ առնուլ ճանապարհն
բարձրելոյն.
Որդ՝ Ովսկեանց այն է նշան, զի յերկնաւորն
՚ի աամձար,
զԷին զբուն ասեսին զՈրդին մարմնով բազ-
մեալ մարդկաբար.
և ընդ խուրոց իսկ մարմնականց կամարարոյցն. անդր
՚ի պար,
արքայօրէն միահոմեալ յահեղ բանակ յաղ-
թաար.
Բայց ՚ի յերկիր խոնարհ այն իսկ սքանչանաց
է նշան,
զի զԱստուծոյն ասեսին ծննունդ յերկիր իջեալ՝
ազգ մարդկան.
որ ՚ի Խաչին զկենսաբեր գործէ վճակ սուրբ
արեան,
զձեռատունկն Էին Դրախտ յարդիւնս ածել
նախնական.

Իսկ որոց զայս նշկահեցին՝ ձրից չեկեալ 'ի
պարգև ,
զմշտաբուխ տայ 'ի մարմնոյ նոցա զցօղս
ակներև .
որ համօրէն զկորստեան նոցա բղխէ յորդ-
անձրև ,
և 'ի կախս անմահ որդանցն տանէ զեռալ
անդնդև .

Երկու քանզի զէ՛ իրք պաշտեցան սա որոց յուշք
են մտաց ,
մին զկենաց յինքն ընդգոգեալ զերկրպագուէրն
աւետեաց .
իսկ միւսն ահռաւ՝ զապառնալիս պատուհասիցն
արհաւրաց ,
և 'ի մերումս է ձեռն ընտրել ըստ ինքնիշխան
մեր կամաց .

Երևելին զի մինչ չև օրն տաէ եկեալ հա-
տուցման ,
որ զանուն Տեառն առցէ կարդալ 'ի կեանս
կեցցէ յաւիտեան .
զի Էն յերկնից խոնարհեցաւ , և զազգ յերկինս
մարդոց հան ,
զհողածինս ընդ հրեղինաց խառնեալ խմբից
լուսարփեան .

Ուր Առաքեալք զարգանդն առին զաւազա-
նին ծննդեան ,
յանմեղութեան ածին 'ի սիս զաշխարհ նորոգ-
մանկութեան .
և անխարդախս կաթին Ջամբմամբ որդիս եղեալ
տուընջեան ,
զամենեսին իսկ ժառանգորդս յարդարեցին
փրկութեան .

Յորդախաղաց իբրև զաղբիւրս զողջոյն ած-
եալ և զհաւատ ,
որպէս բաժակ բերկրապատճառ զաստուածային
սէր առատ .
զահ և զերկիւղ զերթ արծարծուն կայծակ-
նածին ինչ հրատ ,
համայնից անկեալ մարդոցն 'ի սիրտս կալ 'ի
կրօնին անարատ :
Ո որ օրինակ զերկաթն առեալ ճարտարապետա
ցք դարբնաց ,
բովս 'ի հրայրից ջեռուցանէ շողիւն ցայտեալ
տարածելոց .
յարդարութեան այսպէս 'ի փուքս ընտրից
մխեալ սիրելեաց ,
Հոգւոյն սրբոյ ներկան 'ի գոյն շողիւնս առին
փայլակաց :
Լուսապայծառ յինքեանս զէին վառեալ զսէր
աննախանձ ,
առ 'ի բարձանց պանընկձելին առին կարիս
բարեխանձ .
իբրև զքաջս արշաւեցին մշակս 'ի գործ գե-
րապանծ ,
աստուածապաշտ ընուլ սերմամբ համայն լեզ-
ուաց զՀոգւոյն զանձ :
Ճրագունք եդան յաշտանակի վերայ լուց-
եալք 'ի խաչին ,
որոյ կարեացն իսկ նշողիւք զաշխարհս ողջոյն
վառեցին .
'ի մարդկանէ զչարութեան մերժեալ զմէգ
թղպագին ,
Էականին առնել սիրոյ սերս ընտանիս
զնոսին :

Ի սրբազնունդն իսկ հնչեցմու կանանց կենացս
այս կտակ ,
զի և կանայք ևս օրհնեցան շնորհիս լինել
հպատակ .
քան զի 'ի կոյս ծնաւ մօրէ , որ նախն էր քան
զարուսեալ ,
կնքեալ յանմե՛րձն 'ի յաղբերէ կենաց խաղա՛ց
ջինջ վտակ :
Ո՛րդ՝ բուն իսկ Սիւնք սուրբ Առաքեալք
ամոլք հաւանք 'ի վառատակ ,
զազգացն երկրի բաշխեալ զփիւռս քարոզու-
թեանն 'ի վիճակ .
յորս առաքեաց Աստուածորդին նոր անդր 'ի
շնորհս հրաւիրակ ,
զիշխանական առեալ նոցա զուրուագրութիւնն
անխորտակ :
Մ՚եծ նշանաց լից զնոսա և արուեստից 'ի
պարգև ,
դարմանս ախտի կարգեալ ցաւոց և մեռելոց
իսկ արև .
ոտս կաղաց աչս կուրաց համրոց լեզուս ան-
դեղ.և ,
խլից ականջ և բորոտաց իսկ Յորդանան
երկնանձրև :
Որով բոլոր տալածեալ զախտս , և զլկանս
յամենից ,
զմարդկութեան հալածեցին զունդ զոխոսաց
դժնէից .
զմոլեզունչ մեղաց պահակն ընդ կոխս արկեալ
իսկ ոտից ,
փոյթ զամենայն ծանօթս եդին աստուածա-
պաշտն աւանդից :

Յանձն զհաւատ զգեցեալ զսէր իբրու զրահս
ամրակուռ,
որում աղբեւլ նետս չուժէ խարդախողին
պիղծ համուռ.
և փրկութեանն առեալ զյոյս զերթ սաղա-
ւարտ կարծր ամբուռ,
զաղդս ամենայն գալ 'ի շնորհս հրաւիրեցին
միհամուռ.
Ուսանդեցին զգաղափարս համբերութեանց
մինչ իսպառ,
առեալ այլոց իսկ մատուցին քարոզեցն 'ի գիրս
հոգետառ.
զառաջնոց վարս իբրու ախպար յուշ արարեալ
անպատկառ,
բամ Գուշակացն առէք եղբարք զոխզ ոսկեմանն
սիրավառ.
Ոչ է և զնոյն ուսոյց նոցա զհամբերութիւն
տևական,
որ ընդ փորձս անց ամենայնին Աստուածոր-
դւին էական.
Երանի՞ ձեզ ասէր յորժամ այժ առնուցուք
վտարման,
և սպառնամամբ զձեզ զեղցին մարմնոյ վնասք
խաթարման.
Անբոր 'ի հրճուանս ուրախ ընդ ձեր վարձուց
լերուք արխաուր,
որ յՈլմպեան մթերեալ կայ 'ի գանձարանն
անթափուր.
և զօրինակն իսկ արկանէր զնեղելոցն ընդհա-
նուր,
թէ նախ.քան զձեզ իսկ Մարգարէք յայդ-
հալածման կիզան հուր.

Հրեշտակողմանք ժիր վարդապետ զոմանս առ-
եալ հոգեբան ,

Մարք և Պարթևք և Խուժաստանն յայլոցն 'ի
լուր անդ զեղան .

Գամիրք 'ի նոյն և Միջագետք և Ասիա՝ յայն
սեղան ,

Փռիւգիա՝ Պամփիւլիա Պոնտոս բարեօք լիա-
ցան ։

Հնդկաց աշխարհ և Եգիպտոս և Լիբիա բերկ-
րամիտ ,

Կիւրէն ընդ որ Գաղատիա և Սպանիա խիտ
առ խիտ .

Թրակէ Ազովա Լակոնիա 'ի լցման եկեալ
ճշմարիտ ,

Կապադովկէ Բիւթանիա և մարդք ողջոյն
սրբանիտ ։

Յայսքան և եթ գալ ընդ երկիր հաս ինչ
արդեօք սուրբ Գնդին ,

ոչ՝ 'ի բայց առ , ծագէ 'ի ծագ ներբանք նո-
ցուն կոխեցին .

զի լուսաւոր զամենայն մարդ 'ի յոյս դիցեն
շնորհին ,

զոր Արեգական արդարութեան նոր փայլեցոյց
'ի նոսին ։

Զփրկութեան բնաւից եռուն զապաշաւանս
ճոխարդիւն ,

քրիստոսադաւանդ զազգն դրոշմամբ 'ի սէր
խառնեալ հաստատուն .

բնակել 'ի սիրտ եռուն մարդկան Աստուած-
որդւոյն ինքնաբուն ,

Մկրտութեամբն 'ի խաւարին լուծեալ կապից
բահաղուն ։

Բայց տեսէք սմա՝ բանէն զգութ , որ առ-
քարոզս էր Բանին ,

որոց հրեղէն զօրք Ոլիմպեանց յուղեկցութեան
խմբէին .

բանիցն ընկեր և բանաստամբուա լեալ կարգանաց
խաստագին ,

Էին ամենայն կոչեցեալ շնորհօք զօրս փողքն էին
երկնային.

Հրամանականն եկեալ Հոգւովն առաջնորդել
անխոտոր ,

շատ քաղաքաց և աշխարհաց 'ի կողմն ածել
անշմոր .

զի Քրիստոսեան ազգեն ծանօթս զհաւատոյն
երկնաւոր ,

զորոց և մեք դուն ինչ բերեմք առ սուրբ
Հոգւոյն 'ի յորդոր.

Ինքնահրամանն զի Տէր ասաց աշակերտաց զա-
մենայն ,

զհեթանոսսն հնազանդել սուրբ հաւատոյն
տէրական .

քարոզութեան կարդալ հրաւէր առանց ահի
զահանդման ,

զի և ինքեանք խօսել զնենայց փողէին բան ան-
խափան ;

Այսպէս առ սուրբ Զինուորաց քրիստոսա-
գունդ վէհ բանակ ,

'ի Հոգին սուրբ շնորհակարգեալք մարտ մղե-
ցին միայնակ .

զառ 'ի Ներքոյ երկնիցն ազանց 'ի մահ գերեաց
դումարտակ ,

յաղթութեան ածեալ վիճակ ձոխ կանգնե-
ցին յաղթանակ .

Բայց ո՛չ ընդ նոյն յանկարծաթափ Հոգւոյն
հզօրն ըստ կարեաց ,
՚ի մեծամեծս զնորընծայս ձկնեալ առի՛ն
դժուարաց .
Թեթեւաբերուն այլ ՚ի սկզբան աշխարհականըն
ըստ կարգաց ,
արուեստախօս ունկան այլի՛ն ՚ի լուր բանիւք
առակաց:
Ուստի Պօղոս ձեզ ՚ի Քրիստոս կաթն ասէ ես
ջամբեցի ,
Եւ ո՛չ հաստատուն ինչ կերակուր կիրթ ճաշակացն
ընդանի .
Ամենիմաստն իսկ վասն զի՛ ՚ի Մովսիսեանն
օրինի ,
յառաջադոյն իսկ կարգեաց զայն յե եսն ՚ի
վայրժ պիտանի:
Տօնահրամանն քան զի զոհից կարգօք առ ե՛
շաբաթուց ,
զանընդելից կրթեալ յառա՛ջ զխումբս ՚ի լուծ
խրատուց .
ապա հրաժեշտ բանիւ փողէր Տեսանողաց վեհ
պարուց ,
զբարձրագոյն պահանջեալ պայրաս հաճարակերըն
վարուց:
Յագեալ եմ ո՛րդ ասէր ձերովք համայն զոհ-
ի՛ւք նուիրաց ,
Եւ առ քոյոց չկշտամբեմ պատարագացդ յար-
մնեաց .
զօրհնութեան ո՛յժմ քումդ Աստուծոյ նուէր
մատո՛ ընծայեաց ,
Եւ սիրա յահլ խմուս առ քե՛զ լսել բարձունց
պատգամաց:

Որոց տուածս 'ի դէմս ածեա՛լ բան բարբառէր մեկնաւոր ,
Թէ յերկրէից ձեզ գաղափարս ահա՛ բերի՛ յանկաւոր .
Եւ ձեզ հաւատ ծանր գայ տա՛լ 'ի սիրտ առա-եա՛լ անշմոր ,
զերկնաւորաց՝ Թէ ասացից , զիա՞րդ հաւատջի՞ք անդր 'ի խոր .
Զբարձրագոյնս ապա որպէս հասուն մտաց հեշտ ճարակ ,
երկնաթռիչս իմն փոխեա՛լ վարդապետէր հա-մարձակ .
Նոյն կանոնաւ և Առաքեալքն բարբառոյսցն 'ի վիճակ ,
արուեստ 'ի վեր զուամնն արկեա՛լ վարժից կացին հեղինակ .
Այս և նախկին անդր ընթերցեա՛լ կանոնակարգն 'ի խմբիւն ,
Թեթևք ընդ մէջ ածան կանոնք զուխային բանանա՛լ նոր ծփիւն .
Ըրկ զքաւեանէն յանձնէ Թափե՛լ զկարևորս ըստ ժամուն ,
զոհս զկռոց , զպոռնկութիւն , զմեռելոտին և զարիւն .
Համայնից այսպէս զառ 'ի ժամուն եդեալ զհամ-բոյնն առաջի ,
Հեթանոսացն և Հրէից զայս հաւատոցն անթերի .
որպէս Հրէից կանխաւ ասէր Պետրոս բա՛ն մեզ 'ի միջի ,
Նորուն եմք մ՛րդ վկայ , և սուրբ Հոգին պար-գև՛ն հայրենի .

Ճշմարտութեան յորժամ հայցէ հոգւոյն աղ-
բեւր բարութեան ,
ձեզ առաջնորդ յերկնից խորոց կոչեցէ գաղտ-
նեաց գանձարան •
և զկենացն իսկ կատարին պայծառն զլոյս զաստ-
ուածեան ,
ընդ ամենայն իսկ նշողել աշխարհ 'ի լոյս
մարդկութեան :
Ուստի վկայքն 'ի Յիսուսեանն ուսեալ բանից
զխորհուրդ ,
և Գուշակացն իսկ յառածից ձոխ յարդարեալ
'ի յանձուրդ •
զաստուածախօս ծաղկեցին թուղթս մտաց
բարեացն 'ի յագուրդ ,
աշակերտաց լինել կանոն մշակարդեալ ան-
դղուրդ :
Եկեղեցեաց անդր ակնարկեալ 'ի լրութիւն
մանաւանդ ,
զբարձրագոյն յայնմհետէ յանձախէին ջերդ
զաւանդ •
որպէս Պօղոս 'ի նոյն վստա՛հ պատգամ փողեալ
անզահանդ ,
ընդ կատարեալս զիմաստութիւն խօսիմք ասէ
զանվկանդ :
Զիմաստութիւն ոչ զաշխարհիս այսմիկ պա-
տի՛ր զանպիտան ,
և ոչ զերկրիս այս իշխանաց որք երթիցե՛ն 'ի
խափան •
այլ զԱստուածոյն խօսիմք զիմաստ 'ի ծածուկս
անդ խորհրդեան ,
զոր մեր կարգեաց 'ի փառս Աստուած յառաջ
իսկ քան զյաւիտեան :

Ամենայն ինչ նովաւ եղև, յորում կայծ՛ն
կենսաբեր,
և թանց նորա եղև երբէք և ոչ մի ինչ յեւց
չար.
բղխաւից նմա եղելութեանց կենաց արփի՛ լու-
ս՛րթարար,
նա իսկակի՛ց ծնունդ է Հօր յա՛ր և նմա՛ն
հաւասար։
Ո՛վ թէ զիա՛րդ ինչ ՚ի մի՛ջն կարծեաց չեթող
զպայման,
այլ ըովանդա՛կ զաստուածագէ՛ան իմաստու-
թիւն արկ ՚ի բան.
էակա՛նի՛ն եղեալ ծանօ՛թ անծի՛ն Որդւո՛յն
ծննդեան,
որ և պատուո՛յն աստուածակի՛ց՝ և գերազօ՛ր
կարութեան։
Աստուածագէ՛տ զի ընտրի՛ն Տէր կանխագո՛յն
յարդարեաց,
յոգնաբեղո՛ւն բանից մարգի՛ւք և զօրութեա՛մբ
նշանաց.
զի և գեղո՛յն եւարփինո՛յ սիրողապէ՛ս մեր-
ձակաց,
և բնութեա՛ն միասնակա՛ն ծանօթք եղե՛ն խո-
րազգաց։
Իւրեանց երբէք ո՛չ կարծահա՛ս իմաստութեա՛ն
ինչ լուսով,
յաստուածայի՛ն այնմ չքնա՛ղ վեհ գիտու-
թի՛ւնն հպելով.
այլ նորի՛ն իսկ մարդասիրի՛ն գոչմամբ՝ յերկ-
նի՛ցն ազդելով,
քա Ի՛մ է Դա՛ սիրոյս Որդի՛ զմա՛ լուարո՛ւք
սերտ սիրով.

Ըծեալ առ նոյն և զհոգւոյն բան միութեան
յայտարար ,
Ճշմարտութեան տաէ ձեղ գայ նա ուղեցոյց
իսկաբար .
զի յանձնէ ինչ ոչ խօսեսցի , այլ զոր լսէն
տայ ՚ի Ճառ ,
և զորս գալոցն են խորութիւնս բացցէ յարփի՛
լուսավառ .
Յիմմէ՛ առնու քանզի առնէ և ձեղ պատմէ՛
իսկ մեկին ,
որով և զմեզ փառաւորէ՛ յինէն համանկ ան-
բաժին .
զի զամենայն զոր Հայր ունի՛ իմ է սեպուհ
ընածին ,
յոյն իսկ յիմմէն առեմ առնու ձեղ բան
լուսէ՛ զգաղտնին ։
՚Ի միակամն աղէ հայեաց յանարոհութիւն
միաբուն ,
զաստուածայնոյ Ճշմարտութեան տես ինձ
զփառս տատ զանհուն .
զերից զիմոր զփառսն փայլեաց դիմացն ՚ի մի
գոյութիւն ,
Հայր կատարեալ , Որդին արդար , Հոգին
հաստի՛չ , վեհ անուն .
Աչհափառին ուր զանորոշն և զօրութեան
ցոյց պայման ,
վասն Իւր և վասն Հոգւոյն յայտնեալ գոլ ՚ի
Հօրէ անբաժան .
զի յառաջին Թէև Հօրէ իսկ առաքեալ կո-
չեցան ,
սակայն մի են ընդ Հօր Աստուած յանեղ
սերտեալ յէութեան .

Իւր սուրբ գնդին զամենեցուն լիով սոցին
արկեալ ձառ ,
աստուածախօս մարգարէր բանիւք 'ի խորս ածել
անյաման .
Հրաւէր տայր յառաջնորդել բերեալ Հոգւոյն
զբարբառ ,
մինչ եկեսցէ , նա ձեզ ասէր յիշեցուսցէ
սերտավառ :
Սուր և Պետրոս անդ հոգեզգեաց նշանակէր
համարձակ ,
Թէ զոր ասէր բանիւն կալեալ ես զփրկչին
յիշատակ .
բա Յովհաննէս Ջրով զորեան առ մկրտել
միայնակ ,
բայց դուք Հոգւով մկրտեցիք ձիրս ընկալեալ
զանապակ :
Նա ոչ միայն նոցուն եհաս մկրտութեան 'ի
Հոգւին ,
այլ և որոց նոքօք մատեան հաղորդ լինել
պարգևին .
որպէս Ղուկաս յիւր առաքեաց 'ի սկզբան
ասէ գրուածին ,
յայտնի հանուրց զիրաց առաքեալ զարմանա-
յարդ հաւատին :
Ըստագուցք ասէ անդրէն կարդել յօժարեցին
պատմութիւն ,
զորոց 'ի մեզ հաստատեցան զիրաց մեծ
խմաստոյն .
որպէս և մեզ աւանդեցին որք քան զմեզ
վաղագոյն ,
'ի սկզբանէ ականատեսք եղեն Բանին բարձ-
րելոյն .

Տե՛ս ինձ յայտնի զիմաստ շնորհ մի զօրու-
թեանն արփենի ,

Լոյս համայնից իսկ ցնցուղէ զմեզ վանել
խաւարի ·

որով միոյ ճշմարտութեան վկայք փայլեալ
յաշխարհի ,

զմի սեռն անեղին արքայ շնորհացն
զՀոգին :

Որով զարթեան բարձրապատուեալ ընձիւղն
ածել ՚ի հաշտակ ,

զՄիածնին փառաց պատիւ յԱստուածու-
թեանն ՚ի վիճակ ·

կանխաքարոզն իսկ Գուշակաց բանիւքն ՚ի
տիպ գերանակ ,

և խորհրդոցն նմա ականատես փորձիւքն յաւերժ
անդիմակ :

Զ Միածնին քարոզեցին զԱստուածութիւնն
անվախճանն ։

զերրորդական մի տէրութիւն ամենայն
յերկրաւ ,

փայթ ՚ի կրօնից պաշտեցեալ բանիւ նոցա բարբառոցն
՚ի յուսկան ,

և անհնարին որդեգրեցին փաշխարհ
ժառանգութեան ·

Խնկաւորօծեալ հարսն և մէք մկրտեալք քաւիչ
բարեխօսութ ,

՚ի հաւատացն եկեղեցւոյ հաստատեալ ՚ի զգեստու
լուսաւորեալ ·

՚ի հաստատէ շարժ կատարման Որդւոյն յանձնեալ
զնկաւ ,

յոր կատարեալ զանձինս առաջոյ բարեխօս
զգեցեալ զանարատ :

Մայր յաւիտենին պատճառ պսակէս էին հար-
կանել յազգ. մարդկան ,

զի ընդ փոքուն անչափ բարեաց գտցի որ այն ,
պարատական .

զի զինչ արդամբք բարձրագոյն կայցէ ձրից
գանձարան ,

յորժամ երթեալ յերկնից անդրէն փառօք
գայցէ հայրական.

Նու հանօրէն հրեշտակագունդ զուարթուն
զօրացն առաջի ,

զձեռանէ խուռոցն առեալ զսերեանց սուրբ
խաչի .

յաստուածեղէն հանեալ բնակ ՚ի լոյս տարցէ
մշտարփի ,

յանզբաւական կենաց վայելս մասնանկալ ՚ի
տարփի .

Մովսէսից քան զի Աստուած՝ բնակութեան
վայրական ,

աստուածամարդոյ կոյան կոյսն սքանչելի սու-
մանաց .

զարքայութեան վասն խուռաց արբե՛ յարդարէ
սերեալեաց ,

ուր զարժանեն յանանց վայելս զեռանղեացէ
խնծղանաց.

Հայր և փրկիչ իւրումն աւէր խաչազինեալ
բանակին ,

և զաւառաց այր քաջալիրս ՚ի լոյս փառաց
պսակին .

բա՛ ուր Եսն եմ , և Դուք ընդ իս ՚ի փառակու-
թիւնս Որդին ,

զի մի յաւիտենից ասուաննել ժամ զփառս յան-
հունսն ՚ի յարփին.

Զաստուածայինս եկա՛յք հայա՛ սուրբ զայս
զգա՛նձս ոսկերաց ,
հողապատեա՛նն ամփոփեցա՛ւք այժմ ընդ ձեղ-
ուա՛մբ դամբանաց .
վկայարա՛նս տացուք շինե՛լ աղօթայա՛րկ տա-
ճարաց ,
զհաշտութեա՛ն հանապազո՛րդ խնդրել պարգևս
զբարեաց :
Զի՛ յանձնակա՛մ ձեզ յաղթութեա՛ն գայցէ
զերծո՛ւմն 'ի գործոց ,
և աշխարհի՛ս խաղաղութի՛ւն յառ 'ի Քրիստոս
հաւատոց .
զլուսաթո՛յրն ըմբռնեսջի՛ք զփառս արփեա՛նց
երամոց ,
և յարկածի՛ցդ զձեզ սուրբի՛ն փոյթ հանդուա-
ցե՛ն յեկելոց :
Որ 'ի սոսա՛յն է բնակեա՛լ Աստուածութի՛ւն
անսահմանն ,
գութ նա զձեզ տարածեսցէ՛ յաննենգն 'ի
կա՛մս հաշտական .
խոնարհութեա՛մբ զիղջ սրտաբե՛կ և սիրա տացէ՛
հլութեան ,
սուրբ հաւատո՛վք կրօնաւորի՛լ ձեզ անդր 'ի
պա՛հս պնդական :
Որով 'ի ձե՛ր անկեալ սի՛րտ 'ի մեզ տանուլ
սերտակի ,
և զկամա՛ց սփռել խորհո՛ւրդս յերկնիցն 'ի
խո՛հս կատակի .
մկրտութեա՛ն գոլ սրբարա՛րն իսկ լուացմա՛ն
արժանի ,
և վիճակի՛ն լուսոյ սրբո՛ց ժառանգ և սե՛րտ
ընտանի :

Սուրբին զձեզ յՈլիմպական մատուցանեն ՚ի
գահոյս ,
որ զձեզդ ինքեանց արդ շահեցան մարտից
պսակ վերնալոյս .
աւէ՛ք հապա՛ ոգի զանպակս յերկինս կալայք
զխրախոյս ,
զի պսակի՛ սրբոյս զմանն առնուլ կայցէք
մեծայոյս։
Բայց ընդ երեկս զի ընթանայ օրս աւասիկ
՚ի զրաւ ,
՚ի քուն անցեալ երթայք խաղաղ՝ հանգիստ
ննջել և հեշտաւ .
և ՚ի վաղուեան հետէ զփոյթ յանձն առջի՛ք
շարապաւ ,
զհանգստին կերպաւ սրբոց շինեցն զայրկս
արձանաւ։
Զի և սուրբին ձեզ հողակերտ յարկաց շինից
փոխարէն ,
յարքայութեան յարկս արփափայլ պատրաս-
տեսցէն համօրէն .
զոր միջնորդաւ ուխտիք սոցուն առնուլ յերկ-
նից ՚ի Հօրէն ,
յակումբն սուրբ ընդ Քրիստոսի թագաւոր-
եալ մշտօրէն։
Քան զի նորա են փառք անման իշխանու-
թիւն անվախճան ,
ահեղասաստ կարողութիւն և զօրութիւն ան-
սասան .
այժմէս և միշտ և յանզրաւան յաւիտենից
յաւիտեան ,
այո , ամէն , և եղիցի , ա՛ն կնքեսցուք մե-
քեան։

ԱՐՓԻԱԿԱՆ
ՏԱՃԱՍՏԱՆԻ

ԵՐԳ Ը.

Զայս տարցեա՛լ ակմբէն լոյծ և արձակեա՛լ
զծողով,
Աւագանի՛ն բայց և Արքա՛յն անբաւ կայի՛ն
զհողով·
զի հարուածեա՛լք ահիւ մեծա՛ւ տագնապէ՛ն
և դողով,
ցայգ և ցերե՛կ յայգւոյն մէջէ՛ տա հնձանի՛ն
ողբալով։
'ի պահս աւուրս ծնգեալ վաթսուն և 'ի մո-
խի՛ր քրձազգեաց,
և մերս Արփի՛ն լոյս ծաւալէ՛ր անդուլ զերկնի՛ց
պատգամաց·
վաթսուն և հի՛նգ 'ի թարթս ակա՛նն անդր աշ-
խարհէ՛ անդադաց,
ուսուցանե՛լ սերտ խրատե՛լ սիրտ զգեցեա՛լ
զարփենեաց։
Պարտաարարութեա՛մբ զօրէն գոգցեա՛ բուժչէ՛
դեղո՛ցն 'ի հնար,
զչահընծա՛յն ձգնէր դարմա՛ն նաւթձել հա-
մա՛յնց օգտակար·
խոցաւորք զերկնի՛ց հորդեալ ուղի՛ն 'ի միտս
ածե՛ր կամակար,
մահամերձի՛ցն 'ի սիրտ զանձի՛նս աւաքման ամ՛լ
սրբարար։

Բայց որք խմբեալ կուտեալ հաւաքեալ խաւ-
ժանն էր անդ խօլականն ,
կրոհ զերերօք խնձոյս ՚ի լծուր պատարատեցին
քարոզման .
անհնարին էր շատութիւն անդր յոլեւանձն
՚ի խուռն ,
զԱստուածութեան յունկն տանել զսքանչե-
լեան անպայման :
Որք և կանեայք խառն ընդ մանկանին յողբոցն
անկեալ ՚ի հեկեկ ,
յահէ տեսոյ վեհ զօրութեանց տագնապէին
սրտաբեկ .
հաւատընկալ ՚ի սքանչելեաց ձեպեալ ոգւով
գալ ՚ի Թեք ,
և յօգտաւէտ լինել խրատուն յարդիւնս ժա-
մանն անձնաջէք :
Ուր կենսաբեր զաստուածաշունչն տուեալ
քարոզ աւետեաց ,
սեգն Տրդատա ընդ համախուռմբն. յանձն ընդու-
նէր՝ աւագաց .
զօրէն գոգցես վարժանուէր սերա ՚ի յոգէ
համբակաց ,
փոյթ պնդութեան ՚ի կատարումն անդր ածէին
հրամանաց :
Փայեթոնին վաթսուն և հինգ յածման կա-
ռայցն արփաձիր ,
Զինչ վարդածղին զկարմրութեան յեթեր գու-
նէր քրքմածիր .
Իշխանք մաշքին և նախարարք խառնաղանջիւցն
ընդ ջոլիր ,
և կանանին մատաղ մանկամբ երամ երամ
յուսալիր .

Բոհքալէլեամբ և Թագաւորին անդ հրամանէր խա-
ղացեալ,
Ճչէր կանչէր խանչէր գոռայր իբրու զալէս
փրփրացեալ.
ուր մերս Հսկօղ ծունր ՚ի գետին զերկնիցն
զգո՛ւթ աղերսեալ,
զգաստութեան միայն մնայց շնորհս հայցէր
գթացեալ։
Մաթաւսն և մէց լնու աւուրց քարոզութեան
անդ պայման,
ուր ձորձապատ անկեալ Տրդատ ՚ի խողիցն էր
կերպարան.
գան ՚ի Թաւալ զոտիւք փարին բուժուածն հայ-
ցե՛ն միաբան,
՚ի յայսանկէր զերծ լլկանաց լինել աշհառ կա-
տաղման։
Փարատ զուարթն առնէ ոգի պետն բուժից
հոգևոր,
բա՝ ես ընդ ձեզ ձերոց կացից օդոց հոգւով
ջանաւոր.
բայց դուք սրտի հայցել մեօք յետամնդոն եկեղք
երկնաւոր,
զի գութ զձեզ Աստուածութիւնն ածել
ունի փութաւոր։
Բայց փութացուք և եթ այժմիկ կուսիցս ՚ի
կերտ հանգստից,
զի և սոքին զձեզ հարուածոյդ այդ հանգուս-
ցեն ՚ի սաստից.
և յահադինն ապատեսջիք դատաստանաց ան-
բաստից,
որ հանդերձեալն է ՚ի գեհեան խեռից շամբ-
շոց անսաստից։

Տէ՛ր և զձե՛զ հայրապետնե՛ն ո՛րոյես ՚ի բո՛վս
խորատուն ,
հանձարադիտեան եբեր յուսումն իւր խորհըր-
դոյց գերաբուն .
զատ Էնն զսէ՛ր իսկ Վկայից անդ խորհէն
պհատատուն ,
և զոր յերկինս է փոխարէ՛ն ստացուն կանհեալ
յարդարուն :
Յանկարծ թնդիւն ինձ անդ բամբէր ձայն
սատակութեան զահաւոր ,
իբր եւանդեան յալեաց ծովու կուտակելոյ
խորաձոր .
շփնդն իբրև յամպոյ հարեալ յորտաս ՚ի
գետս շանթաւոր ,
և սոսափեալ ՚ի դողս երկրէքն ըմբռնեցան անդ
բոլոր :
Խորանաշէ՛ն չեշտ փեղկեալ յարկ հաստատու-
թեանն եթերին ,
և Այր իջեալ արփիանոյ փառս զգեցեալ
զվերին .
զիս յանուանէ՛ Գրիգորիոս ուժգին կարդայր
առ նմին ,
և իմ նորայն ասեալ զփառս սորատ աստրայ
զահունելին :
Յերկիր անկայ դի անշշունչ ատդնայ կլեալ
զոդեսպառ ,
և ասէ ցիս ՚ի վեր հայեաց յայս նոր սքանչ
հրաշափառ .
զոր քեզ ՚ի լոյս եկի արդէն յայտնումն ածել
յայտնապէս ,
դաստատատանայցն երկնից՝ այնդ կայց , ուշիւ
զննրս ՚ի միտ առ ,

Ա՛յլ ցուցեա՛լ զարծուաթի՛զ չէշտ խոյանա՛յր
արագէջ ,
յերկրի՛ս յատա՛կ 'ի քաղաքի՛ս գայր հասանէ՛ր
շի՛նածէջ .
լայնատարած բաղխեալ գետնի՛ս զթանձրու-
թի՛ւն տղմադէջ ,
և թի՛նդք յանդունդս հասի՛ն գոււմա՛ն իբր 'ի
շանթի՛ց ինչ անշէջ :
Տեսանելեա՛ց անդ յերևո՛ւմն երկիր համա՛յն 'ի
թնդման ,
հարթ հաւասա՛ր դաշտաձևեա՛լ ղորկ յատակէ՛ր
առժամայն .
և քաղաքի՛ս տեսի ընդ մէջ մօտ յապարա՛նս
արքունեան ,
խարսխատի՛զ ձախարակեա՛լ խարիսխ ոսկի՛
սեռնական :
Օ՛րէն բլրո՛յ և 'ի բարձո՛ւնս խարիսխն ըղձո՛րձ
էր երկնից ,
հասեալ կալեա՛լ վէհ ցուցանէ՛ր զինքն 'ի դի-
մա՛ց ամենից .
յորդ վերո՛յ և սիւն հրակէ՛րտ ցոլս զգեցեա՛լ
զարփենից ,
և թակաղա՛ղ ամպեայ 'ի գլո՛ւխ և խաչ 'ի պսա՛կ
լուսալից :
'Ի տես և ա՛յլ երեք գայի՛ն խարիսխք անդէ՛ն
իմ աչաց ,
մի՛ն ուր զգաստի՛ց մայրն ընդ երկո՛ւց Գայիանէ՛
վկայեա՛ց .
մի՛ն ուր չքնա՛ղն երեանեռի՛կո՛ւք 'ի հանդէսն ա՛նց
կարախաց ,
և միւսն 'ի վա՛յր անդ հնձանի՛ն , ուր խօթա-
գի՛ն խիզախեաց :

Յորդառատանկ ինձ երեւէր աղբերց ուղխն՝ւ
հոսանաց ,
առ հաստատուն զդաշտն լնուլ ցուրտ անուն ու-
ժէր սրտկենայց ·
կապուտադոյն երկներկնեալ ծով զեզ զերե-
սօքն զդաշտաց ,
գեղածիծաղ գործեր ծածան վէտ վէտ ՚ի
ծովս անդր ալեաց ։
Մինչ և հրեղէն ինձ սեղանեաց երևեցաւ բազ-
մութիւն ,
և առ սեղանն խսկ սիւն մեծակ խաչաղաղորդեալ
՚ի լուսոյն ·
ըստ բազմութեան էր սատեղծ անսիլն անշաւի
փայլուածոյն ,
զի և շողակթս յանկանողացն ՚ի բիւրս ածէր
չէշատագոյն ։
Յարջնաթիւրս անդ հօրանք սատեան յանկարծ-
ածեաց անհամար ,
որոց ընդ ջուրս անցեալ յօդից յեղան մար-
կեալ զխատար ·
լուսակիզն յոյժ փայլէր նոցուն առ յարփեն-
եացն ՚ի տիպար ,
և ձառագայթք հատանէին փայլակնացայաք
շուրջ ՚ի սար ։
Այն ինչ էր իմ ՚ի նայեցուած զարմանս աւ-
եալ զարպշանաց ,
ծնունդ յանկարծ անսխ հօտից բազմասերուն-
ամնոսաց ·
գառինքն ողջոյն անդ լուսայարփ ակող զգեց-
եալ սխրազգեաց ,
որք բովանդակ լցին զվայրն անմահականեր ձա-
րակաց ։

Զայն բարբառոյ թնդ որոտման բոմբիւնք
ահեղ ամպրոպաց ,
զողորմութեան ցուցին երկնից քաղցրունց յոր-
դել անձրեւաց ․
և որք յերկնից են վերայ ջուրք , զի փեղկե-
ցան դիզակաց ,
զխութ մարդկան բարձին երկրիս յՈւլիմպ
դիմել անդղաց ։
Ո՛վ է որք սատէին Պարք կուսանաց ՚ի փորձ
մտեալ մահացան ,
ուղի վասանց հիւսիսականս բացին մարզից վե-
րացման ․
ելին նիզեանք և զուարթնոց խառնեալ յաղէ
ձոխացան ,
և այլոց են լուսաշաւիղ ուղս գործեցին ան-
խափան ։
Ո՛վ վայրս զի լոյսն ելից ողջոյն , քաղցրութիւն
է բանին ,
որ զհիւսիս զեղու մարզիւք յիմաստ վարժել
երկնային ․
զի սաս իջման Ջօրք զուարթնոց սիրտ ՚ի բե-
րան ցանկային ,
՚ի վարդերանգն արեան Սրբոցս անդիշն ՚ի բոյր
ծաղկածին ։
Ո՛վ է համակեաց պասուհեալ՝ խառնեալ արփե-
եանցն ընդ մարդիկ ,
յընտանին դան ՚ի սէր զուամօրք երկուց սեռից
հանդարտիկ ․
խոկ որ շքեղս էր ահաւոր Այր քեզ ամեն
աւադիկ ,
բա Տեաչութիւնն է տիրական որ համբոյրն է՛
և սաստիկ ։

Ո՛րդ՝ Աստուծոյ լեզի տանձոր շողակաթեա՛մբ
այն անեղէ ,

և աղօթից հաստատեալ ատեան քրիստոսադաւանեա՛ցըն
ցեղի .

Քաւչապետին կացցէ աթոռ յարդարանացեա՛լ
'ի կարգի ,

և Թորգոմեանց դաստիարակ առ ուղղութեան
գերյարգի :

Խորհուրդն երեք զի կամսերանք զարեան
տայլին անդ զցոյց ,

վասն եկեղեցւն է տուայտանաց աւանդն Սրբոց
անապակոյց .

զի կեանք զմա՛հն եդին խորհուրդ Ճշմարտու-
թեան հաւատոց ,

կարմիր խաչեանց ներկան արեամբ վառաւոր-
ատին զընտրելոց .

Խնթեւութեան բերեն Սրբոց սրտմբն ամենա-
ղէնք զօրինակ ,

որք յՈղմբեանն 'ի յարութեան վերանայցեն
սրահակ .

և Թակաղակաց խալ հրեղէնք , զի սերս կայցին
անդ ընակ ,

յԱստուածութեան լուսոյն ընդ հուր յաւետա-
ցեալք մամ անդաւկ :

Զվկայից խաչն աւանդէ՛ զանտառ կերիցն
ըղնշան ,

որք խաչեանց իսկ նմանեցին Տեառն կերպ սերս
'ի Ջան .

նորուն մեռանն փոխան 'ի կեան յաստուածա-
կերպան 'ի խորան ,

յորոց ասկեր է կենդանի Քրիստոս ընդ մե
խաչեցան :

Մ.ՄԼԹԷ նախկին հիմն բարձր է սիւն ՚ի
բլրատիպ վերայ սեան ,
կաթուղիկէ զի տաճարին պատկեն է յերկ
բերձական .
որ զամենայն գերազանցէ՛ սրբոց բարձունս
վեհանման ,
բոլորեցուն գոլով ծնող , և ՚ի գրկի՛
գգուարան ։
Կամարքն ՚ի սեանց քեզ յայտնեցան կառ ընդ-
միմեանս աղխաբար ,
կաթուղիկէ եկեղեցւոյն զերդյթ ցուցին
հոգեփար .
յորոց վերայ խորանն արփեան սուրբ քաղա-
քին է տիպար ,
որ ՚ի ժողովս խմբէ երկնից յաղթականացն
զգուպար ։
Յանձեան այլ զի՛ քեզ երևին Վկայք կենաց
՚ի պսակ ,
մարմնոյս գիտեմ զմահ լինել ժամանակաւ-
օրափակ .
միջնակեաց է՛ զոր տայ մեզ կեանք Աստուած-
որդին յիւր բաժակ ,
զորոց խաչիւ յանձինս անեղծ տպեաց նոցին
զօրինակ ։
՚Ի չինուածոյն տեսեր կառոյր փառաց գահոյս
լուսահաստ ,
Աստուածութեանն է անմատոյց աթոռ յան-
հունս ինքնաբաստ .
այն որ Պետն է եկեղեցւոյն Գլուխ մեծ
գերիմաստ ,
և ընդ-հանուր իսկ բարութեանց կատարագործ
և նպաստ ։

Ջուրց յորդութեամբք ընուլ վայրաց ցայց է
անշուշտ պարզելմանց ,
Թէ շատ ժողովք մկրտութեամբք ձիրս ընդու-
նին զփրկանաց .
Եւ զի դաշտացն էր երկնագոյն յերկին հարուլ
լեղակաց ,
զերկիրս գիտեմ երկինք լինել մարդկան զխառ-
նուրդ ընդ արփեանց ։
Սաղահամբր սաս բազմացին սեղանք այն
մաքրապար ,
որ բնաւից զքաւութիւն շնորհօք տացեն
սրբարար .
այլ զի հրեղէն քեզ երևոյթ ցոլացուցին
փայլատար ,
Հոգւոյն ցուցակ է պաշտամանց փառօք յարգ-
մանն սխրաբար ։
Նու սիւն մի մի զի առ սեղան տեսաւ կանգ-
նեալ հրատեսակ ,
զքաւչութեան եբեր պաշտաման սուրբ զաղօ-
թիցն օրինակ .
իսկ որք յայնըր կային վերայ խաչքն հաստ-
եալ փայլունակ ,
յամենայնի զՔրիստոսի փառաց անուան տան
հռչակ ։
Աստուածակեր տեսեր սեղանս իբրև զաս-
տեղս երկրացան ,
ցայց բազմութեան է պաշտամանց սուրբ կրօ-
նիցն արփենեան .
որով հոգւէք՝ որ յերբեբեայ բանտեալ մթին
յարգելան ,
երկնահրաւէր յերկնիցն 'ի կոյս պայծառաթեւ
սլաննան ։

Քահանայի՛ց իսկ յուխտէ գա՛յլք 'ի վեր
գայթե՛ն քինաւոր ,
և 'ի սրբո՛ցն ելցեն կեղէք գայլք 'ի գառա՛նցն
արփեոր .
արեա՛ն հանցե՛ն զճապաղի՛ս յուխտ քաւչու-
թեա՛նն երկնաւոր ,
և ժողովո՛ց վրդովս և ծո՛ւփս հերձս և օցա՛խս
կամակոր :
Այլ որք 'ի նո՛յն տեւեն խապա՛ռ յանպէտ պայ-
քա՛ր Կատաղեաց ,
գառինք յընտի՛ր ժողովրդո՛ց կամ քահանա՛յք
'ի լուսոյ .
զոսկեփայլո՛ւնն առնուցուն Թե՛ս զմիամի՛ան
աղաւնեաց ,
յարքայարա՛նն անդ Քրիստոսի՛ չէշտ սլացի՛ն
լուսազգեաց :
Իսկ որք 'ի մի՛աս հարան գայլո՛ց և 'ի չարի՛ս
կա՛ն ամուր ,
շրթմա՛նն անյա՛գ բերեալ 'ի գո՛րծ յայն մո-
լեգնի՛ն համագուր .
յանշէջն ունի՛ն կիզուլ գեհեա՛ն յորդանցն
անծա՛խ կերակուր ,
զուգակշի՛ռ զայն ընկալեա՛լ խարեանց գործո՛ց
արխուր :
Արդ՝ մինչ 'ի խո՛րս իմ ըմբռնեա՛լ հիացար-
հո՛ւրն ափշանաց ,
և զոր ցուցա՛ւ յուշ մ'Թերե՛լ 'ի ձի՛գն եւ՛
սրաազգաց .
քա՛ջ լեր Արփեա՛նն ասէ ցիս Ա՛յր և յոր աե-
սե՛րդ արդ պի՛նդ կաց ,
զգո՛յշ լեր հա՛ զի գործ քեզ հա՛ս հանդէս
անդո՛ւլ ծուկանաց :

Ամենակա՛լըն ամենաստե՛ղծն ամենատէ՛րըն հան-
րահասա ,

ամենակա՛լըն ամենագի՛տան ամենաբոյժ գեր-
իմաստ .

Ձեզ աւանդի՛կ զարդար խորատուն մատոյց ար-
դէ՛ն սիրով սաստ ,

յԱստուածութի՛ւն իւր զի մերձի՛լ յանձին
կալջի՛ք զնպաստ :

Կենաց ձեզ մօք ուղիս հորդեա՛լ և փրկու-
թեա՛ն զպատճառ ,

և թողութեա՛ն օժտիս համա՛կ յերկնից ածե՛լ
'ի կաճառ .

յայս իսկ անսի՛լ զապագայի՛ց ցոյց լինձ պա-
տե՛լ ջիրդ 'ի ճառ ,

և զորս այժմի՛կ 'ի ձեզ զկամմն ունի ընդու՛լ
զանաչառ :

Օ՝ սասացելոցն և դուք ապա՛ զհրամանաց սերա
զաւակ ,

յարդիւնս ածե՛լ հպատակօրէ՛ն ծիրս ձգան-
ցէ՛ք 'ի պայակ .

զՎկայի՛ցս եկայք կանգնե՛լ սաս հանդսատեան
զընդակ ,

զի և նոքա 'ի նորոգմանն զձեզ բերցե՛ն փո-
խանակ :

Ասաց և անդ պատրաստութեան հրաման արա՛ր
տատաղձից ,

և բազմութեան լուեալ մարդկան փոյթ զգե-
ցան խնծղալից .

վէմ քար ատլե՛ս փայտք 'ի մայրի՛ց անդ դէ-
դ. կուտէ՛ն կից 'ի կից ,

զի զհրամա՛նն՝ որ յերկնից է՛ր , ընուլ խթէ՛ր
ահ սաստից :

Ջարաւակողմն անդր 'ի կուսէ՛ զմիւս կերտեա՛լ
սրբարան ,
ուր Անուցի՛չն երկուք հզօ՛ր կայ անձնուա՛ձ
ախոյեան ·
Իսկ որ երրո՛րդն 'ի շինուածս է՛ հուպ կառու-
ցի՛ն 'ի հնձան ,
յայդւոյն միջէ՛ ուր խօթագի՛ն կենսացաւ Կո՛յս
'ի մահուան ։
Ամրապահէ՛ստ անդ հրամայէ՛ր մէն մի Սրբո՛ց
գանձարան ,
տախտակամա՛ծ մայրափայտեա՛յ բևեռապի՛նդ
պատապան ·
հաստահեղո՛յս երկաթագա՛մ գործել 'ի փո՛յթ
պնդութեան ,
և ամենա՛յն ըստ հրամանի՛ն յանկեալ գայի՛ն
յանդիման ։
Տէ՛ և զմո՛ւրբ կերտեալ տեղիս առ պերճա-
պա՛ս կազմածովք ,
արծաթաձո՛յլ և ոսկեղէ՛ն զարդարեցի՛ն կան-
թեղովք ·
լապտերք լուցեա՛լք իբրև երկի՛նք լոյս ցայտէի՛ն
աստեղովք ,
և աշտանակք առնուի՛ն վա՛ռս արծարծ փայլ-
եա՛լք անդ շողովք ։
Արփւոյն զարկե՛զս առեալ 'ի նե՛րքս անդ մատ-
նէ՛ր միայնակ ,
ոտնխթի՛ յայլոց չտա՛յր ումեք առնե՛լ ի՛նչ
համակ ·
Ձեզ չէ՛ ասէ՛ր արդէն մօտի՛լ և կալ Սրբո՛ցս 'ի
պաշտամկ ,
զի չև է բո՛յժ յախտիցդ հասեա՛լ և ո՛չ սրբեա՛լ
բովանդակ ։

Որ վաղ իսկ ձե՛զ ազդուածս եդաւ աստ ժա-
մուս պիտանի ,
քա ձեր ընչե՛ց մարմնոց հպե՛լ ո՛չ է Արքայս
արժանի .
զի չեւ էք սուրբ մկրտութեամբ որ ձեզ յերկ-
նուստ պատրաստի ,
այլ առ ձերոյ փրկանս իղձդ է՛ բարուք զուարթ
ձեր սրտի :
Այժմիկ 'ի գանձս այս ամենայն զետեղեցէ՛ք
յարքունի ,
մինչև յերկնից ձեզ հովիւ քա՛ջ տացի և ժի՛ր
րաբունի .
Վերատեսուչք և Առաջնորդք և Երիցունք
ըստ կարգի ,
եկեղեցւո՛յն դիցե՛ն 'ի լոյս և որ սերն է՝
մեծարգի :
Յաստուածակա՛րգն այդ երթիցէ՛ յայնժամ 'ի
սպա՛ս պաշտաման ,
փառաւորեա՛լ սուրբ սեղանոյն լինե՛լ զար-
դուցն 'ի յօծանս .
այլ մեք զանցնի՛ւրն եկա՛յք սոցա դրե՛ց տացուք
հանգստեան ,
զԱստուածութեան զետեղեալ գանձս հոգե-
պատուա՛րս 'ի դամբան :
Իսկ Տրդատէ՛ս՝ որ տակաւի՛ն կերպարանի՛ն է՛ր
վարազաց ,
և խօսս և ե՛թ կալեալ զմարդոյ կայր յերևոյթ
քրձազգեաց .
յաղերս անկեա՛լ բայց աղերսէ՛ր գանեալ ոտի՛ցն
և ձեռաց ,
զի մասնակցի՛լ չի՛նիցն 'ի շա՛հ սրբոց գայիանէ՛
կուսանաց :

Հրաման Արփի՛ն առնէ Հայկեան ըստ խնդրա-
նացն հայցողին ,
և քաջ արանց փայտատ առեալ և բահս ձեռէ
'ի տեղին .
ըստ արկեղանցն հատեալ չափուց յարկացն
գծիրս հանգստին ,
և երկոքին իւր Կին և Քոյր արտաքս զհող
տեղէին ։
Յառաջակողմն զհուխփխմեայ փռեալ տեղեալ
զապակն ,
և յետ նորա զերեսներկուց , ուր սուրբ ար-
իւնքըն հեղան .
և քաղաքին առ հարաւոյ զԴայլանեայն սրբա-
րան ,
և զերկուցն նա երանելեաց որ ընդ նմին
զոհեցան ։
Դաշ Թադէոսին ապա հրաժեշտ 'ի Լուսա-
ւորչին խնդրէ մեր ,
բարձումն Մասեաց եօթանց աւուրց զաւղ հա-
տանել շեշտ 'ի վեր .
անկոփս յորոյ առեալ գլխոյ վէմն արտասուօք
ծանրաբեր ,
երկայն սուռայր յաղթ մեծամեծ զուեթն ուսա-
բարձ անդր եբեր ։
Յոյց զմի մի 'ի խուանէն ուտեք շարժել
յանհամար ,
փոքու փարթամր յանձնէ քերել էր բնաւմին
զհնար .
Հսկայազօրն զուեթն սասանձնեալ իւր զԹիկամբք
Հայկաբար ,
'ի Կուսանացն ածէր հեշտեալ դռնիցն 'ի վերայ
մաքրապար ։

Խորհուրդ ասէ՛ ձերոց յարկա՛ց սիւնք ահա-
կուռ կանգնեցան ,
որ փրկութեա՛ն ձեր շինուածո՛ց զբեռն ունի՛ն
ծանրութեան .
երեք ահա՛ սիւնք են հաստու՛նք և չորրորդն
իսկ կենացան ,
զձեզ յԱստուա՛ծ 'ի բարձրութի՛ւնս հպատու-
րի՛չ Ողիմպեան :
Եկա՛յք ապա՛ զնկատեա՛լ Միածնաէ՛ջ զտե-
ղի՛ն ,
որ մեզ յահէ՛ղն հրամայեցա՛ւ 'ի տեսիլս ա՛նդր
Անեղի՛ն .
շինմա՛ն զփո՛յթ 'ի մէջ տուեա՛լ՝ յա՛րգ ձօնեա-
ցո՛ւք զարժանի՛ն ,
փակեալ պատեա՛լ ըստ որ յաւա՛ջ մեզ եկն 'ի
ցո՛յց , սահմանի՛ն :
Երթեալ ապա՛ փոյթ ժամանէ՛ր ուր սիւնն
եկա՛ց 'ի հրոյ ,
յոսկիակա՛լ 'ի խարսխի՛ն բարձրացելո՛յ ըստ
բլրոյ .
քաղաքորմո՛վ բարձր փակէ՛ր 'ի շուք շքե՛ղ
շինուածոյ ,
դռնփակօ՛ք և դրամբք անմո՛ւտ մարդկան գոր-
ծէ՛ր դիպուածոյ :
Աստուածակի՛ր և անդ կանգնէ՛ր քառա-
թևի՛ն զՆշան ,
զի ամենա՛յն որ անդ դիմեա՛լ ուղ ծալեսցէ՛
'ի ժամանս .
ամենազօրն երկրպագեսցէ՛ Տեառն Աստուածո՛յն
անսահմանն ,
'ի ծունկս անկեա՛լ դէմք 'ի գետի՛ն գութ հայ-
ցեսցէ՛ զհայրական :

Հերաց Թափին Թաւուտք որպէս հողմահար-
եալ ինչ տերև ,
և դէմքն ՚ի նոյն դառնան տեսիլ կերպարանաց
գեղերև ·
կայտառութիւն փայլէ մառօղ յիրանն վէհ
սկայաձև ,
ողջոյն առեալ բոյժս անդամօք կենաց պանծայ
անդ յարև ·
Նոյն և համայն իսկ խունելոց անդր մարդկան
բազմութիւն ,
յիւրաքանչիւր Թափեալ ախտից յերև դայլին
քաջամոյն ·
անդամալոյծք և գօսացեալք գոնջք և բորոտք
զազրագոյն ,
և դիւահարք և պատառագրոսք , և որք այլ ևս են
համբուռն ·
Շնորհացն այսպէս բժշկարան բացեալ ապա
Քրիստոսի ,
յԱրթնոյն մեր Ձեռն և զԱզգն ողջոյն ՚ի վշտաց
զերծ օրհասի ·
Հոգւոյն սոյնպէս և գիտութեանց բացեալ
աղբիւր կենդանի ,
զամենեցուն ընդոր ուսմամբ զունկն իմաստից
արփենի ·
Ուրախութեան էր անդ զեղումն ակնավայել
հայեցմանց ,
և տեսութեան անանց խնծիղ ՚ի սրտալիր
վայելմանց ·
վաշ վաշ զոր ազգ դատաւ ժպիրհ գրկօղ ապժ-
մէկ գիրգ փայլմանց ,
և որ մԹին դնէր ՚ի խորս յերկնից եւ պարս
մեառուղփեանց ·

Խորհուրդ այս ընդ Արքային և ընդ Իշխանին
միաբան,
Մերոյս տուեալ Արփույ բարեաց երկրին տա-
նէր 'ի յօձան.
զգայթակղութիւնս քակել բառնալ որ ինչ
կուռքն էն և մեհեան,
ազատութեան զի մի ումեք Վերնոյն կացցեն
այլ խափան։
Այլ բարութեան սիրա 'ի խրախոյս 'ի կատա-
րած անդ համակ,
Փրկչին 'ի չափ հասցեն զոր էդ Պօղոս սրբոց
նպատակ.
Ոյր յերկինս է ազատութիւն և որոցն էն
հպատակ,
'Ի խաչ պարծիլ և գովութիւն տալ Փրկողին
զյատակ։
Ջուշանքն անդէն 'ի տար անկեալ յեռանդ
ջեռնոյր թագաւոր,
և ձեռն 'ի գործ ամենից տայր հաւանութեամբ
առ Գրիգոր.
Նախ զնախնեացն այպա զինքեան կարգելոց
դիցն զցնոր,
չաստուածս ասել անյիշատակ յերկրէ ջնջել
փութաւոր։
Նայց և շէշտ Վաղարշապատն 'ի քաղաքէ սեգ
Տրդատ,
հեղեղասաստ գրոհէ զօրօք փոյթ ժամանել
յԱրտաշատ.
զԱնահտական գերբել կուռ զանպէտ մեհեան
դանձաշատ,
և զոր տեղին էր Երազմոյն զԱպողոնին պիղծ
պալատ։

ճե.

Օ՜չ ի նետս անզօրս և քարավէժս անտի որպէս
զկարկուտ,
Թանձրատարափս ’ի մեհենէն խիստ ցնդեւին
մօտալուտ.
որով և դուն առ զորերումն ’ի կրօնս արկին
նորամուտ,
որոց դեռ ևս էր հաւատոյն շինուած յողդողդ
և խախուտ:
Պ.խուացն անդ սուրբ տեսեալ մեր Հայր զայն
ժանտայինն զկատաղ,
’ի մեհենին որպէս կայծակն ’ի դուռն ոսաչէր
անյապաղ.
զաէրունեան կնքէր խաչին անդ զնշան
լուսաշաղ,
և աղջամուղջ փոյթ առ նմին զայսովքն ածէր
վա՜յ աւաղ:
Օ՜հ ի մեհենին չէշտ ’ի հիմանց տապալեցան
չէնք յարկաց,
և՛ հուր յանկարծ յուժգնութենէն խաչին
ցայտէր պարծանաց.
յածխուն ողջոյն զտուն լուծեալ զպաշտամանն
գարշանաց,
ծուխն ’ի յերկինս ելեր ’ի մայրից հոծ ծառա-
նայր ’ի կաղնեաց:
Պ.խուացն անդ.էն խուռն ’ի փախուստ անկեալ
մարդկանն յանդիման,
զօձիսն արկեալ անդ ձևացան Ճակատակոծ
լալական.
Ճիչ մեծագոչ բարձեալ վա՜յ մեզ ասեն աւաղ
եղկական,
մութ կորանաց մեր ամօթոյ, զի մեզ ժամ
հաս կորստեան:

Պրոհ տուեալ զշինուածոյն յաղագս արկէն
Ֆռացորդ ,
և զգանձուցն տուեալ մԹերս զառ 'ի պիտոյս
անհաղորդ .
տառապելոց և աղքատաց որբոց այրեացն
ետուն յորդ ,
ամենեցուն մասն արարեալ գոյից լինել
բաժանորդ ։
Զպաշտաւորս քրմզքն հանդերձ և զգեանոցն
սահման ,
զդաստակերտս և զորս այլ ինչ մեհենիցն էր
սեփական .
ծառայութեանն եկեղեցւոյ և 'ի սպաս պաշ-
տաման ,
նուէր յարկէ տանն Աստուծոյ տան հաստա-
տուն 'ի կորբան ։
Ամենեցուն անդ մեր Հսկօղ զաստուածապաշտն
զկարգաց ,
տուաւ զբանն սերմանեալ ներկուսս տանէր
խորհմաց .
'ի Ճանապարհս Էլին տանէր զամենեսին ուղ-
ղագնաց ,
Արարչութեանն տունել գիտուն բարեյորդոր
հրամանաց ։
Հայոցն . 'ի գեօղս և 'ի քաղաքս և յագարակս
հասարակ ,
տանն Աստուծոյ նշէր տեղիս լոկ 'ի պարիսպս
որմափակ .
զտէրունեանն կանգնէր Խաչին պայծառեալն
Դրօշակ ,
'ի յելս և մուտս իսկ փողոցաց զնոյն հաստատել
պահպանակ ։

Մուսայ, և անդ յանձն զնուագ շնորհացն առնէր
սուրբ Հոգւոյն ,

զԱրքայն առեալ լուսոյն խաղայր 'ի ճաճանչումն
փայլածոյն ․

զի աշխարհին և այլ կողմանց հայաստանեայց
որերոյն ,

կենացն զբան սերմանեացէն բերս բեղնել
բարձրագոյն ։

Պարանաղեացն անտի երթեալ փոյթ ժամանէ
'ի գաւառ ,

զի չաստուածոցն և անդ զկուռս կործանեցէ
զչուառ ․

որ 'ի Թորդան դնէր 'ի գեօղ Բարշամինայն
ձիւնափառ ,

զոր տապալեալ իբրև զաւազ անդ փշրեցին
մինչ 'ի սպառ ։

Ոսկւոյն հանմյն և զարծաթոյն առար հար-
եալ զմթեր ,

մասն աղքատաց առնեն բոլոր առ 'ի դիտոյս
դիւրաբեր ․

զդաստակերտս զետինս և զգեօղս եկեղեցւոյն
տան նուէր ,

և զփրկչին կանգնեն նշան 'ի գործ բարեաց
քաջալեր ։

Ստրուեսան անդէն սուրբն Գրիգոր փող-
մանն առնու կտակին ,

և ձեռնարկեալ զգաւառաւ սատարութեամբն
Արքային ․

'ի դիւապաշտ զամենեսին ցնորից զերծ
հայրենին ,

ծառայութեան մատուցանել 'ի հլութիւն
Յիսուսին ։

Սահմանաւո՛ր զօրացն ՚ի տի՛պ մոլեաց կարգեա՛լ
զգուպար ,
գոչմամբ հնչե՛լ առնեն լերանց շփոթ մայի՛ն
՚ի պայքար .
այլ ահաբե՛կ փոյթ ՚ի փախուստ անհետ ցնդե՛ն
ծխաբար ,
և բարձրաբե՛րձք ընդ նոյն ՚ի վա՛յր հարթե՛ն
պարի՛սպք և պատուար ։
Օ Անահատակա՛նն էր տեսանե՛լ պատկերն ոսկե՛
՚ի փշուր ,
և զանեղե՛ն վառանեալ ՚ի վա՛նդ վայր կացուցեա՛լ.
ինչ թափուր .
զոսկւոյն մթե՛րս և զարծաթո՛յն ՚ի ձօնս արկեա՛լ
սրբատուր ,
որպէս Արփի՛ն որոշէր մե՛ր , Արքայն և զօրք
զգաստք իւր ։
Ընդ Գայլն անցեա՛լ Գետոյն հոսա՛նս յայնկոյս
փութա՛ն համարձակ ,
՚ի Թելն առա՛ն ժամա՛ն կալեա՛լ խուռն զեղու՛ն
զբանակ .
զԱրամազդա՛յ վա՛նդեն դստե՛ր Նանէակա՛նն
ամբարտակ ,
և զերկոցու՛նց իսկ մեհենի՛ց դանձա՛ն ձօնե՛ն
բովանդակ ։
Ի բազմաց իսկ այսպէս տեղեա՛ց խութա՛ն
բարձեա՛լ զանպիտա՛ն ,
զքանդակեա՛լ կոփեալ կռեա՛լ զանխօս կռո՛ցն
ուրուականն .
յանմտութե՛ան ցնորելո՛ցն զկացուցեա՛լս խաղ
մարդկա՛ն ,
և ՚ի հաւա՛տս առնեն զորեա՛ն սրտի մտօ՛ք
անսասան ։

Որշաւասա՛յր ապա ժամանն գաւառն եղեա՛լ ՚ի
Դերջան ,
դքարողէ՛ց ընդ զարուեստ մշակութեա՛նն՝
առնոյր ջան ․
՚ի դիւաղո՛հ կորզել զորեա՛ն սովորութեա՛նց
պաշտաման ,
և այսակի՛ր ձիւաղութեա՛ն բարուց բերե՛լ
զխափան ։
՚Ի բիրտ կողմա՛նս զխաժամո՛ւժն աշակերտեա՛լ
զխոշոր ,
խեցբեկադո՛յն շրջէր զքա՛րս հեթանոսա՛ց սիրտ
՚ի նոր ․
յաստուածուսո՛յցն յանկուցեալ սե՛րտ յիմաստ
լուսո՛յն երկնաւոր ,
սուրբ աւետեա՛ց դնէր ուխտի՛ն ընդելուզո՛յն
և սովոր ։
Յորդւոյն հաւսեա՛լ Արամազդա՛յ մեհեան կոչեա՛լ
Մրհական ,
Բագայառի՛ճ հայնեալ ՚ի գեօղն ըստ բարբա-
ռո՛յն Պարթևեան ․
բրե՛ն քանդե՛ն զայն ՚ի հիմա՛նց գանձան գեր-
փե՛ն զամենայն ,
եկեղեցեա՛ց կարգեալ նուէ՛ր տեղեացն ողջո՛յն
զսահման ։
Ճշմարտութեա՛ն ՚ի գիտութի՛ւն զամբոխ սերտ-
եա՛լ զաշխարհի՛ն ,
փոյթս ՚ի վերա՛յ Արթունն առնէր․ ապա մեր
Հա՛յր իւր անձի՛ն ․
աւազանո՛վն հանդե՛րձ զորեա՛նն ընթերակա՛ց
յարքունի՛ն ,
ազատագո՛ւնդն իսկ բանակա՛ւ յիմաստս ածե՛լ
տէրունի՛ն ։

Մ.յնքան որպէս առևից յոգւոյն առաջնորդեալ ժողովոց ,
միջնորդ ՚ի ճա՛հ գոլ ընդ Աստուած և ընդ Մարդիկ յոգնածոց .
զոր արժանին է խնդրեցի Դետ դառնել յիմաստնոց ,
որով գնա՛լ անստերբուր ՚ի կրօնս առցէ՝ ազգ Հայոց :
Տեսիլ անդէ՛ն վաղվաղ յերկնից պայծառ ցոլոյ Արքային ,
զհրեշտակ տեսանէ Տեառն զի զեկս առնէ՝ պնդագին .
ձեզ զԳրիգոր ասէ ՚ի կարգն է վիճակել քաւչայրին ,
քահանայից հաստել Գլուխ ՚ի ձեր ծնունդ վերստին :
Այն և Արթնոյն յերևս արփեան աստղանայք անդր հրեշտակ ,
մի՛ յամառօս ասէր իշխել առաքմանն կալ հակառակ .
այդ քեզ անշուշտ ՚ի Քրիստոսէ՝ հրամանն կնքէ Ջորդանակ ,
և նա անդէ՛ն Էին ասէ՛ր լցցին հաճոյքն անապակ :
Այսով ՚ի Տրդատ անդր զեղու երկնապարգեւ բերկրանաց ,
յորդխական հայցեալ երկրուղ ընդ նոյն տեսիլ սխրանաց .
հոգս սասանձնել զԻշխանս իսկոյն խմբել առնու զաշխարհաց ,
որ հինգ և տասն էր բաժանեալ մարզ բազմամբոխ վիճակաց :

Օ՜ մեր սիրով կենդանացոյց միութեան
հոգեկան ,
զի՛ւր յայս մեր մարդ առաքելով սուրբ զվկային՝
ստաթիկան .
ուր գհանդէս ցուցին իւրեանց զանդամանդեայ
պնդութեան ,
մերով մատնեալ անմտութեամբ յանդութ
խոշտանկս սպանման ։
Գիտէր քանզի Տէր ընդոցունն արիութեան
զանվեհեր ,
բա՛ ո՛րպիսիք եղեն արդեօք , զորս փայլակէր 'ի
լոյս մեր .
զի անմտայցս ուսուցէ մեզ իւր զհանճար
կենսաբեր ,
գիտել քանի՞ սոքա 'ի սէր Տեառն զգեցան
քաջալէր ։
Առաքինեին որոց յայն սակս անընմնելին ընդ-
մարտի ,
հրաշս անչափ էին սխրագործ ընդ մեզ արար
հաւատի .
մինչև 'ի կինս մերումս յեղուլ քաջին արանց
զգաստի ,
և ընդ գապանս 'ի շամբս անկեալ՝ բանեայցն
առանց նպաստի ։
Ակեբուրուսա բայց Վկայից 'ի բոյր խնկոցն
անուշակ ,
վկայելոյդ այդ Հսկողի ընդ ձեռն գթով կայ
բուժակ .
վեհ ես քանզի և սա 'ի գործ զատա բանին
ժիր մշակ ,
և առաջնորդ մեզ յԱստուծոյ կենացն ուղղոյ
ջերդ դուշակ ։

Յաստուածայնոյն ՚ի ճանապարհս առաջնորդ
ու՛ղղ անխոտոր ,
և աղէտից հողմոց բժի՛շկ և ախտից դե՛ղ
ստաեւոր .
որ և աղօ՛թս արտասուելիք մե՛զ ՚ի շնորհս կա՛լ յայս
՚ի նոր ,
առողջութեամբ զուղին գնա՛լ ՚ի սէր հասա-
եա՛լ յերկնաւոր :
Այսու. կազմեցա՛ն անդ շէշտակի՛ փարթամն
առի՛ն պատարագ ,
ոսկի արծա՛թ ձիս և ջորիս և զարդս ազնի՛ւս
յոգնորակ .
իսկ և պայծառ հանդերձս ՚ի սպաս սեղանոյ
սրբո՛ց տիրաքնակ ,
ուր առաքեա՛լք ՚ի գործն էի՛ն յարդիւնս ամե՛ն
ճեպարագ :
Յոսկիապա՛տ զԱրփի՛ն հանեա՛լ արքունական
կառաց գահ ,
ապխտակաձի՛գ ջորեացն ՚ի ճե՛մն ուղ ծալէ՛ն
պերճակահ .
երիվարօ՛ք կառօք զօրօ՛ք և նշանօ՛ք դե-
ղաձահ ,
յԱյրարատեա՛ն ՚ի գաւառէ՛ գուսթս արկեա՛լ
բարեշահ :
Յունաց հասեա՛լ անդր ՚ի սահմա՛ն աղաւնա-
քա՛յլ սիգընթաց ,
կեսարացւո՛ց ժամանէի՛ն ՚ի քաղաք ա՛նդ բերկ-
րազզեաց .
ուր զՂևո՛նդ տեսեալ զուրբ ՚Կաթուղիկոս
յաւա՛նաց ,
և գունդագունդ զեկեղեցւո՛յն երամս ընտի՛ր
գղերաց :

Չեւս 'ի վերայ խմբիցն եղեա՛լ Արհեաց
անդէ՛ն Յունական ,
սուրբ կատակա՛ւ զԱրթնոյն կնքե՛ն մերոյ
գլխուն սրբազան .
յորս առաջի՛ն Ղեւոնդիոս , զնշխանութի՛ւն
լրիւ տան ,
յերկինս յերկրի՛ զԱրքայութեան երկնից առ-
նուլ փակարան ։
Յաւետայո՛րդ ապա յուղի՛ եղեալ Հայկեա՛նն
զգուշմար ,
որք չու առեա՛լ Սեբաստացւոց գան 'ի քաղաքս
անվթար .
ուր բազմութի՛ւն տեսեալ զեղբա՛րց ընդ իւր
առնու սուրբ մեր Հայր ,
'ի քաւչութեա՛ն յիւր աշխարհի՛ն վիճակել
կա՛րգ սրբարար ։
Նու գունդս գո՛ւնդս առեալ և նա յաճախ
կազմէ՛ կարաւան ,
յամենեցո՛ւնց 'ի շուք փառա՛ց յարգ ընկալեա՛լ
վեհանման .
քան զի ընդ ո՛րս էր անցանե՛լ կոյտ կոյտ դիզէ՛ր
անդ որեան ,
սուրբ տեսանե՛լ զԵպիսկոպոսն աջովն օրհնի՛լ
հրաշազան ։
Մ՝իմեանց եկեա՛լք զԳրիգո՛ր տեսցուք առե՛ն
զՊալհաւիկ ,
զի այս այր է՛ որ տանջա՛նաց տարաւ զա՛նկ
զամս ձիգ .
և Քրիստոսի՛ գտեալ Վկա՛յ հաւատարի՛մ
աւասիկ ,
խոստովանո՛ղ առ ժառանգեա՛ց զանուն յարե՛ն
երջանիկ ։

Դիմեալ ընդ ձեզ սուրբն Գրիգոր զի քան-
դեսցէ զայն 'ի բաց ,
ուր տակաւին մարդոց զոհէր խառնակութիւն
ագիտաց .
բայց մինչ անդրէն մեր դարձեալ գայր
Արփին տանէն 'ի Յունաց ,
ընդ իւր զնուանդ բարձեալ բերէր զաստուա-
ծայինն ոսկերաց ։
Զմեծին տեառն Մարգարէի և վերանեան
Մկրտչի ,
և զսրբոյ Աթանագինէն իսկ Վկային Քրիս-
տոսի .
պարգև ձօնեալ 'ի Գևոնդեայ հայաստանեայց
աշխարհի ,
առանդ մաքուր և պաշտպանակ յաղթանց չարաց
վտանգի ։
Աստ առ Եփրատ այն ինչ հանդէպ եկեալ
հասին մեհենաց ,
'ի սարևանդ հանեալ կամէր 'ի վեր տեղւոյն
իսկ բագնաց .
'ի վայր զչէին հոսեալ շեշտիւ զդիւակէր գա-
շանաց ,
վկայարանս կենդանակիր կերտել սրբոց նշխա-
րաց ։
Գետոյն այն ինչ արշաւանօքն երկու մերձին
ձիարձակ ,
և դեռ ընդ փոքր ինչ անցանեն սակաւաջրուր
ընդ ձորակ .
զկայ կառացն առնուն Ջորիք ձիւնագեղմունք 'ի
սալիտակ ,
ուր գանձքն էին աստուածակիրք նշխարք
սրբոցն արկղափակ ։

Հրեշտակ քո Տէ՛ր ասէ զնոսա հալածեսցէ՛ 'ի
խաւար ,
և հողմն ուժգին 'ի խաչանիշ բղխէ փայտէն
կենարար ․
որ ուռուցեալ ահեղս երթայր , լերին հնչէր
հաւասար ,
և տապալեալ ողջոյն զշէննս հարթէր խաղաղ
աննշմար ։
Այնչափ կորոյս , զի ոչ քարանց փայտից կամ
այլ ինչ գոյից ,
յետ այնորիկ ոք գտանել նշմար կարէր
զատաղձից ․
չերևէր իսկ թէ լեալ իցէ՛ անդ ձեռագործ
ինչ շինից ,
շքեղն այսպէ՛ս զանարգութիւն յՈլմպականն
առ սայից ։
Ուր և անթիւ տապաստ մարդիկ առհմին ան-
կան քրմական ,
զի և ոսկե՛րքն անհետ 'ի խորս անկան մեհե՛ն
Երեբեան ․
և որք զնոյն տեսին մարդիկ սերտ 'ի հաւատ
պնդեցան ,
ցայգեան յաղջուց յորդիս կարդեալ յարփ-
եանցն 'ի սէռս՝ ցերեկեան ։
Տեսէք ահա Գրիգոր ասէ գայթակղութեանցդ
զկորուստ ,
զիա՞րդ յանտեսս համակ անկան զի և չէին 'ի
բնուստ ․
Տեառն Աստուծոյ յայսմ հետէ՛ ծառայեցէք
անփախուստ ,
որ ինքնակայր հաստիչ բոլորն է գոյութեանց
միշտ հարուստ ։

Առաջ սկիզբն եկեղեցեաց եդեալ շինից
նախադրոյն,
և 'ի տեղիս տեղիս կարգեաց զքահանայս
սրբասուն.
եկեղեցեօք զվայրսն լցեալ Անբաւելեացն հաստա-
տեաց տուն,
և մեծապայծառ շուք հանդերձեաց 'ի խաչն եդ-
եալ հաստատուն։
Նայէս ահա զՀայկեանն 'ի չար' սրբեալ սեր-
մանց զանդաստան,
զպտղաբեր մշակն ժիր հան զսերմանս բեղ-
նաւորեան.
յարդիւնս երկնից մթերայեղց զաշխարհն
եդեալ Հայաստան,
զարմանն սովեալ բուսեաց հոգւոյ յանձեռ կե-
նացն ապաստան։
Զատ 'ի յերկինս բարձ վերելեցն զխուժ
մարդկանն զխափան,
լուսաշաւիղ կարհեաց զհետս յանձերձն ու-
խից 'ի տապան.
մոլորութեանց զբովանդակ ուսման մատեանս
խօլաբան,
դժնդակաբոյս խեր զսահմանս յանձիւն դատեալ
եդ խոպան։
Զոր և յաւուրն իսկ Տրդատեա յանհեղն 'ի
սաստ հրամանի,
անյիշատակ զունայնութիւն կնքէր կարգել
զհայրենի.
յազգէն յայն իսկ Հայոց չեկեաց ումեք յիշմանն
ընտանի,
զի երկնային դասու ներհուն աստուածակերպ-
պայմանի։

Րաջին արանց մեր Տրդատայ լուր ընկալեալ
աւետեաց ,
բամ Գրիգոր Հայոց հասեալ կայ 'ի սահմանս
Ճեպընթաց .
զԱշխէն տանն տիկին ընդ զօրս և իւր
զՔոյր հոգեզգեաց ,
յԱրարատայ տուեալ զչու ընդառաջէ
անդղաց ։
Խանդ 'ի սրտի քաղաքագլուխ անդր հասեալ
'ի Բագուան ,
ուր 'ի Պարթեւ բարբառ անուն վերակոչէին
Դիցաւան .
ուր միլուններայ մնայ աւուրք մերուն
Արփւոյ փայլակման ,
այլ նա մարզ մարզ յասատուածագործ շրջէր
ծաւալս պաշտաման ։
'Ի Դիցաւան ապա եկեալ մեծամեծօքն և
զօրօք ,
և ամբոխիւն աշխարհակոյտ զհետ խուռնեալ
անձկանօք .
որք 'ի կողմանց ձանձեալ կողմանց բուժման
'ի գլուխ գալ շնորհօք ,
և ըղձիւրեանց լնուլ զպէտս երկնահոսան
պարգևօք ։
Րնաւիցն 'ի լեռս բան սերմանէր զարդիւնա-
բերն կենաց ,
ընդ աւետեաց սուրբ կտակին իւր ուղեկից
պաշտակաց .
զորոց 'ի գիրս զանուանս առնուլ 'ի նշանակ
յայտնման ,
չէ բաւական 'ի նրբախոյզն ինչ եղկոյց ոք
դպրաց ։

Զեզ հասելոյ առ յԱստուծոյ այդ փրկու-
թեան կենսատուր ,
զանպայման մեզ մատոյց հրճուանս անխորժա-
վէպն ազդեալ լուր ·
զանզղջականն զՔրիստոսեան փառաց ձրից
ընդհանուր ,
և գոհունակ կալաք սրտիւ շնորհ յոգնէ
անտխուր :
Տէ և սրբոյդ այդ Վկայից յաղագս ՚ի ձերդ
աշխարհի ,
որք երկնային վառեալ սիրով փառս ընկալան
գերարհի ·
որոց և դուք ընթացակից լեալ հաւատոց , որ
ջահի ,
Նոցայն փայլէլ սուրբ պսակօք՝ որ մատուց-
փեան ձեզ պահի :
Տիեզերաց քանզի Հաստատիչ ամենայնին
բարերար ,
որ բնաւից զորդեգրութեան հաճի առնուլ
զքանքար ·
հաճոյական խրատէ կամօք զամենեսին
հաւասար ,
անվաստակն յաշխատութեանց զընդոյրն տալ
մխիթար :
Զբեռնաւորս յարքայութեան իւր առաջէ
՚ի խորան ,
որոյ քաղցր է լուծ օրինաց բեռն ՚ի կրել
հեշտական ·
յինքն կոչէ վարդապետէ , զի զարժանիս
հանգստեան ,
զնոյն առնուլ յարդարեսցէ յայն վայելել
յաւիտեան :

Որդ՝ շնորհաց մեր այսմ 'ի գլուխ ցոլացու-
թեամբն 'ի փայլուն,
սիրոյ յալեացն ընկղմեցաք 'ի խորութիւնն՝
զմայլուն .
զանհասականն երգեալ նուագ յարփեանցն 'ի
ձայն դայլայլուն,
բարերարին մեր Քրիստոսի երգեմք հոգւով
զալէլուն.
Միանական Հօր Աստուծոյ գոհս ըղորձեալ
առ նմին,
Հոգւոյն սրբոյ յանեղծն 'ի ձիրս բարձրացու-
ցաք ձեր զԱրփին .
որով և դուք իսկ արժանի փառացն եղեալ
երկնային,
արքայութեան հասջիք երկնից անապական
ողջունին :
Եւ զմեզ իսկ մաքրմով 'ի ձէնջ 'ի վայրս եղ-
եալ տարակաց,
հոգւով համակ հուպ գրեսջիք յօդիս Հոգ-
ւոյն շնորհաց .
Նորապարգեւդ 'ի փրկութեան յաղօթս յիշեալ
անմոռաց,
նա՝ մինչ սրբոյդ զմիշտասակ յոգի խմբէք
բարեզգեաց :
Եւ յերկուց մեր կացցէ միջի վկայութիւն
անդեղև,
զի նահանգի ձերում պետի քահանայիցն այս
պարգև .
անշարժ 'ի մէնջ կացցէ առնուլ սուրբ օծու-
ծութեամբն երկնանձրև,
ուստի և ձեզ համբերձեցաւ ձեռնադրու-
թիւնդ վեհերև :

Հրու նմա՛ ըստ հրամանաց կացեա՛լ երկնից
տուն Հայկեան ,
Արքայն Տրդատ ասեմ և զօրքն և բազմա-
խուռմբն անդ խուժան .
զխնդրանացն ածել պսակ յամբոկ 'ի սրբա
սերաբովբեան ,
յարդիւնս բեղնեա՛լ զոր ինչ Արթնոյն էր
խնկելի՛ն հրամանս .
Յաղօթս 'ի պա՛հս զամիսն ողջոյն ջերմն ճնշե՛լ
'ի վաստակ ,
ամենեցուն անդ պատուիրէր կահման 'ի շնորհս
նպաստակ .
և իւր ինքեան խսկ ընդ իւրոցն զնոյն կարգեա՛լ
կրից սակ ,
յաղօթս 'ի պա՛հս 'ի տքնութիւնս սրբա զգե-
նու՛լ զէր յստակ .
Յարտասուաբուխս անկեալ պաղէաս 'ի վշտամ-
բե՛րս սրտահեծ ,
հաւասարօ՛ք յանձն տանէ՛ր Հայկեան արփնե՛լ
զածուն մեծ .
հոգեպատու՛մ տայր յուշ ածե՛լ Մարգարէին
զհեծեծ ,
քա անդ է կեա՛լ ուր եւանդնուան է աշխա-
րանք կրծածեծ .
Զաշխատակի՛րն այսպէս բա՛քէ՝ յանձին կրեա՛լ
սերտ զջան ,
մերս աշխարհի՛ բարեաց 'ի գի՛ւս անձամբ
նաւթձէ՛ր ձոխ օձան .
ում և վիճա՛կ յամենաշնորհն էր ձիրք յէ՛ն
անվախճան ,
պարգևաբա՛շխ երկնե՛լ աջո՛վ նոր զծնունդս
տիրաձան .

Ծայրակարմիր այն ինչ նշէր արփին 'ի դէմս եթերաց ,
յափն Եփրատայ զգունդն ածէ՛ գետոյն յԱդին վտակաց ։
Հօր և Որդւոյ և սուրբ Հոգւոյն կնքէ յանուն խնկազգեաց ,
զամենեսեան մկրտութեամբ որդիս կարգեալ լուսադնաց ։

Մ՝կրտութեան բաց մինչ որեար իջանէին անդր 'ի ջուր ,
պքանչանաց շէշտ փայլակէր նշան յերկնից սերալուր ։
զի զտեղի ջրոցն առեալ կառեալ կացին 'ի զարհուր ,
և ընդ կրունկն անդրէն բերեալ շուրջ խաղային յեղմ յաքուր ։

Ուր լուսարփեան ցոլացեալ սիւն կայ զջրով փայլունակ ,
և 'ի վերայ զտերունեան ունէր խաչին նմանակ ։
այնչափ սաստիկ առեալ զվնաս 'ի գերերփնին ցոլարձակ ,
զի և զարփւոյն արգել ճաճանչ 'ի նուազուրդս եդ համակ ։

Օ՝մարդկամբ շրջան անդր 'ի հոսանս իւղն գործեալ օծութեան ,
զամենեքումբք պատէր գրգէր որդիս տածել տունջեան ։
ուր ընաւոյց զապշի հարեալ ընդ նոր տեսիլ սխրական ,
յէին 'ի փառս բարձրաձայնեալ զօրհներգ տային սրբերգեան ։

Սուր զօրհնութեան մատուցանէ՛ զպատարագն
աստուածեան ,
և հաղորդէ՛ զամենեսին յահեղ խորհուրդ-
գոհութեան •
զանմահ բաշխեալ սուրբ զմարմին և զարիւնն
իւր փրկական ,
զաստուածատուրն յամենեսեան շնորհաց զե-
ղուն զծորան։
Զաւուրց եօթնեակս յետ այնորիկ անդէն
կալեալ զդադար ,
'ի հոգևորն արգահատէր քաղցր բանիւք
մխիթար •
յորս յարքենին 'ի բանակէն ընդ կին՝ մանուկ
և ընդ այր ,
զհազարից յաւէտ յաճախ մկրտէին քան
զհազար։
Զվկայից անդ բերելոց պայծառատուն
յիշատակ ,
ամի ամի՛ տալ ժամադրէր վայելչափառն 'ի
հռչակ •
յառաջակարգ 'ի սին պաշտաման անդր կարծ-
եալ ժամանակ ,
Նոր պտղոց դիցն Հիւրընկալի՛ յԱրամազդայն
'ի բնակ։
'Ի մին ասէ՛ Նաւասարդի՛ ուր խմբէին նախ
'ի զուր ,
մեծն Ամլորդույն հոլոնեսցին 'ի յիշատակ
սերալուր •
զԱթանագին իսկ ընդ նմին զսուրբ վկային
սիրասուր ,
յայնմ աւանի՛ խմբեալ առցէն 'ի խնդութիւն
վերնատուր։

Եպիսկոպոսս 'ի տեսչութի՛ւն ժողովրդո՛ց վե-
ճակէր ,
և սերտայո՛յս ընաւից կարդա՛յր բարեհրաման
զպատուէր ․
հաւատարի՛մս տաէ կացէք առաջնորդե՛լ ջերմն
'ի սէր ,
և Քրիստոսեա՛ն լերու՛ք հօտի՛ն վերակացու-
անձնանուէր ։
Զոյս իմաստի՛ց մեր Հօր կահեա՛լ զԱրքայն
հանճէ՛ր 'ի հաւատն ,
կողմանց կողմա՛նց յուսմանն 'ի նի՛ւթ մանկան
ձանձե՛լ բարեջան ․
ողջագանամի՛տ ճիղուաբարո՛յ վայրենադո՛յնն
զխուժան ,
վարժից Թեքե՛լ 'ի փոքր հասու՛ն ժանկն սրբե՛լ
զանարժան ։
Տարաւահո՛ն 'ի բաց քերե՛լ սի՛ն պաշտա-
մա՛նցն զճենճեր ,
'ի հայրենի՛ն այնչափ 'ի տա՛ր տանէր տանե՛ն
զճետեր ․
մինչ զնուա՛գն 'ի բան բերե՛լ զԳուշակի՛ն ,
անվեհեր ,
զիմ ժողովո՛ւրդ և հօրն զտա՛ւն լքի գոչե՛լ ,
չէ՛ այն մեր ։
Սոյն ձեռ հրամա՛ն 'ի յարքենի՛ն Թուխչս առե՛ալ
պատգամաց ,
մատաղս ածէ՛ր կացիս յարուեստ վարժից ուս-
մա՛ն պիտանեաց ․
և զոգեսէ՛ր կարգէր նոցա՛ զվարդապե՛տս
նրբիմաց ,
զդպրութեա՛ն մԹերել գա՛նձ կայսուիկ 'ի մի՛ս
պատանեաց ։

Ուր մեր Արթնոյն նախանշմամբ՝ Նշան կանգ-
նեալ զԽաչին ,
զսուրբ Վկայս հողապատուար զետեղեաց անդր
'ի շիրմին ․
սեղանս իսկոյն 'ի վկայարանս ուղղեալ նոցուն
անդաստին ,
սրովբէախումբ զԷլին տաճարս հանդիսացոյց
զանմահին ։
Իսկ 'ի տեղւ տանն Աստուծոյ զոր 'ի տեսլեան
առ տիպար ,
'ի դրօշմեալն յառաջագոյն հանուրց շնորհաց
լինել մայր ․
եկեղեցի կանգնեաց շքեղ գմբեթայարկ գեր
յարմար ,
դաստիարակ հայկեան հաստեաց ածուէն կար-
գաց ուղղաբար ։
Հայոցս է այս Կաթուղիկէ Արփւոյն գահոյք
լուսավառ ,
որում տալ Էջմիածին կոչումն Հայոց ետ
բարբառ ․
ոսկի ուռամբ զի Միածինն էջ որոտմամբ
շանթավառ ,
և ձայն զահից սանդարապետք յանդունդս
եռուն զօգեսպառ ։
Պսակոյն Հայոց լուսահեղոյս Գահ պանծալի
յԱյրարատ ,
Հոգւոյն լուսոյ սուրբ օծութեան աղբիւր
բացեալ յորդառատ ․
'ի բլրակին անդր 'ի Շրէզ Վեհին երկնից նոր
պալատ ,
յորմէ շնորհաց բաշխին պարգեւք յազգն ամե-
նայն անընդհատ ։

Եւ յԱմդացւոցն 'ի քաղաքէ մինչ առ Մծբին արօրէր ,
և Ասորւոցն առ սահմանօք բանին յակօս դեգերէր .
Ձկտեալ զերկրաւ Նոր Շիրականն և առ Կորդուօք հուպ քերէր ,
մինչև յամուրն աշխարհ Մարաց զերկնից բարիս սերմանէր ։
Ըստ Մահքրտեան իշխանին ամօք աշխարհ վառեալ զարժանին ,
ցԱտրպատականն զԱւետարանն 'ի լիս փողէր խուժանին .
գեղեցկոտնեայ խաղաղաբերն 'ի քայլ նազեալ ողջունին ,
զամենեսին լի խնդութեամբ 'ի սէր զեղոյր Միածնին ։
Ողջունավէտ զի գնացիւքն էր մերս Արփի անվեհեր ,
առ արքայից և իշխանաց պատգամ փողէր շնորհաբեր .
հեթանոսացն իսկ ահաւոր յանձն զգեցեալ զպատկեր ,
ձեռն ամէն ցայգ և ցերեկ յօծանս առնոյր զդեղեր ։
Ընծայական զՅիսուսին կրեալ զանուն առ Վեհից ,
զբոլորից 'ի սէր վառէր զոգիս շնորհացն արփենից .
բանտականաց և կապելոց զերծս ըղձեալ յուսալից ,
Քրիստոսականն աստեղ փառօք յերկնից կորզէր վառանդից ։

Որք և կողմանց կացին կողմանց Եպիսկոպոսք
քրտնաջանք,
սուրբ զաւետեաց առ 'ի հռչակ փողք կա-
ծոյք ազդականք.
Իսկ որ այլևս էին մշակք յայգի բանին
ընտրականք,
զանկարութիւն բերեն գրչի որոշակի ասա
անուանք:
Զայր Ճշմարիտ Աւետս անուն 'ի տեսչութիւն
յընտրելոց,
արքունական կարգէր դրան վերակացու սե-
րաքոց.
Եւ յանշէնս ինքն երթեալ լերանց խորին
մտեալ յաւանձնոց,
բարեաց իւրով նոթձեր անձամբ սերա զօրի-
նակ՝ իւրայնոց:
Զոմանս առեալ յաշակերտաց լինել չուէր
սորամուտ,
լեռնակեցին ինչ ծակախիթ յանձաւս ճգնէր
խաւարչուտ.
Եւ զառօրեայ կենաց ճարակս 'ի ջանքն եդեալ
խոտաբուտ,
ակարութեան զանձն ըղերձէր հոգւոյն կար-
եացն 'ի յօդուտ:
Յաւաքելոյն կալեալ յաւէտ զաչս 'ի բանից
մխիթար,
բա մինչ 'ի սէր ծնգիմ փրկչին անմեղելի
գայ յիս կար.
Եւ թէ լաւ ինձ յանզօրութիւն պարծիլ մարմ-
նոյս, կամակար,
զի Քրիստոսեան յիս բնակեսցէ զօրեղութիւն
անվթար:

Զոր մերթ ընդ մե՛րթ և յիշանե՛լ զոգիս եղ-
եա՛լ բարեզգեաց ,

Ճշմարտութեա՛ն կարշնել հոգւով զաշակերտա-
եա՛լն աւետեաց •

եկեղեցեա՛ցն ըստ պիտոյի՛ց օձանս իրա՛ց ի՛նչ
իրաց ,

Նպաստաբա՛շխ ստատուածայի՛ն լի՛նել շնորհօքն
ըստ դիպաց :

Քրիստոսակա՛ննն ածեալ կարեօք զամենայն
ի՛նչ 'ի պսակ ,

պարարտագո՛յն և սեռնագո՛յն զուսմա՛նն յորդ-
եա՛լ զվտակ •

և այնմ զխուրց տուեալ կենա՛ցն աւուրց բոլո՛ր
ժամանակ ,

'ի շինութի՛ւն զաշխարհն ամե՛թ գործեր հաս-
տէ՛ր բովանդակ :

Բարեաց քան զե՛ զանձն դնե՛լ աշակերտա՛ցն
օրինակ ,

վարդապետա՛ցն է ճշմարտի՛ց օրէն բնի՛կ գեր-
ունակ •

յուշ մանաւա՛նդ զաէրուննեա՛ն ածեալ բանի՛ն
յիշատակ ,

Թէ սկսա՛ւ Յիսուս առնե՛լ և րակերտե՛լ
համարձակ .

Քանիցս ո՛րպէ՛ս՝ բա՛րբէ , անգա՛մ զխուրն առ-
եա՛լ ընտիր հոյլ ,

կատարելո՛ց անդ օրինա՛կ անձամբ լինէ՛ր սերտ
անթոյլ •

մինչ զաւետաեա՛ցն 'ի սուրբ լերի՛ն զերանու-
թեա՛նն զնշոյլ ,

չնաշխարհի՛կ մատուցանէ՛ր գնդի՛ն 'ի նո՛րին
ածել ձոյլ

Որով բնաւից անգիտանամբ փողն առձայնել
Տարօնեան ,
ուստի և սուրբ զՈգին ասէ յողն ընդունել
օգնութեան ·
զի անմռունչ իսկ հեծութեամբ մեզ ուսու-
ցէ անարժանս ,
զերկնից Հօր հայցել հաճոյս և զոր ինչ ամէն
է արժան :
Որդ՝ մինչ լսեմք բա սկսաւ ծնունդն առնել
Հայրենի ,
և զկենացն ուսուցանել բան խմբելոցն
երամի ·
գործով առնել է ապաքէն զի ուսուսցէ
մեզ յայտնի ,
և ոչ թէ զի անկարօտին պարգևեսցի՝
ամենի :
Խնամալ է և սուրբ Հոգւոյն բարեխօսել
անմռունչ ,
առ մեզ խրատ վարդապետել ՚ի հեծութիւն
շնորհաշունչ ·
զի ընդ միմեանց բարեխօսել մի կայցուք սիրա
ծաղկափունջ ,
և առ միմեանց բերել բարիս կարեաց առնել
անարատունջ :
Միապատիւ է վասն զի Աստուածական
բնութիւն ,
և բազմաբար չափնի կարգ Երրորդական
բարձրութիւն ·
Միածնին Հօր և սուրբ Հոգւոյն բարեխօսել
չէ համբուն ,
առ բարձրագոյն որք խնամալ , զի մի Տէր են
միաբուն :

իս

Սմին և մեր՝ բարձեալ Արթնոյն աւանդելոց
կուռն զջան ,
հանուրց առ նա մատուցելոց պատուէր կար-
դայր լի յօժան ․
յաստուածեղէն լցեալ գանձուց գերվայե-
լուչն յասախման ,
քաղցրութեամբն 'ի գրգութիւն հատանէր մեզուց
ցվախճան ։
Զիդ խաղացեալ գայր յամանակս 'ի նորին
կրթել անձանձրոյթ ,
նովին 'ի նմին կանխեալ յաւէրժ 'ի հրաւէրս
սովորոյթ ․
երանելի Հայոց լինէր յայնժամ երկիր և
անդորրոյթ ,
և անապայմանն զարմանչանաց յանձն առըրկէր
զերկնոյթ ։
Արդէն Մովսէս յանկարծ ուրեմն անդ Ցեսա-
կան բանակին ,
օրհնութեանց գայր ՝ և Գուշակք խակ ճաճանչ-
իւքն արփենին ․
և կամ որպէս Ցասաջադէմն այն Ակիլլեան
ընդ խմբին ,
նորնպէս և Սա հայաբարբառ կարդա բերէր
առն Հայկին ։
Ո՛ աւետարանն Քրիստոսի զեկեցուցին աշ-
խարհաց ,
'ի Հայեցի բերեալ բարբառ ջահ անապա-
արծարծեաց ․
կայս զանազանս երթեալ խնդրէր ըստ գաւա-
ռաց գաւառաց ,
և անդ բնակեալ յամենեսին լոյս տարածէր
անդ-ղեց ։

Մ․ ԺԼ առ Արփի՛ն յաղերսանաց Տրդատ բազմնք
գայր թախանձ ,
Ինքեան լինել միշտ ուղեկի՛ց ՚ի մշակութեան ան-
նախանձ .
Ահաւ բայց զի՛նքն որոշէր նմա ՚ի կեանս երթ-
եա՛լ գերապանձ ,
յանչէնս առնէ՛ր բնակութի՛ւն ընդ սերովբէ՛ս
սիրախանձ ։
Ի՝ առաւօտեա՛յ զանձն ՚ի պահ՛ոց կոխէր ծըն-
դա՛նս անձաշակ ,
վխանք զի մի՛ ոյժ զգեցցի՛ զինքն կոխե՛լ
կարշանակ .
Քրիստոսակից մի՛նչ ՚ի վախճան յայն կայեալ
սէ՛րս զախորժակ ,
բանջարաջամբ յետ քառասնի՛ցն աւուր ա-
ւուրց զԹոշակ ։
Նայց մի՛նչ կարի՛ Տրդատ կարօտ յանձն առ-
նէ՛ր ըղձանաց ,
նոյն և աշխա՛րհ յայն կղկաթէր եռամերդն որ-ւոյ
սրտայերաց .
Լուր անդ յոմա՛նց հնչէր հարկաւոր յանդր եղե-
լո՛ց անեղեկաց ,
և յԱրքայի՛ն հասանէր լի՛ս ծանօթս այ՛լ
յայտնաբաց ։
Մ․րքայ առե՛ն բարեբաստի՛կ՝ բան առդ հարա-
՚ի հուշակ ,
Թէ մերս Արփու՛յ երկու ցոլմունք են ՚ի գա-
մի՛րս լուսարձակ .
մի՛ն Վրթանէ՛ս զաշխարհակա՛նն ընտրեալ զհօրդ-
զվի՛ճակ ,
և մի՛ւսն անուն Արիստակէ՛ս յարքեանցն ազը
լեալ համակ ։

Զոմանս ինքեան և յարակից գտեալ կրօնից
պաշտական ,
և ներվարժեալ նոր կտակին առնէր հլու
շնորհական .
և փորձութեանց ժուժեալ սերտիւ վերահա-
սիցն ամենայն ,
պայծառափայլ էր առաջի Վեհին երկնից և
մարդկան ։
Քաջին արանց ջիրդ զհրաման ազդեն նմա
սիրաբար ,
յանապատէն բայց յիջանել սիրա ցուցանէ
նա դժուար .
Քրիստոսական դիրդ ժողով այդ է՝ ասեն ,
օգտակար ,
քան մենակեաց ասաէն միայլ , և նա սիրա մա-
կամակար ։
Զընտիրսն այս հրաւիրակացն. առեալ զօր-
դիս ՚ի Գամրաց ,
ուրախասիրա ՚ի չու ձեպեն Հայոց բերել ձօն
փառաց .
զօրէն գոգցես որոց անգիւան եղեալ գանձու-
նորաստաց ,
զանպատմելին զեղուն յոգիս կայտառս հար-
ծուստ հրձուանաց ։
Յաշխարհն եկեալ՝ Քաջին արանց զածեալն
առնէն յանդիման ,
և նա ընդ իւր առեալ իսկոյն Արթնոյն եկաց
խնդրական .
Դարանագեացն եկեալ յերկիր լեառն ՚ի Սե-
պուհ սխրական ,
՚ի քարայրի յԱյրն Մանեայ անդ գտանէն
առ ժամայն ։

Զօրանս ինքեան և յարակից գտեալ կրօնից
պաշտական ,
և ներվարժեալ նոր կտակին առնէր հլու-
շնորհական .
և փորձութեանց ժուժեալ սերտիւ վերահա-
սիցն ամենայն,
պայծառափայլ էր առաջի՛ վեհին երկնից և
մարդկան ։
Քաջին արանց ջերդ պհրաման ազդեն նման
սիրաբար ,
յանապատէն բայց յիջանել սիրտ ցուցանէ՛
նա դժուար .
Քրիստոսական դրդէ ժողով այդ է՝ ասեն ,
օգտակար ,
քան մենակեաց ասաէն մնալ, և նա սիրտ տա-
կամակար ։
Զընտիրսն այսպէս հրաւիրակացն. առեալ զոր-
դիս ի Գամրաց ,
ուրախասիրտ ի չու ձեպէն Հայոց բերել ձօն
փառաց .
զօրէն գոգցես որոց անդրիւան եղեալ գանձու-
նորաստաց ,
զանպատմելին զեղուն յոգիս կայտիռս հար-
ուստ հրձուանաց ։
Յաշխարհն եկեալ՝ Քաջին արանց զածեալսն
առնէն յանդիման ,
և նա ընդ իւր առեալ իսկոյն Արթնոյն եկաց
խնդրական .
Դարանաղեացն եկեալ յերկիր լեառն ի Սե-
պուհ սխրական ,
ի քարայրի յԱյրն Մանեայ անդ գտանեն
առ ժամայն ։

Ինքն սակայն մերթ ՚ի տեղւոյն ելեալ Արփին
առնել այց ,
յաշակերտացն առ ՚ի կարծս բան փայլակէր
լուսազգեաց .
զուարթս առնէր և կանդաղէր զնորածինսն ՚ի
Հայկեայց ,
և նորոգեալ կուռն հաստատէր յաւանդն
երկնից պարգևաց ։
Իսկ բարեպաշտ անդ Տրդատէս աստուածա-
սէրն Արանց քաջ ,
զառ ՚ի Քրիստոս զհաւատոյն լցեալ հանդէս
սրտահաճ .
աստուածակերտաց իսկ հրամանօք նորկուռ փայլ-
եալ ձեռն ՚ի մաճ ,
յաջող զակօսն յերկրին օճան ուղիղ առնէր
միշտ յառաջ ։
Ընթերցուածոց ուշ եդեալ սիրտ Աստուա-
ծաշունչ սուրբ գրոց ,
որ Յունականն ըստ աշխարհին վարժ էր յար-
դիւնս իմաստնոց .
հանճարադիւտ շեղջեալ ՚ի սիրտ զիմաստից
բերս արտաքնոց ,
դաստերն երդից մատուցանէր ուսկինդրաց ցնծ-
երամոց ։
Եւ զերկնաւորն ընդ այն տարրեալ իմաստու-
թեանն զհանճար ,
թևակուռ իմն ՚ի լոյս միտէր սուրբ հրամանին
սեռնաբար .
աստուածային զանձն կահեալ ծառայութեան
սիրահար ,
ըստ Կատկին Արփեան շափիղ սպաս առնէր
անդադար ։

"Նո՛ր ինձ՝ ո՞վ Թէ, բամբէ ժամնուս վճիռ փայլ-եա՛լ այժմ արև ,
Հայկեանց 'ի փա՛ռս յերգ նուագե՛լ զնոր սադ-րէ՛ ինձ պարգև՛ .
յԱրշակունեա՛ց զի դաՀարա՛ն լուր սլացեա՛լ Հողմաթև ,
յուրախաւէ՛ան ած 'ի խնծի՛ղ ընդ նոր դիր-ուա՛ծն անդեղև :
Ո՛չ 'ի կոստանդեա՛յ ծնունդ. կայսեր կոստան-դի՛է՝ մեծափառ ,
յարևմնեա՛ն 'ի կամարէ՛ արփի ցուցա՛ւ լուսա-փառ .
Սրտանիական յերկրի՛ն պսա՛կ 'ի գլուխ կապեա՛լ զպայծառ ,
Քրիստոսական կաց Հաւատո՛յն ջահ երկնալոյս անսպառ :
Յերկնից երկրէ՛ Հաւատացեա՛լ յԱրարչագործն էական ,
և 'ի ծննդեան նորին 'ի Բա՛ն յիմաստութե՛ան անսաՀման .
և 'ի նորոգեան Աստուածութեան Հոգին յելումն Հայրական ,
յԵրրորդութե՛անն անվա՛յրափա՛կ 'ի Մի բնու-թե՛ան սերտական :
Նա ինքն ընդ ձե՛ռ զանթիւ շեղջեա՛լ զբազմու-թե՛ան քաջ զօրաց ,
յՈվկիանոսեան անդր աՀագի՛ն, ծովու յափնեան եզերաց .
ուխտ ընդ Համա՛յն զայս կնքէ բա՛ն քարոզ կարդա՛յ Հրամանաց ,
Ճշմարտութեանն առ Հասարա՛կ Հաւատացե՛ն աւետեաց :

Սո՜չ զի՞ դիւացն յառաքելին անդէն մեհեանք
’ի հիմանց ,
և պաշտօնեայք զիա՞րդ ’ի ցի՛րս աղմկեին դառ-
նութեանց .
տարրատահմանն գնէր պատի՛ժ ’ի սրբավայրն այն
կողմանց ,
ուր գերարփի՛ սուրբ հաւատոյն փայլէր պաշ-
տօ՛ն ’ի բարձանց :
Յաստուածապաշտան անդ կացեալ ճշմարտու-
թի՛ւնն անսասան ,
պատիւս տանէ՛ր , պարգև շնորհէ՛ր , փառաց
հանէ՛ր յաստիճան .
որով տուաւ ’ի ընտանեաց վերայ լինե՛լ յաղ-
թական ,
որ զխաչի՛ն առ յանձն իւր պայծառութեան
սուրբ Նշան :
Հրովարտակք ընդ աշխարհս սփռէր յայնժամ
հրամանն սորա ,
և հաւատոյն ’ի սուրբ ցոլմանց շանթս արձակէ՛ր
վերա ’ի վերա .
առ Տէր պաշտօն ունել զանձն ’ի հիմն յենուլ
տիրակերպ ,
զոր ’ի սկզբանցն արկին ընտանի՛ք , նախնին միո՛վ
աշակերտ :
Որք միանգամ՝ գուշէր , գացին ճշմարտութեան
գրկարկու ,
և սուրբ ուխտին նոր կտակի՛ ոչ լինէին
անարգու .
բարեկամեալ յարեալ պատուեալ յիմուն
կացցե՛ն ձոխ պարու ,
աստուածակարգ՝ որ քաջ արանցս եմ եւ ’ի
Գահ մեծարու :

Զգահերէցս իւր տաճարին Սահմանակալս
բդեշխից ,
չորրեակս ածէր զհնուորական 'ի կողմանէն
ուղեկից .
զՆոր Շիրականն իմս զերկրին և զԱսորւոցն
իսկ մարզից ,
զԱրուաստանին և զՄագքթայց ընդ մարտացու
գոռ խմբից .
Դա և զմեծն անուն Իշխանն հսկայ տոհմեցն
Անգեղեան ,
զԹագադիրն որ Ասպետն էր 'ի սերնդոց
Բագրատայն .
վաշտացն զմեծն Սպարապետ և զՄխանեկացն
իսկ Իշխան ,
զՄաղխազութեան և զՄոկաց և զՌշտունեան-
ցըն կողման .
Շահապվանին և զՇահոյ , և զՍպասկաց
պետական ,
և զայլ յոգունս յԱւագանւոյն զօրու հան-
դէրձ ընտրական .
եօթանասունս անդ հազարուն 'ի չու խաղոյ
բերկրական ,
զանց զբազում առնէ յաջող զօթեւանօքն
երկրական .
Բաս քաղաքացն դիպելոց պատիւ գահոյ
զարժանին ,
հիւրոյթ շքեղ և յիշխանաց պատահելոցն
ընդունէին .
յԻտալացւոց մինչև յերկիր հեշտ ընթացիւք
հասանէին ,
և անդ իսկ լուր սլանայ շեշտ 'ի Գահարան
Հռովմին .

Բայց լո՛ւր ասէ՛ Վե՛հդ արանց քա՛ջ զոր չէ
գաղե՛լ ասա ՚ի լուռ ,
զայս մերս Արթնոյ գործ սխրապանծ զոր
պսակեա՛ց կե՛նք ՚ի կուռ ·
յորդ ՚ի ձե՛ռն զգութ ծանեա՛ք Մարդասիրի՛ն
մեք համուռ ,
և հաւատո՛յս յանդի՛ ազգա՛ւ ո՛չ ուռճացա՛ք
հասկաթուռ :
Յոգունց աւրա՛ւ ՚ի մէնջ առեա՛լ անասանելի՛
կատանաց ,
զերեքտասա՛ն ամս ՚ի գեղի՛ն կայ խորութի՛ւն ·
մթագնեաց ·
յորմէ Արփի՛ վէհ նշանօ՛ք զարմանագործ փայ-
լակեաց ,
և զԵրեքեան մերժեաց յազգէ՛ն զդառնու-
թի՛ւն կատաղեաց :
Յապուշս ընդ ա՛յն եկեալ Կայսե՛ր անձամբ ՚ի
գո՛ւճ խոնարհի ,
օրհնե՛լ հայցեա՛լ յե՛ս Տէր ասէ՛ աջ կարկառեա՛
քո զարհի ·
և վայելո՛ւչ պատուեալ շքո՛վ մեծարանա՛ցն
արքենի ,
զոր Քրիստոսի՛ն էր պանծագո՛յն օծեալ շնոր-
հօ՛քն արփենի :
Տէ և պետի՛ն մեր Պարթևն իբրու եղբօ՛ր
սերտասէր ,
մեծ խնդութեամբ յարգ ընդունեա՛լ սրտի՛ն
զեղո՛յր անդ զսէր ·
աստուածածա՛ն՝ յաւէտ զոր ա՛ռ , շնորհացն ՚ի
սա՛կս՝ երկնանուէր ,
ուր և զառ Տէ՛րն հաւատ մէ՛ջնորդ կալեալ
դաշի՛նս իսկ կռէր :

իսա

Ճքեղեր անդ մեծարանաց և դարմանաց
հանդերձանք ,
զոր արքունիքն ըղերձէին եկեղեցիքն և
իշխանք .
կարգ մեծամեծ յերևելիս փայլեալ , ձևս էր
համայնից ջանք ,
որովք Հայկեանք յազգ հեռաւոր արք ցուցանին
պատուականք ։
Այսպէս ահա մեծահանդէս մերոց պատուեա՛լ
ակմբից ,
յօդուստափառն եառն հրաժեշտ ծիրանա-
զարդն ՚ի խմբից .
և ՚ի սրբոյ Հայրապետէն առեալ զողջոյն շնոր-
հալից ,
յաջող զուղւոյն կահել չուման կարգ հոգայն
գնացից ։
Յոսկիապատան ելեալ ՚ի կառս արքունատեսուս
արագուն ,
զարքունական ծալէին ձեղ յարշաւանաց ՚ի
կանգուն .
յարգ բոլորից ՚ի քաղաքաց զարժանին առեալ
վեհաբուն ,
Վաղարշապատան յԱյրարատեան ողջամբ գային
գահն ՚ի բուն ։
Այս զձօնեան արծաթ ոսկի և զչքեղ
կարասին ,
նուէր սպասու եկեղեցեաց՝ Վեհէին տային
դարպասին .
և առաւել զիւրեանց շինեալ զսուրբ տաճարս
անհասին ,
յայցելութեան ելեալ Արփւոյն յօձանս փու-
թայր իւր դասին ։

Որ զուարթութեանն աղէ մեր Հայր յայն գնալ
խնամք՝ անդուլց ,
և նա հրաժեշտ մատուցանէ անփառաւորին
ըստ կամաց .
Խոստովանողն առնուլ ախորժս ՚ի խմբելոյն
երջանկաց ,
խոյ գնացից անդէն Հայկեան՝ կացեալ պետին
հոգեզգեաց .
Խորհուրդ տայ առնուն Արքային և Հայրն
զգօն զօրականն ,
Արիստակեսայ անդր երագել ախտայս կանչէն
յուղարկման .
և նա հլու հրամայելոց չու արձակէ փու-
թանման ,
՚ի Նիկիոյ անդր ՚ի գումար սրբոցն գոլ
զուգաբան .
Ուր զՈլմնդեան վասեալ նախանձ շէջա ձակա-
տէն ՚ի գումար ,
և շանթընկէց իմն որոտմամբ հուժկու մղէն
զդայքար .
զդիւականն զդծայն վանդեալ զամուրս դնէ՛ն
՚ի խանդար ,
զառ ՚ի Քրիստոս ամուր հաստել զհաւատոյն
զպատուար .
Տիեզերաց զլուսաւոր կարգէն կանոնս ուղ-
ղութեան ,
ամուր պարիսպ զուխտին ածէն կալ ՚ի նմին
անսասան .
յորմէ և ի՛նքն առեալ փութով զհաւատոյն
հաստատուն ,
սփռէ ամբողջութեան Հայաստանեայց ընդ երէր աշ-
գէս Արամեան .

Յարտեւանանց մերժեալ էր նինջ և քուն յա-
չացն անկեալ առր ,
և յերանեացն խաղաղ հանգիստ տարաժամեան
՚ի վերայ .
Թագաւորման և անձնայն աշակերտացն ան-
դադար ,
անդր ՚ի գրոցն որոճայրին բանիցն արծա
սերաբար :
Նայեցեալք ՚ի նոյն և շահաւէտք , բարեացն
էին օրինակ ,
մերձակայից յուսումնասէր բերոց բերդնեանք
՚ի վասակ .
զաստուածակիրդն յուշի կալեալ արանց պատ-
ուէր սեռն յարակ ,
յօրէնս խորհել ահւ և գիշեր Տեառն Աստու-
ծոյ յանապակ :
Այլ թէ մեզ դիր ընթերցուածոցն սփոփանաց
լինայդս ,
և զուսուցմանն պարարացն պշահրնծայ բանից
բոյս .
յորոց ՚ի քեզդ են ՚ի շնորհաց մի ամարդէ
ատցես խոյս ,
՚ի դղն յամեալ և յայդ խորհեալ զարփեանցն
առցես փառաց լոյս :
Հրաստանեն պայպէս զմէգ կուսպաշտութեան
խաւարի ,
անտանելի կրիւք մեր հայր ասաէն առեալ
յաւարի .
լոյս ցոլացոյց անշիջական կրօնս հասարակաց
զարփեանի ,
առ ՚ի բարեւս վառեալ զխանդ ուղի հոգեաց
զարքենի :

Պատմել ձերոյն առաջիք որդւոց զոր ինչ
լուեր ՚ի հարանց,
զայն ցուցանել երախտեաց ձերս զոր Ազգն
առ մեր ՚ի բարձանց.
զի առ Աստուած սերտիւ զայնս հաստատեսցէն
ըղձիւրեանց,
և զոր տեսէք մի՛ մոռասցին զայրդ ձեռահին
գերազանց.
Ուսէք այսմ մանկունք Հայկեանս սերս ՚ի շնորհս
յարդարուն,
ակնածեալ աստուածային խանդ վառեցէք յոգիս
ձրէւք պատուարուն.
Գողթնականաց գեղգեղել երգոց մարթամայլէկ
հին դարուն,
լսեցէք որդ կոչեցէք Մեջեղ ՚ի մարթարեմ քոյն
պարուն.
՚Ի ծաղկազարդն եկէք յակունս Եղեմածինն
Եփրատայ,
և զլանջէք ձեռամբ կարդեցէք բարձու լերին
Նպատայ.
ուր մերս Արմէն Հայր հոգեծին ընդ Պարթեւին
Տրդատայ,
Հոգւոյն զձիրսն ՚ի ծաւալմանն սերմն ՚ի նոյանս
սերս խոյսայ.
Ո՛նդ ձեր հոգւոյ զմայլեցայ խանդ ՚ի յերկ
գոյն ՚ի տաւիղ,
անդ լուսանձնեալ ձեզ ընդ Ոլիմպ բացցի՝ վէճ
ինձ, սուրբ շաւիղ.
անդ անապակ ձեզ ցոլասցի շնորհացն խաղին
շառաւիղ,
անդ զեփիւռ ձեզ ջամբեսցէ պտուղ վառինկէնք
այն խաւիղ.

Անցցէ երկի՛նք, անցցէ երկի՛ր, բանն Աստուածոյ կայ անանց,
յոր օրինակ զանդադարձ տեղոյցս սահն յերկիր զանձրեւաց.
Քրիստոսական անշուշտ բերան զայս բացայայտ մեզ վճռեաց,
չանցանել բան ինչ յայնցանէ՛ զոր կանոն մե՛զ աւանդեաց:
Այս զոր ի՛նչ աւետեալ է մե՛զ հաւատալ անբիծ Ճշմարիտ,
և զոր, կանոն մեզ ուղղութեան նաւաթերւլ յատակ մեզ Արփիա.
՚ի նոյն ամէ՛թ կալ անփոփոխ հոգի տացուք զանէրկմիա,
և աղանդք ոչ նորաձեւոց ՚ի մեզ մտցե՛ն դամադիս:
Յողդողդ ուսմունք մի՛ հողմակին զմեզ արկցե՛ն ՚ի տատան,
Նանիր խծբիծ մի՛ վրդովե՛լ զմեզ կալցէ տագնապան.
յօձալեզու մանկիցն ՚ի լուր ալինդ արկցուք խոյս ՚ի յունկան,
՚ի մահաբե՛ր չմերձիլ խայծ զօրէն նախնին կայս մանկան:
Այլ յաղէս ՚ի քո կացեալ հաստատ յաւանդութեան հայրենի,
որոց յերկնից տուաւ փառօք, կալ աստցաւ սերտակի.
յամեայց ՚ի նոյն, զՊօղոսին ասացից բան, զուղղակի,
ամենեցուն զքեզ առնէ՛լ յառաջադէ՛մն խնկ, յայտնի:

Երես.	Տող.	Սխալ.	Ուղիղ.
52	17	ա́յս	այո́
53	21	կիզա́յր	կիզո́յր
93	1	ցնծացա́յց	ցնծացո́յց
96	17	Ցայգեան	Ցայգեան
98	5	մեռելո́յ	մեռելո́ց
107	17	'ի բարդո́յ	'ի բարդո́ց
108	17	Ղամբխակա́ն	Ղոմբխակա́ն
123	23	Թողի'	Թաղի'
125	13	Դժնեայցն	դժնեայցն
138	24	ուրվար	ուրուար
144	17	զԴենի մազդեան	զԴենիմազդեան
149	15	բղխի́ն	բղխե́ն
151	11	արու արձանի́ն	արուարձանի́ն
159	3	գոլ	գալ
160	22	ախգէն	ախգեն
173	19	տաանխաթի́	տանխաթի́
177	5	'ի շանթակո́չն	'ի շանթակո́ղն
177	13	Հուր փայլեա́լն	Հուրփայլեա́լն
194	7	անպե́տք	անպէ́տք
206	3	երազ ընդ հա́ն	երազընդհա́ն
243	29	դատակեսցէ	դատակ եսցէ
257	6	խածանաց	խաբանաց
260	11	լինէր	լինէլ
268	1	Զառ	Ձառ
276	5	զարմի'ն	զարմի'ւ
304	30	կացէր	կացեր
330	20	գաղտագաղտ	գաղտագող
340	17	'ի մկրտի́չն	'ի մկրտի́լն
389	17	շաբմչի'ց	շամբչի'ց
397	20	գգտին	գետին
412	3	'ի պայլի կեա́նց	'ի պայլիկեա́նց
428	19	զիս կապէան	զիսկապէան
431	1	զծովու́ն	զծովո́ւն
444	26	Թաթամզեցա́ւ	Թաթամշեցա́ւ
514	1	Զգշութեա́մբ	Զգուշութեա́մբ
552	32	շօղեա́լ	ղօղեա́լ
588	21	կենդարա́ր	կենդանարա́ր
595	29	օծուծութեա́մբն	օծութեա́մբն
596	17	ընթերցուածի́ն	յընթերցուածի́ն
598	7	յաստուաքա́նչն	յաստուածաքա́նչն
614	30	սաեր	սերտ
616	16	անխաբան	անխափան